

Praktický výklad středního katechismu.

Sepsal

Fr. Kalvoda,

docent katechetiky, methodiky a paedagogiky na theol. ústavě
a c. k. učitel nábož. na ústavě učitelů v Brně.

V BRNĚ. 1900.

TISKEM A NÁKLADEM PAPEŽSKÉ KNIHTISKÁRNY BENED. RAJHRAD.

Předmluva.

Pořídil jsem tento výklad katechismu pro potřebu praktickou ve škole s tím úmyslem, aby kněz, jsa zaměstnán v duchovní správě a nemaje mnohdy při nejlepší vůli prázdné chvíle na řádnou přípravu pro školu, měl tuto pomůcku, dle které by mohl ve škole jistě pracovati a nepotřeboval teprve sám shledávati příhodný materiál a jej methodicky pořádati. Než jíti do školy bez přípravy, raději zůstat doma! Tento výklad má sloužiti tedy hlavně těm kněžím, kteří opravdu nemají kdy na řádnou samostatnou přípravu pro vyučování náboženské. Je sice nadepsán „Výklad Středního katechismu“, je však v tomto výkladě obsažen i výklad otázek s **, které jsou jen ve Velkém katechismu a to potud, pokud je toho třeba pro školu obecnou. Otázky písmenem *M* označené jsou obsaženy také v Malém katechismu.

Spracován je tento výklad s použitím hlavně výkladu Procházkova, poněkud i německého výkladu od Dra Fr. Oberera a Dra Jak. Schmitta.

Z výkladů nového katechismu posud vydaných je to asi výklad nejkratší, úmyslně podaný tak, aby katecheta skutečně mohl dle něho úplně postupovati a nemusil teprve z obšírného výkladu dělati zase sám výklad stručnější, zvláště když na to nemá kdy, nebo snad ani nedovede přesně rozeznati, co by měl dětem povědět a čeho třeba pominouti.

Že výklad tento skutečně odpovídá praktické potřebě ve škole, jsem přesvědčen, neboť sám dle něho na vzorné cvičné škole při c. k. ústavě učitelů v Brně postupuji a shledal jsem výsledek zcela uspokojivý, jsa ovšem pamětliv, že na všech školách nelze tak postupovati, jako na škole zmíněné.

Budu povděčen každému, kdo by mne upozornil na možné vady a nedostatky tohoto díla a rád opravím, co poslouží dobré věci v předmětu tak eminentně důležitém, jako jest vyučování náboženství na školách obecných.

Na konec vroucí dík vzdávám dp. Antonínu Trávníčkovi, faráři na zámku v Třebíči, jenž z uložení nejd. bisk. konsistoře podjal se svědomité recenze díla tohoto po stránce methodické a je mnohými svými vzácnými zkušenostmi ozdobil. Nemenšími díky jsem zavázán dp. Dru Jos. Dvořákovi, professoru dogmatiky na theologickém ústavě v Brně, který rovněž z uložení nejdůst. bisk. konsistoře prohlédl dílo toto po stránce dogmatické, tak že nyní výklad tento může býti bezpečným vůdcem každému katechetovi.

V BRNĚ, 1899.

F. K.

Úvod.

Již jste se učily dvě léta ve škole sv. náboženství. V I. třídě (resp. v I. roce školním) jste neměly žádné knihy k učení sv. náboženství; já jsem vám vypravoval a vy jste si to zapamatovaly a pak jste mně to odříkávaly. Loni jste se učily sv. náboženství již z knihy. Jak se jmenovala ta kniha, ze které jste se učily loni sv. náboženství, J.? Odp.: Malý katechismus. — Letos se budete učit sv. náboženství zase z knihy, kterou máte před sebou. Přečti, jak je nadepsána ta kniha, J.! Čte: Střední katechismus. Ze kterého katechismu se tedy budete učit sv. náboženství, J.? — Tento Střední katechismus jest o mnoho větší než Malý katechismus a je také těžší na učení. Je v něm obsaženo všecko, co jest v Malém katechismu, ale mimo to ještě mnoho jiných otázek. V Malém katechismu jsou jen nejlehčí a nejpotřebnější otázky obsaženy. Ale vy jste také již větší a rozumnější, snadno tedy se mu naučíte, budete-li se pilně učit. — Až budete v VI. třídě (resp. až budete choditi 6. rok do školy), budete se učit z Velikého katechismu. Ve Vel. katech. je obsaženo všecko, co je v Mal. a Střed. katech., ale mimo to ještě mnoho jiných, těžkých otázek, kterým byste ještě nyní nerozuměly. — Je tedy trojí katechismus: Malý katechismus, Střední katechismus,

a Veliký katechismus. Kolikeryj je katechismus, J.? Jak se jmenuje ten trojí katechismus, J.? Ze kterého katechismu se budete vy letos učití sv. náboženství, J.? Pamatujte si dobře, že v každém z těchto tří katechismů je obsaženo učení katolickému náboženství a sice totéž, stejné učení katol. nábož., jenom že v Malém katechismu jsou obsaženy jen nejpotřebnější věci z něho, ve Střed. katech. již mnohem více a těžší věci z něho, ve Velkém katech. pak celé učení katolického náboženství.

Otevřte katechismus a obraťte 4 listy. — Přečti nadpis na 5. listě, J.! — Úvod. — Místo slova „úvod“ mohlo by tam býti vytištěno slovo „začátek“. — „Úvod“ znamená tolik jako „začátek“. Co znamená slovo „úvod“, J.? Vidíte, že na levé straně jsou zase číslice jako v Malém katechismu. Řekl jsem vám již loni, že ty číslice znamenají, kolikátá je to otázka a odpověď. Co znamenají ty číslice v katechismu, J.? To tlusté písmo je otázka, to se budu já tázati, a co je vytištěno písmem tenším a slabším, to je odpověď na tu otázku; tomu se budete učiti vy a budete mně to odříkávati tak jako loni z Malého katechismu. — Přečti 1. otázku a odpověď, J.! — Přečti 4. otázku a odpověď, K.! — Přečti 15. otázku a odpověď L.! — Přečti ještě jednou 1. otázku a odpověď, J.!

1. Které učení jest nejpotřebnější?

Nejpotřebnější učení jest učení katolickému náboženství.

Pověz, co se praví v této odpovědi, J.? . . . že učení katolickému náboženství jest nejpotřebnější. Které učení jest nejpotřebnější, J.? Co se praví o učení

nejpotřebnější

katol. náboženství v této odpovědi, J.? Potřebným nazýváme to, bez čeho se člověk nemůže obejít, chce-li jisté věci dosáhnouti nebo něco učiniti. Co je potřebným stolaři, chce-li udělati stůl, J.? Místo toho: „Stolaři je potřebným dřevo a nástroje,“ může říci: „Stolař potřebuje dřeva a nástrojů.“ Čeho potřebuje voják, aby mohl bojovati, J.? Voják tedy potřebuje zbraní. — Co je potřebným rolníkovi, aby mohl obdělávati pole, J.? — Rolník tedy potřebuje náradí hospodářského. — Bez čeho se nemůže obejít stolař, chce-li udělati stůl, J.? Čeho potřebuje voják, aby mohl bojovati, J.? Co je potřebným rolníkovi, má-li obdělati pole, J.? — Povězte nyní, co musí činiti žák, aby ve škole dobře uměl, J.? — Bez čeho se nemůže obejít žák, má-li ve škole uměti, J.? Co je tedy žákovi potřebným, má-li uměti?

Každý člověk na světě potřebuje mnoho rozličných věcí. Jmenuj, které věci jsou člověku potřebnými k živobytí, J.? — Člověk se musí v životě také učiti rozličným věcem: potřebuje se učiti řemeslu, obchodu, potřebuje se učiti z knih čísti, psáti, počítati a jiným věcem. Vy se také již nyní máte učiti z rozličných knih: z čítanky, z mluvnice a početnice. Všecko toto učení je pro váš život velmi potřebným.

Budeme my lidé pořád na světě živi, J.? — Co se stane jednou s každým člověkem, J.? A co se stane po smrti s duší člověka, J.? Z čeho bude každý člověk souzen, J.? Odp.: Z celého svého života, a to ze všech svých myšlenek a žádostí, slov a skutků, jakož i z toho, co dobrého konati opomenul. — Kdo chce býti spasen, musí vésti život dobrý. Život dobrý vede ten, kdo dělá, co Pán Bůh poroučí, a varuje se toho, co P. B. zapovídá.

Může-li pak vésti dobrý život, kdo neví, co P. B. poroučí a co zapovídá? A může to věděti, kdo se tomu neučil? Může tedy vésti dobrý život, kdo se neučí, co P. B. poroučí a zapovídá? A může býti spasen, kdo nevede života dobrého? — Kde se učíme, jaký život máme vésti? Odp.: V náboženství. Ale jsou rozličná náboženství na světě. Která náboženství umíte jmenovati? Odp.: Židovské, luteránské, helvetské. To nejsou pravá náboženství; již jsem vám o nich loni něco vypravoval, ale povím vám o nich ještě více, až se budeme učiti o svaté církvi. (IX. čl. víry.) Pravé náboženství jest jen to, které pochází od P. Ježíše Krista a to se jmenuje katolické náboženství. To je to náboženství, kterému se zde budeme učiti. Toto katolické náboženství se jmenuje také katolické učení, a to tedy musí každý člověk znáti, chce-li býti spasen. — Pověz tedy ještě jednou, které učení jest nejpotřebnější, J.? — Na školní zprávě je první známka z náboženství, potom teprve ze čtení, psaní, počtův atd., protože náboženství je učení nejpotřebnější. — Přečti 2. otázku, J.!

2. Proč jest učení katolickému náboženství učením nejpotřebnějším?

Přečti ještě jednou 2. otázku, J.! — Na tuto otázku už byste dovedly samy odpověděti podle toho, co jsem vám o katol. náboženství již pověděl, ale byste to dobře věděly, přečteme si odpověď na tuto otázku z katechismu. Přečti 2. odpověď z katechismu, J.!

Učení katolickému náboženství je proto učením nejpotřebnějším, že nás učí, co máme činiti, bychom Bohu sloužili a na věky spaseni byli.

Přečti ještě jednou odpověď, J.! Co se povídá v této 2. odpovědi, J.? — Na stěně máte rozvrh hodin. Je zde napsáno: V pondělí:

od 8.—9. počty. — Čemu se učíte tu hodinu? Počítati.

9.—10. čtení. " " " " " Čísti.

10.—11. psaní. " " " " " Psáti.

Může-li pak býti spasen, kdo neumí čísti, psáti, počítati? Abel, Noe a j. neuměli také čísti, psáti a jsou v nebi. Ale kdyby člověk neznal učení katolického náboženství, nic by mu na světě nepomohlo ku spasení, ani učenost, ani peníze, ani řemeslo, ani nic jiného. Člověk, který nezná učení katolického náboženství, jest jako pocestný, který jde a neví kam. Kdybyste potkaly pocestného a tázaly se ho: „Kam jdeš?“ a on by vám řekl: „Já nevím, kam jdu“ — dojistu byste se mu podivily a smály se mu a myslily byste si, že ten člověk nemá asi zdravého rozumu. Ale hůře by bylo, kdyby katolický křesťan nevěděl, k čemu na světě je, k čemu jej P. B. stvořil, a kdyby nevěděl, co má činiti a kterak P. B. sloužiti. Takový katolický křesťan by nemohl býti po smrti spasen. Katolický křesťan musí věděti, k čemu jej Pán Bůh stvořil a kterak má P. B. sloužiti, by se P. B. líbil a byl spasen. — Které učení nás tomu učí, co máme činiti, bychom P. B. sloužili a na věky spaseni byli, J.? — Přečti tedy ještě jednou 2. otázku a odpověď, J.! — Dobře si tuto odpověď zapamatujte! Přečti 3. otázku a odpověď, J.!

3. Jak se jmenuje kniha, ve které je krátce obsaženo učení katolickému náboženství?

Kniha, ve které je krátce obsaženo učení katolickému náboženství jmenuje se katechismus.

Tomuto jste se učily již loni. Kdo dovede říci, jak se jmenuje kniha . . .? Ze kterého katechismu jste se učily loni katolickému náboženství? Ze kterého katechismu se budete učit letos náboženství? Z toho, co máte před sebou. Přečti nadpis jeho, J! Střední katechismus (= prostřední, ani M. ani V., protože i vy ani ještě nejste velcí, ani už nejste maličcí, nýbrž prostřední). — Jméno katechismus znamená tolik jako učení katolickému náboženství. Co znamená jméno „katechismus“? Ten, kdo vyučuje katolickému náboženství, jmenuje se katecheta. Jak se jmenuje ten, kdo vyučuje katol. náboženství?

Opakování. — Které učení je nejpotřebnější? Jak se jmenuje kniha, ve které je krátce obsaženo učení katolickému náboženství? . . . Z toho vidíte, že i tato knížka — katechismus — je ze všech vašich knížek nejpotřebnější a nejužitečnější. Proto každý z vás musí mít katechismus ve škole; až vyjdete ze školy, také si katechismus uschovejte, byste si v něm mohly přečísti, co byste snad z něho zapomněly. Šetřte si katechismu, nezamažte si ho a nepotrhejte; já se o tom přesvědčím, budu vám často katechismy prohlížeti. Učte se rádi z katechismu, když již teď víte, že v této knížce je nejpotřebnější učení pro člověka.

Přečti 4. otázku a odpověď. J.!

M 4. Na kolik částí dělíme katechismus?

Katechismus dělíme na pět částí.

Tato odpověď je vám také od lonska známá. Řekni mně ještě jednou: na kolik částí byl rozdělen Malý katechismus? Tento Střední katechismus je rozdělen tak jako ten malý katechismus opět tedy

na pět částí. Část I. začíná na str. 3. — Najděte si str. 3.! — Část II. začíná na str. 48. — Najděte si str. 48.! — Část III. začíná atd. — Pověz mně ještě jednou: na kolik částí dělíme katechismus? — Na konci za částí V. je ještě něco přidáno; to se jmenuje *přídavek*. — Co je na konci za částí V.? A docela na konci na str. 181. je zpo-
vědání zrcadlo. — Co je docela na konci katechismu?

Přečti 5. otázku a odpověď, J.!

M 5. O čem jedná pět částí katechismu?

Pět částí katechismu jedná:

první o víře a apoštolském vyznání víry;

druhá o naději a modlitbě;

třetí o lásce a přikázáních;

čtvrtá o milosti a svátostech;

pátá o křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.

Této odpovědi jste se také již loni učily. — Najděte si str. 3.! Přečti nadpis na straně 3., J.! O víře a apoštolském vyznání víry. V části I. se tedy budeme učit o víře a apoštolském vyznání víry t. j. o tom, co máme věřit a kde jest to obsaženo. Co jest „křesťansky věřit,“ J.? — O tom se budeme učit v části I. Kde je krátce obsaženo, co má katolický křesťan věřit, J.? — O apoštolském vyznání víry se budeme také učit v části I. — O čem se budeme učit v části I.? Místo toho můžeme říci: Část I. jedná o . . . O čem jedná část I.?

Přečti nadpis na str. 48., J.! V části II. se budeme učit o naději a modlitbě neboli o tom,

co máme od Boha doufatí a o modlitbě. O čem jedná část II.? Co je „křesťansky doufatí“? O tom se budeme učiti. Co je modlitba? O modlitbě také se budeme učiti v části II.

Přečti nadpis na str. 61., J.! V části III. se budeme učiti o lásce a přikázáních neboli o tom, koho máme milovati a o přikázáních Božích a církevních. O čem jedná část III.? Co jest „křesťansky milovati“? Jak zní desatero Božích přikázání? Jak zní patero přikázání církevních?

Přečti nadpis na str. 96., J.! V části IV. se budeme učiti o milosti a svátostech neboli o tom, co jest milost, a o svatých svátostech. O čem jedná část IV.? Co je milost? Co je svátost? Jak se jmenuje sedmero svátostí?

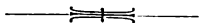
Přečti nadpis na str. 143., J.! V části V. se budeme učiti o křesťanské spravedlnosti a o čtyřech posledních věcech člověka, t. j. o tom, co má člověk dělati a podle jakých pravidel má býti živ, aby byl spravedlivým křesťanem — a potom ještě se budeme v V. části učiti o čtyřech věcech, které každého člověka čekají na konci jeho života. O čem jedná část V.? V čem záleží křesťanská spravedlnost? Které jsou poslední čtyři věci člověka?

Nyní tedy již víte, o čem se budeme učiti z tohoto katechismu, neboli: víte, o čem jedná pět částí katechismu. Pověz ještě jednou, o čem jedná pět částí katechismu, J.!

Za částí V. na str. 166. je přídavek. Přečti nadpis! Čti dále! V přídavku jsou tedy obsaženy modlitby. Čti nadpisy: 1., 2., 3.! -- Přečti nadpis na str. 181.! Podle tohoto zrcadla zpovědního

budete zpytovatí své svědomí před každou sv. zpovědí, tak jako jste to dělaly loni.

Naučení: Slyšely jste, že učení katolického náboženství jest učením nejpotřebnějším; proto poslouchejte v náboženství pozorně a uče se pilně, co vám každou hodinu uložím z tohoto katechismu. Já vás budu každou hodinu zkoušeti a také vám to napíšu na školní zprávu, jak jste uměly náboženství, by to věděli také vaši rodiče. Hleďte si dobře zapamatovati, čemu se budete ze sv. náboženství učití, byste se mohly podle toho řídití a přijítí tak do nebe. — Co by vám pomohlo, kdybyste měly na světě mnoho peněz, kdybyste byly velikými pány, kdyby vás všichni lidé měli rádi, ale P. Boha byste neznaly?! P. Bůh by vás nemohl milovati, nemohl by vás mítí rád a proto byste nemohly po smrti přijítí do nebe, nemohly byste býti spaseny. — Co pomohlo Herodesovi, že byl králem? — Je zavržen. Podobně Jidáš; také mnozí zákonníci a fariseové nechtěli znáti P. Ježíše a jeho učení; proto jsou zavrženi. Přičiňte se tedy, byste dobře znaly sv. náboženství, byste mohly býti spaseny.

(Toto jest úvodem k celému katechismu vůbec a k části I. zvlášť. Nyní se teprve přístoupí k výkladu části první.)

Část první.

O víře a apoštolském vyznání víry.

Oddělení první.

O křesťanské víře.

Víte již, o čem se budeme učit z tohoto katechismu. Na kolik částí dělíme katechismus, J.? O čem jedná pět částí katechismu, J.? — Dnes počneme se učit částí I. (Přečti, jak je nadepsána část I, J.! O víře a apoštolském vyznání víry.) O čem se tedy budeme učit v části I, J.? O víře a pak ještě o apoštolském vyznání víry se budeme učit v části první. — Obsahuje tedy část I. dva díly, t. j. dvě oddělení; oddělení I. a oddělení II. Oddělení I. jedná o křesťanské víře. Přečti to z katechismu, J.! Toto oddělení sahá až na str. 9. — To ostatní je oddělení II. — V oddělení I. (části I.) se budeme učit o křesťanské víře; budeme se učit o tom, co znamenají slova „křesťansky věřiti“, co musíme věřiti, kde je obsaženo, co musíme věřiti, jaké vlastnosti musí míti víra naše, čím víru svou ukazujeme atd. — Ale všimněte si dobře, že oddělení I. je nadepsáno „o křesťanské víře“. Křesťanská víra je ta, kterou Kristus

Pán hlásal, když byl na zemi, a kterou nyní nám hlásá sv. církev katol. — O čem se budeme učití v odd. I. části I., J.? — Oddělení II. začíná na str. 9. a končí na str. 47. Přečti, o čem jedná oddělení II., J.! Budeme se tedy učití v odd. II. o apoštolském vyznání víry. Apoštolské vyznání víry se jmenuje jinak „Věřím v Boha“, protože těmi slovy začíná. V apošt. vyznání víry se budeme učití, co tím věříme a vyznáváme, když se modlíme modlitbu „Věřím v Boha“.

Přečti 6. otázku a odpověz pomalu a zřetelně, J.!

M 6. Co jest „křesťansky věřiti“?

„Křesťansky věřiti“ jest všecko za pravdu míti, co Bůh zjevil a skrze církev katolickou k věření předkládá.

Této odpovědi jste se učily už v II. tř. a ve III. tř. jste ji zase opakovaly. Přesvědčím se, co jste si ještě pamatovaly. Co znamená slovo „věřiti“, J.? Odp.: míti za pravdu, co nám někdo praví, nebo-li: mysliti si nebo říci: „Ano, tak je to.“ Když vám na př. vypravuje něco p. učitel a vy máte za pravdu, co vám povídá, tedy mu věříte. Komu ještě věříš, J.? — Proč věříte rodičům, p. učiteli a podobným osobám, J.? Odp.: Protože vědí, co nám povídají, že tomu tak jest, a chtějí nám říci pravdu. Jak se jmenují osoby, které pravdu znají a pravdu říci chtějí? Odp.: H o d n o v ě r n é. Musíme věřiti takovým osobám hodnověrným, když nám něco povídají? Musíme . . . sice bychom je uráželi; kdybychom jim nevěřili, když nám něco povídají, dávali bychom na jevo, že pravdy neznají nebo že nám pravdy nechtějí říci, t. j. že nás chtějí

klamati. Když věříme některému člověku, tu máme „víru lidskou“. Kdy máme víru lidskou, J.?

Zdali pak lidé mohou věděti všecko na světě? Proč nemohou lidé všeho věděti? — Někdy člověk myslí, že něco ví, a přece to není pravda; mylí se. (Na př. některý žák myslí, že $3 \times 4 = 15!$) Jsou také lidé takoví, kteří něco dobře vědí, ale nechťejí nám to říci tak, jak to je; povídají nám to jinak, než tomu jest; klamou nás. Můžeme tedy lidem vždy docela jistě věřiti, co nám praví, J.? Proč nemůžeme lidem docela jistě věřiti, co nám praví, J.? 1. 2. 3. — Je-li pak někdo, kdo ví všecko? Bůh. Proč ví Bůh všecko? . . . vševědoucí. Proč nemůže Bůh nikoho klamati? . . . nejvyšš svatý. — Je tedy Bůh docela hodnověrný? Mohli bychom Bohu docela jistě věřiti, kdyby nám něco pravil? Nejen můžeme docela jistě P. Bohu věřiti, ale my i musíme mu věřiti. Kdyby někdo P. Bohu nevěřil, co pravil, dopouštěl by se velikého hříchu. — Jak se jmenuje hřích, kterého se dopouští, kdo P. Bohu nevěří? N e y ě r a.

Když věříme, co Pán Bůh praví, máme „víru božskou“. Kdy máme víru božskou? Kdy věříme křesťansky? Kdyby někdo věřil jen to, co by se mu líbilo a co by sám chtěl, ten by neměl křesťanské víry. — Slyšel jsi mluvíti P. Boha, J.? Ne? (Já jsem také neslyšel P. Boha mluvíti, a nikdo z těch lidí, co teď žijí.) Ale P. Bůh mluvil mnoho k lidem. Ke komu mluvil P. Bůh hned na počátku světa? K Adamovi. Ke komu ještě? K Abrahamovi, Isákovi, Mojžíšovi (desatero). Skrze Krista P. velmi mnoho mluvil Pán Bůh k lidem. Oznamoval jim věci, kterých ještě neznali. Říkáme, že jim ty věci z j e v o v a l, z j e v i l. My jsme neslyšeli sice Pána Boha zjevovati (a nikdo

z těch lidí, co teď žijí), ale přece víme, že Pán Bůh k lidem mluvil a víme, co k nim mluvil. Kdo nám to říká, co mluvil Pán Bůh k lidem? To nám říká sv. církev katolická. Je také církev protestantská, židovská, jak jste již slyšely, ale ta nepovídá lidem ani dobře, ani všecko, co P. Bůh mluvil, t. j. zjevoval; té tedy nesmíme věřit. Jenom církev katolická nám praví jistě a bezpečně, co Bůh zjevil a to tedy máme věřit; my říkáme, že církev nám předkládá, co věřit máme. — Jak se dělí církev katol.? . . . učící a slyšící. Kdo náleží k církvi učící? Jen církev učící nám povídá, t. j. předkládá, co P. Bůh zjevoval. A má církev učící právo, by nám kázala, t. j. předkládala, co Bůh zjevil? Kterými slovy dal Kristus P. církvi toto právo? „Jdouce do veškerého . . . učte je zachovávat i všecko, což jsem koli přikázal vám.“ Mat. XXVIII. 19. „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi . . .“ Co nám tedy předkládá církev učící? To, co Bůh zjevil. Kdo tedy k nám mluví skrze církev učící? . . . Bůh. Říkáme, že Bůh nám skrze církev katolickou předkládá, co máme věřit. A kdo věří, co Bůh zjevil a co skrze církev katol. k věření předkládá, o tom se praví v katechismu, že věří křesťansky. Kdo věří křesťansky, J.? Kdo věří křesťansky, o tom říkáme, že má křesťanskou víru. Víra křesťanská jest jenom jedna pravá a to jest ta, kterou nám předkládá církev katol., protože jenom tuto víru hlásal Kristus P., který jest pravý Bůh. — Tato křesťanská víra se jmenuje také katolická víra nebo křesťansko-katolická víra, protože nám ji katolická církev předkládá. — Jsou také lidé pokřtění — tedy křesťané, — kteří však přece nemají víry křesťanské, totiž té víry, kterou hlásal Kristus P., protože nevěří

buď všecko, co Bůh zjevil a Kristus P. učil, nebo to nevěří tak, jak to Bůh zjevil a Kristus P. učil. Mají tito křesťané pravou víru? Takoví křesťané jsou na př. protestanté (Lutheráni a Helveti), nesjednocení Řekové, Anglikáni. Ti všichni se jmenují kacíři nebo bludaři. (O tom uslyšíte ještě více, až se budete učit o I. př. B.) Jest jejich víra opravdu křesťanská, t. j. víra Kristova? Mají tedy právo nazývati svou víru křesťanskou? Jsou opravdu křesťané? Kolik jest křesťanských věr? . . . jen jedna. Která je jediná pravá křesťanská víra? . . . ta, které učí církev katol.

Vidíte tedy, že kdo chce býti opravdu dobrým křesťanem, kdo chce míti víru křesťanskou, musí věřiti — jak je v katechismu — všecko, co B. zjevil . . ., jinak by neměl pravé víry, byl by bludařem nebo kacířem. P. Bůh sám dává každému člověku již na křtu sv. takovou schopnost, t. j. sílu a způsobilost, aby mohl věřiti všecko, co On zjevil; my říkáme, že P. Bůh nám na křtu sv. vlévá svatou víru, t. j. ctnost víry. Budete se o tom učit ještě více až později. (Tři božské ctnosti.) Teď řekni ještě jednou, co jest „křesťansky věřiti“?

Přečti 7. otázku a odp., J.!

M 7. Proč musíme míti za pravdu, co Bůh zjevil?

Co Bůh zjevil, musíme míti za pravdu, protože Bůh je pravda sama a nemůže tedy ani se mýlit ani klamati.

(Tato otázka je již probrána v otázce 6., ale zde ji probereme soustavně.) Které osoby nazýváme

věrohodnými, J.? Jsou lidé vždycky věrohodnými, J.? Jest někdo, kdo jest vždycky věrohodný, J.? Proč je Bůh vždycky věrohodný, J.? Co Pán Bůh zjevil, t. j. mluvil, je tedy úplná pravda. Může se P. Bůh mýlit, J.? Proč se nemůže mýlit, J.? Může P. Bůh někoho klamat, J.? A protože Bůh jen úplnou pravdu může zjevovati a nemůže se ani mýlit ani nikoho klamat, říkáme, že je pravda sama. Proč říkáme, že P. Bůh jest pravda sama? (Protože P. Bůh na věky se nezmění a na věky bude pravdu věděti a mluvit, říkáme taky, že P. Bůh jest pravda věčná.) A proto musíme míti za pravdu, co Bůh zjevil, jak katechismus praví. Pověz ještě jednou, proč musíme míti za pravdu, co Bůh zjevil, J.!

Teď následuje v katechismu otázka *8. Co pak vidíte před tou 8. otázkou? Vidíte: i ve Stř. katechismu jsou u některých číslic hvězdičky, jako v Malém katechismu. Otázky a odpovědi označené hvězdičkou jsou trochu těžší; proto se jim budeme učit, až budete již více uměti, až budete starší a déle do školy choditi. Letos (4. rok) a na rok (5. rok) se budeme učit jen otázkám a odpovědem, u kterých není hvězdičky. Tuto otázku 8. tedy vynecháme; 9. a 10. také a čti hned 11. otázku!

(Na vyšším stupni, 6. a 7. rok: Loni jste se učily otázkám a odpovědem bez hvězdiček, ale letos se musíme učit již více; jste již v 6. tř. (resp. v 7. tř.) a jste starší, mnoho jste se již učily. Ale přece se ještě všemu nebudeme učit; kde jsou dvě hvězdičky, to i letos vynecháme. Tomu se budete učit, až budete choditi 8. rok do školy [ve III. tř. měšťanské.]

* 8 Skrze koho zjevil Bůh, co máme věřiti?

Co máme věřiti, zjevil Bůh skrze patriarchy a proroky a nejposléze skrze Syna svého Ježíše Krista a apoštoly.

Pravil jsem vám, že P. Bůh nejprve sám mluvil k lidem, sám jim zjevoval věci a pravdy neznámé. Zjevil na př., kterak stvořil lidi a proč je stvořil; že jest jeden Bůh; co máme činiti, bychom se mu líbili a mohli přijíti do nebe. Už v ráji P. Bůh sám zjevoval prvním rodičům mnohé věci, které jim nebyly známy. Později také jiným svatým mužům zjevoval mnohé věci, jako na př. Noemovi; po smrti Noema (za 17 let) vyvolil si Pán Bůh ze všech lidí jeden národ, israelský, a co chtěl lidem zjevovati, to říkal některým svatým mužům z tohoto národa, a ti to potom vypravovali, t. j. zjevovali, ostatním Israelitům, a od Israelských dovídali se to konečně ostatní národové. — Svatí mužové, kterým P. Bůh zjevoval, co mají lidé věřiti a činiti (t. j. svou vůli), jmenovali se patriarchové a proroci.

Patriarcha znamená tolik jako praotec = arciotec, t. j. muž, kterého P. Bůh zvláště vyznamenal a vyvolil za otce a hlavu vyvoleného národa židovského a za praotce budoucího Vykupitele. Co znamená jméno „patriarcha“? Takoví patriarchové byli: Abraham, Isák a Jakob, o kterých jsem vám již vypravoval I rok (resp. v I. tř.). Kteří byli patriarchové?

Proroci byli svatí mužové, kteří měli napravovati hříšné krále a lidi. Aby dokázali, že jsou posláni od samého Boha, činili ve jménu Božím divy a zázraky; předpovídali také budoucí věci, zvláště o Vykupiteli, kdy a kde se narodí, že bude trpěti, že bude

usmrcen, vstane z mrtvých atd. Proroci byli vzorem nábožnosti a ctnosti. Kdo byli proroci? Prvním prorokem byl Mojžíš, a po něm mnoho jiných, celkem 72. — I některé ženy byly vyvoleny od Boha za prorokyně (Miriam, Deborah, Hulda). Nejvíce byli známí Samuel, Eliáš, Eliseus, o kterých jsem vám již vykládal. Někteří také napsali to, co jim Bůh vnuknul, t. j. řekl — svá proroctví, — protože P. Bůh jim poručil, aby to napsali; mezi těmi se vyznamenali: Isaiáš, Jeremiáš, Ezechiel a Daniel, kteří velmi mnoho prorokovali a napsali a nazývají se proto čtyři velcí proroci. Potom bylo 12 menších proroků, na př.: Jonáš, Micheáš, Zachariáš, Malachiáš a j., o kterých jste také již něco slyšely. A největší ze všech prorokův a zároveň Syn Boží, slíbený Vykupitel, byl Ježíš Kristus, který přišel s nebe na zemi a 3½ roku zjevoval lidem, co P. Bůh chce, bychom věřili a činili, a mnoho budoucích věcí předpovídal. Kdo byl posledním z proroků? Když pak Kristus P. vstoupil na nebesa, učili lidstvo jeho apoštolové, kteří lidem zjevovali, čemu se od Krista P. naučili, t. j. slyšeli, a co jim rozkázal zjevovati a učit. Kterými slovy rozkázal Kristus P. apoštolům, aby učili všechny lidi, J.? Odp.: „Jdouce do celého světa . . .“ Nikdo jiný kromě svatých apoštolů neměl práva učit a zvěstovati učení Kristovo, protože nikomu jinému J. Kristus toho neporučil a tedy ani práva k tomu nedal. Pověz ještě jednou, skrze koho zjevil Bůh, co . . ., J.!

*9. Komu svěřil Ježíš Kristus, co Bůh zjevil?

Co Bůh zjevil, svěřil Ježíš Kristus církvi katolické.

Zůstal Kristus P. pořád na této zemi? Kam se vrátil zase Kristus P.? — Ale Kristus P. chtěl, aby

učení, které On lidem hlásal, vždy až do konce světa se hlásalo, a proto když se loučil na hoře Olivetské se svými apoštoly než vstoupil na nebesa, nařídil sv. apoštolům, aby Jeho učení hlásali všem národům. Kterými slovy to rozkázal Kristus Pán apoštolům? „Jdouce, učte všechny národy . . . učíce je zachovávat, což jsem koli přikázal vám.“ (Mat. XXVIII. 19. 20.) Měl někdo jiný kromě sv. apoštolů právo učit a zvěstovati to, co Kristus P. učil? Proč neměl nikdo jiný práva . . . ? Říkáme, že Kristus P. svěřil apoštolům to, co jakožto Bůh lidem zjevil. — Koho museli všichni apoštolové poslouchati? Svatý Petr byl jejich hlavou. Jak se jmenovali sv. Petr a ostatní apoštolové dohromady? Církev učící. Ale sv. apoštolové také nezůstali vždy na zemi. Nežli však umřeli, ustanovili své nástupce a svěřili zase těmto svým nástupcům to, co jim Kristus P. zjevil. Kdo pak jsou nástupcové svatých apoštolů? Odp.: Papež a biskupové. Papež a biskupové jsou tedy nyní na místo sv. apoštolův, učí lidi tak, jako vyučovali sv. Petr a ostatní apoštolové; proto se jmenují také „církev učící“. Nikdo jiný nesmí dnes učit, co Bůh zjevil, jenom papež a biskupové, nebo-li: církev katolická učící, nebo můžeme říci zkrátka: církev katolická. — Komu svěřil J. Kr. . . . ? Když církev učící někomu dovolí nebo rozkáže učit (missio canonica), pak může také vyučovati, co Bůh zjevil, co mají lidé věřiti a činiti.

Kdo náleží k církvi učící? Kdo jenom tedy má právo učit? Ale papež je jen jeden, nemůže tedy býti všude a všude učit. Biskupů je sice mnoho, ale přece v každém biskupství jen jeden. Na celé Moravě jsou jen 2 biskupství, a lidí je zde přes 2 mil.; proto tito dva biskupové nemohou učit všech lidí; a tak je to

i v ostatních zemích. Proto církve učící nařizuje kněžím, aby oni zjevení Boží, t. j. učení Kristovo, vykládali lidem dospělým na kázání a na křesť. cvičení a dětem ve škole. — V naší farnosti vykládáme v kostele a ve škole lidem učení Kristovo p. farář a já; nám to p. biskup poručil. (Mohlo by se státi, kdybychom my — p. farář a já — onemocněli a nemohli dlouho učit, že by p. biskup dovolil i p. učitelům učit svaté náboženství; ale bez dovolení pana biskupa nesměl by učit.)

Kdo vám tedy vykládá učení Kristovo ve škole? Kdo vykládá lidem v této farnosti učení Kristovo v kostele? — A tak je to na celém světě; všude kněží z rozkazu církve učící — papeže a biskupů — vykládají lidem učení Kristovo. Ano i k pohanům posílá papež kněze katolické, by jim vykládali učení Kristovo. Jak se jmenují ti kněží, kteří kážou pohanům učení Kristovo nebo-li zjevení Boží? *Missionáři*. — Kdyby p. biskup některému knězi zakázal učit svatému náboženství, nesměl by učit, protože neměl by pak k tomu práva.

Zdali pak musíme mít za pravdu, když nám církev katolická něco k věření předkládá? To jsem vám již vyložil v odp. 6. („a skrze církev katolickou k věření předkládá“). Proto tedy musíme mít za pravdu, t. j. věřiti, co církev k věření předkládá, že předkládá k věření učení samého Krista. — Když nám církev katolická něco k věření předkládá, je to tak, jakoby to Kristus P. sám předkládal, jakoby on sám k nám mluvil. Proč pak to J. Kristus tak učinil, že jenom církvi katolické (učící) svěřil, co Bůh zjevil? Toho se dovíme z desáté odpovědi. Přečti ji, J.!

*10. K čemu svěřil Ježíš Kristus církvi katolické, co Bůh zjevil?

Co Bůh zjevil, svěřil Ježíš Kristus církvi katolické, by to neporušené zachovávala, všechny lidi učila a jim předkládala, co jest jim věřiti a činiti, by došli spasení.

Když Ježíš Kristus odevzdal všecko Své učení církvi učící (sv. apoštolům), měl při tom ten úmysl, t. j. učinil to proto, by církev učící (katolická) Jeho učení chránila, by ho lidé nějak nepřekroutili, by z něho něčeho nevynechali, čemu On učil, nebo k němu něco nepřidávali, čemu On neučil. Chtěl, aby Jeho učení zůstalo pořád tak, jak bylo, když je sám hlásal; říkáme, že Kristus P. chtěl, aby církev to, co Bůh zjevil a Kristus P. učil, neporušené zachovávala. K čemu svěřil J. Kristus církvi katol. své učení? Církev katol. je tedy strážkyní a ochránkyní zjevení Božího, t. j. učení Kristova. Ale Kristus Pán chtěl také, by církev učící s tímto zjevením Božím, t. j. Jeho učení, všechny ostatní lidi pokřtěné i nepokřtěné seznamovala, by tedy jim je předkládala, by každý, kdo to učení slyší, na vlas věděl, co má věřiti a činiti, by mohl dojíti spasení. — Pověz nyní všecko, k čemu svěřil J. Kristus církvi katol., co Bůh zjevil?

Pravil jsem vám, že když nám něco církev svatá k věření předkládá, jest to tak, jakoby to sám Kristus Pán předkládal, jakoby On sám k nám mluvil. Jsou ještě dvě příčiny jiné, proč musíme míti za pravdu, co se nám skrze církev katol. k věření předkládá; to uslyšíme hned!

Přečti 11. otázku a odp., J.!

.M 11. Proč musíme míti za pravdu, co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá?

Co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá, musíme míti za pravdu:

1. *protože Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti;*

2. *protože výslovně poručil, abychom církve poslouchali.*

Pověz, která je 1. příčina, proč musíme míti za pravdu, co . . .? Pověz, která je 2. příčina, proč musíme míti za pravdu, co . . .?

Církev učící, t. j. katolická, skládá se z lidí; papež a biskupové jsou lidé jako my, a učili jsme se, že žádný člověk není úplně věrohodný, protože se může mýlit a jiné klamati. To Kristus P. dobře věděl a proto, by církev učící nepředkládala lidem nějakého učení nepravého, by se nemýlila, když něco z učení Kristova vykládá, a by nevydávala za učení Kristovo, čemu On neučil, proto J. Kristus udělil církvi katolické učící 1. dar neomylnosti, to znamená, že se J. Kristus o to postaral, aby se církev učící nemohla mýlit, když nám na místo J. Krista hlásá, co máme věřit a činit, bychom došli spasení. — Zdali se mohl J. Kristus sám mýlit, když vyučoval lidi? Proto ani církev, která nyní místo Něho lidi učí, se nesmí mýlit, neboť Bůh sám mluví ústy, t. j. skrze církev učící.

(Že J. Kristus církvi udělil dar neomylnosti, víme z Písma sv.: „Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele, t. j. Ducha svatého, dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy.“ Jan XIV. 16. A: „Ty jsi Petr (t. j. skála), na té skále vzdělám

církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou.“ Mat. XVI. 18.)

2. Protože tedy církev učící nám docela pravdivě a jistě povídá jenom to, co Kristus Pán učil, proto Kristus P. také zřetelně nebo-li výslovně poručil, abychom poslouchali církvě učící, když nám něco poroučí. (Ten rozkaz Kristův je také napsaný v písmě svatém: „Jestli že (kdo) neposlechne církvě, budiž tobě jako pohan a publikán.“ Mat. XVIII. 17.) Kdyby tedy někdo nevěřil církvi učící, neposlouchal by Pána Boha a dopouštěl by se takového hříchu, jako kdyby samému P. Bohu nevěřil. Jak se jmenuje ten hřích? Povězte tedy ještě jednou: komu věříme, když věříme církvi? (P. Ježíši). Můžeme bezpečně věřit církvi? (Můžeme.) Může církev se mýlit? Kdo mluví k nám skrze církev? Může Duch sv. (resp. P. Ježíš) se mýlit? Těší P. Ježíše, když církvi věříme? Kdo z toho má užitek, když církvi věříme? (Mý sami.)

12. Kde jest obsaženo, co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá?

Co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá, obsaženo jest dílem v písmě svatém anebo bibli, dílem v ústním podání nebo tradici.

Od té doby, co P. Bůh začal k lidem mluvit, t. j. zjevovati, uplynulo již skoro 6000 let. Od té doby, co Kristus P. po světě chodil a učil, uplynulo již skoro 2000 let. Nikdo z nás neslyšel P. Boha a Krista Pána mluvit, t. j. zjevovati, a přece víme na vlas všechno, co zjevovali. O to se P. Bůh také postaral, abychom i my, i ti lidé, kteří ještě po nás budou na světě až do soudného dne, věděli, čemu On učil. Jak jste slyšeli z odp. 12., je to všechno napsáno, t. j. ob-

saženo, v písmě sv., které se jinak jmenuje bible a ještě v ústním podání, které se jinak jmenuje tradice. Kde je obsaženo, co Bůh zjevil a . . . předkládá? V samém písmě sv. nebo bibli není všechno, co Bůh zjevil a co . . . předkládá; ani v samém ústním podání není všechno, co Bůh . . . předkládá. Ale v písmě svatém a ústním podání dohromady je všechno, co Bůh . . . předkládá. Kdyby někdo věřil jen tomu, co je v písmě sv. a nic více, neměl by pravé víry křesťanské. Kdyby někdo věřil zase tomu, co je v ústním podání a písmu sv. by nevěřil, neměl by také pravé víry křesťanské. Čemu tedy musí věřiti pravý křesťan? Kde je obsaženo, co Bůh zjevil a co . . . předkládá?

13. Co je písmo svaté?

Písmo svaté je sbírka knih, které vnukáním Ducha sv. sepsány a od církve za slovo Boží uznány byly.

Písmo svaté je mnoho malých knih dohromady (45 + 47 = 72); my říkáme sbírka knih, ale nejsou to skutečně samé knihy, nýbrž některá kniha se skládá třeba jen z několika listů, je to třeba jenom dlouhé psaní, ale přece se jmenuje kniha. Všecky tyto knihy nebyly hned pohromadě, jako jsou nyní, nýbrž napřed byla každá zvlášť; ale po delším čase byly všecky dohromady spojeny, t. j. sebrány, a proto se to jmenuje sbírka knih. Byly svázaný do jedné veliké knihy, která se teď jmenuje písmo sv.

Kdo pak napsal tyto knihy? Tyto knihy napsali sv. apoštolé a jiní sv. mužové, by si to zapamatovali, čemu Kristus P. učil, a by se toho mohli také ostatní lidé dověděti. A by se při tom psaní nezmýlili, napsali něco nesprávného, chránil je Duch sv., totiž Duch sv. jejich rozum osvěcoval a řídil je při tom

psaní tak, že kdyby i byli chtěli napsati něco ne správného, Duch sv. by tomu byl zabránil. Říkáme, že ti sv. mužové knihy písma sv. napsali v n u k á n í m Ducha sv. — Nesměl psáti každý, kdo by byl chtěl, písma sv., nýbrž Duch sv. sám ty muže vyvolil a je k tomu pohnul, aby učení Kristovo napsali. (Také se pokusili někteří mužové sami ze své vůle psáti učení Kristovo, ale Duch sv. jich k tomu nevybídł ani jim při tom nebył nápomocen; proto také není správné, co oni napsali a nepatří to k písmu sv. [Apokryfy.]

„A od církve svaté za slovo B. uznány byly.“ Jen církev sv. učící nám může docela jistě a bezevší pochybnosti říci, které knihy patří k písmu svatému, a zdali to, co v těch knihách je napsáno, je opravdu učení Kristovo, t. j. slovo Boží = zjevení Boží, zdali to skutečně k svatým těm mužům Bůh tak mluvil, t. j. vnukal. To, co je nyní v písmě svatém obsaženo, sv. církev skutečně uznala za slovo Boží, to je skutečně pravé zjevení Boží. Nemohla se sv. církev při tom mýlit? Neomylná!

* 14. Jak se dělí písmo svaté?

Písmo svaté se dělí na písmo starého a nového zákona.

Celé písmo sv. je veliká kniha a ta se dělí na 2 díly. První díl je trochu větší (tlustší) a je nadepsán: „písmo sv. starého zákona“; druhý díl je o něco menší (tenší) než starý zákon a je nadepsán, t. j. jmenuje se: „písmo sv. nového zákona“.

* 15. Co obsahuje písmo svaté starého zákona?

Písmo svaté starého zákona obsahuje zjevení Boží od stvoření světa až po Krista Pána.

V písmě sv. starého zákona jest tedy napsáno, co P. Bůh lidem zjevoval, a mnohé věci, které se staly od stvoření světa až do narození Krista P. (Starým zákonem Bůh hlavně poučil rozum, hříchem zatemněný, neboť vyložil v něm jasnými slovy zákon přirozený a doplnil jej předpisy, které v zákonu přirozeném nejsou obsaženy. Tomu učil zjevením před Mojžíšem, na př. předpisy o čistých a nečistých zvířatech, obřizka. To bylo zjevení skrze Noema a Abrahama. Zákon Mojžíšův obsahuje mimo to mnoho předpisů, t. j. zákazů, mravných (desatero), obřadných, bohoslužebných a soudních.)

Toto všecko jmenuje se zákon starý, protože zjevení Boží od počátku světa až po narození Krista Pána obsahovalo nařízení a pravidla, t. j. zákon, dle kterého se měli již před narozením Krista P. lidé řídit a dovědět se, co mají věřit a činit, by mohli býti spaseni. — Císař pán také nařizuje, co mají jeho poddaní zachovávat, co mají činit, čeho se varovati atd.; to se jmenuje zákon světský, ale co P. Bůh nařizuje, to jest zákon božský. — Protože tato božská nařízení jsou obsažena v písmě sv., jmenuje se písmo svaté také zákon. Stará nařízení před Kristem P. od stvoření světa až po Krista P. jmenují se starý zákon, t. j. písmo sv. starého zákona, t. j. zjevení předkřesťanské. Mnohá z těch pravidel podnes platí (desatero, zapalování kadidla, kropení vodou, roucha obřadní), ale přemnohá, která se týkala jen Židů, jsou již zastaralá, již neplatí pro nás (obřizka, oběti, obřadní předpisy zákona Mojžíšova a předpisy soudní). — Písmo svaté starého zákona skládá se celkem ze 45 knih. — Přečteme si, co je vytištěno pod čarou; čti, J.! (Čte se celé.) Knihy písma sv. starého zákona

jsou tedy trojího druhu: dějepisné, naučné a prorocké. Kolik je v písmě svatém starého zákona knih dějepisných? ... naučných? ... prorockých?

* 16. Co obsahuje písmo svaté nového zákona?

Písmo svaté nového zákona obsahuje zjevení, které nám Bůh učinil skrze Ježíše Krista a jeho apoštoly.

Písmo sv. nového zákona obsahuje tedy zjevení Boží, všechna pravidla víry a mravů (co máme věřit a činit), která jsme se od Pána Boha dověděli skrze učení Krista P. a jeho apoštolů, kteří po nanebevstoupení P. Ježíše vyučovali. Všecka tato pravidla platí posud, posud jsou jako nová, žádné není ještě zastaralé a budou platit až do konce světa; tato pravidla jsou taková, že mají moc člověka hříšného přeměnit takofka v nového tvora, t. j. který by byl schopen pro nebe, a proto se jmenují nový zákon = písmo sv. nového zákona = zjevení křesťanské = zákon křesťanský. Písmo sv. nového zákona skládá se celkem z 27 knih. Přečteme si, co je vytištěno pod čarou. Čti, J. ! (Cte se.) Nový zákon obsahuje tedy knihy trojího druhu: 1. evandělia a knihu skutkův apoštolských, 2. listy a 3. zjevení svatého Jana. Kolikerého druhu jsou knihy nového zákona? Kolik je evandělí? Kolik je listů sv. Pavla?

„Evandélium“ je slovo latinské a v naší řeči znamená: radostné poselství, t. j. radostnou zprávu. 4 knihy písma sv. nového zákona (sepsané od svatého Mat., Mar., Luk. a Jana) jmenují se tedy proto, že nám vypravují radostnou zprávu o našem vykoupení skrze Krista P., evandělia, t. j. radostná poselství. Co znamená slovo „evandélium“? — 4 evandělia vy-

pravují nám o životě, učení, skutcích, utrpení, smrti, zmrtvých vstání a nanebevstoupení J. Krista. — Svati mužové, kteří napsali tato evandělía, jmenují se svatí evandělístové a jsou čtyři: sv. Matouš, sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Jan. — Svatý Matouš a sv. Jan byli apoštolové, ale sv. Marek a sv. Lukáš nikoliv. Jak se jmenují čtyři sv. evandělístové?

Snad jste již viděli vymalované sv. evandělísty? Malují se, jak drží v ruce péro a mají před sebou otevřenou velikou knihu a každý z nich má u sebe jistý odznak (Sinnbild), t. j. něco, dle čeho jej rozeznáváme od ostatních sv. evandělístův a co nám připomíná, o čem psal. — Svatý Matouš má jakožto odznak po boku člověka, protože začíná své evandélium vypočítáváním rodokmenu Ježíše Krista jakožto člověka, že pochází z pokolení Abrahamova. — Svatý Marek má u sebe lva, protože začíná své evandélium kázáním sv. Jana Křt. na poušti, kteréžto kázání bylo tak mocné a rozléhalo se po poušti a pronikalo tak srdce lidí, jako hlas lva, který na poušti bydlí, proniká pouští. — Svatý Lukáš má u sebe obětní zvíře (vola), protože začíná své evandélium vypravováním o oběti Zachariášově, který byl židovským knězem a obětoval ve chrámě jerusalémském zvířata. — Sv. Jan má u sebe orla, protože on se povznáší jak orel až k nebi, t. j. on vypravuje o nejvyšších tajemstvích, že totiž Vykupitel je Synem Božím. Který odznak má sv. Matouš? Proč? Který odznak má sv. Lukáš? Proč? atd.

Kniha „Skutky apoštolské“ nám vypravuje o tom, co svatí apoštolé (zvláště svatý Petr a svatý Pavel) vykonali a vytrpěli pro církev svatou a její rozšíření. Co vypravují „Skutky apoštolské“?

Listy sv. Pavla a ostatních apoštolů jsou psaní, t. j. dopisy, které psali tito svatí apoštolové křesťanům do vzdálených obcí (křesťanských) a ve kterých tamnějším křesťanům buď něco vysvětlovali nebo je poučovali nebo napomínali atd., jak toho bylo potřeba a jak se příležitost k tomu nahodila; někdy byli žádáni o takový list, někdy se dověděli, co se v té obci děje a proto tam psali; někdy sami o své ujmě psali list.

Kniha „Zjevení sv. Jana a p.“ obsahuje zjevení, která měl svatý Jan ap., když jej římský císař (Domician) vyhnal na pustý ostrov (Pathmos = Palmosa, v moři egejském), a kteráž sv. Jan z rozkazu Božího napsal. V těchto zjeveních líčí se osudy sv. církve od jejího založení až do konce světa.

17. Co rozumíme ústním podáním?

Ústním podáním rozumíme zjevené pravdy, které apoštolové sice kázali, ale nenapsali.

Z této odpovědi poznáváte, že svatí apoštolové nenapsali všeho, co kázali a učili. Není tedy v písmě svatém obsaženo všechno učení Ježíše Krista, jak jsem vám již dříve pravil (ot. 12.). Sv. apoštolové ani nemohli napsati všeho, čemu Ježíš Kristus učil, protože chodívali světem, („Jdouce . . . uče . . .“) po cizích zemích, a tenkrát nebylo tak pohodlných cest a silnic, ani železnic jako nyní; plavívali se po moři, což tenkrát trvalo velmi dlouho; kázali, křtili někdy mnoho tisíc lidí (v den seslání Ducha svatého 3000 lidí) atd., takže neměli kdy, všeho napsati. Napsali jen něco a ostatní učení Ježíše Krista, kterého nemohli napsati, dobře si zapamatovali a kázali je a učili mu. Protože tomu (těm pravdám, kterých nemohli napsati) svatí

apoštolové jen ústně vyučovali, jmenují se tyto pravdy ústní podání, nebo také tradice, t. j. učení ústně sdělené, t. j. podané. Takové pravdy jsou na př., že se má světiti neděle jako den Páně nebo-li den sváteční; že se křtí malé děti a p. Čemu sv. apoštolové jen ústně učili, to si lidé tenkrátě dobře pamatovali a vypravovali to svým potomkům, a ti zase svým potomkům atd., a tak to trvalo dlouho. — Později bylo ústní podání také napsáno od svatých a učených mužův, ale nejmenuje se nyní, když už je také napsáno, písmem sv. a nikdy se nebude jmenovati písmo sv., nýbrž vždy jen ústní podání, protože svatí apoštolové tomu učili ústně.

Ústní podání je až podnes zachováno, jako pravdy, které jsou napsány v písmě sv. — O to se postarala církev sv. tím, že 1. vyučovala těm pravdám z ústního podání tak, jako se dnes vyučuje sv. náboženství. Pravdy z ústního podání jsou obsaženy v rozličných modlitbách (mešních), v obřadech, dle kterých se slouží mše sv. a udělují svaté svátosti a konají pobožnosti církevní; 2. v t. zv. vyznáních víry, t. j. v modlitbách, které se všichni křesťané modlili a kterými svou víru vyznávali (apoštolské vyznání víry, athanasiánské vyznání víry, tridentské vyznání víry); 3. ve výrocích papežův a sněmů církevních; 4. ve spisech sv. otců (viz pod čarou v katech.!). (Sv. otcové byli mužové svatí, kteří žili na počátku církve sv., a kteří ve svých spisech podávají svědectví o pravdách, které nejsou napsány v písmě sv., a kterým Kristus P. přece také učil. Tito svatí otcové jsou naši otcové ve víře; kteří vynikali zvláštní učeností, jmenují se učitelé církvevní, na př.: sv. Augustin, sv. Ambrož, svatý Jeronym a j. — t. j. učitelé víry; kteří také psali

mnoho o těchto pravdách ústního podání, ale nejsou svatí, jmenují se církevní spisovatelé.) 5. V církevních památkách t. j. nadpisech náhrobních, kamenech, nádobách posvátných, obrazech Krista Pána, P. Marie, svatých a p.

V písmě sv. a ústním podání je tedy obsaženo celé zjevení Boží, a kdo chce býti opravdovým křesťanem, kdo chce míti opravdu křesťanskou víru, musí věriti všechno, co jest obsaženo v písmě sv. i v ústním podání. Jedno bez druhého nestačí, a neměl by dobré a celé víry, kdo by nevěřil obojímu: písmu svatému i ústnímu podání. — Ústní podání je jako potvrzení, vysvětlení a doplnění písma sv., a jako jenom církev sv. může říci, co patří k písmu sv., tak také jenom církev sv. (učící, t. j. katol.) může říci, co náleží k ústnímu podání.

Některé ze zjevených pravd, které jsou obsaženy v písmě sv. a ústním podání, mohl by sice člověk poznati svým rozumem, i kdyby jich P. Bůh nebyl zvláště zjevil, na př., že jest Bůh; ale velmi mnoho jest takových zjevených pravd, kterých ani nejučenější a nejsvětější člověk nikdy by rozumem ani nepoznal ani nepochopil, kdyby jich P. Bůh nebyl zjevil; tyto pravdy jmenují se **t a j e m s t v í**. (Na př. tajemství o nejsv. Trojici — sv. Augustín.)

Opakování. — Kde je obsaženo, co Bůh zjevil a skrze církev k věření předkládá . . . ? V písmě sv. a ústním podání. — Viděly jste již písmo sv. ? (Ano — ne.) Viděly jste něco z toho, v čem je uchováno ústní podání? Viděly: obřady mše sv., obřady sv. svátostí, snad i něco jiného. Ale vy musíte věriti všechno, co je v písmě sv. a v ústním podání, chcete-li býti spaseny. — Odkud se tomu učíte? Máte to obsaženo zkrátka

v katechismu, biblické dějepравě, evanděliu, kteréžto knihy jsou všechny z písma svatého a ústního podání vybrány a pro vás od církve svaté spořádány, sestaveny a vytištěny, byste bez velké práce se mohly naučiti všemu, co Bůh zjevil. Co je v těchto knihách obsaženo, musíte tak pevně věřiti jako písmu svatému a ústnímu podání.

M 18. Je-li víry ke spasení třeba?

Víry je ke spasení nevyhnutelně třeba, neboť „bez víry nemožno jest Bohu se líbiti.“

Této odpovědi jste se učily již loni a předloni; pověz ještě jednou, je-li víry . . . třeba? Privil jsem vám také již letos, že víry je ku spasení třeba (ot. 7.) — Kdybychom nevěřili hodnověrnému člověku, co nám praví, uráželi bychom jej, neboť bychom dávali na jevo, že je buď lhář (chce nás klamati), nebo že je člověk nevědomý (hloupý), který povídá něco, čeho neví. Musíme tedy člověku hodnověrnému již proto věřiti, bychom ho neurazili. Tím více musíme věřiti P. Bohu, který jediný je vždy a ve všem hodnověrný, který je pravda sama, který nemůže ani se mýliti ani někoho klamati. — Učili jsme se o P. Bohu, že je nejvyšší svatý. Co znamená: Bůh jest nejvyšší svatý? Vidíte tedy, že žádný hříšník se nemůže líbiti P. Bohu, protože dělá zlé, protože je P. Boha neposlušen. — Kterého hříchu by se dopouštěl, kdo by P. Bohu nevěřil? Takový člověk se nazývá nevěřící, t. j. nevěrec, Může-li pak se nevěrec P. Bohu líbiti? Proč se nemůže nevěrec . . . ? . . . ale hlavně proto, že má P. Boha jakoby za lháře a podvodníka a nevědomého

(hloupého). Ze ten, kdo P. Bohu nevěří, nemůže se P. Bohu líbiti, je výslovně napsáno v písmě svatém: „Bez víry nemožno jest Bohu se líbiti.“ Žid. XI. 6. A kdo se P. Bohu nelíbí, toho P. Bůh nevezme k sobě do nebe, kdyby byl sebe bohatším, sebe větším pánem na světě, kdyby uměl všecko ostatní učení na světě, kdyby rozdával peníze atd., přece nemůže býti nikterak spasen; proto říkáme, že víry je ku spasení „n e v y h n u t e l n ě“ třeba. To také řekl nám Kristus P.: „Kdo nevěří, již jest odsouzen“, Jan III. 18., t. j. kdo nevěří, zasluhuje již nyní zavržení a zůstane-li v nevěře, bude skutečně duše jeho po smrti zavržena.

Ale jenom pravá víra, víra Kristova tedy, neboli křesťanská může člověka spasiti. Loni jsem vám vypravoval, kterak sv. Jan Křt. křtil P. Ježíše v řece Jordaně, a že když Jej křtil, otevřelo se nebe a bylo slyšeti hlas s nebe. Kdo to mluvil s nebe? A co mluvil Bůh Otec? . . . toho poslouchejte. Mat. III. 11. Jen ten tedy, kdo poslouchá Krista P., kdo věří, co Kristus P. hlásal, může býti spasen, neboli: jenom víra Kristova může člověka spasiti. A to Kristus Pán také sám o sobě řekl: „Já jsem cesta a pravda i život. Žádný nepřichází k Otci než skrze mne.“ Jan XIV. 6. Jen pravým klíčem můžeme otevřítí dvěře, dům; a tak také jen pravá víra otvírá nám nebe, jest jakoby klíčem, kterým si otevřeme dvěře do nebe. — Pán Bůh nás poznává po pravé víře jako své dítky. Když by tvůj otec přišel sem do třídy, poznal by tě po obličejí, po hlase a jiných známkách; tak Bůh nás poznává podle pravé víry. Kdo má pravou víru, k tomu se Bůh hlásí jako k svému dítěti. Komu svěřil Kristus Pán svou víru? Proto jen církev katolická má pravou víru a jen církev katol. vás může spasiti; proto se

nazývá církev katolická a víra katolická „samospasitelnou“. (Ještě více o tom uslyšíte při 9. čl. víry.)

(Jest však ještě jiná příčina, proč člověk bez víry nemůže dojíti spasení. Řekni, k čemu stvořil Bůh lidi? Co je cílem člověka? Aby člověk cíle toho dosáhl, musí jej znáti; ale sám ze sebe nemůže člověk věděti, který cíl má. Jen víra mu to praví. A když i člověk cíl svůj zná, přece ještě nemůže ho jinak dosáhnouti než životem takovým, jak jej předpisuje víra, tedy životem podle víry, neboť jen víra člověku praví, t. j. člověka učí, co má věřiti a činiti a k vůli komu to má věřiti a činiti [z jakého důvodu, t. j. pohnutek].)

Jak se můžete pokládati za šťastné a děkovati P. Bohu, že znáte pravou víru, že jste se narodily z rodičů křesťanských! Hledte, byste byly živы podle své víry a modlete se za nešťastné kacíře, bludaře a a pohany, by missionáři křesťanští hodně mnoho jich obrátili na víru pravou. —

Pravil jsem vám, že jenom pravá víra, t. j. ta víra, kterou hlásal Kristus Pán a kterou nyní hlásá církev katol., může člověka spasiti. — Které vlastnosti pravá víra musí míti, neboli: jaká musí býti víra naše, bychom mohli býti skrze ni spaseni, tomu nás učí zase katechismus.

Přečti 19. otázku a odpověď, J.!

19. Jaká musí býti víra naše?

Víra naše musí býti: 1. obecná, 2. pevná, 3. živá, 4. stálá.

Kolik vlastností musí míti víra naše? Pověz ještě jednou, jaká musí býti víra naše? Kdyby jen jedna z těchto čtyř vlastností chyběla, nebyla by víra naše

dobrá, neměla by před P. Bohem žádné ceny a nemohla by nás spasiti. První vlastnost dobré víry jest, že víra musí býti obecná. Katechismus nám praví, kdy je víra naše obecná.

Přečti z katechismu 20. ot. a odp.. J.!

* 20. Kdy jest víra naše obecná?

Víra naše jest obecná, věříme-li všecko bez výminky, čemu církev katolická učí.

Víra naše je tedy obecná, věříme-li všecko . . . Již jsem vám letos vyložil, že kdo chce býti pravým křesťanem, musí věřiti všecko, co Bůh zjevil. (Ot. 6.) Co jest „křesťansky věřiti“? Kdyby někdo jen jedné jediné pravdy nechtěl věřiti, již by jeho víra nebyla celá, nebyla by obecná a tedy ani dobrá, nýbrž byla by neúplná, nepravá, falešná. Jak se jmenují oni pokřtění lidé, kteří mají neúplnou, nepravou víru? Umíš jmenovati některé takové kacíře? Kdo chce býti pravým křesťanem, nesmí říkati: „Já věřím všecko, jen tomu na př., že duše lidská je nesmrtelná, nevěřím“ a pod. — Takový křesťan si vybírá z víry, co se mu líbí, dělá si výjimku od víry, nemá tedy víry obecné. Pravý křesťan musí věřiti všecko bez výjimky . . . . Takovou víru obecnou měl Noe, Abraham, Mojžíš, svatí patriarchové, proroci, sv. apoštolové. — Pozor! Pamatujete si, co jsem vám vypravoval o apoštolu sv. Tomáši? Měl od počátku vždycky úplnou víru, t. j. obecnou víru? Co se stalo, když se P. Ježíš v den vzkříšení ukázal sv. apoštolům a když potom svatí apoštolové vypravovali o tom svatému Tomášovi, protože on tenkrát mezi nimi nebyl, když se jim P. Ježíš zjevil? Sv. Tomáš nechtěl věřiti, že Kristus Pán vstal z mrtvých; proto se mu říkává „nevěřící“

Tomáš“; ale až sám Pána Ježíše uviděl, pak již věřil, pak teprve měl víru obecnou. Kdy je víra naše obecná?

* 21. Kdy jest víra naše pevná?

Víra naše jest pevná, věříme-li tak, že ani dosti málo nepochybujeme.

Kdyby někdo myslil: Kdo ví, jestli je pravda, co církev učí, kdo ví, zdali to skutečně P. Bůh zjevil tak, jak tomu církev učí, — neměl by už dobré víry. Kdo takto pochybuje o víře, o tom říkáme, že se viklá ve víře. Má-li býti víra naše pevná, nesmíme ani dosti málo o ní pochybovati. — Má-li pak někdo nejmenší příčinu pochybovati o něčem ze sv. víry? Kdo zjevil všecko to, čemu nás sv. víra učí? A můžeme věřiti, co Bůh zjevil? Proč nejen můžeme, ale i musíme věřiti, co Bůh zjevil? . . . pravda sama. Komu svěřil Ježíš Kristus, co Bůh zjevil? Proč musíme míti za pravdu, co se nám skrže církev katolickou k věření předkládá? . . . dar neomylnosti . . . výslovně poručil. Kdo by se tedy opovážil pochybovati o něčem ze svaté víry, neměl by pravé víry, protože by jí scházela „pevnost“. Někdy napadnou člověkovu pochybnosti o víře samy od sebe. Člověk za to ani nemůže, není to tedy dobrovolná pochybnost; na př. napadne mu: Kdo ví, jestli je Kristus P. skutečně přítomen ve svaté hostii na oltáři?! Když ten člověk si řekne: Ale vždyť víra učí, že Kristus jest přítomen skutečně v nejsv. svátosti oltářní, a honem hledí tuto pochybnost zahrnouti, když honem hledí na to zapomenouti a není rád, že mu to napadlo, nemá hříchu. Kdyby se však při této pochybnosti zdržel a přemýšlel by o tom a chtěl by se teprve nějak přesvědčiti svým

rozumem, zdali Kristus P. jest skutečně přítomen ve sv. hostii na oltáři, již by hřešil. Velmi rád a často člověka pokouší k takovým pochybnostem ve víře ďábel a zlí lidé, kterým říkáme náhončí ďáblu. Tak na př. P. Ježíš praví, že jest skutečně přítomen se svým tělem a krví v nejsv. svátosti oltářní, a lidé zlí, hříšní, povídají, že P. Ježíš není přítomen v nejsvětější svátosti. Vyberte si, komu budete věřiti: Pánu Ježíši, nejsvětějšímu, který učinil tolik a tak velikých zázrakův, anebo těm hříšným lidem? Může vyvrátiti malé dítě silný strom? A přemohou ti hříšní, slabí, křehcí lidé P. Ježíše? Strom se jako zasměje dítěti, které by jej chtělo vytrhnouti a tak P. Ježíš se zasměje takovým hříšným lidem, ale On je bude i trestati, že se mu rouhají. (NB. Bylo by zde na místě, zmíniti se o bajce, která skopec chtěl proraziti hlavou zeď, ale rozbil hlavu. Tak i nevěrci rozbijí hlavu svou o skálu církve a zahynou na věky.) Neposlouchejte nikdy takových pokušení, nečtěte špatných knih a novin (social. noviny, protestantské noviny a knihy a pod.), neposlouchejte lidí, kteří nějak špatně a pochybně o víře mluví (socialisté, protestanti, židé, špatní křesťané). Připomeňte si, jak pevnou víru měl Abraham, když mu P. Bůh pravil, že bude praotcem velikého národa a budoucího Vykupitele, — v době, kdy neměl ještě ani jediného syna a byl již stár. On přece uvěřil. — Takovou pevnou víru měla P. Maria, když k ní přišel archanděl Gabriel a zvěstoval jí, že bude Matkou slíbeného Vykupitele. — Takovou pevnou víru měli svatí apoštolové, když Pán Ježíš sliboval nejsvětější svátost oltářní; také nerozuměli, co Kristus Pán pravil, ale přece uvěřili, že se to vyplní, a pravili: „Pane, ke komu půjdeme? Tyť máš slova života

věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že jsi ty Kristus, Syn Boží.“

Abyste si zachovaly víru pevnou, učte se pilně sv. náboženství a poslouchajte pozorně, co vám zde vypravuji; chodte na kázání, křesťanská cvičení a čítávejte nábožné knihy a časopisy. (Kříž a Maria, Anděl Strážný, Zahrádka sv. Františka, Lilie sv. Josefa a pod.) Modlete se pak zvláště často za dar sv. víry. Vždycky, když by vám nějaká pochybnost o víře napadla, vzbudte hned krátce víru asi takto: „Pane Bože, já vím, že Ty jsi pravda sama, a že církev svatá je neomylná; proto věřím pevně všechno, co's Ty zjevil a co nám skrze církev svatou k věření předkládáš.“ — Kdy je víra naše pevná?

* 22. Kdy jest víra naše živá?

Víra naše jest živá, jsme-li tak živi, jak toho víra žádá.

Co víra žádá a jak to žádá, to a tak musíme tedy dělati, má-li býti víra naše dobrá. Učily jste se v 5. části Malého katechismu, že křesťan má se varovati zlého, t. j. každého hříchu: hříšných myšlenek, žádostí, řečí, skutkův atd., a že má činiti dobré, t. j., že má míti dobré myšlení, žádosti, řeči, skutky atd. Tak to žádá sv. víra. Kdo skutečně tak činí, kdo je skutečně tak živ, ten žije podle víry, totiž podle toho, jak svatá víra předpisuje. Podle víry žil Abraham, Isák, Jakub, všichni spravedliví mužové starého zákona, P. Maria, svatý Josef, svatí apoštolové, první křesťané atd. Kdo říká, že věří, ale není živ podle své víry, víry své neukazuje skutky, t. j. životem, o tom říkáme, že má víru mrtvou, jak je to psáno v písmě svatém. — Přečti dole pod čarou tu první poznámku!

„Jako tělo bez ducha mrtvé jest, tak jest i víra beze skutků mrtva.“ (Jak. II. 26.) Mrtvý už nic nedělá, nepracuje, nejí; kdo má mrtvou víru, také nic nedělá pro svou duši: nemodlí se, nepostí se, nechodí ke sv. zpovědi atd. Živý člověk chodí, pracuje atd.; kdo má živou víru, pracuje pro svou duši: modlí se, postí se, chodí na služby Boží, ke sv. zpovědi atd. Pamatujte si, že ke spasení nestačí, abychom se křesťany jen nazývali, nýbrž my musíme skutečně býti dobrými křesťany. (NB. Přirovej herce na jevišti ke skutečným osobám, které oni představují.) Hledte tedy, byste skutečně dělaly, k čemu vás ve sv. náboženství napomínám, aby víra vaše byla živá, sice byste nemohly býti spaseny. Pán Ježíš řekne v soudný den těm na pravici: „Pojďte, požehnaní Otce mého, . . .“ nikoliv proto, že jste jen věřili, nýbrž že jste lačné krmili, žíznivé napájeli . . ., tedy, že jste žili podle víry, dělali to, čemu víra učí. P. Ježíš napomínal lidi, aby se od Něho učili, ale ne snad zázraky činiti, něco stvořiti a p., nýbrž dělali to, co Bůh chce, plniti vůli Boží. Víra beze skutků je jako studna bez vody. Žíznivý člověk zahyne žízní u prázdné studny a tak i křesťan, nežije-li podle víry, musí zahynouti na věky. Kdy je víra naše živá?

* 23. Kdy je víra naše stálá?

Víra naše je stálá, jsme-li ochotni raději všecko, i život, dáti, než bychom od víry odpadli nebo ji zapřeli.

Stálé je to, co se nemění, co je pořád stejné. Učili jsme se, že P. Bůh je nezměnitelný. Co znamená: Bůh jest nezměnitelný? P. Boha nezmění nikdo, kdyby Jej zapíral, kdyby se Mu rouhal nevím jak. Kdyby Jej ctil sebe více, kdyby o Něm ani ničeho nevěděl. —

Pán Bůh nikdy nepřestane a zůstává vždy stejným, nikdy se nezmění, nikdo Ho neučiní ani světější ani méně svatým, než jest již od věčnosti a bude na věky. Andělé také zůstanou vždy stejnými. Smrt se také nikdy nezmění; kdyby lidé dělali proti smrti co chtěli, přece vždy budou umíratí, smrt nikdy nepřestane, nikdy se nezmění. Tak stálá nebo-li nezměnitelná musí býti i víra naše, chceme-li býti spaseni. Kdyby nás někdo lákal, kdyby nám sliboval, nás prosil, kdyby nám vyhrožoval, nás trápil, kdyby nám i smrtí hrozil, nesměli bychom víry své ani dosti málo změnit. Že to P. Bůh od nás skutečně tak žádá, vidíme z písma svatého: „Nebojte se těch, kteříž zabíjejí tělo, ale duše nemohou zabítí, než bojte se raději toho, kterýž může i duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.“ Kdyby křesťan se dal svěsti nějakými sliby nebo strachem nebo bolestí k tomu, aby se odřekl Krista P., Jeho církve a Jeho víry, t. j. kdyby přestal věřiti v Krista Pána a církve, nebo kdyby se odřekl třeba jen jediného článku víry, pak o něm říkáme, že odpadl od víry, že je odpadlík. Na počátku církve sv., když křesťané byli pronásledováni, stávalo se někdy, že některý od víry odpadl ze strachu před mukami nebo smrtí. Odpadnutí od církve sv. je velmi těžký hřích. — Když křesťan ze strachu nebo z jakékoliv jiné příčiny jenom říká, že není křesťanem, anebo tak se chová a tak žije, jakoby křesťanem nebyl, ale v srdci třeba víru křesťanskou má, nebo když říká, že některému článku víry nevěří, o tom říkáme, že víru svou zapírá, že je zapírač víry. (Petr zapřel Kr. P.) Mnozí křesťané v pronásledováních zapřeli svou víru ze strachu před smrtí, a za našich dnů zapírají mnozí víru svým životem, neboť žijí tak, jakoby ani žádné víry v srdci

neměli. Takové zapření víry není nikdy a pod žádnou výminkou a pod žádnou záminkou dovoleno; ani jen na oko nesmíme dělati, jako bychom víru zapírali, na př. před židy a protestanty. — I zapření víry je velmi těžký hřích, o kterém praví Kristus P.: „Kdož by pak zapřel mne před lidmi, zapřímť i já ho před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.“ (Mat. X. 33.) — Slyšely jste vypravovati, jak velice svatý Petr tohoto hříchu litoval. („Vyšel ven a plakal hořce.“) — Kdy je víra naše stálá? Zdá se vám to snad těžkým a hrozným, vzpomenete-li si, že byste měly dáti i život za svou víru křesťanskou, když by vás na př. někdo nutil, abyste od víry křesťanské odpadly nebo ji zapřely, byste se staly na př. protestanty; ale nezapomeňte, že P. Bůh každému křesťanu — tedy i vám — dává potřebnou milost, abyste mohly víru svou zachovati pevnou, budete-li samy chtít. Ovšem, kdo si nechce této milosti všimati, kdo se jí nechápe, ten nezachovává víry pevné. Máme mnoho příkladů, jak pevnou vůli měli lidé: Abraham, tři mládenci v peci ohnivé, Eleazar, sedm bratří machabejských, slepý u Jericha, sv. mučenci a jiní svatí a světice. Za císaře Diokleciana žil svatý Vít, patron království českého. Císař žádal na něm, aby odpadl od víry křesťanské a pravil mu: „Uposlechněš-li mne, budeš mým miláčkem, dám ti zlaté prsteny a hojnost všeho; neposlechněš-li však, dám tě uvrhnouti do kotla s rozvařenou smolou a s vroucím olejem.“ Svatý Vít odpověděl: „Jsem křesťan a vím, že jenom Bůh křesťanů jest pravým Bohem. Jemu chci sloužiti až do posledního vydechnutí, a žádné muky na světě mne od víry křesťanské neodvrátí.“ Ukrotný císař dal jej na to uvrhnouti do vroucího oleje v kotle, a když mu olej

neublížil, dal jej hoditi hladovému lvu, ale ten mu také neublížil, až konečně byl sv. Vít v žaláři pověšen na skřípec, ukrutně byl trápen, až v nevýslovných bolestech skončil. (NB. Podobných příkl. viz množství v „Církev vítězná“.)

Kdo chce víru svou zachovati stálou, tak aby nikdy od ní neodpadl nebo jí nezapřel, musí se varovati zvláště pýchy (pyšní andělé, Eva, Hus, Luther, Döllinger), mudrování, t. j. přemýšlení o tajemstvích svaté víry (sv. Augustin), musí plniti svědomitě své povinnosti křesťanské (mše sv., kázání, modlitba, svaté svátosti), vzbuzovati tři božské ctnosti, varovati se hříchu (každý hřích jest odpadnutím od Boha), nesmí čísti nevěreckých knih a novin, které podrývají víru (socialistické, protestantské, židovské), musí se vyhýbati nevěrcům, odpadlíkům (protestantům), bezbožným lidem (kteří si dělají smích ze sv. náboženství), špatným křesťanům, nesmí choditi do kostela protestantského, židovského, na jejich kázání nebo bohoslužbu; nesmí se nikdy za svou víru styděti před lidmi. Kristus P. sám řekl, že kdo se bude za něho styděti před lidmi, za toho že On se bude také styděti, až přijde v soudný den, že mu také řekne: „Tebe já neznám, ty nemůžeš jíti se mnou do nebe, nýbrž přijdeš do pekla.“ — Kdy je víra naše stálá?

Když jsme se učili, co jest „křesťansky věřiti“, pravil jsem vám, že křesťan musí věřiti všecko, co Bůh . . . Co jest „křesťansky věřiti“? Křesťan tedy musí mysliti takto: Já věřím všecko, co Bůh . . . . Kdyby uslyšel v kostele neb od některého věrohodného člověka, že Pán Bůh to neb ono zjevil, o čem ještě nikdy neslyšel, musí tomu věřiti. Kdo takto u sebe myslí, kdo takto věří, o tom říkáme že věří v š e-

o b e c n ě. Uslyšíme hned, zdali postačí křesťanu ku spasení, by jen takto všeobecně věřil... Přečti otázku a odpověď 24., J.!

24. Stačí-li jenom všeobecně věřiti, co Bůh zjevil?

Nestačí jenom všeobecně věřiti, co Bůh zjevil, nýbrž máme se přičiniti, bychom zjevené pravdy také výslovně věděli a věřili.

Z této odpovědi poznáváte, že nestačí ku spasení, by někdo jenom všeobecně věřil, co Bůh zjevil, nýbrž že se musíme přičiniti, bychom také věděli, které pravdy P. Bůh lidem zjevil. Ale těch pravd, které P. Bůh sám již od stvoření světa zjevoval Adamovi, Noemovi, Abrahamovi, Mojžíšovi, svatým patriarchům a prorokům a pak skrze Krista Pána a apoštoly, těch pravd je nesmírně mnoho. Celé písmo svaté a ústní podání se skládá z těchto pravd, a to jsou veliké knihy, takže žádný člověk na světě nemůže všech těchto pravd věděti (není to ani možno, by některý člověk všecky ty pravdy věděl). Kdo se mnoho učil ze sv. náboženství — na př. kněz, — nebo kdo mnoho náboženských knih četl, ví těch pravd mnoho; kdo se učil málo ze sv. náboženství — na př. řemeslník, rolník, nádeník a pod. — ví těch pravd méně. Ale jsou některé pravdy, které zjevil Pán Bůh lidem, tak důležité a tak potřebné každému člověku, že je každý člověk, když už má rozum, musí nevyhnutelně věděti, t. j. znáti, t. j. musí věděti, kterak ty pravdy zní, musí věděti, kterými slovy je Pán Bůh zjevil, chce-li býti spasen. Říkáme, že každý člověk musí je věděti a věřiti výslovně. Co znamená: výslovně věděti a věřiti zjevené pravdy? . . . věděti, kterak ty pravdy znějí, kterými slovy je P. Bůh zjevil.

Takových velice důležitých a nevyhnutelně potřebných pravd, které každý člověk na světě, když už má rozum a chce býti spasen, musí výslovně věděti a věřiti, jest šest, jak jste se už loni učily. A které to pravdy jsou, máte v katechismu.

Přečti ot. a odp. 25., J.!

M 25. Které pravdy musíme zvlášť výslovně věděti a věřiti?

Zvlášť výslovně musíme věděti a věřiti šestero pravd základních, totiž:

1. že jest jeden Bůh;
2. že Bůh je spravedlivý soudce, který dobré odměňuje a zlé trestce;
3. že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch sv.;
4. že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás svou smrtí na křížích vykoupila a na věky spasila;
5. že duše lidská je nesmrtelná;
6. že jest milosti Boží ke spasení nevyhnutelně třeba.

Ad 1., 2. a 3.: O tom se budeme učiti obšírně v 1. článku víry.

Ad 4.: O tom se budeme učiti obšírně v 2. čl. víry.

Ad 5.: " " " " " " v 1. " "

Ad 6.: Kdo chce býti spasen, tomu jest nevyhnutelně třeba, žíti tak, aby se P. Bohu líbil, t. j. by jej Pán Bůh miloval, t. j. by byl v milosti Boží. Učili jsme se již loni o milosti. Kdo ví ještě, co jest milost? (Milost je vnitřní, nadpřirozený dar, který nám Bůh pro zásluhy J. Krista uděluje, bychom mohli dojíti spasení.) Kolikerá je milost nadpřirozená? (1. pomáhající a 2. posvěcující.) Privil jsem vám, že milost posvěcující duši

člověka očisťuje, posvěcuje, že činí člověka svatým (svatební roucho). Abychom došli spasení, musíme se varovati zlého a činiti dobré; a k tomu je potřeba, aby nám P. Bůh pomáhal svou milostí. A tato pomoc Boží se jmenuje milost pomáhající. Ještě více o tom uslyšíte, až se budeme učití 4. části.

Obojí této milosti je tedy člověku ke spasení nevyhnutelně třeba, a to musí každý člověk výslovně věděti a věřiti.

Těmto šesti pravdám se musíte naučiti velice dobře, protože je musíte věděti a uměti po celý život. Povíme si ještě jednou, které pravdy... Tyto pravdy nazývá katechismus „pravdami základními“, protože jako dům, kdyby neměl základů, nemohl by dlouho státi, ale sbořil by se, tak i člověk, kdyby těchto šesti pravd nevěděl (neznal) a nevěřil, nemohl by býti spasen, protože by ani nevěděl, jaký život vésti, by se P. Bohu líbil. Kdo by nevěděl, že je Bůh, nevěděl by ani, kdo jej stvořil a k čemu je zde na světě, co jeho cílem, nevěděl by, že má býti jednou spasen, a nevěděl by tedy ani, co má dělati, by došel svého cíle. —

Kdo by nevěděl, že Bůh je spravedlivý soudce, nevěděl by ani, že se musí zlého varovati a dobré konati, bylo by mu všecko jedno — dobré nebo zlé — a proto by ho P. Bůh milovati nemohl.

Kdo by nevěděl, že jsou tři božské osoby, nevěděl by ani, že Syn Boží přišel na svět a za nás umřel, aby nás vykoupil; nevěděl by ani, jak má býti podle vůle Krista P. živ, že musí hříchů svých litovati, z nich se zpovídati atd.; nevěděl by, že Duch sv. nás posvěcuje.

Kdo by nevěděl, že duše lidská je nesmrtelná, nestaral by se o ni a byl by živ jako zvíře. —

Kdo by nevěděl, že je milosti Boží ke spasení třeba, nestaral by se o to, by měl duši čistou; kdo by nevěděl, že nám P. Bůh pomáhá svou milostí, myslil by, že ve své slabosti nemůže nic dobrého konati a zoufal by si. —

Tyto pravdy jsou tedy základem dobrého života, a proto je každý člověk musí věděti a věřiti. Kdo by těchto šesti pravd vlastní vinou neznal, nemohl by ani dostati rozhřešení, a vzpomeňte, jak strašné by to bylo, kdyby takový člověk náhle onemocněl a nemohl by se už těm pravdám naučiti a musil by umřítí bez rozhřešení! —

Kterak mohou poznati pohané, židé a pod. lidé těchto šest pravd základních? Pravil jsem vám již při otázce 17., že některé z těch pravd zjevených může člověk poznati také svým rozumem, i kdyby nevěděl, že je P. Bůh také ještě zvlášť zjevil; kdyby některý člověk sám nikterak nemohl těchto šesti pravd poznati, tu P. Bůh sám se o to postará a osvítí jeho rozum, aby tyto pravdy poznal, nebo se postará o to, by některý jiný člověk (missionáři) nebo anděl mu tyto pravdy oznámil, jako poslal sv. Petra ke Korneliovi. — Děkujte Pánu Bohu, že těchto šest pravd základních znáte, ba ještě mnoho jiných pravd, které Pán Bůh zjevil; hleďte, byste co nejvíce těchto pravd poznaly, neboť čím více jich budete znáti, čím více se budete dle nich řídití, tím milejší budete P. Bohu a tím jistěji a snadněji budete spaseny. Poslouchejte pozorně v náboženství a učte se pilně katechismu; také na kázání a křesťanská cvičení dávejte bedlivě pozor!

Jsou však kromě těchto šesti pravd základních ještě jisté věci, které každý křesťan musí věděti a uměti nazpaměť. Které to věci jsou, praví katech. v otázce 26. Přečti ji, J.!

26. Co se nám přikazuje mimo šestero pravd základních ještě věděti?

Mimo šestero pravd základních přikazuje se nám ještě věděti:

1. apoštolské vyznání víry;
2. modlitbu Páně a pozdravení andělské;
3. desatero Božích přikázání a patero příkázání církevních;
4. sedmero svatých svátostí;
5. hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti.

Ad 1.: To jest ta modlitba, které říkáme obyčejně „Věřím v Boha“. Jak zní apoštolské vyznání víry?

Ad 2.: To jest ta modlitba, které říkáme obyčejně „Otče náš“ a „Zdráva's Maria“. Jak zní modlitba Páně? Jak zní pozdravení andělské?

Ad 3.: Jak zní desatero B. přikáz.? Jak zní patero cír. přikáz.?

Ad 4.: Jak se jmenuje sedmero svátostí?

Ad 5.: V čem záleží křesťanská spravedlnost?

Hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti jsou tedy dvě: 1. varuj se zlého a 2. čiň dobré. Musíme tedy věděti, že se máme varovati zlého a činiti dobré. O všech těchto věcech již jste se něcemu učily a letos se budete učit ještě více. Učte se tomu pilně, neboť vidíte, že je nám přikázáno, bychom těchto pět věcí věděli. Kdo by jich neznal, hřešil by.

Přechod k otázce 27. — Kristus P. řekl: „Kdo věří, spasen bude“. Dovede někdo říci, čím věříme? ... srdcem = v srdci. Může někdo viděti do našeho srdce? Může tedy někdo věděti, co my srdcem věříme, t. j. jakou víru máme, když mu toho nedáme nikterak poznati? Kterak by to mohl poznati, co věříme v srdci? Odp.: ... kdybychom mu to řekli nebo nějak naznačili = ukázali, t. j. kdybychom dělali něco, podle čeho by on mohl poznati, že věříme a co a kterak věříme. Podle čeho pak poznají lidé, že má někdo v srdci žalost? Podle čeho poznají lidé, že má někdo v srdci radost? Vidíte tedy, že pláčem dává člověk na jevo, t. j. ukazuje zevně neboli na venek svou žalost a smíchem svou radost, kterou má v srdci. Tak můžeme i víru svou, kterou máme v srdci, na venek ukázati a nejen můžeme, ale i musíme ukazovati neboli zevně vyznávat, by i ostatní lidé poznali, že věříme a co a kterak věříme. Když vám někdo něco vypravuje, a vy mu věříte, dáváte mu to na jevo tím, že mu přisvědčujete, kýváte hlavou a pod. — Kdybyste toho nečinily, nevěděl by, že mu věříte. Tak musíme činiti, i když jde o víru, na př., když se nás někdo táže na naši víru nebo když chce poznati, co věříme, nebo jaké víry jsme a pod. Abychom víru také zevně ukazovali, to žádá od nás Bůh, a kdo by toho nečinil, tomu by nepostačilo ke spasení, kdyby měl i víru v srdci. Ihned se o tom přesvědčíme z katech.

Přečti otázku 27., J.!

27. Stačí-li, abychom víru toliko znali a v srdci chovali?

Nestačí, abychom víru toliko znali a v srdci chovali; musíme ji také zevně slovem i skutkem vyznávat.

V otázce za slovo „stačí-li“ musíme si doplniti v myšlenkách: „ke spasení“ a také v odpovědi za slovo „nestačí“ musíme si doplniti slova „ke spasení“. Že musíme, chceme-li býti spaseni, víru nejen znáti, ale také slovem i skutkem ji ukazovati, nebo-li vyznávati — to řekl nám Pán Ježíš. Přečti, co je dále pod čarou vytištěno: „Kdožkoli vyzná mne před lidmi . . ., kdož by pak zapřel mne před lidmi . . .“ Nesmí si tedy nikdo mysliti: Já znám a věřím všechno, co Bůh zjevil a skrze církev . . ., budu tedy spasen! To by nestačilo ke spasení, nýbrž křesťan musí víru svou slovem i skutkem ukazovati neboli vyznávati.

Slovem vyznáváme víru, když něco povídáme, podle čeho jiní lidé poznávají, že jsme dobří křesťané, na př., když upřímně říkáme, že věříme v Pána Boha, v Ježíše Krista, že je Kristus Pán v nejvyšší svátosti oltářní přítomen a pod. Slovem musíme vyznávati víru svou vždycky, kdykoliv toho žádá čest Boží nebo spasení bližního. Kdyby na př. někdo před námi tupil víru nebo by špatně mluvil o Pánu Bohu, o církvi svaté a pod., tu bychom se musili ozvati a víru svou hájiti, musili bychom říci: „To není tak, jak to povídáš, ty se mýlíš, já ti to vyložím . . .;“ nebo kdyby někdo chtěl, abychom víru svou zapřeli neb od ní odpadli (král Antioch nutí 7 bratří machabejských odpadnouti od víry); nebo kdybychom u soudu byli tázáni, jaké víry jsme, musili bychom také upřímně říci, že jsme katoličtí křesťané. (Svatý Petr a svatý Jan před vysokou radou židovskou, když jim bylo zakázáno učiti víře Kristově, odpověděli: „Nelze nám nemluvití toho, co jsme viděli a slyšeli“.)

Slo v e m nebo-li ústy musíme vyznávati svou víru, když je to ku spasení bližního; na př., kdybychom svou řečí mohli někoho svaté víře získati (kněz), napravit, poučiti o víře a pod., třeba by se nám i někdo smál nebo měl na nás zlost, nebo nám hrozil atd. Kdy jsme povinni víru svou vyznávati slovem?

S k u t k e m ukazujeme svou víru, když děláme to, čemu svatá víra učí, t. j. když jsme živi dle víry, tedy: když se modlíme, chodíme do kostela, na mši svatou, kázání, požehnání, kropíme se svčcenou vodou, chodíme na pout, na průvody, konáme skutky milosrdné, smekáme u kříže, u kostela, při zvonění k modlitbě, klekáme před velebnou svátostí, jde-li kněz k nemocnému, zlého se varujeme a dobré činíme, zpovídáme se, postíme atd.

Kdyby někdo jenom v srdci věřil a věděl, t. j. znal všecko, co má křesťan věřiti, ale neřídil by se dle toho a vedl život nekřesťanský, měl by víru mrtvou. Jako mrtvé tělo nemůže už pracovati ani se hýbati, tak i mrtvá víra není nic prospěšna, není k ničemu a nemůže člověka spasiti. Vzpomeňte si, že jsme se učili, že víra naše musí býti živá. Kdy je víra naše živá? — Skutkem vyznávali víru tři mládenci v peci ohnivé, Panna Maria, svatý Jan pod křížem, mučeníci, první křesťané. Kristus Pán řekl: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane (t. j. kdo se ke mně jen zevnitř a slovy přiznává) — vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest, vejde do království nebeského.“ A při posledním soudu řekne: „Odejděte ode mne zlořečení do ohně věčného . . ., neboť jsem lačněl a nedali jste mně jísti; žíznul jsem a

nedali jste mně pítí“ atd. — Kterými skutky ukazujeme svou víru?

Za našich časů není nic těžkého a nesnadného víru svou slovem a skutkem ukazovati, ba dnes jest to ctí pro člověka, když je řádným křesťanem; každý si ho váží. Nám nikdo nenadává pro víru naši, jako nadávají židům a protestantům. Ale za prvních dob křesťanských bylo to velmi těžké a nebezpečné víru svou křesťanskou na venek ukazovati, protože židé a pohané pokládali víru křesťanskou za zločin, za něco nečestného, opovržlivého a pronásledovali křesťany, mučili je, pálili je, stínali, křižovali, házeli do vroucího oleje, usekávali jim údy, stahovali kůži s hlavy, vyřezovali jim jazyk, vyháněli je z vlasti, brali jim jejich statky, majetek — a přece křesťané se nechali raději mučiti a zabítí, nežli by byli víru svou zapřeli neb od ní odpadli.

Z toho dovedete posouditi samy, jak veliký jest to hřích, když někdo za našich časů, kdy jest tak snadné a čestné víru svou vyznávati, se za svou víru stydí, když se stydí v kostele kleknouti, bítí se v prsa, pokřižovati se, pokloniti se, u kříže sineknouti, ... zpovídati se atd. O takových křesťanech praví Kristus P.: „Kdo se stydí za mne před lidmi, t. j. kdo mne nevyzná před lidmi, toho já nevyznám před Otcem svým nebeským.“ — Mohlo by se státi i za našich dnů, že by vám někdo bránil víru slovem a skutkem vyznávati (katolická služka v domě židovském, protestantském), ale tu si vzpomeňte jen na slova, která řekl svatý Petr a sv. Jan před vysokou radou židovskou: „Více sluší poslouchati Boha než člověka“; a kdybyste i měly trpěti za to, ko-

nejte přece své povinnosti náboženské. Kdyby se vás tázal po víře někdo, kdo na to práva nemá, komu po vás nic není, nebo kdybyste viděly, že se vás táže na víru jen proto, aby si z ní dělal smích a pod., tu raději se mu hleďte vyhnouti, nedávejte se s ním do řeči a hádky, modlete se, abyste do takového pokušení proti sv. víře nepřišly, vzbuzujte často víru, abyste se v ní upevnily, a modlete se za nevěrce, bludaře a pod.

Stačí-li, bychom víru toliko znali a v srdci chovali? Kdy vyznáváme víru svou slovem? . . . skutkem? — Kromě toho všeho je ještě jeden skutek, my říkáme znamení, kterým nejlépe vyznáváme svou víru, a podle kterého, když je upřímně dělá, zvláště, t. j. nejjistěji a nejsnadněji se pozná každý, má-li pravou, čistou víru Kristovu, víru křesťansko-katolickou, t. j. katolickou, nebo-li jest-li katolickým křesťanem.

Které to znamení jest, nebo-li: kterým znamením katolický křesťan zvláště vyznává svou víru, to nám praví katechismus v odpovědi 28.

Přečti otázku a odpověď 28., J.!

M 28. Kterým znamením zvláště vyznává katolický křesťan svou víru?

Katolický křesťan vyznává svou víru zvláště znamením svatého kříže.

Jak se jmenuje znamení, kterým zvláště vyznává katolický křesťan svou víru? Můžeme říci krátce: Svatý kříž nebo jenom: Kříž. Každého jiného pokřtěného člověka, na př. evandělíka, helveta i každého nepokřtěného člověka, na př. žida, ro-

zeznáte od katolického křesťana nejlépe podle toho, že oni nedělají kříže jako my katolíci. Židé nedělají před modlitbou a po modlitbě žádného takového znamení jako my, protestanté někteří také nedělají před modlitbou a po modlitbě žádného znamení, někteří dělají na čele hvězdu = ✨. Praví křesťané již od nejstarších dob znamením kříže vyznávali t. j. ukazovali svou víru a tak se rozeznávali již tenkrát od židův a pohanů.

Protože toto znamení sv. kříže je nejdůležitějším znamením, kterým katolický křesťan svou víru na venek ukazuje, t. j. vyznává, proto je musíte vždycky dobře, t. j. správně a důstojně dělati. Učily jste se již loni, kterak děláme kříž, ale že je to tak velice důležité, aby každý katolický křesťan dělal kříž vždycky správně a důstojně, máte tuto otázku letos v katech. v ý s l o v n ě obsaženu. Přesvědčím se, zdali všickni děláte kříž správně.

Přečti otázku a odpověď 29., J.!

* 29. Kterak děláme kříž?

Kříž d. láme dvojitým způsobem:

1. tak, že znamenáme *palcem pravé ruky čelo, ústa a prsa znamením kříže, říkájce: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“;*

2. tak, že se *dotýkáme pravou rukou čela a prsou, pak levého a posléze pravého ramena, říkájce: „Ve jménu Otce — i Syna — i Ducha — svatého. Amen.“*

Kříž, který děláme prvním způsobem ✨, jmenuje se *m a l ý n e b o b y č e j n ý* kříž. Kříž, který děláme druhým způsobem ✚, jmenuje se *v e l k ý* nebo *l a t i n s k ý* kříž. Kterou rukou děláme obojí kříž?

Ukaž, kterak se drží pravá ruka a prsty na pravé ruce, když děláme malý kříž? Ukaž, kterak se drží pravá ruka a prsty na pravé ruce, když děláme velký kříž? (Prsty ať jsou nataženy a volně vedle sebe, nikoliv roztaženy.) Řekni, kde držíme levou ruku, když děláme velký i malý kříž? Kterak se drží prsty na levé ruce, když děláme kříž? (Volně nataženy vedle sebe, nikoliv zařaty v pěst.) — Udělej pomalu a hezky malý kříž! (Katecheta musí hleděti toho, by děti vyslovovaly jména božských osob skutečně současně se znamenáním čela, úst a prsou, a to právě tak, jak je to v katechismu naznačeno znaménkem: † —: „Ot † ce i Sy † na i Ducha † svatého“. (Při slově „Amen“ se složí ruce.)

Udělej pomalu a hezky velký kříž! (Zase pozor na vyslovování jmen božských osob současně se znamenáním čela a prsou, levého a pravého ramene, jak naznačeno v katechismu: „Ve jménu Otce — i Syna — i Ducha — svatého.“ Při slově „Amen“ se složí ruce. — Kdyby snad katecheta při výkladu Malého katechismu nebyl se zmínil o velkém kříži — což učiniti mohl a měl — tu musil by nyní obšírně vyložiti a názorně ukázati křídou na tabuli, kterak se dělá.)

Význam „malého“ kříže: Pravil jsem vám, že znamením kříže katol. křesťan zvláště vyznává svou víru (ot. 28.), a to především víru ve tři božské osoby. — Proč pak se dělají malé křížky právě na čele, na ústech a na prsou? Povím vám to. Celo je na hlavě; ve hlavě je rozum a rozumem myslíme. Děláme-li tedy křížek na čele, je to tak, jako bychom chtěli říci: „Nyní chci mysliti jen na Pána Boha a ne na jiné věci; chci P. Boha vždy více svým rozumem

poznávati.“ — Ústy mluvíme. Děláme-li tedy křížek na ústech, je to tak, jako bychom chtěli říci: „Nyní chci s P. Bohem rozmlouvati (modliti se) a chci jej chváliti, jemu děkovati, jej prositi“ atd. — V prsou je srdce a srdcem milujeme. Když tedy děláme křížek na prsou, je to tak, jako bychom řekli: „Chci Pána Boha milovati, jeho vůli plniti a podle ní žíti.“

Co tím chceme ukázati nebo říci, když děláme křížek na čele? . . . na ústech? . . . na prsou?

Když děláme křížek na čele a říkáme při tom: „Ve jménu Otce“, tu si máme připomenouti, že Bůh Otec nás stvořil. Když děláme křížek na ústech a říkáme při tom: „i Syna“, máme si připomenouti, že Bůh Syn nás vykoupil. Když děláme křížek na prsou a říkáme při tom, „i Ducha svatého“, máme si připomenouti, že Duch sv. nás na křtu sv. posvětil a že nás posud posvěcuje, kdykoliv dobře přijímáme sv. svátosti.

Co si máme připomenouti, když děláme křížek na čele a říkáme při tom: „Ve jménu Otce“ atd.?

Význam „velkého“ kříže: Kterak děláme velký kříž? Namaluji vám jej na tabuli: Nejprve tedy vedeme ruku s hora dolů a pak s levé strany na pravou stranu. Když vedeme ruku s hora dolů, máme si připomenouti, že Kristus P. sestoupil s nebe (s hora) na zemi (dolů). — A proč přišel Kristus P. na svět? Aby nás vykoupil, t. j., abychom v soudný den nestáli na levici (na levé straně), nýbrž na pravici (na pravé straně). Kdyby Kristus P. nebyl přišel na zemi, byli bychom všichni zůstali hříšnými a byli bychom stáli v soudný den na levici; ale on přišel, aby z nás hříšníkův učinil lidi spravedlivé, aby nás tedy s levé strany převedl na pravou stranu, kde

budou státi v soudný den spravedliví, vyvolení. A to si máme připomínati, když vedeme ruku s levého ramene k pravému rameni.

Když děláme velký kříž, dotýkáme se ramenou (rukou); rukama máme pracovati. Když tedy děláme velký kříž, máme si připomenouti, že, chceme-li v soudný den skutečně státi na pravici, musíme o spasení své duše pracovati, t. j. musíme se o to také sami s pomocí Boží přičiniti. — Co si máme připomenouti, když děláme velký kříž? (Velký kříž budiž s dětmi častěji dělán, jednak, aby nevycházel čím dále tím více z užívání u lidu a neupadal v zapomenutí, jednak, že je někdy mnohem praktičtější než kříž malý, na př. při žehnání se svěcenou vodou.)

Kdy pak obyčejně děláme kříž? (Před modlitbou a po modlitbě.) Před modlitbou a po modlitbě děláme kříž proto, že si máme připomenouti, že by naše modlitba nebyla P. Bohu milá, že by jí ani nevyslyšel, kdyby Kristus Pán nebyl za nás na kříži umřel a kdyby nás nebyl svou smrtí na kříži s Otcem nebeským smířil. — Co si máme připomenouti, když děláme kříž před modlitbou a po modlitbě?

Nábožní křesťané dělávají kříž také před prací a prosí při tom Pána Boha, by jim byl při práci nápomocen svou milostí (pomáhající), kterou nám Kristus Pán svou smrtí na kříži vydobyl. Také dělají nábožní lidé kříž hned, jakmile se ráno probudí, nebo když vstávají, a tím chtějí ukázati, že celý den začínají s P. Bohem. — Večer — než ulehnou — zase ještě dělají kříž, jakoby tím prosili, by tu noc pod ochranou Krista P. — tedy pod ochranou Boží — odpočívali. Dělávejte to také tak! — Je také velmi dobře dělati častěji sv. kříž, na př. v nemoci, v bolestech, v sou-

žení, v neštěstí, neboť tím ukazujeme, že všecko, co na nás Pán Bůh sesílá a dopouští, chceme ke cti a chvále Boží a nejsv. Trojice trpělivě snášeti. — Kdy se obyčejně dělá svatý kříž? Kdy máme ještě dělati svatý kříž?

Znamení svatého kříže má velikou moc a sílu. Vypravoval jsem vám, že sv. Jan ap. udělal kříž nad číší vína, ve kterém byl jed, a pak jej vypil a neotrávil se. — Mnozí svatí dělali kříž nad nemocnými, a ti byli hned uzdraveni. — Velmi dobře je dělati svatý kříž, kdykoli na nás přijde nějaké pokušení ke hříchu. Kristus P. smrtí svou na kříži přemohl ďábla, a tak i my můžeme pokušení ďábelské zahnatí a nad ním zvítěziti, když se pobožně poznameníme svatým křížem. Proto také mnozí lidé pořád nosí na krku křížek a často jej nábožně líbají, aby jich ďábel nepokoušel. — Když se nějaká věc světí, na př. voda, sůl, hromničky a pod., vždycky se musí dělati nad těmito věcmi kříž, aby ďábel neměl nad nimi žádné moci a nemohl skrze ně škoditi. — Když se udělují sv. svátosti, vždycky se při tom dělá sv. kříž (rozhrěšení, biřmování, poslední pomazání atd.).

(Může se připomenouti, kterak se císaři Konstantinovi ukázal na nebi kříž s nápisem: „V tomto znamení zvítězíš“, a že také v soudný den se ukáže na nebi kříž, který naplní hříšníky hrůzou, spravedlivé pak radostí velikou.) —

Z toho, co jsem vám o sv. kříži pověděl, poznáváte, že svatý kříž má velikou moc a velice krásný význam, a že katolický křesťan znamení sv. kříže mnoho pravd sv. víry vyznává. Zvláště však jsou to d v ě pravdy, které vyznáváme, když děláme kříž.

Přečti otázku a odpověď 30., J.!

30. Které pravdy svaté víry zvláště vyznáváme znamením svatého kříže?

Znamením svatého kříže vyznáváme zvláště tyto dvě pravdy svaté víry:

1. že jsou tři božské osoby;
2. že nás Ježíš Kristus svou smrtí na kříži vykoupil.

Když se znamenáme sv. křížem, říkáme: „Ve jménu Otce . . .“, jmenujeme tedy všechny tři božské osoby: Otce, Syna a Ducha svatého a tím vyznáváme, t. j. ukazujeme, že věříme, že jsou tři božské osoby, nebo-li, že věříme v nejsv. Trojici. — To je první pravda, kterou zvláště vyznáváme znamením svatého kříže.

Kromě toho však také vyznáváme znamením sv. kříže, že věříme, že Kristus Pán za nás na kříži zemřel a nás svou smrtí vykoupil. Na to máme vždycky pamatovati, kdykoli děláme kříž; máme si připomenouti, jak veliké muky a bolesti Kristus P. na kříži vytrpěl a kterak pro nás na kříži umřel, by nás vykoupil. Kdyby Kristus P. nebyl za nás na kříži umřel, nebyl by mohl nikdo přijíti do nebe. Kdyby nás někdo z nějakého velikého nebezpečení vysvobodil neb od smrti zachránil, zajisté bychom si to často připomínali; a Kristus Pán nás zachránil od smrti věčné v pekle tím, že za nás na kříži umřel. Proto na to vždycky pamatujte, když děláte kříž, a děkujte Kristu P. za to veliké dobrodiní. —

Od počátku roku až do této chvíle jsem vám vypravoval v náboženství o křesťanské víře. Učili jsme se, co jest „křesťansky věřiti“, kde jest obsaženo, co Bůh zjevil, o písmě sv. a ústním podání atd., a pravil jsem vám, že křesťan musí věřiti v š e c k o, co Bůh

zjevil . . . Kde je obsaženo všechno, co musí křesťan věřiti? V písmě sv. a ústním podání je to všechno obsaženo do slova a velice obšírně, ale zkrátka to máme všechno obsaženo v „apoštolském vyznání víry“, jak jsem vám již loni vypravoval. Již jsme se loni učili něčemu o apoštolském vyznání víry; letos se budeme o něm učit mnohem více.

Přečti napřed otázku a odpověď 31., J.!

M 31. Kde je krátce obsaženo, co má katolický křesťan věřiti?

Co má katolický křesťan věřiti, je krátce obsaženo v „apoštolském vyznání víry“.

Kterými slovy začíná apoštolské vyznání víry? V apoštolském vyznání víry je netoliko zkrátka obsaženo, co má katolický křesťan věřiti, nýbrž apoštolské vyznání víry bylo za těch dob, kdy křesťané byli pronásledováni, znamením, podle kterého se křesťané mezi sebou poznávali. Křesťané tenkrát se musili skrývati v podzemních skrýších (pohřebiště, katakomby) a tam konali své pobožnosti; když některý neznámý křesťan chtěl mezi ně jíti na pobožnost, tu se ho tázal ten, kdo dával u dveří pozor, takto: „Udej znamení, rei slovo!“ (u vojska „Feldruf“.) Na tato slova musil neznámý člověk odříkati apoštolské vyznání víry a jest-li ho neuměl (neznal), nebyl puštěn mezi křesťany. I za našich dnů musí každý katol. křesťan dobře uměti apoštolské vyznání víry, nejen proto, aby bylo poznati, že jest křesťanem katolickým, nýbrž hlavně proto, aby věděl, co má věřiti. Apoštolské vyznání víry je pro nás jakoby zrcadlo, do kterého se máme často dívati, bychom poznali, zdali jsme

skutečně takovými křesťany, jako byli apoštolové, bychom viděli, zdali skutečně věříme to, co věřili apoštolové, a zdali také náš život se srovnává s tou věrou, která je obsažena ve snešení apoštolském.

Letos se budeme o apoštolském vyznání víry mnoho učiti v II. oddělení části první.

Vy všichni umíte se modliti apoštolské vyznání víry a víte tedy, co máte věřiti. Děkujte P. Bohu za to, že to víte, a vyznávejte svou víru slovem i skutkem (životem) a nikdy se nestyďte za svou víru a zvláště ne za znamení sv. kříže, když víte, že právě tímto znamením katolický křesťan zvláště vyznává svou víru.

Nyní tedy počneme se učiti oddělení II. části I. O čem jedná odd. II. části I? Jak se jmenuje apoštolské vyznání víry ještě jinak? (Věřím v Boha.) Přečti nadpis v polovici str. 9., J.!

Oddělení druhé.

O apoštolském vyznání víry.

Přečti dále otázku a odp. 32., J.!

M 32. Jak zní apoštolské vyznání víry?

„Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země. — I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho; — jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny; — trpěl pod pon'ským Pilátem, ukřižován, umřel, i pohřben jest; — sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých; — vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího; — odtud přijde soudit živých i mrtvých. — Věřím v Ducha svatého; —

svatou církev obecnou, svatých obcování; — hříchův odpuštění; — těla vzkříšení; — život věčný. — Amen.“

(Katecheta dej dobrý pozor, aby všechny děti vyslovovaly „Věřím v Boha“ úplně správně dle katechismu co do slov i znamének oddělovacích mezi jednotlivými články víry. Zvláště dej pozor na:

čl. 3.: jenž se počal . . . nikoliv: se's počal . . . .

čl. 4.: trpěl pod . . . . . nikoliv: trpěl muky . . .

čl. 5.: sstoupil do pekel . . . , nikoliv: vstoupil do
pekelných . . .

čl. 6.: sedí na pravici Boha . . . , nikoliv: u Boha . . .

čl. 7.: soudit živých i mrtvých . . . , nikoliv: soudit
bude živé i mrtvé . . .

čl. 11.: těla vzkříšení . . . , nikoliv: těla z mrtvých
vzkříšení . . .

čl. 12.: život věčný . . . , nikoliv: a život věčný.)

Touto modlitbou, jak jsem vám pravil, vyznávali křesťané již v prvních dobách svou víru, a také my podnes víru svou touto modlitbou vyznáváme; proto se jmenuje tato modlitba „vyznání víry.“ Ale jmenuje se toto vyznání víry také ještě „apoštolské“. Proč se jmenuje toto vyznání víry „apoštolské“, praví nám katechismus v odp. 33.

Přečti otázku a odpověď 33., J.!

33. Proč se jmenuje apoštolské vyznání víry »apoštolské« ?

Apoštolské vyznání víry jmenuje se „apoštolské“, protože pochází od apoštolův.

Od koho pochází apoštolské vyznání víry? Kdo hlásal pravdy, které jsou v tom apoštolském vyznání víry obsaženy? (Kristus P.) Od Krista P. je slyšeli

apoštolové, kázali je ostatním lidem a sestavili z nich tuto krátkou modlitbu, které říkáme „apoštolské vyznání víry“. Proč se jmenuje . . . ? Toto apoštolské vyznání víry obsahuje krátce všechny nejhlavnější pravdy sv. víry. Kdo uvěřil a byl pokřtěn, modlíval se toto vyznání víry již za dob sv. apoštolů. Později, když již sv. apoštolové zemřeli, byla sestavena ještě jiná vyznání víry, která obsahovala všechny pravdy, které jsou v apoštolském vyznání víry, ale tyto pravdy byly podány (vysloveny) v nich poněkud jinými slovy, nebo mnohem obšírněji (symbolum sv. Athanaše a niceaeo-konstantinopolské při mši sv.), nebo v nich byly jmenovány ještě výslovně některé pravdy, které za té doby zvláště měli křesťané věřiti a často vyznávati (filioque). Taková vyznání víry pozdější jsou na př.: niceajské, athanasianské, tridentinské a j.

Vyznání víry, které pochází od sv. apoštolů, je nejstarší ze všech vyznání víry a proto zasluhuje, bychom je měli ve veliké úctě, právě proto, že pochází od samých sv. apoštolů. Modlívejte se je každý den, neboť tím se vaše víra velice posilní a bude stálá. Buďte rádi, že tuto krásnou a důležitou modlitbu umíte, a važte si jí velice! Povím vám krásný příklad, kterak si této modlitby vážil jeden svatý mučelník, který se jmenoval Petr. (Brev. 29. dubna.) Když mu bylo 7 let, chodil pilně do školy katolické, ačkoliv jeho otec nebyl katolíkem. Když jednoho dne přišel ze školy, tázal se ho jeho strýc, čemu se ve škole naučil. Malý Petr odpověděl radostně, že se naučil „Věřím v Boha“, a hned je odříkával. Jeho strýc i otec chtěli jej napřed rozličnými sliby a pak i vyhrožováním a tresty odvrátiti od katolické víry, ale Petr zůstal pevným ve víře a nedal se od ní ničím odvrátiti; a by

jeho víra byla tím pevnější, modlíval se často „Věřím v Boha“. Když pak vyrostl, stal se missionářem a kázal horlivě víru katolickou; za to byl pronásledován od nepřátelů víry katolické a byl od nich smrtelně raněn. Když umíral, modlil se ještě „Věřím v Boha“ a napsal na zemi, na které raněn ležel, svou vlastní krví slova: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího“.

Učili jsme se již loni, že apoštolské vyznání víry je rozděleno na menší díly nebo-li články. Kolik takových dílů nebo-li článkův apoštolské vyznání víry má, je obsaženo v odp. 34.

Přečti otázku a odp. 34., J.!

M 34. Kolik článků má apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry má dvanáct článkův.

Kolik článků tedy má apoštolské vyznání víry? Podívejte se do katechismu, kterak je tam vytištěno apoštolské vyznání víry na str. 9.! Vidíte tam skoro na každém řádku takovou vodorovnou čárku. Spočítejme si je! 1, 2, 3, . . .; je jich tedy 12. Přečti od začátku až po první čárku! To je první článek. Přečti dále po 2. čárku. To je druhý článek. Přečti poslední článek! Které slovo je na konci?

Tyto díly apoštolského vyznání víry se jmenují články proto, že mezi sebou souvisejí, nebo-li jsou spojeny jako články řetěze. Kdybychom z řetěze vyňali jeden jediný článek, nebyl by již řetěz celý, rozpadl by se. Tak i kdybychom z apoštolského vyznání víry jen jediného článku nevěřili, nebyla by již víra naše úplná. Protože v každém tomto článku je obsaženo, co máme věřiti, jmenují se tyto články také články víry.

Od loňska se pamatujete, že apoštolské vyznání víry má 12 článkův; letos se budeme o každém tomto článku zvlášť učití a velmi mnoho, a tu poznáte, jak mnoho pravd svaté víry každý tento kratičký článek v sobě obsahuje. Již dnes se začneme učití o 1. čl. víry. Přečti nadpis nad otázkou 35., J.!

První článek víry.

Přečti otázku 35., J.!

35. Jak zní první článek víry?

První článek víry zní: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.“

Dovedete samý na tuto otázku odpovědět? Přečti tuto odpověď také z katechismu! Řekni jí ještě jednou z paměti! Vidíte, tak kratičký je první článek, ale budeme se v něm učití o mnohých pravdách. V otázce 36. máme obsaženo, čemu učí první článek víry; přečti ji!

36. Čemu učí první článek víry?

První článek víry učí:

- 1. že jest jeden Bůh;*
- 2. že se první božská osoba jmenuje Otec;*
- 3. že Bůh stvořil nebe i zemi.*

Kolika pravdám učí první článek víry? Která je první pravda? Která je druhá pravda? Jak se jmenuje druhá božská osoba? Jak se jmenuje třetí božská osoba? Která je třetí pravda? Co znamená slovo „stvořiti“? — O každé této pravdě se budeme zvlášť učití: nejprve o Bohu, potom o třech božských osobách a konečně o stvoření (zachovávání a řízení) světa. O čem se budeme učití v prvním článku víry? — Přečti dále nadpis!

1. O Bohu.

O čem se budeme učití v této části? — Pamatujete si ještě od loňska, k čemu stvořil Bůh lidi? — První povinností člověka na světě tedy jest, aby P. Boha poznával. Proto již loni jste se učily mnoho o P. Bohu z Malého katechismu. Letos také si zopakujeme učení o P. Bohu, protože je velice důležité a že je první povinností člověka, by je poznal.

Přečti otázku 37., J.!

37. Co jest Bůh?

Bůh jest bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá.

Kdo dovede odpověděti na tuto otázku? Přečti tu odpověď také z katechismu! V katechismu se praví o Pánu Bohu, že je bytost. Co nazýváme „bytostí“? (Všecko, co skutečně jest.) Jmenuj některé bytosti neživé! . . . neživé, které nerostou! . . . neživé, které rostou! Jmenuj některé bytosti živé! . . . živé, které nemají rozum a svobodné vůle! . . . živé, které mají rozum a svobodnou vůli! . . . živé, které mají rozum a svobodnou vůli, ale nemají těla! — Proč je kámen, rostlina, zvíře, člověk a anděl bytost? Je P. Bůh také bytost? Proč je P. Bůh bytost? — V katechismu se praví o Pánu Bohu, že je bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá. Co znamená, že „Bůh je bytost sama od sebe“, je vyloženo v otázce 38. A co znamená, že „Bůh je bytost nekonečně dokonalá“, je vyloženo v otázce 39. Již loni jste se tomu učily, ale letos si to zase zopakujeme. — Přečti otázku 38., J.!

M 38. Co znamená: Bůh je sám od sebe?

Bůh je sám od sebe, znamená: Bůh nepovstal a nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti.

Co se praví v této odpovědi o Bohu? — Stvořil někdo P. Boha? Dal někdo P. Bohu jeho dokonalosti? Kdo stvořil kameny, rostliny, zvířata, lidi a anděly? Od koho tedy povstaly kameny, rostliny . . .? Kdo stvořil P. Boha? Od koho povstal Pán Bůh? Proč nikdo nemohl stvořiti Pána Boha? Jak říkáme o P. Bohu, protože od žádné jiné bytosti nepovstal? Může-li také některá jiná bytost kromě P. Boha sama od sebe povstati? Proč nemůže . . .? Protože všechny bytosti kromě P. Boha povstaly od P. Boha, jsou také na Něm úplně závisly, Jemu poddány, On je Pánem všech věcí stvořených, může s nimi činiti co chce; jako hrnčič může nádobu, kterou udělal, rozbiti nebo si ji nechatí nebo cokoli s ní udělati, tak i P. Bůh může s tímto světem udělati, co chce, protože všechno pochází od Něho. (Více o tom uslyšíte, až se budeme učiti o zachovávání a řízení světa.)

Na každé věci, kterou P. Bůh stvořil, můžeme pozorovati něco dobrého, na př. na kameni pozorujeme, že jest těžký a tvrdý; proto se hodí dobře na to, aby se z něho stavěly základy u domů a pevné zdi. Rostliny mají to dobré na sobě, že nám dávají užitek: slouží za pokrm, za lék, za okrasu, dávají nám ovoce, dřevo atd. Zvířata jsou lidem velmi užitečná, na př. kůň, kráva atd. Všecko to dobré, co pozorujeme na nerostech, rostlinách a zvířatech, nazýváme dobrými vlastnostmi, t. j. dokonalostmi. — Co nazýváme

„dokonalostmi“ na věcech? — Také člověk má své dokonalosti a to velmi mnoho dokonalostí; které dokonalosti má člověk? (Rozum, vůli, řeč, nesmrtelnost duše, naději na spásu atd.) — Andělé mají ještě více dokonalostí než lidé: mají lepší rozum, vůli, nemají těla, nemohou umřít a hřešiti, bydlí v nebi atd. — Také Pán Bůh má své dokonalosti, o kterých jste se již loni učily, na př., že jest všemohoucí, vševědoucí, všudy přítomný, věčný atd. Od koho pak mají všichni tvorové své dokonalosti? Sám od sebe nemá žádný tvor nějaké dokonalosti, na př. člověk si nemůže dáti sám rozumu, života atd.

Jediný Bůh nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti, nýbrž má je sám od sebe. Proč nemohla žádná jiná bytost dáti Bohu některé dokonalosti? Co tedy znamená: Bůh je sám od sebe?

V další otázce máme vyloženo, proč říkáme, že Bůh jest bytost nekonečně dokonalá, t. j. nekonečně dokonalý; přečti ji!

M 39. Proč říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý?

Říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý, protože má všechny dobré vlastnosti v míře největší.

Co se praví v této odpovědi o Bohu? Proč se praví o Bohu, že jest nekonečně dokonalý? Co můžeme pozorovati na každé věci? (Vlastnosti.) Ale tyto vlastnosti mohou býti buďto dobré nebo špatné. Které dobré vlastnosti má na př. oheň? Které špatné vlastnosti má oheň? Které dobré vlastnosti má kůň? Které špatné vlastnosti má kůň? — Které dobré vlastnosti má člověk? Které špatné vlastnosti má špatný člověk? Mají také

andělé špatné vlastnosti? Ale přece jim chybí ještě něco; na př. nejsou vševědoucí. Zdali pak má P. Bůh některou špatnou vlastnost? Mohl by někdo jmenovati některou špatnou vlastnost na P. Bohu? P. Bůh má tedy jenom dobré vlastnosti. Na P. Bohu najdete každou dobrou vlastnost, kterou si jen dovedete pomyslit; On je svatý, spravedlivý, všemohoucí . . . , zkrátka: má všechny dobré vlastnosti, jak je to v katechismu. Kdybyste tisíce a miliony dobrých vlastností jmenovaly, všechny je najdete na P. Bohu, a ještě by to nebyly všechny jeho vlastnosti, ještě byste nebyly s jejich vypočítáváním u konce; říkáme: Bůh má nekonečné množství dobrých vlastností, t. j. dokonalostí. — Ale nejenom to, nýbrž P. Bůh má všechny dobré vlastnosti v míře největší, jak praví katechismus. Nerosty, rostliny, zvířata, lidé a andělé mají také mnoho dobrých vlastností, ale jejich vlastnosti by mohly býti ještě lepšími; můžeme je změřiti, t. j. poznati, až pokud sahají. Člověk na př. má dobrý rozum, ale rozum náš by mohl býti ještě lepší, kdybychom tak věděli tolik věcí, jako andělé; ale tak daleko rozum lidský nesahá, jest dobrý jen do jisté míry. Vidíte, již andělé mají lepší rozum než lidé, ale všeho přece také nevědí, nejsou vševědoucí jako P. Bůh; i jejich rozum sahá jen do jisté míry. — Lidé mají svobodnou vůli; to je dobrá vlastnost. Můžeme dělati co chceme: mohu jíti nebo státi, mohu seděti, rukou hýbatí atd.; toho stromy a nerosty nemohou. Můžeme chtíti dobré, ale také zlé; a vidíte, to je právě ta chyba, že můžeme i hřešiti. Lépe by bylo, kdybychom ani nemohli hřešiti, tak jako andělé. Ale tak daleko naše vůle nesahá; ona jest dobrá jen do jisté míry. — Andělé mají tedy lepší vůli než lidé,

nemohou hřešiti, ale přece nemohou činiti všeho, co by chtěli; nejsou všemohoucí jako Pán Bůh. Jediný P. Bůh má všechny dobré vlastnosti, tak že už lepší býti nemohou; říkáme, že Pán Bůh má . . . v míře největší. A právě proto, že P. Bůh má nekonečné množství dobrých vlastností v míře největší, říkáme, že on jest nekonečně dokonalý. P. Bůh má na př. rozum takový, že ví všechno. — Když tedy P. Bůh ví již všechno, může býti rozum jeho ještě větší? A tak je to u všech jeho vlastností: žádná z nich už nemůže býti lepší. Proto také říkáme o P. Bohu, že jest všemohoucí, vševedoucí, nejvyšší svatý, nejvyšší spravedlivý atd., abychom naznačili, že už lepších vlastností býti nemůže, že jest již nekonečně dokonalý. — Proč říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý?

Pravil jsem vám, že P. Bůh má tolik dobrých vlastností, že by jich žádný člověk ani anděl nedovedl vypočítati; kdyby jich někdo napočítal miliony, ještě by nevypočítal všech vlastností, které Pán Bůh má; kde pak by teprve někdo si zapamatoval všechny vlastnosti Boží! Ale jsou některé mezi nimi, které musíme dobře věděti a kterým jste se již loni učily. — Letos si je zase zopakujeme; jsou obsaženy v odpovědi 40.

(Učení o vlastnostech Božích nemá účelu materialního, t. j. není třeba, by děti všechny vlastnosti Boží úplně a dopodrobna znaly a pochopily, což vůbec není možno, nýbrž má účel formální, t. j. v dětech mají býti vzbuzeny a utvrzeny city náboženské pro praktický život. Proto na konci výkladu o jednotlivých vlastnostech Božích budiž dáno dětem napomenutí, které z vlastnosti té pro ně pro život plyne a je důležité)

M 40. Které vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati?

Tyto vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati: Bůh jest pouhý duch; jest věčný a nezměnitelný, všudy přítomný a vševedoucí, nejvyšší moudrý a všemohoucí, nejvyšší svatý a spravedlivý, nejvyšší dobrotivý a milosrdný, nejvyšší pravdomluvný a věrný.

Katechismus vypočítává 13 nejdůležitějších vlastností Božích, které sobě zvláště máme pamatovati. Jsou to již všechny vlastnosti Boží? Toto jsou jen nejdůležitější a pro nás nejpotřebnější vlastnosti Boží. Nyní si o každé vlastnosti Boží povíme, co znamená.

Přečti otázku a odpověď 41., J.!

M 41. Co znamená: Bůh jest pouhý duch?

*Bůh jest **pouhý duch**, znamená: Bůh jest bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejdokonalejší svobodnou vůli, ale těla nemá.*

Co se praví v této odpovědi o Bohu? Jaká bytost se nazývá „pouhý duch“? (Která má rozum a svobodnou vůli, ale těla nemá.) Je člověk pouhý duch? Proč není člověk pouhý duch? Znáte některé bytosti stvořené, které jsou „pouhý duch“? (Andělé, ďábli.) Má P. Bůh tělo? Má P. Bůh rozum a svobodnou vůli? Jak tedy říkáme P. Bohu, protože má rozum a svobodnou vůli, ale těla nemá? Dobrý rozum má ten, kdo dobře poznává, co je dobré a co je zlé, a kdo poznává dobře věci. — Kdo má dobrý rozum? D o b r o u v ů l i má ten, kdo chce dobré a nechce zlého. Kdo má dobrou vůli?

Kdo má lepší, t. j. dokonalejší rozum: andělé nebo lidé? Proč mají andělé lepší rozum než lidé? (Varují nás přede zlým, napomínají k dobrému, vědí mnoho věcí, kterých my nevíme.) — Kdo má lepší vůli: andělé nebo lidé? Proč . . .? (Mají tak dobrou vůli, že ani nemohou hřešiti, chrání nás na těle i na duši.) — Ale o Pánu Bohu se praví v katechismu, že má nejdokonalejší rozum a nejlepší vůli. Pán Bůh tedy nejlépe zná, co je dobré a zlé, zná všechny věci, je vševědoucí. Lidé nevědí vždycky, co je dobré a co zlé, nevědí, mnoho věcí na světě; nemají tedy vždy dokonalého rozumu. P. Bůh také chce vždy jen to, co je dobré. Lidé chtějí někdy i to, co je zlé; nemají tedy vždy dobré vůle. — Andělé mají dobrou vůli, ale neměli vždycky všichni dobré vůle; kdy se to ukázalo? (Pád andělů.) Co znamená: Bůh má nejdokonalejší rozum? . . . nejdokonalejší svobodnou vůli?

Naučení: Když tedy uslyšíte na př. v kostele nebo ve škole o něčem (o některé pravdě), že tomu (té pravdě) nás učí (nám ji zjevil) sám P. Bůh, pomyslete si vždycky: To je jistě pravda, vždyť Bůh má nejdokonalejší rozum, všechno nejlépe ví a zná. A když se vám řekne o něčem, co máte dělati a čeho se máte varovati, že jest to vůle Boží, že to tak chce P. Bůh, že nám to P. Bůh poroučí, máte si pomyslit: Když to P. Bůh poroučí, když je to vůle Boží, jest to jistě dobré, neboť P. Bůh má nejlepší vůli, chce vždy jen to, co je dobré; budu to tedy pilně plnit, protože to P. Bůh poroučí. —

Pravili jsme si, že Bůh nemá těla. Může tedy někdo Boha viděti? Ale na obrazech vidíváte P. Boha v y m a l o v a n é h o; v kostele vidíváte také jeho sochu (podobu). Nedávno jsem vám ukázal P. Boha na obraze

„Hořící keř“! Jak tam byl P. Bůh vymalován? (Jako člověk-stařec.) Vypadá Bůh opravdu jako člověk? Lidé si P. Boha jenom malují = vyobrazují = vypořádávají v podobě lidské, protože si P. Boha ani jinak představití nemůžeme; mimo to P. Bůh se skutečně na počátku světa ukazoval lidem v podobě lidské, neboť ačkoliv těla nemá, může „se udělati“ člověkem (může na sebe vzít podobu lidskou.) V podobě lidské se ukázal P. Bůh Adamovi, Noemovi, Abrahamovi (3 cizinci) a j. a mluvil s lidmi. Obvykle se maluje Bůh Otec jako stařec, protože je od věčnosti, starší tedy než všichni lidé, než celý svět a všichni tvorové. Proč si představujeme Boha Otce jako člověka? . . . starce? —

Bůh Syn skutečně se stal člověkem a žil na světě jako člověk 33½ roku, až za nás na kříži umřel. Proto se maluje Bůh Syn jako člověk na kříži přibitý nebo jako člověk, který drží v ruce kříž (na kterém umřel). Proč si představujeme Boha Syna jako člověka? Někdy bývá vyobrazen jako malé dítě (Jezulátko), nebo jako chlapec (12letý Ježíš) a p.

Duch sv. se také ukázal lidem, ale ne v podobě člověka, nýbrž v podobě holubice; kdy to bylo? Ukázal se také v podobě ohnivých jazyků; kdy to bylo? Proto se obvykle maluje Duch svatý jako holubička (nad hlavou Krista P.) nebo jako ohnivé jazyky (plaménky nad hlavami apoštolů). Jak se maluje Duch sv.?

Jak se Bůh Otec, Bůh Syn a Duch svatý lidem ukázali, lidé si zapamatovali, vypravovali to svým potomkům, až konečně si to namalovali. — Obrazy P. Boha jsou pro nás velice učitečné, neboť Pán Bůh je neviditelný, nemůžeme si ho tedy tak snadno

představiti, jak asi vypadá, a nemůžeme tak snadno na Něho mysliti a pozorně se k němu modliti; ale když se díváme na obraz Pána Boha, tu hned na Něho lépe myslíme a pozorněji se modlíme, třeba víme, že P. Bůh žádného těla nemá. Když máte před sebou fotografii některého známého člověka, zajisté si na něho lépe vzpomínáte, jako kdybyste jeho fotografie neměly. Proto také lidé mají rádi doma na zdi a v knížkách modlitebních obraz Pána Boha.

(Na vyšších stupních vylož význam vyobrazení Boha: podoba lidská, t. j. my si jinak nedovedeme Pána Boha představiti a o Něm mluvíti než jak o člověku (po lidsku); stařec = věčnost; ramena = Jeho síla a moc; ruce = všecko působí a činí; oči = všecko vidí; uši = všecko slyší, o všem ví; ústa = vyučuje nás všeliké pravdě spasitelné; nohy = všudy přítomen; sedí na trůnu = Jeho vláda a moc, král nebe a země.)

M 42. Co znamená: Bůh jest věčný?

Bůh jest věčný, znamená: Bůh byl vždy, jest a bude vždy.

O Pánu Bohu se praví v katechismu, že byl vždycky, že jest (posud ještě) a že bude vždycky.

Můžeme-li pak to říci také o některé jiné bytosti mimo P. Boha? Všecko, co kolem sebe vidíme: nebe, země, všechny tvory živé i neživé jednou zde nebyly. Kdy teprve začaly býti všechny tvory? Kdy začalo světlo? Obloha? Rostliny? Zvířata? lidé? Kdy jsi začal býti ty? Před kolika lety? Byl jsi také před . . . lety? A kdy začal P. Bůh? Říkáme: „P. Bůh byl vždy.“ Byl již před tím, než

byl stvořen tento svět. (My si toho nemůžeme představit, jak je to možno, že P. Bůh vždycky byl a přece nikdy nezačal. Všecky tvory, které jsou, musily jednou začít býti, ale P. Bůh nezačal nikdy býti a jest přece. — To je pravda pro náš rozum tak těžká, že jí nikdo z nás zde na světě ve svém životě nepochopí, ani nej-
učenější člověk.)

P. Bůh tedy vždycky byl a jest posud ještě. Na světě bylo již miliony a miliony lidí, ale již zde nejsou. Byl na světě Adam s Evou, ale již nejsou; byl na světě Kain a Abel, ale již nejsou; . . . Noe . . . Araham . . . Mojžíš . . . Josef Egyptský . . . Panna Maria . . . svatí apoštolové . . . Farao . . . Herodes . . . ukrutní císařové římské atd., ale již nejsou. Také mnohé věci, které byly na světě, již nejsou, pominuly; pominulo to veliké, krásné město Jerusalemský, pominul chrám jerusalemský; pominula města Sodoma a Gomorrha a mn. j. — Jediný P. Bůh nepominul, nepřestal býti, On trvá, jest pořád ještě; ale také ani nikdy nepomine, nepřestane, bude trvati pořád, bude vždy, na věky.

My jsme nyní také ještě, nebe a země, slunce, měsíc atd. také posud trvá — ale budeme pořád zde na světě? Co se s námi jednou stane? — Člověk na světě je jako poutník, který jde do dalekého města (nebe). Budou domy, které v ulicích vidíte, pořád? Co se s nimi stane? Však vidíte, jak se pořád musejí bourati staré domy, protože se již boří. Ani nebe, slunce, měsíc, hvězdy, ani naše země nebude trvati vždycky; všecko jednou pomine, bude mítí konec, nic nebude trvati vždycky (věčně). Ale i když jednou pomine nebe a země a všecko, co na nebi a zemi jest, když pominou lidé, zvířata, stromy, hory atd., když celý svět přestane — Pán Bůh přece nepřestane,

nepomine, bude vždy, bude trvati na věky — On jediný jest věčný, jak jste četly v katechismu. Co znamená: Bůh jest věčný?

Jest-li pak naše duše také někdy přestane? Ona nyní také posud jest, ale můžeme-li pak říci, že duše naše jest věčná tak jako Bůh? Proč nemůžeme říci, že duše lidská je věčná jako Bůh? Jsou andělé věčni jako Bůh? Proč nejsou andělé . . .? Od koho pak má naše duše a andělé tu dokonalost, že nikdy nepřestanou? Od koho má P. Bůh tu dokonalost, že nikdy nepřestane? —

Naučení: Na tomto světě všecko pomíjí, nic netrvá pořád, jediný P. Bůh bude trvati na věky. Lidé říkají: „Všecko do času, P. Bůh na věky“. Pamatujte si to dobře! Pominou lidé, kteří vás mají rádi a kteří vám dobře činí: rodiče, přátelé, dobrodinci atd., ale P. Bůh nepřestane nikdy. Zůstane vždycky naším nejlepším otcem, dobrodincem a přítelem. — Pominou také lidé, kteří nám dělají zle: naši nepřátelé. Jednou umrou, smrt jejich tedy nás může vysvoboditi od jejich nepřátelství; nebo kdybychom my umřeli spíše než oni, tu naše smrt by nás vysvobodila od jejich nepřátelství. Ale pamatujte si dobře: Kdybyste P. Boha hněvaly, kdybyste vedly hříšný život, pak ani vaše smrt vás nevysvobodí od trestu Božího, neboť P. Bůh neumře, On nepřestane nikdy, On vaši duši jednou dostane a bude ji trestati, bude-li hříšná! — Nestarejte se na světě o nic tak, jak o to, byste se Pánu Bohu líbily, neboť víte, že všecko na světě má konec, že nic není stálé: kdo je dnes bohatým, může vyhořeti a je chudákem, anebo jej okradou zloději a nemá ničeho. Kdo je dnes zdravý, může si zdraví pokaziti, může ho pozbyti. Koho dnes mají lidé rádi, na toho

třeba již zítra budou nadávati atd. — a kdyby i člověk měl bohatství, zdraví, slávu a čest pořád po celý život, přece jednou sám všechno to musí opustiti, až umře. Jediný Pán Bůh bude trvati na věky, a my všichni jednou musíme jíti před jeho soud. Hleďte tedy, by soud Boží s vámi dobře dopadl!

M 43. Co znamená: Bůh jest nezměnitelný?

Bůh jest nezměnitelný, znamená: Bůh jest od věčnosti do věčnosti sám v sobě vždy týž.

Co se praví o P. Bohu v této odpovědi?

Tato odpověď se zdá býti těžká a nesrozumitelná, ale uvidíte, že jí také porozumíte, co znamená. — Jsi-li pak posud na vlas takový, jako jsi byl, když jsi se narodil? Ty jsi se od té doby velmi mnoho změnil na těle i na duchu. Kterak jsi se změnil na těle? (Větší, silnější, atd.) Tak se všichni lidé na těle mění. Ale i na duchu (na rozumu a vůli) jste se od svého narození velice změnily. Kterak se změnil tvůj rozum? (Chytřejší, více ví, mnoho se naučil; čemu jste dříve nerozuměly, tomu již nyní třeba rozumíte; čeho jste dříve nevěděly, to třeba již víte, tomu jste se naučily.) Kterak se změnila vaše vůle? (Napřed slabá, nyní silnější; napřed chybovala z nerozumu, nyní lepší; ale mnohý je také horší, než byl jako malé dítě, pokazil se na vůli.) Zůstane-li však vaše tělo pořád již takovým, jako je nyní? Kterak se změní ještě dále? Tak se změní tělo každého člověka. Zůstane-li pak rozum váš pořád stejným jako nyní? (Mnohé věci zapomeneme, o mnohém se přesvědčíme jinak, mnohým se naučíme atd.) Tak se mění rozum všech

lidí; ale i vůle člověka se pořád mění: jednou je dobrá (chce dobré), mnohdy zase je zlá, hříšná; jednou je silná, mnohdy zase velmi slabá; jeden den se nám něco líbí (chceme to) a druhý den již se nám to nelíbí atd. Tak se mění lidé na vůli. Ti, kteří nás dříve měli rádi, nyní nás již třeba nenávidí, jsou našimi nepřáteli; ti, kteří nám dříve prokazovali dobré, nyní nám třeba škodí; jeden den lidé někoho chválí, a druhý den třeba již mu nadávají. (Židé: „Hosanna“ — „Ukřížuj Ho!“) Přátelství tohoto světa, přízeň lidí, sláva, zdraví, bohatství a p. jsou věci velice nestálé, nejisté a proměnlivé; všecko to se mnohdy za jeden jediný den, nebo za jednu jedinou noc změní a třeba v pravý opak obratí. —

A jako se mění lidé na těle i na duchu, tak se mění i všechny ostatní věci kolem nás: domy, města, krajiny . . ., ba ani slunce, měsíc a hvězdy nejsou pořád na vlas stejny; také se mění, ale velice pomaličku, tak že toho ani nepozorujeme. Celý svět se mění ustavičně; ani jeden den, ba ani dva okamžiky nejsou na vlas stejné. Jediný Bůh se nemění. Jest od věčnosti na vlas takový, jako je dnes. To znamenají ta slova v katechismu „od věčnosti do věčnosti vždy týž“. Co znamenají slova: „Bůh jest od věčnosti do věčnosti . . . vždy týž?“ Bůh tedy nestárne, nemůže se státi moudřejším nebo méně moudrým, Bůh nemůže míti ještě lepší vůle než má, jest od věčnosti a bude na věky stejně moudrý a stejně dobrý. Co si Bůh jednou zamiloval (dobré), to bude vždycky milovati; co nenáviděl od věčnosti (zlé), to bude na věky nenáviděti; nemůže míti nikdy ani jedné jediné vlastnosti více nebo méně. To znamenají ta slova katechismu: „sám v sobě vždy týž“. Co znamenají

slova: „sám v sobě vždy týž“? Co Bůh jednou řekl, čemu učil, co slíbil, čím pohrozil, co přikázal . . . to se nezmění na věky. Spíše nebe a země pominou, než by se P. Bůh změnil, nebo než by se změnilo jedno jediné slovo, nebo slib, nebo hrozba, nebo přikázání, které P. Bůh jednou dal. V písmě svatém je napsáno: „U Boha není proměnění“ (Jak. I. 17.) a sám P. Bůh o sobě praví: „Já Hospodin jsem a neměním se.“ (Malach. III. 6.) Co znamená: Bůh jest nezměnitelný?

Naučení: Tuto vlastnost Boží si velmi dobře pamatujte! Poznaly jste, že na světě není nic stálého: ani lidé, ani jejich přízeň a láska, ani ty věci všecy, ani majetek, ani zdraví, ani sláva, ani co jiného — všechno se mění, všechno nás může opustit, nic nemá ustavičného trvání — jediný Bůh se nemění a nemůže změnit, jediný Bůh je **n e z m ě n i t e l n ý**. Nehleďte tedy svého štěstí v ničem na světě, nýbrž jen v P. Bohu! Ten vás neopustí a nezklame nikdy. — Až my jednou vstaneme z mrtvých, budeme pak také pořád již stejnými: buďte pořád stejně blaženými v nebi, nebo pořád stejně nešťastnými v pekle, podle toho, jaký byl náš život. Pak již se nezmění nic na věky. Proto držte se Pána Boha a nedejte se ničím od Něho odvrátit, abyste nebyly věčně nešťastnými v pekle. Tam se již muky nezmění; nebudou nikdy mírnější, nikdy menší.

M 44. Co znamená: Bůh je všudypřítomný?

Bůh je všudypřítomný, znamená: Bůh jest všudy, na nebi i na zemi.

Co se praví v této odpovědi o Bohu? V otázce a odpovědi máme jedno dlouhé slovo: všudy-přítomný. To slovo si můžeme rozdělití a říci: všudy-přítomný. Teď tomu budete také lépe rozuměti. Kdo je na některém místě, o tom říkáme, že je tam přítomen; na př.: vy jste nyní přítomny ve škole. Já jsem také přítomen ve škole s vámi. Je zde přítomen pan nadučitel? Je zde přítomen p. farář? Jsou zde přítomni vaši rodiče? Kde jsou přítomni tvoji rodiče? Může býti některý člověk zároveň, t. j. najednou, přítomen na dvou rozličných místech? Na kolika jen místech může býti každý člověk najednou přítomen? Ale o P. Bohu se praví v katechismu, že je všude přítomen, t. j. na všech místech a zároveň, t. j. najednou. Kde je tedy P. Bůh přítomen? (Všude.) Je přítomen na nebi a zároveň na každém místě na zemi. Zdali pak je P. Bůh také v pekle přítomen? (Jest, ale netrpí tam muk . . .) Nemůžeme jmenovati ani jediného místa, kde by Pán Bůh nebyl přítomen. Vzpomeňte si na čl. 30., který jste četly v čítance: „Bůh všude přítomný“. (II. díl.) — Co tedy znamená: Bůh je všudypřítomný?

My ovšem zase nemůžeme pochopiti, jak je to možno, že Bůh je jenom jeden a přece je na všech místech, t. j. všude zároveň přítomen; je to zase tajemství pro nás. Ale aspoň něco podobného je také s naší duší: každý z nás má jenom jednu duši, a přece ta duše je přítomna celá v celém našem těle a zároveň celá i v každé části našeho těla: ve hlavě, v prsou, v rukou, nohou atd. Ale naše duše je jenom v našem těle; Pán Bůh však není jenom na naší zemi, není jenom v tomto světě, který kolem sebe vidíme, nýbrž je zároveň i všude tam přítomen, kam

žádné oko lidské nevidí, je přítomen i nad sluncem i pod zemí, i ještě dále a dále . . . Když já zavolám „a“, tu jsem vyslovil jen jedinou hlásku, a přece ozývá se — jest v uších vás všech; a kdyby vás bylo ještě více, všichni byste ji slyšeli. Nebo když zahřmí na jednom místě, nebo se zableskne na jednom místě, jest to přece (skoro) všude pozorovati. P. Bůh jest také jenom jeden a přece jest a to skutečně všude přítomen.

Povím vám, kterak svatý Augustin nám chce objasnit a vysvětlit všudypřítomnost Boží. Praví: „Když do velikého moře vhodím houbu, tu mořská voda vnikne do té houby a pronikne jí skrz na skrz, je všude v té houbě; — ale kromě toho je mořská voda ještě všude mimo tu houbu, v celém tom nesmírném moři. Tak je i P. Bůh nejen v tomto světě, ale všude mimo něj, proniká všechno.“

Naučení: Nezapomeňte nikdy ve svém životě, že P. Bůh je všudypřítomný! Kdybyste byly na některém místě, kde vás nevidí žádný člověk: ani rodiče, ani p. učitel, ani já, ani kdo jiný, přece nedělejte ničeho zlého, neboť vás vidí P. Bůh, který je všudypřítomný. On se na vás dívá i tam, kde vás nikdo nevidí. — Jednou pracovali dva dělníci na poli, a hospodář tam byl s nimi. Dokud tam byl, pracovali oba pilně. Jeden byl hodný křesťan, ale druhý nebyl dobrým křesťanem. Když hospodář odešel, pravil ten špatný křesťan: „To je dobře, že hospodář odešel, teď nebudu dělati nic, však on mne nevidí, a ty to na mne nepovíš.“ Ale ten druhý pravil: „Já budu pracovati pořád stejně, třebaš zde hospodář není; vždyť nás vidí Pán Bůh, který je všudypřítomen a on by mne trestal, kdybych

svého hospodáře podváděl.“ Tak i vy se chovejte dobře všude, i tam, kde vás nikdo z lidí nevidí. —

Dělejte dobré skutky, třeba by vás lidé neviděli a za to nechválili. Vzpomeňte si vždycky, že Bůh je všudypřítomný, že nás všude vidí, že je svědkem našich skutkův a že nás za to, co činíme dobrého, odmění. —

Pamatujte, že před P. Bohem a před Jeho spravedlností a mocí nikdo nemůže utéci. (Prorok Jonáš utíká před Ninive!) Velice krásně to vyslovil král David: „Kam půjdu od Ducha tvého? A kam od tváře tvé uteku? Jestliže vstoupím na nebe, tam jsi; pak-li sestoupím do pekel, přítomen jsi. Vezmu-li křídla svá na úsvitě a bydleti budu v končinách moře: i tam ruka tvá dovede mne a držeti mne bude pravice tvá.“ (Ž. CXXXVIII. 7.—10.) Hodní lidé říkávají: Kde se octnu, v každém místě přítomen jsi, Bože, jistě!

Protože víte, že Pán Bůh je na každém místě, nebojte se nikde: v lese, na poli, na půdě, ve sklepě, v noci atd.; když také tam žádný člověk není, Pán Bůh přece je všude s vámi a vás chrání. — Protože víte, že P. Bůh je všudypřítomný, můžete se na každém místě k P. Bohu modliti; a chovejte se také na každém místě tak, jako byste byly v kostele, neboť celý svět není nic jiného, než veliký chrám Boží. Pán Bůh si však přeje, bychom nejraději v kostele k Němu se modlili; proto chodte rády do kostela, když můžete, neboť tam je Pán Bůh zvláště přítomen na oltáři v nejsv. svátosti oltářní. —

Protože P. Bůh je všudypřítomen, proto také ví všecko, co se na každém místě děje, nebo-li: je vševědoucí. — Co tato vlastnost Boží znamená, je obsaženo v odp. 45.

M 45. Co znamená: Bůh je vševědoucí?

Bůh je vševědoucí, znamená: Bůh ví všechno, minulé, přítomné i budoucí; ví i naše nejtajnější myšlenky.

Co se praví v této odpovědi o P. Bohu?

Jako jsme si vyslovili slovo „všudypřítomný“ v otázce 44. na dvakrát: „všudy“-„přítomný“, — tak i toto slovo „vševědoucí“ si vyslovíme na dvakrát: „vše“-„vědoucí“, t. j. „všecko vědoucí“. Kdo je vše-vědoucí, t. j. všecko-vědoucí? Za slovo „minulé“ si můžeme doplnit v duchu slovo: „věci“. Co všecko tedy Bůh ví? — Co nazýváme „minulým“? (Co bylo, ale již není, tedy: co již minulo.) Na př. včerejší den byl, ale již není, minul. Jmenuj některé minulé věci! Jsou ty věci posud? A vidíš, ty jsi je přece jmenoval, ty si je ještě pamatuješ. Já vím ještě více věcí minulých než vy; a kdo je hodně starý, ví jich ještě více než-li já. Ale všech věcí minulých, které se kdy staly, nemůže vědět a neví žádný člověk; my ty věci zapomínáme nebo o mnohých jsme ani nevěděli, že se staly. Víš na př., co se stalo včera ve Vídni? . . . v Americe? . . . ve všech dědinách na Moravě? My nevíme ani všeho toho, co se stalo v naší osadě; kterak bychom teprve mohli vědět všechny věci minulé, které se kdy a kde staly od počátku světa? Ale o Pánu Bohu praví katechismus, že ví všechny věci minulé. Nezapomene a nemůže zapomenouti na nic; ví na vlas, co vy jste od malička až do dneška myslily, mluvily a dělaly, nikdy na to nezapomene a na soudě posledním vám to přede všemi lidmi připomene.

Pán Bůh ví všechno „přítomné“. Co nazýváme „přítomným“? (Co se právě nyní děje.) Mohou-li pak lidé věděti aspoň některé věci přítomné? My víme, co se děje v této třídě; my víme, že ve vedlejší světnici jsou také žáci shromáždění, ale nevíme, čemu se tam právě učí; my víme, že právě nyní na ulici jede vůz (slyšíme to), ale nevíme, co se děje na náměstí; my víme, že v naší obci je mnoho lidí nemocných, ale víš, kdo právě nyní skonává? Víš, který dům právě nyní někde hoří? — My víme tedy některé věci přítomné, ale velmi maličko jich víme, neboť můžeme věděti jenom to, co se právě děje tam, kde tělem (nebo duchem) jsme přítomni. Ale P. Bůh je všudypřítomný a proto také ví všechno na vlas, co se děje na celém světě, na nebi i na zemi, ví všechno přítomné.

P. Bůh ví i všechny „b u d o u c í“ věci. Co nazýváme „budoucím“? (Co ještě nebylo a není, nýbrž teprve bude.) Mohou-li pak lidé věděti některé budoucí věci? My víme na př., že bude zítra středa, že bude brzy zima; když se hodně mračí, víme, že bude pršet; když někdo má souchotiny, víme, že brzy umře; když hospodář mnoho pije a zanedbává pole, vědí a říkají to lidé již napřed, že se mu bude prodávati majetek atd. Ale víš, kdy umřeš? Víš, kdy já umru? Víš, kdo v této dědině zítra umře? Víš, kdo první umře z této třídy? Víš, kde bude zítra hořeti? — Vypravoval jsem vám o prorocích, že věděli a předpovídali budoucí věci, kterých nikdo, jiný nemohl věděti a tušiti; ale věděli to sami ze sebe? (Z vnuknutí Božího.) Jediný Pán Bůh ví všechny věci budoucí, o kterých my nemůžeme míti ani tušení ani zdání. Ví, co se stane za hodinu, co se stane zítra, za rok, za tisíc let atd.; ví, kdy každý z nás umře, kdo první z nás umře; ví,

kdo z nás přijde do nebe nebo do pekla; jediný ví, kdy bude soudný den, ví všechno, co se teprve stane — je vševědoucí. —

V katechismu se praví, že Bůh ví i naše „nejtajnější myšlenky“. Proč se nazývají naše myšlenky „tajnými“? (Nikdo neví, co si myslíme.) Ale někdy přece mohou lidé aspoň poněkud poznati naše myšlenky, na př.: když se smějeme, poznávají lidé, že máme radost, že se na něco těšíme; nebo: když někdo pláče, poznáváme, že má zármutek. — Ale někdy jsou myšlenky naše tak skryté, t. j. tajné, že nikdo nikterak nemůže poznati, co si myslíme. Já si teď myslím na jednoho člověka. Víš-li, na koho si myslím? Hádej! Neuhodl jsi! — Mysli si ty na některého člověka, a já budu hádati, na koho myslíš. Uhodl jsem? — Vidíte, naše myšlenky jsou tajné, t. j. skryté. Proto zlí lidé často klamou jiné lidi: jinak mluví, než jak myslí. (Bratří Josefovi svému otci.) Ale Pán Bůh přece ví i naše nejtajnější myšlenky, kterých žádný člověk nikterak a nikterak nemůže poznati. P. Bůh nám vidí do srdce a ví na vlas, co si myslíme; proto Bohu nikdo nemůže oklamati. — Vypravoval jsem vám, že P. Bůh věděl na vlas, co si Kain myslil a jak záviděl Abelovi, protože Abelova oběť se Bohu líbila více než jeho. P. Bůh také věděl, že Adam a Eva zhřešili — a tak ví i všechno, co my si myslíme, čeho si v srdci přejeme a co děláme.

(Opakuj otázkami!)

Naučení: Když jste tedy poznaly, že P. Bůh je vševědoucí, že ví všechno a zná i naše nejtajnější myšlenky, varujte se všeho, co by se P. Bohu nelíbilo, a to nejen zlých, t. j. hříšných řečí a skutkův, ale i zlých myšlenek a žádostí! Lidé ovšem nemohou

vědět, co zlého si myslíte nebo žádáte, ale Pán Bůh to ví dobře, Jeho neoklamete. Kdyby vás lidé někdy křivě podezřivali, že jste učinily něco zlého, a vy jste toho neučinily, oni však by vám přece nechtěli věřiti, netrapte se mnoho nad tím, neboť P. Bůh ví dobře, že jste nevinny a odmění vás za to, kdykoli budete nezaslouženě trpěti.

Dělejte vždycky dobré skutky, i když vás nikdo z lidí nevidí, neboť P. Bůh vás vidí a ví o tom a vás za to jednou odmění. (Josef Egyptský.)

M 46. Co znamená: Bůh jest nejvyšš moudrý?

Bůh jest nejvyšš moudrý, znamená: Bůh pořáá všechno tak, že vždycky dosahuje svých nejsvětějších úmyslův.

Co se praví v této odpovědi o Bohu?

„Úmyslem“ někoho nazýváme to, čeho chce svým jednáním dosáhnouti. Čeho chce dosáhnouti pilný žák svou pilností? Co je tedy „úmyslem“ pilného žáka? — Který úmysl má chlapec, jenž jde do města na studie? — Který úmysl má rolník, jenž pilně obdělává své pole? Tak i P. Bůh, když stvořil svět, měl při tom jisté úmysly:

když stvořil anděly, bylo jeho úmyslem . . . ;

„ „ lidi, „ „ „ . . . ;

„ „ zvířata a rostliny, bylo jeho úmyslem . . . .

Chce-li někdo dosáhnouti něčeho dobrého, říkáme, že má dobrý úmysl; chce-li však dosáhnouti něčeho zlého, má zlý = špatný, t. j. hříšný úmysl. — Jaký úmysl měl Kain, když přišel jednou k Abelovi a řekl mu, by s ním šel na pole? Jaký úmysl měl Herodes, když pravil

svatým třem králům, aby se k němu vrátili, až najdou Ježíška, a by mu řekli, kde Ježíšek jest, že se mu půjde také poklonit a dary mu přinese? — Jaký úmysl měli fariseové, když se tázali Krista P.: „Sluší-li dávati daň císaři, či-li nic?“

Může-li pak P. Bůh míti některý zlý úmysl? On může chtíti vždy jen to, co je úplně dobré a svaté; proto říkáme, že jeho úmysly jsou nejsvětější.

Kdo chce dosáhnouti svého úmyslu, musí pořádati = zaříditi = udělati všecko, čeho je třeba, by skutečně toho úmyslu mohl dosáhnouti; na př.: kterýžák chce dostati dobrou školní zprávu, musí se vždycky učiti všemu, co je uloženo, musí dělati vždycky dobře své úlohy, musí se chovati pořádně, čistotně, slušně, nesmí vynechávati školy atd.; když se tak chová, t. j. zařídí všecko, pak může dostati skutečně dobrou školní zprávu. Mnohýžák má také úmysl, aby dostal dobrou školní zprávu — rád by dostal dobrou školní zprávu, ale neučí se pilně atd.; dosáhne svého cíle? . . ., neboť nepořádá, t. j. nedělá všeho tak, aby ho mohl dosáhnouti. — Dosáhne-li pak učeník svého úmyslu: státi se dobrým řemeslníkem, nedává-li v učení dobrého pozorů na svého mistra, kterak on všecko dělá. — Dosáhne-li svého úmyslu, t. j. bude-li míti krásnou úrodu rolník, který nedbale obdělává své pole, nebo který seje špatné semeno? — Vzpomeňte si, kterak jedenkrát chtěli lidé vystavěti věž, která by dosahovala až do nebe. Jak se jmenovala ta věž? A když začali stavěti, zmátl P. Bůh jejich řeč tak, že sobě nerozuměli: když měli podávati cihly, podávali maltu, místo malty podávali zase dřevo, místo kamení donášeli vodu atd. Dostavěli tu věž? — Tak podnes lidé mnohdy pořádjí špatně své věci a své jednání

a proto také nedosahují vždycky svého úmyslu. Mnohdy člověk některou věc umí dobře pořádati, takže dosáhne skutečně svého úmyslu; na př.: hodinář umí sestáviti kolečka v hodinách tak, že skutečně jdou, ale mnohých jiných věcí neumí pořádati tak, aby dosáhl svého úmyslu; kdyby na př. hodinář chtěl si ušít kabát, dovede to? (Natrápil by se s tím a přece by to ještě pokazil, neboť toho neumí zaříditi tak, aby kabát ušil; neučil se tomu.) — Proč nemůže P. Bůh něco špatně pořádati, t. j. udělati? (Vševědoucí.) — Katechismus praví, že P. Bůh vždycky pořádá všecko dobře, nebo-li: tak, že vždycky pak dosáhne také toho dobrého, co chtěl, t. j. „svých nejsvětějších úmyslů“.

P. Bůh chtěl na př., abychom viděli. Dosáhl tohoto svého úmyslu? Spořádal naše oko tak, že skutečně vidíme. P. Bůh chtěl, abychom slyšeli, bychom mohli dýchat, bychom měli potravu na zemi; dosáhl tohoto úmyslu? Pán Bůh chtěl, aby byl den a noc; dosáhl toho? Kterak? (Země se otáčí za 24 hodiny o svou osu.) P. Bůh chtěl, aby byla léta; dosáhl toho? Kterak? (Země se točí okolo slunce za 365 dní.) P. Bůh chtěl, aby bylo jaro, léto, podzim, zima; dosáhl toho? Kterak? (Země se přibližuje a vzdaluje slunci.) P. Bůh chtěl, aby rostliny mohly růsti; dosáhl toho? Kterak? (Déšť, teplo, vzduch, světlo.) Pán Bůh chtěl, aby zvířata, která nemají v zimě potravu, přece hladem nezahynula; dosáhl toho? Kterak? P. Bůh chtěl, aby ptáci, kterým je v zimě u nás příliš zima, nezahynuli; dosáhl toho? Kterak? P. Bůh chtěl, aby Josef Egyptský zachránil od hladu svého otce a bratry; dosáhl toho? Kterak? P. Bůh chtěl, aby Mojžíš vyvedl z Egypta lid israelský; dosáhl toho? Vždyť přece byl rozkaz . . .

Kterak toho dosáhl? — P. Bůh chtěl, aby Ježíšek vykoupil jedenkrát lidi, ale král Herodes dal rozkaz, aby nemluvňátka a mezi nimi Ježíšek byla zabita; dosáhl Pán Bůh svého úmyslu? Kterak? — Pán Bůh chce, bychom Jej znali, Jemu sloužili a spaseni byli. Kterak to zařídil P. Bůh? (Narodili jsme se z katol. rodičů, byli jsme pokřtěni, chodíme do školy, přijímáme svaté svátosti, Pán Bůh posílá na nás nemoci, bídu, soužení, t. j. trestá nás, abychom se napravili, když jsme zhřešili a pod.) (Opakuj otázkami.)

Naučení: Poznaly jste, jak moudře a dobře Pán Bůh všechno pořádá a řídí, jak ve přírodě, tak i v našem životě. Ale Pán Bůh chce, bychom Jemu se podobali; když tedy P. Bůh vždy jen dobré úmysly má, proto i my hledme, by to, co my chceme, t. j. zamýšlíme, bylo vždycky dobré: buď ke cti a chvále Boží, nebo ku spasení našemu a bližního. — Buďte také spokojeny se vším, co Pán Bůh činí a co na nás dopouští, ať je nám to třeba i protivné; nevíme, k čemu je to dobré, a proč to P. Bůh na nás dopouští. Vždycky si pomysleme, když nemůžeme porozuměti něčemu, co P. Bůh činí: Je to jistě moudré a dobré; vždyť Bůh je nejvyšší moudrý. — Nikdy nereptejte proti tomu a neposuzujte toho, co P. Bůh učinil, neboť P. Bůh trestá takovou nespokojenost. Povím vám příklad: Jeden pocestný si odpočíval pod vysokým dubem. Ležel na zemi a díval se na žaludy, které byly na dubě. Když viděl, že tak obrovský dub má tak maličké ovoce, zakroutil hlavou a povídá: „To je divná věc, že tak obrovský dub má tak maličké ovoce, a keř dyňový, ačkoliv je tak slaboučký, má tak veliké plody, že jich ani nemůže unést; to není dobře zřízeno od P. Boha! Proč pak nemá raději silný dub na

sobě veliké dyně a slabý keř dyňový takové malé plody, jako jsou žaludy?! Kdybych já byl tento svět stvořil, byl bych to lépe udělal.“ Sotva si to tak pomyslí, utrhá se na dubě žalud a pátl mu zrovna na nos a ranil jej tak, že mu tekla krev. Tu hned zmoudřel onen pocestný a poznal, jak bláhově posuzoval P. Boha a pravil sám k sobě: „Ach, kdyby na tom dubě místo žaludů byla visela veliká dyně, jistě bych byl zabit; přece to P. Bůh dobře tak udělal!“

M 47. Co znamená: Bůh je všemohoucí?

Bůh je všemohoucí, znamená: Bůh stvořil nebe i zemi, i všecko, což jest; může všecko, cožkoli chce. —

Co se praví v této odpovědi o Bohu? Slovo „všemohoucí“ můžeme si vysloviti: „vše“-„mohoucí“, t. j. všechno mohoucí. Všemohoucí je ten, kdo všecko může učiniti; a to se praví v této odpovědi o P. Bohu. O Něm se praví, že stvořil nebe i zemi i všecko, což jest, a že může učiniti všecko, cokoli chce. Proč se praví o P. Bohu, že je všemohoucí? Co stvořil Bůh? Je něco, co by Bůh nemohl učiniti? — Je-li pak některý člověk všemohoucí? Jsou andělé všemohoucí? Jsou svatí všemohoucí? Je P. Maria všemohoucí? Proč se tedy říká, že Panna Maria někoho uzdravila? (Na př. v Lurdech.) (Bůh na přímluvu P. Marie a svatých uzdravuje.) Jenom Bůh (Otec, Syn a Duch sv.) je všemohoucí a žádná jiná bytost. — Lidé mohou sice také mnohé věci (učiniti) — na př. císařové a králové mají velikou moc, mohou mnohé věci učiniti, ale všeho přece nemohou. Může-li král poručiti, by pršelo? ... by bylo teplo? — Lékař může

napraviti zlomenou ruku, a roste a je zdravá, ale může-li lékař uzdraviti někoho, kdo má souchotiny? Může-li zachrániti člověka starého od smrti? Může-li pomoci utopenému, zabitému, by zase obživil? P. Bůh však může to všecko učiniti; může i mrtvému vrátiti život, nemocnému zdraví atd. — Vypravoval jsem vám, kterak Bůh Syn uzdravoval nemocné; které nemocné uzdravil? (V Kafarnau mnoho posedlých, tchyni Petrovu, dnou sklíčeného [šlakem poraženého], malomocného, služebníka setníkova, člověka 38 let nemocného u rybníka bravného, ženu kananejskou, slepého od narození.)

Kterak Kristus Pán tyto nemocné uzdravoval? Dával jim užívati nějakých léků, jak činí lékaři? (Pouhým slovem, pouhou vůlí svou.) Lékaři se podaří někdy některého nemocného uzdraviti, ale nikoli bez lékův a rozličných prostředků (nástroje, obvazy a pod.), ale Kristus Pán uzdravoval b e z všelikých l é k ů v a jiných prostředků, neboť Kristus P. je Bůh a Bůh je všemohoucí. —

Čeho potřebuje stolař, aby mohl udělati stůl? (Dřevo, nástrojů, času, zručnosti.) Ceho potřebují všichni lidé, by mohli něco udělat? (Látky, nástrojů, času, zručnosti.) P. Bůh však nepotřebuje ani látky, ani nástrojův, ani času, ani teprve se učiti, chce-li něco učiniti. A co je věcí, kterých ani všichni lidé dohromady nemohli by udělati! Mohli by všichni lidé dohromady udělati jen jednu jedinou hvězdu? . . . . měsíc? . . . slunce? . . . horu? . . . strom? . . . řeku? — Pán Bůh však může všecko, je všemohoucí. —

Nám lidem často brání někdo nebo něco v tom, když chceme něco učiniti. (Na př. stolaři praskne dřevo, malířovi rozmaže někdo zlomyslně obraz, žákovi smaže někdo úlohu na tabulce atd.) Ale P. Bohu

nemůže nic a nikdo brániti, by učinil to, co chce. Kdyby se Mu i lidé protivili a kdyby Mu chtěli něco překaziti, není jim to nic platno. Víte, že P. B. chtěl Josefa nade všecky bratry povýšiti, ale bratři Josefovi to chtěli překaziti, chtěli Josefa zahubiti, by se mu jeho sen nemohl vyplniti, a proto jej prodali za otroka do Egypta. Ale co P. Bůh chtěl, musilo se státi a stalo se. Právě to, čím bratři Josefovi chtěli uškoditi a úmysl Boží překaziti, přispělo k jeho povýšení. Kdyby se Josef nebyl do Egypta dostal, nebyl by se stal králem. — P. Bůh chtěl vyvésti Israelské z Egypta, král Farao však chtěl to překaziti a pravil: „Kdo je Hospodin, abych poslechl hlasu jeho: neznám Hospodina a Israele nepropustím.“ (II. Mojž. V. 2.) A přece P. Bůh jej donutil, aby Israele propustil.

(Opakuj otázkami!)

Naučení: Když víte, jak mocný je P. Bůh, buďte před Ním vždycky pokorny a nezapomeňte nikdy, že váš život, vaše zdraví, vaše štěstí, vaše spasení atd. závisí jedině na P. Bohu. — Naproti P. Bohu je i nejmocnější císař a král pouhým služebníkem a slabým člověkem. — Povím vám příklad: V zemi dánské žil král velmi mocný, který se jmenoval Kanut. Když mu jeho dvořané ustavičně pochlebovali a jej nazývali králem králův a pánem země a moře, neodpovídal jim na to ničeho, nýbrž šel se svými dvořany jednou k rozbouřenému moři, postavil se na břeh, pozdvihl ruku a pravil: „Moře, ty jsi částkou mého království a musíš mně tedy býti poddáno; proto poručím tobě, abys se utišilo a na tento břeh nevystupovalo!“ Než král dopověděl, vystříklo moře na břeh tak, že král byl mořskou vodou všecek zmočen. I pravil král ke svým dvořanům: „Nyní vidíte, jak malou moc má

i nejslavnější král, a proto si pamatujte, že toliko jediný jest, jenž i moři může poručiti: Až potud a nic dále — totiž Bůh.“ — Když víte, že Bůh je všemohoucí, víte, ke komu se můžete a máte v potřebách svých o pomoc utíkat. Lidé by vám třeba mnohdy rádi pomohli, ale nemohou, P. Bůh však může pomoci vždy. Jest jediný a pravý náš pomocník. Kdykoli tedy uvidíte, že nikdo na světě vám nemůže pomoci, modlívejte se zbožně k P. Bohu, který vás může z každého nebezpečství vysvoboditi, každou bolest vám zahojiti, každou vaši nemoc uzdraviti, v každém trápení vás potěšiti.

M 48. Co znamená: Bůh jest nejvyšší svatý?

Bůh jest nejvyšší svatý, znamená: Bůh chce a miluje jenom dobré a zlého nenávidí.

Opakuj ještě jednou tuto odpověď!

O P. Bohu se praví v této odpovědi předně, že chce jen dobré; dále se o Něm praví, že miluje jen dobré, a konečně, že zlého (co je hříšné) nenávidí.

Co se praví o P. Bohu v této odpovědi? — Praví se o P. Bohu, že jest nejvyšší svatý, protože vždy a vždy jenom dobré chce a miluje a vždy a vždy zlého nenávidí. —

P. Bůh sám vždy chce jen dobré a chce, by se jenom dobré na světě dělo. Co chce P. Bůh, abyste dělaly na př. vy? ... řemeslník? ... rolník? — Jen takové dobré věci P. Bůh miluje a to vždy a vždy. — Co nechce P. Bůh, abyste dělaly vy? ... řemeslník? ... rolník? ... Chtěl P. Bůh, aby andělé zhřešili? Z čeho poznáváme, že P. Bůh nechtěl,

aby andělé zhřešili? (Potrestal je.) Chtěl P. Bůh, aby Adam a Eva zhřešili? (Trestal je.) — Cokoli na světě je zlé, nebo cokoliv lidé nebo jiní tvorové zlého dělají, to P. Bůh vždy a vždy nenávidí, nikdy se Mu to nelíbí, nebude líbiti a nemůže líbiti. Líbil se P. Bohu hřích andělů? (Zahnal je od sebe do pekla.) Líbil se P. Bohu hřích Adama a Evy? Líbil se P. Bohu hřích obyvatelů města Sodomy a Gomorrhý? — Líbil se Pánu Bohu hříšný Farao? . . . hříšný Herodes? —

Také hodní lidé chtějí a milují to, co je dobré, a nenávidějí, co je zlé, t. j. hříšné. Takové lidi má P. Bůh již zde na světě rád, a když tak hodni umrou, vezme je k Sobě do nebe. Jak říkáme těm hodným lidem po smrti? (Svatí.) Jmenuj mně některé svaté! Ti všichni na světě chtěli a milovali dobré a nenáviděli zlé. — Andělé jsou také svatí; říkáme „svatí andělé strážci“, a tak všichni ostatní andělé jsou svatí. — Ale řekněte mně, zdali ti svatí, co jsou nyní v nebi, chtěli vždycky a vždycky na světě jenom dobré a nenáviděli zlé? (Zhřešil: Adam, Eva, Šavel, lotr atd.) Byl-li pak na světě nebo je-li na světě některý člověk, který by se nikdy nebyl dopustil ani nejmenšího hříchu? Jediná P. Maria nikdy nezhřešila, ani nejmenšího hříchu se nikdy nedopustila, jest ze všech svatých nejsvětější, ale tak svatou, jako Boha, nebo-li „nejsvětější“ ji nesmíme nazývat. Měla-li pak P. Maria svou svatost sama od sebe? Proč ji P. Bůh tak chránil od každého hříchu? (Vyvolena za Matku Boží.) Mají andělé svou svatost sami od sebe? (Vloženo již loni.) Má-li pak některý člověk svou svatost sám od sebe? Od koho mají všichni tvorové svou svatost? Má P. Bůh také od někoho svou svatost; Od koho ji má P. Bůh? Jediný P. Bůh je nejvyšší

svatým; proto prozpěvují andělé v nebi ustavičně:
„Svatý, Svátý, Svátý je P. Bůh zástupů!“ —

Aby P. Bůh lidem ukázal, že chce a miluje jen dobré a že zlého nenávidí, dal lidem p ř í k á z a n í. Jak se jmenují přikázání, která dal Bůh lidem? Kolik je přikázání Božích? Komu dal Bůh desatero přikázání? Kde dal Bůh desatero přikázání? Kdy dal Bůh desatero přikázání? Jsme-li i my povinni zachovávat desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému? — V každém z těchto přikázání Bůh něco poroučí, co chce, bychom dělali, a v každém něco zapovídá, co je zlé a čeho nesmíme dělati. — My sami také můžeme poznati, že Bůh je nejvyšší svatý, nebo-li že chce a miluje jen dobré a zlého nenávidí. P. Bůh nám dal totiž do srdce takový hlas, který nám říká, co P. Bůh chce a co nechce. Kdyby vám napadlo na př. něco ukradnouti, hned se ve vás ozve ten hlas a říká vám: „Nekraď, Bůh to nechce!“ Kdyby jste toho hlasu neuposlechly, hned ucítíte, že vás bude kárati, poznáte hned, že jste učinily něco zlého, co se P. Bohu nelíbí. — Když vám napadne něco dobrého, na př., abyste se pomodlily, tu vám ten hlas říká: „Udělej to; to je dobré!“ Pobádá vás k dobrému, a když je uděláte, hned vás chválí; cítíte, že jste učinily něco dobrého, co se Pánu Bohu líbí. Přesvědčíme se, zdali se ten hlas ve vás ozve. Já se vás zeptám: Smíte krásti? — Co vám řekl ten vnitřní hlas? Zeptám se: Smíte se modliti? — Co vám řekl ten vnitřní hlas? Vidíte, kdybychom chtěli dělati něco zlého, hned nám ten hlas říká, že toho nemáme dělati, a když chceme dělati něco dobrého, pobádá nás, abychom to udělali. —

Kdo to k nám mluví tímto hlasem? (Pán Bůh.)
Kdyby člověk tohoto hlasu vždycky poslechl, byl by

vždycky svatým. P. Maria ho vždy poslouchala, svatí lidé ho také poslouchali; poslouchejte i vy vždycky tohoto hlasu!

Naučení: Nezapomeňte nikdy, že Pán Bůh je nejvyšší svatý a že chce a miluje jenom dobré a zlého nenávidí. Kdyby tedy někdy ve vás povstala nějaká hříšná myšlenka nebo žádost, nebo kdyby na vás přišlo pokušení ku hříchu, vzpomeňte si hned, že Bůh je nejvyšší svatý a že by vás nemohl milovati, kdybyste na něco hříšného myslely, kdybyste si něco hříšného přály, nebo kdybyste něco zlého dělaly.

Kdybyste přece někdy byly tak nešťastny, že byste se nějakého hříchu dopustily, litujte hned, že jste Pána Boha na sebe rozhněvaly a hleďte se brzy z toho hříchu vyzpovídati! —

Přičiňte se, byste se P. Bohu podobaly a byste jako On chtěly a milovaly vždy jen dobré a nenáviděly zlého, byste již zde na zemi byly svatě živý. Zvláště když se modlíte a když jdete do kostela, mějte na paměti, že P. Bohu nemůže se líbiti modlitba vaše, není-li vaše srdce čisté. Když se takto budete chovati, pak se můžete těšiti, že vás P. Bůh, až umřete, vezme k Sobě do nebe, že budete také svatými. —

Protože Bůh je nejvyšší svatý, nebo-li: protože chce a miluje jenom dobré a zlého nenávidí, proto není to P. Bohu jedno, t. j. lhostejno, chová-li se někdo dobře nebo zle — nýbrž P. Bůh chce, by skutečně každý dobré dělal a zlého se varoval. Kdo skutečně dělá dobré, toho P. Bůh za to odměňuje, a kdo dělá zlé, toho za to trestá. Říkáme, že Bůh je spravedlivý, a to nejvyšší spravedlivý. — Co tato vlastnost Boží znamená, je obsaženo v odp. 49.

M 49. Co znamená: Bůh jest nejvyšš spravedlivý?

Bůh jest nejvyšš spravedlivý, znamená: Bůh dobré odměňuje a zlé trestuje, jak kdo zasluhuje.

Co se praví v této odp. o P. Bohu?

Koho nazýváme „spravedlivým“? (Kdo dává každému, co jest povinen.) Když nádenník pracuje spravedlivě u hospodáře, který jej najal, je hospodář povinen zaplatiti mu mzdu (t. j. dáti mu plat). Byl by hospodář spravedlivým, kdyby nádenníkovi platu (mzdy) nedal? — Zasluhuje mzdy nádenník, který nepracuje spravedlivě? Jen spravedlivému nádenníkovi náleží mzda. — Co náleží hodnému a pilnému žákovi? Náleží také lenivému žákovi pochvala a dobré vysvědčení? Co náleží lenivému žákovi? — Tak každému člověku za to, co dobrého koná, náleží něco dobrého, t. j. odměna; za to pak, co zlého dělá, náleží mu něco zlého, t. j. trest. A to Pán Bůh vždycky činí: každého člověka za dobré odměňuje, ale také za zlé, které někdo činí, jej trestá na vlas tak, jak člověk toho zasluhuje. — Že to P. Bůh skutečně vždycky tak činí, poznáváme z toho, že katechismus nazývá P. Boha: nejvyšš spravedlivým.

Dobré lidi odměňuje P. Bůh tím, že se jim dobře vede, že jsou zdraví, spokojeni a šťastni; na zlé lidi posílá nemoc, bídu, nějaké trápení a pod. Hned na počátku světa P. Bůh hříšné anděly potrestal. Dokud Adam a Eva byli hodni, odměňoval je tím, že jich nechal v ráji, vedlo se jim dobře, byli šťastni, blaženi atd.; když však zhřešili, potrestal je tím, že je z ráje vyhnal, musili těžko pracovati, musili umřítí atd. — Hodného žebráka Lazara Pán

Bůh odměnil: vzal jej do nebe; lakomce potrestal: zavrhl jej do pekla. — Tak Pán Bůh činil vždycky a tak činí až posud: dobré odměňuje a zlé tresce úplně tak, jak kdo zasluhuje. Jest nejvyšší spravedlivý. — Také lidé často odměňují dobré a trestají zlé; na př.: rodiče odměňují dobré děti: koupí jim něco a pod.; zlé děti trestají; pan učitel hodné žáky odměňuje (obrázek, pochválí, dá jim dobrou školní zprávu atd.), zlé žáky trestá (po škole, pokárání, trest, dá jim špatnou školní zprávu atd.) — C í s a ř p á n hodné lidi odměňuje (vyznamenání...), zlé lidi dává trestati (soudce je odsoudí do vězení, k pokutě atd.). I lidé mohou tedy býti spravedlivými.

Ale lidé neodměňují vždycky všeho dobrého a netrestají vždycky všeho zlého, neboť lidé třeba o tom ani nevědí, že někdo něco zlého nebo něco dobrého učinil (myšlenky, žádosti). A kdyby to i věděli, nemohou vždycky všeho dobrého odměniti a všeho zlého trestati, neboť ten, kdo něco zlého udělal, třeba uteče daleko (do Ameriky), nebo to zapře, vymluví se atd. — Lidé mnohdy některé věci zlé ani netrestají, třeba by ji mohli trestati; na př.: když vy uděláte něco menšího zlého, netrestají vás rodiče vždycky za to, mnohdy vám to odpustí, protože vás mají rádi. — Mnohdy chtějí lidé něco potrestati, ale zapomenou na to (tatínek zapomene často), nebo se přestanou zlobiti a již netrestají zlého. — Mnohdy se lidé bojí potrestati někoho (by jim nezapálil, neškodil, jich nepomlouval atd.). A také i toho dobrého lidé vždycky spravedlivě, t. j. jak kdo zasluhuje, neodměňují a nemohou ani vždy odměniti, kdyby i chtěli. Ale Bůh odměňuje vždycky všecko, co kdo učinil dobrého, a trestá vždycky i nejmenší zlé — neboť ví všecko

(vševědoucí!) dobré i zlé a může všechno zlé potrestati a všechno dobré odměniti, jak kdo zasluhuje (všemohoucí), nemusí se nikoho báti. Jediný P. Bůh jest tedy nejvyšš spravedlivý.

Ale vidíváte mnohdy, že některý hodný člověk se má velice zle: třeba je nemocen, nebo má bídu atd. — a mnohým zlým lidem se vede velice dobře: mají mnoho peněz, jsou zdraví, všechno se jim daří, jsou veselí atd. Vidíte, P. Bůh neodměňuje a netrestá lidí vždycky již na tomto světě, nýbrž někdy schovává odměnu a trest pro člověka až po smrti (na věčnost).

Kdybyste tedy viděly, že se hodným lidem vede někdy zle a zlým někdy dobře, nesmíte mysliti, že je snad P. Bůh nespravedlivý! Mnohdy P. Bůh dopouští na hodné lidi na světě nemoc, bídu, soužení a pod. ne proto, že by je tím chtěl trestati, nýbrž jen proto, že je to pro ně velice užitečné; zkouší je, zůstanou-li pořád stejně hodnými (jako zkoušel Joba). — Zlým lidem naopak popřává P. Bůh někdy na světě dobrého zdraví, majetku atd., by oni poznali, jak dobrý je Pán Bůh, a by se napravili, — nebo také proto jim toho popřává, by je spravedlivě odměnil za to, co dobrého také někdy na světě učinili, by pak po smrti nemohli již očekávati žádné odměny a žádného milosrdenství od P. Boha (Bohatec!). — Ale nemyslete si, že hodný člověk, na kterého třeba P. Bůh něco zlého na světě dopouští, je opravdu nešťasten! Ví dobře, že jej P. Bůh jenom zkouší a že bude za to tím více odměněn, a proto trpí rád. — A tak také zlý člověk, kterému se vede třeba dobře na světě, není opravdu šťasten, neboť svědomí jej pořád kárá a trápí, a ví dobře, co jej čeká, až jednou zemře.

Naučení: Často ve svém životě si vzpomeňte, že Bůh jest nejvyšš spravedlivý, byste tuto pravdu měly stále před očima. Zvláště tenkrát si tuto vlastnost Boží připomeňte, kdyby na vás přišlo nějaké pokušení ke hříchu. Tu si vždycky řekněte: „Neučiním toho, trest Boží by mne neminul; kdyby se o tom nikdo na světě nedověděl, kdyby mne zde na světě nikdo za to netrestal — P. Bůh by mne bez trestu nenechal, neboť jest nejvyšš spravedlivý!“ A když děláte něco dobrého a nikdo si toho nevšimne a vás nepochválí a neodmění, pomyslete si vždy. „P. Bůh mne za to odmění sám; ví dobře, co dělám!“

M 50. Co znamená: Bůh jest nejvyšš dobrotivý?

Bůh jest nejvyšš dobrotivý, znamená: Bůh jest pln lásky ke svým tvorům; všechno dobré máme od Něho.

Co se praví v této odp. o P. Bohu?

„Dobrotivým“ je ten, kdo jinému prokazuje dobrodiní, kdykoliv může. O Pánu Bohu se praví v katechismu, že je nejvyšš dobrotivý, neboť vždy a každému prokazuje dobrodiní.

Mnozí lidé jsou také dobrotiví. Jmenuj některé dobrotivé lidi! Proč jsou vaši rodiče k vám dobrotiví? (Mají vás rádi, mají k vám lásku.) P a n učitel má lásku ke svým žákům atd. Prokazují tvoji rodiče každému tolik dobrodiní, jako tobě? Má váš p. učitel všechny žáky této školy tak rád, jako vás? Prokazují vaši přátelé také cizím lidem tolik dobrodiní, jako vám? — Ale Bůh je stejně dobrotivý ke všem lidem i ke všem ostatním tvorům. Všecko dobré, co který tvor má, má jen od P. Boha. (Na vyšších stupních poukaž na rozdíl:

bezprostředně od Boha a prostředně od Boha, t. j. skrze lidi.)

Pověz, co dobrého, t. j. která dobrodiní máme my lidé od Boha pro tělo? (Pokrm, nápoj, teplo, vzduch, čidla, zdraví, život atd.) Pověz, která dobrodiní máme my lidé od Boha pro duši? (Rozum, vůli, nesmrtelnost, milost Boží, vykoupení, smysly, řeč, schopnosti . . .) Co dobrého mají andělé od P. Boha? Co dobrého mají zvířata od P. Boha? Je některý tvor, o kterého by se P. Bůh nestaral? Vidíte, kterak dobrotivý je P. Bůh!

Když lidé někomu prokazují nějaké dobrodiní, činí to proto, že je někdo o to prosí; ale zdali pak jsme my mohli prositi P. Boha, by nás stvořil? (Ještě jsme nebyli.) . . . by nám dal duši? . . . rozum? . . . vůli? . . . zrak? . . . sluch? atd. P. Bůh nám dal všechno sám od sebe. A i nyní, když již můžeme Pána Boha prositi, prokazuje nám Pán Bůh dobrodiní, třebaš Ho ani neprosíme. Často ani na to nemyslíme a nevíme ani, čeho potřebujeme, a P. Bůh nám to Sám od Sebe napřed dává. Mnoho lidí je tak zlých, že nikdy P. Boha o nic ani neprosí, a P. Bůh jim přece prokazuje ustavičně dobrodiní (život, zdraví, potravu . . .). Když nám lidé něco dávají, chtějí z toho mnohdy míti užitek (chválu a pod.), tak že ani nám toho dobrodiní neprokazují ze samé lásky k nám. Může Pán Bůh míti nějaký užitek od nás? (Nepotřebuje ničeho.)

Vidíte, P. Bůh nám všechno dobré dává vždy jen proto, že nás má rád; říkáme „z pouhé lásky k nám“ a proto také říkáme, že Bůh je „pln lásky“ ke svým tvorům.

Naučení: Když víte, že Pán Bůh je k nám tak dobrotivý a že nám z pouhé lásky dává všechno dobré,

čeho potřebujeme, milujte i vy P. Boha více než všechno ostatní na světě! (Obšírněji se o tom promluví v 3. čl.: „Co je: Boha nade všechno milovati.“) Buďte Pánu Bohu v děčny za dobrodiní, která jste od Něho obdržely na těle a na duši, a dělejte, co Bůh poroučí. Hodné děti děkují rodičům za každé dobrodiní; tak i vy děkujte P. Bohu za dobrodiní, která jste od Něho obdržely. Kdybyste potřebovaly někdy něčeho pro tělo nebo pro duši, prostě P. Boha za to, On vám to může dáti a rád vám to dá, budete-li hodny, neboť vás miluje. (Uveď některý příklad o vyslyšení prosby v bídě a pod.)

Nezapomeňte nikdy, že P. Bůh je náš nej-dobrotivější otec, který se o nás stará ještě lépe než naši rodiče. Chrání i vaše rodiče a jest jim nápomocen, aby vám mohli dáti, čeho potřebujete.

Buďte zbožně živý a pak vám P. Bůh vždy bude dávat, čeho budete potřebovat.

M 51. Co znamená: Bůh jest nejvyšší milosrdný?

Bůh jest nejvyšší milosrdný, znamená: Bůh rád hříchy odpouští a zlé od nás odvrací.

Co se praví v této odp. o P. Bohu?

Koho nazýváme „milosrdným“? (Kdo rád pomáhá nešťastnému a trpícímu.) Koho obyčejně nazýváme „nešťastným“? (Nemocného, chudého, vězně, trpícího atd.) Jsou tito lidé opravdu vždycky nešťastní? Když chtějí, mohou býti při tom velice hodní, a Pán Bůh je má rád, a mohou přijíti tím spíše do nebe. Mnohdy právě nemoc, bída a pod. je pro mnohého člověka štěstím, neboť jinak by se nebyl polepšil, nebyl by se obrátil, nebo by

nebyl zůstal hodným, kdyby Pán Bůh nebyl na něj seslal bídu, nemoc a pod.; nemoc netrvá také pořád, bída rovněž netrvá pořád.

Co je jediné a pravé zlé? Kdo je tedy opravdu nešťastným? (. . ., neboť P. Bůh ho nenávidí, a čeká jej věčné peklo, zemře-li v tom hříchu.) P. Bůh pomáhá lidem v každém neštěstí: nemoci, bídě atd.; buďto od lidí odvrací nemoc, bídu atd., aby neštěstí ani na ně nepřišlo (chrání je od nemoci, bídy atd.) nebo když už na ně nemoc, bídu atd. dopustil, zase je po čase uzdraví od nemoci, pomůže jim z bídy: pošle jim dobré lidi, požehná jim atd.; nebo když Pán Bůh chce, by někdo déle trpěl nemoc, bídu atd., dává mu aspoň sílu, by byl trpěliv, by za to tím více byl jednou odměněn.

Jedním z těchto tří způsobů pomáhá Pán Bůh všem lidem vždycky, v každém neštěstí a trápení, je nejvyšší milosrdný, jak nás katechismus učí; žádný tvor není a nemůže být tak milosrdným jako Bůh.

Ale P. Bůh má útrpnost i s lidmi nejnešťastnějšími, totiž s hříšníky a rád jim chce pomoci z jejich neštěstí, chtějí-li jen oni sami. P. Bůh by mohl každého hříšníka hned v tom okamžiku, jakmile se některého těžkého hříchu dopustí, smrtí potrestati a zatratiti jej do pekla, ale P. Bůh toho nečiní (nebo jen málokdy), nýbrž čeká a popřává hříšníkovi času, by se mohl ještě napravit. Mnohdy čeká P. Bůh na obrácení takového hříšníka celý rok, dvě léta, deset let, padesát let . . . až do smrti. To je nesmírné milosrdenství Boží! (Tato vlastnost Boží se jmenuje také „dlouhočekání“, ale nemáte jí v katechismu výslovně uvedené, jako tam nemáte ještě mnoho jiných vlastností Božích,

nýbrž jen ty nejhlavnější.) Víte, na koho čekal P. Bůh sto let, aby se obrátili? (Lidé před potopou světa.) Žádný člověk není tak milosrdný jako P. Bůh, aby se nechal tak dlouho urážeti od někoho a nepotrestal ho! —

Ale P. Bůh nejen čeká, až by se hříšník obrátil, nýbrž prokazuje mu ještě mnoho dobrodiní, by poznal, jak je P. Bůh dobrotivý, a by se zase k Němu obrátil (vrátil) a byl hodným člověkem. P. Bůh volá hříšníka k Sobě. Dává hříšníkům tak jako spravedlivým a hodným lidem: pokrm, nápoj, zdraví, výdělek, chrání je atd. Považte, jaké je to milosrdenství Boží! Kdyby vám některý rozpustilý chlapec nadával a se posmíval, a vy byste mu měly dáti něco, na př. tužku, péro, sešit — bylo by vám to zajisté protivné a těžké, a byla by to přece jen maličkost, co vám udělal. A podívejte se: P. Bůh nejen odpouští hříšníkům, když Ho neposlouchají, Jej urážejí, Jemu se rouhají, nýbrž prokazuje jim za to ještě dobrodiní, jen aby je napravil.

Vypravoval jsem vám, jak mnoho dobrého prokazoval P. Bůh národu israelskému, který Pána Boha pořád hněval a hřešil, co chvíle od P. Boha odpadl a klaněl se modlám, a přece jemu P. Bůh tolik dobrodiní prokázal: z Egypta jej vyvedl, na poušti jej zázračně živil, proti nepřítelům ho chránil, do země zaslíbené jej zavedl, Vykupitele mu poslal, jen aby se napravil a mohl býti spasen.

Když se takový hříšník skutečně obrátí, svých hříchů lituje a chce již zůstatí hodným, tu Pán Bůh mu velmi rád odpouští jeho hříchy a zapomíná na všecko, co ten člověk zlého učinil; má jej zase tak rád, jako kdyby byl býval pořád hodným. Vypravoval jsem vám, že Pán Bůh odpustil Adamu a Ěvě, když

hříchu litovali; jsou nyní svatí (na štědrý den mají svátek); Pán Bůh odpustil obyvatelům města Ninive, když činili pokání; P. Bůh odpustil kajícímu lotrovi na kříži, kající Maří Magd., Šavlovi, celému pokolení lidskému odpustil a slíbil Vykupitele. Tak odpouští Pán Bůh posud každému hříšníkovi, lituje-li svých hříchův a chce-li se napravit. (Na vyšším stupni: podobenství o ztracené ovci a o marnotratném synu. P. Bůh sám praví v písmě sv.: „Nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl“, t. j. „nechci, aby hříšník na věky byl zavržen, nýbrž aby se obrátil a mohl býti spasen.“) Ezech. XXXIII. 11.

Ani nedovedeme pochopiti toho nesmírného milosrdenství Božího! Žádný člověk by nemohl býti tak milosrdný jako P. Bůh. My lidé také máme někdy útrpnost s nešťastným a trpícím člověkem a také mu pomáháme a také odpouštíme těm, kteří nás urazili nebo nám ublížili; lidé jsou také někdy milosrdnými. Ale lidé nepomáhají vždy a nemohou ani vždy pomoci; také neodpouštějí vždycky těm, kteří jim nějak ukřivdili nebo odpouštějí neradi; kdyby se nebáli P. Boha, ani by nechtěli odpustiti. Lidé někdy říkají, že odpustili, ale v srdci se pořád ještě zlobí. Ale P. Bůh pomáhá ve všech potřebách a odpouští každému člověku rád a vždycky, kdykoliv hříchů svých lituje a chce se polepsiti: Bůh jest nejvyšší milosrdný, jak nás učí katechismus.

Naučení: Když tedy víte, jak milosrdný je Pán Bůh, tu kdybyste někdy zhřešily, prostě Ho hned, aby vám hřích odpustil, vyzpovídejte se brzy a polepšete se! Modlívejte se nábožně slova Otčenáše: „Odpust

nám naše viny“! Abyste se P. Bohu podobaly, proto i vy také rády odpouštějte, kdyby vám někdo nějak ublížil, neboť si vzpomeňte, jaké milosrdenství Pán Bůh prokazuje vám, když vám vaše hříchy odpouští! Jen tenkrátě smíte očekávat od P. Boha, že vám vaše hříchy odpustí, když i vy budete odpouštět jiným lidem. — Proto nás Kristus P. učil modliti se: „Jakož i my odpouštíme našim viníkům“. (Na vyšším stupni: podobenství o nešlechtném služebníkovi.)

M 52. Co znamená: Bůh jest nejvyšš pravdomluvný a věrný?

Bůh jest nejvyšš pravdomluvný a věrný, znamená: vše, co Bůh mluví, je pravda; a co přislíbujje nebo čím hroží, splní.

Co se praví v této odp. o P. Bohu?

V této otázce a odpovědi se mluví o dvou vlastnostech Božích. První vlastnost je, že Bůh je nejvyšš pravdomluvný; druhá, že Bůh je nejvyšš věrný. Koho nazýváme „pravdomluvným“? (... , kdo mluví pravdu.) O P. Bohu se praví v této odpovědi, že je nejvyšš pravdomluvný, protože vždy mluví jen úplnou pravdu. Mnozí lidé mluví také pravdu, t. j. jsou pravdomluvni; ale mluví všichni lidé pravdu? — Mnozí lidé naschvál, t. j. úmyslně nemluví pravdy. Co říkáme o takových lidech? (Lhou.) Někdy by lidé rádi chtěli říci pravdu, ale neznají pravdy. (Nevědí, neumějí.) Co říkáme o takových lidech? (Mýlí se, chybují.) Může P. Bůh někoho klamati? (Nejvyšš svatý.) Může se P. Bůh mýliti? (Vševědoucí.) Když tedy P. Bůh něco mluví, je to vždy úplná pravda, neboť jest

nejvyšš pravdomluvný. Kde je obsaženo všecko, co Bůh mluvil = zjevil? Proto písmo svaté a ústní podání je úplně pravdivo, pravdivější než všechny knihy, které lidé napsali. Můžeme tedy úplně věřit písmu svatému a ústnímu podání? P. Bůh sám řekl: „Nebe a země pomínou, ale slova má nepominou“. Co znamená: Bůh jest nejvyšš pravdomluvný? —

O Pánu Bohu se dále praví v této odpovědi, že jest nejvyšš věrný. Koho nazýváme „věrným“? (. . ., kdo plní, co slíbil nebo čím hrozil.) Když vám někdo řekl, že vám dá nebo učiní něco dobrého, pak vám něco slíbil. — Rodiče slibují dětem šaty, knihy a pod.; p. učitel slibuje dětem obrázek, dobrou známku, radovánky, výlet a pod. — Když vám někdo řekl, že vám udělá něco zlého, pak vám pohrozil, t. j. hrozil. Rodiče hrozí dětem, že budou trestány, nebudou-li hodny; p. učitel a velebný pán hrozí nehodným dětem . . .; p. starosta hrozí zlým lidem . . .; hajný hrozí těm, kteří by chtěli v lese krásti; hlídač hrozí . . .; četník hrozí . . . atd.

Když lidé skutečně vyplní, co slíbili nebo čím hrozili, říkáme, že jsou věrni, že věrně vyplnili, co řekli. — Mnohdy však lidé nevyplní, co slíbili: zapomnou na to —, nemohou —, nechtějí —, bojí se. Ale co Bůh slíbil, to vyplní vždy, neboť jediný jest nejvyšš věrný.

P. Bůh slíbil Adamu a Evě Vykupitele: poslal Jež? P. Bůh slíbil národu israelskému, že jej zavede do krásné země (zaslíbené); zavedl jej tam? P. Bůh slíbil Abrahamovi syna; dal mu jej? — Tak i nám Pán Bůh slibuje (spasení) a vyplní to jistě, budeme-li tak živi, jak P. Bůh od nás žádá.

Ale také se vyplnilo vždycky a vyplní se vždycky to, čím P. Bůh hrozí, jestliže lidé P. Boha neposlechnou. Pán Bůh zakázal v ráji Adamovi a Evě jísti ovoce s prostředního stromu, a by s něho nejedli, pohrozil jim trestem . . . „v který bys koli den z něho jedl, smrtí umřeš“. Poslechli první rodiče? Vyplnil se ten trest? — P. Bůh hrozil Kainovi: . . . „pak-li zle činiti budeš, bude trest ihned přede dveřmi.“ Vyplnilo se to? P. Bůh hrozil lidem, že na ně pošle potopu, nepolepší-li se; přišla potopa? — Tak se vyplní i ten trest, kterým P. Bůh hrozí každému z nás, kdybychom nebyli hodni. Čím nám hrozí P. Bůh? (Peklem.) Vyplní se to, nebudeme-li hodni?

Naučení: Protože je Bůh nejvyš pravdomluvný, proto věřte pevně, co Bůh zjevil a skrze církev katolickou k věření předkládá. Abyste se P. Bohu podobaly, buďte i vy vždycky pravdomluvny; samy vždy pravdu mluvte a vyhýbejte se lidem, kteří lhou a P. Boha urážejí. Vidíte, že P. Bůh vyplnil každý slib, který učinil, a také každý trest, kterým pohrozil, proto buďte ži vy dobře, byste se mohly těšiti, že i na vás se vyplní, co P. Bůh slíbil, že totiž i vás přijme do nebe; kdybyste hřešily, vyplní se i na vás trest, kterým P. Bůh hříšníkovi hrozí: přišly byste jistě do pekla. Plňte věrně všecky sliby, které jste na křtu sv. P. Bohu učinily, a které jste loni při prvním svatém přijímání obnovovaly; potom P. Bůh vyplní, co vám slibuje zde na zemi i po smrti.

Poznaly jste aspoň nejhlavnější a nejpotřebnější vlastnosti Boží. Pověz ještě jednou, které vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati? Co znamená: Bůh

jest pouhý duch? Co znamená: Bůh je věčný? . . . atd.? — Mějte je vždycky všechny dobře na paměti a radujte se z toho, že máme P. Boha tak dokonalého a že Jej známe a víme, kterak se k Němu máme chovati, kterak máme u Něho pomoci hledati atd. Nikdy na sebe nerozhněvejte Pána Boha některým těžkým hříchem, neboť víte, že by vás mohl trestati a zahrhnouti na věky. Važte si P. Boha více než všeho ostatního na světě a buďte zbožně živý, hyste se mohly k Němu jednou dostatí. —

(Na vyšším stupni: Odkud pak to mohli lidé poznati, že Bůh jest a jaké vlastnosti má? Můžeme Boha viděti o č i m a, jako vidíme lidi? Než tak, jako vidíme lidi a věci na světě svýma očima, zrovna tak můžeme poznávati P. Boha svým r o z u m e m; proto se také rozum jmenuje „okem duše“. Ale zde na světě můžeme svým rozumem jen poněkud poznati Pána Boha — jaký je; — ale až jednou vstanem z mrtvých, bude rozum náš tak slavný a oslavený, že budeme P. Boha tak jasně a dobře poznávati, jako poznáváme nyní věci kolem sebe. — P. Bůh sám se nám dává poznati, že jest a jaký jest: 1. z viditelného světa. [Rozumem chápeme, že jako žádná věc na světě není sama od sebe, tak ani tento svět nemůže býti sám od sebe, nýbrž že zde dojista byla a jest bytost, která jej stvořila a zachovává = Bůh.] — Pozorujeme-li svět, vidíme jeho ohromnost, z čehož poznáváme, že jeho tvůrce jistě jest všemohoucí; důmyslné sestavení světa, z čehož poznáváme, že P. Bůh je nejvyšší moudrý atd. V písmě svatém čteme: „Jen blázen řekl v srdci svém: Není Boha!“ 2. z h l a s u s v ě d o m í: kárá vždy a u všech lidí i proti jejich vůli zlé a chválí dobré, z čehož pozná-

váme, že Bůh, jenž jediný tento hlas dáti mohl do srdce lidí, jest nejvyšší svatý, spravedlivý atd. 3. nejlépe poznáváme P. Boha ze zjevení; Sám zjevoval, pak skrze proroky a Krista, který přišel od P. Boha s nebe, Boha nejlépe zná a nejlépe nás o Něm poučil. Proto z učení Kristova nejlépe poznáváme Boha.)

2. O třech božských osobách.

Z toho, co jsme se posud o Bohu učili, poznaly jste, že Bůh je bytost nejdokonalejší ze všech bytostí, které jsou. — Kolik může býti takových bytostí nejdokonalejších? (Jen jedna, neboť . . .) Když tedy je Bůh bytost nejdokonalejší ze všech bytostí, které jsou, může býti ještě některá jiná bytost tak dokonalá jako Bůh? Kolik tedy může býti Bohů? —

Vidíte, již svým rozumem můžeme poznati, že jest jenom jeden Bůh. Ale P. Bůh to přece také lidem zjevil, že jest jenom jeden Bůh, aby se nemohl nikdo vymlouvati, že nevěděl, že jest jeden Bůh, že měl snad příliš slabý rozum, že toho tedy nemohl sám poznati. Proto máme tuto pravdu i letos v katechismu.

Přečti otázku a odpověď 53., J.!

M 53. Je-li více než jeden Bůh?

Jeden toliko jest Bůh.

Opakuj ještě jednou tuto odpověď! Proč nemůže býti více než jeden Bůh? (. . . Bůh jest bytost nejdokonalejší, a taková bytost může býti jen jedna.) Tuto pravdu nám P. Bůh zjevil slovy, která jsou obsažena dole pod čarou v pozn. 4.; přečti ji! —

Také sv. apoštol Pavel z vnuknutí Božího napsal v I. listě ke Kor. VIII. 6.: „. . . my máme toliko jednoho Boha, Otce, od něhož všecko (jest)“. Pohané nevěděli, že jest jeden toliko Bůh; měli mnoho bohů; říkáme jim „modly“, protože to nebyli žádní bohové; a těm se oni klaněli a modlili se k nim, jakoby to byl Bůh. Vidíte, tak byli zaslepeni pohané, že myslili, že může býti mnoho bohů. (Více uslyšíte o tom, až se budeme učit o modlářství v I. př. Bož.)

Tato pravda, že je jeden toliko Bůh, je jedna z těch 6 pravd, které musíme zvláště výslovně věděti a věřiti. Jak se jmenuje těch 6 pravd? (Základní.) Jak zní třetí pravda základní? Řekl jsem vám tenkrát, že o této pravdě budeme se učit ještě později v katechismu; nyní jsme právě k té pravdě zase přišli.

Přečti otázku a odp. 54., J.!

M   **54. Kolk jest v Bohu osob?**

V Bohu jsou tři osoby.

Co se praví v této odpovědi? Přečti otázku a odpověď 55.!

M   **55. Jak se jmenují tři božské osoby?**

Tři božské osoby se jmenují: první Otec, druhá Syn, třetí Duch svatý.

Co se praví v této odpovědi? — V těchto dvou odpovědích máme obsaženo to, co je obsaženo ve 3. pravdě základní; musíme tedy i tyto dvě odpovědi velice dobře věděti. V obou těchto odpovědích máte jedno slovo, kterému snad už dobře nerozumíte: jest to slovo „osoby“ — „osoba“. Již

loni jsem vám vyložil, co znamená slovo „osoba“. Pamatuje se ještě někdo, co nazýváme osobou? (NB. *Persona est substantia rationalis, completa, sui juris, alteri incommunicabilis!*) Je k á m e n osoba? (Kámen je v ě c neživá.) Je k ů ň osoba? (Kůň je z v í ř e, je věc živá.) Ani kámen ani kůň nejsou osoby, protože jsou to bytosti, které nemají rozumu ani svobodné vůle. Ale Josef, František, Jan, vy všickni i já, každý sám pro sebe, = sám o sobě (bez jiného) máme rozum a svobodnou vůli; každý z nás je osoba. Josef je osoba, František je osoba, Jan je osoba, já jsem osoba, vy všickni jste osoby. (Duše lidská není osoba, neboť není pro sebe, nýbrž je určena ke spojení s tělem lidským; tělo lidské není také osoba, neboť je určeno ke spojení s duší.) Č l o v ě k celý (duše s tělem) je osoba a to: každý člověk je osoba lidská (neboť máme lidskou přirozenost: duši a tělo.) Také každý a n d ě l je osoba, neboť i anděl je bytost sama pro sebe a má rozum a svobodnou vůli. Anděl je osoba a n d ě l s k á (neboť má přirozenost andělskou: pouhý duch, má rozum a svobodnou vůli.) — Nyní už zase víte, co nazýváme osobou, t. j. co je osoba: je to taková živá bytost, která má rozum a svobodnou vůli a je sama pro sebe. O P. Bohu se praví v katechismu, že jsou v NĚm tři osoby. Tím se chce říci, že v Bohu jsou tři, kteří (jsou sami pro sebe a) mají rozum a svobodnou vůli. Všichni tito tři mají božskou přirozenost (t. j. božské vlastnosti); proto se jmenují osoby božské. Jak se jmenují tři božské osoby? Jak se jmenuje první božská osoba? . . . druhá? . . . třetí . . .? Že jsou skutečně v Bohu tři osoby, toho by žádný člověk na světě nemohl poznati svým rozumem, ani kdyby byl nejučenějším ze všech lidí; ani

z hlasu svého svědomí nemůžeme poznati, že jsou tři božské osoby, ani z viditelné přírody, ze které dobře můžeme poznati, že jest Bůh. Že jsou tři božské osoby, to je pravda tak skrytá, tak těžká, tak tajná (tajemství takové), že my ji věděti můžeme toliko od Boha samého. A Bůh to skutečně dal lidem poznati (zjevil) již ve starém zákoně. Vypravoval jsem vám, že Bůh, když chtěl stvořiti člověka, řekl: „Učiň me člověka k obrazu a podobnosti svému“. Kdo řekl tato slova? (Bůh.) Není tam: „řekli“, nýbrž: „řekl“, protože Bůh je jenom jeden. Co řekl Bůh? („Učiň me . . .“) Z toho vidíte, že jich je více v Bohu, a to jsou právě tři osoby, o kterých učí katechismus. Že jsou tři božské osoby v Bohu, poznáváme z toho, co se stalo, když byl Kristus P. v řece Jordaně od sv. Jana křtěn. Vypravuj, co se tenkrát stalo při křtu Ježíšově! — Kdo to mluvil s nebe? Jak nazval B. Otec Krista Pána? Kdo byla ta holubice nade hlavou Boha Syna? — Když pak Kristus P. posílal své apoštoly do celého světa, řekl jim: „Jdouce do celého světa, učte všechny národy (lidi), křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. — Kristus P. tedy jmenoval v ý s l o v n ě Otce, Syna a Ducha svatého. Kolik je Bohů? Kdo jest tedy ten Otec, Syn a Duch svatý? (Tři božské osoby.) A tyto tři božské osoby jsou přece jenom jeden Bůh, neboť Kristus Pán neřekl: „ . . . . ve jm é n e c h . . . .“, nýbrž: „ . . . . ve jm é n u . . . .“ (v jednom jménu, t. j. Božím, t. j. Boha), jakoby řekl: „Křtíte ve jménu jediného Boha, kterýž jest Otec, Syn a Duch sv.“ Ačkoli však je jeden toliko Bůh, jak jsme se učili již dříve, přece každá z těchto tří božských osob je pravý Bůh.

Přečti otázku a odpověď 56., J.!

56. Je-li každá božská osoba pravý Bůh?

Každá božská osoba je pravý Bůh: Otec je pravý Bůh, Syn je pravý Bůh, Duch svatý je pravý Bůh; přece však jest jeden toliko Bůh.

Co se praví v této odpovědi o Otci? . . . o Synu? . . . o Duchu sv.? Co se praví na konci této odpovědi? — O Otci, Synu a Duchu sv. se praví v této odpovědi, že každý z nich je pravý Bůh, t. j. tolik, jako bychom řekli: Otec, Syn a Duch svatý je opravdový Bůh, t. j. opravdu Bůh, ne snad, že by se jenom podobal Bohu, nebo že bychom my jim snad jenom říkali Bůh, nýbrž Otec, Syn a Duch sv. jest opravdový Bůh = pravý Bůh. Otec, Syn a Duch svatý je pouhý duch . . . , nekonečně dokonalý, . . . všudypřítomný a vševědoucí atd. Říkáváme dřevěným panáčkům na hraní, kteří vypadají jako vojáci, že jsou to vojáci. (Ukaž něco podobného a otaž se, co je to.) Jsou to opravdoví vojáci, t. j. praví vojáci? Proč to nejsou...? (Nemají těla a duše.) Ale první božská osoba = Otec je opravdový = pravý Bůh; a zrovna tak se praví o druhé božské osobě, t. j. o Synu a o třetí božské osobě, t. j. o Duchu sv., že jsou pravý Bůh. — Pověz ještě jednou, je-li každá božská osoba pravý Bůh?

Proč jsou všechny tři božské osoby jenom jeden Bůh, máte vysvětleno v katechismu v odpovědi 57.

* 57. Proč jsou tři božské osoby jeden toliko Bůh?

Tři božské osoby jsou jeden toliko Bůh, protože mají všechny tři osoby jednu a touž nedílnou bytnost a přirozenost a tudíž i tytéž božské vlastnosti.

Co se praví o třech božských osobách v této odpovědi? Proč se o nich praví, že jsou jeden toliko

Bůh? Dobře si všimněte těch slov „bytnost“ a „přirozenost“! Když budete rozuměti těmto dvěma slovům, budete celé odpovědi rozuměti! Abyste se nemátly, pamatujte si, že slovo „bytnost“ znamená totéž, co „přirozenost“. Místo „bytnost“ můžeme říci „přirozenost“ a místo „přirozenost“ můžeme říci „bytnost“, tak jako mohu říci „školák“ místo „žák“ a „žák“ místo „školák“; to jest jedno. Také by mohlo býti v této odpovědi jenom jedno z těchto dvou slov: buďto jenom slovo „bytnost“, nebo jenom slovo „přirozenost“. Již loni jsme se učili, když jsem vám vypravoval o Kristu P. (II. čl. v.) a o lidech, co je přirozenost lidská. Dovede někdo říci, co náleží k přirozenosti lidské? (Bez čeho by člověk nebyl člověkem, t. j. duše a tělo.) Byl by člověk člověkem bez duše? . . . bez těla? Duše a tělo tvoří tedy přirozenost lidskou = lidská přirozenost.

Každý člověk má přirozenost lidskou: Josef . . ., Jan . . ., Antonín . . ., já . . . atd.; ale má Josef totéž tělo jako Jan a Antonín? (Každý má své tělo, jinak by by byli jedno tělo.) Má Josef tentýž rozum jako Jan a Antonín? (Každý má svůj rozum, neboť by jinak museli zároveň totéž mysliti.) Má Josef tutéž vůli jako Jan a Antonín? (Každý má svou vůli, neboť jinak by museli zároveň totéž chtíti.) Vidíte, vy tři (Josef, Jan a Antonín) máte tedy tři lidské přirozenosti tak jako jste tři osoby. Kolik je na světě lidí, tolik je lidských osob a každá má svou lidskou přirozenost.

Jako my lidé máme přirozenost lidskou, tak má i každá věc svou přirozenost. K přirozenosti každé věci náleží to, co věc nezbytně míti musí, aby byla tou věcí, t. j. bez čeho by ta věc přestala býti (nebyla) tou věcí. Je led ještě ledem, když se rozpustí? Co je to pak? Je sníh ještě sněhem, když roztaje? Co je to?

Je voda ještě vodou, když zmrzne? Co je to? Je dřevo ještě dřevem, když shoří? Co je to? Jako jsme řekli, že každý člověk má svou přirozenost lidskou, tak i každá věc má svou přirozenost: led má svou přirozenost, sníh . . ., voda . . ., dřevo . . ., popel . . . Kolik je na světě věcí, každá má svou přirozenost. Tak každý anděl má svou přirozenost andělskou. Kdo ví, co náleží k přirozenosti anděla? (Pouhý duch, rozum a svobodná vůle.) Kolik je andělů, tolik je přirozeností andělských. A jako každá bytost, tak i Bůh má svou přirozenost božskou. Dejte pozor, co náleží k přirozenosti Boží: byl by Bůh Bohem (bytostí nekonečně dokonalou), kdyby nebyl pouhý duch? (Proč?) . . . vševědouce? (Proč?) . . . nejvyšší svatý? (Proč?) Co tedy náleží k přirozenosti Boží? (Všecky vlastnosti Boží.) A teď dejte dobrý pozor! Řekl jsem: Kolik je na světě lidí, tolik je osob lidských a každá má svou přirozenost lidskou; ale u P. Boha tomu není tak jako u lidí (nebo u andělů a věcí): u Pána Boha všechny tři božské osoby mají společně jednu jedinou přirozenost, a nemá každá z nich své zvláštní přirozenosti!

V Bohu jsou tři osoby, ale jenom jedna přirozenost Boží: Otec, Syn i Duch svatý mají jednu a touž vůli; . . . rozum, . . . moudrost, . . . svatost, . . . všemohoucnost atd. — Je to tedy docela jinak než u všech jiných bytostí mimo Pána Boha. Že všechny tři božské osoby mají jen jednu přirozenost božskou dohromady, zjevil sám Bůh skrze sv. Jana: „. . . tři jsou, kteří svědectví vydávají v nebi: Otec, Slovo (t. j. Syn) a Duch sv., a ti tři jsou **jedno**“. I. Jan, V. 7. — Nepraví se zde: A ti tři jsou jeden“ (t. j. jedna osoba), nýbrž: „. . . **jedno**“, t. j. jedna přirozenost

božská, jakoby řekl: „Všichni tři mají dohromady jednu a touž přirozenost a bytnost“. — Když se tě otáží: „Co jsi Josefe K.“, tedy se táží, jakou máš přirozenost, a proto ty odpovídáš na tuto otázku: „Já jsem člověk“ (mám lidskou přirozenost). Ale když se otáží tebe: „Kdo jsi?“, tu chci věděti tvé jméno, chci znáti tvou osobu, a proto ty mně odpovíš: „Já jsem Josef K.“ — Kristus Pán také sám praví: „Já (druhá božská osoba) a Otec (první božská osoba) jedno jsme“ (t. j. my máme jednu a touž přirozenost božskou). A tak i Duch svatý má s Otcem a Synem jednu božskou přirozenost. —

Když nyní už víte, jak je to u P. Boha, — že je sice jeden Bůh, ale v tom Bohu že jsou tři osoby a přece každá je Bohem, a že všechny mají úplně stejnou, t. j. jednu a touž přirozenost božskou — tu z toho už samy pochopíte, nač se vás otáží. Je některá božská osoba více Bohem (lepším Bohem) než dvě ostatní osoby božské? . . . moudřejší . . .? . . . světější . . .? . . . mocnější . . .? . . . věčnější . . .? — Může býti některý člověk více člověkem než jiný člověk? Může býti některý anděl více andělem než ostatní andělé? (Všichni jsou andělé.)

Ačkoli však tři osoby božské mají jednu a touž přirozenost a bytnost božskou, přece je něčím od sebe rozeznáváme.

Přečti otázku a odpověď 58., J.!

* 58. Kterak se od sebe rozeznávají tři božské osoby?

Tři božské osoby se takto od sebe rozeznávají: Otec jest od věčnosti sám od sebe; Syn jest od věčnosti od Otce zplozen; Duch svatý od věčnosti od Otce i Syna zároveň vychází. —

Co se praví v této odpovědi o Otci? . . . o Synu? . . . o Duchu sv.?

„Otec jest od věčnosti sám od sebe“ znamená: Otec má božskou přirozenost sám od sebe, nikoliv snad od Syna neb od Ducha sv. Proto říkáme, že Otec je první božská osoba; ale tím nechceme říci, že by Otec byl nejstarší z božských osob, nebo nejlepší z božských osob, jako na př. je první žák ve třídě nejlepší ze všech žáků. — V Bohu mají všechny tři osoby docela stejné vlastnosti.

„Syn jest od věčnosti od Otce zplozen“ znamená: Syn dostal božskou přirozenost (už od věčnosti) od Otce; On se z Otce narodil, je tedy jeho synem; proto právě se jmenuje Synem (Božím) a první božská osoba Otcem, a proto také se jmenuje Syn druhá božská osoba. Tím však nechceme říci, že by Syn byl snad mladší než Otec (jako je to u lidí), nebo snad méně dokonalý než otec, jako na př. druhý žák ve třídě má horší známky než první. Syn a Otec mají úplně stejné vlastnosti, oba jsou zároveň od věčnosti. Jako když se rozžehne oheň, tu oheň zároveň už svítí; jako oheň nemůže nesvítiti a světlo nemůže býti bez ohně, tak i Bůh Otec nemohl býti nikdy bez Boha Syna a Bůh Syn bez Boha Otce; oba jsou již od věčnosti, t. j. věčni.

„Duch svatý od věčnosti od Otce i Syna zároveň vychází“ znamená: Duch sv. má božskou přirozenost a bytnost (už od věčnosti) od Otce i Syna zároveň; říkáme, že Duch svatý od Otce i Syna vychází, a proto také říkáme, že Duch sv. je třetí božská osoba; ale tím nechceme říci, že Duch svatý je snad ještě mladší než Syn a Otec, nebo méně dokonalý než Syn a Otec, jako na př. třetí žák ve třídě má ještě

horší známky než druhý a první. Duch sv. má docela stejné vlastnosti Boží jako Syn a Otec, je také od věčnosti zároveň s Nimi; jako Syn jest od věčnosti s Otcem, tak také Duch sv. jest od věčnosti s Otcem i Synem, t. j. věčný.

Co znamená: „Otec jest od věčnosti sám od sebe?“

Co znamená: „Syn jest od věčnosti od Otce zplozen?“

Co znamená: „Duch svatý od věčnosti od Otce i Syna zároveň vychází?“

Jako tři božské osoby od sebe něčím rozeznáváme, tak také o každé božské osobě říkáme, že něco zvláštního učinila, t. j. my každé božské osobě připisujeme některý zvláštní skutek. Které skutky jednotlivým božským osobám zvláště připisujeme, jest obsaženo v odp. 59.

* 59. Které skutky se zvláště připisují jednotlivým božským osobám?

Jednotlivým božským osobám připisují se zvláště tyto skutky: Otci stvoření, Synu vykoupení, Duchu svatému posvěcení.

Který skutek se připisuje Otci? . . . Synu? . . . Duchu sv.? Když se praví v této odpovědi, že Otci se připisuje zvláště stvoření, tím nechceme říci, že všecko stvořil jen Otec sám a nikoliv také Syn a Duch svatý. Říkáme tak jen proto, poněvadž Otec má svou všemohoucnost (= všemohoucí vůli) sám od sebe. A právě všemohoucností = všemohoucí vůli Boží bylo všecko stvořeno. Syn a Duch svatý jsou také všemohoucí, mají také všemohoucnost, ale oni ji mají již od věčnosti od Otce, protože Syn je od Otce zplozen a Duch svatý od Otce i Syna zároveň

vychází. Syn a Duch sv. zároveň s Otcem také všecko stvořili, poněvadž mají jednu a tutéž všemohoucnost jak Otec; ale přece přepisujeme stvoření zvláště Otci. Proč tak činíme? Tím také Otce rozeznáváme od Syna a Ducha sv. —

Když se praví v této odp., že Synu se připisuje vykoupení, tím nechceme říci, že by snad všecko byl vykoupil jen Syn a nikoliv také Otec a Duch sv. Říkáme tak jen proto, poněvadž jen Syn a nikoliv Otec nebo Duch sv. stal se člověkem, za nás lidi trpěl a umřel. Tímto také rozeznáváme Syna od Otce a Ducha sv. — Jen Bůh mohl lidi vykoupiti; ale Otec je Bůh, Duch sv. je také Bůh, — proto i Otec i Duch sv. zároveň se Synem nás vykoupili.

Když se praví v této odp., že Duchu sv. se připisuje posvěcení, tím se nemíní, že nás posvěcuje jen Duch sv. a nikoliv také Otec a Syn. Říkáme tak jen proto, poněvadž v písmě sv. se jmenuje 3. božská osoba vždy svatý Duch a to proto, že On nás posvěcuje a všechna svatost od Něho pochází; On se nazývá také posvětitel. Hříchy může odpouštět jenom Bůh; ale Otec je Bůh a Syn je také Bůh, proto i Otec i Syn zároveň s Duchem sv. nás posvěcují.

Teď si přečteme ještě poslední otázku z tohoto odstavce; jest velmi lehká, znáte ji od loňska.

M 60. Jak se jmenují tři božské osoby dohromady?

Tři božské osoby dohromady jmenují se nejsvětější Trojice.

Místo slova „Trojice“ můžeme také říci „trojediný Bůh“; to znamená: jeden Bůh ve třech

osobách. Máme také svátek nejsvětější Trojice. Kdy je ten svátek? (Neděle I. po sv. Duchu.) Na tento den si máme připomínati, že je jeden Bůh ve třech osobách, máme si pobožně vzpomínati na toto veliké tajemství, kterého žádný člověk nemůže pochopiti a máme si také vděčně připomínati, co každá božská osoba pro nás učinila: že Bůh Otec nás stvořil, Bůh Syn nás vykoupil a Bůh Duch sv. naši duši od hříchu očišťuje a milost Boží v nás rozmnožuje.

Naučení: Když si na toto tajemství o nejsvětější Trojici vzpomenete, nemyslete si nikdy, že byste snad mohly svým rozumem pochopiti, kterak je to možno, že jsou tři osoby božské, že každá z nich je pravý Bůh, a přece že jest jenom jeden Bůh! Toho nepochopí žádný člověk na světě, ani nejučenější, ani nejsvětější člověk. Sv. Augustin chtěl také svým rozumem pochopiti, kterak je to možno, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh. Jednoho dne procházel se po břehu mořském a chtěl svým rozumem toto tajemství vyzkoumati. Najednou uviděl chlapečka (pacholíka), který seděl u moře a nabíral malou skořápkou z moře vody a přelával ji do maličkého důlku v písku. Sv. Augustin se zastavil, díval se chvíli na pacholíka a pak se ho tázal: „Pověz mi, proč vodu z moře přeléváš do tohoto důlku?“ Pacholík odpověděl: „Já bych rád všecku vodu z moře přelil do tohoto důlku.“ Svatý Augustin se usmál a pravil: „Nechej toho, milé dítě, to je marné; kdybys tu seděl tisíce let, moře nevyvážíš, moře nepřeleješ!“ A tu chlapeček se postavil a pravil sv. Augustinu: „A přece bych já spíše a snadněji přelil celé toto nesmírné moře do tohoto maličkého, důlečku, než bys ty svým slabým rozumem lidským vyzpytoval tajemství o nejsvětější Trojici.“ Potom

pacholík rychle zmizel. — Svatý Augustin poznal, že pacholík byl anděl, kterého poslal Bůh, aby mu ukázal, že se marně namahá vyzkoumati, kterak je to možno, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh.

Kdyby si některý člověk myslil, že to přece nějak vyzkoumá, kterak je to možno, že jsou tři božské osoby a jenom jeden Bůh, hřešil by tím, protože to není možno poznati, a P. Bůh nechce, bychom to zde na světě věděli a zbytečně o tom přemýšleli. Až jednou vstaneme z mrtvých, pak budeme věděti, kterak to je, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh. Zde na zemi toho svým rozumem nepochopí nikdo, protože náš rozum je slabý; ale že tomu tak jest, to víme od Boha, který to lidem zjevil (slovy i skutky), a víte, že co Bůh mluví, jest úplná pravda, neboť jste se učili, že Bůh je nejvyšší moudrý, že je pravda sama, že je nejvyšší pravdomluvný a věrný, nejvyšší hodnověrný.

Zajisté jste už viděly vyobrazenu nejsv. Trojici; máte snad doma takový obraz. (Socha v obci.) Nejsvětější Trojice se vyobrazuje obyčejně, kterak byl P. Ježíš křtěn v řece Jordaně; tam se ukázaly všechny tři osoby božské: s nebe mluvil Otec, Syn byl křtěn, Duch sv. se vznášel nad Jeho hlavou v podobě holubice. — Také se vyobrazuje nejsv. Trojice, kterak Otec sedí na trůně, na klíně drží Syna (Krista Pána) a nad nimi se vznáší Duch svatý jako holubička. — Také jsem vám letos pověděl, kterak si lidé vyobrazují každou božskou osobu zvlášť. (O t á z k u 41. o p a k u j o t á z k a m i !)

Nezapomeňte nikdy ve svém životě, že jste již na křtu sv. slíbily B. Otcí, B. Synu a B. Duchu sv., že v Něho budete věřiti. Tento slib jste obnovily, když jste byly u prvního sv. přijímání; obnovujte jej často

ve svém životě (v den svých narozenin, jmenin, při svatém biřmování, zpovědi a přijímání)! Říkejte vždycky zbožně při modlitbě (růžence a j.) slova: „Sláva Otci i Synu i Duchu sv. . . .!“

Až posud jsme se učili z I. článku víry o Bohu a o třech božských osobách; ale I. článek víry učí ještě jiné velmi důležité pravdě, a ta jest: že Bůh stvořil nebe i zemi. Jak zní I. čl. víry? Doposud jsme se učili o první polovici tohoto I. čl. víry: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího“. V této první polovici I. čl. víry se nazývá Bůh „Otcem všemohoucím“. Jak zní druhá polovice I. čl. víry? Jak se nazývá Bůh v této druhé polovici I. článku víry? Proč se nazývá Bůh **Stvořitelem** nebe i země, o tom se budeme učit nyní; to máte obsaženo v odpovědi 61., a již loni jste se tomu také učily. Přečti nejprve nadpis nad otázkou 61., a pak otázku a odp. 61., J.!

3. O stvoření, zachovávání a řízení světa.

M 61. Proč se jmenuje Bůh „Stvořitel nebe i země“?

Bůh se jmenuje „Stvořitel nebe i země“, protože celý svět: nebe i zemi i všechno, což jest, stvořil.

Jak se nazývá Bůh v této odpovědi? Proč se jmenuje Bůh „Stvořitelem nebe i země“? Pravil jsem vám již loni, že všechny věci, které Bůh stvořil, jmenují se **tvorové** (Boží). P. Bůh, který všechny věci stvořil, jmenuje se tedy „Stvořitel“. Práví se v této odpovědi, že Bůh stvořil celý svět. Co

nazýváme „světem“, máte vyloženo za tou dvojtečkou. Přečti to! Co tedy nazýváme „světem“? Slyšíte-li, že P. Bůh stvořil nebe, nesmíte mysliti, že P. Bůh stvořil jenom to viditelné nebe = oblohu a to, co na ní vidíme (slunce, měsíc, hvězdy), nýbrž, když se praví, že Bůh stvořil nebe, chce se tím říci, že Bůh stvořil nebe a všecko, co je na nebi i v nebi. Kdo je mimo P. Boha v nebi od začátku světa? — Anděly Bůh také stvořil. Nevíme, který den právě Bůh anděly stvořil, ale nejspíše asi druhý den; když stvořil totiž oblohu nebeskou, tedy patrně v ní stvořil hned anděly; nemůžeme však toho tvrditi docela jistě. Víme jen to jistě, že andělé byli stvořeni dříve než lidé a že jich bylo stvořeno veliké množství. Taktéž, když se praví, že Bůh stvořil zemi, nesmíte mysliti, že Bůh stvořil jenom tuto zemi, po které chodíme, nýbrž Bůh stvořil také všecko, co je na zemi a v zemi: lidi, zvířata, rostliny, nerosty, vzduch, světlo . . . Toto všecko stvořil Bůh a proto se nazývá „Stvořitelem“ — Tvůrcem celého světa. Proč se jmenuje Bůh „Stvořitel nebe i země“?

V další otázce máte vyloženo, co znamená slovo „stvořiti“. Přečti otázku 62., J.!

M 62. Co znamená slovo „stvořiti“?

Slovo „stvořiti“ znamená: z něčeho něco učiniti.

Odpověz na tuto otázku z paměti! Tomu jste se učily již loni. Z čeho stvořil P. Bůh světlo? Kterak to učinil Pán Bůh, když stvořil světlo? Z čeho stvořil Pán Bůh oblohu nebeskou? . . . slunce, měsíc, hvězdy atd.? (Opakuj krátce o stvoření světa v šesti dnech!) — Může také

člověk něco stvořiti? Čeho potřebují lidé, chtějí-li něco udělati? (Látky, nástrojův, umění, času.) Ale P. Bůh jenom řekl, jenom chtěl — a již bylo, co chtěl. Říkáme, že Bůh stvořil celý svět svou vůlí = pouhou vůlí. Co znamená slovo „stvořiti“?

K čemu P. Bůh celý svět stvořil, máme vyloženo v otázce 63.

63. K čemu stvořil Bůh svět?

Bůh stvořil svět: 1. ku své cti a slávě; 2. ku blahu tvorův.

V této odpovědi máme obsažený dvojí úmysl, který Bůh měl, když tento svět stvořil. Co se nazývá „úmyslem“ někoho? (Vyloženo v ot. 46.) Čeho chtěl tedy dosáhnouti P. Bůh tím, když stvořil tento svět? Když se praví v katechismu, že P. Bůh stvořil svět:

1. ku své cti a slávě, chce se tím říci, že P. Bůh, když stvořil svět, chtěl, aby rozumní tvorové (andělé a lidé) poznali z tohoto světa, jak mocný, jak moudrý, jak dobrotivý . . . je Bůh = aby poznali Jeho vlastnosti, Jeho dokonalosti a tedy samého P. Boha, — a když Jej poznali, by se Mu klaněli, by se k Němu modlili by Mu pokorně sloužili, by Ho poslouchali, zkrátka: by Jej ctili a by to také o P. Bohu říkali, jak mocný, moudrý, dobrotivý . . . P. Bůh jest = aby Jej chválili.

Mohou-li pak lidé skutečně z tohoto světa poznati, jaký Bůh jest? Sv. Antonín říkával, že svět je jako velká a překrásná kniha, ve které je velikými písmeny napsáno, jak velebný je P. Bůh. A skutečně, podíváme-li se, jak ohromné hory Pán Bůh stvořil, jak nesmírné moře stvořil, co millionů hvězd, zvířat, rostlin, květin . . . P. Bůh stvořil, tu musíme poznati a zvolati: „Jak

mocný je Bůh, který všechno toto stvořil pouhým slovem!“ — Vzpomeňte si, jak moudře je vše na světě zařízeno! Den a noc se pravidelně střídá, rok za rokem pravidelně ubíhá, roční počasí pravidelně za sebou následují, o zvířata je postaráno, by nezhylnula, a i to, co se děje v životě každého člověka, je velmi moudře zřízeno. (Vzpomeňte si na Josefa Egyptského, Mojžíše, národ israelský, Ježíška!) — Z toho vidíme zase, jak moudrý je P. Bůh, který tak moudře všechno zřídil! — Všimneme-li si, že je postaráno na světě o každého červíčka, o každého broučka, o každé zvíře, o každého člověka, aby měl potravu a nápoj každý den, aby měl potřebné teplo, světlo, vzduch a pod., tu vidíme, jak dobrotivý je P. Bůh atd.

Všecky vlastnosti Boží můžeme poznati z tohoto světa a tedy i samého Pána Boha. Kdyby si někdo nechtěl všimnouti na světě všeho toho, z čeho můžeme P. Boha poznati, podobal by se člověku, který má krásnou knihu, ale neumí nebo nechce v ní čísti. (Při každé příležitosti jest třeba upozorňovati děti na jednotlivé vlastnosti Boží, na př.: při bouři, v čas žní, při povodni, v zimě, v čas nakažlivé nemoci, při náhlém úmrtí někoho v obci a pod.)

2. ku blahu tvorův: P. Bůh zřídil všechno na světě tak, aby lidé na světě mohli býti šťastni a spokojeni: stvořil rostliny, aby nám dávaly potravu; stvořil zvířata domácí, aby nám dávala potravu a pomáhala nám při práci; stvořil vodu, abychom nemuseli trpěti žízně a by rostliny měly vláhu . . ., stvořil léčivé byliny, bychom z nich měli léky v nemoci, stvořil krásné květiny, bychom z nich měli radost, stvořil zpěvavé ptactvo, by nás obveselovalo; P. Bůh to zařídil tak, že je na světě lidí mnoho, aby nám nebylo

smutno, aby nám pomáhali, aby nás napomínali, učili, aby nás v nemoci ošetřovali — zkrátka všecko na světě zařídil P. Bůh tak, abychom mohli býti šťastně a spravedlivě živi a bychom mohli po smrti přijíti do nebe, kde teprve ještě lépe budeme P. Boha znáti a ještě více jej ctíti a oslavovati; a to nás bude činiti nevýslovně šťastnými a blaženými po celou věčnost. Vidíte, to znamenají slova v katechismu: Bůh stvořil svět ku blahu tvorů v. —

Vy jste, milé dítky, ještě malé, ale již jste se naučily tolik, že nyní víte, kterak můžete P. Boha poznávati z tohoto světa. Všimněte si dobře všeho na světě a připomeňte si při tom vždycky Pána Boha. Třeba jste ještě malé, přece už máte rozum a umíte mluvit a proto už i vy musíte P. Boha poznávati z tohoto světa a Jej ctíti a oslavovati. Když se ráno probudíte, vždycky si řekněte samy k sobě: „K čemu mě stvořil P. Bůh? P. Bůh mě stvořil, abych Ho poznával, ctil a oslavoval, bych mohl býti jednou spasen.“ A když se večer před spaním modlíte, vzpomeňte si na konec, zdali jste skutečně po celý den byly tak živы, jak Pán Bůh chce, zdali jste skutečně P. Boha poslouchaly, ctily, milovaly, zdali jste Ho neurážely hříchem. Kdybyste některý den byly špatně živы, bylo by to tak, jako kdybyste ten den ani nebyly živы; ten den by byl pro vás ztracen, a P. Bůh by vás za to jednou přísně trestal. Snad jste doposud mnohý den byly špatně živы, ani jste si třeba za celý den na P. Boha nevzpomněly; ale nyní, když už víte, kterak máme P. Boha poznávati, Jej ctíti a oslavovati, umiňte si, že ode dneška budete vždycky dobře živы.

Víte již, jak krásný svět stvořil P. Bůh, víte, co je rozmanitých tvorů na tomto světě. Ale celý tento

krásný svět, ten nesmírný svět se všemi svými tvory, nemohl by trvati ani jeden okamžik, kdyby se P. Bůh o celý tento svět pořád nestaral, kdyby o něj nepečoval. Kterak P. Bůh pečuje o svět, který stvořil, uslyšíte z odpovědi 64.

64. Kterak pečuje Bůh o svět, který stvořil?

O svět, který stvořil, pečuje Bůh tím, že jej ustavičně zachovává a spravuje.

Co znamenají ta dvě slova „zachovává“ a „spravuje“, je vyloženo v odp. 65. a 66.

65. Co znamená: Bůh zachovává svět?

Bůh zachovává svět, znamená: Bůh působí svou všemohoucností, že celý svět a každý jednotlivý tvor tak dlouho trvá, dokud Bůh chce.

Povstal svět sám od sebe? Kdo stvořil svět? Co rozumíme slovem „svět“? Jaký je Bůh, protože celý svět: nebe i zemi i všecko, což jest, stvořil a může všecko, cokoli chce? Říkáme, že Bůh stvořil svět svou všemohoucností = svou všemohoucí silou, t. j. svou vůlí. Pán Bůh chtěl svou všemohoucí vůlí, aby bylo světlo, a světlo hned bylo; . . . slunce, měsíc, hvězdy . . . země, stromy, zvířata, a hned všecko bylo. Ale jako svět nepovstal sám od sebe, nýbrž všemohoucí vůlí Boží, tak také svět ani jeden okamžik nemůže trvati bez Pána Boha = bez vůle Boží, t. j. bez všemohoucnosti Boží. Kdyby P. Bůh jenom jeden jediný okamžik nechtěl, aby svět trval, v tom okamžiku by přestal zase celý svět, a bylo by to zase tak, jako když ještě svět nebyl: — byl by zde zase jenom Pán Bůh sám. To znamenají slova v katechismu: Bůh působí svou všemohoucností . . .

Pozor! Namaluji na tabuli kolečko. Dokud budu chtít, musí kolečko být na tabuli. Udělalo se to kolečko samo? Může se samo smazati? — Teď já chci, aby kolečko zmizelo. (Smaže je.) Je zde ještě to kolečko? Tak také, kdyby P. Bůh nechtěl, aby svět trval, svět ihned by přestal. — Ale když já jsem chtěl, aby to kolečko bylo na tabuli, musil jsem je napřed malovat, má vůle sama nestačila. Musil P. Bůh také napřed tento svět dělati? On jenom chtěl, a svět už byl. Když jsem já chtěl, aby kolečko na tabuli nebylo, musil jsem je napřed smazati, má pouhá vůle nestačila; ale kdyby P. Bůh chtěl, aby svět přestal, nemusil by teprve napřed tento nějak zničit, rozmačkat, rozbit, — kdyby On jen nechtěl, aby svět byl, kdyby si jenom pomyslí: „Já nechci, ať je svět“, zmizel by celý svět v tom okamžiku. (NB. Nejkrásněji by se to dalo znázornit: vzítí ton na harmoniu a dle vůle jej držeti a přerušit, nebo zazpívati ton a dle vůle jej držeti a přerušit. — U člověka však nestačí v žádném případě pouhá vůle, jako je tomu u P. Boha, a proto také nestačí pouhá vůle ku přerušení toho tonu a pod., tedy non quadrat úplně.)

Vidíte, tak je to se světem. — Že svět posud trvá od té doby, co jej P. Bůh stvořil, je jenom proto, že P. Bůh od té doby, co svět stvořil, pořád a pořád bez přestání chce, aby svět trval.

Přečti dole pod čarou 2. poznámku!

Kdyby Pán Bůh nechtěl, aby slunce svítilo, ani jeden okamžik by už nesvítilo. Kdyby P. Bůh nechtěl, abyste vy byly živý, ani jeden okamžik byste už nežily. Podívejte se, jak je nerozumno, když některý člověk dělá hříchy! Kdyby P. Bůh si jenom pomyslí: „Já nechci, aby ten člověk žil,“ — v tom okamžiku

byl by ten člověk mrtev. Kam by přišel? Pamatujte si to dobře!

Nyní si přečteme, co znamená: Bůh spravuje svět.

* 66. Co znamená: Bůh spravuje svět?

Bůh spravuje svět, znamená: Bůh řídí a vede všechno k dobrému; nic se neděje bez jeho vůle nebo bez jeho dopuštění.

„Bůh řídí všechno“ znamená, že P. Bůh se postaral a posud se stará o to, aby v celém světě byl krásný pořádek. „Bůh vede všechno k dobrému“ znamená, že P. Bůh se postaral a posud stará o to, aby každý tvor pořádek od P. Boha ustanovený zachovával a nijak ho nerušil. Bůh zřídil (ustanovil), aby byl den a noc, — aby voda (moře) bylo odděleno od suché země, — aby slunce svítilo ve dne a měsíc a hvězdy v noci, — aby byla roční počasí, — aby zvířata a rostliny prospívaly lidem, — aby byli na světě lidé bohatí a chudí, učení a neučení, — aby každý člověk něco uměl (měl povolání nějaké), — Pán Bůh to řídí, že jsou někteří lidé nemocní a jiní zdraví, — P. Bůh chtěl a zařídil svět tak, aby lidé z tohoto světa Jej poznávali. Než nejenom to Pán Bůh tak ustanovil a zařídil, nýbrž také se o to stará, aby skutečně tak na světě bylo a se dělo, jak On to zařídil. Stará se o to, aby skutečně den a noc pravidelně se střídaly, aby moře nevystupovalo ze svých břehův, aby slunce vycházelo a zapadalo. Stará se o to, aby se střídala roční počasí, aby zvířata byla podrobena lidem, třeba jsou mnohdy silnější než člověk. — Pečuje o to, by rostliny byly nám k užitku, by bohatí lidé ze svého majetku poskytovali chudým (musejí mít od nich šaty, obuv, pokrmy, nápoje, práci a pod.)

Stará se o to, aby nemocní lidé měli pomoc a léky (lékaři, léčivé byliny). P. Bůh vede lidi tak, že učení lidé vyučují neučené (školy), že veselí těší zarmoucené. P. Bůh dbá o to a vede lidi tak, aby skutečně mohli Jej z tohoto viditelného světa poznati také svým rozumem, aby jej ctili, milovali, Jemu sloužili. Vidíte, P. Bůh se stará o celý svět tak, jako se stará dobrý hospodář o svůj dům (hospodářství), nebo jako se stará p. správce o celý dvůr, nebo jak se stará pan řídící o celou školu, jako se stará císař pán o celou říši. Proto také lidé nazývají Pána Boha „nebeským hospodářem“.

Kdyby některý člověk nechtěl po dobrém zachovávatí pořádku, který P. Bůh ustanovil, tu jej P. Bůh k tomu hledí přivésti po zlém. Trestal by takového člověka, by poznal, že chybuje a napravil se a poslouchal Pána Boha. Kdyby snad až do smrti nechtěl poslechnouti Pána Boha, tu by jej P. Bůh zavrhl do pekla, kde by teprve musel poslouchati a za trest nesmírné muky trpěti. — Vidíte, jak dobře všecko řídí P. Bůh na světě! I to, co se nám mnohdy zdá býti zbytečným nebo zlým nebo špatným, je přece dobře zřízeno od Pána Boha a je to k dobrému, třeba my hned nemůžeme poznati, k čemu je to dobré; na př. nemoc se zdá býti mnohému člověku velmi zlou a není rád, když na něho nemoc přijde, ale ta nemoc bývá velmi dobrá pro jeho duši, neboť v nemoci se bojí, že by mohl umřít, vzpomene si na peklo a hledí se napravit. Až budete starší a budete mítí lepší rozum, poznáte samy, jak dobře a moudře všecko P. Bůh na světě řídí a vede.

Praví se v katechismu v této odpovědi, že Bůh všecko řídí a vede k dobrému, t. j. všecy tvory a

všecko to, co tvorové konají. Hospodář také řídí a vede k dobrému hospodářství, ale jenom své; o cizí hospodářství se nestará. — Pan řídící se stará jen o naši školu; p. starosta se stará jen o naši obec, o obec J. se nestará; náš císař pán se stará jenom o naše císařství rakouské, ale o jiné země mimo Rakousko se nestará. P. Bůh však se stará o celý svět: o každého anděla a každého člověka, o každé zvíře, o každou rostlinku, o každý kamínek . . . V Písmě sv. se praví, že bez vůle Boží ani vlas s hlavy nesejde; tím se chce říci, že není na celém světě ani nejnepatrnější a nejmenší věci, o kterou by se P. Bůh nestaral.

Mnohdy se nám lidem zdá, že není možná, aby jisté věci také P. Bůh řídil, protože ty věci se nám zdají býti na oko zlé a P. Bůh přece nic zlého nemůže chtítí. Na př. vidíme, že na mnohého člověka přicházejí nehody (oheň a pod.) a rozličná utrpení (nepřátelé, nehodné děti a pod.) Ale i tyto věci řídí a vede P. Bůh. Když P. Bůh nějakou nehodu nebo utrpení posílá na člověka hříšného, pak jej tím trestá za jeho hříchy a zároveň chce, aby se ten člověk napravil. (Lotr se obrátil, až visel na kříži.) — Jestliže však člověk, na kterého takové nehody nebo utrpení přišly, je člověkem hodným, pak P. Bůh jej tím neštěstím jenom zkouší, zdali zůstane pořád tak hodným (Job). Když takový člověk zůstane hodným a trpělivým, má jej P. Bůh potom tím raději, tím více mu žehná už na světě, ale zvláště v nebi jej za to velice odmění.

Ještě něco jiného vídáme často na světě! Vidíváme často, že někteří lidé jsou zlí, že hřeší, páchají hříchy. — Pravil jsem vám, že P. Bůh všecko na světě řídí a vede. — Zdali pak jest možno, aby Pán

Bůh řídil a vedl někoho ke hříchu? Může P. Bůh chtít nějaký hřích? Jaký je P. Bůh? P. Bůh nechce nikdy, aby někdo hřešil; a když přece lidi hřeší, tu P. Bůh jenom d o p o u š t í, aby hřešili, ale neporoučí jim toho a nechce toho. Pravil jsem vám již dříve, že P. Bůh nechtěl, aby hřešili andělé, Adam, Eva . . . A proč P. Bůh nechává lidi hřešiti? Proč jim to nezabrání? Vždyť je všemohoucí a mohl by to zabrániti! Vzpomeňte si, že Pán Bůh dal lidem s v o b o d n o u vůli: člověk může dělati dobré nebo zlé. Kdyby Pán Bůh zabránil někomu dělati něco zlého, tu by mu zase jakoby vzal tu svobodnou vůli, kterou mu dal; a toho P. Bůh neučiní, protože člověk bez svobodné vůle by nebyl člověkem. (Zvířata nemají svobodné vůle.)

Vidíte, P. Bůh dal lidem takovou vzácnou věc, t. j. svobodnou vůli, tak že mohou dělati, co chtějí; aby však této svobodné vůle neužívali ke zlému, dal Pán Bůh každému člověku také r o z u m, aby si vždycky dobře rozmyslil, co jej za to čeká, bude-li své svobodné vůle užívat ke hříchu = bude-li hřešiti.

Vidíte, jak dobře a moudře P. Bůh na světě vše spravuje. Starost nebo-li péče Boží o svět se jmenuje „prozřetelnost Boží“, jak uslyšíte z odp. 67. Přečti otázku a odpověď 67., J.!

67. Jak se jmenuje péče, kterouž Bůh všechno zachovává a spravuje?

*Péče, kterouž Bůh všechno zachovává a spravuje, jmenuje se **prozřetelnost Boží**.*

Opakuj ještě jednou tuto odpověď! Dobře si ji zapamatujte! —

Naučení: Privil jsem vám již tenkrát, když jsem vám vypravoval, jak je Bůh mocný, dobrotivý a milosrdný, abyste měly vždy v Pána Boha důvěru a u Něho hledaly pomoci v každém neštěstí, trápení, nemoci, bídě atd. Nyní ještě lépe jste poznaly, kterak se Pán Bůh stará o každého člověka a o každého tvora na světě. Žádný otec a žádná matka se nestará a nemůže starati o své děti tak dobře, jako se stará P. Bůh o nás všecky. To si dobře pamatujte! Hleďte u Boha vždycky pomoci, když jí budete potřebovati, modlete se, aby vám Pán Bůh pomohl. Kdybyste nemohly pochopiti něčeho na světě, proč se to tak děje a k čemu to je, nereptejte! Později to třeba poznáte, proč to P. Bůh tak učinil a přesvědčíte se, že to bylo dobré. — Rozumní lidé říkávají, když na ně P. Bůh něco dopustí: „Co Bůh činí, dobře činí“, a to je pravda; vy jste se dnes přesvědčily, že Bůh řídí a vede všecko k dobrému.

Víte již dobře, co všecko Pán Bůh stvořil. Jak se jmenují tvorové, kteří ani nežijí ani nerostou? . . . nežijí, ale rostou? . . . žijí, ale nemají nesmrtelné duše, rozumu a vůle? . . . žijí a mají tělo, nesmrtelnou duši, rozum a svobodnou vůli? . . . žijí, mají rozum a svobodnou vůli, ale těla nemají? O a n d ě l e c h se budeme učití nyní; o lidech se budeme učití později; o zvířatech, rostlinách a nerostech se učíte od pana učitele. Učení o andělech bude vám letos velmi snadné, protože jsme se skoro všemu o andělech učili už loni.

Přečti nadpis v polovici strany 16. a pak otázku 68., J.!

4. O andělech.

68. Kteří jsou nejznamenitější tvorové Boží?

Nejznamenitější tvorové Boží jsou andělé.

Kdo dovede odpovědět na tuto otázku z paměti? Přečti ji také v katechismu! Místo slova „nejznamenitější“ můžeme říci: „nejlepší“ nebo „nejdokonalejší“. Co je dokonalejší: nerost nebo rostlina? Proč je rostlina dokonalejší než nerost? Co je lepší: rostlina nebo zvíře? Proč? Co je lepší: zvíře nebo člověk? Proč? Kdo je ještě lepší než člověk?

Kteří tvorové jsou tedy mezi všemi tvory nejznamenitější? — Proč andělé jsou dokonalejší než lidé, poznáte dobře z toho, až si přečteme další otázku a odpověď.

69. Co jsou andělé?

Andělé jsou pouzí duchové, to jest tvorové, kteří mají rozum a svobodnou vůli, ale těla nemají.

Co se povídá o andělech v této odpovědi? (. . . pouzí duchové . . . rozum . . . svobodnou vůli . . .) Které bytosti nazýváme pouhými duchy? Mají andělé tělo? Viděl jsi už anděla? Kterak se vypořádávají andělé? (Obraz, socha: jako malé dítě = nevinní a svatí; hlavička a křídélka = rozum a svobodná vůle a žádné tělo; sličný mládenec s křídly = krása a svatost andělů; s rozličnými hudebními nástroji = chválí Boha; s kaditelnicí = slouží Bohu a pod.)

V katechismu se praví, že andělé mají rozum, svobodnou vůli. Kdo má lepší rozum: lidé nebo andělé? Podle čeho můžeme poznati, že andělé

mají lepší rozum než lidé? (Anděl strážný nás varuje přede zlým, pobádá k dobrému, andělé vědí, co se děje na světě . . .) — Kdo má lepší vůli: lidé nebo andělé? Podle čeho můžeme poznati, že andělé mají lepší vůli než lidé? (Nikdy nehřeší, napomínají nás k dobrému . . .) Mají-li všichni andělé tak dobrou vůli? (Pád pyšných andělů!) —

Vidíte, již proto, že andělé mají lepší rozum a lepší vůli než lidé, jsou dokonalejší, lepší, t. j. znamenitější tvorové než lidé. — Je-li pak také dokonalost andělů to, že nemají žádného těla? (Nemohou umřítí, netrpí bolestí, rychle se pohybují . . .) Tak mají andělé ještě mnoho větších dokonalostí než lidé. (Bydlí v nebi . . .) Jsou tedy dokonalejší než lidé a jsou nejznamenitější tvorové na světě.

Zdali pak Pán Bůh andělů potřeboval? (Děti řeknou často: „Potřeboval, aby Mu sloužili.“) P. Bůh je všemohoucí, nepotřebuje nikoho, může si učiniti všecko sám: Pán Bůh mohl sám Lota vyvésti ze Sodomy, mohl sám Abrahamovi zadržeti ruku, aby Isáka nezabil, mohl sám říci Panně Marii, že bude matkou Vykupitele. Ale P. Bůh chtěl, aby mimo Něj i jiné bytosti byly na světě a by byly šťastné a blažené; a proto stvořil anděly (a lidi); stvořil je tedy z pouhé lásky své, jak jsem vám již dříve vypravoval. Ačkoliv tedy Pán Bůh andělů nepotřeboval, přece je stvořil; uslyšíme hned, k čemu je stvořil. Přečti otázku a odpověď 70., J.!

M 70. K čemu stvořil Bůh anděly?

Bůh stvořil anděly, aby se mu klaněli, jej milovali, jemu sloužili a lidí ostřthali.

V této odpovědi jest obsaženo všecko, co andělé mají dělati nebo-li všechny povinnosti andělů.

Které povinnosti mají andělé?

... klaněti; to znamená, že andělé mají Pána Boha uznávati za svého nejvyššího Pána, mají býti pamětlivi, že je P. Bůh stvořil, a že všecko dobré, co mají, mají od P. Boha; mají Mu tedy za to největší úctu a čest vzdávati. Andělé skutečně se P. Bohu klanějí. Viděly jste na obraze, kterak andělé klečí před Ním na kolenou, zpívají, hrají na rozličné nástroje, drží v rukou kaditelnici a nakuřují P. Boha. Tím vším se ukazuje, že P. Bohu vzdávají ustavičně čest, že mají před Ním největší úctu, že se Mu klaní.

... milovati; to znamená, že andělé mají míti Pána Boha rádi za to, že je stvořil a tak šťastnými, blaženými a dobrými učinil. Andělé skutečně mají P. Boha rádi, neboť P. Boha lépe poznávají než my lidé a proto také vědí dobře, jak je Bůh dokonalý, dobrý a jaká dobrodiní jim prokázal.

... sloužiti; to znamená, že andělé mají dělati co jim P. Bůh poručí. P. Bůh často poručil andělům, aby šli na svět k lidem a něco jim vyřídili, co P. Bůh chce (k P. Marii), neb aby něco dobrého lidem prokázali (Lot, Abraham, sv. Petr). — Někdy také poslal Pán Bůh anděla, aby lidi potrestal za jejich hříchy (Assyrské za rouhání). Protože P. Bůh často anděly na svět posílal, říká se také andělům „poslové Boží“. — Slovo „anděl“ je řecké slovo a v naší řeči znamená „posel Boží“. Proto se také andělé malují s křídly, že rychle a rádi vykonávají poselství, která jim Pán Bůh uložil.

... lidí ostříhali; to znamená, že andělé mají lidi střežiti, býti u nich na stráž, je chrániti a opatrovati,

aby se jim nic zlého na těle nebo na duši nestalo; budeme se brzy učit, jak se jmenují andělé, kteří lidi střeží a kterak nás střeží. Nyní vám povím o andělech napřed ještě něco jiného.

P. Bůh stvořil nesmírné množství andělův, ale nebyli všichni andělé docela stejní. Jako nejsou všichni lidé docela stejní, nýbrž někteří mají lepší rozum než druzí, více věcí umějí než druzí, mají větší moc nebo důstojnost než druzí, náležejí do vyššího stavu než jiní (p. hrabě, kníže, císař pán), tak také v nebi jsou někteří andělé mocnější, vznešenější a vzácnější než druzí; někteří vynikají nad druhé, někteří jsou P. Bohu bližší než druzí. Sv. Otcové učili, že je v nebi 9 tříd nebo-li druhův andělů; říkáme, že je v nebi 9 sborů nebo-li kůrův andělských. — První a nejnížší třída, t. j. sbor = kůr andělů jmenují se jednoduše andělé, t. j. poslové Boží, které P. Bůh posílá na svět za nějakou méně důležitou příčinou. — Druhý sbor andělů se jmenují archandělé, které P. Bůh posílá k lidem jenom s důležitým poselstvím (Gabriel). — Třetí sbor jmenují se knížata, protože je P. Bůh obdařil jistými přednostmi před jinými anděly; oni jsou jako představení jiných andělů. — Čtvrtý kůr jsou mocnosti, t. j. mocní andělé, kterým dal P. Bůh moc a vládu nad dábly. — Pátý kůr jsou síly, t. j. silní andělé, kterým dal P. Bůh neobyčejnou sílu. — Šestý kůr jsou panovníci, kteří panují nad jinými nižšími anděly a jsou jejich vůdci a pěstouny. — Sedmý kůr jsou trůnové, kteří jsou ustavičně kolem trůnu Božího. — Osmý kůr jsou cherubíni, kteří jsou obdařeni neobyčejnými vědomostmi a uměním. — Devátý kůr jsou serafíni, kteří vynikají neobyčejnou láskou k P. Bohu.

Ačkoli však nejsou všichni andělé stejně vznešení, stejně mocní . . . , přece některé vlastnosti a dokonalosti, které patří každému andělu, mají všichni už od toho okamžiku, kdy je P. Bůh stvořil. — Jací andělé v tom okamžiku byli, když je Pán Bůh stvořil, je v otázce 71.

71. Jací byli andělé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh anděly stvořil, byli dobří a blaženi; byli obdařeni posvěcující milostí a mnohými dokonalostmi.

Co se praví v této odpovědi o andělech? Čtyři věci tedy se praví o nich (dobří, blaženi, posvěcující milost, dokonalosti).

. . . dobří; to znamená, že když Pán Bůh anděly stvořil, byli všichni takoví, jaké je P. Bůh míti chtěl: klaněli se Bohu, milovali Jej, sloužili Mu, měli samé dobré vlastnosti, nedělali ani nechtěli dělati ničeho zlého.

. . . blaženi; to znamená, že andělé ničeho netrpěli, nic je netrápilo, byli velice šťastni; měli všechno, čeho jen si přáli, jejich život byl samá radost, neboť Pán Bůh je měl velice rád a proto jim připravil tolik radosti, že my si toho nemůžeme ani představit.

. . . milost posvěcující; to znamená, že hned v tom okamžiku, kdy P. Bůh anděly stvořil, dal jim milost posvěcující (a přislíbil jim zároveň milost pomáhající). Tím, že andělé od P. Boha dostali milost posvěcující, byli ihned svatí (synové Boží), byli velice krásni a P. Bohu velmi podobni. Pán Bůh nemusil učiniti anděly svatými, nemusil také jich vzít k Sobě do nebe; tu milost jim

z lásky daroval; proto se praví v katechismu, že andělé byli obdařeni milostí posvěcující.

. . . mnohými dokonalostmi. Co nazýváme „dokonalostí“? (Dobré vlastnosti a síly.) Takových dokonalostí nebo-li dobrých vlastností a sil dal Pán Bůh andělům, hned jak je stvořil, velmi mnoho, by mohli býti dobří a šťastní a by mohli zůstatí v nebi. P. Bůh jim dal veliký rozum; to jest jedna z těch dokonalostí. Andělé P. Boha poznávají lépe než my, vědí také, co se děje na světě; každý nejnižší anděl ví mnohem více než nejučenější člověk. P. Bůh dal andělům velmi dobrou vůli; to jest druhá dokonalost andělů. Tuto dokonalost dal P. Bůh andělům, aby mohli dělati jen to, co se P. Bohu líbí a to by dělali velmi horlivě a rádi. P. Bůh dal andělům velikou moc a sílu; to je zase jedna dokonalost andělů. Každý nejnižší anděl má větší moc a sílu než nejmocnější císař se vším vojskem svým. V písmě sv. (Is. XXXVII. 36.) se vypravuje, že jeden jediný anděl za jednu noc zabil 185.000 Assyřanů, protože se rouhali Pánu Bohu. (Anděl a tři mládenci v peci ohnivě; anděl, který nesl proroka Habakuka k Danielovi do jámy lvové; anděl, který vysvobodil svatého Petra z vězení a j.)

Pravil jsem vám, že milost posvěcující, t. j. svatost, kterou P. Bůh andělům dal, byla darem Božím, nepatřila tedy andělům, andělé jí nemuseli právě míti, mohli ji také ztratiti a přece nemuseli proto přestatí býti anděly (nenáležela k jejich přirozenosti). Protože andělé tuto milost posvěcující mohli ztratiti, proto ještě tenkrát, když je P. Bůh stvořil, nebyli andělé docela a úplně šťastní tak, že by jim už nic nebylo chybělo. Aby tedy byli úplně šťastní, aby milosti

posvěcující ani nemohli ztratiti, a by na P. Boha mohli věčně patřiti, to si měli napřed zasloužiti, a sice svou poslušností k P. Bohu. Proto P. Bůh anděly zkoušel (nějaký čas), budou-li skutečně poslušni, budou-li si milost posvěcující chrániti, budou-li skutečně chtítí pořád býti v nebi (přátely a dítkami Božími); ale mnozí andělé při této zkoušce propadli, t. j. nezachovali si milosti posvěcující. — Přečti otázku 72., J.!

M 72. Zdali všichni andělé zachovali milost Boží?

Všichni andělé milosti Boží nezachovali; mnozí ji hříchem pýchy ztratili.

Čeho se dovídáme z této odpovědi? Vypravuj, jak se to stalo!

Jak se jmenoval vůdce andělů pyšných? Kdo byl vůdcem andělů dobrých? Mnozí andělé přestoupili tedy vůli Boží, stali se neposlušnými, z pýchy a hrdosti nechtěli P. Boha poslouchati. To byl hrozně těžký hřích! Byla to pýcha, byla to neposlušnost, byla to nevděčnost, byla to nestřídmost, byla to nevěra a vzpoura proti P. Bohu. Tím hříchem ztratili andělé ihned milost posvěcující, t. j. přestali býti svatými, ztratili také krásu, které jim dodávala milost posvěcující, a stali se ohyzdnými a ošklivými, tak že Pán Bůh s ošklivostí se od nich odvrátil. A protože je Pán Bůh nejvyšš svatý a spravedlivý, proto nemohl nechat tohoto hrozného hříchu bez trestu. —

Kterak P. Bůh potrestal pyšné anděly, je obsaženo v odp. 73.

M 73. Kterak potrestal Bůh pyšné anděly?

Bůh potrestal pyšné anděly tím, že je na věky zavrhl a do pekla odsoudil.

Pán Bůh tedy pyšným andělům zase odňal nebo-li vzal jejich blaženost a štěstí a vyhnal je z nebe, aby nikdy na Něho nemohli patřiti, svrhl je, t. j. zavrhl je do pekla, kde budou věčně trpěti nejhroznější muky.

Vidíte, tímto hříchem se stali z andělů dobrých a svatých andělé zlí a hříšní, a jak ty zavržené anděly nazýváme, je obsaženo v odp. 74.

M 74. Jak nazýváme zavržené anděly?

Zavržené anděly nazýváme zlými duchy nebo ďáblý.

Viděli jste již namalovaného ďábla? Kterak vypadal? — Ďábli nevypadají skutečně tak, jak se malují; vždyť jsou pouzí duchové, nemohou tedy míti kopyt, ocasu, jazyka atd. Ďábli nepřestali býti pouhými duchy, když byli svrženi do pekla, neztratili rozumu a svobodné vůle... Lidé si je malují tak ohyzdné, aby si připomněli, jak jsou ďábli hříšní, Bohu protivní, aby se jich tedy tím více báli a nedali se od nich svést ke hříchu.

Dobře si všechno o zavržených andělech pamatujte! Napřed byli krásni (říká se: krásný jako anděl) a nyní jsou nevýslovně ohyzdní (říká se: ošklivý jako ďábel). Napřed byli tak šťastni a nyní jsou nevýslovně nešťastni. Čím se stala tato nesmírná změna s anděly? (Hříchem.)

Vidíte, jak hrozná věc jest hřích, když P. Bůh tak velice jej potrestal na těch andělech, které měl

napřed tak rád! Ale když to víte, tu pamatujte si že i vaše duše, dokud je beze hříchu, je také tak krásná jako andělé, pokud byli hodni; ale když se dopustíte hříchu, je vaše duše zrovna tak ohyzdná a P. Bohu protivná jako ďábli. A P. Bůh by vás musel trestati jako potrestal pyšné anděly; kdybyste umřely v tom okamžiku, kdy jste se dopustily těžkého hříchu, byly byste tam, kde jsou ďábli a trpěly byste tak jak oni. Varujte se hříchu! Kdybyste přece někdy se zapomněly a zhřešily byste, litujte ihned toho hříchu a co nejdříve se vyzpovídejte!

Viděly jste, kterak spravedlivý Bůh potrestal pyšné anděly. Ale když je Pán Bůh spravedlivý, musel také hodné anděly odměniti za to, že hodnými a Pánu Bohu věrnými zůstali; Pán Bůh je skutečně odměnil.

Přečti otázku a odpověď 75., J.!

M 75. Kterak odměnil Bůh anděly, kteří v dobrém setrvali?

Anděly, kteří v dobrém setrvali, Bůh odměnil věčnou blažeností v nebi.

Andělé, hned jakmile byli stvořeni, byli blaženi; ale jejich blaženost nebyla ještě věčná, protože ji mohli ještě ztratiti nějakým hříchem, jako ji skutečně někteří andělé ztratili pýchou. Nyní však, když hodní andělé zkoušku, kterou s nimi P. Bůh učinil, dobře přestáli, když se P. Bůh přesvědčil, že opravdu chtějí pořád (věčně) u Něho zůstati a Jemu věrně sloužiti, odměnil je za to tím, že nyní už smějí pořád u P. Boha zůstati; oni patří nyní v nebesích ustavičně na tvář Boží (na Boha) a

protože Pána Boha tak dobře vidí, znají a milují, nemohou už nyní ani hřešiti, nyní už ani nemohou ztratiti své blaženosti; je tedy jejich blaženost nyní už věčná, t. j. bude věčně trvati, budou věčně v nebi blaženi. V nebi se ustavičně P. Bohu klanějí, Jej chválí a oslavují a Jemu slouží. — Tak se chovají andělé dobří k P. Bohu.

Kterak se andělé dobří chovají k nám lidem, dovíte se z odpovědi 76.

76. Kterak se k nám chovají andělé dobří?

Andělé dobří chovají se k nám blahovlnně: milují nás a ochraňují na těle i na duši; povzbuzují nás k dobrému a prosí za nás.

Andělé dobří jsou andělé, kteří zůstali pořád hodnými; říkáme jim zkrátka a n d ě l é. (Zavrženým andělům říkáme zkrátka d ě b l i.)

. . . b l a h o v o l n ě: to znamená, že c h t ě j í (= vůle) jenom to, co by nám působilo b l a h o (= blaženost), co by nás mohlo učiniti šťastnými zde na světě a blaženými po smrti. Co nám P. Bůh přeje, to nám přejí také andělé; nemohou ani něčeho jiného nám přátí než P. Bůh. A co to jest, je vyloženo v odpovědi za dvojtečkou.

. . . m i l u j í: P. Bůh nás miluje tak, ba mnohem více než rodiče milují své děti; i andělé nás m í l u j í tak, ba ještě více než rodiče milují své dítky a mají radost nad tím, když jsme šťastni. — Vzpomeňte si, jakou radost měli andělé, když se nám lidem narodil Vykupitel! Jak radostně zpívali nad Betlémem! A protože nás mají tak rádi a jenom to chtějí, abychom byli šťastni, proto nás

ochraňují na těle i na duši, aby se nám nestalo něco, co by nám škodilo na těle nebo na duši.

Na těle: provázejí člověka, kterého jim P. Bůh dal pod ochranu, dávají na něj pozor, odvracejí od něho neštěstí a starají se o to, by se mu dobře vedlo. (Tobiáš, Lot, tři mládenci v peci ohnivé, Daniel, svatý Petr.) Zvláště malé děti opatrují andělé. (Pověz příklad nějaký!)

Na duši: andělé dobří opatrují i naši duši a odvracejí nás od hříchu, abychom nehřešili; když některý člověk přece zhřešil, pečují o to, aby se zase napravil. Protože je těžko, aby se hříšník opravdu napravil a poněvadž by mohl snadno ve hříchu umřítí, proto andělé vždycky nás

povzbuzují k dobrému. Jako rodiče, velebný pán, pan učitel a hodní lidé napomínají děti: „Toho nesmíš dělati!“ nebo: „Modli se!“ nebo: „Poslouchej, pracuj!“ atd., — tak i andělé nás napomínají a upozorňují a skoro nás nutí, abychom jen dobré dělali neb abychom se napravili, jestliže jsme už zhřešili; dávají nám dobrá vnuknutí. Andělé také

prosí za nás, aby nám P. Bůh dával hodně mnoho milostí, bychom zůstali vždycky hodnými; a když jsme hodni a děláme dobré skutky a modlíme se, tu andělé dobří to P. Bohu oznamují, jakoby naše modlitby a dobré skutky P. Bohu donášeli a říkali: „Pane Bože, ten člověk je hodný a rád se modlí a dělá dobré skutky; dej mu hodně milostí, aby zůstal vždycky hodným a mohl býti jednou spasen!“ — Protože má Pán Bůh anděly dobré velice rád, proto rád jejich přímluvu a prosbu za nás vyslyší a uděluje nám hojně milostí na jejich přímluvu. (Starý Tobiáš.) Když má některý člověk skonávati, tenkrát nejvíce za něho

prosí andělé, aby zůstal hodným až do poslední chvíle, a když člověk zbožně skoná, doprovázejí andělé jeho duši k Pánu Bohu. (Anděl nesl duši Lazarovu do lůna Abrahamova.) Kdyby člověk měl snad trpěti nějaký čas v očištcí, pak andělé dobří jeho duši v očištcí často navštěvují a těší ji a prosí P. Boha, by ji brzy z očištcce vzal do nebe.

Všichni andělé sice nás milují a prosí za nás, ale pravil jsem vám, že někteří andělé jsou pořád jen kolem trůnu Božího, jiní zase bojují proti ďáblům, opět jiní mají na starosti nižší anděly atd., takže se nemohou o nás stejně starati. Proto P. Bůh některé anděly zvláště ustanovil jenom k tomu, aby se starali o nás lidi, aby nás chránili, opatrovali a střežili. — Jak se ti andělé jmenují, je obsaženo v odp. 77.

M 77. Jak jmenujeme anděly, které zvláště Bůh ustanovil k naší ochraně?

*Anděly, které zvláště Bůh ustanovil k naší ochraně, jmenujeme **anděly strážci**.*

Každý člověk, hned jak se narodí, dostane od Pána Boha svého anděla strážce. Také vy všichni máte svého anděla strážce, jak jsem vám již loni vypravoval; vy ho nemůžete viděti (někteří svatí viděli svého anděla strážného, na př. sv. Františka římská), ale on je zde ve škole s vámi, jde s vámi, když jdete do školy, ze školy a kamkoliv jinam. — Anděl strážce chrání vaše tělo i duši a již mnohdy vás zachránil od neštěstí na těle i na duši, třebaš vy o tom ani nevíte. — Chcete-li, aby vás váš anděl strážce vždycky a rád ochraňoval, varujte se hříchu a nezapomeňte, že on vidí všechno,

co děláte. Modlíte se k němu každý den ráno a večer! (Modlitba k andělu strážci a vyobrazení anděla strážce!)

Jako každý z nás má svého anděla strážce, tak dal P. Bůh takového anděla strážce i (každé dědině, každému městu, každému národu) každé říši, zvláště však sv. církvi (sv. Michal).

Sv. církev také ustanovila svátek svatých andělů strážců; ten svátek je první neděli měsíce září. Na tento den si máme připomínati všecka dobrodiní, která nám všichni svatí andělé strážci prokazují. Máme také ještě jiné svátky svatých andělů: 18. března je svátek archanděla Gabriela, 8. května a 29. září je svátek archanděla Michala, 24. října je svátek archanděla Rafaela; v každém týdnu jest jeden den — a to pondělí — zasvěcen památce a úctě sv. andělů. Církev sv. proto tak často nám připomíná svaté anděly, abychom nikdy nezapomněli na všechna ona dobrodiní, která nám andělé prokazují.

Protože svatí andělé strážci nám tolik dobrého prokazují, musíme se také podle toho k nim chovati; máme k nim také jisté povinnosti. Které povinnosti máme k andělům strážcům, je obsaženo v odp. 78.

M 78. Čím jsme povinni svým andělům strážcům?

Svým andělům strážcům jsme povinni tím, že je máme ctíti a vzývati, jejich vnuknutí poslouchati a jim vděční býti.

V této odp. se uvádějí čtyři povinnosti, které máme ke svým andělům strážcům. Které čtyři povinnosti jsou to?

... ctíti; to znamená, že máme mítí před anděly strážci (zvláště každý před svým andělem strážcem) svatou úctu a vážnost ve svém srdci; tuto úctu k nim máme také ukazovati i svými řečmi a svým chováním: máme se báti zarmoutiti anděla strážce nějakým hříchem (hříšným chováním), máme hleděti, abychom se mu vždycky líbili. Mějte to vždy dobře na paměti, nebo víte, že anděl strážce je všude s vámi, a víte, že je velmi svatý, že tedy velice nenávidí zlé a miluje jenom dobré. — Když je s vámi některá vzácná osoba (velebný pán, pan učitel, rodiče a j.), netroufáte si nic zlého dělati ani mluvíti; tím více se tedy chraňte dělati něco zlého před svým andělem strážcem; i když vás žádný člověk nevidí, on vás vidí dobře.

... v z ý v a t i; to znamená, že máme se k andělům strážcům modliti a prositi je za jejich ochranu a pomoc, za jejich stráž, zvláště v nebezpečenství, ale i jindy; vždycky ráno se máme modliti k andělu strážci, by nás chránil po celý den od neštěstí na těle a na duši a večer jej máme prositi, by nás chránil od neštěstí, zvláště od pokušení zlého ducha.

... v n u k n u t í j e j i c h p o s l o u c h a t i; to znamená, že máme si všímáti, když nás anděl strážce před zlým varuje a k dobrému nás napomíná. Kdybychom ho neposlouchali, uráželi bychom jej a zarmucovali a tím bychom i hněvali P. Boha, který nám toho anděla strážce dal. Kdybyste mnohokrát svého anděla strážce neposlechly, mohlo by se státi, že by vás anděl strážce konečně docela opustil a přestal by vás chrániti a napomínati k dobrému; pak by vás měl ve své moci ďábel a jen on by vám poroučel a

sváděl by vás k samým hříchům a víte, co by vás pak za to čekalo.

...jim býti vděční; to znamená, že kdykoliv jsme byli zachráněni od nějakého neštěstí na těle nebo na duši (nemoc, hřích a pod.), máme za to děkovati andělu strážci, máme říkati: „Jistě mě svatý anděl strážce zachránil od tohoto neštěstí!“ Ráno, když se modlíte, řekněte: „Děkuji tobě, můj anděle strážce, že jsi mě tuto noc chránil ode všeho zlého na těle i na duši.“ Když se večer modlíte, řekněte: „Děkuji tobě, můj anděle strážce, že jsi mě tento celý den chránil ode všeho zlého na těle a na duši.“ Povím vám příklad, jak vděčný byl svému andělu strážci mladý Tobiáš. Když se Tobiáš vrátil domů . . . (Vypravuj!) Tak i vy buďte vděční svému anděli strážci.

Nyní už víte, kterak se k nám chovají svatí andělé, zvláště svatí andělé strážci; ale ještě vám povím, kterak se k nám chovají zlí duchové nebo-li ďábli.

Přečteme si to nejprve; čti otázku a odp. 79., J.!

79. Kterak se k nám chovají duchové zlí?

Duchové zlí se k nám chovají nepřátelsky: nenávidí nás a závidí nám; pokoušejí nás ke hříchu; hledí nám škoditi na těle i na duši a nás učiniti nešťastnými na věky.

Duchové zlí jsou tedy našimi nepřáteli. V čem toto nepřátelství jejich záleží, nebo-li co zlého nám tito duchové dělají, je vyloženo právě za dvojtečkou; přečti to ještě jednou! — Vidíte, dělají nám opak toho, co dobří andělé, zrovna to, co dělají zlí lidé, t. j. nepřátelé jiným lidem, ba ještě mnohem více zlého nám dělají, jak hned uslyšíte.

... nenávidí; to znamená, že my jsme duchům zlým protivni, mají na nás zlost tak jako mají zlost na P. Boha, protože my se P. Bohu podobáme, protože jsme obrazem toho Boha, kterého ďáblové nenávidí a proklínají.

... závidí nám; to znamená, že ďábli nám nepřejí toho, že my můžeme přijít jednou do nebe, ze kterého oni byli vyhnáni a kam se již nikdy nesmějí vrátit; nepřejí nám toho, že nás Pán Bůh má rád a že nám dává svou milost. (Ze závidění svedl ďábel Evu.) Protože nás ďábli nenávidí a závidí nám nebe, proto

pokoušejí nás ke hříchu, bychom pak nemohli přijít do nebe. Jako andělé dobří nás napomínají a povzbuzují k dobrému, tak zase naopak duchové zlí nás pokoušejí, ponoukají a svádějí ke zlému, ke hříchu. — Duchové zlí lákají člověka ke hříchu, ukazují mu napřed hřích, jakoby to nebylo nic tak zlého a nic tak hrozného, — ale když se člověk hříchu dopustí, pak mu nahánějí strachu: „Co jsi to učinil?! Tobě není teď nic platno se modlit a dělati dobré skutky a zpovídati se, přijdeš tak jako tak do pekla; raději už ani nechoď ke zpovědi!“ A když takový člověk přece se jde zpovídat, nahánějí mu studu, by se styděl říci ve zpovědi své veliké hříchy, aby je raději zamlčel! A když po celý život se člověk proti nim brání, a když ďábel vidí, že ho nedostane k sobě do pekla, tu zvláště v poslední hodině smrti hledí člověka zmásti a ke hříchu svésti a nahání mu zoufalé myšlenky, netrpělivost a pod., aby v té poslední chvíli, na které všechno záleží, udělal hřích a přišel do pekla. Vidíte, jak zlomyslní jsou ďábli! Proto se praví v katechismu, že

nám hledí škoditi na duši a učiniti nás nešťastnými na věky. Dábel má velikou moc, mnohem větší než lidé, jak jsem vám už vypravoval, a proto ďábli nám hledí

škoditi i na těle t. j. na zdraví, na majetku, na cti a pod. Ale kdyby jim to P. Bůh nedovolil, nemohli by toho a nesměli činiti. P. Bůh skutečně někdy místo, by sám člověka trestal nebo zkoušel, dovolí ďáblu, by člověkovi něco zlého dělal (Assyrští, Job).

Za časů Krista Pána Pán Bůh ďáblům zvláště mnoho dovolil (popustil moc), aby lidi trápili rozličnými nemocemi, by posedli některého člověka (slyšeli jste ve sv. evangeliu o posedlých), ano P. Bůh jim dovolil i dělati podivné věci, které vypadaly jako nějaký zázrak. P. Bůh to dovolil tenkrát zlým duchům proto, aby se tím více ukázala všemohoucí síla a moc, kterou měl Kristus P. nad ďábly; neboť Kristus P. všechny ďábly přemohl a vyháněl (vymítal) je z lidí posedlých a uzdravoval takové nemocné, kterým ďábli uškodili na zdraví, — aby židé tím spíše mohli poznati, že Kristus P. je skutečně Bůh a zaslíbený Vykupitel lidí. Ačkoli však ďábli mají tak velikou moč, přece když člověk nechce, nemohou ho svést ku hříchu. Od té doby, co Kristus P. vstal z mrtvých, je dábel přemožen a podobá se nyní psu uvázanému na řetěze. Uvázaný pes štěká a zlobí se, ale když k němu nejdeme blízko, nemůže nás kousnouti; jen toho kousne, kdo je neopatrný a jde k němu příliš blízko. Tak i dábel může nás sice pokoušeti a ponoukati ke hříchu, ale když se mu bráníme, když se ho varujeme a ho neposloucháme, nemůže nás donutiti, abychom hřešili.

Naučení: Abyste se ubránily pokušením zlého ducha, buďte opatrní na sebe a jakmile zpozorujete,

že na vás přišlo pokušení nějaké, hleďte je ihned zahnat: honem začněte myslet na něco jiného, začněte něco pracovat, běžte pryč z toho místa a zvláště se modlívejte k P. Bohu a ke svému andělu strážci; tak se uchráníte hříchu. — Varujte se každého hříchu, neboť víte, že duše hříšná se podobá samému ďáblu a nenapraví-li se, že ji čeká peklo.

Doposud jsme se učili o bytostech, které jsou na nebi: o Bohu a třech božských osobách, o andělech a ďáblech, kteří také napřed byli v nebi. Dnes začneme se učit o tvorech, kteří jsou na zemi, a to: o l i d e c h. Přečti nadpis v polovici strany 18. a otázku 80., J.!

5. O lidech.

M 80. Kteří jsou po andělech nejznamenitější tvorové Boží?

Po andělech jsou lidé nejznamenitější tvorové Boží

Proč jsou lidé až po andělech nejznamenitější tvorové Boží? Ale ze všech tvorů na zemi, t. j. pozemských jsou lidé tvorové nejznamenitější, nejlepší, nejdokonalejší, a to dle duše (nesmrtelná, rozum, svobodnou vůlí) i dle těla (přímá postava, ruce, tvář, mluva . . .)

Že je člověk nejznamenitější tvor na zemi, můžeme poznati už z toho, kterak Bůh člověka stvořil. Pověz, kterak stvořil Bůh zvířata! (Jenom řekl: „Ať jsou . . .“) Kterak stvořil Bůh rostliny? . . . slunce, měsíc, hvězdy? Řekl také Bůh, když

chtěl stvořiti člověka: „Ať je člověk“? — Když Bůh chtěl stvořiti člověka, řekl napřed: „Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému“ a potom teprv udělal z hlíny tělo prvního člověka a vdechl do něho duši. Člověka tedy stvořil P. Bůh docela jinak než ostatní tvory na zemi, protože člověk je nejdokonalejší ze všech tvorů na zemi. Pán Bůh stvořil člověka až naposled, až už byla celá země pro člověka krásně zřízena a připravena. — Brzy uslyšíte, kterak a čím člověk vyniká nade všechny tvory na zemi.

Přečti další otázku a odp., J.!

M 81. Z čeho se skládá člověk?

Člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše, kteráž je přirozeným obrazem Božím.

Vypravuj, kterak P. Bůh stvořil prvního člověka! — Z čeho se tedy skládá člověk?

Již loni jsme se učili, že tělo člověka je smrtelné. Proč je tělo člověka smrtelné? Umírá také duše člověka? Jaká je tedy duše člověka? Co ještě se praví v této odpovědi o duši člověka? (Přirozeným obrazem Božím.) — Co znamená, že duše člověka je přirozeným obrazem Božím, je vyloženo v odp. 82.

M 82. Čím jest duše lidská přirozeným obrazem Božím?

Přirozeným obrazem Božím jest duše lidská tím, že jest nesmrtelný duch a má rozum a svobodnou vůli.

Co nazýváme „přirozeným“? (Co náleží k přirozenosti některé věci, t. j. bez čeho ta věc by nebyla tou věcí.) Co náleží k přirozenosti člověka?

(Duše a tělo.) Co náleží k přirozenosti duše lidské?! Bez čeho by duše lidská nebyla duší lidskou, je právě vyloženo v této odpovědi. Aby duše lidská byla duší lidskou, musí býti n e s m r t e l n ý d u c h, musí míti rozum a svobodnou vůli.

P. Bůh nemusil lidí stvořiti, jako nemusil stvořiti ani andělů; nepotřeboval jich. Ale když P. Bůh jedenkrátě lidi stvořiti chtěl a stvořil, pak nemohl člověka stvořiti bez těla a bez duše, a duše nemohla býti jinačí než nesmrtelný duch, který má rozum a svobodnou vůli; to všecko patří k přirozenosti duše lidské. — A právě tím, co patří k přirozenosti duše lidské, t. j. tím, že duše lidská je nesmrtelná, pouhý duch, že má rozum a svobodnou vůli, p o d o b á s e P. Bohu (tak jako tento obraz podobá se císaři pánu, nebo jako se podobizna podobá člověku, který je vypočbněn na ní). Říkáme, jak je to v katechismu, že duše lidská je přirozeným obrazem Božím. — Ukaž, že duše lidská skutečně se podobá P. Bohu!

V katechismu se praví, že duše je duch. Které bytosti nazýváme (pouhým) duchem? Takový duch je naše duše; nemůžeme jí viděti, slyšeti, ohmatati atd.

. . . nesmrtelný duch; to znamená, že duše naše nemůže umříti a nikdy neumře. Svatost a spravedlnost Boží toho žádá, aby duše naše byla nesmrtelná. Víme, že Bůh je nejvyšší svatý a spravedlivý, že tedy vždycky dobré odměňuje a zlé trestá; ale řekl jsem vám, že mnohdy lidem zlým se vede na světě dobře a dobrým zle třeba až do smrti. Je to spravedlivé? Může to tak pořád zůstat? Byl by Bůh spravedlivý a svatý, kdyby hříšníků nikdy nepotrestal a spravedlivých nikdy neodměnil? Kde potrestá a odmění P. Bůh spravedlivě lidi, kterých zde na světě nepotrestal

a neodměnil? — Vidíte tedy, že duše naše musí býti nesmrtelná. — Nezapomeňte nikdy na to! Víte, že po smrti těla žije duše pořád a za dobré skutky přijde do nebe, za zlé do pekla. Kdo se nestará o svou nesmrtelnou duši, aby byla čistá a hodná, dopouští se hříchu; takový člověk je živ, jakoby ani nevěděl, k čemu je zde na světě, podobá se pocestnému, který jde a neví kam.

(Na vyšších stupních mohou se podati i jiné důkazy o nesmrtelnosti duše, na př. důkaz z její nemotnosti.)

Duše má rozum. — Rozumem rozeznává duše dobré od zlého, rozumem přemýšlíme, poznáváme věci a víme, nač ty věci jsou, rozumem chápeme, co nám někdo povídá . . . Zvíře také vidí kolem sebe věci, ale neví, co to jest a nač jsou ty věci, zvíře nerozumí, co mu povídáme; rozum má jen nesmrtelný duch. —

Vidíte, kdyby některý člověk nechtěl svým rozumem poznávati P. Boha, dobré a zlé, kdyby se nechtěl učiti o P. Bohu a pod., podobal by se nerozumným zvířatům, ba byl by ještě horší, neboť zvířata nemají rozumu a nemohou tedy poznávati P. Boha a věci, ale člověk rozum má.

. . . svobodnou vůli. — Člověk může chtíti dobré nebo zlé (to či ono, může chtíti a může nechtíti). Člověk by mohl třeba něco krásti, klíti a pod., ale nemusí toho udělati, může si říci: „Já toho neudělám, já se raději pomodlím, dám almužnu, půjdu do kostela“ a pod. — Zvířata nemají svobodné vůle, mají sice vůli, ale ne svobodnou, zvířata nemohou dělati, co by chtěla, musí dělati jen to, k čemu je Pán Bůh stvořil: ptáci musejí zpívati, pes musí štěkati . . . Zvířeti je všecko jedno, co dělá, třebas by to bylo

něco zlého, na př. kůň kopne někoho a zabije jej, pes sežere maso se stolu a pod. Zvíře neví, že je to něco zlého a proto za to nemůže, když to udělá, a není nic platno je trestati. Nesmíme všeho chtít, nýbrž jen to, co se Bohu líbí! Dejte pozor, ať se nepodobáte těm nerozumným tvorům, kteří nemohou chtít ničeho dobrého. Užijte své svobodné vůle vždy jen k tomu, co se P. Bohu líbí.

Kde pak bydlí duše lidská? V které části těla bydlí duše? Duše bydlí v celém těle; v každé části těla je duše celá: ve hlavě je celá duše, v prsou . . ., v nohou . . ., a přece je jenom jedna duše. Z čeho můžeme poznati, že duše bydlí v každé části našeho těla? (Nebyla by živá ta část.) Duše naše má takovou sílu a moc, že vládne celým tělem, celému tělu poroučí; co duše chce, to musí tělo dělati. Když má duše chce, musí mé tělo zdvihnouti ruce, musí jít, zastaviti se, sednouti a pod. Jakmile duše naše tělo opustí, je tělo mrtvé a nemůže se ani pohnouti.

Který úmysl Pán Bůh měl, když lidi stvořil, nebo-li: k čemu Bůh lidi stvořil, je obsaženo v odpovědi 83.

M 83. K čemu stvořil Bůh lidi?

Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali a ctili, jej milovali a jemu sloužili a tak na věky spaseni byli.

Pravil jsem vám již dříve (otázka 63.), že Bůh stvořil celý svět ku své cti a slávě a ku blahu tvorů; proto i lidé jsou stvořeni k tomu, aby Boha ctili a oslavovali a za to jednou byli blaženi. — Tvorové nerozumní také oslavují Boha: ptáci svým zpěvem, veliká zvířata svou silou, jiná svou rychlostí,

rostliny svou krásou, slunce, měsíc, hvězdy svou krásou a velikostí atd. To znamená, že každý člověk, který tyto tvory vidí, pozoruje, musí chváliti, oslavovati Pána Boha nebo některou Jeho vlastnost tak, jako kdo vidí krásný dům, chválí stavitele, který jej stavěl, nebo kdo vidí krásný obraz, chválí malíře, který jej maloval. Ale zvířata, rostliny a nerosty nemají rozumu, ani nevědí, že P. Bůh je, že Jej oslavují; musejí Jej oslavovati: slunce a měsíc musejí svítiti, ptáci musejí zpívati atd. Člověkově však dal P. Bůh rozum, jak jste právě slyšely, a proto člověk musí vědomě a rozumně P. Boha oslavovati, t. j. musí věděti, že P. Bůh jest a jaký jest, a že Jej má chváliti a oslavovati.

První povinností člověka na světě tedy jest, aby nejprve Pána Boha svým rozumem poznával: aby věděl, že je jeden pravý Bůh a jaké má vlastnosti a dokonalosti; má svým rozumem poznávati, že Bůh jej stvořil, že Bůh jest naším největším Pánem a dobrodincem . . .

. . . ctíti; to znamená, že když člověk poznal, jaký P. Bůh jest, má Jej uznávati za svého Tvůrce a nejvyššího Pána a má se k Němu také s největší uctivostí chovati, vždy jen dobře má o P. Bohu mysliti a mluvíti a Jej chváliti.

. . . Boha milovati; to znamená, že lidé mají míti P. Boha rádi, a to raději než své rodiče, než své přátele, než všechny ostatní lidi na světě.

. . . Jemu sloužiti; to znamená, že lidé mají dělati to, co P. Bůh poroučí (dobře) a varovati se toho, co P. Bůh zakazuje (zlého).

Když lidé skutečně P. Boha zde na světě poznávají a ctí, milují a Jemu slouží, mají za to býti jednou věčně spaseni, t. j. přijíti do nebe, kde

budou na věky blaženi. Spasení věčné jest ta nesmírná odměna, kterou P. Bůh lidem slíbil po smrti, budou-li zde na světě živi tak, jak On to chce a k čemu je stvořil.

Z následující odpovědi se dovídáme, jakým způsobem lidé mohou dojíti věčného spasení.

84. Mohou-li lidé dojíti věčného spasení pouhými silami svými přirozenými?

Pouhými silami svými přirozenými nemohou lidé dojíti věčného spasení; neboť blaženost, ku které povoláni jsou, jest nadpřirozená a může tedy jenom nadpřirozenými prostředky vřty a milosti dosažena býti.

Co se praví v této odpovědi o blaženosti, ku které jsou lidé povoláni? Mohou lidé této nadpřirozené blaženosti dosáhnouti pouhými silami svými přirozenými? Jakými toliko prostředky může býti dosažena tato nadpřirozená blaženost? Které jsou ty nadpřirozené prostředky? (Věra, milost Boží.)

P. Bůh mohl člověka stvořiti jenom k přirozené blaženosti: mohl jej stvořiti tak, aby nějaký čas zde na zemi žil, Boha svým rozumem z věcí stvořených poznával (viz ot. 63.), aby měl radost z tohoto krásného světa a P. Boha za to miloval, aby rád dělal to, co by svým rozumem poznal, že to P. Bůh chce, a zlého se varoval, aby byl zde na zemi spokojeně živ a konečně umřel a, byl-li na světě dobře a spravedlivě živ, aby pak jeho duše byla věčně živa v některém místě, t. j. někde, kde by byla šťastna a netrpěla ničeho zlého. Kdyby byl P. Bůh člověka takto stvořil, pak by byl člověk stvořen ku blaženosti přirozené, neboť této přirozené blaženosti byl by mohl člověk dosáhnouti pouhými svými silami přirozenými:

rozumem, svobodnou vůlí a tím, že má duši nesmrtelnou. — Pověz ještě jednou, jak by vypadala přirozená blaženost člověka? Jakými silami by mohl člověk dosáhnouti této přirozené blaženosti? Které jsou přirozené síly člověka? Proč jsou: rozum, svobodná vůle a nesmrtelnost duše přirozené síly člověka? (Náležejí ku přirozenosti lidské.) Na přirozenou blaženost byl by měl člověk právo, by jí jednou dosáhl, neboť člověk má všechny síly nebo-li prostředky, kterých je potřeba k dosažení blaženosti přirozené.

Ale Pán Bůh nestvořil člověka jen k přirozené blaženosti, nýbrž stvořil člověka k blaženosti mnohem, ba nesmírně větší. P. Bůh stvořil člověka k tomu, by jednou po smrti přišel do nebe k P. Bohu, by P. Boha viděl tak dobře, jako když my se sobě díváme do tváře (tváří v tvář), aby byl v nebi tak šťastný a blažený jako P. Bůh sám. Tato blaženost je tak veliká, že si jí žádný člověk nemůže ani představit. (Ani oko nevidalo, ani ucho . . .) Tato blaženost se jmenuje blaženost nadpřirozená. Jmenuje se tak proto, že žádný člověk této nesmírné blaženosti nemůže nikterak a nikterak dosáhnouti svými pouhými silami přirozenými: svým rozumem atd.; ba člověk by nikterak nemohl věděti, že má přijíti jednou do nebe, kdyby mu toho P. Bůh nebyl jednou zjevil, a proto na tuto nadpřirozenou blaženost neměl člověk ani nejmenšího práva. Této nadpřirozené blaženosti může se dosáhnouti zase jenom silami, t. j. prostředky nadpřirozenými. Když P. Bůh člověka přece k této nadpřirozené blaženosti stvořil, pak potřeboval člověk k tomu síly, t. j. prostředky nadpřirozené. — A tyto nadpřirozené prostředky jsou: svatá víra a milost Boží. Chce-li totiž člověk opravdu nadpřirozené blaženosti

dosáhnouti, musí v ě ř i t i P. Bohu, který nám zjevil, že máme přijíti jednou do nebe, a pak ještě musí od P. Boha dostatí milost Boží, skrze kterou se stává schopným, aby nadpřirozené blaženosti skutečně mohl jednou dosáhnouti. P. Bůh skutečně každému člověku těch dvou nadpřirozených prostředků poskytuje: každému člověku dává milost Svou a poskytuje mu příležitosti, by věřil, čeho je třeba ke spasení (viz ot. 25.). Přesvědčíme se hned, zdali skutečně P. Bůh dal lidem všechny ty nadpřirozené prostředky. Napřed přečti ještě ot. a odp. 85., J.!

M 85. Kterak se jmenovali první lidé?

První lidé se jmenovali Adam a Eva; oni jsou prarodiči celého pokolení lidského.

Co znamená jméno „Adam“? . . . . „Eva“? Místo „prarodiči“ můžeme říci: „první rodiče“ nebo zkrátka: „rodiče všech lidí“. Jako vy pocházíte od svých rodičů, tak pocházejí všichni lidé od Adama a Evy. (Dobře jest poněkud to znázorniti na tabuli.)

Ale jenom podle těla pocházíme, jenom naše tělo pochází od Adama a Evy, nikoliv naše duše. Jako Bůh vdechl Adamovi duši, tak také vdechuje nebo-li dává duši každému člověku.

Naučili jsme se již, že Adam a Eva (a tak i všichni ostatní lidé) dostali od P. Boha tělo a duši a že jejich duše (jakož i duše všech ostatních lidí) je přirozeným obrazem Božím (otázka 81.). — Také jsme se učili, k čemu P. Bůh Adama a Evu (a tedy i ostatní lidi) stvořil; aby totiž Boha poznávali . . . spasení byli. Adam a Eva měli tedy býti spasení, t. j. věčně blaženi; blaženost věčná (nebo-li spasení) byla jejich cílem, ku kterému tímto životem kráčeli

a kterého jednou po smrti měli dosáhnouti (viz otázku 2.!) •

V následující odpovědi je obsaženo, čím Bůh první lidi obdařil, které síly a mohutnosti = prostředky jim dal, aby skutečně nadpřirozeného cíle mohli dosáhnouti.

86. Jací byli první lidé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh první lidi stvořil, byli dobří a blažení; neboli:

1. *měli posvěcující milost, byli svatí a spravedliví a tak i nadpřirozeným obrazem Božím;*

2. *byli dítkami Božími a měli nároky na nadpřirozenou blaženost v nebi;*

3. *byli obdařeni velikými vědomostmi a vůlí nakloněnou k dobrému;*

4. *žili v ráji, byli prosti všeho utrpení a také dle těla nesmrtelní.*

Co znamenají slova: první lidé byli dobří a blažení, je vyloženo dále v těch čtyřech odstavcích.

Všecko, co je v této odpovědi vypočítáno, měli první lidé, Adam a Eva, v tom okamžiku, jakmile je P. Bůh stvořil; to všecko jsou dary nebo-li prostředky, které jim P. Bůh dal, aby mohli dosáhnouti nadpřirozené blaženosti nebo-li nadpřirozeného cíle, ku kterému je P. Bůh povznesl, povýšil, určil. Který je první dar nebo-li prostředek?

1. . . . *milost posvěcující.* Milost posvěcující je dar Boží, kterým Adam a Eva byli učiněni svatí a spravedliví, t. j. docela hodni a dobří, tak že právě tak jako P. Bůh jenom dobré chtěli a milovali a zlého nenáviděli; proto mohli

přijítí třeba hned do nebe k P. Bohu. (Později se budeme ještě více učit o milosti posvěcující ve IV. části.) Protože skrze milost posvěcující první lidé se stali svatými, duše jejich byla mnohem krásnější a lepší a ještě více se podobala P. Bohu nežli svými dary přirozenými (rozumem, vůlí . . .); v katechismu se praví, že první lidé, Adam a Eva, se stali skrze milost posvěcující také nadpřirozeným obrazem Božím.

Poněvadž první rodiče byli svati a Bohu tak podobní, Pán Bůh je měl tak rád, že je učinil svými dítkami a miloval je jak otec miluje své děti a štaral se o ně jak o své děti. Víte, že děti mají právo nebo-li nároky, aby jednou dostaly po rodičích jejich majetek (aby dědily po rodičích); tak i první rodiče, protože je P. Bůh učinil svými dětmi, měli právo nebo-li nároky na to, aby jednou dostali od P. Boha nebe, aby přišli do nebe, aby byli v nebi blaženi; to je obsaženo v odstavci 2.

3. Ale ještě mnoho jiného přidal Bůh lidem k té milosti posvěcující: On osvětlil jejich rozum, takže první rodiče věděli velmi mnoho o P. Bohu a Jeho vlastnostech a dokonalostech. Adam znal také úplně dobře všechna zvířata a věděl, k čemu které zvíře na světě jest; sám jim dal všem jména. Také své manželce dal Adam jméno „Eva“, t. j. „matka všech živých“, neboť dobře věděl, že Eva bude matkou všech lidí. Všem tomu se Adam nemusil teprve učit, nýbrž to všechno mu dal P. Bůh: v katechismu se praví, že první lidé byli obdařeni velikými vědomostmi. — Protože první lidé Pána Boha tak dobře znali, proto i jejich vůle byla tak dobrá, že chtěli jenom to, co se P. Bohu líbí, jim ani nenapadlo dělati něco zlého;

co jim napadlo, bylo vždycky jenom dobré a P. Bohu milé; neměli žádných hříšných myšlenek a žádostí, ani nevěděli, co je hněv, zlost, závist a pod.; jejich tělo úplně poslouchalo duše, úplně jí bylo podrobena. (Adam a Eva byli nazí a nestyděli se, neboť jim ani nenapadlo něco neslušného.) Vidíte, jak snadno se mohli první rodiče udržeti bez hříchu: v katechismu se praví, že jejich vůle byla nakloněna k dobrému.

Protože duše prvních lidí byla tak dokonalá, dobrá, krásná a šťastná, chtěl Pán Bůh, aby i jejich tělo bylo šťastno a blaženo, a proto zavedl Adama a Evu do ráje, který zvláště pro ně stvořil a překrásně upravil. Jak se Adamovi a Evě v ráji vedlo, slyšely jste již dříve, ale ještě vám připomenu, že Adam a Eva v ráji ničeho netrpěli, ani hladu, ani žízně, ani zimy, ani horka, nemusili těžce pracovati; když chtěli, mohli pracovati, ale práce jich nic neunavovala (jako když my dýcháme). A nejhlavnější a největší dobrodiní pro tělo bylo to, že tělo Adama a Evy nemělo nikdy umřítí. V ráji totiž byl strom, který se jmenoval „strom života“. S tohoto stromu měli Adam a Eva jísti ovoce, které mělo takovou sílu a moc, že když z něho jedli, mělo zůstatí jejich tělo pořád mladé, zdravé, silné a nemělo nikdy umřítí. Adam a Eva měli jedenkrát za živa přijítí do nebe.

Vidíte, jak dokonalí, krásní a blažení byli první lidé! Kolikerým obrazem Božím byli první lidé? Čím je duše člověka přirozeným obrazem Božím? Čím byla duše prvních lidí nadpřirozeným obrazem Božím? Jací byli ještě první lidé, když je Bůh stvořil? — Všecky tyto dary, které P. Bůh dal prvním rodičům, nedal jim jenom pro ně samy. —

Přečti otázku a odpověď 87., J.!

87. Zdali dostali první lidé dary od Boha jim propůjčené toliko pro sebe?

První lidé nedostali darův od Boha jim propůjčených toliko pro sebe; i jejich potomci měli je po nich dědit.

Co se praví v této odpovědi? Kdo jsou potomci Adama a Evy? Všichni lidé tedy měli míti také všechny ty dary, všichni lidé měli tyto dary po Adamovi a Evě zděditi. Víte, že děti dědí po svých rodičích majetek; Adam a Eva jsou první rodiče a všichni lidé jsou jejich děti, proto právě měli všichni lidé zděditi po prvních lidech všechny ty dary. Také všichni měli jsme býti svatí a spravedliví, měli jsme se naroditi v ráji, měli jsme býti tak šťastni a blaženi jak Adam a Eva, neměli jsme nikdy umřítí, měli jsme jednou za živa přijíti do nebe.

Ale vypravoval jsem vám, že Pán Bůh zkoušel anděly, zdali zůstanou pořád hodni a zdali sobě zaslouží, aby byli na věky v nebi blaženi. Tak P. Bůh zkoušel také Adama a Evu, zdali mu zůstanou věrni a poslušni, zdali toho budou zasluhovati, aby je jednou skutečně mohl vzíti do nebe, a proto jim dal přikázání. Jak znělo přikázání, které dal Pán Bůh Adamovi a Evě?

To bylo první přikázání, které Pán Bůh lidem na světě dal. Na tomto přikázání záviselo všecko. Kdyby je první rodiče byli zachovali, pak měli býti oni i my na věky šťastni v nebi; kdyby je přestoupili, pak mělo býti ztraceno nebe, ráj a všechny dary nadpřirozené. — Jak se Adam a Eva při této zkoušce zachovali, je obsaženo v odpovědi další.

M 88. Zdali zůstali první lidé dobrými a blaženými?

První lidé nezůstali dobrými a blaženými; zhřešili těžce a stali se tak nešťastnými na duši i na těle.

Co poznáváme z této odpovědi? (1. nezůstali dobrými a blaženými; 2. těžce zhřešili; 3. stali se nešťastnými na duši i na těle.) Čím se první lidé dopustili těžkého hříchu, je obsaženo v odp. 89.

M 89. Čím těžce zhřešili první lidé?

První lidé těžce zhřešili tím, že ďáblem byvše svedeni, jedli ovoce se stromu, se kterého jim Bůh zapověděl.

Vypravuj, jak se to stalo!

Jaký to byl hřích? Jmenuj, které hříchy to byly! Jaký trest za tento hřích následoval, dozvíme se z odp. 90.

M 90. Kterak se stali první lidé hříchem svým nešťastnými na duši i na těle?

První lidé stali se hříchem svým nešťastnými na duši i na těle takto:

1. *ztratili milost posvěcující a přestali býti nadpřirozeným obrazem Božím;*

2. *přestali býti dítkami Božími, pozbyli nároků na nadpřirozenou blaženost v nebi a stali se hodnými věčného zavržení;*

3. *rozum jejich se zatemnil a vůle jejich naklonila ke zlému;*

4. *byli vyhnáni z ráje a mnohým utrpením a smrti podrobeni.*

V této odpovědi poznáváme, jak strašný trest stihl Adama a Evu za jejich těžký hřích. V odst. 1.,

2., a 3. jsou obsaženy tresty, které stihly jejich duši, v odst. 4. je obsažen trest, který je stihl na těle. — Který byl první trest na duši? V tom okamžiku, jakmile Adam a Eva zhřešili,

1. ztratili milost posvěcující a tím přestali býti svatými a spravedlivými a stali se hříšnými, zlými a bezbožnými. V tom okamžiku také nadpřirozený obraz Boží, který měli první rodiče na své duši, zmizel, ztratil se a zůstal jim jen přirozený obraz Boží (toho nemohli ztratiti, neboť pak by byli přestali býti lidmi a toho P. Bůh nechtěl, jako pyšní andělé také neztratili přirozeného obrazu Božího!); v tom okamžiku stala se duše jejich P. Bohu protivnou a nemilou, a proto od toho okamžiku

2. přestali býti dítkami Božími; P. Bůh jich už nechtěl ani znáti, odvrátil se s ošklivostí od nich, neboť poslechli ďábla více než P. Boha, stali se přáteli ďáblůvými a tím se stali nepřáteli Božími. P. Bůh se jich zřekl, a proto nyní už neměli práva nebo-li nároků přijíti do nebe, nýbrž patřili do pekla za ďáblem, který je svedl: stali se hodnými věčného zavržení (jako pyšní andělé). — Ale

3. i jejich rozum v tom okamžiku, když zhřešili, najednou se zatemnil, jakoby byl najednou zeslábl, jakoby v něm byla tma, takže už P. Boha nepoznávali tak dobře jako dříve (jako my ve tmě nepoznáváme, t. j. nemůžeme rozeznati rozličných věcí tak jako ve dne, když je světlo); jakoby byli najednou zapomněli, co dříve tak dobře a jasně věděli; nyní už ani nevěděli, že Bůh jest všudypřítomný atd., že se před P. Bohem nemůže nikdo schovati, jak vám hned povím. Protože rozum prvních rodičů tak byl zatemněn, i v ůle jejich nebyla už tak dobrá, pokazila se tak, že Adam a Eva

nedělali už jenom dobré, nýbrž jim pořád napadalo dělati něco zlého, hříšného, a když přece chtěli dělati něco dobrého, bylo jim to velmi těžké a protivné: jejich vůle se naklonila ke zlému.

Jako Pán Bůh dříve k vůli duši také tělo šťastným a blaženým učinil, tak nyní zase k vůli hříšné duši také i tělo potrestal:

4. vyhnal Adama a Evu z ráje a musili mnoho trpěti: hlad, žízeň, nemoc, musili těžce pracovati (v potu tváře dobývati chleba svého), Kain je trápil mnoho, protože byl velmi zlý; ale nejhorším trestem pro tělo bylo, že musilo jednou umřítí. — Vidíte, svým hříchem pokazili si Adam a Eva všechno štěstí, ve kterém se nacházeli, a které i nás všechny jednou čekalo. Adam a Eva klesli, padli tak hluboko, jak vysoko je Pán Bůh dříve povznesl, povýšil; jak je dříve měl P. Bůh rád, tak jich nyní nenáviděl.

Nejhorší při tom hříchu prvních lidí pro nás je to, že za ten hrozný hřích netrpěli, t. j. nebyli potrestáni toliko Adam a Eva, nýbrž i my všichni. — Přečti otázku 91., J.!

M 91. Uškodil-li hřích Adamův toliko prvním lidem?

Hřích Adamův neuškodil toliko prvním lidem, nýbrž přešel i se zlými následky svými také na nás, kteříž od Adama pocházíme.

Čeho se dovídáme z této odpovědi? Které následky měl tento hřích pro první lidi na duši? . . . na těle? Všecky tyto zlé následky onoho hříchu přešly také na nás; každý člověk, když se narodí, má duši zrovna tak hříšnou, jako Adam a Eva, když spáchali onen hřích. (Je hříšna, Pánu Bohu

protivna, hodna věčného zavržení, není nadpřirozeným obrazem Božím, rozum zatemněný, vůle pokážena.) — Také dle těla je každý člověk, když se narodí, takový jako Adam a Eva, když spáchali hřích. (Nikdo z lidí nebydlí v ráji, všichni musejí trpěti, pracovati, býti nemocni, umřítí . . .)

Proč přišel onen hřích od Adama a Evy také na nás všechny? (Adam a Eva byli rodiči celého pokolení lidského.) Kdyby byli Adam a Eva zůstali hodni, byli bychom všichni bývali svatí jak oni, ale když se stali hříšnými, pak také všichni lidé zároveň s nimi se stali hříšníky. (Přirovnej: David a vojsko israelské: obr Goliáš a vojsko filistinské. Bojoval David sice sám, ale když zvítězil, byli všichni israelští vítězi; kdyby byl David prohrál, padl, byli by prohráli všichni israelští. Goliáš prohrál sám, ale všichni filistinští byli jeho pádem přemoženi.)

Hřích, kterého se Adam a Eva dopustili, byl první hřích, který byl na počátku světa spáchán; proto se jmenuje hřích prvopočátečný nebo hřích prvotní. Má však také ještě jiné jméno; přečti otázku a odpověď následující, J.!

M 92. Jak se jmenuje hřích, který od prvních lidí také na nás přešel?

*Hřích, který od prvních lidí také na nás přešel, jmenuje se **hřích dědičný**, protože jsme se ho sami nedopustili, nýbrž jej jakoby zdědili.*

Hřích dědičný (zděděný), jmenuje se obyčejně ten hřích, kterého se Adam a Eva dopustili, a který od nich také na nás přešel. Nikdo z nás, žádný člověk nebyl tenkrátě ještě živ, kdy se Adam a

Eva hříchu dopustili, a přece všichni lidé mají hřích Adamův na své duši. — Proč všichni lidé onen hřích od Adama a Evy zdědili? Kde se člověku odpouští hřích dědičný?

Pravil jsem vám, že všichni lidé zdědili po Adamovi jeho hřích, ale přece jeden jediný člověk toho hříchu nezdědil, jednoho jediného člověka Pán Bůh přece uchránil tohoto hrozného hříchu. — Přečti otázku 93., J.!

M 93. Kdo jediný zůstal uchráněn hříchu dědičného?

Jediná blahoslavená Panna Maria zůstala zvláštní milostí, vzhledem na zásluhy Ježíše Krista, uchráněna hříchu dědičného.

O Panně Marii se praví v této odpovědi, že ona zůstala uchráněna hříchu dědičného; to znamená, že Panna Maria ani okamžik neměla na sobě hříchu dědičného. (Neposkvrněné Početí.) Nebyla snad teprve později očištěna od toho hříchu jako my na křtu svatém, nýbrž P. Maria ani jediný okamžik tohoto hříchu na sobě neměla. Bylo to zvláštním vyznamenáním nebo-li zvláštní milostí, že Pán Bůh Pannu Marii toho hříchu uchránil. — V katechismu se praví, že Pán Bůh dal P. Marii tuto nesmírnou milost „vzhledem na zásluhy Ježíše Krista“; tomuto porozumíte, až přečtete ot. a odp. 94. — Na památku toho, že P. Maria nikdy hříchu dědičného na sobě ani okamžik neměla, nebo-li na památku toho, že Panna Maria jediná byla počata a narodila se bez hříchu dědičného, slaví se v církvi katolické svátek „Neposkvrněného Početí Panny Marie“ 8. prosince.

Bývá také vymalováno na obrazech, že Panna Maria neměla hříchu dědičného; maluje se, kterak P. Maria stojí na zeměkouli na hlavě hada, který jest kolem zeměkoule otočen a v ústech drží jablko. To znamená, že P. Maria byla jediná na celé zemi, která neměla hříchu dědičného, že Panna Maria jediná neměla toho hříchu, ku kterému had — t. j. ďábel skrytý v hadovi, v ráji svedl Adama a Evu; proto P. Maria stojí na hlavě hada, který v ústech drží zapovězené ovoce rajské, neboť ona jediná jej přemohla, jí jediné ďábel neuškodil. — V litanii loretanské (kterou se modlíváte na požehnání) se také modlíváme k P. Marii: „Královno, bez hříchu prvotního počatá, oroduj za nás!“

Přečti otázku a odp. 94.!

* 94. Proč zůstala blahoslavená Panna Maria uchráněna hříchu dědičného?

Blahoslavená Panna Maria zůstala uchráněna hříchu dědičného, protože byla vyvolena za matku Boží.

P. Maria jediná zůstala uchráněna hříchu dědičného, protože měla býti, t. j. že ji Bůh vyvolil, aby byla matkou slíbeného Vykupitele, který nám měl zase nebe zasloužiti a svou smrtí na kříži otevřítí. Proto se praví v odp. 93., že P. Maria byla vzhledem na zásluhu Ježíše Krista uchráněna hříchu dědičného; t. j. proto, že nám Kristus, její syn, měl opět vydobýti = zasloužiti nebe = spasení, nemohla Panna Maria, Jeho matka, býti poskvrněna hříchem dědičným.

Učili jsme se, že Bůh je nejvyšší svatý. Vykupitel, Kristus P., je také pravý Bůh; jest tedy i On nejvyšší svatý, a proto nebylo ani možno, aby byl měl za matku osobu, která by, třebaš jen jediný okamžik, byla poskvrněna nějakým hříchem. — Že Panna Maria

skutečně ani jediný okamžik hříchu dědičného na sobě neměla, poznáváme také z toho, že archanděl Gabriel, když přišel P. Marii zvěstovat, že bude matkou Vykupitele, pozdravil ji slovy: „Zdravas milosti plná . . .“ Kdo má na sobě těžký hřích, nemá žádné milosti Boží; jen ten, kdo hříchu těžkého nemá, je v milosti Boží. — Ale Pannu Marii nazval archanděl Gabriel „milosti plnou“; tím chtěl ukázati, že P. Maria nikdy ani okamžik těžkého hříchu dědičného na sobě neměla.

S hříchem, kterého se Adam a Eva v ráji dopustili a který všichni lidé od nich zdělili, nebyl by mohl ani Adam a Eva, ani žádný jiný člověk přijíti do nebe a býti spasen. Ten hřích byl tak těžký, že duše Adama a Evy a duše všech lidí, když přijdou na svět, je jím jako zabita, t. j. mrtva pro nebe. Jako mrtvé tělo se nemůže samo probuditi k životu, tak ani hříšná duše Adama a Evy a všech jejich potomků nemohla přijíti do nebe.

Řekl jsem vám dříve, že milost posvěcující byla prostředek, kterým měli Adam a Eva a všichni jejich potomci dojíti věčného spasení; poněvadž však tu milost ztratili, nemohli nikterak blaženosti nebeské dosáhnouti. — Jako ten, kdo nemá oka, nemůže viděti, tak ani lidé bez milosti Boží nemohou dojíti spasení. Mohl jim dáti některý anděl ztracenou milost? (Sám ji má od Pána Boha.) . . . některý člověk? (Byli všichni hříšní.) Jediný Bůh zase jim mohl dáti ztracenou milost a Pán Bůh to skutečně učinil. Jak to Pán Bůh učinil, nebo-li: co Bůh učinil, aby lidé po pádu zase mohli dojíti spasení, je obsaženo v od. 95.

M 95. Co učinil Bůh, aby lidé po pádu zase mohli dojíti spasení?

Aby lidé po pádu zase mohli dojíti spasení, smiloval se Bůh nad nimi a slíbil hned prvním lidem Vykupitele.

P. Bohu bylo Adama a Evy a všech lidí, kteří se měli na svět naroditi a všichni připraveni býti o blaženost nebeskou, líto. Věděl, jak nešťastni by by byli proto všichni lidé. Mimo to věděl, že Adam a Eva nebyli by toho hříchu spáchali, kdyby jich zlomyslný ďábel k němu nebyl svedl. A proto Pán Bůh se smiloval nad Adamem a Evou a nade všemi lidmi a slíbil už prvním rodičům, dříve ještě než je vyhnal z ráje, Vykupitele, t. j. slíbil jim, že jednou pošle někoho na svět, kdo všechny lidí osvobodí a očistí od hříchu dědičného a učiní, aby zase jednou mohli přijíti do nebe. Pán Bůh slíbil Vykupitele slovy, která máte dole pod čarou; přečti je! — Tato slova řekl Pán Bůh v ráji k hadovi (k ďáblovi), když svedl Adama a Evu ke hříchu. Žena, o které se zde mluví, je P. Maria. Těmito slovy P. Bůh chtěl říci, že bude jednou na světě žena (P. Maria), která bude ďábla nenáviděti („Nepřátelství položím mezi tebou a ženou“); ta žena (P. Maria), že bude mítí potomka, t. j. syna (Pána Ježíše), který také bude ďábla nenáviděti a který mu vezme všecku jeho sílu a moc (jakoby mu rozšlápl, t. j. potřel hlavu), aby už nemohl lidem škoditi. — Ale ďábel uškodil lidem právě tím, že Adama a Evu svedl ke hříchu, hříchem tedy uškodil všem lidem, proto Syn Panny Marie, Ježíš Kristus = Vykupitel odstraní = shladí a zničí hřích,

aby už lidem neškodil. — Můžete si pomyslet, jakou radost měli Adam a Eva, když uslyšeli tato slova, která jim zvěstovala, že přece zase budou moci přijít do nebe nejen oni, ale i jejich potomci. Litovali velice svého hříchu, odprosili Pána Boha a snášeli potom, když byli vyhnáni z ráje, všechno zlé: nemoc, bídu atd. rádi a spokojeně, jen když věděli, že budou přece jednou spaseni. Potom už zůstali hodni a jsou nyní svatí v nebi; jejich svátek je na štědrý den. Vykupitele, kterého Pán Bůh slíbil Adamovi a Evě, neposlal Pán Bůh hned na svět, nýbrž až za dlouhý a dlouhý čas. — Přečti otázku 96., J.!

96. Kdy přišel slíbený Vykupitel?

Slíbený Vykupitel přišel asi čtyři tisíce let po stvoření prvotních lidí.

Adam a Eva čekali Vykupitele a vypravovali také svým dětem, že má přijít Vykupitel a napomínali je, aby nehřešily, poněvadž by je P. Bůh za to hrozně trestal. Nedočkali se však Vykupitele, ačkoliv byli velice dlouho živi. (Adam byl živ 930 let.) Jejich děti zase čekaly Vykupitele a vypravovaly zase svým dětem, že má přijít Vykupitel; ale také se Ho nedočkaly, ani jejich děti. Dlouho a dlouho nepřicházel slíbený Vykupitel, ačkoliv už už sta, ano tisíce let uplynulo. — Proč pak asi Pán Bůh neposlal Vykupitele hned, jak Jej slíbil? P. Bůh udělal to velice moudře. Kdyby rodiče, když je děti rozhněvají, hned jim to zase odpustili, myslily by si děti, že neudělaly nic tak zlého, když jim rodiče tak brzy odpouštějí. Ale když rodiče se na ně dlouho hněvají, když se na ně ani nepodívají,

ani s nimi nepromluví, tu děti poznají, že udělaly něco velmi zlého, začne je to mrzeti, a ony hledí, by se rodičům zavděčily, by je zase měli rádi, a čekají dychtivě, kdy tatínek a maminka se na ně zasměje a s nimi promluví — a jak jsou rády, když se rodiče přestanou hněvati!

Vidíte, tak to udělal Pán Bůh, náš Otec nebeský, s lidmi: chtěl, aby lidé poznali, jak hrozného hříchu se dopustili, když tak dlouho musejí trpěti a na Vykupitele čekati; chtěl, aby se napřed docela napravili, svého hříchu velice litovali, by se na Vykupitele těšili a rádi, t. j. ochotně Jej přivítali, až přijde na svět. — Asi 4000 let trvalo, než přišel slíbený Vykupitel na svět. Na památku toho, že lidé asi 4000 let čekali na Vykupitele, jsou 4 neděle adventní před Vánocemi, t. j. před narozením Páně; po čtyři neděle se připravujeme a očekáváme narození Páně, jako lidské pokolení 4000 let čekalo a připravovalo se na Vykupitele.

Jak se jmenuje mše svatá, která se slouží v adventě časně ráno? (Rorate.) Co znamenají světla v kostele? Advent je doba svatá a postní, protože postem a modlitbou se máme připravovati na narození Krista P.

Víte už, kdo je slíbený Vykupitel lidí, který nás od hříchu dědičného osvobodil a nebe nám zase otevřel. Přečteme si to také z katechismu.

M 97. Kdo je slíbený Vykupitel?

Slíbený Vykupitel jest Ježíš Kristus.

Naučení: O Vykupiteli, Ježíši Kristu, budeme se učit ve 2. článku víry. Dnes jsme skončili 1. čl. víry. Učili jsme se mu dlouho, ale naučily

jste se z něho mnohým krásným a důležitým pravdám o Pánu Bohu, o třech božských osobách, o stvoření světa, o andělech a lidech.

Děkujte P. Bohu zvláště za to, že vás stvořil k obrazu Svému a mějte v nenávisti hřích, který všecko zlé na světě způsobil, a buďte rády, že nás nezavrhl na věky jako pyšné anděly, nýbrž že nám poslal Vykupitele, Ježíše Krista.

Druhý článek víry.

Dnes počneme se učit o 2. článku víry. Jak zní 2. článek víry? — Přečti z katechismu otázku a odpověď 98., J.!

M 98. Jak zní druhý článek víry?

Druhý článek víry zní: „I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.“

Za dvojtečku, t. j. před začátek 2. čl. víry si doplníme v mysli (budeme si mysliti, jakoby tam bylo vytištěno) slovo „věřím“. Řekni, jak bude znít nyní 2. článek víry? Slovo „věřím“ není vytištěno v katechismu na počátku 2. čl. víry proto, že je vytištěno na počátku celého apoštolského vyznání víry; my víme však, že slovo „věřím“ patří ke každému čl. víry a proto si je u každého článku víry jen v duchu řekneme, doplníme.

I v tomto kratičkém článku víry budeme se učit mnohým pravdám. — Přečti ot. a odp. 99., J.!

M 99. Čemu učí druhý článek víry?

Druhý článek víry učí, že Ježíš Kristus jest:

- 1. jednorozený syn Boha Otce;*
- 2. Bůh a spolu člověk;*
- 3. náš Pán.*

Ve 2. čl. víry budeme se tedy učit o druhé božské osobě, Ježíši Kristu, a sice budeme se o ní učit třem důležitým pravdám. — Která je první pravda? . . . druhá pravda? . . . třetí pravda?

O každé této pravdě budeme se zase zvlášť učit. Nejprve si přečteme, co znamená jméno „Ježíš“.

M 100. Co znamená jméno „Ježíš“?

Jméno „Ježíš“ znamená: Vykupitel anebo Spasitel.

Proč P. Ježíše nazýváme Vykupitelem anebo Spasitelem, je vyloženo v odp. 101. Pamatujte si, že máme v církvi katol. také svátek „nejsvětějšího jména Ježíš“. Ví někdo, kdy je tento svátek? (2. neděle po Zjev. Páně.) Víte, že na tento den a po celý následující týden (oktávu) chodívá velmi mnoho lidí ke svatě zpovědi a sv. přijímání, neboť v ten týden může každý katolický křesťan získati plnomocné odpustky. (Podmínky?) Jméno „Ježíš“ je tedy jméno našeho Vykupitele a Spasitele, Krista Pána; je to jméno samého Syna Božího, a proto jako Kristus P. je nejsvětější Bůh, tak i Jeho jméno „Ježíš“ je nejsvětější ze všech jmen. — Kdo řekl, že Vykupitel, až se narodí, má se nazývati „Ježíš“? Kdo poručil andělovi, aby tak řekl P. Marii? Bůh sám poručil dáti toto jméno svému Synu. Kdy dostal Vykupitel toto jméno „Ježíš“? Proto také lidé mají jméno „Ježíš“ vyslovovati s největší uctivostí. Víte, že když se potkají křesťané, pozdraví jeden slovy: „Pochválen buď Ježíš Kristus“ (a muži při tom smeknou), a druhý odpoví: „Na věky. Amen“. Kdo toto křesťanské pozdravení pobožně a uctivě

dává, získá pokaždé 50 dnů odpustků, a kdo zbožně odpoví na toto pozdravení, získá také 50 dnů odpustků.

Protože jméno „Ježíš“ je jméno našeho Vykupitele a Spasitele, který nás z pekla vysvobodil a nebe nám otevřel, nazýváme toto jméno také „nejsladším“ jménem, t. j. nejmilejším jménem, které lidé na světě znají.

Jméno „Ježíš“ má také nesmírnou moc, neboť je to jméno samého všemohoucího Syna Božího, který je Pánem nebe a země. — Vypravoval jsem vám, kterak sv. Petr uzdravil u chrámu jerusalemského člověka chromého od narození. Co mu řekl sv. Petr? — Tedy i vy vzývejte, t. j. zbožně a prosebně vyslovujte mocné jméno „Ježíš“ v každé nemoci, neštěstí... ale zvláště v pokušení říkejte: „Můj Ježíši, smilování!“ (Pokaždé 100 dní odpustků.) Protože jméno „Ježíš“ je tak mocné, nařídila sv. církvev, aby se toto jméno často vzývalo a za tím účelem sestavila celou litanii „k nejsvětějšímu jménu Ježíš“, ve které se toto jméno mnohokrát vyslovuje. (300 dní odpustků — Pius IX.) —

Viděly jste zajisté na obrazech nebo na kříži nebo na hostii písmena **JHS**; to je začátek jména Ježíš v řeči řecké, a v naší řeči české se to může čísti: **Ježíš Hříšníků Spasitel**. — Z odpovědi 101. se dovíte, proč se Pán Ježíš nazývá naším Vykupitelem nebo Spasitelem.

*** 101. Proč nazýváme Pána Ježíše Vykupitelem anebo Spasitelem?**

Pána Ježíše nazýváme Vykupitelem anebo Spasitelem, protože nás ode hříchu a věčného zatracení vykoupil a nám milost a spásu přinesl.

O tom všem jste se již učily. Čím nás Pán Ježíš od hříchu vykoupil nebo spasil? Co nám vydobyl, t. j. přinesl svou smrtí? Komu přinesl Pán Ježíš milost a spasení? — Ve starém zákoně se jmenovali také někteří mužové „Ježíš“ nebo „Jesus“; na př. vůdce lidu israelského po smrti Mojžíšově se jmenoval „Josue“ nebo-li „Ježíš“, protože uvedl lid israelský do země zaslíbené. Jiný muž, který přivedl Židy ze zajetí babylonského do jejich vlasti nazpět, jmenoval se také „Jesus“ (syn Josedekův). — Ti muži byli také vysvoboditeli nebo-li spasiteli, ale toliko jediného národa (židovského) a pomohli mu také ku blahu, ale jen pozemskému; vysvobodili jej také z otroctví, ale toliko časného; Pán Ježíš však vysvobodil a vykoupil všechny lidi z otroctví ďábla, všem lidem přinesl milost a spasení. Učinil tedy, že nám Bůh hřích a věčný trest odpustil, s námi se smířil a nebe nám otevřel; tedy nás spasil. — P. Ježíš má také ještě jiné jméno. Právě se ve 2. čl. víry: „I v Jezu Krista . . .“ Co znamená druhé jméno „Kristus“, je vyloženo v odpovědi 102.

M 102. Co znamená jméno „Kristus“?

Jméno „Kristus“ znamená totéž, co jméno „Messiáš“, totiž: Pomazaný.

Místo „Kristus“ by se tedy mohlo také říci: *Messiáš*. Jméno „Kristus“ je jméno řecké, t. j. z řecké řeči vzaté; jméno „Messiáš“ je jméno židovské, t. j. vzaté z řeči židovské a česky se řekne: „Pomazaný“, t. j. člověk svatým olejem pomazaný. „Kristus“, „Messiáš“ a „Pomazaný“ je

tedy jedno a totéž jméno. — Proč se Pán Ježíš jmenuje také „Kristus“ = „Messiáš“ = „Pomazaný“, je vyloženo v odpovědi 103.

* 103. Proč se jmenuje Ježíš Pomazaný?

Ježíš se jmenuje Pomazaný, protože ve starém zákoně nejvyšší důstojnost a moc mazáním se udílela, Ježíš pak všelikou důstojnost a moc v sobě spojil, jsa naším nejvyšším učitelem, knězem a králem.

Ve starém zákoně bývali proroci, nejvyšší kněží a králové mazáni, t. j. svěceni svatým olejem, a proto se říkalo prorokům, nejvyšším kněžím a králům také krátce jenom „pomazaný“ (totiž Páně = zasvěcený P. Bohu.) Proroci, nejvyšší kněží a králové měli ve starém zákoně nejvyšší důstojnost a moc a tu dostávali právě tím, že byli pomazáni nebo-li posvěceni sv. olejem, jako když někdo je svěcen na kněze, také mu maže biskup ruce svatým olejem a tím mazáním právě mu dává moc, sloužiti mši sv. atd. a dává mu takovou důstojnost, že pak lidé knězi posvěcené ruce líbají. Proto se praví v katechismu: „ve starém zákoně . . . udílela.“

Kristus P. byl také prorokem a to největším ze všech proroků, neboť věděl a předpovídal všecky budoucí věci, zjevoval lidem o P. Bohu, učil lidi přes 3 léta o P. Bohu, napomínal lidi, aby se polepšili (jak jste už slyšely a ještě později uslyšíte) a to všecko věděl a předpovídal sám ze sebe, neboť byl Bůh a nedověděl se toho teprve od P. Boha jako proroci; proto je největším prorokem nebo-li učitelem všech lidí.

Kristus byl také nejvyšším knězem, neboť také obětoval P. Bohu oběť, jako obětují kněží mši sv., a to oběť na světě největší a nejsvětější totiž sebe

samého, a obětuje se posud každý den P. Bohu ve mši sv. Kněží odpouštějí hříchy, protože jim P. Bůh dal tu moc, ale Kristus P. měl sám ze sebe moc, hříchy odpouštěti a odpouštěl hříchy mnohým lidem, jak jsem vám už dříve vypravoval. (Kající Magdalena, sv. Petr, lotr na kříži a j.) Kněží se modlí za lid; Ježíš Kristus celé noci se modlíval. Kristus P. je tedy skutečně největším = nejmocnějším = nejvyšším knězem.

Kristus P. je také naším králem, neboť je Pánem celého světa, všechny lidi stvořil a všechny lidi vykoupil, my všichni tedy Jemu úplně patříme; Kristus může nám všem poroučeti, může nám dávatí přikázání (zákony), tak jako dávají králové a císaři zákony svým poddaným. Kristus P. je tedy skutečně nejmocnějším králem, Jeho musí i každý král i každý císař poslouchati, neboť králové a císařové jsou lidé, které Kristus P. také stvořil a také vykoupil.

Kristus P. nepotřeboval, aby teprve byl sv. olejem pomazán = posvěcen na proroka, kněze a krále, neboť je Bůh, a Bůh nepotřebuje žádného posvěcení jako lidé. Ale, protože Kristus P. jakožto Bůh měl trojí důstojnost a moc: prorockou, kněžskou a královskou, kterou měli pomazaní ve starém zákoně (proroci, kněží a králové), proto se mu také říká „Pomazaný“.

Teď tedy už víme, co znamená jméno „Ježíš“ a proč se Pán Ježíš nazývá naším Vykupitelem, Spasitelem, víme také, co znamená Jméno „Kristus“ = „Messiáš,“ a proč P. Ježíš se jmenuje „Pomazaný.“ — Nyní se budeme učití o P. Ježíši, kdo jest. První pravda, které učí 2 čl. víry o P. J. jest, že P. J. se nazývá jednorozený Syn B. Otce. — Proč se jmenuje P. Ježíš jednorozený S. B. O., je vyloženo v odp. 104.

104. Proč se jmenuje Pán Ježíš „jednorozený“ Syn Boží?

Pán Ježíš se jmenuje „jednorozený“ Syn Boží, protože jest jediný a pravý Syn Boží.

P. Ježíš je jediný Syn Boží. P. Bůh neměl žádného jiného syna mimo P. Ježíše, žádný jiný syn se P. Bohu nenarodil; P. Ježíš je jednorozený Syn Boží. P. Ježíš je však také pravý Syn Boží; to znamená tolik, jako: vlastní Syn Boží. Víte, že rodiče mívají také nevlastní děti ve své rodině, oni jim říkají „děti“, a ty „děti“ jim říkají „tatínku“, „maminko“. Jsou to opravdu jejich děti? Jsou ti lidé opravdu rodičové těch dětí? To nejsou jejich děti, oni je jenom přijali za své děti. Takové nevlastní děti Boží jsme my všichni lidé, P. Bůh nás přijal za své děti teprve, když jsme byli pokřtěni (skrže milost posvěcující, jak jsem vám již dříve vypravoval); pokud jsme nebyli pokřtěni, nebyli jsme dětmi = syny Božími.

Ale Kristus P. je pravý = vlastní Syn Boží už od věčnosti; byl vždycky pravým Synem Božím; nikdy nezačal být teprve Synem Božím, neboť je tak věčný, jako P. Bůh. — Jak zní druhá pravda, které učí 2. čl. víry? Proč říkáme o Kristu P., že je Bůh a spolu člověk, je vyloženo v odpovědi další.

M 105. Proč říkáme: Ježíš Kristus jest „Bůh a spolu člověk“?

Říkáme: Ježíš Kristus jest „Bůh a spolu člověk“, protože, jsa Bohem od věčnosti, v čase vzal na sebe i lidskou přirozenost, tělo totiž a duši, a tak se stal člověkem.

Místo slova „spolu“ můžeme říci: zároveň = na-
jednou = dohromady Bůh a člověk. Protože J. Kristus
je pravým = vlastním Synem Božím, musí mítí tytéž
vlastnosti jako Jeho Otec: Musí býti také Bohem
(protože vaše rodiče jsou lidé, proto vy jste také lidé;
máte také tělo a nesmrtelnou duši jako vaši rodiče),
a protože P. Bůh je věčný, proto i Kristus P. musí
býti věčný; to znamenají ta slova v katechismu:
J. Kristus je Bohem od věčnosti. Ale Kristus P.
není jenom Bůh, nýbrž také člověkem, ne od věčnosti,
nýbrž teprve za dlouhý čas po stvoření světa, až asi
za 4000 let po stvoření prvních lidí, totiž tenkrát,
až se naplnil, t. j. uplynul čas, ve kterém měl přijíti
slíbený Vykupitel. Víme na vlas, kolik roků je tomu,
co se Kristus P., Syn Boží, stal člověkem. Kolik roků
je tomu? (19..) Kterak se to stalo, že Syn Boží se
stal člověkem, vysvětluje katechismus slovy: vzal
na sebe lidskou přirozenost . . . Když Kristus
Pán se stal člověkem, musil mítí lidskou přirozenost;
a vidíte, katechismus praví docela jistě a zřetelně, že
Kristus Pán skutečně vzal na sebe lidskou přirozenost.
Je tedy Kristus P. také pravým člověkem jako
my? Je Kristus P. jenom člověkem jako my?
Kristus P. je tedy Bůh a spolu člověk.

Když Kristus P. je pravým Bohem a pravým
člověkem, musí mítí všecko, co náleží k přirozenosti
Boží a co náleží k přirozenosti lidské; musí mítí při-
rozenost božskou a přirozenost lidskou. Kristus Pán
skutečně měl obojí tuto přirozenost. Od kdy jest Ježíš
Kristus jako Bůh? Od kdy jest jako člověk?

Přečti otázku a odpověď 106., J.!

106. Kolik je přirozeností v Ježíši Kristu?

V Ježíši Kristu jsou dvě přirozenosti: božská a lidská.

Co náleží k přirozenosti božské? Měl Kristus P. skutečně všechny vlastnosti božské? Ukaž, že Kristus Pán byl všemohoucí! . . . vševědoucí! . . . nejvyšší svatý! — Co náleží k přirozenosti lidské? Měl Kristus Pán skutečně takové tělo jako my? Ukaž, že Kristus Pán . . . tělo . . . ! (Narodil se, rostl, spal, jedl, cítil bolesti, umřel.) Ukaž, že Kristus P. . . duši lidskou! („Smutná jest duše má až k smrti“; „Otče, v ruce Tvé poroučím ducha (duši) svého“; rmoutil se v zahradě Getsemanské; bylo mu líto obyvatel jerusalemských; umřel, a tu oddělila se duše od těla, — jinak by nebyl mohl umřít.)

Učili jsme se dříve, že každý člověk má lidskou přirozenost a že každý člověk je osoba lidská: dva lidé jsou dvě osoby lidské, tři lidé jsou tři osoby lidské atd. — Zdali pak tomu bylo také tak u Krista Pána? Kristus Pán měl dvě přirozenosti: božskou a lidskou, a tu by někdo mohl mysliti, že byl snad také dvojitá osoba, t. j. dvě osoby; ale tomu není tak. Dováme se hned, jak tomu bylo u Krista P. — Přečti další otázku a odp., J.!

107. Kolik jest osob v Ježíši Kristu?

V Ježíši Kristu jest jedna toliko osoba, a to osoba božská, kteráž v sobě spojuje přirozenost božskou i lidskou.

Čeho se dovídáme z této odp.? Je tomu u Krista Pána tak, jako u lidí? Kolik je osob v Kristu Pánu? Jaká osoba je Kristus P.? Která, t. j. kolikátá osoba božská je Kristus P.? Je Kristus P. také lidská osoba?

Kolik přirozeností má božská osoba Kristova v sobě? Protože Kristus P. je jen jedna osoba, nemůže býti více než jeden P. Ježíš, t. j. Kristus P. = Vykupitel = Spasitel = Messiáš = Pomazaný. Žádný člověk nemůže pochopiti, jak je to možno, že Kristus P. má dvě přirozenosti a je přece jenom jeden (jedna osoba božská). Naopak zase nemůžeme pochopiti, jak je to možno, že v Bohu jsou tři osoby a přece jenom jedna přirozenost; to jsou tajemství víry.

Něco podobného jako s božskou osobou Kristovou — je s naším tělem a duší. Tělo je něco jiného než duše. Tělo má svou přirozenost. Duše je něco jiného než tělo; má také svou přirozenost. A přece tělo a duše dohromady je jenom jeden člověk, jenom jedna osoba (lidská). Také i u Krista P. je božská přirozenost něcc jiného a lidská přirozenost také něco jiného a vždycky zůstanou každá něco jiného, třebas věčně budou spolu spojeny, a přece dohromady jsou jeden Kristus, jedna osoba, a to: druhá božská osoba.

Protože Kristus Pán, ačkoliv má dvojí přirozenost, božskou a lidskou, přece je jenom jedna osoba, můžeme o Něm říci všechno, co můžeme říci o Bohu i o člověku. Můžeme říci: Kristus Pán, t. j. Syn Boží, umřel (jako člověk); Kristus Pán, t. j. Syn Marie Panny je vševědoucí, všemohoucí atd. (jakožto Bůh). Kristus Pán mohl mysliti jako Bůh a jako člověk, mohl chtít jako Bůh a jako člověk; má dvojí vůli, božskou a lidskou, má dvojí rozum, božský a lidský.

Již jsme se učili, proč se Kristus Pán stal v čase člověkem; ale přečtme si to také z katechismu.

108. Proč se stal Syn Boží člověkem?

Syn Boží se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.

Z této odpovědi se dovidáme, který úmysl měl Syn Boží, když se chtěl státi člověkem, když chtěl přijíti na svět. Co bylo jeho úmyslem? Kristus P. nás mohl také jinak vykoupiti než svou smrtí, ale On chtěl za nás dobrovolně trpěti a na kříži umřítí, a protože jako Bůh nemohl trpěti (Bůh nemůže trpěti), proto se stal člověkem. — V odpovědi 109. je vyložena třetí pravda, které učí 2. čl. víry. Přečti ji, J.!

109. Proč se nazývá Ježíš Kristus „Pánem naším“?

Ježíš Kristus se nazývá „Pánem naším“, protože je Bůh a Vykupitel náš a my tedy jemu zcela náležíme.

Vypravoval jsem vám o Bohu Otci, že je Pánem celého světa, protože celý svět stvořil, celý svět Jemu náleží. Z čeho stvořil Bůh svět? Čím stvořil svět? (Svou všemohoucností.) Všemohoucnost je jedna z vlastností Božích. K čemu tedy náleží všemohoucnost? (K přirozenosti Boží.) Náleží všemohoucnost toliko Bohu Otci? Komu také náleží? Stvořil tedy také Bůh Syn tento svět? (Ot. 57. a 59.) Je tedy Kristus Pán také Pánem světa jako Bůh Otec? První příčina tedy, proč se J. Kristus nazývá naším Pánem, je ta, že Ježíš Kristus je naším Bohem, že je naším Stvořitelem.

Druhá příčina, že . . ., je ta, že Ježíš Kristus nás vykoupil z pekla; On si nás jakoby koupil.

Co dal za nás Kristus P.? (Život.) Komu to zaplatil, t. j. dal za nás? (Bohu.) My tedy Kristu P. úplně náležíme. Jako věc, kterou si koupíme, je naše, zcela nám náleží, takže s ní můžeme dělati co chceme: zničiti ji, změnití, darovati . . ., tak i celý svět úplně náleží Kristu Pánu; Kristus může s ním učiniti, co chce. Kristus Pán je tedy Pánem všech lidí, Pánem celého světa. Proto také má Kristus P. právo nám poroučeti, dávatí nám přikázání. P. Ježíš skutečně dal mnoho přikázání lidem; zvláště jsou známa dvě přikázání Kristova. Jak se jmenují tato dvě přikázání? (Přikázání lásky.) Protože P. Ježíš může dávatí lidem přikázání, t. j. zákony, jmenuje se také naším zákonodárcem; a že nás také může učiti a skutečně sám přes 3 léta učil a posud učí skrze církev učící, jmenuje se také naším učitelem.

V další odpovědi se vykládá, odkud víme, že Pán Ježíš je Syn Boží a pravý Bůh. Přečti ji, J.!

* 110. Odkud víme, že Ježíš Kristus je Syn Boží a pravý Bůh?

Že Ježíš Kristus je Syn Boží a pravý Bůh, víme:

1. *ze svědectví Otce nebeského;*
2. *z jeho vlastních výpovědí;*
3. *z učení apoštolův;*
4. *z ustavičného podání církve katolické.*

Již dříve jsme poznali, že Ježíš Kristus je Syn Boží, neboť víme, že má božskou přirozenost. (Ot. 105.) Ale v této odpovědi máme obsaženy 4 důkazy, které jsou tak jisty a nezvratny, že každý člověk může býti úplně jistě přesvědčen, že J. Kristus je skutečně Syn Boží a pravý Bůh. — Nežli ještě Kristus P. na svět přišel, již dávno před tím předpovídali proroci, že

Vykupitel bude Syn Boží; když pak Vykupitel se skutečně narodil a vyrostl,

1. Bůh Otec sám to výslovně řekl, že Vykupitel, t. j. Ježíš Kristus, je Jeho Synem. Přečti dole poznámku 1.! Kdy řekl Bůh Otec tato slova? (Vypravuj, jak se to stalo!) — Ještě jindy řekl Bůh Otec o Kristu P., že je Jeho Syn; to bylo tenkrát, když se Kristus P. proměnil na hoře Tábor. Tenkrát bylo slyšeti z oblaku, který zastínil Mojžíše a Eliáše, hlas: „Tentož je Syn můj milý, . . .“

2. Kristus P. to také sám o sobě několikrát řekl, že je Synem Božím a tedy pravým Bohem. Přečti dole poznámku 2.! Kristus P. také jednou řekl: „Já a Otec jedno jsme.“ (Jan X., 30.; ot. 57.) Co tím chtěl říci? (Že mají jednu přirozenost božskou, že je tedy pravý Bůh.) A ještě několikrát řekl Kristus P. o sobě, že je pravým Bohem. (Před Kaifášem!) A nejlépe to poznáváme z toho, že Kristus P. dělal zázraky, kterých nemůže dělati žádný člověk, ani žádný anděl, nýbrž jenom Bůh.

3. Sv. apoštolové vždycky věřili, že Kristus je Syn Boží a pravý Bůh, a také to vypravovali a dosvědčovali před jinými lidmi a za tuto pravdu se dali všichni umučiti. (Svatý Jan jediný zemřel smrtí přirozenou, ale také byl pro Krista mučen.) — Vypravoval jsem vám, kterak Kristus P. přislíbil sv. Petru nejvyšší moc svazovací a rozvazovací. (Bibl. dějep. n. z. čl. 36.) Napřed však, nežli P. Ježíš sv. Petru tuto moc přislíbil, tázal se svých učeníků: „Za koho mají lidé Syna člověka?“ I odpověděli Jemu: „Někteří za Jana Křtitele, jiní pak za Eliáše a opět jiní za Jeremiáše nebo za některého z proroků.“ Ježíš se tázal opět: „Avšak

kým vy mne býti pravíte?“ Kterou odpověď P. Ježíš na tuto otázku obdržel, je dole v poznámce 3. Přečti ji! Svatý Petr tedy jménem všech apoštolů vyznal, že . . . — Vypravuj, kterak se P. Ježíš zjevil sv. apoštolům po svém zmrtvýchvstání! (Svědectví Tomášovo.) A tak apoštolové také vždycky učili, že J. Kristus je pravý Bůh jako Bůh Otec, a že se mu musíme klaněti, jako Bohu Otci. — Když apoštolové uzdravovali nemocné, říkali vždycky: „Ve jménu Ježíše Krista“ (vstaň a choď a pod.); ukazovali tedy, že nikoliv sami ze sebe, nýbrž P. Ježíš, protože je pravým Bohem nemocného uzdravuje.

4. Jak učili svatí apoštolové o Kristu P., tak učili i jejich nástupci (církve učící), a tak tomu věří po všechny časy až podnes všichni praví křesťané; tak pevně tomu věří, že mnozí se dali raději umučiti i zabiti, než by byli tuto pravdu zapřeli. Církve sv. na sněmu církevním v Nicaei r. 325. výslovně prohlásila za článek víry, že J. Kristus má jednu a tutéž přirozenost jako Bůh Otec. Tuto pravdu musí věřiti každý, kdo chce býti pravým křesťanem. Tato pravda je tak důležitá, jak oněch 6 pravd základních, o kterých jsme se dříve učili.

Víme, že Kristus Pán je slíbený Vykupitel lidí, kterého Bůh asi za 4000 let po stvoření člověka poslal. Odkud to víme, že Kristus je skutečně slíbený Vykupitel, je obsaženo v odpovědi další.

*** 111. Odkud víme, že Ježíš Kristus je slíbený Vykupitel?**

Že Ježíš Kristus je slíbený Vykupitel, víme odtud, že se na něm vyplnilo všechno, co o Vykupiteli předpověděli proroci, a co o něm naznačovaly předobrazy.

Kdo byli proroci? (Ot. 8.) Co měli činiti proroci? Co bylo také úlohou proroků? Co proroci o budoucím Vykupiteli předpovídali, dozvíte se z odpovědi 112.; ale pamatujte si už napřed, že všecko to, co proroci o Vykupiteli předpověděli, na vlas se na Kristu Pánu vyplnilo. — P. Bůh také ještě jiným způsobem — nežli skrze proroky — připomínal ustavičně lidem, že přijde jednou na svět Vykupitel a jaký bude ten Vykupitel; připomínal jim to rozličnými osobami a věcmi, na kterých bylo něco velice podobného budoucímu Vykupiteli, a které tedy byly jakoby obrazem budoucího Vykupitele a toho, co Vykupitel měl jednou na světě konati neb učiti neb ustanoviti. Říkáme těm osobám a věcem předobrazy Vykupitele. Které předobrazy Vykupitele ve starém zákoně byly, dozvíte se z odp. 113.; ale pamatujte si už napřed, že i to všecko na Kristu P. úplně se vyplnilo, co o Něm tyto předobrazy naznačovaly. — Nyní si tedy přečteme, co o Vykupiteli předpověděli proroci.

* 112. Co předpověděli proroci o Vykupiteli?

Proroci o Vykupiteli předpověděli:

1. čas jeho příchodu a místo jeho narození;
2. jeho zázraky, utrpení a smrt;
3. jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení;
4. založení a ustavičné trvání církve svaté.

Ad 1. — Místo „příchodu“ můžeme říci „příchod“ nebo také „narození“ Vykupitele; předpověděli tedy, kdy slíbený Vykupitel přijde na svět, kdy se narodí a kde se narodí. Přečti dole poznámku 1.! Toto předpověděl o Vykupiteli Mojžíš, jak máte poznačeno v závorce; tam je vytištěno, že toto proroctví je zaznamenáno v písmě sv. starého zákona v I. kn. Mojž. ve

hl. 49. a ve verši 10. Z tohoto proroctví mohli lidé poznati čas, t. j. kdy se Vykupitel narodí. — Skutečně se Kristus Pán narodil tenkrát, když Židé už neměli svého krále. (Berla byla odňata od Judy...) Přečti ještě druhé proroctví, které pochází od proroka Micheáše! Z tohoto proroctví mohli lidé poznati místo, t. j. kde se Vykupitel narodí. Kde se narodil Kristus Pán? Vyplnilo se tedy to proroctví? Je tedy Kristus Pán skutečně slíbený Vykupitel?

Ad 2. — Přečti dole poznámku 2.! Od koho pochází toto proroctví? Co se praví v tomto proroctví o budoucím Vykupiteli? Dělal Kristus Pán skutečně zázraky? Které na př.? Vyplnilo se tedy toto proroctví na Kristu P.? Je tedy Kristus P. skutečně . . . Vykupitel? — Přečti ještě druhé proroctví! Je zde vytištěno slovo „žalm“; to znamená, že toto proroctví je zaznamenáno v písmě sv. ve knize, která je nadepsána „Kniha žalmů“ (žaltář); tato kniha pochází většinou od krále Davida. Král David napsal velmi mnoho žalmů. Žalm, ve kterém je toto proroctví o Vykupiteli obsaženo, je 21., který složil král David. Od koho tedy pochází toto 2. proroctví? Co předpověděl král David tímto 2. proroctvím o Vykupiteli? (Utrpení a smrt.) Trpěl skutečně Kristus P.? Umřel Kristus P.? Vyplnilo se tedy . . .? atd.?

Ad 3. — Přečti poznámku 3.! Od koho pochází toto proroctví? Co se v něm předpovídá o Vykupiteli? Vyplnilo se to na Kristu P.? Kdy vstal Kristus Pán z mrtvých? Kdy vstoupil Kristus P. na nebesa?

Ad 4. — Přečti poznámku 4.! Od koho pochází toto proroctví? Co se v něm předpovídá o Vykupiteli? Vyplnilo se toto proroctví? Je tomu skutečně tak, jak se praví v tomto proroctví? Slyšely jste již loni, že

církev sv. je rozšířena mezi všemi národy, že všude jsou lidé, kteří v Krista P. věří, Jemu se klaní a Jemu slouží, a na konci světa že budou všichni lidé křesťany, že bude jedna jediná církev Kristova. (Jeden ovčinec a jeden pastýř.)

Poznali jsme tedy, že skutečně na Kristu Pánu se vyplnilo všechno, co o budoucím Vykupiteli proroci předpověděli. Je tedy Kristus skutečně slíbený Vykupitel? — Přečti otázku 113., J.!

* 113. Které jsou hlavní předobrazy Vykupitele?

Hlavní předobrazy Vykupitele jsou:

Abel, Melchisedech a Isák, Josef egyptský a Jonáš; beránek velikonoční a měděný had.

O všech těchto sv. mužích i o beránku velikonočním a měděném hadu jste slyšely už v I. tř. Dovede někdo říci, čím se podobal Abel Kristu Pánu? (Svatý, nevinně zabitý od vlastního bratra; Kristus P. také svatý, zabitý nevinně od vlastních bratrů — krajanů. — NB. Hleď otázkami přivést děti, by vytkly na Abelovi a jiných předobrazech znaky budoucího Vykupitele a pak rovněž otázkami veď děti k tomu, by také na Kristu P. tytéž znaky našly!) Abel byl tedy jako o b r a z e m budoucího Vykupitele, P. Bůh poslal Abela na svět proto, by lidé na něm aspoň poněkud poznati mohli, jaký bude slíbený Vykupitel.

Ještě lépe mohli lidé poznati na Melchisedechovi, jaký bude budoucí Vykupitel a co bude konati. (Bude knězem, ustanoví nekrvavou oběť mše svaté atd. Zase otázkami vyvozuj!)

Na Isákovi mohli lidé poznati, že slíbený Vykupitel atd.

Josef Egyptský . . . (NB. Podle času bylo by dobře vložiti zde i Mojžíše jako předobraz Vykupitele.)

Jonáš . . . beránek velikonoční . . .
měděný had . . .

Vidíte, že všechny předobrazy Vykupitele ve st. zákoně se úplně vyplnily na Kristu P. — Je tedy Kristus skutečně slíbený Vykupitel?

Naučení: Z tohoto článku víry jste poznaly překrásné pravdy o Kristu Pánu. Poznaly jste, že Pán Ježíš je pravý Bůh a Syn Boží, že je Bůh a spolu člověk, že nás svou smrtí vykoupil . . . .

Buďte mu vděчны za to a vyslovujte jeho nejsvětější jméno Ježíš s největší uctivostí a vděčností, neboť kdyby nebyl Kristus P. přišel na svět a kdyby nebyl za nás umřel, byli bychom všichni bývali na věky zavrženi.

Třetí článek víry.

Ve 2. čl. víry jsme se učili o Vykupiteli, že je pravým Synem Božím. Ve 3. čl. víry se budeme učit, že Vykupitel byl pravým člověkem a budeme se učit o celém Jeho životě pozemském — od Jeho narození až po jeho utrpení —: nejprve, kterak se stal člověkem, pak, kdo byl Jeho matkou, kde se narodil, kdo se to dověděl, že se Vykupitel narodil, kterak byl živ, dokud byl malý, co činil potom, když vyrostl, kterak začal učit lidi, kterak dělal zázraky a předpovídal budoucí věci. Jak zní 3. čl. víry? Přečti to také z katechismu, J.!

M 114. Jak zní třetí článek víry?

Třetí článek víry zní: „Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.“

Kdo jest to, o němž se zde praví: „Jenž“ ...?“ Tato slova: jenž se počal . . . jsou článkem víry. Když se tento článek víry modlíme, chceme tím říci, že věříme, že Duch svatý to způsobil, t. j. učinil, aby Syn Boží se narodil jako člověk, a by P. Maria byla Jeho matkou. Co věříme a vyznáváme slovy 3. článku víry? — Čemu nás učí 3. článek víry, dovíte se z odpovědi následující.

115. Čemu učí třetí článek víry?

Třetí článek víry učí, kterak se Syn Boží stal člověkem.

To je to hlavní, čemu učí 3. čl. víry: Kterak se Syn Boží stal člověkem. Ale jak jsem vám pravil, budeme se ve 3. čl. víry učit ještě více, totiž o celém pozemském životě Krista P. — Kterak se Syn Boží stal člověkem, je vyloženo v odpovědi další.

116. Kterak se stal Syn Boží člověkem?

Syn Boží se stal člověkem tak, že zázračným způsobem, mocí Ducha svatého, vzal na sebe lidskou přirozenost.

Kterou přirozenost má Syn Boží jakožto Bůh? Kterou přirozenost vzal ještě na sebe Syn Boží? Čí mocí vzal na sebe lidskou přirozenost? Co náleží k lidské přirozenosti? Místo „tělo a duše“ můžeme říci: „člověk“. Tedy místo: vzal na sebe lidskou přirozenost můžeme říci: „stal se člověkem“. Tato odpověď celá tedy znamená: Duch sv. zázračným způsobem učinil, že Syn Boží se stal člověkem (se vtělil). Co znamená odp. 116.?

Která slova řekl archanděl Gabriel k P. Marii, když se divila, jak je možno, aby byla matkou Vykupitele? Máte ta slova v poznámce 1.; přečti ji! —

Vidíme tedy, že Duch sv. to způsobil, aby se Syn Boží stal člověkem. Ale která je to možno, že Syn Boží se stal člověkem, toho nepochopí nikdo, to je tajemství víry; jmenuje se toto tajemství tajemství vtělení Syna Božího. Na památku toho, že Syn Boží se stal člověkem, a že P. Maria se stala Jeho matkou, slavíme v církvi katolické svátek „zvěstování P. Marie“ (25. března), protože Syn Boží se stal člověkem v tom okamžiku, jak archanděl Gabriel P. Marii zvěstoval, že bude matkou Vykupitele. — Ale nejenom na tento svátek si máme připomínati, že Syn Boží se stal člověkem, nýbrž, — protože je to pro nás tak důležitá událost, že na ní závisí naše vykoupení, — nařídila církev sv., by se každý den třikrát zvonilo klekání: ráno, v poledne a večer. Kterou modlitbu se modlíme při zvonění klekání? Anděl Páně se modlíme právě proto, bychom si pokaždé připomenuli vtělení Syna Božího. (Ot. 276. a 278.) Protože Ježíš Kristus se narodil z Marie P., jak se praví ve 3. čl. víry, nazývá se Panna Maria Jeho matkou, jak je vytištěno také v odp. 117.

M 117. Koho má Ježíš Kristus jako člověk za matku?

*Ježíš Kristus má jako člověk za matku **Marii**,
nejblahoslavenější Pannu*

Praví se v této odpovědi, že J. Kristus jakožto člověk má Pannu Marii za svou matku. P. Maria porodila J. Krista jakožto člověka, P. Ježíš má jen své lidské tělo (jen lidskou přirozenost) od P. Marie, nikoliv božskou přirozenost. Od koho má má Pán Ježíš božskou přirozenost? (Od Otce od

věčnosti zplozen = zrozen.) Ačkoli však P. Maria porodila Ježíše Krista jakožto člověka, přece se nazývá matkou Boží. Proč se tak nazývá, je vyloženo v odpovědi 118.

M 118. Proč se nazývá Maria „matkou Boží“?

Maria se nazývá „matkou Boží“, protože porodila Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk.

Panna Maria porodila tedy J. Krista jakožto člověka; ale Syn Marie P. je nejenom člověkem, nýbrž spolu = zároveň také Bohem; je b o ž s k á o s o b a, a proto se může říci o P. Marii, že porodila také Syna Božího (jakožto člověka). Proto se říká Panně Marii a ona skutečně jest rodička Boží, t. j. matka Boží. Vzpomeňte si, že se často modlíváte: „Oroduj za nás, svatá Boží rodičko!“ Že Panna Maria je matkou Syna Božího, věděla také sv. Alžběta; jí to vnukl Duch svatý. A proto, když ji P. Maria navštívila, řekla jí svatá Alžběta slova, která máte dole v poznámce 2. Přečti ji! Místo Pána mého mohlo by tam býti Boha mého. Vidíte, že Panna Maria je skutečně matkou Boží. Protože P. Maria je matkou Boží, má nesmírnou důstojnost, je P. Bohu tak blízka jako žádný anděl na nebi, žádný svatý a žádný člověk a proto se nazývá také královnou andělův a královnou svatých; proto také Panna Maria ani nemohla a nesměla míti na sobě nikdy hříchu dědičného.

V odpovědi 117. se nazývá Panna Maria „nejblahoslavenější Pannou“. Proč se tak nazývá, je vyloženo v odpovědi 119.

* 119. Proč se nazývá Maria „nejblahoslavenější Pannou“?

Maria se nazývá „nejblahoslavenější Pannou“, protože vždycky pannou zůstala a my ji blahoslaviti máme nade všechny panny.

V této odpovědi se praví o P. Marii, že byla čistou pannou tenkrát, když Syna Božího počala a porodila a že zůstala po celý život čistou pannou. Každá jiná dívka, t. j. panna na světě, když se vdá a když jí P. Bůh dá dítka, již není pannou (nazývá se potom paní), ale P. Maria, třebaš měla dítko, třebaš porodila P. Ježíše, přece zůstala i při tom i po tom pořád pannou, neboť se to stalo mocí Ducha sv. To je tajemství, kterého nikdo na světě nepochopí. Byla to nesmírná milost, nesmírné vyznamenání, které P. Bůh Panně Marii učinil, a proto také, jak se praví v katechismu, máme i my P. Marii blahoslaviti, t. j. blaženou = šťastnou nazývati a chváliti více než všechny ostatní panny na světě, více než ty panny, které jsou svaté v nebi, neboť žádná panna na světě nebyla tak svatá a čistá (bez nejmenšího hříchu) jako P. Maria a proto žádná z nich nebyla vyvolena za matku Syna Božího. Proto P. Maria se nazývá královnou panen, jak se modlíváte v litanii loretanské. Panna Maria je skutečně nejblaženější a nejšťastnější pannou, neboť právě proto, že se stala matkou Syna Božího, neměla na sobě hříchu dědičného, ba Panna Maria byla tak svatá, že za celý svůj život se nedopustila ani nejmenšího hříchu (osobního); neměla nikdy ani nejmenšího zlého pokušení nebo zlé myšlenky nebo zlé žádosti, — a když umřela, byla vzata hned s tělem svým do nebe. Svátek Nanebevzetí P. Marie

je 15. srpna; v růženci se modlíme: „Který Tě, Panno, na nebe vzíti ráčil.“

Protože P. Maria je tak nesmírně vyznamenaná a povýšena nade všechny panny, proto církev katol. velice ctí P. Marii a proto tolik svátků P. Marie ustanovila. Které svátky P. Marie znáte? Proto se k P. Marii modlíme tolik krásných modliteb. Které modlitby k Panně Marii znáte? Modlívejte se zvláště modlitbu Zdravas Královno a Pod ochranu Tvou a zpívejte rády v kostele písně k P. Marii, ale zvláště rády se modlívejte svatý růženec. Všecky tyto modlitby máte v katechismu na str. 175., 176. a 177. (NB. O úctě Panny Marie a její přímlově promluví se obšírněji při otázce 325. a 226.)

Víme tedy, že P. Ježíš jakožto člověk měl za matku P. Marii. Každý člověk na světě má však nejen matku, ale také otce. Zdali pak tomu bylo také tak u Krista P.? Přečti otázku a odp. 120., J.!

✓ **120. Má-li Ježíš Kristus jako člověk otce?**

Ježíš Kristus jako člověk nemá otce; Josef, ženich Panny Marie, byl jen pěstounem Ježíše Krista.

Sv. Josef byl toliko pěstounem Ježíše Krista znamená, že P. Bůh poručil sv. Josefovi, by se o Pána Ježíše staral tak, jakoby byl Jeho otcem. Ale byl sv. Josef otcem J. Krista? Co znamená, že byl toliko Jeho pěstounem? (Měl se o Něho starati jak otec o svého syna.) Mnozí lidé, když viděli, že svatý Josef se stará o Ježíška jak o svého Syna, mysli, že svatý Josef je skutečně Jeho otcem; ale sv. Josef nebyl Jeho otcem. Kdo jest otcem J. Krista? Vidíte, P. Ježíš má svého otce

v nebi a svou matku má na zemi; říkáme: P. Ježíš má jakožto Bůh otce, jakožto člověk otce nemá; P. Ježíš má jakožto člověk matku, jakožto Bůh matky nemá. —

Svatý Josef byl tak čistý mládenec, t. j. panic, jako P. Maria; byl svatý, spravedlivý atd., jinak by ho Pán Bůh nebyl vyvolil za pěstouna svého Syna. Protože svatý Josef byl tak čistotný, maluje se s lilii v ruce; čistá lilie znamená jeho nevinnost a čistotu. Kdy je svátek sv. Josefa? Sv. Josefa máme velice ctíti, neboť toho zasluhuje, protože sám Pán Bůh jej tak vyznamenal, že jej učinil pěstounem svého Syna. Jako sv. Josef ochraňoval Ježíška zde na zemi, tak se nyní stará, t. j. ochraňuje celou církev sv., kterou P. Ježíš založil; on je patronem celé církve svaté. Ke svatému Josefu se máme modliti za šťastnou hodinku smrti a vždy, kdykoliv potřebujeme něčeho pro svůj život. Po celý měsíc března k úctě sv. Josefa modlí se po mši sv. modlitba „K tobě, sv. Josefe . . .“ Svatý Josef je také patronem řemeslníků (tesařů), protože on sám byl řemeslníkem (tesařem). —

Ke komu šla Panna Maria, když od ní odešel archanděl Gabriel, který jí zvěstoval, že bude matkou Vykupitele? Vypravuj, která navštívila Panna Maria svatou Alžbětu! (Biblická dějprava článek 3. — Tajemství růžence: „Se kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila!“)

Od té doby, co archanděl Gabriel od Panny Marie odešel, uplynul skoro rok. Tenkrát panoval v Římě císař Augustus; byl také pánem židovské země, ve které žila Panna Maria a svatý Josef. Císař Augustus chtěl věděti, kolik má lidí ve své zemi. Co

tedy nařídil císař Augustus? (Opakuj krátce dle biblické dějeprawy čl. 5., odst. 2.) Kde se tedy narodil Ježíš Kristus? — Přečti to z katechismu!

M 121. Kde se narodil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus narodil se v Betlémě ve chlévě.

Ve které zemi je město Betlém? P. Ježíš se narodil ve chlévě, tedy v největší bídě, ponížení a pokoře, protože chtěl hned od svého narození trpěti za hřích Adamův (pýchu). Vědělo se, že Vykupitel se má naroditi v Betlémě? Který prorok to předpověděl? (Micheáš; ot. 112.) Kdy se koná v církvi památka narození Páně? (Krátké opakování o hodou Božím vánočním, o štědrém dnu, zvycích a obyčejích toho dne a významu jejich...) Když se Vykupitel narodil, věděl to nejprve svatý Josef a Panna Maria a velice se radovali; ale Pán Bůh chtěl, aby to i jiní lidé věděli a se radovali, a proto jim to také oznámil. Když se rodičům narodí děťátko, také to oznamují svým příbuzným a jiným lidem; buďto sami jim to jdou říci, nebo k nim někoho pošlou, nebo jim pošlou psaní. Tak P. Bůh také oznámil lidem, že se narodil Vykupitel. Po kom to vzkázal, nebo-li: kdo zvěstoval lidem narození Vykupitele, je obsaženo v ot. 122.

M 122. Kdo zvěstoval narození Ježíše Krista?

Narození Ježíše Krista zvěstovali:

1. anděl pastýřům;
2. hvězda mudrcům na východě;
3. mudrcové králi Herodesovi a zákonníkům;
4. Duch sv. starci Simeonovi a prorokyni Anně v Jerusalemě;
5. Simeon a Anna lidu v chrámě.

(NB. Probírá se nyní celý život P. Ježíše ve hlavních rysech podle bibl. dějepavy a to v rozsahu textu velikého a textu označeného **: čl.: 5., 6., 7., 8. Je důležité vésti děti tak, aby dovedly vypočítati správně a postupně jednotlivé události z celého života Kristova, neboť z událostí těchto vysvítá vždy jasněji a jasněji, že P. Ježíš jest onen slíbený Vykupitel, a děti pak mají také jasnější pojem a přehled roku církevního a lépe se do něho vpraví. Když byly zopakovány případně články z biblické dějepavy, přečte se příslušná otázka a odpověď z katechismu a dětem se uloží.)

M 123. Co víme z dětství Ježíšova?

Z dětství Ježíšova víme:

1. že byl osmého dne po svém narození obřezán a Ježíš nazván;
2. že byl čtyřicátého dne v chrámě obětován;
3. že mudrci od východu se mu klaněli a zlato, kadidlo a myrrhu darem mu přinesli;
4. že ušel úkladů Herodesových útekem do Egypta, a po smrti jeho že byl přinesen do Nazareta.

(NB. Paedagogové rozeznávají:

věk nemluvněte — 1. r.

„ dítěte od 1.—7. r.

„ hocha a dívky od 7.—16. [—14.] r.;

avšak zde se dětstvím Kristovým rozumí nejprvnější doba života Kristova, jeho první věk. Opakuje se zase dle biblické dějepavy, pak se to přečte z katechismu a konečně uloží.)

M 124. Co víme z mládí Ježíšova?

Z mládí Ježíšova víme:

1. že šel, když mu bylo avandct let, se svými rodiči na slavnost do Jerusaléma, tam zůstal a byl po třech dnech od nich v chrámě nalezen;

2. že byl rodičům svým poddán, prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí a vedl život skrytý, až začal konati svůj veřejný úřad učitelský.

(NB. Mládím Ježíšovým se zde rozumí jeho věk asi od 7. let, až dospěl v muže, ten věk tedy, který paedagogové nazývají věkem hochy a jinochy (od 7.—24. let). Opakuje se dle bibl. dějepřavy čl. 10.; ad 2. viz „Výklad M. K.“ ot. 71.!) —

Od 12.—30. roku žil Pán Ježíš v Nazaretě v tichosti a skrytosti, takže nikdo ani nevěděl, že je Synem Božím; byl živ jako každý jiný člověk a pomáhal sv. Josefu při jeho řemesle tesařském až do 30. roku.

Hlavní události ze života Krista Pána od Jeho početí a narození až do Jeho mládí, pokud jsou nám známy, máme krátce obsaženy v tajemstvích radostného růžence. Jmenuj tajemství radostného růžence! (Stř. katech. str. 175.) —

Učili jsme se dříve (ot. * 103.), že Pán Ježíš je naším učitelem nebo-li prorokem. Pán Ježíš přišel totiž také proto na svět, aby poučoval o Pánu Bohu všechny lidi, protože lidé P. Boha už velmi málo a velmi špatně znali. Pán Ježíš jim měl pověděti, co musejí věřiti a dělati, aby mohli býti jednou spaseni. Učiti lidi bylo tedy povinností nebo-li úlohou nebo-li úřadem Pána Ježíše. Měl konati úřad učitelský mezi lidmi, t. j. přede všemi lidmi tak, aby Jej každý, kdo chtěl, mohl slyšeti; proto se jmenuje učitelský úřad Jeho veřejný úřad učitelský. Místo úřad učitelský mohli bychom také říci úřad prorocký, neboť proroci,

jak jsem vám už vypravoval (ot. 8.), měli hlavní povinnost poučovati lidi o P. Bohu, o Jeho příkázáních a vůli. Kdy P. Ježíš začal konati úřad učitelský, je obsaženo v odpovědi 125.

M 125. Kdy začal Pán Ježíš konati svůj úřad učitelský?

Pán Ježíš začal konati svůj úřad učitelský, když mu bylo třicet let.

Ve starém zákoně nesměl nikdo vyučovati dříve, dokud mu nebylo 30 let; tak to bylo poručeno v zákoně Mojžíšově. Proto se P. Ježíš také dle toho řídil (jako se podrobil zákonu o obřízce). Nežli však P. Ježíš začal veřejně učit, musili býti lidé na to připraveni (jako se Pán Ježíš sám také na tento úřad učitelský připravoval). Předcházely, t. j. staly se totiž napřed mnohé důležité události, kterými lidé byli na Jeho učení připraveni. Které to události byly, nebo-li: co bylo přípravou na . . . , jest vám známo od loňska.

První věc, která se stala, než P. Ježíš začal učit, bylo to, že krátce před tím začal svatý Jan Křtitel kázati pokání, učit a křtiti lidi. Kde žil sv. Jan Křtitel? Kterak kázal svatý Jan? (Opakuj dle biblické dějepavy n. z. čl. 11. a 12.; Výklad M. K. ot. 73.; přečte se a uloží z katechismu otázka a odpověď 126.)

M 126. Co bylo přípravou na učitelský úřad Pána Ježíše?

Přípravou na učitelský úřad P. J. bylo toto:
1. Jan Křtitel kázal pokání a svědčil, že Ježíš jest beránek Boží, který snímá hřích světa;

2. *Ježíš se dal od Jana v řece Jordaně pokřtiti;*

3. *při křtu Ježíšově Duch svatý sestoupil na něho viditelně ve způsobě holubice, a Bůh Otec vydal hlas: „Tento jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil“;*

4. *Ježíš odešel, veden jsa od Ducha svatého, na poušť a tam se čtyřicet dní a nocí postil; byl pak pokoušen od ďábla, a andělé mu sloužili.*

Z pouště vracel se zase P. Ježíš do Galileě, kde bylo městečko Nazaret, ve kterém byl Kristus Pán vychován, a teprve nyní začal konati svůj úřad učitelský.

Kterak P. Ježíš tento úřad konal, vykládá se v odpovědi 127.

127. Kterak konal P. Ježíš svůj úřad učitelský ?

Pán Ježíš konal svůj úřad učitelský takto:

1. *chodil ve své vlasti z místa na místo a všude dobře činil;*

2. *přijímal učentky a vyvolil z nich dvanáct apoštolův;*

3. *učil pravdám, které věřiti, a ctnostem, které konati máme.*

Slyšely jste už dříve, že P. Ježíš neučil pořád na jednom místě, nýbrž že chodil po celé zemi židovské z místa na místo. Proč se nazývá země židovská vlastí P. Ježíše? Kudy Pán Ježíš chodil, všude učil. Kde na př. vyučoval P. Ježíš? (V městech, dědinách, na ulicích, v modlitebnách = synagogách, na cestách, mnohdy učil v poli nebo na některé hoře, někdy vyučoval z lodičky atd.) P. Ježíš učil všude, kde právě byli lidé. Co se ještě praví v odstavci 1. o Pánu Ježíši? Všude dobře činil.

P. Ježíš činil lidem dobře na duši i na těle. Co dobrého na duši činil P. Ježíš? (Učil o Bohu, odpouštěl hříchy.) Komu odpustil hříchy P. Ježíš? (N. z. čl. 20., 25. a j.) — Co dobrého činil P. Ježíš lidem na těle? (Uzdravoval nemocné, křísil mrtvé.) Koho na př. uzdravil Pán Ježíš? (Dnou sklíčeného, malomocného, člověka 38 let nemocného u rybníka bravného, mnoho nemocných a posedlých v Kafarnaum a j.) Koho vzkřísil Pán Ježíš z mrtvých? (Mládence naimského, dceru Jairovu, Lazara.)

P. Ježíš však také přijímal učeníky a vyvolil si z nich 12 apoštolů. Kterak přijal Kristus Pán první učeníky? (N. z. čl. 13. a 31.; viz evandélium sv. Jana, hl. 1.; svátek sv. Ondřeje v Brev. 30. XI.)

Pán Ježíš učil tomu, co měli lidé věřiti, t. j. pravdám, a co měli dělati, t. j. ctnostem, aby byli spaseni. Nejen tomu P. Ježíš učil, nýbrž poroučel to lidem, neboť mohl to poroučeti, protože je Bůh a Pán náš. (Královský úřad Kristův.)

Všecko, čemu Pán Ježíš učil, bylo tak krásné, srozumitelné a pravdivé, že každý, kdo chtěl, mohl tomu rozuměti. Kristus P. také sám všecko tak dělal, jak tomu učil lidi a jak jim to poroučel, a také lidem dokázal, že to, čemu učí, je jistá pravda, že je skutečně slíbený Vykupitel. V katechismu se praví, že Pán Ježíš potvrzoval své učení. Čím je potvrzoval, je obsaženo v odpovědi 128.

128. Čím potvrzoval Pán Ježíš pravdu svého učení?

Pán Ježíš potvrzoval pravdu svého učení:

1. svatostí svého života;
2. svědectvími svatého písma;
3. zázraky a proroctvími.

Ad 1. — P. Ježíš vedl život velice svatý; čemu učil, to také sám dělal. Pán Ježíš byl zvláště velice mírný a laskavý i ke hříšníkům; byl dobročinný a milosrdný; měl velice rád zvláště malé děti. Kristus Pán byl tak svatě živ, že ani Jeho největší nepřátelé nemohli na Něm najíti žádného hříchu. Kristus Pán jim to jednou do očí řekl: „Kdo z vás bude mne trestati ze hříchu?“ (Jan VIII. 46.) t. j. „nikdo z vás nemůže mne trestati ze hříchu, protože ja žádného hříchu nemám.“ Kdo pozoroval Pána Ježíše, každý snadno poznal, že, když je on tak svatě živ, že i učení, které hlásá a podle kterého se sám řídí, jest svaté a božské (že od Boha nejsvětějšího pochází a k Bohu, t. j. ke svatosti nás vede). Kristus P. tedy potvrzoval své učení svatostí svého života. Ale svatý život Krista Pána je také pro nás příkladem, t. j. Kristus P. nejen lidi učil, co mají dělati, nýbrž sám na sobě ukázal, co a jak máme dělati, bychom mohli býti spaseni; a proto chceme-li býti spaseni, musíme to tak dělati, musíme se Kristu P. aspoň podobati.

Ad 2. — T. j. tím, co o Vykupiteli bylo napsáno v písmě sv. starého zákona. Slyšely jste, že mnoho set let před tím, než Vykupitel přišel na svět, předpovídali proroci velmi mnoho o Něm. Co předpověděli proroci o Vykupiteli? (Ot. * 112.) Tato proroctví byla napsána v písmě sv. st. z., a když P. Ježíš chtěl, aby Mu lidé uvěřili, že je Syn Boží a slíbený Vykupitel, tu odvolával se také na písmo sv. st. z. V pozn. 2. dole máme napsáno, kterak se Kristus Pán dovolával písma sv. Přečti ji! —

Kristus P. tedy říkal: „Podívejte se jen do písma svatého a přečtete si, co napsali proroci. Tam je napsáno, že Vykupitel se narodí v Betlémě: a já jsem

se narodil v Betlémě! Tam je psáno . . . atd. Vidíte, písmo sv. to dosvědčuje o mně, t. j. vydává svědectví o mně, že já jsem slíbený Vykupitel. A jako je pravda, že já jsem slíbený Vykupitel, tak také je pravda všechno to, co kážu, čemu vás učím.“

Ad. 3. — Kdyby někdo nebyl věřil Kristu Pánu už pro Jeho svatost a pro svědectví z písma sv., tu musil v Něho konečně uvěřiti proto, že Kristus Pán dělal zázraky a předpovídal budoucí věci.

Zázrak je takový skutek, který může vykonati jen sám Bůh všemohoucí (nebo komu dá Pán Bůh k tomu moc.) Proroctví je úplně jisté předpovědění takové budoucí věci, které nemůže nikdo věděti než jediný vševědoucí Bůh (nebo komu Bůh to vnukne). Co je zázrak? Co je proroctví? Již jste slyšely a četly z biblické dějepavy o mnohých zázracích, které činil Kristus Pán; také v katechismu máme Jeho hlavní zázraky obsaženy v odp. 129.

* 129. Které zázraky činil Pán Ježíš?

Pán Ježíš činil rozličné zázraky, na příklad: proměnil vodu ve víno a dvakrát nasytil tisíce lidí několika chleby; vymítal ďábelství a utišil bouři na moři; uzdravoval pouhým slovem nemocné všeho druhu, křtíval mrtvé a sám vstal slavně z mrtvých.

Ve kterém městečku proměnil Pán Ježíš vodu ve víno? Při které příležitosti se to stalo? Vypravuj to! (Biblické dějepavy nový zákon čl. 14. Podobně se zopakují ostatní zázraky zde uvedené dle biblické dějepavy čl. 33., 18., 29., 26., 35., 47., 51., 23., 30., 76.) V další otázce máme obsaženy některé důležité věci, které P. Ježíš předpověděl.

* 130. Co předpověděl Pán Ježíš?

Pán Ježíš předpověděl, že ho Jidáš zradí a Petr zapře, že bude ukřižován a vstane z mrtvých, že vstoupí na nebesa a sešle Ducha svatého, že Jerusalem bude zbořen a mnoho jiného.

(Opakuje se dle bibl. dějepr. čl. 65. odstavec 2. a 3., čl. 66., 81., 61., odst. 2. a násl.)

Mohli uvěřiti všichni lidé v P. Ježíše, že je Syn Boží a slíbený Vykupitel a že Jeho učení je pravé? Zdali všichni lidé uvěřili v P. Ježíše, dovíme se z odpovědi následující.

M 131. Zdali všichni uvěřili v Pána Ježíše?

Všichni neuvěřili v Pána Ježíše; zvláště nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové nenáviděli ho pro jeho učení a hleděli ho usmrtiti.

Jak se jmenují lidé, kteří v P. Ježíše uvěřili? Věřící. Jak se jmenují ti, kteří nevěřili a nevěří v Pána Ježíše? Nevěřící. Kdo zvláště neuvěřil v Pána Ježíše? Kdo byli zákonníci? (Mužové, kteří znali dobře písmo svaté st. z. a vyučovali i tomu lid.) Kdo byli fariseové? (Učení mužové, kteří se však neřídili dle zákona Božího, nýbrž podle předpisů, které si sami udělali (lidských) a které na oko zachovávali velmi přísně, ale ve skutečnosti nebyli tak hodni (někteří byli také hodni, na př. Nikodem); byli pyšní, lakomi, závistivi a uměli se velmi dobře přetvařovati, dělali se lepšími a nábožnějšími, než skutečně byli; postili se jen před lidmi, ale doma, kde jich nikdo neviděl, se nepostili, almužnu dávali tak, aby je každý viděl a za to chválil atd. Obílení hrobové!)

Mohli-li i nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové uvěřiti v P. Ježíše, kdyby byli chtěli? Proč nechťeli v Něho uvěřiti? Proč nenáviděli Pána Ježíše? (Pán Ježíš učil, co se jim nelíbilo, čeho oni nechťeli dělati: lásce k nepřátelům, dobrým skutkům, vytýkal jim veřejně jejich hříchy, vyvracel jejich bludné učení, nazval je pokrytci a obílenými hroby; mnoho lidí už v Něho věřilo.)

Čím více lidí v P. Ježíše věřilo, tím větší zlost měli na Něho nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové. Zvláště tenkrát, když vzkřísil Pán Ježíš *L a z a r a* a uzdravil slepého od narození, uvěřilo velmi mnoho lidí v Něho, a tu nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové měli na Něho nesmírnou zlost. (Biblická dějprava, čl. 56., 47.) Ještě větší zlost měli, když Kristus Pán jel do Jerusalema na oslátku, a všichni lidé Mu dělali velikou slávu. (Čl. 59.) Největší zlost měli, když je Pán Ježíš nazval obílenými hroby. Proto chtěli Pána Ježíše zabiti a radili se a přemýšleli, kterak by Ho tajně chytili a usmrtili; ale nedařilo se jim to dlouho, dokud Pán Ježíš sám nechťel se dáti od nich chytiti a usmrtiti, aby za nás umřel. Teprve, když Pán Ježíš přes 3 roky učil, chťel za nás umříti a proto se dal od Židů zajmouti a usmrtiti. (Krátce a postupně se zopakuje „vjezd Kristův do Jerusalema“ — čl. 59., „poslední slavnost velikonoční“ — čl. 64., 65., 67., 68.)

Co Kristus Pán za nás jako člověk trpěl, aby nás vykoupil, budeme se učiti ve 4. článku víry.

Naučení: Děkujte Pánu Bohu za to, že poslal Syna svého na svět, aby se stal člověkem a za nás trpěl a nás svou smrtí vykoupil. Věřte pevně v učení Ježíše Krista, neboť jste se přesvědčily, jak pravdivé

je to učení a kterak je Kristus P. potvrdil. Jinak ani nemůžete přijíti do nebe, než když se budete dle tohoto učení řídit. Kristus Pán sám řekl: „Já jsem cesta, pravda i život. Žádný nepřichází k Otci, než skrze mne.“ Jan XIV. 6.

Čtvrtý článek víry.

Jak zní 4. čl. víry? Přečti tuto otázku a odpověď také z katechismu, J.!

M 132. Jak zní čtvrtý článek víry?

Čtvrtý článek víry zní: „Trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.“

Ve 4. čl. víry budeme se tedy učit o utrpení Páně, o Jeho ukřižování, o Jeho smrti a pohřbu. O čem se budeme učit ve 4. čl. víry? Kristus P. trpěl mnoho již od svého narození (bídu, zimu, pronásledování atd.), ale ve 4. čl. víry se mluví o tom, co Kristus Pán trpěl pod pontským Pilátem, t. j. za panování pontského Piláta.

Čím vladařem byl Pilát? Ze které země pocházel Pilát? Byl Pilát také Žid? Tento Pilát, jak později (ot. 137.) uslyšíte, odsoudil P. Ježíše ke smrti na kříži. — Ve 4. čl. víry praví se výslovně, že Kristus Pán trpěl a umřel za vladařství nebo-li panování pontského Piláta, aby každý docela dobře věděl, kdy Kristus P. za nás trpěl a by nikdo o tom nemohl pochybovati. Ve kterém městě trpěl Kristus P.? Ve kterou roční dobu to bylo? Které svátky slavili tehdy Židé?

Nežli se budeme učit, co všecko trpěl P. Ježíš, přečteme si ot. a odp. 133., ze které se dovíme, trpěl-li Kristus P. jako Bůh nebo jako člověk.

M 133. Trpěl-li Ježíš Kristus jako Bůh anebo jako člověk?

Ježíš Kristus trpěl pouze jako člověk; neboť jako Bůh nemohl trpěti.

Proč nemohl Ježíš Kristus trpěti jako Bůh? (Ot. 108.) Ježíš Kristus mohl tedy trpěti jenom na svém lidském těle a na své lidské duši; jen lidská přirozenost J. Krista (tělo a duše) mohla trpěti, nikoliv přirozenost božská. — Můžeme-li také říci: J. Kristus, t. j. Syn Boží, trpěl za nás? Proč tak můžeme také říci? (Ot. 106., 107.)

V další odpovědi se povídá, co o Ježíš Kristus pro nás trpěl.

M 134. Co trpěl Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus trpěl nevýslovně veliké bolesti na duši i na těle.

Člověk může trpěti bolesti na těle i na duši. Kristus P., protože měl lidskou přirozenost jako my, trpěl bolesti nesmírné na těle i na duši. V dalších dvou odpovědích se vykládá, co trpěl Ježíš Kristus na duši a na těle.

135. Co trpěl Ježíš Kristus na duši?

Na duši trpěl Ježíš Kristus velikou úzkost a zármutek, posměch a pohrdání, pomluvy a jiné křivdy.

Že duše Krista P. trpěla nesmírnou úzkost a zármutek, poznáváme z toho, co Kristus P. řekl svým učeníkům, Petru, Jakubovi a Janovi, když s nimi přišel do zahrady Gethsemanské; počal se rmoutiti a teskliv býti a řekl: „Smutnáť je duše má až k smrti!“ (Bibl. dějprava n. z. čl. 67.)

Jak nesmírnou bolest cítil Kristus Pán na duši, poznáváme z toho, že se Kristus P. v zahradě Gethsemanské až krví potil strachem. Proč Kristus P. se tak rmoutil a strachoval? (Protože věděl, co všecko bude trpěti, a věděl, že mnozí lidé přece nebudou spasení; věděl také, co ještě bude hříchů spácháno až do konce světa.)

Duše P. Ježíše trpěla nesmírné bolesti a zármutek také nad tím, že Kristus Pán věděl, že Jidáš Ho zradil (bibl. dějeprava n. z. čl. 67.: „Příteli, nač jsi přišel? Jidáši! Políbením zrazuješ Syna člověka?“), že Petr Ho zapřel (bibl. dějeprava n. z. čl. 70.), že všichni apoštolové Ho opustili a utekli (biblická dějeprava n. z. čl. 68.) Nesmírnou bolest pocítil Kristus Pán na duši, když cestou na horu Kalvarii potkal Pannu Marii, matku svou. Na kříži trpěl P. Ježíš největší bolest, takže volal: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ —

Kristus P. trpěl na duši také mnoho posměchu a pohrdání: Židé chovali se ku Kristu P., mluvili o Něm a mysli o Něm jak o nejhorším člověku, zacházeli s Ním tak, že každý, kdo to viděl, smál se Kristu P.; dělali si z Krista P. smích (blázný). V domě knížete kněžského Kaifáše Mu zakrývali oči, bili Jej do tváře a říkali: „Prorokuj, kdo jest, který tebe udeřil!“ U Herodesa oblekli Krista P. na posměch do bílého roucha. U Piláta oblékli Mu vojáci roztrhaný, špinavý, červený vojenský plášť místo královského purpurového pláště, místo královského žezla dali Mu do rukou třtinu, plili Mu do tváře, klekali před Ním posměšně a volali: „Zdráv buď, králi židovský!“ A když už Kristus P. byl na kříži, ještě se Mu posmívali zákonníci a kněží židovští a křičeli

na Něho: „Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže. Jestliže je král israelský, ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme jemu.“ Mnozí pak jiní zlí Židé chodili kolem kříže a rouhali se Pánu Ježíši: „Ha, ha, který rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš! Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ I jeden z lotrů, kteří s Ním byli ukřižováni, rouhal se P. Ježíši a pravil: „Jsi-li Kristus, pomoz sobě i nám!“ —

Tolik posměchu a pohrdání trpěl Kristus Pán pro nás!

Ale Kristus P. trpěl i mnoho pomluv a jiných křivd. Židé Ho pomlouvali (vymyslili si a říkali o Ném), že prý se rouhal Bohu, že prý rušil sobotu, že prý říkal, že se nemá dávatí daň císaři a že nemají poslouchati císaře (= bouřil prý lid proti císaři) a j. Všecko to byla pouhá lež, vymyšlená od Židů. Židé takové křivdy se dopustili proti Kristu P., že Jej nespravedlivě obžalovali u Piláta, který Jej nespravedlivě odsoudil na smrt; nespravedlivě byl Kristus Pán bičován a trním korunován; lotru Barabášovi dali přednost před Kristem P. atd. Všecko, co Kristus Pán trpěl od Židů, bylo úplně nespravedlivé, byly to samé křivdy, které Židé spáchali na Kristu P.

V další odpovědi je obsaženo, co trpěl Kristus Pán na těle.

136. Co trpěl Ježíš Kristus na těle?

Na těle trpěl Ježíš Kristus mnoho trýznění, bití a ran; byl bičován, trním korunován a ukřižován.

Toto trýznění, bití a rány . . . trpěl Kristus P. z rozkazu pontského Piláta. (Opakuj zkrátka z bibl. dějepavy čl. 72., 73 a 74.!) Všecko to trpěl Kristus Pán pro nás, aby nás vykoupil. Bolesti Kristovy na

duši i na těle si připomínáme, když se modlíme bolestný růženec. Která jsou tajemství bolestného růžence?

Zmínil jsem se vám na počátku (ot. 132.), že pontský Pilát odsoudil Pána Ježíše ke smrti kříže. To jest obsaženo v další otázce a odpovědi.

M 137. Kdo odsoudil Pána Ježíše na kříž?

Pontský Pilát, vladař judský, z bázně před židy odsoudil Pána Ježíše na kříž.

Z této odpovědi se dovídáme nejen toho, že pontský Pilát to byl, jenž Pána Ježíše odsoudil na smrt kříže, nýbrž také se dovídáme, proč Ho Pilát odsoudil. Co pohnulo Piláta, že odsoudil Krista P. na kříž? Proč se bál Pilát Židů? (Aby ho neočernili u císaře římského, a on nebyl zbaven svého místa.) Jednal Pilát spravedlivě? Věděl Pilát, že P. Ježíš je nevinný? (Bibl. dějepřava čl. 72.) — Pilát zneužil své moci, jednal úplně nespravedlivě a dopustil se tedy hrozného hříchu. (Stihl ho také spravedlivý trest, neboť byl zbaven svého místa a ve vyhnanství bídně zemřel.) —

Vypravoval jsem vám už dříve, že největší nepřátelé Krista P. byli nejvyšší kněží a zákonníci. Proč tolik nenáviděli Krista Pána? Na čem se konečně domluvili? Kdo jim byl nápomocen, aby mohli Krista P. zajati? Kam vedli P. Ježíše, když Ho zajali? (K Annášovi, který Jej svázaného poslal ke Kaifášovi, kde se zatím sešla „vysoká rada židovská“ (a „starší lidu“ jakožto její členové), a tam Jej nespravedlivě soudili a odsoudili na smrt podle zákona Mojžíšova, dle něhož býval odsouzen na smrt, kdo se Bohu rouhal.) Vysoká rada židovská

nesměla však žádného odsouzeného na smrt skutečně usmrtiti, dokud neměla povolení od římského vladaře (neboť Židé byli pod mocí římského císaře.) Proto vedli nyní Ježíše svázaného k Pilátovi, aby Pilát jejich rozsudek potvrdil. Přečti otázku 138., J.!

138. Kdo obžaloval Pána Ježíše u Piláta?

Nejvyšší kněží a zákonníci z nenávidlosti a závnsti křivě obžalovali Pána Ježíše u Piláta, řkouce, že prý se rouhal Bohu a chtěl býti králem židovským.

Kdo tedy obžaloval P. Ježíše u Piláta? Co na Něho žalovali? Bylo pravda, co žalovali na Krista Pána? Proč Ho obžalovali? Proč nenáviděli Krista Pána? Co záviděli Kristu Pánu? Poznal Pilát, že Kristus Pán je nevinný? Kterak se Pilát pokusil, aby P. Ježíš byl přece propuštěn? (Kristus Pán: Barabáš; dal Jej bičovati [bibl. dějepřava čl. 72.]) Co konečně učinil Pilát? Pilát tedy vydal Židům P. Ježíše, by Ho ukřižovali. (Opakuj z biblické dějepřavy čl. 73. a 74.)

Kde byl tedy P. Ježíš ukřižován a kde umřel? Přečti to z katechismu, J.!

M 139. Kde byl Pán Ježíš ukřižován a umřel?

Pán Ježíš byl ukřižován na hoře Kalvarii blíže města Jerusálema a tam na kříži umřel, když se duše Jeho od těla odloučila.

Ve kterém okamžiku skončil P. Ježíš? (Když se duše Jeho od těla odloučila.) Co řekl právě, než skončil? („Otče, v ruce Tvé . . .“) Hora Kalvarie nebo-li Golgota je kopec u samého Jerusálema; jmenuje se také česky „hora lebek“, protože na ní

byly lebky z popravencův a také má ta hora podobu lebky. (Připomeň předobraz Isáka!) Na které svátky byl Kristus Pán ukřižován? Který den to byl? Tuto smutnou událost — smrt Krista P. na kříži — připomínáme si každý rok na veliký pátek o 3. hodině odpol. Na památku smrti Kristovy se zvoní každý pátek o 3. hod.

(Zde je třeba aspoň přehledně zmíniti se:

o pašijovém týdnu, dále

o památce smrtelných úzkostí Páně, t. j. na hoře Olivetské; církvev koná tuto památku každý čtvrtek: zvoní se po klekání; co se máme při tom modliti, máte obsaženo v katech. str. 172., č. 13.;

o památce smrti Páně: koná se každý pátek o 3. hod. odp.; co se máme při tom modliti je obsaženo v katech. str. 173. č. 14.;

o Božím hrobě; o bolestné matce Boží: svátek sedmi bolestí Panny Marie je v pátek před nedělí květnou a třetí neděli v září. Sedm bolestí jest: 1. proroctví Simeonovo; 2. útěk do Egypta; 3. Ježíš ztracen a hledán v Jerusalemě; 4. setkání na hoře Kalvarii; 5. ukřižování Krista; 6. snětí s kříže; 7. pohřeb Kristův;

o křížové cestě: „křížovou cestou“ rozumíme cestu, kterou konal Kristus Pán s křížem na horu Kalvarii z domu Pilátova; tu se stalo mnoho památných věcí, a na památku toho byly tam postaveny t. zv. „zastavení“ (stationes), ku kterým chodili poutníci z celého světa a klečíc mlčky rozjímalí o umučení Páně. Protože však všichni křesťané nemohou putovati do Jerusalema, dovolila církvev sv. stavěti taková zastavení také jinde na světě (obyčejně na kopcích

„Kalvarie“), v kostelích, nebo dovolila i na obrazích vše namalovati. Takových obrazů je 14, a je na nich vyobrazena celá křížová cesta Kristova. Lidé chodí od obrazu k obrazu a modlí se u nich a rozjímají o umučení Páně (viz otázku 323. Vel. katech.);

o nalezení a povýšení sv. kříže: památka nalezení sv. kříže je 3. května; připomínáme si, kterak byl nalezen na hoře Kalvarii zakopaný kříž Kristův císařovnou Helenou. Povýšení sv. kříže se slaví na památku toho, kterak byl postaven svatý kříž v kostele nad hrobem Kristovým; když pak byl od krále perského Chosroa II. uloupen, tu císař Heraklius Chosroa přemohl a na svých ramenou donesl sv. kříž zpět do Jerusaléma až na horu Golgotu.)

* 140. Zdali se při smrti Pána Ježíše odloučilo božství od jeho člověčenství?

Při smrti Pána Ježíše neodloučilo se božství od jeho člověčenství, nýbrž zůstalo s tělem i s duší spojeno.

Při smrti Pána Ježíše se tedy neodloučila přirozenost božská, t. j. božství od přirozenosti lidské, t. j. člověčenství, nýbrž obojí tato přirozenost zůstala spojena a tak zůstane v druhé osobě božské na věky spojena, jak jsem vám už vyložil dříve (otázka 107.). Mrtvé tělo a oddělená duše P. Ježíše zůstaly pořád tělem a duší Syna Božího. —

Když Kristus P. na kříži skončil, staly se mnohé zázračné věci, jaké se nestaly ještě při smrti žádného člověka. (Také při narození Pána Ježíše staly se mnohé zázračné věci, jako při narození žádného jiného člověka.)

Přečti otázku další!

* 141. Které zázraky staly se při smrti Ježíšově?

Při smrti Ježíšově staly se tyto zázraky: slunce se zatmělo, opona chrámová se roztrhla, země se třásla, skály se pukaly, hrobové se otvírali a mnozí zemřelí vstali z mrtvých.

Ačkoli bylo poledne a jasný den a žádné mraky na nebi, přece najednou slunce přestalo svítiti, jakoby bylo najednou shaslo; tma trvala 3 hodiny. (Byla to tma nadpřirozená, neboť byl právě úplněk měsíce, takže přirozeným způsobem zatmění slunce povstati nemohlo.) Slunce jakoby si bylo zakrylo svou tvář a nechtělo ani svítiti na vrahy Kristovy a na smutné divadlo, které se konalo na hoře Olivetské.

Země se třásla, takže skály se pukaly a ohromné balvany padaly dolů do údolí. Následkem zemětřesení otvíraly se také hroby, které byly ve skále vytesány a velikými kameny zadělány, a mnozí zemřelí vstali z mrtvých. Podle těchto zázraků mohli všichni lidé poznati, že Kristus Pán nebyl obyčejný člověk, nýbrž Syn Boží a skutečně slíbený Vykupitel. To také poznal a vyznal pohanský setník a vojáci, kteří stáli na stráži u kříže Kristova, kam je Pilát poslal. Když se tyto dály zázraky, tu oni volali: „Zajiště člověk tento byl spravedlivý! Syn Boží byl tento!“ A všichni lidé, kteří tam byli, zhrozili se těch věcí a bili se v prsa a navraceli se do Jerusaléma. (Opakuj z bibl. dějepavy čl. 75. a zakonči otázkou 142.)

142. Kdo pochoval tělo Ježíšovo?

Josef z Arimathie a Nikodem pochovali tělo Ježíšovo; položili je do nového, ve skále vytesaného hrobu, do něhož ještě nikdo položen nebyl.

Josef z Arimathie byl členem vysoké rady židovské a byl tajným učeníkem P. Ježíše; napřed se bál veřejně přiznati se ke Kristu P., aby Židé na něho neměli zlost; teprve nyní, když Kristus P. byl mrtev, a když se staly všechny ony zázraky, přiznal se veřejně, že věří v Krista P. a přišel k Pilátovi prosit ho, by mu dal tělo Ježíšovo, že je pochová.

Nikodem byl učený Žid (farisej) a byl také už učeníkem Pána Ježíše. — Oni dva pochovali tělo P. Ježíše. Hrob, do kterého P. Ježíše položili, vytesal si Josef z Arimathie ve své zahradě pro sebe; byl tedy hrob nový, ještě nikdo v něm neležel. — Židovské hroby byly vytesávány ve skále jako nějaké komůrky, které, když v nich byl někdo pochován, zadělaly se velikým kamenem. Mrtvý v něm napolo seděl zavnutý v plachtách. Takový hrob trval velmi mnoho let, takže v něm mohlo býti pochováno mnoho lidí po sobě. Hrob však, do kterého byl položen Kristus Pán, byl nově vytesán. —

Byl by Kristus Pán všechno to, o čem jste slyšely, musil trpěti, kdyby nebyl sám chtěl? Jak tedy všechno trpěl Kristus P.? (Dobrovolně.) Že Židé žádné moci na Krista P. neměli, vidíte z toho, že vojáci v zahradě Gethsemanské padli omráčeni na zem, když Kristus P. jen k nim promluvil. Tak mohl Kristus P., kdyby byl chtěl, všechny Židy pouhou vůlí zničiti; nemusil se dáti od nich ani bičovati, ani nemusil umříti na kříži, kdyby nebyl sám dobrovolně chtěl. Ale on přišel s nebe na svět, aby dobrovolně za nás umřel a tak smířil nás s P. Bohem, aby nás vysvobodil z pekla a otevřel nám nebe. (Všeho toho netrpěl Kristus Pán za sebe, bylť nejvyšší svátý, ale za nás, za naše hříchy. Hříchem Adamovým a hříchy našimi byl Pán Bůh nekonečně

urazen, a Kristus Pán Mu vzdal svým utrpením nekonečnou úctu. Kristus Pán nás chtěl osvoboditi od hříchu dědičného i od hříchův osobních, t. j. chtěl způsobiti, aby nám tyto hříchy mohly býti odpuštěny. My jsme byli následkem hříchu jak otroci ďábla, který svedl Adama a Evu, byli jsme úplně v jeho moci — a od toho nás vysvobodil Kristus P., abychom mohli přijíti do nebe. Kristus P. nám zasloužil nejenom tolik milosti, co potřebujeme, bychom mohli přijíti do nebe, nýbrž ještě mnohem více, t. j. hojnou milost, abychom také snadno mohli do nebe přijíti. Bylo by postačilo k našemu vykoupení, kdyby byl Kristus Pán za nás jenom jednu jedinou kapku krve prolil, ale On tolik trpěl a umřel, aby nám ukázał, jak velice nás miluje a jak hrozný je hřích, když on za něj tolik trpěl, aby P. Boha smířil.)

Utrpení Krista P. mělo skutečně takovou sílu, t. j. moc = cenu, že spravedlivý Bůh byl nyní zase smířen a již se přestal na lidi hněvati pro hřích Adamův a že zase nás rád přijme do nebe, budeme-li živi podle Jeho vůle. — Kdo dovede říci, proč utrpení a smrt Krista P. mělo takovou nesmírnou sílu = moc = cenu? (Byl Bůh a člověk.)

Za koho umřel Kristus Pán? (Za všechny lidi.) Fariseové, zákonníci židovští učili, že Vykupitel přijde vykoupiti jenom národ židovský a ne všechny lidi. Pán Ježíš jim to domlouval a řekl přede všemi lidmi, že to není pravda, nýbrž že On přišel pro všechny lidi a za všechny lidi že umře. Nyní každý člověk může přijíti do nebe. Zdali pak přijdou skutečně všichni lidé do nebe? (Víme, že v poslední den řekne Kristus těm na levici: „Odejděte ode mne . . . do ohně věčného!“) Na kom závisí, bychom přišli skutečně do nebe?

Musíme činiti, čeho je třeba ke spasení, čeho P. Bůh od nás žádá: musíme věřiti v učení Kristovo, plniti přikázání Boží, užívati všech prostředků, bychom měli duši čistou . . . Tomu se právě učíte v náboženství. Vidíte, jak důležité učení je učení katolickému náboženství.

Naučení: Čemu jsme se učili ve 4. článku víry o Kristu P., bylo všecko velmi smutné a bolestné, ale pro nás lidí je to přece útěchy plné, neboť právě utrpením a smrtí Kristovou byli jsme vykoupeni. Nezapomeňte nikdy, co Kristus Pán pro každého z vás trpěl, a snažte se, by to nebylo nadarmo a marné pro vaši duši. Pozorujte P. Ježíše na kříži! „Hlavu má nakloněnu, jakoby vás chtěl políbíti, ruce má rozpjaty, jakoby vás chtěl obejmouti, a srdce má otevřeno, aby vás v něm skryl.“ Sv. Augustin.

Kdykoli by vám napadlo dělati, mluvití . . . něco hříšného, vždycky si vzpomeňte na tento obraz Krista P. ukřížovaného a vzpomeňte si, co pro vás trpěl, a pak zajisté neopovázíte se něco zlého mysliti, mluvití nebo dělati.

Pátý článek víry.

Jak zní pátý článek víry? Přečti také z katech. otázku 143.!

143. Jak zní pátý článek víry?

Pátý článek víry zní: „Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.“

Co věříme a vyznáváme tím, když se modlíme 5. čl. víry? Z učení o 5. čl. víry poznáte, kam přišla duše Krista Pána hned po Jeho skonání, že třetí den

po skonání P. Ježíše Jeho duše s tělem se zase spojila a že Kristus Pán vstal zase z hrobu živý.

Který den skonal Kristus P. na kříži? O kolika hodinách to bylo? Co se stalo s duší Pána Ježíše v tom okamžiku, když Pán Ježíš na kříži skonal? — A co se stalo s duší P. Ježíše, když se od Jeho těla odloučila, tomu právě učí 5. článek víry. Přečti otázku a odpověď 144., J.!

M 144. Co znamenají slova: „Sstoupil do pekel“?

Slova: „Sstoupil do pekel“ znamenají, že duše Pána Ježíše, když se od těla odloučila, sestoupila do předpekli.

Duše Pána Ježíše po Jeho skonání sestoupila tedy do pekel. P. Ježíš nesestoupil do pekla, kde jsou zavrženci, nýbrž zde v 5. článku víry jméno „peklo“ znamená ono místo, které se jinak jmenuje předpekli. Pamatujte si dobře, že jen duše J. Krista sestoupila do předpekli, nikoliv Jeho tělo. Kde bylo zatím tělo P. Ježíše? O předpekli jsme se učili už loni, co to bylo za místo; letos si tu otázku a odpověď zase zopakujeme. Přečti otázku a odpověď 145., J.!

M 145. Co rozumíme předpekli?

Předpekli rozumíme místo, kde duše spravedlivých, před Kristem zemřelých, pokojně a bez bolesti očekávaly Vykupitele.

O předpekli se praví, že je to místo (nějaké a někde). Kde předpekli bylo, neví nikdo. Které duše byly v předpekli? Kterých spravedlivých duše byly v předpekli? Kterak očekávaly Vykupitele? Která duše byla první v předpekli? Kdo ještě byl

v předpekli? Trpěly duše spravedlivých něco v předpekli? Byly duše spravedlivých v předpekli úplně šťastny tak jako jsou nyní v nebi? Proč nebyly...? (Neviděly Boha.) Jaký je tedy rozdíl mezi nebem a předpekli? (Jsou ještě jiné rozdíly, o kterých uslyšíte později!) Je předpekli posud? Bylo předpekli od počátku světa? — Proč Kristus Pán sestoupil do předpekli, pověděl jsem vám již loni, ale letos to máme také v katechismu obsaženo. — Přečti otázku a odpověď 146., J.!

146. Proč sestoupil Pán Ježíš do předpekli?

Pán Ježíš sestoupil do předpekli, by zvěstoval duším spravedlivým, že jsou vykoupěny.

Tenkrátě tedy, když P. Ježíš sestoupil do předpekli, jenom oznámil duším spravedlivých, že již jsou vykoupěny, že vykoupění lidské jest už dokonáno, že je zase otevřeno nebe, které hříchem Adamovým bylo skoro 4000 let zavřeno. Když Kristus Pán do předpekli sestoupil a v něm duším se ukázal a jim oznámil, že již jsou vykoupěny, byly již nesmírně blaženy, skoro jakoby už byly v nebi; ale do nebe ještě tenkrátě vzaty nebyly, nýbrž až za 40 dní, když Kristus P. vstupoval na nebe a je s sebou vzal.

Vypravuj, co se stalo s tělem P. Ježíše, zatím co Jeho duše byla v předpekli! (Bibl. dějep. čl. 75.: „Ježíš do hrobu položen“.) Zůstalo tělo Ježíšovo pořád v hrobě? Co se stalo s Kristem P. třetího dne? Kterak Kristus Pán vstal z mrtvých, o tom jste slyšely vypravovati již v I. tř. a loni jste se také učily z katechismu, co znamenají slova: *Vstál z mrtvých*. Letos máme tu otázku a odpověď zase v katechismu, protože je velmi důležitá! — Přečti ji, J.!

M 147. Co znamenají slova: „Vstal z mrtvých“?

Slova: „Vstal z mrtvých“ znamenají, že Ježíš Kristus vlastní mocí spojil duši svou opět s tělem a ze zavřeného hrobu vyšel slavný a nesmrtelný.

Aby Kristus P. mohl z hrobu vstáti = vyjítí, musil býti napřed živý. Aby byl Kristus P. zase živý, musila se Jeho duše spojití opět s Jeho tělem. Kdo spojil duši Kristovu opět s Jeho tělem? Čí mocí to učinil Kristus Pán? Vypravoval jsem vám už v I. tř., že také jiní lidé vstali z mrtvých. Kteří na př.? Vstali tito lidé také svou vlastní mocí z mrtvých? Kdo vzkřísil Krista Pána z mrtvých? Když Kristus Pán spojil duši svou opět s tělem, v tom okamžiku vyšel ze svého hrobu skrze kámen, který ležel na hrobě a který byl zapečetěn, takže hrob byl jím úplně uzavřen. Když Kristus Pán byl už z hrobu ven = pryč, hrob byl ještě zavřen, ale hned potom přišel anděl s nebe a odvalil kámen s hrobu (aby lidé viděli, že Kristus P. vstal z mrtvých). Všimněte si dobře, že se praví v katechismu, že Kristus P. vyšel ze zavřeného hrobu. — Co učinili vojáci, kteří byli u hrobu Kristova, když uviděli hrob otevřený?

V katechismu se praví, že Kristus Pán vyšel ze svého hrobu slavný a nesmrtelný. Nesmrtelný — to znamená, že Kristus Pán potom už nikdy neumřel. Lazar, mládenec naimský, dcera Jairova a j., kteří také z mrtvých vstali, zase umřeli, ale Kristus Pán zůstal už nesmrtelný. — Slavný — to znamená, že Kristus Pán vstal z mrtvých s nebeskou slávou a velebností a s tělem oslaveným.

Vypravoval jsem vám už loni, jaké bylo tělo Krista P., když vstal z mrtvých: nemohlo již potom trpěti; stkvělo se krásou více než slunce; mohlo se rychle pohybovati jako duch nebo jako naše myšlenky; bylo duchové, takže nepotřebovalo pokrmu, nápoje, spánku, mohlo pronikati skrze věci (skrze kámen hrobový, skrze dvěře u večeřadla); mohlo najednou zmizeti s očí lidí, mohlo svou podobu najednou proměnit (jako zahradník, jako pocestný atd.)

Tělo, které má takové vlastnosti, jmenuje se: tělo oslavené. Které vlastnosti mělo oslavené tělo Krista Pána? Již jste slyšely a ještě uslyšíte, že Kristus P. po svém zmrtvýchvstání, když se zjevil svým apoštolům, jedl rybu pečenou a chléb s medem. Kristus P. nepotřeboval pokrmu nebo nápoje, nýbrž učinil to jen proto, aby přesvědčil své apoštoly, že skutečně vstal z mrtvých, že jest to skutečně On a ne nějaký duch. Kristus P. měl i na svém oslaveném těle jízvy od ran (od hřebův a kopí) také hlavně proto, aby přesvědčil své apoštoly (prostřednictvím Tomáše a p.), že je to skutečně On = Jeho tělo, které bylo umučeno.

Svým zmrtvýchvstáním přemohl Kristus P. úplně smrt; neboť smrt trhá, t. j. rozděluje duši od těla, ale Kristus Pán svou vlastní mocí duši svou opět s tělem spojil, smrt tedy přemohl. Kristus P. . . . přemohl také ďábla, neboť ďábel chtěl překaziti, bychom přišli do nebe; ale Kristus P. to zase všecko napravil a nás s Bohem smířil.

Kdy si připomínáme, že Kristus Pán vstal z mrtvých? Na památku zmrtvýchvstání Krista Pána koná se v církvi katolické slavnost velikonoční. „Velikonoc“ jest tolik jako: veliká, znamenitá, památná

noc, protože vzkříšením Páně bylo dokonáno naše vykoupení. Již ve starém zákoně nacházíme předobraz naší slavnosti velikonoční; Židé totiž slavili slavnost velikonoční na památku vysvobození z otroctví egyptského. Ale naše slavnost velikonoční má význam mnohem vznešenější, neboť nám připomíná vysvobození celého lidského pokolení z otroctví ďábla a hříchů skrze smrt a vzkříšení Kristovo. Proto také v čas velikonoční křesťané se radují; za starodávna bývali o slavnosti velikonoční zase do církve přijímáni kajníci, kteří za své hřichy byli na čas z církve vyloučeni a panovníci křesťanští propouštěvali o velikonočních zajaté a uvězněné na svobodu. Věřící zvláště na tuto slavnost přistupovali a posud přistupují ke stolu Páně a když se navštívili nebo potkali, pozdravovali se slovy: „Vstalť jest Vykupitel!“ na kterážto slova se odpovídalo: „Vstalť jest vpravdě!“ Ve chrámu Páně se po celý čas velikonoční opakuje často slovo alleluja, které znamená tolik jako: chvalte Boha! Tím máme býti povzbuzeni, abychom zvláště v tento čas vzdávali díky P. Bohu a Kristu P. za své vykoupení. Po celou dobu velikonoční zpívají se v kostele radostné písně. V době velikonoční od bílé soboty až do nanebevstoupení Páně vidíváme u hlavního oltáře velikou svíci, paškál, která nám připomíná Vykupitele a všecko, co pro nás vykonal. Na oltáři pak po celou tu dobu bývá soška, představující vzkříšeného Spasitele: Kristus P. drží v jedné ruce korouhvičku na znamení, že zvítězil nad smrtí a ďáblem; druhou rukou pak ukazuje k nebi, jakoby nám chtěl říci, že také po nebi toužiti máme a že i my musíme napřed zvítěziti, chceme-li přijíti do nebe.

Kdy by se měla konati slavnost vzkříšení?

Proč . . . ? Zmrtvýchvstání Krista P. si také připomínáme, když se modlíme tajemství slavného růžence: **K**terý z mrtvých vstáti ráčil.

Slyšely jste ve 4. čl. víry, že Kristus P., ačkoliv byl Bohem, přece jakožto člověk skutečně a opravdu na kříži umřel tak, jako jiní lidé umírají. Kristus P. netrpěl a neumřel snad jen na oko, zdánlivě, vždyť měl skutečné tělo lidské a byl zabit od Židův. A jako Kristus P. skutečně umřel, tak také skutečně, t. j. opravdově vstal z mrtvých. — To dosvědčují sami sv. apoštolé. Přečti otázku a odpověď 143., J.!

* 148. Kdo dosvědčuje, že Ježíš Kristus vpravdě z mrtvých vstal?

Že Ježíš Kristus vpravdě z mrtvých vstal, dosvědčují apoštolové, kteří Jej po Jeho zmrtvýchvstání častěji vídali a Jeho se dotýkali, s ním mluvili a jedli a za tuto pravdu život svůj položili.

Komu se ukázal Kristus P. hned ráno po svém zmrtvýchvstání? (Bibl. dějepr. čl. 77.) Komu se ukázal Kristus P. ještě týž den odpoledne? (Bibl. dějeprava čl. 78.) Komu se ukázal Kristus Pán týž den večer? Vypravujte! (Bibl. dějeprava čl. 79.) Komu se ukázal Kristus P. od té chvíle právě za týden? Ještě jednou se zjevil Pán Ježíš apoštolům v Galilei u jezera Genezaretského. (Bibl. dějepr. čl. 80.) Vidíte tedy, že sv. apoštolové P. Ježíše hned po Jeho zmrtvýchvstání častěji vídali a Jeho se dotýkali, s Ním mluvili a jedli. Sv. apoštolové také všude o tom kázali, že Kristus Pán vpravdě vstal z mrtvých, a když jim to Židé zakazovali, neposlechli a dali se raději od Židů za to mučiti i usmrtiti.

Tato pravda, že P. Ježíš vstal z mrtvých, jest jedna z nejdůležitějších pravd našeho sv. náboženství. Kdyby Kristus P. nebyl vstal z mrtvých, jak to předpověděl, pak by celé naše náboženství nemělo žádné ceny, protože by každý mohl říci: Když Kristus nevstal z mrtvých, jak to předpověděl, pak není pravda ani to ostatní, čemu učil. Ale když Kristus Pán skutečně z mrtvých vstal, jak to předpověděl, pak víme, že i všechno ostatní, čemu Kristus učil a co předpověděl, je tak pravda a tak se vyplní jako to, že z mrtvých vstal, — a tak je tedy také pravda, že je Bůh, jak o sobě říkával, neboť pouhý, t. j. obyčejný člověk nemůže vstáti z mrtvých; je pravda, že Kristus je slíbený Vykupitel, jak o sobě říkával a jak o Něm proroci předpověděli; je pravda všechno, čemu Kristus učil, Jeho víra, kterou hlásal, jest a musí býti pravá; — je pravda i to, co Kristus říkal, totiž že i my jednou z mrtvých vstaneme. Kristus P. ukázal na sobě, kterak i my jednou budeme vypadati, až vstaneme z mrtvých. Dokud Kristus P. sám z mrtvých nevstal, bylo těžko věriti tomu, že i všickni lidé z mrtvých vstanou; ale když sám z mrtvých vstal, pak již snadno tomu mohli lidé věriti, neboť Kristus Pán ukázal, že i nás může vzkřísiti z mrtvých, ukázal, že tak jak on vypadal po svém zmrtvýchvstání, tak že i my jednou budeme vypadati. Později uslyšíte ještě jinou příčinu, proč i my všichni jednou jistě z mrtvých vstaneme. (Jsme údové těla Kristova!)

Po svém zmrtvýchvstání byl Kristus Pán ještě 40 dní na této zemi, ale nechodil již pořád s apoštoly jako dříve, nýbrž jen někdy se jim ukazoval a je poučoval, dával jim rozličné rady, co a jak mají dělati zde na světě, až On odejde na nebe. Tenkráté také

ustanovil svatého Petra nade všemi ostatními apoštoly a věřícími za nejvyšší hlavu, jak později ještě uslyšíte.

Přečti z katechismu krásné naučení, které je na konci tohoto článku 5.! (Vylož krátce!)

Šestý článek víry.

Jak zní šestý článek víry? Přečti ho také z katechismu!

149. Jak zní šestý článek víry?

Šestý článek víry zní: „Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.“

Dvě důležité pravdy o Kristu P. jsou obsaženy v tomto článku víry: 1. že vstoupil na nebesa, 2. že sedí na pravici . . . Jak dlouho ještě zůstal Kristus P. po svém zmrtvýchvstání na této zemi? Vypravuj, co se stalo 40. dne! (Biblická dějeprava čl. 81.) Kdy tedy vstoupil Kristus P. na nebesa? Přečti otázku a odpověď 150., J.?

M 150. Kdy vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa čtyřicátého dne po svém zmrtvýchvstání.

Památku nanebevstoupení Páně koná církev svatá každého roku právě 40. dne po vzkříšení Páně. Na tento den se čte sv. evandélium, ve kterém se vypravuje, kterak Kristus P. vstoupil na nebesa. Proto se sháší po přečtení evandélie při slavné mši sv. velikonoční svíce, paškál a soška vzkříšeného Vykupitele se odstraňuje s oltáře, aby se tak věřícím připomenulo, že Kristus Pán již

vstoupil na nebesa. Odkud vstoupil Kristus Pán na nebesa? Kdo byl při tom přítomen? To znáte dobře, ale musíte si ještě něco pamatovati o nanebevstoupení Páně, jak je to obsaženo v odpovědi 151. Přečti ji, J.!

151. Kterak vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa s hory Olivetské svou vlastní mocí, s tělem i s duší, před očima svých učeníkův.

Svou vlastní mocí znamená, že Kristus Pán nebyl snad od Boha Otce nebo Ducha svatého neb od kohokoliv jiného na nebesa vzat, jako byla na př. Panna Maria na nebe vzata (od P. Ježíše), nýbrž sám jakožto Syn Boží vstoupil na nebesa se svým lidským tělem a se svou lidskou duší, tudíž se svou lidskou přirozeností. — Dobře si pamatujte, že Kristus Pán i s tělem i s duší vstoupil na nebesa. Kdo pak ještě vstupoval zároveň s Kristem Pánem do nebe? (Duše z předpekli.)

Proč pak si vyvolil Kristus Pán právě horu Olivetskou, aby s ní na nebe vstoupil? Víte, že na této hoře se Kristus P. potil krví (v zahradě Gethsemanské); zde byl zarmoucen; zde volal žalostně: „Smutná je duše má až k smrti!“; na této hoře byl zajat, svázán a odveden jako zločinec před vysokou radu židovskou. Na hoře Olivetské tedy viděli apoštolové veliké pokoření, ponížení Kristovo; proto Pán Ježíš zvolil si úmyslně ke svému nanebevstoupení zase horu Olivetskou, aby apoštolové tam, kde viděli Jeho ponížení, viděli také Jeho oslavení a povýšení. Na hoře Olivetské počalo utrpení Kristovo, ale tam se také ukázala Jeho největší sláva. Než Kristus Pán nám zároveň chtěl ukázati, že tak jak On napřed trpěl

a napřed dokonal své dílo vykupitelské („Dokonáno jest!“) a pak teprve byl oslaven a vstoupil na nebe, tak že i my musíme napřed trpěti a vykonati povinnosti, které nám P. Bůh uložil, abychom mohli přijíti do nebe.

Co dělali apoštolové, když P. Ježíš vstupoval na nebesa? (Dle biblické dějepr. čl. 81.) Dovedl by někdo říci, proč Pán Ježíš vstoupil i jakožto člověk na nebesa? Povím vám proč. P. Ježíš jako člověk nesmírně mnoho trpěl na duši i na těle, ačkoliv byl nejvyšší svatý; proto Jeho tělo a duše musila býti spravedlivě za to odměněna a oslavena na nebi. P. Ježíš také proto vstoupil na nebe, aby nám odtud poslal Ducha sv., jak slíbil. P. Ježíš je na nebi naším prostředníkem a opatrovníkem = přímělcem u P. Boha, za nás P. Boha prosí, oroduje a příměluje se za nás. P. Ježíš svým vstoupením na nebe otevřel nám nebe, které bylo od hříchu Adamova zavřeno. V nebi pečuje o to, abychom skutečně mohli jednou přijíti do nebe, abychom jednou bydleli tam, kde On již nyní jest.

P. Ježíš nyní v nebesích sedí na pravici Boží, jak se modlíme v apoštolském vyznání víry ve čl. 6. — Co tato slova znamenají, jest obsaženo v odpovědi 152.

M 152. Co znamená: Ježíš „sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího“?

Ježíš „sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího“, znamená: Ježíš má i jako člověk nejvyšší slávu a moc nade vším na nebi i na zemi.

Slovům: „Ježíš sedí . . .“ nesmíme tedy rozuměti tak, jakoby Pán Bůh měl pravou (a levou) ruku a jakoby Kristus Pán v nebesích seděl na Jeho pravé straně. Proč nemá Pán Bůh pravé a levé ruky a vůbec těla? Když chtějí lidé někoho vyznamenati, tu nechají ho jíti po pravé straně nebo ho posadí vedle sebe na pravou stranu. — Když král nebo císař někoho posadí vedle sebe na pravou stranu, ukazuje tím, že mu dává veliké vyznamenání a moc. (III. kn. královská II. 19.: „Šla tedy Bethsabe ke králi Šalomounovi, aby mluvila s ním o Adoniášovi: i povstal král (a šel jí) vstříc, a pokloniv se jí, posadil ji na stolicí své . . . a posadila se po pravici jeho.“ — Byla to matka Šalomounova.)

Praví se: „i jako člověk“. Jako Bůh měl Kristus Pán už od věčnosti nejvyšší moc a slávu . . .; ale jako člověk ji také nyní dostal, když vstoupil na nebesa, takže nyní má nejvyšší slávu a moc jako Bůh i jako člověk, neboť tato sláva a moc je spravedlivá odměna za to, co Kristus Pán jako člověk na světě trpěl, jak je to také obsaženo dole v poznámce první. — Přečti ji!

Naučení: Přečti z katechismu naučení na konci 6. článku víry! — Když Kristus Pán napřed musil trpěti než mohl vejíti jako člověk do slávy věčné, musíme i my trpěti, chceme-li přijíti do nebe. Když Kristus Pán napřed musil dokonati své dílo, t. j. svůj úřad, musíme i my napřed vykonati všecky povinnosti své, které nám Pán Bůh ukládá, chceme-li býti spáseni. Kdybyste někdy mnoho trpěly a kdyby se vám zdálo býti příliš těžkým, co máte konati, modlete se důvěrně k Pánu Bohu za pomoc a připomeňte si, že

za utrpení a konání povinností očekává vás blaženost nebeská. Neboť když budete živý jak Pán Bůh chce, budete mítí jednou také podíl na té slávě, které Kristus Pán už nyní požívá. (Jsme údové Jeho těla!)

Sedmý článek víry.

Jak zní sedmý článek víry? — Přečti to také z katechismu!

153. Jak zní sedmý článek víry?

Sedmý článek víry zní: „Odtud přijde soudit živých i mrtvých.“

Říkej 6. a 7. článek víry! O d k u d tedy přijde J. Kristus? Co by zde mohlo býti vytištěno místo slova o d t u d? (= s nebe, kde sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.) Kdy přijde J. Kristus? Přečti to také z katechismu!

M 154. Kdy přijde Pán Ježíš zase s nebe?

Pán Ježíš přijde zase s nebe v poslední den, to jest, na konec světa, s velikou mocí a velebností.

Kdo řekl, že P. Ježíš zase přijde ještě na svět? (Andělé apoštolům.) Kdy přišel P. Kristus poprvé na svět? Kdy přijde zase = opět, t. j. ještě jednou? Ví někdo, kdy bude konec světa, soudný den? V písmě sv. je psáno: „O tom pak dni a hodině (který rok a den ty věci budou) ni žádný neví, ani andělé nebeští, jedině sám Otec.“ Mat. XXIV. 36. . . . „Bdětež tedy, protože nevíte, ve kterou hodinu Pán váš přijde.“ Mat. XXIV. 42. — Kterak přijde Kristus P. podruhé

v soudný den? Přečti dole pozn. 1.! P. Ježíš o sobě předpověděl, že přijde s velikou mocí a velebností. (Bibl. dějepr. čl. 61.) Když přijde P. Ježíš v soudný den, bude ozářen nebeskou září, množství andělů Jej bude doprovázeti a na nebi objeví se sv. kříž. (Čte se z bibl. dějepravy čl. 63.) Z toho, co jste slyšely o druhém příchodu P. Ježíše, poznaly jste, proč P. Ježíš přijde ještě jednou na svět. Přečti otázku a odpověď 155., J.!

155. Proč přijde Pán Ježíš zase v poslední den?

Pán Ježíš přijde zase v poslední den, aby soudil všechny lidi, živé i mrtvé, dobré i zlé.

Proč tedy přijde . . .? Poprvé přišel P. Ježíš na svět jako milé, líbezné nemluvnátko v Betlémě, přišel jakožto Vykupitel lidí, ale na konec světa, v soudný den, přijde jako mocný a přísný soudce, před něhož se musejí všichni lidé dostaviti a od něhož všichni obdrží buďto odměnu nebo trest. Přečti dole pozn. 2.! — Kterak bude Ježíš Kristus v soudný den lidi souditi, je obsaženo až v otázce 157.; napřed si ještě přečteme ot. a odp. 156.

* 156. Jak se jmenuje soud, který se bude konati v poslední den?

*Soud, který se bude konati v poslední den, jmenuje se **poslední** neb **obecný** soud, protože po něm nebude už žádného jiného soudu, a protože na něm všichni lidé celého světa souzeni budou.*

Proč se jmenuje tento soud soud poslední? Proč se jmenuje tento soud soud obecný? — Nyní si přečteme otázku a odpověď 157.

157. Kterak bude Ježíš Kristus v poslední den lidí souditi?

Ježíš Kristus bude v poslední den lidí takto souditi:

1. *oddělí dobré od zlých;*
2. *vyjeví skutky jejich, dobré i zlé, před celým světem;*
3. *spravedlivé vezme do nebe, hříšníky pak zavrhne do pekla.*

To jsme právě před chvílí četli z bibl. dějepřavy (čl. 63.); zde v katechismu máte jen krátce řečeno, kterak bude J. Kristus . . . Co učiní Kristus P. nejprve? Na které straně budou státi dobří? . . . zlí? Koho rozumíme dobrými? . . . zlými? Jak se ještě jinak jmenují v 6. čl. víry dobří? (. . . živí.) . . . zlí? (. . . mrtví.) Proč se jmenují zlí m r t v ý m i? (Mrtvi pro nebe.) Proč se jmenují dobří ž i v ý m i? (Živi pro nebe.) Toto oddělení zlých od dobrých bude pro zlé nesmírně bolestným; budou bédovati, nařikati, ale vše bude marno. Dobří však budou nesmírně šťastni a blaženi nad tím, že jsou konečně od zlých odděleni, že se jich už zbavili . . . A na věky již nikdy se k sobě nedostanou dobří a zlí, na věky zůstanou odděleni, třeba: rodiče od dětí, děti od rodičů, bratr od bratra, sester . . .

Co učiní Pán Ježíš za druhé? To učiní P. Ježíš tak, že osvítí rozum všech lidí tak, že ihned poznají všechny své skutky dobré i zlé, ale nejenom své skutky, nýbrž i všechny skutky všech ostatních lidí, takže každý bude o všech ostatních a všichni lidé zase o něm věděti, jaký kdo byl, co dobrého nebo zlého dělal ve svém životě. Ale rozdíl bude při tom ten, že hříšníci, t. j. zlí se budou strašně styděti přede všemi lidmi za své hříchy, takže se budou chtít skryti, aby

jich nikdo neviděl, ale bude to marno; spravedliví však se nebudou za své hříchy stydět, protože jich už ve svém životě litovali a je napravili.

Když se všechno toto stane, potom Kristus Pán, t. j. soudce, vynese rozsudek nade všemi lidmi. Kterými slovy Kristus P. rozsudek vynese, máte obsaženo dole v poznámce 1.; přečti ji! Četli jsme před chvílí z biblické dějepavy (článek 63.) obšírně, co všechno Kristus P. řekne vyvoleným a co zavrženým. Hned, jakmile P. Ježíš tento rozsudek vynese, půjdou zlí do pekla a spravedliví do nebe; a na věky zůstanou hříšníci v pekle a spravedliví v nebi, na věky se ne-sejdou spravedliví s hříšníky, na věky hříšníci Pána Boha neuvidí, na věky nepřestanou jejich strašné muky a bolesti . . .

Pověz ještě jednou, jak se jmenuje soud, který se bude konati v poslední den? Kromě tohoto soudu posledního = obecného je také ještě jiný soud s člověkem, který se jmenuje soukromý = zvláštní. Kdy se koná tento soud s duší člověka? (Hned po smrti.) Proč se jmenuje soukromý? . . . zvláštní? Změní se v soudný den rozsudek, který P. Bůh učinil nad některou duší při soudu soukromém? Proč se nemůže změnit . . .? Nač tedy ještě bude soud obecný, t. j. poslední?! Soud poslední = obecný bude proto, by se na něm teprve docela jasně a zřetelně ukázala všem lidem Boží moc a spravedlnost, láska a moudrost; neboť zde na světě často vidíváme, že mnohdy člověk je zbožný a spravedlivý, že koná dobré skutky, a přece se mu vede zle (nemoc, bída, soužení a p.); a naopak vidíme, že mnohému hříšníkovi se vede dobře, má všeho hojnost atd. Tu by si mohl mnohý člověk pomyslet, že P. Bůh tento svět

neřídí moudře a spravedlivě a že snad nemůže zlé potrestati a hodné odměniti, nebo že je k některým lidem nemilosrdný a nelaskavý. Při posledním soudu se tedy ukáže, jak P. Bůh moudře a spravedlivě všecko řídil, jak byl ke všem lidem laskavý, jak všecky odměnil právě tak, jak toho zasluhovali . . . Při posledním soudu bude Kristus Pán teprve oslaven tak, jak toho zasluhuje. Pokud byl P. Ježíš na zemi, žil v chudobě a tichosti, a proto si Ho mnozí lidé ani nevšimli a nevážili a Židé tolik Ho trápili a tak rouhavě se k Němu chovali, a posud mnozí lidé Krista P. si neváží a Jeho učení neposlouchají, — ale v soudný den poznají všichni, kdo Pán Ježíš jest, až uvidí, s jakou mocí a velebností přichází; pak Ho budou musiti za svého Boha uznati a Jemu se kořiti a podrobiti, pak Ho budou prositi, budou nařikati, hříchů svých litovati, ale bude to všecko marné, nebudou z toho již míti žádného užitku a odměny. Soud obecný bude také proto, by lidé spravedliví byli podle spravedlnosti odměněni a bezbožní podle zasloužení před celým světem zahanbeni. Stává se totiž, že někteří lidé na tomto světě činí mnoho dobrého, ale potajmu, takže o tom nikdo neví, a bývají mnohdy pokládáni za hříšníky; při posledním soudu však budou jejich dobré skutky a ctnosti celému světu objeveny, a oni budou před celým světem takto odměněni, pochváleni, t. j. oslaveni. Naopak zase mnozí hříšníci dopouštějí se mnohých hříchův, o kterých se nikdo nedoví, a bývají proto často za ctnostné a spravedlivé pokládáni; ale při posledním soudu se objeví všecky jejich nepravosti před celým světem a tu budou nesmírně zabanbeni.

Naučení: Kde budeš státi v soudný den ty? Kde ty? Kde ty? Může to někdo věděti? Ale na kom

záleží, abychom stáli v soudný den na pravé straně? To si dobře pamatujte a buďte živý tak, abyste v soudný den skutečně stály mezi vyvolenými! „Ježíš přijde zas, aby soudil nás; nechceš-li se soudu báti, hled' vždy v dobrém pevně státi!“

Doposud jsme se učili o dvou osobách božských: Otci a Synu. (Opakuj krátce!) Kristus Pán svým utrpením a svou smrtí otevřel nám zase nebe, vydobyl nám zase potřebných milostí ke spasení. Tyto milosti nám rozdává třetí božská osoba, Duch sv., o kterém se budeme učit v 8. čl. víry.

Osmý článek víry.

Jak zní osmý článek víry? Přečti jej také z katechismu!

158. Jak zní osmý článek víry?

Osmý článek víry, zní: „Věřím v Ducha svatého“.

O kom se budeme učit v 8. článku víry? Ve kterém článku víry jsme se učili o Bohu Otci? ... o Bohu Synu. Již předloni a loni jste se učily o Duchu sv., takže následující odpověď vám bude docela známa. Přečti ji, J.!

M 159. Kdo jest Duch svatý?

Duch svatý jest:

1. *třetí božská osoba;*
2. *pravý Bůh;*
3. *Utěšitel, kterého Ježíš Kristus církvi své poslati slíbil.*

Co se praví v této odpovědi o Duchu sv.? Co se praví o Duchu sv. za 1.? O tom jsme se učili už dříve (ot. 54., 55.) a ještě lépe to poznáte, až vám povím, co způsobil Duch sv. ve sv. apoštolech, když na ně sestoupil. — Co se praví o Duchu sv. za 2.? O tom jsme se učili také již dříve (ot. 56.). — Co se praví o Duchu sv. za 3.? Kdo nazval Ducha sv. Utěšitelem? (P. Ježíš: „Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky.“ Jan XIV. 16.) A přečti na druhé straně dole poznámku! Utěšitel je tolik jako těšitel.“ Duch sv. měl tedy církev sv. po nanebevstoupení P. Ježíše těšiti; právě proto Jež Pán Ježíš sv. apoštolům (sv. církvi) slíbil. Kdy slíbil P. Ježíš, že pošle Ducha sv.? Komu to slíbil? (Bibl. dějepr. čl. 81.)

Všimněte si dobře, že u jména Duch vždycky je ještě jméno svatý: Duch nazývá se vždycky svatým, vzdycky říkáme svatý Duch nebo Duch svatý. Proč tak musíme říkati, je obsaženo v odpovědi 160.

160. Proč se jmenuje třetí božská osoba Duch „svatý“?

Třetí božská osoba jmenuje se Duch „svatý“, protože nás posvěcuje a všechna svatost od ní pochází

Vzpomeňte si, že jsme se letos učili, že se každé božské osobě zvláště připisují některé skutky. Které skutky se zvláště připisují jednotlivým božským osobám? (otázka * 59.) Stvořil skutečně jen Bůh Otec sám tento svět? Vykoupil nás skutečně jen Bůh Syn sám? Posvěcuje nás skutečně jen Duch svatý sám? Co tím chceme říci, když pravíme, že Duchu sv. připisujeme posvěcení? A proto říkáme zvláště jen třetí božské osobě svatý Duch, ačkoliv bychom

mohli říci také: svatý Otec, svatý Syn, neboť víme, že všechny božské osoby jsou nejvyšší svaté.

Duch svatý nás posvěcuje znamená, že Duch svatý očišťuje naši duši od hříchův a činí z hříšné duše duši svatou, spravedlivou, Bohu milou. Nikdo nemůže mít odpuštěný hřích, komu ho Duch sv. s duše nevezme, t. j. nesejme, koho Duch svatý od něho neočistí. Proto říkáme, že všechna svatost pochází od Ducha sv.; a proto se jmenuje také Duch sv. Posvětitel. Toto budete často čísti v modlitebních knížkách.

Již víte, kdy P. Ježíš poslal Ducha sv. s nebe. Vypravuj, jak se to stalo! (Bibl. dějepr. čl. 82.; jen faktum dej vypravovati!) Přečti nyní také z katech. otázku a odpověď 161.!

M 161. Kdy poslal Ježíš Kristus církvi své Ducha svatého?

Ježíš Kristus poslal církvi své Ducha svatého desátého dne po svém nanebevstoupení, o slavnosti letnic, když se ukázali ohniví jazykové nad hlavami apoštolův.

Na památku seslání Ducha svatého ustanovila sv. církev slavnost svatodušní, která se koná vždy 50tého dne po vzkříšení Páně. Touto slavností se nám připomíná nekonečná láska Ducha sv. a ony milosti a dary, kterých nám Duch sv. uděluje. Ale církev sv. chce také touto slavností nás povzbudit, abychom milostí a darů Ducha sv. dobře užívali a duše své posvěcovali; proto se uděluje také zvláště v době svatodušní svaté biřmování. — V sobotu před svátky svatodušními je přísný půst, aby se věřící na přijetí Ducha sv. dobře připravili

(vigilie), jako apoštolové modlitbou a postem. — V tuto sobotu se svěťí také křestní voda, protože za prvních dob křesťanských na tento den bývali katechumeni slavně křtěni a protože na křtu sv. Duch sv. zvláště posvěcuje člověka a očišťuje duši jeho od největšího hříchu — dědičného.

Vypravuj nyní dále, co se stalo se sv. apoštolů, když na ně Duch sv. sestoupil! (Bibl. dějepr. čl. 82.) Duch svatý tedy způsobil ve sv. apoštolech trojí věc, t. j. účinek. To máte také obsaženo v katechismu; přečti otázku a odpověď 162., J.!

162. Kterak působil Duch svatý v apoštolech?

V apoštolech působil Duch svatý takto:

1. posvětil je;
2. osvětil a posilnil je;
3. dal jim dar, rozličnými jazyky mluvit, zázraky činiti a evandélium neomylně hlásati.

Který byl první účinek Ducha sv. ve svatých apoštolech? *Posvětil je* znamená: Duch sv. duši apoštolův očistil od hříchův a učinil je svatými a to tak svatými, že potom už nikdy těžce nezhrěšili. Napřed byli bázlivi, ctižádostiví; po seslání Ducha sv. byli silní a pokorní.

Který byl druhý účinek . . . ?

Osvětil je znamená: Duch sv. rozum apoštolů posilnil a tak jasným učinil, že pak velmi dobře znali a rozuměli učení Ježíše Krista. Napřed nerozuměli a nepamatovali si sv. pravdy, potom všemu porozuměli a vše si zapamatovali.

Posilnil je znamená: Duch sv. učinil apoštoly tak silnými a zmužilými, že od té chvíle se nebáli před Židy kázati učení Kristovo; pak se už nezavírali

ze strachu před Židy jako dříve, nýbrž hned po příchodu Ducha sv. počali beze vší bázně kázati Židům učení Kristovo a domlouvali (vytýkali) jim, že Krista zavraždili, a kázali pořád, třebas jim to Židé zakazovali a třebas za to musili od Židů trpěti mnoho pronásledování; ani smrti se nebáli a všichni (mimo sv. Jana) byli od Židův umučeni, protože nepřestali hlásati učení Kr.

Který byl třetí účinek . . . ? — Toto jsou nesmírné dary, které Duch sv. apoštolům udělil; to jsou samé zázračné účinky, které Duch sv. se svatými apoštoly způsobil.

Rozličnými jazyky mluvit: od té chvíle apoštolové uměli mluvit řečmi, kterým se nikdy neučili, a mohli kázati učení Kristovo všem národům, kteří mluvili rozličnými řečmi. Hned v den seslání Ducha svatého kázali apoštolové rozličnými jazyky rozličným národům, kteří byli právě v Jerusalémě na slavnosti letnic z rozličných dalekých zemí shromážděni.

Jiný zázračný účinek byl, že apoštolové mohli zázraky činiti. Tento dar jim dal Duch sv. proto, aby jim lidé tím spíše uvěřili, když budou hlásati učení Kristovo. (Srovnej: Mojžíšova hůl!) Vypravoval jsem vám již, jak na př. sv. Petr (a sv. Jan) zázračně uzdravil člověka od narození chromého, když vstupovali do chrámu jerusalémského.

Ještě jeden zázračný účinek způsobil Duch sv. ve sv. apoštolech, že totiž mohli evandélium, t. j. učení J. Krista neomylně hlásati. To znamená, že Duch sv. působil v apoštolech tak, že při hlásání učení Kristova nemohli se mýlit, nemohli učit něčemu, co by snad Kristus P. nebyl učil nebo co by bylo špatné.

Duch svatý nepůsobil snad jenom v apoštolech nebo jen tenkrát, když na apoštoly sestoupil, nýbrž působí od té doby ustavičně, zvláště v nástupcích sv. apoštolův, ale i v jiných lidech.

Kterak působí Duch svatý zvláště v nástupcích apoštolů nebo-li církvi učící, je obsaženo v odp. 163.

Přečti otázku a odpověď 163., J.!

* 163. Kterak působí Duch sv. v církvi?

V církvi působí Duch svatý takto:

1. učí a řídí ji;
2. rozdává skrze ni své milosti.

Učí ji znamená, že Duch sv. působí, aby nástupcové sv. apoštolů (papež a biskupové), zvláště církev učící tedy, dobře poznávali, čemu Kristus Pán skutečně učil a by jen pravé učení Kristovo k věření předkládali. Ale Duch sv. osvěcuje = učí také věřící, t. j. církev slyšící, aby dobře rozuměli tomu, co jim církev učící k věření předkládá, a by to rádi a ochotně věřili.

Řídí ji znamená, že Duch svatý působí, aby v církvi svaté bylo všecko tak krásně, jak Pán Bůh chce: aby v ní byl krásný pořádek, aby církev trvala až do skonání světa a by skutečně vedla lidi ke spasení. My Ducha sv. nevidíme, kterak řídí celou církev svatou, neboť ji řídí neviditelně, dává totiž dobrá vnuknutí představeným církve — papeži a biskupům — aby tak dobře a krásně církev řídili.

Rozdává skrze ni své milosti. Vypravoval jsem vám již loni, že Kristus P. ustanovil sv. svátosti. K čemu je ustanovil? Kdo nás posvěcuje ve svatých svátostech? Duch svatý tedy skrze církev sv., která právě svaté svátosti uděluje, zvláště rozdává své

milosti křesťanům, kteří svátosti přijímají. Ale ještě jiným způsobem rozdává Duch svatý skrze církev sv. své milosti, jak o tom uslyšíte později. (Svátostniny, žehnání, svěcení.) Ale nejenom křesťanům rozdává Duch sv. své milosti, nýbrž i jiným lidem, ale ti nedostávají od Ducha sv. tolik milostí a tak jistě jako my.

Nejradostnější učení z 8. čl. víry je to, že Duch svatý i v nás působí mnoho a mnoho dobrých účinků, jak poznáme z další odpovědi.

* 164. Kterak působí Duch svatý v nás?

V nás působí Duch svatý takto:

- 1. posvěcuje nás milostí posvěcující;*
- 2. pomáhá nám milostí pomáhající;*
- 3. uděluje nám svých darův.*

Který je první účinek Ducha sv. v nás? Co znamená, že nás Duch svatý posvěcuje svou milostí posvěcující? Kde nás posvěcuje . . . . posvěcující? Ve kterých jenom svátostech . . . .? (Budeme se o tom učití mnoho až ve 4. části katechismu.) Dokud člověk nemá žádného těžkého hříchu, říkáme, že člověk je v milosti Boží; Duch sv. bydlí v jeho duši, člověk je jako chrámem Ducha svatého. Jakmile však člověk zhřeší, opouští jej Duch sv., člověk ztrácí milost Boží.

Který je druhý účinek . . .? O milosti pomáhající se budeme učití také mnoho až ve 4. části katech.; nyní si jen pamatujte, že milost pomáhající je pomoc Ducha sv., které nám poskytuje, kdykoliv jí potřebujeme ve svém životě, bychom mohli býti dobře, zbožně a svatě živi.

Který je třetí účinek . . .? To znamená, že Duch svatý nás chce vždycky pohnouti a nakloniti

k tomu, bychom Ho rádi a ochotně poslouchali, když nám dává nějakou dobrou myšlenku nebo když nás pobádá k něčemu dobrému.

Tyto dary se jmenují také dary Ducha svatého a dostává je jenom ten, kdo je v milosti Boží a jenom za tím účelem, aby vedl život čím dále ctnostnější a dokonalejší. Vypočítává se jich v písmě svatém sedm, jak je máte v odp. 165. uvedeny.

165. Kterí jsou darové Ducha svatého?

Darové Ducha svatého jsou:

- 1. dar moudrosti,*
- 2. dar rozumu,*
- 3. dar rady,*
- 4. dar síly,*
- 5. dar umění,*
- 6. dar pobožnosti,*
- 7. dar bázně Boží.*

Povím vám o každém z těchto darů, k čemu nám ho Duch svatý dává, nebo-li, k čemu nám ten který dar pomáhá. (NB. Katecheta to může čísti s dětmi, mají-li Velký katechismus, nebo sám to řekne pomalu a zřetelně dle Velkého katech. buď slovně a vyloží krátce smysl, nebo jen dle smyslu tak, aby děti měly správný pojem o darech Ducha sv. a věděly, za který dar v těch a oněch okolnostech by měly Ducha svatého prositi. Bude také třeba připojiti ke každému z těchto darů nějaký příklad vhodný, dětem známý.)

Kterak se vyobrazuje Duch sv.? (Holubice, ohnivě jazyky.) Kdy se objevil Duch sv. v podobě holubice? Proč se ukázal Duch sv. jako holubice? (Chtěl nám ukázati, že se Mu líbí čistota a nevinnost, tichost

a pokojná mysl, kteréžto všechny vlastnosti má právě holubice.)

Kdy se ukázal Duch svatý v podobě ohnivých jazyků? Proč právě . . . v podobě ohnivých jazyků? (Všecko to, co Duch sv. chtěl ve svatých apoštolích způsobiti, naznačil viditelně tím, že na ně sestoupil v podobě **ohnivých** jazyků v. — Oheň čistí a tráví: Duch sv. srdce apoštolův očistil od hříchův a zničil v něm hříšnou slabost a naklonnost. Oheň osvěcuje: Duch sv. osvětil rozum apoštolův. Oheň zahřívá: Duch svatý rozehrál srdce apoštolů takovou láskou, že byli hotovi pro Krista trpěti a umříti. — Podoba jazyků měla viditelně ukázati dar řeči.)

V tajemství slavného růžence si také připomínáme, že P. Ježíš nám seslal Ducha sv. — Jak zní třetí tajemství slavného růžence? —

Přečti ještě naučení na konci 8. článku, J.!

Devátý článek víry.

Jak zní devátý článek víry? Přečti z katechismu otázku a odpověď 166., J.!

166. Jak zní devátý článek víry?

Devátý článek víry zní: „Svatou církev obecnou, svatých obcování.“

Tento článek víry se skládá ze dvou částí. První část jsou slova: svatou církev obecnou; druhá část jsou slova: svatých obcování. Co si musíme v duchu přimysleti před 9. článkem víry? (Věřím svatou . . . a věřím svatých . . .) — O sv. církvi obecné nebo katolické jste se učily něčemu již loni; ale letos se budeme o ní učití velmi mnoho; poznáváte

to již z toho, že tento 9. článek víry obsahuje, t. j. má několik odstavcův a každý odstavec že jedná o něčem jiném, jak vidíte z nadpisů nad nimi. — Přečti nadpis 1. odstavce! . . . 2. odstavce! atd. Kolik je tedy odstavců v 9. čl. víry? Přečti otázku a odpověď 167., J.!

M 167. Co jest církev obecná nebo katolická?

Církev obecná nebo katolická jest viditelná společnost všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a římského papeže za svou nejvyšší viditelnou hlavu uznávají.

Co je dle této odpovědi církev obecná nebo katolická? (Společnost.) Jaká společnost je církev? (Viditelná.) Kdo je v této společnosti = církvi sv.? Kterí jen křesťané jsou ve společnosti církve sv.? (Pravověřící.) Co vyznávají všichni pravověřící křesťané, kteří jsou ve společnosti církve svaté? Čeho užívají . . .? Kdo jest hlavou všech pravověřících křesťanů? Jakou hlavou je . . . papež? (Nejvyšší viditelnou.) O tom všem jste se již loni něco učily.

Společnost je mnoho lidí dohromady, kteří mají něco stejného, t. j. společného a kteří patří dohromady. Ti lidé jsou členové, t. j. údové té společnosti. Co je společnost? Čím jsou lidé ve společnosti? Společnost, která se skládá z katolických křesťanů, jmenuje se církev katolická neb obecná. Co mají stejného všichni členové, t. j. údové církve katolické? (Učení, svátosti, mši svatou, římského papeže atd.) Všichni lidé tedy, kteří mají jméno křesťan, kteří jsou křesťané a kteří mají učení Kristovo, sedmero svátostí, mši

svatou, římského papeže za svou nejvyšší viditelnou hlavu, patří dohromady nebo-li tvoří společnost = církev, tak jako žáci jedné třídy patří dohromady, t. j. tvoří jednu třídu a mají stejné učení, dostávají stejné úlohy, mají všichni jednoho p. učitele atd.

Co jsou všichni členové církve sv.? (Lidé.) Je tedy církev viditelná = poznatelná společnost, neboť její nejvyšší hlava, papež, je člověk, tedy viditelný; rovněž biskupové jsou lidé, tedy viditelní. Každý může slyšeti, čemu papež a biskupové učí a co poroučejí. Dále každý může její členy poznati podle kříže, který dělají, podle pozdravení, které si dávají, podle toho, že chodí v neděli a ve svátek do kostela na kázání a na mši svatou, že přijímají svaté svátosti; každý může slyšeti, že se všichni údové církve katolické modlí na př.: Otčenáš, Věřím v Boha a p. — jako žáky jedné třídy poznáte podle toho, že všichni mají na knihách napsáno: třída . . ., všichni mají stejné knihy, sešity, stejné učení, stejné úlohy, chodí ve stejnou dobu do školy, všichni poslouchají jednoho p. učitele atd. A proto se praví také v této odpovědi dále, že k církvi svaté patří takoví členové nebo-li takoví křesťané, kteří jedno = totéž učení vyznávají a jedny = tytéž svátosti přijímají = užívají.

A co se ještě praví v této odpovědi o členech církve sv.? (Všichni římského papeže . . .) —

Pověz nyní úplně a po pořádku, jaké vlastnosti, t. j. znaky musí míti ten, kdo je členem, t. j. údem církve sv.? (1. křesťan, 2. pravověřící křesťan, 3. . . . atd.) Pověz ještě jednou, co jest církev obecná nebo katolická!

Přečti nadpis odstavce prvního!

1. O založení a rozšíření církve.

Kdo založil církev? — Přečti také z katech. otázku a odpověď 168.!

M 168. **Kdo založil církev?**

Ježíš Kristus založil církev.

Byla také před Kristem P. církev? Od kdy teprve je církev? Kdo je tedy původcem, t. j. zakladatelem církve? Této odpovědi i následující odpovědi jste se učily již loni, ale protože jsou velice důležité a protože zvláště odpověď 169. je poněkud těžší, máte je letos zase v katechismu. —

Přečti otázku a odpověď 169., J.!

M **Kterak Ježíš Kristus založil církev?**

Ježíš Kristus založil církev tak'o:

1. *shromazďoval kolem sebe věřící;*
2. *vyvolil z nich dvanáct apoštolův a odevzdal jim svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský nebo pastýřský;*
3. *ustanovil místo sebe apoštola Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve, sám pak zůstal hlavou její neviditelnou.*

Co se vypravuje v této odpovědi? Co učinil J. Kristus nejprve? Co učinil potom? Co potom?

Ad 1. — Vypravoval jsem vám již dříve, kterak P. Ježíš konal svůj úřad učitelský. (Ot. 127. zopakuje se odst. 1. a 2.) Jak se nazývají první jeho věřící? (Učenící.) Takových učeníků měl Kristus Pán pořád více. Kolik jich měl všech?

Ad 2. — Kolik mužů si vyvolil Pán Ježíš ze svých učeníků? Jak říkáme těm mužům? Jméno apoštol znamená tolik jako posel anebo

vyslanec Kristův. Apoštolové byli ustavičně u Krista Pána, všude s Ním chodili, aby všechno viděli a slyšeli, čemu P. Ježíš učil a co dělal, aby skutečně z nich byli dobří apoštolové, t. j. poslové P. Ježíše. A než vstoupil P. Ježíš na nebesa, odevzdal svým apoštolům také potřebnou moc a právo, by skutečně mohli místo Něho jeho učení hlásati; odevzdal jim moc a právo, aby konali to, co On sám konal: aby Jeho učení hlásali, lidem je vysvětlovali, takže nikdo jiný mimo apoštoly neměl práva říkati, co mají lidé věřiti a dělati; chtějí-li býti spaseni, aby konali oběť mše svaté a udělovali sv. svátosti, aby se o věřící starali a byli jejich představenými, t. j., aby jim říkali, co mají dělati (dávali jim příkázání), aby je napomínali neb i trestali, kdyby neposlechli atd. Pán Ježíš dal apoštolům moc a právo, aby konali všechno tak, jak On, nebo-li: odevzdal jim svůj trojí úřad, který sám zde na zemi vykonával, totiž úřad učitelský, kněžský a pastýřský. Tento trojí úřad jim odevzdal slovy, která jim řekl na hoře Olivetské před svým nanebevstoupením. Která slova jim řekl tenkrát Pán Ježíš, máte obsaženo dole v poznámce 1. Přečti ji!

Komu odevzdal Pán Ježíš svůj trojí úřad? Nikomu jinému! P. Ježíš jenom apoštolům řekl: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás,“ Jan XX. 21., t. j.: k čemu mne . . . tak i já vás posílám, totiž abyste vedli lidi ke spasení: abyste je učili, jim udělovali svaté svátosti, je napomínali atd. — Ale tento trojí úřad nezačali apoštolové vykonávati hned, jak jim ho Pán Ježíš odevzdal, nýbrž teprve až na ně Duch svatý sestoupil, jak o tom později uslyšíte.

Ad 3. — Co učinil Ježíš Kristus 3.? Kdo založil církev? Kdo je tedy jejím pánem nebo-li její hlavou? Dokud Kristus Pán byl na zemi, byl skutečně také viditelnou hlavou své církve (NB. církev nebyla ještě utvářena tak jako po Jeho nanebevstoupení), sám říkal a poroučel apoštolům a učeníkům, co mají věřiti a činiti atd. Když P. Ježíš vstoupil na nebesa, zůstal pořád zakladatelem = pánem = hlavou církve, ale neviditelnou; již Ho nebylo viděti na zemi. Ale P. Ježíš chtěl, aby věřící i po Jeho odchodu na nebe měli viditelnou hlavu, t. j. aby měli představeného, kterého by mohli viděti i slyšeti, a který by je tak učil, napomínal a tak se o ně staral jako P. Ježíš, dokud byl na zemi, neboť viditelná společnost nemůže býti bez viditelného představeného = bez viditelné hlavy, jako třída nemůže býti bez učitele. Proto ustanovil P. Ježíš místo sebe zde na zemi za nejvyšší viditelnou hlavu církve sv. Petra, aby místo Něho svatou církev řídil, a sám zůstal její hlavou neviditelnou.

(NB. O svátcích sv. apoštolů bude snad příhodnější promluvíti současně s rokem církevním, nebo když se děje zmínka o jejich mučnické smrti v ot. *162.)

V další odpovědi máme právě uvedena slova, kterými Pán Ježíš sv. Petra ustanovil místo sebe za nejvyšší viditelnou hlavu církve.

*170. Kterými slovy ustanovil J. Kristus apoštola Petra za nejvyšší hlavu církve?

Ježíš Kristus ustanovil apoštola Petra za nejvyšší hlavu církve těmito slovy: „Ty jsi Petr (to jest skálu), na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. A což

*bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi; a což
bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.*“
(*Mat. XVI. 18. 19.*) — „*Pasiž beránky mé . . . Pasiž
ovce mé.*“ (*Jan XXI. 15. 17.*)

Z této odpovědi poznáváme, že Kristus P. dva-
kráté promluvil ke sv. Petrovi slova, kterými mu
slíbil, že jej ustanoví za nejvyšší hlavu církve. Kde
jsou zaznamenána první slova? . . . druhá slova? Čti
ještě jednou pomalu první slova Kristova! Ku kterému
apoštolovi pravil Kristus Pán: „Ty jsi Petr“? Jme-
noval se Šimon, syn Jonášův, vždycky Petr? Kdo ho
tak teprve nazval? Jméno Petr je jméno z řeči řecké
a v řeči české znamená „skála“, jak máte uvedeno
v závorce.

Kristus P. praví: „Na té skále vzdělám...“
Na kom to chtěl vzdělati P. Ježíš svou církev? Jak
by tam tedy mohlo býti místo slov: „na té skále“?
(Na tobě.) Co můžeme říci místo slova „vzdělám“?
(Vystavím.) Slova Kristova „a brány pekelné...“
znamenají, že ďábel svou silou nikdy církve nepře-
může a nikdy nad ní ne zvítězí tak, aby snad přestala.
K čemu přirovnává P. Ježíš v těchto svých slovech
církev svatou? (K domu.) Co se musí učiniti nejprve,
má-li se stavěti dům? (Základy.) Na které části u domu
nejvíce záleží? (Na základech.) Základ je tedy nej-
prvnější a nejhlavnější část domu. A Kristus
Pán právě sv. Petra nazývá základem církve. („Na
tobě vzdělám . . .“)

Co tím tedy chtěl Kristus Pán o Petrovi říci?
(Že je nejprvnější a nejpotřebnější osobou v církvi sv.,
že bez něho by církev ani býti nemohla.) Tak jako
je hlava na těle nejdůležitější a nejpotřebnější část,

bez které člověk žít nemůže, tak Petr . . . Proto se nazývá také hlavou církve a to nejvyšší hlavou, t. j. nejhlavnější a nejpotřebnější osobou v církvi sv.

Avšak P. Ježíš nazývá Petra netoliko základem církve, nýbrž dal Petrovi také klíče od domu církve svaté. „Království nebeské“ znamená zde církev sv. (jako ještě uslyšíte v č. II. v 2. prosbě Otčenáše). A když Kristus Pán pravil, že Petrovi dá klíče království nebeského, chtěl tím říci, že mu dává úplnou moc nad církví sv., jako ten, kdo má klíče od domu, je pánem domu a může v něm poroučeti. Svatý Petr měl tedy řídit, spravovati celou církev a to jménem, t. j. z rozkazu P. Ježíše, protože od Něho tuto moc dostal a neměl jí sám ze sebe. —

Kdo má klíče od domu, může dům zamčítí neb odemčítí, může do něho lidi pustiti neb nepustiti; a tak i sv. Petr dostal od P. Ježíše moc, lidí do církve přijímati nebo je z ní vylučovati, nebo-li dostal nejvyšší moc nad církví vládnouti, byl ustanoven za nejvyšší hlavu církve.

Čti další slova, která řekl Kristus P. k svatému Petrovi! Pamatujte si, že slovo „svázati“ znamená zde tolik jako „poroučeti“ nebo také „trestati“; slovo „rozvázati“ pak že znamená zde tolik jako „osvoboditi někoho od nějaké viny nebo trestů“, t. j. „odpustiti někomu vinu nebo trest“. P. Ježíš tedy těmito slovy slíbil svatému Petrovi, že mu dá moc, aby směl křesťanům rozkazovati = rozkazy dávatí a zase je zrušiti, a moc, aby směl křesťanům hříchy odpouštětí nebo neodpouštětí, moc, aby směl tresty ukládati nebo jim je zase odpustiti, a co takto svatý Petr sváže nebo rozváže, to že bude platiti také v nebi u Pána Boha, jakoby to sám P. Bůh nebo P. Ježíš učinil.

(Opakuje se otázkami význam celého textu: „Ty jsi Petr . . .“)

Co Kristus P. těmito slovy sv. Petru slíbil, také skutečně vyplnil a sv. Petrovi skutečně všecku tu moc, o které jste slyšely, odevzdal a to slovy, která máte obsažena dále; přečti je! Tato slova jsou vám již známa; slyšely jste vypravovati událost, při které P. Ježíš sv. Petru tato slova řekl. Kdy to bylo? Vypravuj to! (Bibl. dějepr. čl. 80.) Měl svatý Petr pásti snad skutečné beránky a ovce? Kdo se rozumí beránky a ovce? (Všichni křesťané i jejich představení.) Co měl svatý Petr činiti s těmito beránky a ovce? Měl tedy býti jejich pastýřem a to jejich nejvyšším pastýřem, nebo měl je všechny pásti. Pastýř se stará o své stádo (beránky a ovce), vodí je na dobrou pastvu, chrání je před dravou zvěří, ale stádo ho zase musí poslouchati, musí jíti, kam je pastýř žene, t. j. vede. Tak sv. Petr dostal od P. Ježíše moc, aby se staral o všechny křesťany i o jejich představené (apoštoly, t. j. biskupy), ale všichni křesťané i jejich představení musili zase sv. Petra poslouchati. Petr byl ustanoven za nejvyšší hlavu všech křesťanů.

Kdo je tedy první osobou nebo-li nejvyšší hlavou církve sv.? Kterými slovy ustanovil Pán Ježíš apoštola Petra . . .? — Skutečně také i v samém Písmě sv. nazývá se apoštol Petr „prvním“ ze všech apoštolů, t. j. nejvyšším = nejmocnějším nebo-li hlavou všech apoštolův. A skutečně také řídil celou církev svatou (Volba apoštola Matěje, Bibl. dějeprava čl. 82.); řídil první sněm křesťanský v Jerusálémě (Bibl. dějeprava článek 93.).

Z následující odpovědi se dovídáme, jak dlouho bude trvati církev, kterou P. Ježíš založil.

171. Jak dlouho má církev trvati?

Církev má po vůli Ježíše Krista trvati ustavičně až do skonání světa.

Jak dlouho tedy bude trvati církev? Kdo to tak chce? To znamenají slova „po vůli J. Krista“, t. j. „podle vůle J. Krista“, t. j. protože to tak Ježíš Kristus chtěl a tak to ustanovil. Že P. Ježíš skutečně chtěl, aby církev trvala až do skonání světa, poznáváme z Jeho vlastních slov; přečti dole poznámku 2.! P. Ježíš totiž založil církev svou pro všechny lidi, kteří kdy na světě budou až do soudného dne, a proto církev musí trvati až do soudného dne, aby každý člověk, který chce, v církvi sv. mohl skutečně dojíti spasení. A to slíbil Kristus Pán právě těmito slovy: „A brány pekelné...“ chtěl tím říci: Dábli = peklo bude sice bojovati proti církvi, bude ji chtít zničit, protože ďábli závidějí lidem, že mají býti jednou spaseni a chtějí je přivésti k sobě do pekla, jako chtěli Adama a Evu a s nimi celé lidstvo přivésti do pekla, ale nikdy a nikdy se jim nepodaří církev zničit, t. j. přemoci; církev bude trvati pořád, dokud budou lidé na světě. P. Ježíš však slíbil také apoštolům, že bude s nimi po všechny dny . . . Z toho vidíme, že až do skonání světa musejí býti apoštolové nebo jejich nástupcové: biskupové a kněží a věřící nebo-li církev. — Může se státi, že třeba v některé zemi nebo v některé krajině by církev přestala, ale proto nepřestane býti církev obecná, nepřestanou nikdy křesťané tak jako nepřestane třída, když z ní vystoupí jeden nebo třeba i několik žáků.

Sv. Petr však byl člověk smrtelný a proto nezůstal pořád na světě; umřel, byl ukřižován hlavou

v městě Římě. (O tom ještě uslyšíte.) Slyšely jste však, že Pán Ježíš učinil Petra základem církve, t. j. nejprvnější a nejhlavnější osobou v církvi, takže bez něho církev ani býti nemůže. Co nyní, když svatý Petr umřel?! Mohla zůstatí církev bez nejvyšší hlavy? To Kristus Pán dobře věděl a proto ustanovil, aby po Petrovi byl zase někdo jiný nejvyšší viditelnou hlavou církve nebo-li nástupcem sv. Petra, který by Krista Pána zde na zemi zastupoval, byl jeho zástupcem = náměstkem, tak jako Petr; a když ten zemřel, měl býti zase jiný a tak pořád až podnes. Kdo je od smrti apoštola Petra . . ., je obsaženo v odpovědi další.

M 172. Kdo jest od smrti apoštola Petra nejvyšší viditelnou hlavou církve?

Od smrti apoštola Petra jest římský papež nejvyšší viditelnou hlavou církve.

Pravil jsem vám, že všichni apoštolové se rozešli do světa kázat víru Kristovu, jak jim Kristus P. poručil slovy: „Jdouce . . .“ Svatý Petr přišel až do města Říma a byl biskupem v Římě, t. j. římským, 25 let a tam také zemřel. Nyní tedy musil býti po něm někdo jeho nástupcem v Římě a skutečně hned také byl; jmenoval se Linus a ten měl na vlas tu moc jako sv. Petr, protože byl biskupem tam, kde sv. Petr a protože po něm nastoupil. A tak to šlo dále: když zemřel Linus, byl hned zase v Římě po něm jeho nástupce, který se jmenoval Kletus; když Kletus zemřel, byl hned zase jeho nástupcem jiný biskup v Římě, a tak to šlo dále až podnes, takže Lev XIII., který je nyní v Římě biskupem, je nástupcem

sv. Petra a nejvyšší viditelnou hlavou církve, jako byl Petr. Od smrti apoštola Petra byl tedy vždycky římský biskup nejvyšší hlavou celé církve, a tak jest až posud a bude tak vždy.

Čím je Lev XIII.? Obyčejně se říká římskému biskupovi „papež“ = „svatý Otec“, t. j. otec všech katolických křesťanů. (Křesťané = svatí; viz „obcování svatých“!) Pověz tedy ještě jednou: Kdo jest od smrti apoštola Petra . . . ?

A protože právě římský biskup, t. j. papež, je nejvyšší viditelnou hlavou celé církve, proto také církev katolická neb obecná dle římského biskupa se jmenuje „církev římsko-katolická“, jak máte obsaženo v odpovědi další.

173. Jak se jmenuje církev katolická, protože římský papež jest její nejvyšší viditelnou hlavou?

Protože římský papež jest nejvyšší viditelnou hlavou církve katolické, církev katolická jmenuje se také církev římsko-katolická.

Kdykoliv uslyšíte toto jméno „církev římsko-katolická“, můžete býti jisty, že je to pravá církev Kristova, jak ještě později uslyšíte. Čím nástupcem je římský papež? — Jako svatý Petr má podnes svého nástupce — totiž biskupa nebo-li papeže římského, — tak i ostatní apoštolové mají podnes své nástupce.

Přečti otázku a odpověď 174., J.!

174. Kdo jsou kromě papeže řádnými nástupci apoštolův?

Kromě papeže jsou řádnými nástupci apoštolů biskupové, kteří trvají ve spojení s papežem.

Který rozkaz dal P. Ježíš apoštolům před svým nanebevstoupením? Apoštolové skutečně po seslání Ducha sv. rozešli se do světa a všude kázali učení Kristovo, a když jim lidé uvěřili, pokřtili je a shromažďovali kolem sebe; oni jakoby zakládali křesťanské spolky nebo-li křesťanské obce. Dokud apoštol mohl mezi těmi křesťany zůstat, sám je učil, sloužil jim mši sv., říkal jim, jak se mají chovati a staral se o ně. Ale on musil také jiným ještě lidem hlásati víru Kristovu, nemohl tedy u nich zůstat pořád. A proto než odešel, vybral si z těch křesťanů některého hodného a staršího muže, který víru křesťanskou již dobře znal a byl ctnostně živ, a toho vysvětil na biskupa a dal mu tutéž moc a totéž právo, které sám od P. Ježíše obdržel, totiž: aby učil, uděloval svaté svátosti, sloužil mši sv., aby byl hlavou té křesťanské obce, aby se o všecko v obci staral a na všecko dohlížel, kdyby bylo třeba, aby napomínal i trestal a by také zase nové takové obce křesťanské sám zakládal a také v těchto nových křesťanských obcích zase řádné a zbožné muže na biskupy vysvěcoval. Či nástupcové byli tedy tito biskupové v obcích křesťanských? (Jest velice dobré a potřebné znázorniti na tabuli postup apoštolův a vzrůst obcí křesťanských.)

Všichni uznávali sv. Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve, t. j. poslouchali ho, když jim poroučel něco, co se týkalo sv. víry, tak jako sv. apoštolové sv. Petra poslouchali, a proto se jim říkalo „řádní nástupcové svatých apoštolův“. A tak jest až podnes: každý, kdo má býti biskupem, musí býti vysvěcen od některého řádného biskupa (s povolením papeže), který už je řádným nástupcem některého

z apoštolův, a musí papeže uznávati za svého představeného a za nejvyšší hlavu celé církve, musí ho poslechnouti, když papež něco poroučí, co se týká sv. víry. Když to tak všecko dělá, pak se o něm říká, že „trvá ve spojení s papežem“; tím se chce říci, že je to pravý řádný biskup. Kdyby některý nebyl vysvěcen od jiného řádného biskupa, pak by nebyl nástupcem apoštolů (lutheranští biskupové); nebo kdyby některý biskup, třeba řádně vysvěcený, nechtěl papeže poslouchati a ho uznávati za svého představeného, také by nebyl řádným nástupcem sv. apoštolů. (Ruští biskupové.)

Každý biskup má na starosti věřící v jisté části některé země nebo v jisté krajině; on se musí starati o jejich duše, oznamuje jim, co mají věřiti, jak se mají chovati, napomíná je atd. Ta část země nebo krajina se jmenuje „biskupství“ (diocese). Na Moravě jsou 2 taková biskupství: brněnské a olomoucké. Víte, jak se jmenuje náš pan biskup? Biskupství olomoucké je starší a větší než brněnské a napřed bylo jen samo na Moravě; je tedy přednější než brněnské, a proto se mu říká „arcibiskupství“; v Olomouci je tedy pan arcibiskup. Víte, jak se jmenuje olomoucký pan arcibiskup? Takových arcibiskupů je mnoho v celé církvi a každému z nich je podřízeno několik biskupů. Ale i mezi arcibiskupy jsou zase někteří přednější; těm se říká „primas“, t. j. biskup, kterému jsou podřízeni všichni arcibiskupové a biskupové v některé říši. (Na př. v Uhrách je primas v Ostřihomě pro říši uherskou.) Mezi biskupy, kterým se říká „primas“, jsou zase někteří přednější než druzí a těm se říká „patriarcha“ (na příklad jerusalemský.)

Když je biskup neb arcibiskup již starý nebo nemocný nebo má velikou dioecesi a nemůže všeho sám konati, mívá na pomoc „světícího biskupa“; světící biskup mu pomáhá nebo místo něho na př. birmuje, nebo svěťí na kněze a pod.

Vidíte tedy, že dnes je velmi mnoho biskupův; ale již hned tenkrát, dokud byli ještě živi svatí apoštolové, bylo mnoho biskupů, protože křesťanských obcí bylo čím dál více. Ale všechny křesťanské obce měly úplně stejné učení, ve všech obcích přijímali křesťané 7 svátostí, všude se stejně sloužila mše sv. a všichni dohromady tvořili takovou velikánskou obec křesťanskou nebo-li církev katolickou neb obecnou.

Kdo je dnes místo svatého Petra? Kdo je místo svatých apoštolů? — Jak se jmenuje papež a všichni biskupové dohromady, je obsaženo v další odpovědi.

* 175. Jak se jmenují papež a biskupové dohromady?

Papež a biskupové dohromady jmenují se církev učící na rozdíl od ostatních věřících, kteří se jmenují církev slyšící.

Již loni jste slyšely o církvi učící a církvi slyšící. Komu jenom dal Pán Ježíš právo, vyučovati všechny národy, t. j. všechny lidi? Proto právě jen oni, t. j. apoštolové se jmenují církev učící, a nyní se tak jmenují jejich nástupcové, papež a biskupové. Když apoštolové a nyní papež a biskupové mají povinnost a právo učit, musí také býti někdo, kdo jich poslouchá nebo-li slyší, a to jsou právě obyčejní lidé nebo-li věřící a proto se také jmenují církev slyšící.

Církev učící a slyšící dohromady tvoří církev katolickou neb obecnou. — Přečti ještě poslední otázku a odpověď, J.!

176. Kdo podporuje biskupy v jejich úřadě?

Biskupy podporují v jejich úřadě hlavně kněží jim podřízení.

Protože biskupství (dioecese) jsou veliká (na celé Moravě jen dvě!), není možná, aby (2) biskupové všem lidem (na Moravě) kázali, je zpovídali, jim sloužili mši svatou atd.; potřebují někoho na pomoc. A jsou skutečně, kdo biskupům pomáhají v jejich úřadě, a to jsou kněží. P. Ježíš totiž ustanovil svátost svěcení kněžstva (o které jste se už loni něčemu učily), a touto svátostí se dává těm, kteří ji přijímají, moc (kněžská), aby směli udělovati svátosti, sloužiti mši svatou, kázati atd. Svátost svěcení kněžstva udělují — nebo-li na kněze svěťí — jen o m b i s k u p o v é. A proto každý kněz je jako duchovním synem svého biskupa (jako křtěnec je duchovním synem svých kmotrů), jest podřízen, t. j. poddán svému biskupovi, nemá takových práv a takové moci jako biskup a musí svému biskupovi jako svému otci pomáhati ve vykonávání jeho úřadu. — Kněze svěťí jen biskupové, jen biskupové jim dávají moc kněžskou, žádný jiný člověk ani císař pán ne, nýbrž jen biskup z rozkazu P. Ježíše, který onu svátost ustanovil. A ti to k n ě ž í p o d p o r u j í biskupy . . . Biskup totiž ve svém biskupství ustanovuje některé kněze v některých obcích křesťanských, t. j. katolických, aby tu obec řídili atd. Takoví kněží se jmenují „faráři“. Takových farářů, kteří pomáhají našemu p. biskupovi ve vykonávání jeho úřadu, je asi 428. Je-li obec veliká a mnoho křesťanů v ní, má

farář na pomoc ještě jednoho nebo několik kněží mladších, kteří se jmenují „kaplani“, nebo když ie tam mnoho škol, bývá tam ještě p. „katecheta“. Takových mladších kněží pomáhá našemu p. biskupovi skoro půl sedma sta.

Praví se v katechismu, že biskupy . . . hlavně kněží; ale jsou ještě jiní, kteří biskupy podporují . . ., t. j. na př. jáhnové (slyšely jste, že už sv. apoštolům pomáhali jáhnové — Bibl. dějepr. čl. 86.) a ještě jiné osoby duchovní.

Všichni tito: kněží, jáhnové a všechny duchovní osoby smějí svůj úřad jen tehdy vykonávat, když jim ho biskup dovolí nebo poručí a musí svého biskupa poslouchati, co jim poručí; říkáme, že musí býti „posláni od biskupa“. (Viz ot. * 10.)

Stačí tedy samo svěcení, by někdo směl vykonávat úřad kněžský? Čeho je k tomu ještě potřebí mimo svěcení? (Poslání.) — Papež, biskupové a kněží nazývají se „duchovní osoby“, t. j. duchovní stav; všichni ostatní členové církve svaté jsou „osoby světské“, t. j. náležejí k světskému stavu. Všichni členové církve sv., t. j. věřící, kteří náležejí ke stavu světskému, musí poslouchati papeže, biskupův a kněží ve věcech, které se týkají duše, t. j. duchovních, ať jsou čímkoliv (i císaři a králové!); tak to Kristus Pán chtěl a ustanovil. Oni pak všichni jsou ustanoveni od Pána Ježíše = Boha, a Pán Ježíš řekl: „Kdo vás slyší . . .“ — Kněží musí poslouchati biskupův a biskupové zase papeže (a papež Boha). — Všichni věřící v každé farnosti musí poslouchati svých kněží, kteří jim z rozkazu biskupova a místo biskupa oznamují, co mají věřiti, činiti atd. Všichni věřící — i kněží — v každém biskupství musí zase poslouchati svého

biskupa, a všichni věřící na světě i všichni kněží a biskupové musí poslouchati zase papeže, protože papež jest hlavou celé církve, je jak otec všech křesťanův a křesťané jsou jako jeho děti.

Naučení: Přečti naučení! Koho zastupuje papež na zemi? Koho zastupují biskupové? Takovou tedy úctu, jakou máme ke Kristu P. a jakou bychom měli ke sv. apoštolům, kdyby dosud byli na světě, musíme míti k těm mužům, kteří je dnes zastupují: k papeži a biskupům!

Přečti nadpis 2. odstavce 9. článku víry, J.!

2. O známkách církve.

Pověděl jsem vám již několikráte, že jsou na světě rozličná náboženství — rozličné církve; jmenovaly jste samy církve lutheranskou, kalvínskou, pravoslavnou a j. Jsou lutheráni, kalvíni, pravoslavní pokřtěni? Říkají si „církve“ křesťanská a říkají, že jejich církve jest od Krista P. založena. Podle toho by pak bylo na světě mnoho církví, podle toho by Kristus P. založil mnoho církví. Uslyšíme hned, je-li možno, aby byla více než jedna pravá církev.

177. Je-li více než jedna pravá církev?

Pravá církev je toliko jedna, protože Ježíš Kristus toliko jednu církev založil.

Co poznáváme z této odpovědi? Proč může býti pravá církev jenom jedna? Že P. Ježíš skutečně jen jednu církev založil, poznáváme z Jeho vlastních slov; přečti dole pozn. 1.! P. Ježíš tedy praví: . . . církev svou, nikoliv církve své; tedy jenom jednu církev. A kterou církev nazývá P. Ježíš církví svou? (Kterou

na Petrovi založil.) Jako Pán Ježíš učil a hlásal jen jednu a vždy stejnou víru, tak také založil jen jednu církev, která by jeho učení pořád stejně hlásala všem lidem. Mohou tedy býti pravými všechny církve, které dnes jsou na světě? Kolik jen může býti pravých církví? Jaké jsou (nutně) ostatní církve? Zaslouhují tedy jména „církev Kristova“? My jim také ani nemáme říkati „církev“, protože jim to jméno nepatří, protože nejsou pravé; my (katolíci) jim říkáme obyčejně „společnosti náboženské“ (sekty), protože mají sice jakési = nějaké náboženství, ale ne pravé a protože tvoří sice jakousi společnost = spolek, jako jsou jiné spolky na světě, na př.: hasiči, veteráni a pod., ale pravou církví není žádná z nich. —

Pán Ježíš založil svou církev tak, že každý ji mohl docela dobře poznati, jaká jest, jaké vlastnosti má, každý mohl na ní pozorovati jisté známky nebo-li znamení, podle kterých se církev Kristova docela dobře rozeznává od náboženské společnosti, na př. židovské neb od pohanův atd. — P. Ježíš založil církev viditelnou, neboť každý mohl viděti její nejvyšší hlavu, sv. Petra, její ostatní představené, sv. apoštoly, každý mohl je slyšeti, co poroučejí věřiti a konati. Církev, kterou Kristus Pán založil, skládala se z viditelných členů = z lidí: její členové chodili na mši sv., což mohl každý viděti, poslouchali učení Kristovo a řídili se podle něho, což mohl každý docela dobře pozorovati, chodili ke svaté zpovědi, ke sv. přijímání, přijímali všechny svátosti, které Kristus Pán ustanovil, a to mohl každý viděti. Podle těchto rozličných známek mohla se už tenkrát a můžeme až posud vyznavače = stoupence Kristovy = křesťany = církev Kristovu, kterou P. Ježíš založil, úplně dobře

rozeznati od všech [náboženských společností, na př. od židův, evandělikův a p.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

178. Po čem poznáváme pravou církev Kristovu?

*Pravou církev Kristovu poznáváme po **známkách**, jež dal Kristus své církvi.*

Slyšely jste, že takových známek měla církev Kristova mnoho. Pověz ještě jednou, podle čeho, t. j. podle kterých známek se mohla církev, kterou založil Kristus P., úplně dobře poznati a rozeznati na př. od židovské společnosti náboženské neb od pohanův. — Ale jsou to hlavně 4 známky, které dal Kristus Pán své církvi, a po kterých se jeho církev docela jistě a jasně může poznati mezi všemi ostatními společnostmi náboženskými.

Přečti otázku a odpověď 179., J.!

179. Které hlavní známky dal Kristus své církvi?

*Kristus dal své církvi tyto **hlavní známky**; máť býti:*

1. *jedna;*
2. *svatá;*
3. *katolická neb obecná;*
4. *apoštolská.*

Jaká tedy měla býti církev, kterou Kristus založil? To jsou 4 hlavní známky jeho církve. Církev, kterou Kristus P. založil, měla býti:

1. *jedna;* P. Ježíš založil jen jednu církev a slíbil, předpověděl, že jeho církev bude trvati na věky; to by však nebylo možno, kdyby v jeho církvi nebyla jednota, kdyby v ní byly různice, hádky, kdyby každý něco jiného věřil a dělal; tu by se musila církev

rozpadnouti. Pán Ježíš chtěl, aby jeho církev byla jedna nebo-li jednotná, by v ní panovala krásná jednota a by všichni její členové, t. j. údové, stejné učení měli, t. j. věřili, by se stejně chovali, t. j. žili, aby všichni přijímali sv. svátosti, které ustanovil, aby všichni chodili na mši sv. a na kázání, aby všichni poslouchali jedné nejvyšší hlavy — zkrátka: aby byli co jeden to druhý, všichni aby byli jako jeden (jako ve vojsku). Takovou církev P. Ježíš založil. — Jaká měla býti církev, kterou Kristus P. založil, za druhé?

2. s v a t á ; P. Ježíš tedy chtěl, aby jeho církev byla svatá a by svatou vždycky zůstala, by ve všem řídila se vůlí Boží a lidi vedla tak, aby se jednou stali svatými v nebi. Měla-li však býti církev Kristova svatá, musilo všecko v ní býti takové, aby skutečně mohla přivésti lidi ke svatosti: její zakladatel musil býti svatý, její cíl musí býti svatý (spasení lidí), její prostředky, kterými vede lidi k tomu cíli (ke svatosti), musejí býti také svaté. Toto všecko skutečně bylo v církvi, kterou P. Ježíš založil, neboť . . .

3. katolická neb obecná; Pán Ježíš chtěl, aby jeho církev byla katolická neb obecná, t. j. pro všechny lidi a národy a krajiny celého světa dokud svět bude státi, neboť řekl apoštolům: „Jdouce učte všechny národy . . . A aj, já s vámi jsem až do skonání světa.

4. apoštolská; Kristus P. vzdělal, t. j. založil církev svou na svatých apoštolech, zvláště na svatém Petru a chtěl, aby jeho církev vždycky stála, t. j. zůstala vystavena na svatých apoštolech nebo-li aby byla apoštolská; proto právě Pán Ježíš odevzdal apoštolům svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský, a pravil jsem vám, že jako dům nemůže býti

bez základů, tak že ani pravá církev nemůže býti bez svatých apoštolů. — Protože však sv. apoštolové byli smrtelní, postaral se Kristus o to, aby po jejich smrti nastoupili zase jejich nástupci, kteří by pocházeli od apoštolů, kteří by od apoštolů dostali tutéž moc, kterou apoštolové dostali od P. Ježíše (totiž trojí úřad Kristův). Kristus P. chtěl, aby v církvi od něho založené hlásáno bylo vždy totéž učení, které hlásali sv. apoštolové z jeho rozkazu a by údům církve od něho založené se udělovaly vždy tytéž svátosti, kteréž udělovali sv. apoštolové.

Takovou církev založil tedy P. Ježíš a chtěl, aby jeho církev vždycky takovou zůstala; dal jí 4 hlavní známky, by totiž byla: jedna, . . . , a proto tyto čtyři známky musí míti posud pravá církev Kristova. Slyšely jste, že je na světě mnoho církví, ale všechny pravými býti nemohou. Kolik jenom církví může býti pravých? Kolik jenom církví může tedy míti 4 hlavní známky církve Kristovy? Která církev to jest, je obsaženo v odpovědi další.

180. Která církev má čtyři hlavní známky církve Kristovy?

Čtyři hlavní známky církve Kristovy má toliko církev římsko-katolická.

Tato kratičká odpověď obsahuje dvě nesmírně důležité pravdy, totiž 1. že církev, která se jmenuje římsko-katolická, t. j. ta, která má za nejvyšší viditelnou hlavu římského papeže, a ku které my všickni náležíme, má skutečně všechny čtyři hlavní známky církve Kristovy a 2. že jen tato římsko-katolická církev jediná a žádná jiná církev na celém světě, t. j. žádná jiná společnost náboženská na celém

světě nemá těchto čtyř známek, které dal Kristus P. své církvi. Z dalších odpovědí poznáte, že skutečně jediná církev římsko-katolická . . .

181. Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická jest jedna?

Že církev římsko-katolická jest jedna, poznáváme po tom:

1. že má jednu společnou nejvyšší hlavu;
2. že její údové jedno učení vyznávají a jedněch svátostí užívají.

Která je první věc, podle které poznáváme, že . . .? Kdo byl první nejvyšší viditelnou společnou hlavou církve římsko-katolické? (Petr.) Kdo byl po sv. Petrovi . . . .? Kdo byl po Linovi . . . .? Kdo je dnes . . .? (Lev XIII.) Jako na počátku církve všichni křesťané uznávali sv. Petra za svou nejvyšší viditelnou společnou hlavu, tak i dnes všichni katoličtí křesťané uznávají za svou . . . hlavu nynějšího římského biskupa, papeže Lva XIII.; poslouchají ho, když něco k věření předkládá, když něco poroučí, jsou mu poddáni, on je řídí tak jako hlava řídí celé tělo a všechny údy na těle, jsou s ním v ustavičném spojení (skrže kněze a biskupy; ukaž názorně!).

Která je druhá věc, podle které poznáváme, že . . .? Všichni pravověřící křesťané na celém světě vyznávají jedno a totéž, t. j. úplně stejné učení a podle něho se řídí ve svém životě. Jako vy zde ve škole se učíte, že je jeden Bůh ve třech osobách, že P. Ježíš je pravý Bůh a Vykupitel, že Pán Ježíš je přítomen v nejsv. svátosti oltářní, že Panna Maria je matkou Boží, — tak se tomu učí děti v Americe, Asii, Africe, Australii, na celém světě. Co se káže u nás

v kostele, to se káže ve všech dílech světa, jenom v jiné řeči: u nás česky, jinde německy, jinde francouzsky atd. Jako u nás se slouží mše sv., právě tak se slouží na celém světě.

Všichni členové = údové církve římsko-katolické přijímají, t. j. užívají také na vlas stejně sv. svátostí, které P. Ježíš ustanovil. Jako u nás malé děti se křtí, tak se křtí děti na celém světě, jako chodí u nás křesťané ku svaté zpovědi a sv. přijímání, tak chodí v Americe . . ., jako u nás se chodí ke sv. biřmování, tak i . . ., jako u nás nemocní dostávají poslední pomazání, tak i . . .

Taková jednota není v žádné jiné společnosti náboženské, žádná jiná „církev“ nemá této první hlavní známky církve Kristovy; na př. lutheráni, kalvíni nemají jedné společné nejvyšší hlavy, neuznávají římského papeže za svou hlavu, nýbrž jejich nejvyšší hlavou je panovník té země, kde jsou: v Rakousku náš císař pán, v Německu německý císař, v Rusku ruský car, v Anglii docela jest jejich nejvyšší viditelnou hlavou žena, královna anglická!! Ustanovil to tak Kristus P.? — Ostatní společnosti náboženské, na př. lutheráni, kalvíni a j. nemají také všude stejného učení; jiné učení mají v Rakousku, jiné v Německu, jiné v Americe, ba i v jedné dědině mají rozličné učení: jedni věří, že jest jedna svátost (křest), druzí věří, že jsou dvě svátosti (křest a biřmování), jiní věří, že jsou tři svátosti; někteří věří, že je očištec, jiní zase praví, že není očištec; jedni věří, že je Kristus Pán v nejsvětější svátosti oltářní přítomen, jiní zase povídají, že P. Ježíš není přítomen ve sv. hostii, že prý je to jenom památka na poslední večeři, ano někteří již ani nevěří, že Kristus P. vstal z mrtvých atd.

Takoví lidé pokřtění, kteří neuznávají našeho římského papeže za nejvyšší viditelnou společnou hlavu církve, ale ostatní učení mají skoro stejné jako my, jmenují se rozkolníci (schismatici), protože se roztrhli od římsko-katolické církve; t. j. od římského papeže.

Takoví pokřtění lidé, kteří ani římského papeže neuznávají za nejvyšší hlavu církve, ani takového učení nemají jako my, jmenují se kacíři. —

Jako jsme poznali, že jediná církev římsko-katolická je jedna, tak poznáme z další odpovědi, že také jediná církev římsko-katolická je svatá, že má tedy i druhou hlavní známku církve Kristovy.

182. Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická je svatá?

Že církev římsko-katolická je svatá, poznáváme po tom:

- 1. že její učení je svaté;*
- 2. že vede údy své ke svatosti, a to prostředky srchovaně účinnými, zvláště svatými svátostmi;*
- 3. že jsou v ní vždycky svatí, o jejichžto svatosti i zázraky svědčí.*

Již z toho můžeme poznati, že církev římsko-katolická jest a musí býti svatá, že její zakladatel Ježíš Kristus je nejvyšší svatý, neboť je pravý Bůh. — Žádná jiná společnost náboženská nemá zakladatele svatého, nýbrž její zakladatelé byli hříšní lidé. Kdo na př. založil „církve“ lutheránskou? (Luther, hříšný člověk, odpadlý mnich, ženatý!) Kdo založil „církve“ helvetskou? (Kalvín, který byl také hříšný.) Církev římsko-katolická má

1. učení svaté, t. j. takové učení, které vede ku svatosti. Věřící, kteří se dle toho učení spravují, skutečně docházejí svatosti (nebe). Církev římsko-katolická učí na př., že milovati Boha . . . a bližního jsou dvě největší přikázání; učí, že máme milovati i své nepřátele, že každý člověk na světě je naším bližním; učí, že musíme nejen věřiti, nýbrž i dobré skutky konati atd. Takové učení vede jistě ke svatosti, neboť sám P. Ježíš tomu všemu tak učil.

2. Církev římsko-katolická nejen blásá svaté učení, nýbrž má také prostředky, které mají takovou sílu, t. j. účinek, že mohou člověka docela jistě přivést ku svatosti; proto se těmto prostředkům říká „prostředky svrchovaně účinné“. Jsou to především svaté svátosti, ve kterých se člověku hříchy odpouštějí, t. j. milost uděluje a rozmnožuje. Mimo to má církev římsko-katolická oběť mše sv., při které se stávají věřící účastnými (dostávají) těch milostí, které nám Pán Ježíš svou smrtí na kříži zasloužil; v církvi římsko-katolické jsou překrásné sv. obřady, na př. když se udělují svaté svátosti nebo když se slouží mše sv., které velice pobádají člověka k tomu, aby vedl život dobrý (svatý); v církvi římsko-katolické jsou rozličné nábožné spolky a bratrstva, jejichž členové dostávají velmi mnoho milostí od P. Boha a snadno mohou dojít ke svatosti; v církvi římsko-katolické jsou duchovní řády (kláštery), jejichž členové také mohou snadněji dojít ke spasení než jiní lidé; církev římsko-katolická schvaluje a nařizuje ctění a vzývání svatých, a to je pro nás velice prospěšné, neboť svatí se za nás pak u P. Boha přimlouvají, aby nám uděloval mnoho milostí; církev římsko-katolická uděluje odpuštění, které jsou velice užitečné pro

člověka; církev římsko-katolická ustanovuje posty, aby člověk byl nábožně živ a tím snadněji mohl přijíti do nebe; církev římsko-katolická se modlí za všechny lidi atd.

3. V církvi římsko-katolické je také skutečně mnoho svatých, kteří jsou již v nebi, a to svatí ze všech stavů, z každého věku, ze všech národů. Podívejte se jen do kalendáře a uvidíte tam poznačený na každý den svátek některého svatého, a to nejsou ještě všichni svatí! Na každý den v roce připadá památka mnohých a mnohých svatých, kteří ani nejsou a nemohou býti v kalendáři poznačení. Vzpomeňte jen, co bylo mučeníků na počátku církve, a ti jsou všichni svatí.

Také mnozí křesťané již zde na zemi, za živa, jsou skoro jako svatí, takže Pán Bůh jim svou lásku a zálibu zvláštním způsobem ukazuje a neobyčejnou milost jim uděluje, na př. dává jim takovou moc, že na jejich přímluvu se stávají zázraky (na hrobech jejich).

Žádná jiná společnost náboženská nemá této druhé hlavní známky církve Kristovy — svatosti. O jejich zakladatelích jste již slyšely, že nebyl ani jeden svatý, nýbrž hříšní lidé. Ale ani jejich učení není svaté, neboť někteří učí, že prý dobrých skutků není ku spasení ani třeba, že prý člověk může býti spasen i když dělá hříšné skutky, jen když prý má pevnou víru! Nemají sv. svátostí nebo mají jenom některé, nemají mše sv., zavrhnou ctění a vzývání svatých, zavrhnou posty, odpustky, zavrhnou život klášterní, nemají ani jednoho svatého! (V kalendářích protestantských jmenují se také svatí, ale to nejsou jejich svatí, nýbrž svatí z církve katolické.)

Mohou býti sice také v jiných společnostech náboženských někteří lidé hodní, ale ti nejsou hodni proto, že jsou v oné společnosti náboženské, nýbrž proto, že dělají to, čemu učí církev katolická; náležejí tedy vlastně svým životem, smýšlením = srdcem = duší k církvi katolické, jsou už jako neviditelní údové církve katolické a právě proto jsou hodni, neboť dostávají od P. Boha mnoho milostí. —

Poznali jsme tedy, že zase jediná církev římsko-katolická má i druhou známku církve Kristovy, že je s v a t á.

Která je třetí hlavní známka pravé církve Kristovy? Že i tuto známku má církev římsko-katolická, poznáte z odpovědi další.

183. Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická jest obecná?

Že církev římsko-katolická jest obecná, poznáváme po tom:

1. že od času Ježíše Krista po všechny doby trvá;
2. že je způsobilá pojmuti v sebe všechny lidi a národy, a že se o to také přičiňuje;
3. že jest rozšířena po všech dílech světa a ustavičně dále se rozšiřuje.

Co znamená, že pravá církev musí býti obecná? (Musí trvati po všechny věky od svého založení a musí býti taková, t. j. způsobilá, aby skutečně všichni lidé mohli do ní vstoupiti.)

1. Církev římsko-katolická nepřestala skutečně nikdy od té doby, co ji Kristus P. založil; trvá posud a má slíbeno od P. Ježíše, že bude trvati až do soudného dne; je tedy skutečně pro všechny věky a časy až do skonání světa.

2. Církev římsko-katolická je však také taková, t. j. způsobilá, aby všichni lidé, t. j. všickni národové, mohli do ní vstoupiti, může v sebe pojmuti všechny lidi a národy. Hned od počátku církve byli v ní nejrůznější lidé z nejrůznějších národů: ze židů, kteří z rozličných krajin přišli na slavnost letnic do Jerusaléma — bylo jich pokřtěno 3000 — (Bibl. dějepr. čl. 82.); brzy po tom i pohané byli přijímáni do církve sv. (Kornelius. — Bibl. dějepr. čl. 90.) Církev svatá je pro všechny národy, pro každého člověka, který do ní vstoupiti chce. Vidíte samy, že křesťané jsou lidé všeho druhu: chudí, řemeslníci, boháči, Němci, Italiani atd. —; do církve sv. může vstoupiti každý člověk. A církev sv. se také o to stará, t. j. přičiňuje, aby do ní všichni lidé vstoupili; proto posílá missionáře do všech dílů světa a ti kážou učení Kristovo a křtí ty, kteří uvěří, přijímají je do církve svaté sv. křtem.

3. Skutečně je také církev římsko-katolická rozšířena po celém světě, ve všech dílech světa a pořád se dále rozšiřuje, takže dnes už je přes 230 millionů katolických křesťanů na celém světě a pořád jich ještě přibývá. (Ukaž mapu náboženství od prof. A. L. Hickmanna, Verlag Freytag und Berndt, Wien VII. 1.) — Není sice církev římsko-katolická ještě rozšířena na všech místech po celém světě; všichni národové nejsou posud údy církve římsko-katolické. Kristus P. však sám přirovnával církev sv. k zrnku horčičnému; měla malý počátek, ale její učení ujímalo se rychle a dnes hlásá se již ve všech dílech světa. A tak se bude dít až do skonání světa, až se vyplní slova jejího božského zakladatele: „A bude jeden ovčinec a jeden pastýř“ (t. j. budou všichni lidé katoličtí křesťané).

Jiné náboženské společnosti nemají této známky pravé církve, nejsou obecné, nepocházejí z časův apoštolských, nebývaly vždy, nýbrž byly teprve později založeny, na př. církev lutheránská a evandělická povstaly teprve v 16. století; před tím nebylo lutheránův a evangelíků. Učení těchto náboženských společností není také rozšířeno po celém světě a na všech místech, a nemají slíbeno od Boha, že by jednou mohly býti rozšířeny na každém místě; ba pořád jich ubývá; posílají sice také missionáře hlásat víru do cizích krajin, ale jejich missionáři neobracejí na víru křesťanskou tolik lidí, jako missionáři katoličtí. —

Jediná církev římsko-katolická má i čtvrtou známku církve Kristovy: jest apoštolská.

184. Po čem poznáváme, že církev římsko-katolická jest apoštolská?

*Že církev římsko-katolická jest **apoštolská**, poznáváme po tom:*

- 1. že její představení, papež a biskupové, řádnými jsou nástupci sv. apoštolův;*
- 2. že učí tomu, čemu učili apoštolové;*
- 3. že uděluje tytéž svátosti, kteréž udíleli apoštolové.*

1. Po čem poznáváme za 1., že církev římsko-katolická jest apoštolská? To jste už slyšely dříve (ot. 174.); pamatujte si dobře, že římský papež je řádným nástupcem sv. Petra a biskupové že jsou řádnými nástupci ostatních apoštolů. Naši biskupové jsou skutečně řádnými nástupci svatých apoštolů: Každý nový biskup bývá svěcen od některého staršího biskupa, tedy od některého nástupce

sv. apoštolův, a kdybychom se tázali, kdo zase toho staršího biskupa vysvětil a kdo zase jeho předchůdce vysvětil — a kdybychom tím způsobem postupovali pořád nazpět až na počátek církve, přišli bychom konečně až na některého apoštola, který prvního biskupa vysvětil. (Připomene se schema, které bylo na tabuli namalováno!)

2. Církev římsko-katolická však také podnes učí právě tomu, čemu učili sv. apoštolové; o tom se může každý člověk přesvědčiti. Víme z písma sv. a ústního podání, čemu učil Pán Ježíš a čemu učili svatí apoštolové, a když pozorujeme, čemu učí dnes papež a biskupové, vidíme, že je to totéž, t. j. stejné učení. (Mše sv., pokání, křest a pod.)

3. Jako církev římsko-katolická podnes učí úplně témuž, čemu učili svatí apoštolové, tak i podnes se udělují v církvi římsko-katolické tytéž svátosti, které udělovali svatí apoštolové.

Žádná jiná společnost náboženská nemůže se nazývati apoštolská, protože žádná nevěří a neučí všemu, co věřili a čemu učili apoštolové. Nebyli to ani sv. apoštolové ani jejich řádní nástupci, kteří tyto náboženské společnosti založili. Jejich představení nejsou řádnými nástupci sv. apoštolů, protože nebyli vysvěceni od řádného biskupa nebo nejsou = netrvalí ve spojení s papežem (otázka 174.); a proto nejsou to pravé církve.

Jediná církev římsko-katolická má všechny známky církve Kristovy, takže z toho každý může poznati, že jediná církev římsko-katolická je pravá, od Ježíše Krista založená církev, jak je to také obsaženo v odpovědi další.

185. Co jde z toho, že jediná církev římsko-katolická má hlavní známky církve Kristovy?

Z toho, že jediná církev římsko-katolická má hlavní známky církve Kristovy, jde, že ona jediná je pravou, od Ježíše Krista založenou církví.

Naučení: Přečti naučení! — To není naší zásluhou, že jsme se narodili z rodičů katolických, nýbrž je to milost Boží; proto musíme býti P. Bohu za tuto milost vděčni. — Nenadávejte a neposmívejte se nikdy těm, kteří nejsou katolíky! Nemohou za to, že se nenarodili z rodičů katolických. Církev katolická modlí se často, zvláště na Velký pátek, za všechny nešťastné lidi, kteří nejsou v církvi katol., a proto i vy se za ně modlete, aby nebyli na věky zavrženi.

Přečti nadpis třetího odst. 9. čl. víry! Jak byl nadepsán 1. odstavec...? ... 2. odstavec?... O čem jsme se učili v 1. odstavci...? ... v 2. odst. ...?

V tomto odstavci se budeme učit o tom, k čemu Pán Ježíš církev založil, nebo-li: nač je církev, co je její úlohou a povinností, t. j. cílem zde na světě. To je vysloveno docela zřetelně a krátce v odpovědi 186. Přečti nadpis 3. oddílu a otázku a odpověď 186., J.!

3. O úkolu církve.

M 186. K čemu založil Ježíš Kristus církev?

Ježíš Kristus založil církev, aby vedla lidi k věčnému spasení.

Tato odpověď je vám již známa. Místo úkol můžeme říci úloha = povinnost, t. j. to, co má

církev na světě činiti. Co má činiti církev? To znamená, že církev má všem lidem ukazovati cestu k nebi a pomáhati jim, aby skutečně do nebe mohli přijíti; církev sv. má své údy, t. j. členy až do skonání světa poučovati o víře (předkládati jim k věření a říkati jim, kterak se mají chovati); má jim udělovati sv. svátosti, aby se všichni stali účastnými vykoupení, které nám Kristus P. svou smrtí na kříži vydobyl. —

Aby církev skutečně mohla lidi vésti a přivést ke spasení, tak jako je vedl Pán Ježíš, pokud byl na světě, odevzdal jí P. Ježíš potřebnou k tomu moc a právo, které sám měl, totiž svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský; a proto může církev tím, že tento trojí úřad vykonává, skutečně lidi přivést ku spasení. Církev je zde místo P. Ježíše; proto učí jako On a vede lidi ku spasení těmi prostředky jako Pán Ježíš.

Přečti otázku a odpověď další, J.!

187. Kterak vede církev lidi k věčnému spasení?

Církev vede lidi k věčnému spasení tím, že vykonává s pomocí Boží trojí úřad Ježíše Krista: učitelský, kněžský a královský.

V této odpovědi je řeč o církvi; ale která církev se zde rozumí? (Církev učící.) Kdo náleží k církvi učící nyní? Kdo náležel k církvi učící na začátku církve? (Petr a apoštolové.) Papež a biskupové jsou řádnými nástupci sv. Petra a apoštolů. Jakou moc měl sv. Petr a apoštolové, právě takovou moc mají dnes papež a biskupové. Pokud byl P. Ježíš na zemi přítomen, učil sám lidi, sám jim odpouštěl hříchy, sám podával apoštolům své tělo a krev pod způ-

sobami chleba a vína a staral se o ty, kteří v Něho uvěřili. Ale Pán Ježíš, než-li vstoupil na nebesa, řekl apoštolům: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ Těmito slovy jim odevzdal svůj trojí úřad; měli činiti to, co činíval P. Ježíš: měli lidi učiti, od hříchu očišťovati (posvěcovati) a vésti po cestě, která vede ku spasení atd. (Viz ot. 169.!) Protože papež a biskupové jsou řádnými nástupci sv. Petra a apoštolů, proto i oni mají tutéž moc, kterou měli apoštolové: i papež a biskupové učí lidi, posvěcují je atd., zkrátka vedou lidi ku spasení, nebo-li vykonávají trojí úřad J. Krista. Pán Ježíš, protože byl Syn Boží, mohl snadno lidi dobře a správně učiti, je posvěcovati a vésti po cestě spasení, ale apoštolové a jejich nástupci jsou slabí lidé a byli by mohli snadno nějak pochybiti. Proto P. Ježíš jim pomáhá ve vykonávání trojího úřadu, t. j. oni trojí úřad Kristův vykonávají „s pomocí Boží“. V nich a skrze ně jedná Pán Ježíš. — V dalších odpovědích je o každém z těchto tří úřadů zvláště obsaženo, kterak jej církev učící vykonává.

188. Kterak vykonává církev učitelský úřad Ježíše Krista?

Učitelský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že učení Ježíše Krista stále čisto a neporušeno zachovává, hlásá a vykládá.

Praví se v této odpovědi, že církev učení Ježíše Krista „stále čisto a neporušeno zachovává“; to znamená, že církev se stará o to, aby nikdo k tomu, čemu Kristus Pán sám učil, ničeho nepřidal nebo něčeho nevynechal neb aby někdo učení Kristova nějak nepřekroutil a neučil jinak než učil Kristus P.; a tak

učení, které má dnes církev, je právě takové = totéž, jak je hlásal sám P. Ježíš. Církev sv. však nejen tak pečlivě se stará, aby se učení Kristovo nějak nepokazilo, nýbrž je také lidem ustavičně hlásá, t. j. říká jim, co Pán Ježíš sám hlásal, a co tedy každý musí věřit. To se říká velkým lidem na kázání a křesťanském cvičení, a vy se tomu učíte zde ve škole z katechismu.

Pán Ježíš dosvědčuje, že církev Jeho učení neporušené zachovává a hlásá. Tak na př. v Lurdech činí na přímluvu Panny Marie zázraky na těch, kteří se důvěrně modlí, jak On tomu učil a jak tomu učí církev, na těch, kdož se kajicně ze hříchů vyznávají a svátost oltářní přijímají a mši svaté jsou nábožně přítomni, jak On tomu učil a jak tomu posud učí církev sv. Kdyby toho byl nepřikázal, kdyby učení církve bylo nepravé, nepotvrzoval by Pán Ježíš toho učení zázraky. Z toho poznáváme, že církev Jeho učení neporušené zachovává a hlásá. Proto věřte vždy ochotně církvi sv., neboť tím ukazujete, že věříte samému P. Ježíši!

Ale učení P. Ježíše není tak lehké a srozumitelné, aby mu každý hned dobře rozuměl! A proto, aby snad někdo si nevykládal špatně učení Kristova, vysvětluje nebo-li vykládá také církev učení Kristovo, t. j. říká lidem docela jasně a jistě, kterak se má rozuměti všemu tomu, čemu učil P. Ježíš.

Protože však papež a biskupové, t. j. církev učící, jsou lidé jako my a proto sami ze sebe by nikterak nemohli těžké učení Kristovo čisto a neporušeno zachovati, hlásati a vykládati, udělil jim P. Ježíš zvláštní dar, kterého k tomu potřebovali.

189. Který dar udělil Ježíš Kristus církvi, aby mohla vykonávati Jeho úřad učitelský?

*Aby církev mohla vykonávati úřad Jeho učitelský, udělil jí Ježíš Kristus dar **neomylnosti**, tak že v učení o víře a mravech nemůže se mýliti.*

Neomylný je ten, kdo se nemůže mýliti, t. j. zmýliti v něčem. Žádný člověk na světě však není tak dokonalý, že by se nikdy v ničem nezmylil; každý člověk i nejučenější je omylný, může se někdy zmýliti. P. Bůh však může dáti člověku takový dar, t. j. takovou milost, aby se nikdy nezmylil. A takový dar P. Ježíš dal své církvi, aby se nikdy nemohla zmýliti, když bude věřícím povídati, co mají věřiti a zachovávat. Tato veliká milost, kterou P. Ježíš své církvi učící daroval, jmenuje se dar neomylnosti. (Viz ot. 11.) Víme docela jistě, že P. Ježíš své církvi dar neomylnosti udělil, neboť řekl: „A ať, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.“ Mat. XXVIII. 20.; tím chtěl P. Ježíš apoštolům říci: „Nebojte se, já budu s vámi, budu vám nápomocen, když budete učiti lidi, abyste se nezmylili, abyste jim nepovídali něco, čemu jsem já neučil!“ Kdo nás učí skrze církev Kristovu? (Ježíš Kristus.) Může Ježíš Kristus se mýliti? Kdo by se to mylil, kdyby se církev v učení o víře a mravech mylila? A jednou zase řekl apoštolům: „Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, Ducha pravdy“ (t. j. Ducha svatého). Jan XIV. 16., 17.; těmito slovy tedy P. Ježíš slíbil své církvi, že také Duch svatý — o kterém jste se učily, kterak osvěcuje náš rozum atd. — ustavičně bude nápomocen církvi sv., t. j. bude při ní jakoby státi,

když bude učení Kristovo hlásati nebo vysvětlovati, aby se při tom nezmýlila a neučila něčemu, čemu Pán Ježíš neučil. Může se mýliti Duch sv.? Kdo by se to mýlil, kdyby se církev v učení o víře a mravech mýlila? Duch sv. je však Bůh a proto se nemůže mýliti.

Protože tedy církev sv. tak jistě lidi učí, čemu Pán Ježíš učil, nazývá ji proto svatý apoštol Pavel „sloupem (a utvrzením) pravdy“, jakoby řekl, že církev drží všecku pravdu tak, jako sloup drží celý strop; kdyby sloup povolil, shroutil by se strop: kdyby svatá církev mohla v učení o víře a mravech se zmýliti, pak by se rozpadla celá církev, a pak by lidé zase o P. Bohu ničeho nevěděli, jako před Kristem P.

Z další odpovědi se dovíte, kdo jenom v církvi svaté je neomylný, nebo-li komu přísluší dar neomylnosti.

190. Komu přísluší dar neomylnosti?

Dar neomylnosti přísluší:

1. papeži spolu s biskupy;
2. také papeži samému, když jako nejvyšší učitel a pastýř o víře a mravech pro celou církev činí rozhodnutí.

1. Všimněte si dobře, že se zde praví „papeži spolu s biskupy“, protože papež a biskupové jsou dohromady právě církev učící, a učící církvi P. Ježíš dal dar neomylnosti. Papež je nejvyšší učitel církve a biskupové jsou mu podřizeni. (Nadučitel a učitelé!) Všem, čemu papež a biskupové stejně = jednomyslně učí, co poroučejí stejně věřiti a konati, jest neomylná pravda. Takovým způsobem vykonávali papež a biskupové svůj neomylný úřad, zvláště zpočátku církve svaté, a až posud obyčejně tímto způsobem ho vykonávají. (NB. to jest magisterium ordinarium!) Někdy

však papež a biskupové vykonávají svůj neomylný úřad tak, že se sejdou do některého města a tam pod řízením papeže se radí a řeknou, t. j. ohlásí pak lidem, co Bůh zjevil, nebo vysvětlí jasně a zřetelně některé zjevené učení neb oznámí lidem, co mají jakožto katoličtí křesťané zachovávat. Taková slavná porada papeže a biskupů dohromady se jmenuje církevní sněm. (Připomeň sněm jerusalemský, tridentský a j.!) Když se sejdou na takový sněm s papežem biskupové z celého světa, pak se jmenuje ten sněm obecný sněm. Co na takovém církevním sněmu bylo usneseno o učení, o víře a mravech a co papež potvrdil nebo schválil, to jest neomylná pravda.

2. Někdy však jest třeba, by bylo neomylně rozhodnuto něco, co se týká víry a mravův a nemůže se čekat, až se teprve papež s biskupy o tom vysloví buď soukromě nebo na nějakém sněmu církevním, neboť by to trvalo dlouho a tak dlouho se nemůže čekat. To se může státi, kdyby na př. nějaký člověk začal najednou šířiti nějaké bludné, nebezpečné učení o víře a mravech. A proto se P. Ježíš postaral o to, by byl někdo v církvi učící, který by vždycky, kdykoliv toho bude potřeba, mohl ihned lidem neomylně říci, co mají věřiti nebo zachovávat. A to byl právě hned na počátku církve svatý sv. Petr, a po něm jsou to všichni jeho nástupci = papežové římskí. — Papež římský tedy může také úplně sám bez biskupů, bez církevního sněmu, neomylně říci lidem, co mají věřiti a zachovávat, — ale to jen tenkrát,

a) když činí rozhodnutí o víře a mravech jakožto papež, t. j. jako nejvyšší učitel a pastýř církve nebo-li když tak činí právě proto, že mu P. Ježíš k tomu dal moc = když je ve svém úřadě.

b) Papež je neomylný jenom v učení o víře a mravech, t. j. jenom v tom, když lidem říká = předkládá, co je zjeveno a co tedy mají věřiti, kterak se má zjevenému učení rozuměti, a když předpisuje lidem, kterak jako katoličtí křesťané se mají chovati, kterak mají zachovávatí přikázání Boží a všechna přikázání, která dal lidem P. Ježíš.

c) Jen tenkrát je papež neomylný, když takové rozhodnutí činí pro celou církev, nikoliv snad pro jednoho nebo několik lidí. — Kdy jenom tedy je papež sám o sobě neomylný? V jiných věcech, v jiném učení — na př. v dějepise, počtech a pod. — může se papež zmýlití zrovna tak, jako jiný člověk. Papež může také zhřešiti jako jiní lidé; dar neomylnosti nechrání ho od hříchův. Ale kdyby byl i papež hříšný a činil by rozhodnutí o víře a mravech tak, jak jste slyšely a), b), c), tu by i tehdy byl neomylný, a bylo by docela správné, co by řekl. (Nemocný lékař!)

Že skutečně i papeži samému . . ., poznáváme z odpovědi následující.

* 191. Odkud víme, že dar neomylnosti přísluší také papeži samému?

Že dar neomylnosti přísluší také papeži samému, víme ze slov, která promluvil Pán Ježíš k Petrovi a jeho nástupcům: „Ty jsi Petr (t. j. skála), na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou.“ (Mat. XVI. 18.) — „Já jsem prosil za tebe, aby nezhylnula víra tvá, a ty někdy, obrátě se, potvrzuj bratři svých.“ (Luk. XXII. 32.) — „Pasiž beránky mé . . . Pasiž ovce mé.“ (Jan XXI. 15. 17.)

Na třech místech písma svatého jsou tedy znamenána slova, ze kterých poznáváme, že dar ne-

omylnosti, jež P. Ježíš všem apoštolům se sv. Petrem dohromady slíbil a dal, slíbil a dal také samému sv. Petrovi a jeho nástupcům = papežům, a že tedy papež sám i bez biskupů je neomylný, jak jsem vám vyložil. — Kde v písmě sv. jsou zaznamenána tato slova Kristova? Všecka tato trojí slova řekl Pán Ježíš k samému svatému Petrovi. Přečti první slova Kristova! Těmito slovy slíbil P. Ježíš, že Jeho církev bude tak pevná a dokonalá ve víře, že ďábel jí nikdy nepřemůže. Na kom je vystavěna církev Kristova? Petr je tedy základem církve. Kdyby tedy Petr se mohl mýlit ve víře, byla by církev tak pevnou a dokonalou, byla by ještě nepřemožitelnou? A P. Ježíš praví docela jistě, že „brány pekelné jí nepřemohou“; z toho tedy vidíme, že Petr a po něm jeho nástupci nikdy ve víře nechybí, že budou až do konce světa neomylni. Kdo by je přemohl, kdyby chybili v učení o víře a mravech? (Ďábel, který chce, aby lidé nepravdou byli odvedeni od Boha.)

Přečti druhá slova Kristova! Tato slova řekl Pán Ježíš Petrovi tenkrát, když předpověděl, že Ho Petr zapře, a když se loučil se svými apoštoly. (Biblická dějprava čl. 66.) Ďábel totiž chtěl apoštoly — a tak posud chce i jejich nástupce a všechny věřící od pravé víry odvrátiti, aby se jí zřekli, aby od ní odpadli. Aby se to nestalo, modlil se P. Ježíš za Petra, aby on zůstal docela pevný ve víře (aby nezhylnula jeho víra), a Petr se měl starati o to, aby jeho bratří, t. j. apoštolové a věřící zůstali věrni pravé víře. Když tedy Petr a jeho nástupce papež — nejen sám nesmí se nikdy ve víře zmýlit, t. j. pochybiti, ale také i jiní lidi má v pravé víře utvrzovati, musí býti neomylný ve víře, a to tak dlouho, dokud ďábel bude věřící

sváděti k odpadnutí od víry. Přestane někdy ďábel lidi pokoušeti? Proč nikdy nepřestane lidi pokoušeti? (Dokud bude ďábel v pekle, dotud bude záviděti lidem: spasení — a to bude věčně.) A proto papež až do skonání světa, t. j. dokud bude církev, bude neomylný. — Přečti třetí slova Kristova! Kdy řekl P. Ježíš tato slova? (Bibl. dějepr. čl. 80.) Komu řekl P. Ježíš . . . ? (Samému Petrovi.) Již jsem vám pravil, co P. Ježíš chtěl říci těmito slovy sv. Petrovi. (Otázka *170.) Jako dobrý pastýř vodí své ovečky na dobrou a zdravou pastvu a zahání je od škodlivé pastvy, tak svatý Petr měl věřícím předkládati k věření jenom dobré a pravé učení Kristovo a měl je chrániti od jakéhokoliv učení špatného. Ale byl by mohl Petr sám ze sebe poznati, které učení je pravé a které nepravé, kdyby mu P. Ježíš nebyl dal dar neomylnosti? Proto tedy musil býti již Petr i sám neomylný, a protože nástupce Petrův = papež musí posud lidem předkládati jen dobré a pravé učení a musí je chrániti od špatného, jedovatého, falešného učení, musí býti i sám neomylný.

Vidíte tedy, že i papež sám o sobě i bez biskupů, když jako nejvyšší učitel církve . . . rozhodnutí činí, jest neomylný. To musí každý katolický křesťan věřiti, neboť jste slyšely, že to P. Ježíš zřetelně řekl, a také nyní jest to výslovný článek víry, že papež je neomylný; na církevním sněmě ve Vatikáně r. 1870. bylo to totiž výslovně poručeno věřiti všem katolickým křesťanům. — Mají představení některé jiné společnosti náboženské také dar neomylnosti? Proč ho nemají? (Protože jim ho nikdo nedal, a sami si ho dáti nemohou.) Může tedy některá společnost náboženská mimo církev katolickou lidi docela neomylně učiti, co mají věřiti a dělati? Vidíte, jaké je to dobrodiní, že

jsme se narodili právě v církvi katolické, která tak jistě nám povídá, čemu P. Ježíš učil . . .

Takovým tedy způsobem vykonává církev katolická učitelský úřad Kristův. V dalších dvou odpovědích je vyloženo, kterak vykonává církev i kněžský i královský úřad J. Krista.

192. Kterak vykonává církev kněžský úřad Ježíše Krista?

Kněžský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že koná obět mše svaté a uděluje svátosti, že svěťí a žehná a za všechny lidi se modlí.

Kterými slovy odevzdal P. Ježíš apoštolům, t. j. církvi svůj úřad kněžský? („Křtěte . . .“; „kterým odpustíte . . .“; „to čiňte na mou památku.“ Co tedy měli činiti apoštolové? Svátí apoštolové skutečně tento kněžský úřad Kristův vykonávali: křtili, sloužili mši svatou, odpouštěli hříchy, biřmovali atd. A tak to činí posud jejich nástupci — papež a biskupové, t. j. církev učící a jejich pomocníci kněží — jak je pověděno v této odpovědi. Udělují také svaté svátosti, slouží mši sv., svěťí rozličné věci, aby se jich mohlo užívatí k bohoslužbě, na př. vodu, svíce, kříže, obrazy, sochy a p., také osoby svěťí, t. j. zasvěcují službě Boží; církev svatá žehná = dává požehnání, t. j. vyprošuje Božího požehnání osobám i věcem, na př. žehná lidi při mši svaté a požehnání sv. křížem a velebnou svátostí, dává požehnání nemocným a umírajícím, žehná pokrmy a nápoje, nové domy a pod. (jak se o tom budete učiti později v části čtvrté „O svátostninách“). Tuto moc — světiti a žehnati — dal Pán Ježíš církvi slovy, která jsou znamenána v písmě svatém u svatého Matouše X. 1.:

„A svolav dvanáct učeníkův (apoštolů) svých, dal jim moc nad duchy nečistými, aby je vymítali a by uzdravovali všelikou nemoc i neduh.“ — „Na nemocné budou ruce vzkládati, a (ti) se dobře míti budou.“ Marek XVI. 17. 18. — Vidíte tedy, že církev vykonává skutečně všechno to, co P. Ježíš jakožto nejvyšší kněz vykonával. Kdo tedy skrze kněze a biskupy křtí? Kdo nás skrze ně posvěcuje? Kdo nás skrze ně žehná? Kdo jest při mši sv., jenž se za nás modlí a obětuje? Koho milujete, když máte rády mši svatou, svaté svátosti atd?

Přečti další otázku a odpověď, J.!

193. Kterak vykonává církev královský úřad Ježíše Krista?

Královský úřad Ježíše Krista vykonává církev tím, že všechny věřící k bohumilému životu přidržuje, dává zákony a příkázání, soudí a trestá.

Jak ještě jinak se jmenuje královský úřad Ježíše Krista? (Pastýřský.) Kterými slovy odevzdal P. Ježíš svatým apoštolům a sv. Petrovi svůj úřad královský? (Ot. 1t9. „Jdouce . . .“) Kterou moc a které právo dal P. Ježíš těmito slovy svým apoštolům? (Aby věřící řídili = vedli = spravovali = o ně se starali, jako král se stará o své poddané, nebo jako pastýř o své stádo.) Královský úřad Kristův vykonávali už svatí apoštolové. (Svatý Pavel vyobcoval s církve hříšného člověka v městě Korinthě.) Dávali také věřícím rozličná příkázání, zákony, soudili je, trestali, přidržovali je k bohumilému životu a p. A tak i nástupci svatých apoštolů — papež a biskupové, t. j. církev — vykonávají posud královský = pastýřský úřad J. Krista,

a to tím, že všecy věřící přidržují . . . t. j. starají se o to, aby věřící vedli život, jaký se P. Bohu líbí, tudíž: život ctnostný, zbožný, křesťanský. A by věřící věděli, co mají dělati a čeho se varovati, ohlašuje jim církev přikázání Boží a také sama jim dává z moci, kterou obdržela od Pána Ježíše, rozličné zákony a přikázání; znáte na př. patero přikázání církevních. Kdo dal tato přikázání? Toto patero přikázání dala církev jen proto, aby jimi věřící přidržovala k dobrému křesťanskému životu. Takových přikázání dala církev velmi mnoho a pořád ještě dává nová přikázání, na př. prikazuje nám, kdy máme zachovávatí půst nebo konati nějakou pobožnost a pod. Církev svatá se také stará o to, aby každý věřící skutečně všecy tyto zákony a přikázání zachovával; a když některý věřící jich zachovávatí nechce, trestá ho, jako soudce trestá toho, kdo přestupuje zákon, který dal císař pán. — Církev má také moc a právo některé přikázání zrušiti, kdyby viděla, že je toho potřeba, na př. může zrušiti některý půst. (Když je v pátek svátek, může církev dovoliti jísti maso a p.) Povím vám, čím trestá církev věřící, kteří nechtějí poslouchati jejích zákonův a přikázání. Takové lidi trestá tím, že jim na př. zakáže přijímati sv. svátosti, t. j. odepře jim sv. svátosti, na př. nesmí jíti ke sv. přijímání a pod. (O tom ještě později uslyšíte.) Nebo takového nehodného křesťana vyloučí z církve, dokud se nepolepší, jako svatý Pavel vyloučil onoho Korinťana. Dokud je ten který křesťan vyloučen z církve, nemá z církve svaté užitku jako druzí křesťané, nesmí přijímati sv. svátostí, za něho se církev nemodlí, mše svatá mu není platna atd. Někdy také církev svatá velikým hříšníkům odepře církev ní

pohřeb, t. j. katolický kněz jich nesmí pochovati, na př., když se někdo sám usmrtí = samovraha, který měl zdravý rozum a pod.

Z toho, co jsem vám doposud vypravoval o svaté církvi, poznaly jste, jak užitečna je pro nás sv. církev a co všecko pro nás dělá, abychom mohli přijíti do nebe. Ale když se církev sv. o nás tak pečlivě stará, máme i my k ní jisté povinnosti, dle kterých se k ní musíme chovati. — Naše povinnosti k církvi svaté jsou obsaženy v další odpovědi. Koho posloucháme, když posloucháme církve? Koho milujeme, když milujeme církev? Koho urážejí lidé, když urážejí církev?

194. Které povinnosti máme k církvi?

K církvi máme tyto povinnosti: máme k ní náležitě, věřiti, čemu učí, a konati, co přikazuje.

Kolik povinností tedy máme k církvi sv.? Které jsou ty tři povinnosti naše . . .? Která jest první naše povinnost . . .? To znamená, že si člověk nesmí mysliti, že je to jedno, náleží-li k církvi katolické nebo nenáleží, nebo že tím snad prokazuje církvi nějakou milost, když k ní náleží, nýbrž to je naše povinnost a je to pro nás veliké dobrodiní, t. j. milost, že k ní smíme náležitě; nebo kde bychom tak jistě mohli dosáhnouti spasení jako v pravé církvi?! Kolik církví založil J. Kristus? Ku které církvi mají tedy všichni lidé náležitě? Každý člověk — i pohan i žid i každý jiný — jakmile pozná tuto pravou církev Kristovu, jest povinen k ní náležitě, do ní vstoupiti, t. j. dáti se pokřtiti; kdyby toho nechtěl učiniti, nemohl by býti spasen. Protože každý člověk má náležitě k pravé církvi, proto se hned již malé děti děti křtí, aby již od malička k ní náležely, neboť

později by tak jako tak k ní musily náležeti, zvláště když se narodily z rodičů katolických, tu pravou církev jistě později poznají; nebo by se mohlo státi, že by umřely bez křtu sv.!

Která je druhá naše povinnost k církvi? Cí učení hlásá církev? Musíme jí tedy věřiti? (Viz otázku 11.!) A protože církev sv. nám jenom pravdu povídá a nemůže se nikdy mýlit v tom, co nám k věření předkládá nebo co nám poroučí zachovávat, proto také musíme plnit i třetí povinnost. Která povinnost je to? — Pověz ještě jednou, které povinnosti máme k církvi? Přečti dole poznámku 1.!

Pamatujte vždy, že se vám povoláním do církve sv. dostalo velikého dobrodiní, jehož jste si zasloužiti nemohly. Církev katolická pečuje o vás jako dobrá matka po celý čas života a neopouští vás ani v hodině smrti, ano i po vaší smrti bude ještě za vás konati oběť mše sv. a modlitby. Kdo žil vždy jako hodný a poslušný syn, jako hodná a poslušná dcera církve katolické, ten šťastně a spokojeně umírá. Plňte tedy věrně tyto své povinnosti!

Který katolický křesťan skutečně všechny své povinnosti k církvi plní, a který nemá na své duši žádného těžkého hříchu, t. j. je v milosti Boží, nazývá se živým údem svaté církve. Ale takový křesťan, který neplní těchto povinností a má na duši těžký hřích, t. j. není v milosti Boží — tedy hříšník — nazývá se mrtvým údem církve sv.; je jako suchá větev na stromě, ale může zase obživnouti, když se napraví, když se vyzpovídá a plní své povinnosti k církvi sv. Kdyby se nenapravil až do smrti, byl by jistě zavržen. — Náležejí k církvi svaté také ti, kteří

nejdou pokřtěni? (Později vám o tom ještě něco povím, až se budeme učit o křtu sv.)

Z toho, co jsem vám vypravoval v této odpovědi, dovedete již říci samy, může-li býti spasen takový člověk, který svou vlastní vinou není = který nechce býti v církvi katolické, t. j. v té pravé církvi Kristově.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

195. Může-li býti spasen, kdo nenáleží k církvi katolické?

Kdo vlastní vinou nenáleží k církvi katolické, nemůže býti spasen, protože Pán Ježíš jedinou církev katolickou ustanovil za řádný prostředek, skrze který mají lidé vedeni býti ku spasení.

V této odpovědi jsou velice důležitá slova „vlastní vinou“. Práví se v této odpovědi, že jen ten, kdo svou vlastní vinou nenáleží . . . Takoví lidé, kteří svou vlastní vinou nenáleží k církvi katolické, jsou na př. ti, kteří již byli v církvi katolické, ale odpadli od ní, dále bludaři, rozkolníci nebo takoví, kteří ještě nejsou pokřtěni, ale znají dobře církev katolickou a poznávají, že jest pravá církev Kristova, a přece se nechtějí dáti pokřtiti. Proč takoví lidé nemohou býti spaseni, poznáváme ze slov „protože P. Ježíš . . . řádný prostředek . . .“; to znamená, že P. Ježíš ustanovil jen církev svou, t. j. církev katolickou k tomu, aby vedla lidi ku spasení, a jenom této církvi katolické že dal moc a právo a potřebné prostředky, kterými člověk může dosáhnouti spasení; proto se nazývá církev katol. „řádný prostředek ku spasení“. Kdo tento prostředek zamítá, t. j. kdo si ho nevšímá a jeho se nechápe svou vlastní vinou, nemůže býti nikterak spasen (jako ten, kdo nechce

sednouti na loď nemůže se dostat přes moře). A právě proto, že jediná církev katol., a žádná jiná společnost náboženská, je k tomu od P. Ježíše ustanovena, by vedla lidi ku spasení a že jediná také skutečně lidi může docela jistě, bezpečně a snadno ke spasení dovésti, nazývá se „církev samospasitelná“, jak máte obsaženo v další odpovědi; přečti ji, J.!

196. Jak se nazývá církev katolická, protože podle ustanovení Ježíše Krista jediná jest řádným prostředkem, skrze který mají lidé vedeni býti ku spasení?

Církev katolická nazývá se proto, že podle ustanovení Ježíše Krista jest jediná řádným prostředkem, skrze který mají lidé vedeni býti ku spasení, církví samospasitelnou.

Spasiti může lidi jenom P. Bůh (Ježíš Kristus). A vésti lidi cestou k spasení může jenom ten, komu to P. Ježíš poručil a komu dal k tomu moc, právo a potřebné prostředky. A to dal P. Ježíš jediné = samé církvi katolické, když jí odevzdal svůj trojí úřad; proto ona jediná jest řádným prostředkem ku spasení. — Ale dejte pozor! Když se v katechismu praví, že jenom naše církev katolická je samospasitelná, tím se ještě nepraví, že každý, kdo je v církvi katolické, již také skutečně bude spasen! Vždyť jsem vám řekl, že kdo je hříšný a neplní svých povinností k církvi svaté, třebaš je pokřtěn, třebaš je v církvi katolické, že je mrtvým údem církve, a neobrátí-li se a zůstane tak do smrti, že bude jistě zavržen. Vidíte tedy, že slovo „samospasitelná“ znamená jen tolik, že jediná církev katolická obdržela od Pána Ježíše moc, právo a potřebné prostředky, aby mohla vésti lidi ku spasení, že činí a poskytuje všeho, čeho

je třeba, aby lidé mohli býti spaseni: hlásá pravé učení Kristovo, uděluje svaté svátosti, slouží mši sv., dává zákony a příkázání, napomíná a trestá. Ale její údové se dle toho musejí řídit; kdo tak nečiní, nemůže býti spasen, třebas je členem církve sv.

Učili jsme se (ot. 195.), že ten, kdo vlastní vinou nenáleží k církvi katolické, nemůže býti spasen. Z další odpovědi poznáte, může-li býti spasen ten, kdo sice také nenáleží k církvi katolické, ale nemůže za to, není to jeho vinou.

197. Může-li býti spasen, kdo bez vlastní viny nenáleží k církvi katolické?

Kdo bez vlastní viny nenáleží k církvi katolické, může sice býti spasen způsobem mimořádným, hledá-li upřímně pravdy a koná-li svědomitě vůli Boží, jak ji poznává; nedostává se mu však mnoho prostředků, by snáze a jistěji spasení došel.

Může tedy býti spasen, kdo bez vlastní viny...? Ale jakým jenom způsobem...? A co ještě musí činiti? A co se praví o takovém člověku na konci této odpovědi? Bez vlastní viny nenáleží k církvi katolické člověk, který se narodil na př. z rodičů židovských, pohanských atd. a když vyrostl, nikdy mu ani nenapadlo, že víra, které ho jeho rodiče učili, nebo to, co ho učili zachovávat, by bylo špatné, a že by za to nemohl přijíti do nebe — a o církvi katolické = o víře katolické třebas jakživ ani neslyšel. Takový člověk není vinen, že nenáleží k církvi katolické, a proto může býti spasen, ale jen tehdy, když hledá upřímně pravdy, t. j. když buď je přesvědčen = myslí docela upřímně, že víra, dle které se řídí, je pravá, nebo kdyby se dověděl, že jen katolická víra

a církve je pravá, hned by byl ochoten ji přijati a do ní vstoupiti; nebo když mu napadne nějaká pochybnost o víře: zdali je něčemu skutečně tak, jak on věří, či jinak, hledí upřímně se přesvědčiti, co je pravda. — Druhá věc, které je ještě třeba takovému člověku... jest, že musí svědomitě konati = plniti vůli Boží, jak ji poznává, t. j. musí býti živ tak, jak mu to jeho svědomí praví.

Takoví lidé tedy mohou býti spaseni, neboť ačkoli nejsou pokřtěni, ačkoli nepatří zevně = viditelně k církvi sv., patří už takřka k církvi sv. — aspoň vnitřně = neviditelně; a právě proto mohou dojíti spasení. Ale praví se v této odpovědi, že takový člověk... mimořádným způsobem; to znamená: nemohou býti spaseni = jich nemůže spasiti jejich víra špatná, jejich špatná společnost náboženská, kterou klamně nazývají a pokládají za pravou církve, nýbrž mohou býti spaseni jen skrze církve katolickou, třeba nejsou pokřtěni, třeba o církvi katolické ani nevědí, neboť náležejí k ní aspoň svým srdcem, svou myslí = duší = vnitřně, neviditelně; rádi by se stali členy církve katolické, kdyby o ní věděli. A proto nikoliv řádným způsobem, nýbrž jen mimořádným způsobem mohou býti spaseni — a to velmi obtížným způsobem, velmi těžko, a je to velmi nejisto, snadno by se mohli minouti se svým spasením, protože se jim nedostává mnoho prostředků... To znamená: oni nevědí, co je pravá víra, co je pravé učení Boží, co P. Bůh od nich žádá; nemají žádné mše sv., žádných svátostí: ani zpovědi ani biřmování ani posledního pomazání; nedostávají žádného požehnání, žádného svěcení atd. Takoví lidé, kteří jen dle duše, t. j. duchovně náležejí k církvi

katolické, jmenují se neviditelní údové církve svaté.

Můžeme věděti, který člověk, na př., který žid, pohan atd. — takovým duchovním, t. j. neviditelným způsobem náleží k církvi sv.? To ví jen Pán Bůh, a proto nesmíme nikoho zavrhovati pro to, že není údem církve katolické; nevíme, zdali aspoň duchovně k ní nenáleží. Máme se raději za takové lidi modliti, aby církev katolickou našli a poznali a do ní vstoupili, nebo aspoň aby je P. Bůh posilnil a dal jim potřebné milosti, by ve své špatné společnosti náboženské přece došli spasení. A sami máme P. Bohu často děkovati, že nám popřál té milosti, bychom se už narodili v církvi katolické, kde tak snadno a tak jisto můžeme dojíti spasení. —

Kdo dochází snadněji a jistěji spasení: ten, kdo náleží k církvi katolické toliko duchovně, t. j. svou duší, nebo ten, kdo k ní náleží skutečně = zevně $\equiv$ viditelně, kdo je skutečně pokřtěn? Ale mýlil by se velice, kdo by myslil, že mu postačí ku spasení jenom to, že je pokřtěn a že tedy zevně, t. j. viditelně náleží k církvi sv. — Přečti otázku a odpověď 198., J.!

* 198. Stačí-li, toliko zevně k církvi náležeti?

Toliko zevně k církvi náležeti nestačí, nýbrž třeba jest, abychom s ní také vnitřně spojeni byli: živou věrou, věrnou poslušností a vroucí láskou.

Za slovo „stačí-li“ doplníme si v duchu „ku spasení“ a za slova „třeba jest“ zase slova „ku spasení“. Může býti spasen, kdo toliko zevně . . .? Čeho je třeba ku spasení? Privil jsem vám nedávno, že každý katolický křesťan má jisté povinnosti k církvi svaté. Které povinnosti máme k církvi svaté? A řekl

jsem vám, že nemůže býti spasen, kdo těchto povinností neplní, třebas je pokřtěn, třebas se jmenuje katolický křesťan, třebas je zevně spojen s církví sv. a počítá se mezi katolíky. Čemu se podobá takový katolický křesťan? (Suché větvi na stromě.) Jako suchá větev nenese žádného ovoce, tak ani takový křesťan, který toliko zevně k církvi náleží, ale nevěří, čemu církev učí, a nezachovává, co církev poroučí nebo zakazuje, a své církve nemiluje, nemůže býti spasen, protože jemu není nic platno, co dobrého koná — je mrtvý úd církve sv.; a jako mrtvé tělo nemůže nic dělati ani se hýbati, tak ani takový mrtvý úd církve sv. nemůže činiti ničeho, zač by mohl jednou přijíti do nebe.

Přečti naučení! — Církev svatá se přirovnává v tomto naučení k matce naší, a praví se, že ji máme ctíti jako svou matku. Je skutečně naší matkou, neboť církev sv. dává nám sv. křtem nový život, činí totiž, abychom mohli býti živi tak, bychom přišli jednou do nebe; učily jste se, že člověk bývá ve křtu sv. k věčnému životu znova zrozen a posvěcen. Církev sv. nás také živí jako naše matka, totiž naši duši živí tělem a krví Kristovou ve svátosti oltářní; stará se o nás jako naše matka; napomíná nás, abychom ničeho zlého nedělali, nýbrž jen dobré, neboť nám dává svá přikázání; dává nám sílu při svatém biřmování, bychom mohli býti dobrými křesťany; opatruje nás v těžké nemoci, neboť k nám posílá kněze, aby nás zaopatřil a posilnil na cestu do věčnosti; vyprošuje nám od P. Boha všechno, čeho potřebujeme i pro tělo! Tolik dobrého pro naše spasení nám nemůže učiniti ani naše vlastní matka. A proto musíme církev sv. míti rádi, ji ctíti, poslouchati a za ni se

modliti jako za svou vlastní matku, ba ještě více! Rmoutí se hodné dívky, vede-li se jejich rodičům dobře? Radují se, vede-li se rodičům zle? Pomáhají hodné děti rodičům, mají-li rodičové bídu? Máme pomáhati církvi v její nouzi? Komu to pomáháme? Zůstane nám P. Ježíš něco dlužen?

Přečti nadpis 4. odstavce 9. článku víry, J.!

4. O obcování svatých.

Jak je nadepsán 3. odstavec...? .... 2. odstavec...? ... 1. odstavec...? O čem se budeme učití ve 4. odstavci 9. čl. víry? Jak zní 9. čl. víry? Které slovo si doplníme v duchu? Když se modlíme slova: „(věřím) svatých obcování“, chceme tím říci: „Já věřím, že svatí jsou mezi sebou co nejúžejí spojeni jako údové jednoho těla, jehož hlavou je sám P. Ježíš, — že mají všichni něco obecného, co náleží všem, t. j. každému z nich = něco společného, — a že, co koná jeden, prospívá všem ostatním, a co všichni ostatní dobrého konají, prospívá zase každému jednotlivému“. — Pověz ještě jednou, co tím chceme říci, když se modlíme „svatých obcování“? Kdo všechno se čítá ke svatým, o kterých se praví, že mají . . ., je obsaženo v odpovědi 199.

M 199. Kdo náleží k obcování svatých?

K obcování svatých náležejí:

1. *pravověřící na zemi nebo církve bojující;*
2. *svatí v nebi nebo církve vítězná;*
3. *duše v očištcí nebo církve trpící.*

Kdo tedy náleží k obcování svatých? O kolikeré církvi se zde mluví? Kdo je církev bojující?

Proč...? Kdo je... vítězná? Proč...? Kdo je... trpící? Proč...? Jak se jmenují pravověřící na zemi ještě jinak? ... svatí v nebi...? ... duše v očištcí...? — Kdo jsou svatí, o kterých se praví, že mají mezi sebou obcování? Pravověřící na zemi se nazývají svatými, protože každý pravověřící křesťan byl na křtu svatém posvěcen, t. j. jeho duše byla očištěna od hříchu, učiněna svatou. A kam mají po smrti všichni pravověřící křesťané přijíti. K čemu jsou tedy povoláni? To řekl P. Ježíš výslovně: „Buďte dokonalí (= svatí), jako i Otec váš dokonalý (= svatý) jest“. — Ale jsou pravověřící již skutečně svatí, t. j. v nebi? Jsou však už v nebi mnozí svatí, kteří žili na zemi a kteří také byli na křtu sv. posvěceni a ke svatosti povoláni; dosáhli už tedy skutečně svatosti a to pravé, dokonalé svatosti, totiž blaženosti věčné. A i duše, které jsou v očištcí, byly dříve v těle lidí, kteří byli pokřtěni a ku svatosti povoláni, dojdou také docela jistě dokonalé blaženosti nebeské, až si vytrpí v očištcí tresty za své hříchy. Proč tedy jmenujeme obcování církve bojující . . . obcování svatých?

Pravověřící na zemi, svatí v nebi a duše v očištcí náležejí k obcování svatých, t. j. jsou mezi sebou co nejužěji spojeni jako údové jednoho těla, jehož hlavou je Kristus. (Je to tedy něco podobného jako v církvi viditelné na zemi — jest to církev v širším smyslu slova.) Nesmíte mysliti, že církev bojující, vítězná a trpící jsou 3 rozličné, od sebe oddělené církve, nýbrž tím se rozumí, že členové velké církve Kristovy = údové těla Kristova jsou trojího druhu: jedni ještě bojují zde na zemi s ďáblem, světem a tělem, druzí ještě trpí v očištcí a třetí již dosáhli vítězství nad ďáblem, t. j. jsou již v nebi. (Srovnej přechod židů mořem

Rudým: jedni ještě bojovali s Egyptskými, druzí byli v moři, ale ještě nebyli na druhé straně, u cíle, někteří byli konečně již na druhém břehu a tedy zachráněni docela.) — Z další odpovědi poznáte, v jakém spojení nebo-li obcování jsou jednotliví údové tohoto obcování.

200. V čem záleží obcování věřících na zemi?

Obcování věřících na zemi záleží v tom, že všichni jsou účastni oběti mše svaté, modlitby a jiných dobrých skutků veškeré církve.

Všichni pravověřící křesťané na zemi jsou tedy mezi sebou v takovém spojení, že co prospívá na duši jednomu, prospívá zároveň také všem ostatním. Jako co prospívá jednomu údu na našem těle, prospívá také ostatním; na př. hudba, kterou slyší jen ucho, činí celého člověka veselým: tvář se směje, oči se vesele dívají, celé tělo se pohybuje, mnohý by chtěl třebaš i tancovati, ruce si tleskají dle taktu atd.; nebo když oko vidí krásnou krajinu, celému tělu (člověku) je to příjemno; ruce pracují pro celé tělo. Naopak, když jeden úd na těle je nemocen — na př. bolí hlava nebo noha, ruka a pod., — tu celé tělo je smutno a nemocno, člověk si musí třebaš i lehnouti a p. — Tak i v církvi svaté jsou jisté věci velice užitečné a pro duši prospěšné — říkáme jim duchovní statky, t. j. poklady, — které patří všem křesťanům, které jsou jejich obecným, t. j. společným majetkem, na kterých tedy všichni mají podíl (jako občané . . . , žáci . . . , členové rodiny . . .). Které jsou ty duchovní statky v církvi svaté, na kterých mají všichni pravověřící křesťané podíl? Církev sv., jak jste již slyšely, můžeme si představit jako nějakou osobu (spolek).

P. Ježíš jest její hlavou, a my jsme její údové. Pán Ježíš jí dal veliké statky = poklady: dal jí své učení, mši sv., svaté svátosti, dal jí své zásluhy, t. j. právo na odměnu, které sám zasluhoval za svou smrt na kříži; dal jí zásluhy svatých a světic, t. j. právo na odměnu, které svatí za své dobré skutky zasluhují; dal jí moc a právo, aby se modlila za lidi, aby konala skutky, za které možno přijíti do nebe. — Protože my jsme údové církve, proto co patří církvi svaté, patří i nám, my máme na tom všem podíl, máme právo na všechny veliké statky její; to všecko prospívá každému z nás. A co dobrého koná jeden člen = úd sv. církve, prospívá zároveň všem ostatním, a co konají všichni, prospívá i každému jednotlivému; když se modlí (jeden) katolický křesťan, prospívá to všem, modlí se za všechny. Proto také říkáme, když se modlíme Otčenáš: „Otče náš“ a ne „Otče můj“, „chléb náš“, „odpusť nám“ atd. Z toho vidíte, jaké je to štěstí býti v církvi katolické a jak snadno katolický křesťan může přijíti do nebe, neboť nejenom sám pracuje o to, aby byl spasen, nýbrž všichni členové církve sv. mu pomáhají. (NB. Hlouběji se může promluvit o vzájemném prospěchu dobrých skutků až v 5. části katechismu.)

Ale dejte pozor, musím vám něco připomenouti! Řekl jsem vám, že katolický křesťan, který má na duši smrtelný hřích, je mrtvým údem církve svaté. Tito mrtví údové, t. j. hříšníci, nemají tak velikého prospěchu z dobrých skutků všech křesťanů jako živí údové církve; ale přece mají nějaký prospěch z nich a to větší než ti lidé nešťastníci, kteří k církvi svaté nenáleží, neboť mohou přece aspoň býti přítomni mši sv., mohou se modlití atd., a za to Bůh

k vůli hodným křesťanům dává jim milost, aby se zase obrátili na dobrou cestu. (Připomenou se příběhy z bibl. dějepr. čl. 13., 20., 38.) Slyšely jste také, že nestačí toliko zevně k církvi náležeti (ot. * 198.), nýbrž že je třeba . . . ; a proto údové církve sv., kteří s ní nejsou vnitřně spojeni — na př. nevěrci, kteří od víry katolické odpadli nebo kacíři, rozkolníci nebo ti, kteří byli z církve vyobcováni — také nemají podílu na duchovních statcích ostatní církve svaté, ale přece za ně údové církve sv. aspoň se modlí, aby se P. Bůh nad nimi smiloval, by se polepšili; zvláště na velký pátek se modlí církev sv. za všechny takové lidi.

Umře-li některý člen církve svaté, který měl na sobě smrtelný hřích, je zavržen na věky a je na věky odloučen od spravedlivých v nebi i na zemi, tudíž i od církve svaté. Ale umře-li člověk v milosti Boží, přijde buď hned do nebe, nebo do očistce. Kdo přijde hned do nebe? Kdo přijde napřed do očistce? A duše v nebi nebo v očistci nepřestávají býti členy svaté církve, nepřestávají býti katolickými křesťany; zůstávají s námi i po smrti ve spojení, ba ještě více než za živa; neboť jsou již u Krista P. v nebi, kam my všichni máme jednou přijíti, nemohou se již od těla Kristova, t. j. od církve svaté ani odtrhnouti, neboť již nemohou hřešiti. Ovšem viditelně již nenáležejí k církvi sv., protože jejich tělo umřelo, ale zůstávají svou duší ustavičně ve spojení s námi: myslí na nás a my zase myslíme na ně, milují nás jako za živa a přejí nám, abychom byli také jednou spaseni jak ony; a my máme zase z toho velikou radost, že jsou spaseny. V následujících dvou odpovědích je vloženo, v čem záleží naše obcování se svatými v nebi a dušemi v očistci.

201. V čem záleží naše obcování se svatými v nebi?

Naše obcování se svatými v nebi záleží v tom, že svaté ctíme a vzýváme, svatí pak že za nás u Boha prosí.

Co my tedy činíme, t. j. prokazujeme svatým v nebi? Svaté ctíme tím, že na ně rádi a často myslíme a to dobře o nich myslíme, že máme radost z toho, že jsou v nebi, a máme před nimi úctu. Ctíme je také tím, že se slouží v církvi sv. mše sv. ke cti svatých (skoro každý den ke cti toho svatého, kterého je právě svátek), že k jejich cti se staví chrámy (kterému svatému je zasvěcen náš chrám Páně?), sochy (kterých svatých sochy jsou u nás v dědině?), máme obrazy svatých v uctivosti, zpíváme písně ke svatým (ke sv. Janu Nepomuckému, k patronům českým a j.) smekáme u jejich soch, obrazů, čteme jejich životopisy, vypravujeme a slyšíme rádi o nich atd.

Svaté také v z y v á m e, t. j. p r o s í m e je, aby se za nás u Pána Boha přimlouvali a sami nám od Něho vyprosili, čeho potřebujeme. Tím ukazujeme, že uznáváme, že oni mají velikou moc u Pána Boha atd. — A co zase činí svatí nám za to? Prosí Pána Boha, aby nám dal mnoho milostí, kterých potřebujeme pro duši i tělo, bychom mohli přijíti do nebe. A vědí svatí, čeho potřebujeme pro duši i pro tělo? (Vědí to od P. Boha, na kterého patří.) Kterí svatí za každého z nás nejvíce prosí? (Sv. patron.) Který ze všech svatých nejvíce za nás prosí a nejvíce milostí nám může vyprositi? (Panna Maria.) Vidíte tedy, že i se svatými v nebi jsme my křesťané na zemi v ustavičném spojení = obcování. Abychom nikdy na to nezapomněli,

proto slaví církve svatá každý rok svátek všech svatých. Kdy je ten svátek? Co si máme na ten den připomínati? Co tedy máme zvláště na ten den činiti?

202. V čem záleží naše obcování s dušemi v očistci?

Naše obcování s dušemi v očistci záleží v tom, že duším v očistci modlitbou a dobrými skutky, odpustky a zvláště obětí mše svaté pomáháme, ony pak že za nás, jak doufáme, u Boha prosí.

My tedy něco prokazujeme, t. j. činíme duším v očistci, a ony zase něco prokazují nám. Co my prokazujeme = činíme pro duše v očistci? Jak jim pomáháme? Čím zvláště, t. j. nejvíce můžeme pomáhati duším v očistci? Proto vidíváte, že se po pohřbu sloužívá mše sv. za duši zemřelého, neboť nevíme, je-li již v nebi (nebo v pekle). Kdy se zvláště modlíme za duše? (Po kázání „Otčenášky“; modlitba: „Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane. — A světlo věčné ať jim svítí. — Ať odpočívají v pokoji. Amen;“ na dušičky na hřbitově a jindy.)

Můžeme také odpustky, které bychom mohli získati pro sebe, obětovati za některou duši v očistci, jak později uslyšíte. — Pomáhejte i vy rády duším v očistci všem, ale zvláště se modlete za duše svých rodičů, bratří a sester atd., neboť nevíte, jsou-li už v nebi; možná, že se ještě trápí v očistci a čekají, abyste jim pomohly; a kdybyste vy jednou také přišly do očistce, jak byste byly rády, kdyby se někdo za vás modlil a vám z očistce brzy pomohl; neboť v očistci trpí duše strašné muky! — A co zase činí duše v očistci pro nás? (Doufáme, že se za nás...,

neboť P. Bůh je má rád, jsou přátelé Boží a již brzy mají k Němu přijíti.) Vidíte, že i s dušemi v očištkci jsme v ustavičném . . . Jako si na slavnost „všech svatých“ připomínáme své obcování se svatými v nebi, tak si připomínáme své obcování s dušemi v očištkci zvláště na slavnost dušiček. — Kdy je ta slavnost? — Jako svatí v nebi mají obcování s námi = s věřícími na zemi, tak mají obcování i s dušemi v očištkci.

203. V čem záleží obcování svatých v nebi s dušemi v očištkci?

Obcování svatých v nebi s dušemi v očištkci záleží v tom, že svatí duším v očištkci svou přímlovou u Boha pomáhají.

Tak jako nám pomáhají svatí v nebi svou přímlovou, tak pomáhají ubohým duším v očištkci, aby se brzy dostaly do nebe.

Přečti **naučení!** K čemu nás pobádá toto naučení? Buďte toho pamětliví! —

Z toho, čemu jsme se učili o obcování svatých, jste poznaly, jak veliké jest to štěstí býti katolickým křesťanem, býti údem tohoto obcování. Jak velikou útěchou musí naplniti pomyšlení, že máme podíl na všech pokladech duchovních, že máme účastenství v zásluhách, které získali, t. j. nashromáždili svatí v nebi, duše zemřelých v očištkci a duše spravedlivých na zemi ctnostným životem, dobrými skutky nebo trpělivým snášením rozličných strastí pozemských. Jak velikou útěchu cítí asi umírající, když sobě vzpomene, že církve katolická zvláště při oběti mše svaté na něho i po jeho odchodu z tohoto světa bude pamatovati, a že i jednotliví údové její na něho ne-

zapomenou, že se za něho budou přimlouvati u Pána Boha.

Připomínejte sobě často toto veliké štěstí a dobrodiní, zvláště, když říkáte ve „Věřím Boha“ slova: „svatých obcování!“

Desátý článek víry.

Jak zní 10. článek víry? Přečti z katechismu otázku a odpověď 204., J.!

204. Jak zní desátý článek víry?

Desátý článek víry zní: „Hříchův odpuštění“.

Které slovo doplníme si před slova „hříchův odpuštění“? Čemu učí tento článek víry, jest obsaženo v odpovědi další.

M 205. Čemu učí desátý článek víry?

Desátý článek víry učí, že Ježíš Kristus dal církvi moc, odpouštěti hříchy.

Kterými slovy dal P. Ježíš církvi = apoštolům a jejich nástupcům moc, hříchy odpouštěti, jest obsaženo dole v poznámce 3.; přečti ji! Kdy řekl P. Ježíš tato slova k apoštolům? K čemu založil Ježíš Kristus církev sv.? A mohla by církev svatá skutečně lidi přivésti do nebe, kdyby jim nemohla odpouštěti hříchů, které udělali? Je tedy potřeba, by církev sv. měla moc hříchy odpouštěti? Vidíte, jak se Pán Ježíš o to postaral, aby církev svatá skutečně mohla . . . Jaké je to dobrodiní pro nás že církev sv. má tuto moc! Neboť každý člověk, vyjímajíc P. Marii, přichází na svět s těžkým, dědičným hříchem a když doroste někdy zhřeší, a

kdyby církev sv. neměla moci hříchy odpouštět, nemohl by žádný člověk býti spasen. —

Učily jste se již loni o hříchu a slyšely jste, že hřích je dvojitý: dědičný a osobní; slyšely jste, že některé hříchy jsou jen lehké = v š e d n í, jiné však že jsou těžké či smrtelné; učily jste se také jmenovati sedm největších hříchů. Jak se jmenují ty hříchy? Které jsou to? Až se budeme učit V. část, uslyšíte, že jsou ještě jiné druhy hříchův, a že některé hříchy jsou tak veliké = hrozné, že jakoby volaly do nebe o pomstu. Zdali pak mohou všechny, i tak veliké hříchy býti odpuštěny? Přečti následující otázku a odpověď, J.!

206. Mohou-li všechny hříchy býti odpuštěny?

Všecky i nejtěžší hříchy mohou býti odpuštěny, činit-li hříšník pravé pokání.

Čeho se dovidáme z této odpovědi? Že církev musí míti moc, v š e c k y hříchy odpustiti, můžeme poznati již z toho, že církev svatá má vésti ke spasení všechny lidi, tedy i velké hříšníky, kteří mají těžké hříchy na své duši. Ale mají-li býti hříšníkovi jeho hříchy skutečně odpuštěny, musí činiti p r a v é pokání, t. j. musí hříchů svých srdečně litovati, že jimi Pána Boha urazil, nebe ztratil a pekla zasloužil; musí sobě umíniti, že se jich už nikdy nedopustí, musí se z nich upřímně vyzpovídati, je napravit a polepšiti se. (To všecko už víte od lonska.) — Aby církev svatá skutečně mohla lidem hříchy odpouštět, k tomu ustanovil Pán Ježíš zvláštní prostředky, kterými se mohou hříchy odpouštět.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

207. Které zvláštní prostředky ustanovil Ježíš Kristus na odpuštění hříchův?

Ježíš Kristus ustanovil na odpuštění hříchů tyto zvláštní prostředky: svátost křtu a svátost pokání.

Smíme si vybíratí a předpisovati, kterak se nám mají hříchy odpustiti? Kdo jen smí a může ustanoviti, kterak se mají hříchy odpouštětí? Jak se jmenují prostředky, které Ježíš Kristus ustanovil na odpuštění hříchův? — Ve kterých svátostech se tedy odpouštějí hříchy? Které hříchy se odpouštějí ve svátosti křtu? Co řekl sv. Petr, když po seslání Ducha sv. v Jerusalémě kázal, a když se ho a ostatních apoštolů mnozí skroušeně tázali: „Bratři, což máme činiti?“ („Čiňte pokání a dejte se pokřtiti, aby vám byly odpuštěny vaše hříchy, abyste mohli býti spaseni!“) — Které hříchy se odpouštějí ve svátosti pokání? Kdo jen smí odpouštětí hříchy? (Apoštolové a jejich nástupci a jejich pomocníci.) Proč jenom apoštolové a jejich nástupci . . .? (Jen k nim řekl Kristus P.: „Komu odpustíte . . .“)

Naučení. Přečti naučení. J.! — Děkujte P. Bohu za milost, že dal církvi sv. moc, aby nám odpouštěla naše hříchy, a čiňte rády všechno, čeho církev svatá od vás žádá, by vám skutečně mohla hříchy odpustiti. Jak politování hodni jsou na př. pohané, židé a nekatolíci, kteří těchto prostředků (svátostí) k dosažení odpuštění hříchů nemají a kteří tedy nikdy nejsou jisti = nikdy jistě nevědí, zdali jsou jim hříchy odpuštěny nebo ne. Komu budete více děkovati: tomu, kdo uzdraví vaše tělo, abyste zůstali ještě dlouho živý, nebo tomu, kdo uzdraví vaši duši, abyste byly živý na věky? Buďte tedy vděčny P. Ježíši, který dal tuto moc církvi sv.!

Jedenáctý článek víry.

Jak zní 11. článek víry? Které slovo si doplníme před slova „těla vzkříšení“? — Přečti z katechismu otázku a odpověď 208., J.!

208. Jak zní jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry zní: „Těla vzkříšení“.

V další odpovědi je vyloženo, čemu učí tento článek víry.

M 209. Čemu učí jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry učí, že Ježíš Kristus v den poslední tělo naše vzkřísí, to jest, duši opět s tělem spojí.

Co bychom tedy mohli říci místo slov „věřím těla vzkříšení“? (Věřím, že J. Kristus v den poslední . . .) Že skutečně se stane, co se praví v této odpovědi, řekl sám Pán Ježíš, jak je to obsaženo dole v pozn. 1.; přečti ji! — Co se stává s duší lidskou při smrti? A čeho se dovídáme z této odpovědi? Všichni lidé tedy v soudný den opět oživnou, Pán Ježíš je vzkřísí svou božskou mocí, a všichni lidé vstanou z mrtvých s tělem, které měli za živa. „Den poslední“ jest den soudný, o kterém jste již slyšely v 7. čl. víry. Ví někdo, kdy bude soudný = poslední den?

Proč pak vzkřísí P. Ježíš v poslední den naše tělo? Proto, by i tělo bylo buď odměněno nebo potrestáno, by celý člověk (duše i tělo) přijal odplatu za své skutky. Tělo mělo za živa účastenství v dobrých i zlých skutečích

člověka, neboť jest nástrojem duše při konání ctností a dobrých skutkův i při páchání hříchů. Tak na př. dává ruka almužnu, ústa Pána Boha chválí, očima pozorujeme přírodu a býváme tím povzbuzeni k velebení Stvořitele; když se postíme, trpí tím tělo; když jsme nemocni, trpí také tělo; tělo svatých mučeníkův a jiných svatých a světic trpělo hrozné bolesti a pod. Proto má i tělo jedenkráté dojíti odměny. — Ale tělo bylo naopak také za živa nástrojem, kterým člověk páchal hřichy: nohy na př. nosily člověka na špatná a hříšná místa, ústa pronášela hříšná slova, zpívala hanebné písně, ruce kradly, bily, tělem dopouštěl se člověk nestřídmosti, nečistých skutků. Proto zasluhuje také tělo, aby bylo potrestáno. Tělo není jenom nástrojem hříchů, nýbrž často i samo ku hříchu ponoukává. Aby tedy i tělo bylo buď odměněno nebo potrestáno, vstanou lidé z mrtvých i s tělem, které měli za živa. — Lidé měli také dle těla býti nesmrtelní. Ale když se první rodiče v ráji dopustili hříchu, pozbyli nesmrtelnosti těla pro sebe i pro své potomky. Kristus Pán přišel, aby napravil, co Adam svým hříchem zkazil, otevřel duším zase nebe; ale lidé přece dle těla musí zemřítí za trest hříchu Adamova. Kdyby tedy tělo naše nevstalo zase z mrtvých a nebylo nesmrtelným na věky (jako mělo býti tělo Adama a Evy a všech jejich potomků), nebylo by vykoupení Kristovo = jeho vítězství nad hříchem, ďáblem a smrtí úplné; Kristus P. by nebyl úplně zvítězil nad smrtí, kterou hřích způsobil, — a proto na znamení, že zvítězil úplně, vzkřísí také naše tělo v soudný den, by bylo nesmrtelno jako tělo Adama a Evy.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

210. Vstanou-li všichni lidé z mrtvých?

Všichni lidé, dobří i zlí, vstanou z mrtvých.

Čeho se dovídáme z této odpovědi? Kdo jsou dobří? (Spravedliví, kteří přijdou do nebe.) Kdo jsou zlí? (Hříšníci, kteří budou zavrženi.) Že skutečně všichni lidé vstanou z mrtvých, mohli jste poznati již z první poznámky dole, kterou jsme četli; přečti ji ještě jednou! Vidíte tedy, že Kristus Pán výslovně praví: „. . . všichni . . . uslyšíte hlas Syna Božího.“ Jako pro hřích Adamův všichni lidé zemrou, tak zase, protože Pán Ježíš vykoupil všechny lidi od hřichu, vstanou všichni z mrtvých jako Kristus P. — V písmě sv. na mnohých místech se praví, že všichni lidé vstanou z mrtvých. —

A protože lidé vstanou z mrtvých i se svým tělem, proto církve svatá i k mrtvým tělům má úctu a ustanovila překrásné obřady, kterými se mrtvé tělo pochovává: pochovává je kněz, zpívá se při tom, kněz je nakuřuje, kropí svčenu vodou, dávají se mu věnce na rakev, nesou je do kostela, pochovává se na hřbitov, který je posvěcený (říká se mu „svaté pole“), dává se mu na hrob kříž atd. Hřbitov máme míti ve veliké uctivosti, neboť na něm odpočívají těla, která byla chrámem Ducha svatého a která jednou zase vstanou z mrtvých a přijdou snad do nebe. —

Že lidé z mrtvých vstanou, připomínají nám mnohé věci, které se dějí v přírodě. V zimě na př. celá příroda jest jako mrtva, je pokryta sněhem jako umrlčím rouchem, ale po odpočinku zimním z jara povstává = probouzí se zase jako k novému životu. — Zrno klade se do země, kdež zetlí a poruší se, ale po nějakém čase vylízá zase ze země jako bylina

nebo strom. — **B o u r e c** (housenka) zamotává se do pupy, kde odpočívá jako ve hrobě, ale po nějakém čase vychází z pupy krásný motýl. — Zmrtvýchvstání připomínají nám také velikonoční vajíčka (kraslice); jako kuřátko proklube se skořepinou, tak i my prolomíme jednou kůru hrobovou a vstaneme k novému životu.

Všichni lidé tedy vstanou z mrtvých se svým tělem, ale těla všech lidí nebudou stejná.

* 211. Budou-li těla vzkříšených stejná?

Těla vzkříšených nebudou stejná; tělu zlých budou ohyzdná, těla pak dobrých velice krásná a oslavená.

Jaká budou těla zlých, t. j. těch, kteří přijdou do pekla? Jaká budou těla dobrých lidí, t. j. těch, kteří přijdou do nebe? Přečti dole poznámku 2.! Co se praví v této poznámce? Místo „proměnění“ můžeme říci „oslavení“, t. j. s oslavenými těly; uslyšíte hned, jaká budou těla oslavená. Hříšníci vstanou také z mrtvých; těla jejich budou také nesmrtelná, ale nebudou oslavena, nýbrž budou ohyzdná a zohavená (a budou trpěti, jak uslyšíte ve 12. čl. víry) zrovna tak jako bude ohyzdná hříšná jejich duše. Jaká budou těla spravedlivých? Jak budou vypadati oslavená těla lidí spravedlivých po jejich zmrtvýchvstání, popisuje sv. Pavel takto: Nikdy již neumrou, nebudou podrobena žádným bolestem a nemocem, budou se skvíti jako slunce, budou se moci tak rychle pohybovati jako duch, jako naše myšlenka, všude, kam duše bude chtít, nebudou již potřebovati pokrmu, nápoje, odpočinku a budou velmi krásná. — Oslavená těla tedy budou podobná tělu Krista P., jak Jej viděli apoštolové po jeho vzkříšení. Mohli vojáci dívati se na vzkříšeného

Spasitele? Umře ještě P. Ježíš? Mohl ještě trpěti P. Ježíš? Kterak se zjevil P. Ježíš apoštolům po svém vzkříšení? Co se stalo v Emauzích před dvěma učeníky?

Naučení. Přečti naučení! — Zajisté si přejete, abyste vstaly jednou z mrtvých s tělem oslaveným; varujte se tedy hříchu a mějte vždy na paměti, že vaše tělo je chrámem Ducha sv. a že jedenkrát vstane z mrtvých a bude buďto odměněno v nebesích anebo potrestáno v pekle; proto ho nikdy neužívejte ke hříchu! — Nermuťte se také příliš proto, že vám na př. rodiče, bratří sestry, příbuzní atd. již umřeli, neboť jste poznaly z tohoto čl. víry, že se s nimi zase jednou shledáte; a samy se také nebojte příliš smrti, neboť víte, že nezůstanete vždy v hrobě, ale že zase jednou vstanete z mrtvých. Jen o to se starejte, by vaše zmrtvýchvstání bylo jednou slavné a radostné.

Dvanáctý článek víry.

Jak zní 12. čl. víry? Které slovo si doplníme před tento článek víry? — Přečti z katechismu ot. a odp. 212. a 213., J.!

212. Jak zní dvanáctý článek víry?

Dvanáctý článek víry zní: „Život věčný“.

M 213. Čemu učí dvanáctý článek víry?

Dvanáctý článek víry učí, že po tomto životě pozemském nastane život bez konce, ve kterém budou spravedliví dokonale blaženi.

Místo slov „věřím život věčný“ mohli bychom tedy říci: „věřím, že po tomto ži-

votě...“ Život pozemský je život na tomto světě, pokud tělo člověka je živo; a trvá tak dlouho, dokud je duše s tělem spojena, jen do smrti tedy, jenom nějaký čas, delší nebo kratší; proto se jmenuje také „časný život“. Ale po tomto pozemském životě nebude člověku konec, neboť víme, že duše jest nesmrtelná a že v soudný den Pán Ježíš vzkřísí i naše tělo, že s ním duši zase spojí, takže budou lidé zase živi = žítí. A tento nový život člověka po zmrtvýchvstání, po soudném dnu, jmenuje se život věčný, protože nikdy již nepřestane, nýbrž bude trvati věčně. Spravedliví i hříšníci budou po svém vzkříšení míti takový život věčný. Ale mezi jejich životem bude veliký rozdíl! Spravedliví budou v onom životě věčném dokonale blaženi, t. j. budou tak šťastni a blaženi, že si již více radosti a blaženosti nebudou moci ani přát. Koho nazýváme blaženým? Blaženým nazýváme toho, kdo nemá žádného trápení a soužení, kdo je zbaven všech bolestí a utrpení a mimo to požívá všech radostí. Zde na zemi není nikdo úplně blažen. Mnohý má na př. hojnost vezdejších statkův, a tu bychom mohli mysliti, že jest blažen, ale tomu vždy tak nebývá. Takový člověk není vždy úplně šťasten a spokojen; mnohý je při tom třeba sklíčen nějakou nemocí nebo jiným soužením. Jiný požívá sice stálého zdraví, ale zase má bídu, nedostává se mu potřebných věcí. Opět jiný je bohat i zdrav, ale má nezdárné děti, nebo ho trápí zlé svědomí atd. Ale i ctnostnému, hodnému člověku, který má dobré svědomí a všecko ostatní, co by si přál, může něco jeho život ztrpčovati, vidí na př., že lidé hříšným životem urážejí P. Boha, nebo má strach, že by se mohl sám hříchu dopustiti a pod. Zde na zemi není nikdo úplně

a dokonale blažen; pravá, t. j. dokonalá blaženost jest jenom v nebi. Tam na věčnosti není ničeho, co by mohlo člověka trápit: tam není nemocí ani bolestí ani pronásledování ani bídy, tam se už nikdo nemůže dopustiti hříchu, tam jsou vyvolení, t. j. spravedliví, zbaveni všelikého trápení. Ale spravedliví v nebi nebudou toliko zbaveni všech strastí, nýbrž budou také požívati všech radostí: budou v nebi ustavičně na P. Boha patřiti, t. j. se dívati, a to právě je bude činiti tak šťastnými, že si ničeho jiného už ani nebudou moci přát; budou v nebi s Kristem P., svým Vykupitelem, s P. Marií, svou matkou, se sv. anděly a se všemi svatými; tam se zase shledají se svými rodiči, přáteli a s těmi, které zde na světě milovali. Pokud jsme na světě, nemůžeme si radosti v nebesích ani představit, jak bude veliká. Svatý apoštol Pavel praví: „Čeho oko nevidalo, ani ucho neslychalo, co ani na srdce lidské nevstoupilo, připravil Bůh těm, kteří jej milují.“ I. Kor. 2.

Ale dostane-li pak se všem spravedlivým v nebi stejné odměny? Sv. Pavel praví: „Jedenkaždý vezme vlastní odplatu podle práce.“ I. Kor. III. 8. Každý tedy bude odměněn, jak si zasloužil, t. j. dle svých zásluh: čím více kdo z lásky k Bohu dobrého vykonal nebo zlého vytrpěl, tím více bude odměněn. Ale nikdo nebude jiným snad záviděti jejich větší odměny, v nebi již nebude záviditi, neboť závist je hřích a v nebi se hřešiti nemůže; každý si pomyslí: když mne to stálo tolik namáhání, abych dosáhl tohoto svého stupně blaženosti, kterak teprve se musili namáhati ti, kteří mají ještě vyšší stupeň blaženosti! Tam budou ti, kteří došli menší odplaty, zrovna tak blaženi jako ti, kteří došli větší odměny, neboť každý

bude tak odměněn, jak si toho jen nejvíce mohl přát. — Jaký bude věčný život bezbožných, t. j. lidí zavržených, jest obsaženo v odpovědi 214.

M 214. Budou-li i bezbožní míti život věčný?

I bezbožní budou míti život věčný; ale jejich život bude nejvýš nešťastný, protože jim bude za jejich hříchy trpěti tresty věčné v pekle.

Kdo jsou bezbožní? Sám P. Ježíš řekl, že jejich život bude nejvýš nešťastný. Přečti dole poznámku 1.! Zač budou bezbožní tak trápeni? Budou nanejvýš nešťastni, t. j. tak nešťastni, že my toho nemůžeme ani vysloviti ani si představit, t. j. pomysli, jaké bolesti zavržení budou v pekle trpěti. (Viz ot. 740.!)

Tak strašně tedy budou potrestáni hříšníci v pekle za své hříchy! Pamatujte na to dobře, kterak P. Bůh trestá hříchy, a varujte se jich!

Které slovo je na konci apoštolského vyznání víry za 12. článkem víry? Apoštolské vyznání víry končíme tedy slovem „A m e n“; máte to také obsaženo v odpovědi další.

215. Kterým slovem končíme apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry končíme hebrejským slovem: „Amen“.

Slovo „A m e n“ má význam dvojí: znamená buď „tak jest“, když jím chceme něco potvrditi, t. j. potvrzujeme, že tomu tak jest; nebo znamená „staň se“, když si přejeme, vyslovujeme přání, by se něco stalo. Na konci Otčenáše je také slovo „Amen“. (Ale zbav nás od zlého. A m e n.) Tam

znamená „staň se“, t. j., když na konci Otčenáše říkáme slovo „Amen“, chceme tím říci, „staň se, Pane Bože, zač jsme prosili“, „vyplň naše prosby, které jsme Tobě přednášeli!“ — Co znamená slovo „Amen“ na konci apoštolského vyzvání víry, nebo-li, proč končíme apoštolské vyznání víry slovem „Amen“, jest vyloženo v odpovědi poslední.

216. Proč končíme apoštolské vyznání víry slovem „Amen“?

Apoštolské vyznání víry končíme slovem „Amen“, „Tak jest“, abychom potvrdili, že všechno pevně věříme, co je v něm obsaženo.

Kristus P. často říkával slovo „Amen“; zvláště tenkrát, když něco důležitého chtěl potvrditi; tu říkával: „Amen, amen, pravím vám!“ Apoštolské vyznání víry končíme tedy slovem „Amen“, jako bychom chtěli potvrditi, že o tom, co je v něm obsaženo, nepochybujeme, — jakobychom chtěli říci: „Ano, věřím v Boha, Otce všemohoucího; věřím i v Jezu Krista atd., věřím všechno, co v apošt. vyznání víry jest obsaženo.“

Naučení. Přečti naučení! — K čemu nás napomínají slova tohoto naučení? (Vyloží se krátce smysl.)

Dnes jsme skončili část I. — Přesvědčím se, zdali jste si pamatovaly, co jsem vám vypravoval, a čemu jste se učily nazpamět! (NB. Opakuje se dle okolností obšírněji nebo stručněji.)

Část druhá.

O naději a modlitbě.

Oddělení první.

O křesťanské naději.

O čem jedná část II.? Kolik oddělení má tedy část II.? O čem jedná I. oddělení části II.? . . . .
2. oddělení části II.? Přečti z katechismu nadpisy na str. 48.! O čem jsme se učili v části I.? Poněvadž však víra sama nestačí ku spasení, nýbrž člověk, který chce býti spasen, musí také v Pána Boha doufati (jak jste již loni slyšely), proto nás poučuje část II. o křesťanské naději. A poněvadž křesťan svou naději nejlépe může ukázati, t. j. dáti na jevo modlitbou, proto nás část II. poučuje také o modlitbě. Všem, co je obsaženo v oddělení 1. učily jste se již loni, takže vám to bude letos snadným.

M 217. Co jest „křesťansky doufati“?

„Křesťansky doufati“ jest všecko pevně a důvěrně očekávati, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil.

Kdo dovede odpověděti z paměti na tuto otázku? — Co znamená slovo „doutati“? (S důvěrou, t. j. s jistotou a s radostí očekávati něco dobrého, co nám někdo = některý člověk slíbil.) Kterak říkáme o tom, kdo něco důvěrně . . . od Boha očekává? Co má ten, kdo pevně a důvěrně očekává, co Bůh . . . slíbil? (Křesťanskou naději.) Kterak očekává od P. Boha ten, kdo křesťansky doufá? (Pevně a důvěrně, t. j. s pevnou důvěrou.) To znamená: docela jistě očekávati. Můžeme-li pak také od lidí něco jistě očekávati? Proč nemůžeme . . .? (Nemohou, nechťejí, zapomenou.) Lidská naděje často člověka sklame. (Uveď nějaký příklad!) Je u P. Boha něco nemožno? Může Pán Bůh něco zapomenouti? Může Pán Bůh nevyplniti, co slíbil? Proč nemůže . . . Naděje v Boha, t. j. božská, které nás učí církev křesťanská, nesklame člověka nikdy. Co očekává od P. Boha ten, kdo křesťansky doufá? (Co nám Pán Bůh . . . slíbil.) Něco dobrého se slibuje, něčím zlým se hrozí. Uslyšíme v odpovědi další, co nám Pán Bůh . . . slíbil. Které známky = vlastnosti musí tedy míti křesťanská naděje? (1. pevně a důvěrně; 2. od Boha; 3. něco dobrého atd.)

V katechismu se praví: „pro zásluhy Ježíše Krista“; to znamená, že všechno dobré, co nám Pán Bůh slibuje, zasloužil nám P. Ježíš svým utrpením a svou smrtí na kříži; kdyby Pán Ježíš nebyl trpěl a umřel, nebyl by nám P. Bůh ničeho slíbil, protože sami jako lidé hříšní nejsme hodni milostí a darů; kdyby P. Ježíš nebyl umřel, nemohli bychom dosáhnouti odpuštění hříchův a tudíž ani života věčného.

M 218. Co nám slíbil Bůh pro zásluhy Ježíše Krista?

Bůh nám pro zásluhy Ježíše Krista slíbil věčnou blaženost jakož i prostředky, kterými bychom jí dosáhli.

Co nám P. Bůh slíbil, a co my tedy od Něho doufáme, nazývá se zkrátka předmět naší naděje. Co je předmětem naší naděje? (Blaženost... prostředky...) Bylo by nám co platno, kdyby nám P. Bůh byl slíbil sice blaženost věčnou, ale nebyl by nám slíbil, že nám také dá prostředky, kterými bychom té blaženosti mohli dosáhnouti? To by bylo tak, jako kdyby někdo dal nám ovoce na stromě, ale my bychom si ho nemohli nijak utrhnouti, nijak se k němu dostat; nebo jako kdyby někdo dal nám krásný palác, ale zamčený, a my bychom se do něho nijak nemohli dostat. Ale když Pán Bůh člověku něco slíbí, tu dá mu také to, čeho k tomu potřebuje. —

Věčnou blaženost, t. j. blaženost, o které jsem vám vypravoval ve 12. článku víry. (Ot. 99.) Kdo chce této blaženosti dojíti, potřebuje k tomu jistých prostředků. *P r o s t ř e d e k* je to, čím můžeme něčeho dosáhnouti; na př. když někdo je nemocen, užívá léku, by zase ozdravěl; — lék je tedy prostředek k dosažení zdraví. A takové prostředky k dosažení blaženosti věčné jsou: 1. odpuštění hříchů, 2. modlitba a dobré skutky, kterým dal P. Bůh takovou sílu, že nám pomáhají k dosažení věčné blaženosti, 3. milost Boží. A toto všecko Pán Bůh nám slíbil; a že to všecko také docela jistě od P. Boha můžeme očekávat, poznáte z odpovědi následující.

M 219. Proč doufáme od Boha, co nám slíbil?

Doufáme od Boha, co nám slíbil, protože je všemohoucí, nejvyšš dobrotivý a věrný a proto splniti může a chce, co nám slíbil.

Můžeme také od lidí očekávati docela jistě, co nám slíbili? Proč nemůžeme od lidí...? Je tomu také tak u P. Boha? Co se praví o P. Bohu v této odpovědi? Co znamená: Bůh jest všemohoucí? ... nejvyšš dobrotivý? ... nejvyšš pravdomluvný a věrný? Může tedy P. Bůh splniti, co slíbil? Proč...? Chce P. Bůh splniti, co slíbil? Proč...? Komu na př. slíbil P. Bůh něco? (Abrahamovi, lidu israelskému.) Vyplnil to P. Bůh? Vidíte tedy, že můžeme skutečně docela jistě očekávati, co P. Bůh slíbil. —

Slyšely jste, že člověk může víru svou na venek ukazovati = vyznávati, a že je to potřeba a povinnost člověková; a čím více člověk víru svou vyznává slovem i skutkem, tím že také jeho víra je silnější = pevnější. Tak můžeme i naději na venek ukazovati a to nejlépe = nejvíce = zvláště modlitbou, t. j. tím, že se modlíme; neboť kdo se modlí, ukazuje, že od P. Boha něco očekává; kdo od P. Boha ničeho neočekává, ten se nemodlí, ten P. Boha neprosí. Ale také čím více a nábožněji se člověk modlí, tím také jeho naděje jest čím dále tím silnější a pevnější; říkáme, že se naděje pěstuje zvláště modlitbou, jak je obsaženo v další odpovědi.

M 220. Čím se zvláště pěstuje křesťanská naděje?

Křesťanská naděje se pěstuje zvláště modlitbou.

Když se modlíme, tu jakobychom říkali: „Pane Bože, já od Tebe doufám = očekávám, že mně dáš

= vyplníš, zač se k Tobě modlím, neboť Ty jsi všemohoucí, nejvyšší dobrotivý a milosrdný a věrný...“ Ale křesťanská naděje se pěstuje také každým jiným dobrým skutkem, který děláme; neboť víme, když děláme dobré skutky, že se to P. Bohu líbí a že nás potom za to odmění a dá nám, když budeme něčeho potřebovatí pro duši nebo pro tělo. Ale nejlepší prostředek, kterým se naděje na venek ukazuje = posilňuje = pěstuje, jest přece jen modlitba.

Abyste se vždycky dobře modlily, musíte věděti všecko, co se týká modlitby: co modlitba jest, proč se modlíme, kdy se máme modliti...; a musíte také dobře uměti nejkrásnější modlitbu, které nás sám Pán Ježíš naučil, totiž „Otčenáš“. O tomto všem jedná právě oddělení 2. části II. Přečti nadpisy na straně 49., J.!

Oddělení druhé.

O modlitbě.

1. O modlitbě vůbec.

Toto oddělení 2. má zase 3 menší odstavce. O čem jedná 1. odstavec? Přečti nadpis odst. 2. na str. 53.! To je modlitba, které říkáme obyčejně „Otčenáš“ atd. Odst. 1. poučuje nás o modlitbě vůbec, t. j. o tom, co je každá modlitba, proč se každá modlitba koná, jaká musí býti každá modlitba atd. — Přečti další otázku, J.!

M 221. Co jest modlitba?

Modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu.

Odповědi na tuto otázku jste se učily již loni; kdo dovede říci z paměti, co je modlitba? Přečti

také...! Kdo se modlí, musí mysl svou, t. j. svůj rozum pozdvihnouti k Bohu, musí mysliti na Boha a ne na jiné věci, na př. na jídlo a pod. Kdyby někdo modlitbu odříkával, ale při tom by na P. Boha nemyslel, tu by vlastně se nemodlil; a naopak: kdyby třeba ani slova neříkal, ale svou mysl by byl u Pána Boha, modlí se. Modlitba se také nazývá rozmluvou s Bohem. Ale kdo se modlí, musí netoliko na Pána Boha mysliti, nýbrž musí také své srdce, t. j. své žádosti, svou vůli, celou svou duši k P. Bohu obrátiti, t. j. musí při tom, když na P. Boha myslí, cítiti lásku k Pánu Bohu nebo úctu, nebo musí míti při tom nějaké přání, t. j. nějakou touhu, nebo musí míti při tom ve svém srdci radost nebo vděčnost k P. Bohu, nebo musí při tom cítiti lítost nad svými hříchy. „Pozdvihnouti mysl k Bohu“ znamená tedy: obrátiti k Bohu svůj rozum a své srdce. To jest modlitba. — Nyní také dobře porozumíte odpovědi další.

M 222. Proč se modlíme?

Modlíme se:

1. *bychom Boha chválili;*
2. *bychom mu děkovali;*
3. *bychom jej prosili za dobrodiní a milosti, zvláště pak za odpuštění hříchův.*

Podle toho, nač člověk při modlitbě myslí a co při modlitbě v srdci svém cítí, poznáváme, který úmysl při modlitbě má, nebo-li proč se modlí, t. j. čeho modlitbou chce dosáhnouti. Člověk totiž při modlitbě vždy na něco myslí a něco cítí ve svém srdci a to chce Pánu Bohu pověděti

buď nahlas nebo potichu. Cítí-li člověk při modlitbě ve svém srdci úctu k P. Bohu, myslí-li si: P. Bože, jak Ty jsi mocný, dokonalý, dobrotivý atd.; tedy touto svou modlitbou P. Boha chválí; říkáme, že se modlí, aby Pána Boha chválil. Taková modlitba se jmenuje „modlitba chvály“. P. Bůh jest naším nejvyšším Pánem a stvořil nás k tomu, bychom Ho ctili a také nám výslovně přikázal, bychom Ho ctili a oslavovali. Lidé si pokládají za velikou čest, mohou-li na př. císaře pána nějak uctiti a pod.; provolávají mu radostně „sláva“ a pod. Tím raději tedy máme my modlitbou oslavovati P. Boha. Modlitbu chvály pronášíme na př., když zbožně a pozorně říkáme slova: „Svatý, svatý atd.“, nebo když zpíváme při požehnání píseň: „Svatý, svatý atd.“, nebo když zpíváme píseň „Bože, chválíme Tebe“; překrásnou modlitbu chvály modlil se Zachariáš, když se mu narodil synáček Jan (bibl. dějepr. čl. 4.), nebo P. Maria u sv. Alžběty (bibl. dějepr. čl. 3.).

Když člověk na P. Boha myslí a cítí při tom v srdci svém vděčnost a chce P. Bohu říci (potichu nebo nahlas), že je Mu vděčný, tu se modlí, by Pánu Bohu poděkoval; taková modlitba se jmenuje „modlitba díků“. Pán Bůh nám uděluje velmi mnoho dobrodiní, na př. . . .; proto jsme povinni Mu za to děkovati; vždyť i lidem děkujeme, když nám něco dobrého udělají; říkáme „P. Bůh zaplať“, „děkuji“ a pod. Uslyšíte později, kdy zvláště máme Pánu Bohu v modlitbě děkovati za obdržená dobrodiní, na př. když se uzdravíme, když sklízíme úrodu a p.

Když člověk na P. Boha myslí, a má při tom ve svém srdci nějaké přání = něco chce = po něčem touží a chce, aby mu P. Bůh přání jeho vyplnil, tu P. Boha prosí; taková modlitba se jmenuje „modlitba

prosebná“ = „prosby“. Taková modlitba je na př. Otčenáš, ve kterém P. Boha sedmkrát prosíme za rozličné věci, a jiné modlitby. Každý člověk potřebuje ustavičně velmi mnoho věcí pro tělo i pro duši. Každý den, ano každý okamžik potřebujeme milosti Boží, síly a pomoci, bychom mohli přikázání Boží zachovávat; potřebujeme osvícení rozumu, bychom dobré mohli poznávat; potřebujeme pokrmu, oděvu atd. Za to všechno máme P. Boha prositi a za to se modliti. Proto se modlíte před vyučováním; lidé se modlí v nemoci, neštěstí a p. — Velmi často se také modlíváme za odpuštění hříchů; tato modlitba se jmenuje „modlitba smírná“, protože jí chceme P. Boha smířiti, by se na nás nehněval, že jsme Ho hřichem urazili. Tak se modlíváme v Otčenáši: „Odpusť nám naše viny“, před švatou zpovědí a jindy, jak uslyšíte později. Viděly jste snad obraz, jak Maria Magdalena stojí pod křížem a modlí se. Zač se modlila?

Z toho, co jste nyní slyšely, poznaly jste také, že každý člověk se musí modliti, že každému člověku je modlitby třeba, jak je to také obsaženo v odpovědi další.

M 223. Je-li modlitby třeba?

Modlitby je třeba, a to všem lidem, jakmile do rozumu přišli.

Je tedy ponecháno lidem na vůli, chtějí-li se modliti nebo ne? Kterým lidem je modlitby třeba? Kdy . . . ? Kdo tedy má již rozum, kdo již Pána Boha zná a ví, co je dobré a zlé, a kdo se modliti může, ten se musí modliti; to může

každý člověk již svým rozumem pochopiti. — V další odpovědi jest ještě obšírněji vyloženo, proč je modlitby všem lidem třeba.

M 224. Proč jest modlitby všem lidem třeba?

Modlitby je všem lidem třeba :

1. *protože Pán Ježíš výslovně přikázal, abychom se modlili, a nás příkladem svým modlití se učil;*

2. *protože bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, bychom bohumile žili a v dobrém až do konce setrvali.*

V této odpovědi uvádějí se dva důvody, t. j. příčiny, proč je modlitby . . .

Který je první důvod, t. j. příčina . . . ? Kterými slovy P. Ježíš výslovně přikázal, abychom se modlili, je obsaženo dole v poznámce 1.; přečti ji! P. Ježíš řekl: „Proste, a bude vám dáno; hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevřeno. Nebo každý, kdo prosí, béře (obdrží); a kdo hledá, nalézá; a tomu, kdo tluče, bude otevřeno.“ (Mat. VII. 7. 8.) A co P. Ježíš těmito slovy poručil, to nám také ukázal svým příkladem, aby každý byl pamětliv, že modlití se musí. V písmě sv. se vypravuje mnohokrát, že Pán Ježíš se často modlil: ve chrámě jerusalemském, na hoře Olivetské a na jiných místech. Když P. Ježíš chtěl učiniti něco důležitého, na př. nějaký zázrak, vždy se napřed modlil; tak na př., když chtěl nasytiti veliký zástup lidí a měl jenom málo chlebů, modlil se nejprve k P. Bohu; když chtěl uzdraviti hluchoněmého, pohlédl nejprve k nebi a povzdechl; to byla kratičká modlitba; než vzkřísil Lazara, pomodlil se napřed k svému Otci

nebeskému. (Bibl. dějepr. čl. 18., poslední odstavec, čl. 43., čl. 66.) Víte všichni, kde se P. Ježíš modlil na zelený čtvrtek po poslední večeři. Bylo P. Ježíši potřeba, by se modlil? Modlil se jen proto, by nám dal příklad = aby nám ukázal, že i my se musíme modlití (tak jako nám svým postem ukázal, že i my se máme postiti a pod.), neboť my jsme bídní lidé a potřebujeme mnohých dobrodiní od P. Boha a proto za ně musíme prositi = se modlití. A skutečně také zbožní lidé již ve st. zákoně modlili se velmi často a sv. apoštolové a první křesťané a podnes všichni pořádní křesťané se modlí rádi a často. Pamatujte si tedy dobře, že i vy se musíte rádi a často modlití!

Která je druhá příčina, proč modlitby je všem lidem třeba? Přečti dole poznámku 1.! Vidíte tedy, že do nebe se může dostat jenom člověk, který se modlí; proto jsem vám také řekl, že modlitba je jeden z prostředků, kterých je třeba k dosažení blaženosti věčné. Kdo chce býti spasen, musí se P. Bohu líbiti. Ale Pánu Bohu se líbiti nemůže, kdo nedělá dobrých skutků; dobrých skutků však nemůže dělati, komu P. Bůh nedává k tomu potřebné milosti. A kdo se nemodlí, tomu Pán Bůh nedává (aspoň ne tak hojně a tak rád) potřebné milosti, by byl dobře a zbožně živ až do konce svého života a by jednou zbožně umřel. — Ale modlitba má ještě mnoho jiných účinků dobrých pro nás, t. j. činí nám ještě mnoho jiného dobrého. Kdo se dobře modlí, jest jakoby v ustavičném spojení s P. Bohem, P. Bůh je mu blízko se svou milostí a pomocí, neboť čím častěji a raději se někdo modlí, tím více na P. Boha myslí, tím více Jej miluje, tím více je Mu vděčný, tím více lituje svých hříchův a prosí za jejich odpuštění atd., — a proto zase P. Bůh

mu tím více dobrého prokazuje. Proto takový člověk je velmi zbožný, skoro jako svatý. — Kdo se dobře a často modlí, tomu Pán Bůh osvěcuje rozum svou milostí, aby P. Boha, dobré a zlé, čím dále tím lépe poznával. A Pán Bůh takového člověka také posiluje, by skutečně mohl konati jen dobré a varovati se zlého. — Kdo se dobře a rád modlí, toho P. Bůh také těší v jeho soužení a utrpení (P. Bůh poslal P. Ježíši anděla do zahrady Gethsemanské, který Ho těšil a posiloval; Job a j.), a když se člověk v bídě, nemoci nebo nějaké starosti a pod. k P. Bohu modlí, Pán Bůh mu rád z bídy pomáhá: požehná mu, pošle mu nějakého dobrodince, dá mu zase zdraví, pošle mu dobrého člověka na pomoc. (Připomene se, krásný příklad modlitby Mojžíšovy v boji proti Amalekitským: dokud držel ruce zdviženy k modlitbě, vítězili Israelští, jakmile je spustil dolů, ihned vítězili Amalekitští; proto dva mužové, kteří Mojžíše doprovázeli, drželi mu ruce vzhůru tak dlouho, až Josue nepřátele úplně porazil.) —

Ale vidíváte, neb slyšíte vypravovati, že některý člověk se modlil k P. Bohu za něco, a přece prý ho P. Bůh nevyslyšel. Čím to? Zdali pak Pán Bůh vždycky nás vyslyší, když se k Němu modlíme? To se dovíte z odpovědi další.

M 225. **Býváme-li vždycky vyslyšeni, kdykoli se za něco modlíme?**

Býváme vždycky vyslyšeni, kdykoli se za něco modlíme náležitě.

Býváme tedy vyslyšeni vždycky, kdykoli se za něco modlíme? Ale kterak se musíme modliti,

abychom mohli býti vyslyšeni? (Náležitě.) Z této odpovědi poznáváte, že ti, kteří říkají, že jich Pán Bůh nevyslyšel, jistě se nemodlili náležitě. Co znamená „modliti se náležitě“ nebo-li: o kom se může říci, že se modlí náležitě, je vysvětleno dále.

M 226. Kdy se modlíme náležitě?

Náležitě se modlíme:

1. *když se modlíme za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení;*

2. *když se modlíme „ve jménu Pána Ježíše“;*

3. *když se modlíme nábožně, pokorně a důvěrně, s odevzdaností do vůle Boží a vytrvale.*

Z této odpovědi tedy poznáváme, že je potřeba tří věcí, by modlitba byla náležitá, nebo-li, by se mohlo o někom říci, že se modlí náležitě. Zač se musí modliti, kdo se modlí náležitě? (1.) Kterak se musí modliti...? (2.) Kterak ještě se musí modliti...? (3.) První věc tedy... jest, aby se modlil za to, co je ke cti a chvále Boží, t. j. za to, čím se P. Bůh ctí a chválí, čím se mu prokazuje čest a chvála. Nejlépe poznáváme z Otčenáše, zač se máme modliti, by to bylo ke cti a chvále Boží. Jak se budete učiti později...: máme se modliti za to, by všichni lidé Pána Boha poznali, chválili, by Ho nehněvali svými hříchy; máme se modliti za sv. církev; máme se modliti za to, by všichni lidé byli tak živi, jak Pán Bůh chce atd. Toto všecko se týká Pána Boha. — Ale smíme a máme se modliti také za to, co se týká nás = co je prospěšno a užitečno pro naši duši a pro naše tělo; tedy: za odpuštění hříchů, za odvrácení pokušení a pod., ano i za to, čeho je nám potřeba

k zachování života tělesného (časného), za pokrm tedy, nápoj, oděv a pod. Kdo těchto věcí užívá k zachování svého života, by pak mohl P. Bohu sloužiti, kdo jich užívá ke slávě Boží a ku prospěchu bližního, může si jimi získati mnoho zásluh pro život věčný. Proto také i církve sv. se modlí za udělení takových věcí (časných statkův) abychom tím lépe mohli starati se o věci, které nám pomáhají k dosažení života věčného. — Druhá věc... jest, abychom se modlili „ve jménu P. Ježíše“; co tato slova znamenají, poznáte hned z další odpovědi. Která je třetí věc...? Z tohoto 3. odstavce poznáváme, které vlastnosti musí míti dobrá modlitba; je jich 5 a jsou vyloženy v dalších odpovědích.

227. Kdy se modlíme „ve jménu Pána Ježíše“?

„Ve jménu Pána Ježíše“ se modlíme, když modlíce se zásluh Ježíše Krista se dovoláváme a všecku svou důvěru v ně skládáme.

Co jest „křesťansky doufati“? Proč tedy nám P. Bůh slíbil mnoho dobrého? (Pro zásluhy J. Krista.) Jako smíme od Pána Boha jen pro zásluhy J. Krista něco doufati, tak také jen tehdy můžeme svou modlitbou skutečně dosáhnouti toho, co nám Pán Bůh slíbil, když ve své modlitbě na zásluhy J. Krista se odvoláváme a pevně doufáme, že pro zásluhy Kristovy nám P. Bůh jistě dá, zač prosíme. Odkud má tedy naše modlitba takovou sílu a moc, že ji Pán Bůh jistě vyslyší? Kristus P. nám tedy zasloužil, že naše modlitba má takovou sílu a moc. A to musí věděti, kdo se modlí; musí se na to odvolávati a spoléhati. Byl by vyslyšen, kdo by se spoléhal jenom na sebe, na své dobré skutky = kdo by se tedy modlil

jen ve jménu svém?! Nikoliv, protože P. Bůh není povinen dáti nám něco dobrého za naše skutky; ale je povinen nás vyslyšeti, když se odvoláváme na zásluhu Ježíše Krista, který za nás umřel. Proto církev svatá končí všechny své modlitby slovy „skrže Ježíše Krista, Pána našeho. Amen“; jakoby chtěla říci: „Prosíme za . . . pro zásluhu Ježíše Krista a doufáme, že naše modlitba pro zásluhu Kristovy bude jistě vyslyšena.“ Krista Pána si berte při každé modlitbě na pomoc; nebo koho spíše P. Bůh vyslyší: vás — spravedlivé lidi — svaté v nebi — anděly, Pannu Marii nebo P. Ježíše? Kdo jest Pánu Bohu ze všech těchto nejmilejší?

Kolik vlastností musí míti dobrá modlitba? Které jsou tyto vlastnosti? Která je první vlastnost dobré modlitby? — Přečti otázku a odpověď další, J.!

* 228. Kdy se modlíme nábožně?

Nábožně se modlíme, když při modlitbě na Boha myslíme a všeliké roztržitosti, co možná, se varujeme.

Je tedy potřeba dvojího, aby modlitba byla skutečně nábožná: 1. musíme při modlitbě mysliti na Boha, 2. musíme se varovati všeliké roztržitosti. Co je modlitba? Na Boha mysliti musíme, když se modlíme. Kdo odříkává slova modlitby, ale na Boha při tom nemyslí, ten se nemodlí, to není žádná modlitba, to mluví jen rty (ústa), ale mysl, srdce o tom neví; proto se jmenuje „modlitba retná“. Aby naše modlitba byla nábožná, nejlépe uděláme, když pomalu a upřímně = ze srdce říkáme (nebo myslíme) slova nebo to, co se chceme k P. Bohu modliti. Co jest hlavní věc při modlitbě? Kdo by se při modlitbě ohlížel anebo na jiné se díval,

co mluví nebo dělají, nebo kdo by myslil na něco jiného než na P. Boha a na to, co povídá = kdyby jeho myšlenky se toulaly kdo ví kde — zkrátka: kdyby někdo byl roztržitým, nebyla by jeho modlitba nábožná. Při modlitbě musejí býti naše myšlenky obráceny jen k Bohu a na to, zač prosíme a na nic jiného. Kdo skutečně tak dělá, o tom říkáme, že má při modlitbě mysl sebranou (shromážděnou a obrácenou na P. Boha). Míti při modlitbě mysl sebranou je někdy dosti těžko, neboť někdy napadají člověku při modlitbě i proti jeho vůli rozličné jiné myšlenky, a nemůže na ně zapomenouti; nejvíce takových nepatřičných a rozličných i hříšných myšlenek při modlitbě nám dává ďábel, aby nám modlitbu zkazil, abychom z ní neměli žádného užitku. Kdyby vám takového něco při modlitbě napadlo, řekněte si: „Nebudu na to mysliti, — já se chci modliti nábožně!“ A tím více myslete na P. Boha a na to, zač prosíte a modlete se dále; tak nejspíše na takové myšlenky zapomenete. Ale mnohdy je tím člověk vinen sám, že mu při modlitbě napadají pořád jinaké myšlenky. Když se někdo na př. směje nebo je zabrán do nějaké práce nebo je rozhněván nebo příliš = nad míru veselý nebo na P. Boha ani nepomyslil — a pak hned se začne modliti, tu obyčejně mu napadají takové zbytečné myšlenky při modlitbě. Kdo se chce modliti nábožně, musí se na modlitbu připraviti: musí před modlitbou mysl svou sebrati, t. j. k Bohu obrátiti = pozvednouti; má si rozvážiti, co chce dělati: že chce s Bohem rozmlouvati, má si představit, jakoby stál u P. Boha, s Ním mluvil a Jemu přednášel svou modlitbu. Kdo se tak k modlitbě nepřipraví, ten hněvá, t. j. pokouší P. Boha, neboť pak se modlí špatně, a

P. Bůh, kdyby i chtěl, ani mu nemůže dáti, čeho potřebuje. Přečti dole poznámku 3.! Nejlépe je modliti se někde o samotě nebo s těmi, kteří se také modlí; dobře jest dívati se při modlitbě na obraz nebo sochu P. Boha na kříži; anebo, když nemáme obrazu před sebou, máme míti oči sklopeny, abychom ani neviděli, co se kolem nás děje, aby nás nic nevyrušovalo. Kdo se takto modlí, tomu nenapadne nic jiného a kdyby i napadlo proti jeho vůli, snadno to zapudí. — Která je druhá vlastnost modlitby?

* 229. Kdy se modlíme pokorně?

Pokorně se modlíme, když při modlitbě slabost a hříšnost na mysli máme.

Smíme si poroučeti, co nám má P. Bůh dáti? Komu to musíme ponechat?

Které dvě věci tedy musíme míti při modlitbě na mysli, aby . . . pokorná? *S l a b o s t . . .*, t. j. nesmíme při modlitbě zapomínati, že jsme lidé slabí a že bez milosti a pomoci Boží nic dobrého a pro nebe záslužného činiti, ani zlého se uvarovati nemůžeme, že tedy úplně závisíme na P. Bohu. Ale i to máme míti při modlitbě na mysli, že jsme lidé hříšní a že pro svou hříšnost ani nejsme hodni, abychom Pána Boha směli o něco prositi a že ani nejsme hodni, aby Pán Bůh naši modlitbu vyslyšel. Jen taková pokorná modlitba se P. Bohu líbí a On ji rád vyslyší. Přečti dole poznámku 1.! Místo „*k o f í c í h o s e*“ můžeme říci „*pokorného*“; „*oblaky pronikne*“, t. j. bude jistě od P. Boha vyslyšena. — Když někdo při své modlitbě nepamatuje na svou slabost a hříšnost, jest jeho modlitba pyšná. P. Bůh ji také slyší, také o ní ví, ale přece nedá onomu člověku, zač prosí, protože

taková modlitba se Bohu protiví. (Farisej a publikán. — Bibl. děj. čl. 52.)

Která je třetí vlastnost modlitby? (Aby byla důvěrná.)

* 230. Kdy se modlíme důvěrně?

Důvěrně se modlíme, když se vši jistotou očekáváme, že nás Pán Bůh vyslyší.

Co ukazujeme svou modlitbou? (Naději.) Co jest „křesťansky doufati“? (: p e v n ě a d ů v ě r n ě . . .) I modlitba tedy, kterou svou nadějí ukazujeme, musí býti důvěrná; nesmíme ani dost málo pochybovati o tom, že P. Bůh naši modlitbu vyslyšeti může a také vyslyší. Takovou důvěru při modlitbě žádá od nás Pán Bůh slovy, která jsou obsažena dole v pozn. 2.; přečti ji! P. Bůh tedy poroučí: „Věřte, že . . .“ Co je křesťanu věřiti? Kdo řekl tato slova? (Pán Bůh.) Musíme je tedy pokládati za pravdu? Když tedy jsou slova tato pravdivá, pak skutečně všecko, začkoliv modlíce se prosíme, vezmeme, t. j. obdržíme, a stane se = vyplní se nám, jak se praví v této poznámce. Skutečně Pán Bůh vždycky vyslyšel důvěrnou modlitbu; povím vám příklad. (Eliášova oběť“. Biblická dějepřava článek 65. — „Pohanský setník“. Čl. 22.) Modlitba důvěrná je jakoby nádoba, kterou nabíráme, t. j. čerpáme dobrodiní z nekonečného moře Boží dobroty; kdo se nemodlí důvěrně, jakoby nabíral vody nádobou, která nemá dna; nenabere ničeho. Je-li pak něco Pánu Bohu nemožno? Přivedeme Pána Boha do rozpaků, prosíme-li o něco velikého? Právě naopak. Čím větší věci od Pána Boha důvěrně žádáme, tím více vyznáváme Jeho všemohoucnost, dobrotivost, milosrdnost atd.

Která je čtvrtá vlastnost modlitby? (Aby se člověk modlil s odevzdaností do vůle Boží.)

* 231. Kdy se modlíme s odevzdaností do vůle Boží?

S odevzdaností do vůle Boží se modlíme, když úplně ponecháváme nejsvětější vůli Boží, kdy a jak nás vyslyší.

Kdo nejlépe ví, co jest nám k dobrému? Z této odpovědi poznáváme, že dobrá modlitba žádá, aby ten, kdo se modlí, úplně ponechal P. Bohu = vůli Boží, kdy a jak jej chce vyslyšeti. Člověk tedy při modlitbě může mít nějaké přání, ale nesmí P. Bohu takřka poroučeti nebo předpisovati, kdy a jak má Pán Bůh přání jeho vyplniti: na př. že ho má hned uzdraviti, nebo že jej má docela uzdraviti a pod.; takové přání bylo by nerozumné a opovážlivé! Vždyť my nevíme, co je nám k dobrému = ke spasení; to ví jen P. Bůh. Možná, že to, zač prosíme, by nám právě škodilo na duši, ke spasení! P. Bůh jediný ví všecko, co je nám užitečno a co nám škodí. Proto, když se modlíme za něco, co by nám mohlo třeba škoditi (na př. uzdravení, zbavení bídy a trápení, zachránění od neštěstí a pod.), máme ještě vždycky připojiti k modlitbě slova: Jestliže mně to bude prospěšno ke spasení (pak prosím Tebe, Pane Bože, abys mně to vyplnil). Pán Ježíš sám nám dal příklad, že se máme modliti s odevzdaností do vůle Boží; sám se tak modlil, jak poznáte v poznámce 3. dole; přečti ji! A vypravoval jsem vám o člověku malomocném, kterak řekl Pánu Ježíši: „Pane, chceš-li, můžeš mne očistiti!“ Vidíte, modlil se také s odevzdaností do vůle Boží a Pán Ježíš ho uzdravil, neboť věděl, že to prospěje k jeho spasení.

Z toho, co jste slyšely o čtvrté vlastnosti modlitby, můžete už samy poznati, že kdyby Pán Bůh člověka také hned nevyslyšel, jak člověk si přál, že nemá hned přestat se modliti, nýbrž že má čekat, až jej Pán Bůh bude chtít vyslyšeti; má vytrvati ve své modlitbě = má se pořád dále modliti.

A to jest pátá vlastnost modlitby: modlitba musí býti vytrvalá.

* 232. Kdy se modlíme vytrvale?

Vytrvale se modlíme, když nepřestáváme modliti se, byť nás Bůh hned nevyslyšel.

Kdy tedy je modlitba vytrvalá? Kdo má skutečně dobrou naději v P. Boha, nepřestane se modliti, i kdyby ho třeba Pán Bůh nevyslyšel hned, neboť ví, že P. Bůh ho jistě vyslyší, až toho bude potřeba, až to bude prospěšno pro jeho duši nebo tělo = pro jeho spasení. Kdo by se přestal modliti, když ho P. Bůh hned nevyslyšel, ukázal by, že nemá pravé naděje v P. Boha a tím by P. Boha urazil. Ale kdo se modlí pořád dále, toho P. Bůh jistě vyslyší, až je toho potřeba. Vzpomeňte si, že jsem vám vypravoval o Zachariášovi a Alžbětě, že se modlili mnoho let, aby jim P. Bůh dal syna. Ačkoliv již oba byli starší, a nikdo nemyslel, že by ještě mohli mít syna, přece pořád ještě se modlili, — a P. Bůh jejich modlitbu vyslyšel. Povím vám ještě jiný krásný příklad, jak vytrvale se modlila jedna žena. („Žena kananejská“. Bibl. dějepř. čl. 35.) Pamatujte si tedy dobře, že se nesmíte přestat modliti, když vás P. Bůh hned nevyslyšel; Bůh ví dobře, proč vás hned nechce vyslyšeti a jistě je to jen k vašemu dobrému, že vás hned nevyslyšel.

Poznaly jste pět vlastností, které musí míti dobrá modlitba. Taková modlitba, která má všech těchto pět vlastností, jmenuje se modlitba náležitá (= taková, jaká má býti), a slyšely jste, že takovou modlitbu náležitou P. Bůh vždycky docela jistě vyslyší. (Otázka 225.)

Kdybyste někdy slyšely, že některý člověk se modlil za něco, a Pán Bůh ho nevyslyšel, — na př. některý nemocný se modlil, aby zase ozdravěl a zatím přece umřel, — pak můžete býti jisty, že jeho modlitbě jistě chyběla jedna z těchto pěti vlastností: buďto se nemodlil ve jménu Pána Ježíše, nebo se nemodlil nábožně atd. Kdybyste vy někdy za něco se modlily, a Pán Bůh by vás nevyslyšel, hned si vzpomínejte, která z těchto pěti vlastností vaší modlitbě chyběla, a když to poznáte = najdete, pak se modlete podruhé lépe, správněji a uvidíte, že vás Pán Bůh jistě vyslyší.

Co je modlitba? Co musí člověk při modlitbě k Bohu obrátiti? (Mysl a srdce.) Co si člověk myslí a co v srdci cítí, může také zároveň povídati slovy, jako můžeme říci, co srdcem věříme nebo doufáme. Z toho poznáváte, že člověk může se modliti dvojím způsobem, jak je to obsaženo v odpovědi další.

* 233. Kolikerým způsobem můžeme se modliti?

Modliti se můžeme dvojím způsobem:

1. *toliko vnitřně,*
2. *vnitřně a spolu i zevnitřně.*

V další odpovědi je vyloženo, kdy se modlíme toliko v n i t ř n ě.

* 234. Kdy se modlíme toliko vnitřně?

Toliko vnitřně se modlíme, když se modlíme pouze v myšlenkách, jako na př. při rozjímání, aniž svou vnitřní modlitbu také slovy pronášíme.

Kdy se modlíme toliko vnitřně? To jest, když jen svou mysl a své srdce k P. Bohu obracíme, ale toho, co si myslíme a co v srdci cítíme, neříkáme zároveň nahlas = slovy. Taková modlitba se jmenuje modlitba vnitřní = vniterná. Takto vnitřně se modlívali lidé při rozjímání. Kdo rozjímá, přemýšlí na př. o něčem ze života P. Ježíše (o Jeho utrpení, smrti a pod.) neb o své smrti, jak to bude jednou po jeho smrti s jeho duší, kam asi přijde a pod., nebo přemýšlí o některém článku víry nebo o některé jiné pravdě svaté víry a když si to tak rozvažuje, cítí při tom na př. žalost nad utrpením a bolestmi Pána Ježíše nebo bázeň před peklem anebo lítost nad svými hříchy nebo radost, že může přijíti do nebe, a dělá si dobrý úmysl = předsevzetí, že bude zbožně a spravedlivě živ, aby byl spasen. Při takovém rozjímání člověk nemluví ani slovíčka, jen v mysli o tom přemýšlí; to jest modlitba a jmenuje se taková modlitba „modlitba rozjímavá“ = „rozjímání“.

Když člověk to, co o P. Bohu myslí a ve svém srdci cítí, také slovy povídá, ať potichu, ať nahlas, pak se modlí také = spolu = zároveň i zevnitřně, jak je vyloženo v odpovědi další.

* 235. Kdy se modlíme vnitřně a spolu i zevnitřně?

Vnitřně a spolu i zevnitřně se modlíme, když vnitřní modlitbu zároveň i slovy pronášíme.

Taková modlitba se jmenuje „modlitba ústní“. Ale musíte dobře rozeznávat modlitbu ústní od mo-

dlitby, která se jmenuje „retná“. Modlitba retná je ta — tenkrát, když někdo říká jen slova některé modlitby, ale nikterak při tom nemyslí na to, co povídá, nemyslí při tom na P. Boha. Je tedy tak zv. modlitba retná také opravdu modlitba? Proč není...? Je ústní modlitba opravdu modlitba? Jakou modlitbu konáme my zde před vyučováním a po vyučování? Kde se koná ještě modlitba ústní? Modlitba retná se jinak jmenuje „modlitba pouze zevnitřní“, protože mysl a srdce o ní ničeho neví, nýbrž jen ústa odříkávají slova, na která člověk nemyslí. Poněvadž to není žádná modlitba, proto nemá před Pánem Bohem žádné ceny a není člověku nic platna, jak jest obsaženo v další odpovědi. Peníze ze skla, z olova, z cínu vypadají na oko, jakoby byly ze stříbra, ale nic za ně nekoupíme!

* 236. Má-li modlitba pouze zevnitřní před Bohem nějakou cenu?

Modlitba pouze zevnitřní nemá před Bohem žádné ceny; vychází z úst.

Kdo se modlí pouze zevnitřně = jen svými rty, nejen že nemá žádného užitku z toho, nýbrž nad to hněvá P. Boha; lépe by udělal, kdyby se ani takto nemodlil! Dělá, jakoby P. Boha prosil a zatím Ho neprosí, protože nemyslí na to, co povídá, t. j. zač chce P. Boha prositi; dělá, jakoby litoval svých hříchův a prosil Pána Boha za odpuštění a zatím jich nelituje, neboť na to nemyslí; volá P. Boha, aby jej poslouchal (Otče náš!) a zatím nemyslí na to, že s P. Bohem má mluvit a že ho Pán Bůh poslouchá! Není mu nic platno, že říká slova některé modlitby, nebo že

má složený ruce, že klečí a má smeknuto; jeho srdce o tom ničeho neví! To je veliká urážka P. Boha.

Mějte pozor, ať nejste někdy při modlitbě tak roztržity; vidíte, jak je to hříšné! Musíte ovšem při modlitbě někdy míti ruce sepjaty nebo klečeti nebo slušně státi nebo hlasitě se modliti (ve škole, v kostele, doma), ale kdybyste při tom nemyslíly na P. Boha, nebyla by to žádná modlitba. Chovejte se vždycky slušně při modlitbě, jak jsem vám již v I. tř. pověděl: mějte ruce sepjaty atd. Ale můžete se modliti také potichu nebo jenom v myšlenkách, třeba cestou do školy a j.; nemusí o tom ani nikdo věděti, že se modlíte. Kdybyste byly nemocny, můžete se i v posteli modliti nebo kdybyste jely na voze a nemohly byste stoupnouti nebo kleknouti, můžete se modliti sedě, na př., když zvoní poledne atd., jen když vaše mysl a srdce je obráceno k P. Bohu. —

Když však můžeme, máme se modliti nejen sami a potichu, nýbrž i společně s jinými lidmi, protože taková společná modlitba má ještě větší moc a sílu než modlitba jednoho člověka = soukromá; když se modlí jen jeden člověk sám, jmenuje se jeho modlitba „modlitba soukromá“. Pán Ježíš totiž řekl: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém (t. j. s důvěrou ve mne, v záležitosti mé...), tuť jsem já uprostřed nich“ (t. j. přítomen svou pomocí). Mat. XVIII. 19. Pán Ježíš tedy sám prosí = se modlí zároveň s lidmi shromážděnými a proto musí jejich modlitba býti vyslyšena. Kdykoliv vám tedy bude jen trochu možno, spěchejte rády do kostela, abyste se tam modlily společně s jinými lidmi, zvláště při mši svaté, na požehnání a pod.

Dovede někdo říci, jak často by se měl každý člověk modliti? (Pořád.) Proč by se měl člověk vlastně pořád modliti? (Pán Bůh pořád zasluhuje naší chvály, jsme povinni pořád Jemu děkovati za jeho dobrodiní, je pořád potřeba, abychom Jej prosili za rozličné věci atd.)

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 237. Kdy se máme modliti?

Podle napomenutí Ježíše Krista máme „vždycky se modliti a neustávat“. (Luk. XVIII. 1.) *Zvláště se máme modliti:*

1. ráno a večer, když se k modlitbě zvoní;
2. před jídlem a po jídle;
3. před prací a po práci;
4. v pokušeních;
5. ve všech tísňích a potřebách.

K čemu nás tedy napomíná Pán Ježíš? Je-li pak možno, aby se člověk pořád = vždycky modlil?! Kterak to může činiti?! Kterak se může neustále modliti?! Pověz, co je modlitba? Co musí mít člověk při modlitbě obráceno k Bohu? (Mysl a srdce.) A to může člověk skutečně vždycky činiti: můžeme mít P. Boha neustále na mysli, t. j. tak často na Něj mysliti, jako bychom Jej viděli před sebou, jako ve škole máte na mysli pana učitele, třebas píšete, počítáte atd.; přece se chováte tak, abyste p. učitele nehněvaly, děláte, co on chce atd.; — tak může člověk při každé práci — ať dělá, mluví, přeje si, myslí si cokoli — mít P. Boha na mysli, a všechno tak dělati, mluvití . . . , jak se to P. Bohu líbí; tím P. Boha poslouchá a ctí . . . a tudíž se modlí. Ale ještě jiným způsobem

člověk může se neustále modliti: když totiž všecky své myšlenky, řeči, žádosti a skutky P. Bohu obětuje, zvláště ráno a večer, ale i častěji jindy, t. j. když vzbudí ve svém srdci dobrý úmysl, t. j. když si řekne nebo pomyslí: „Všecko, co dobrého dnes budu konati atd., to všecko budu konati atd. z lásky k P. Bohu, k Jeho cti a chvále.“ Když tak člověk řekne nebo si pomyslí, je to tak, jakoby se celý den nebo celou noc modlil, neboť pak jeho dobré skutky a všecko, co celinký den dělá, myslí, mluví, i když jí, spí, chodí atd. — není-li to hříšné, a je-li člověk v milosti Boží — od P. Boha dostává zvláštní sílu = zvláštní cenu, všecko to je záslužno pro nebe. Neboť když jsme onen dobrý úmysl vzbudili, je to tak, jakoby to všecko, co konáme, konal sám P. Ježíš s námi; proto má cenu tak nesmírnou. Nezapomeňte nikdy ráno a večer i častěji za den vzbuditi dobrý úmysl! Naučíme se, kterak se dobrý úmysl vzbuzuje. (Stř. katech. příd. str. 169. číslo 8.)

Kdo dobrého úmyslu nevzbudí, nemá velikého užitku ze svých skutků, neboť je koná sám.

Křesťan má tedy častěji na P. Boha mysliti a dobrým úmyslem všecko, co činí . . . Jemu obětovati. Ale jsou přece jisté chvíle, kdy se má každý křesťan skutečně modliti, t. j. mysl a srdce k Pánu Bohu obrátiti a třeba i nahlas slovy projadřovati a všeho ostatního — na př. práce a pod. — úplně nechat. — Kdy se máme modliti za 1.?

Ráno. — Hned ráno máte P. Bohu děkovati, že vás a vaše rodiče, příbuzné atd. chránil a ve zdraví zachoval atd. Hned ráno máte P. Boha prositi, aby vás a vaše rodiče, bratry a sestry atd. celý den opatroval a od hříchu chránil, aby vám při práci

pomáhal a vám uděloval, čeho budete potřebovati. Modlitba, která se vykonává ráno, jmenuje se „modlitba ranní“. (NB. Zde se přesvědčí katecheta, zdali se děti skutečně ráno modlí a co se modlí, a bude hleděti ponenáhlu přiučiti děti modlitbě ranní, obsažené ve Příd. str. 170. a to nejlépe tak, že vždy před náboženstvím tuto modlitbu společně s dětmi se modlí, až ji všechny umějí, a vloží se jim na srdce, aby se jí modlivaly také doma.)

Večer. — Večer máte zase P. Boha chváliti a Jemu za všechno, co vám po celý den dobrého učinil, děkovati; máte Ho také prositi, aby vás i všechny ostatní lidi chránil v noci ode všeho zlého. Modlitba, která se koná večer, jmenuje se „modlitba večerní“. (NB. Zase se katecheta přesvědčí, zdali a co se děti modlí večer, a bude hleděti přiučiti je modlitbě večerní, jak je obsažena ve Přídavku na str. 172.; nacvičí zase společně.)

Když se k modlitbě zvoní. — Kolikrát za den se zvoní k modlení? Kdy...? Jak se říká tomuto zvonění? (Klekání.) Co se máme při tomto zvonění modliti? Protože se má při této modlitbě klečeti, když je to možno, jmenuje se klekání. Kdy se ještě zvoní k modlitbě? (Ve čtvrtek večer po klekání a v pátek odpoledne o 3 hod.) Povím vám, kterak se při tomto zvonění máme modliti. (Příd. str. 172. a 173.) — Kdy se máme modliti za 2.?

Před jídlem a po jídle. — Máme totiž Pána Boha před jídlem prositi za pokrm a po jídle Jemu za něj děkovati; to je naše povinnost. Pán Ježíš nám tuto povinnost ukázal svým příkladem: než nasýtil na poušti 5 tisíc mužů, napřed se modlil; také se modlil, když sám měl jísti, a také po jídle se modlil;

slyšely jste na př., že P. Ježíš se modlil po poslední večeři a jindy. Potřeboval P. Ježíš se modliti? Proč se modlil? (Příklad pro nás.)

(NB. Katecheta se přesvědčí, zdali a co se modlí děti před jídlem a po jídle, a ponenáhlu přiučí děti modlitbě z Příd. Stř. katech. str. 174. číslo 16.)

Nestyďte se nikdy před jídlem a po jídle se modliti, i kdybyste jedly u lidí, kteří se před jídlem a po jídle nemodlí. Kdo se nemodlí před jídlem a po jídle, podobá se nerozumnému zvířeti, které se také nemodlí před krmením ani po nakrmení; zvíře se nemůže modliti, člověk však má rozum a může se modliti a proto, když se nemodlí, je horší než nerozumný tvor.

Kdy se máme modliti za 3.?

Před prací a po práci. — Před každou prací, ať se koná tělem nebo duchem — tedy také před učením a p. — máme se modliti, aby nám Pán Bůh byl při naší práci nápomocen, aby nám dal sílu, by osvítil náš rozum, aby naší práci dal své požehnání, bychom z ní skutečně měli užitek pro tělo i duši, by práce nebyla marnou. Po práci zase děkujeme P. Bohu za to, že nám dal sílu, osvícení rozumu atd. Proto se vždycky modlíváte ve škole před učením a po učení; ale i doma, než se začnete učit nebo dělati úlohu, máte se k P. Bohu modliti jako zde ve škole a po učení zase nebo aspoň jen krátce můžete říci: „Pane Bože, buď mně nápomocen při mém učení (úloze) a osvěť můj rozum!“ a pod. Zde ve škole se budeme modlívati před vyučováním a po vyučování také modlitbu, kterou máte v Příd. str. 174. čís. 15. (NB. Tyto modlitby se nacvičí s dětmi jak ostatní modlitby.) —

Kdy se máme modliti za 4.?

V p o k u š e n í c h. — V pokušení se máme zvláště modliti a P. Boha vroucně prositi, by nás posilnil, abychom v pokušení nezhřešili. Pán Ježíš nás k tomu také napomíná slovy: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“. A učil se nás modliti: „Neuvod' nás v pokušení!“ Modlitba jest jako bič, kterým zaháníme pokušitele. — Kdy se máme konečně ještě modliti?

V t í s n í c h a p o t ř e b á c h. — V tísní se nachází ten, koho potkalo něco nemilého, nebezpečného pro tělo nebo pro duši, na př. nemoc, bída, neštěstí, strach, soužení a pod. Taková tíseň potkává někdy jen některého jednotlivého člověka, ale někdy potkává najednou mnoho lidí, na př. celou obec (nakažlivá nemoc) nebo celou krajinu (mokro, sucho a pod.) nebo celou zemi nebo říši (válka). — P o t ř e b a je ta věc = to, co člověk má mít, čeho potřebuje, aby jeho tělo nebo duše nebyla v tísní, ale nemá toho, na př. potřebuje zdraví, peněz, pomoci, útěchy atd., ale nemá toho. Ve všech těchto tísních a potřebách, ať se týkají třeba jenom nás nebo také jiných, máme se modliti, aby nám P. Bůh v nich pomáhal. Nejvíce se má každý člověk modliti sám za sebe, neboť je povinností každého člověka, aby se sám nejvíce staral o sebe. Ale protože všichni lidé jsou jako jedna rodina nebeského Otce = protože každý člověk jest naším bližním, proto se má každý člověk modliti také za jiné a to za všechny lidi, jak je obsaženo v odp. další.

M 238. Máme-li se také za jiné modliti?

Máme se také za jiné, ano za všechny lidi modliti, za živé i mrtvé, za přátele i nepřátele, zvláště

pak za rodiče a příbuzné, za duchovní a světskou vrchnost.

Proč se máme modlití za živé? (Aby byli jednou spaseni.) Proč se máme modlití za zemřelé, t. j. za ty zemřelé, jejichž duše jsou v očištcí? Je co platno modlití se za zavržené v pekle? Potřebují svatí v nebi naší modlitby? (Ale ctíme je svou modlitbou.) Víme, kteří zemřelí jsou v nebi nebo v očištcí nebo v pekle? Proto se můžeme a máme za všechny zemřelé modlití. — Proč se máme modlití za své přátele? (Z vděčnosti, by jim P. Bůh odměnil jejich dobrotu k nám) . . . za své nepřátele? (Jsou také naši bližní; by se polepšili; Kristus Pán na kříži dal nám příklad.) Nejvíce se máme modlití za své rodiče, neboť od nich máme po P. Bohu nejvíce dobrodiní — a pak za příbuzné, t. j. za své bratry a sestry a jiné příbuzné, neboť ti jsou nám velmi blízcí. (Pocházejí z těchže rodičů nebo prarodičů jako my, jsou tedy jedna rodina s námi.) Kdo je duchovní vrchnost? Kdo je světská vrchnost? Koho zastupuje duchovní a světská vrchnost? Která dobrodiní máme od nich? Musíme ji tedy ctítí, jakobychom ctíli P. Boha, kdyby sám nás viditelně řídil, učil, hříchy odpouštěl atd.; máme jim býti vděční za jejich dobrodiní atd. Svatý apoštol Pavel napsal v jednom svém psaní (epištole), které napsal Timotheovi, jenž byl biskupem v městě Efesu, tato slova: „Prosím pak vás, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti (= přímlyvy a orodování), díkůčinění za **všecky** lidi, za krále i za všechny lidi, kteříž jsou ve vysokých úřadech postaveni, abychom (pod jejich správou a ochranou) pokojný a tichý život vedli...“ II. Tim. I. 1.—2. Proto se také církev sv.

vždycky modlí za všechny lidi při mši sv., na požehnání (modlitby za všeobecné potřeby), na velký pátek a jindy. Modlívejte se i vy rády za všechny lidi tak, jak jste to dnes slyšely. (NB. Ještě více o tom při otčenáši.) —

Slyšely jste již velmi mnoho o modlitbě: o tom, zač za všecko se člověk smí, má a může modlit. Jako jsme se učili, že všecko, co má katolický křesťan věřiti, je krátce obsaženo v jedné modlitbě, která se jmenuje apoštolské vyznání víry, aby každý jasně a určitě věděl, co má věřiti, — tak i to, zač se máme modlit, je obsaženo v krátké modlitbě. — Přečti otázku a odpověď další, J.!

M 239. Kde je krátce obsaženo všecko, zač se máme modlit?

Všecko, zač se máme modlit, je krátce obsaženo v „otčenáši“ nebo „modlitbě Páně“.

Co je tedy obsaženo v otčenáši? Jak se jmenuje otčenáš ještě jinak? Kdo se modlí nábožně otčenáš, modlí se zároveň = najednou za všecko, čeho potřebuje pro duši i pro tělo a zač se má podle vůle Boží modlit. O této modlitbě se budeme učit v 2. odst. části II.

Přečti **naučení!** K čemu nás napomínají slova tohoto naučení? Co praví sv. Augustin?

Přečti nadpis 2. odstavce, J.!

2. O modlitbě Páně.

O které modlitbě se budeme učit v tomto 2. odst.? Jak se jmenuje modlitba Páně ještě jinak?

Přečti otázku a odpověď další, J.!

M 240. Proč se jmenuje otčenáš modlitbou Páně?

Otčenáš se jmenuje modlitbou Páně, protože mu nás naučil Ježíš Kristus, Pán náš.

P. Ježíš modlil se jednoho dne u přítomnosti svých učeníků. Když pak se přestal modliti, řekl Mu jeden z jeho učeníků: „Páne, nauč nás modliti se, jakož i Jan naučil učeníky své.“ Pán Ježíš jim řekl: „Když se modlíte, modlete se takto: ‚Otče náš...‘“ To tedy jest modlitba, které nás Kristus P. učil. P. Ježíš, Syn Boží, jistě dobře věděl, která modlitba nejlépe se líbí P. Bohu, jako nebeskému Otci; proto se máme tuto modlitbu vždy rádi modliti. Tato modlitba se nazývá otčenáš, protože těmi slovy začíná, jako apoštolské vyznání víry se nazývá „Věřím v Boha“, protože těmi slovy začíná. Modlitba „otčenáš“ se jmenuje také „modlitba Páně“, protože jsme se jí naučili od Pána Ježíše, který jest Bůh a tedy i nejvyšší Pán náš. Modlitbu tuto všichni umíte; modlívaly jste se jí už od malička, ale byste ji dobře uměly a jí dobře rozuměly, vysvětlím vám ji. Kdo ví nejlépe, čeho je nám potřeba a zač tedy se máme modliti? Pán Ježíš! On nás proto naučil k P. Bohu se modliti a řekl nám, zač máme Boha prositi. Jak se jmenuje ta modlitba? Proč se jmenuje „otčenáš“? Proč se jmenuje „modlitba Páně“? Uslyšíte, zač v ní Pána Boha prosíme a jak se jí máme modliti, by se P. Bohu líbila, a by jí také vyslyšel. — Přečti otázku 241., J.?

M 241. Jak zní modlitba Páně?

Modlitba Páně zní:

„Otče náš, jenž jsi na nebesích! — Posvět se

jméno tvé; — přijď království tvé; — buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi; — chléb náš vezdejší dej nám dnes; — a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům; — a neuvod' nás v pokušení; — ale zbav nás od zlého. — Amen.“

(NB. Katecheta se přesvědčí, zdali se všechny děti modlí „otčenáš“ s p r á v n ě.) Otčenáš sahá tedy až po slovo „Amen“. (NB. Děti jsou zvykly pokládati i „Zdravas Maria“ za otčenáš!) — Přečti otázku za odpověď další, J.!

M 242. Z čeho se skládá modlitba Páně?

Modlitba Páně se skládá z oslovení a sedmi proseb.

Přečti z katechismu, která slova jsou oslovením! Za oslovením jest sedm proseb. Slova Posvěť se jméno tvé jsou 1. prosba. Přečti 2. prosbu atd. Které slovo je na konci? Přečti všechny první tři prosby! Vidíte, že v prvních třech prosbách prosíme za něco, co se týká P. Boha. Přečti další 4 prosby najednou! V těchto prosbách prosíme zase za něco, co se týká n á s l i d í. Loni jste se učily jen tomu, že „otčenáš“ se skládá z oslovení a 7 proseb, ale letos se budeme mnoho učití o oslovení a o každé prosbě zvláště.

Přečti nadpis nad otázkou 243. a ot. 243., J.!

a) O oslovení.

243. Jak zní oslovení v modlitbě Páně?

Oslovení v modlitbě Páně zní: „Otče náš, jenž jsi na nebesích“.

Odpověz z paměti na tuto otázku! Nežli tedy začneme Pána Boha prositi, nežli mu přednášíme

7 proseb, říkáme napřed: „O t ě e n á š, j e n ž . . .!“ Chce-li dítě prositi za něco otce nebo matky, říká napřed: „Tatínku“! nebo „Maminko“! — prosím vás, dejte mně . . .!“ Tak i my říkáme v této modlitbě napřed slova: „O t ě e n á š . . .!“ Těmito slovy voláme napřed k Pánu Bohu, jako bychom Jej chtěli upozorniti, že Ho budeme za něco prositi; a říkáme P. Bohu tak krásně „Otče“, aby nám tím raději vyplnil, zač Ho budeme prositi. Ale jest ještě jiná příčina, proč v oslovení nazýváme P. Boha „Otcem“.

244. Proč oslovujeme Boha jménem „Otče“?

Boha oslovujeme jménem „Otče“, protože nás k obrazu svému stvořil a otcovsky o nás pečuje, zvláště pak proto, že nás na křtu svatém za své děti přijal.

Učily jste se již, že člověk se skládá z těla a duše, která je přirozeným obrazem Božím. Co znamená, že duše je . . . obrazem Božím? Je duše lidská jen přirozeným obrazem Božím? Jakým obrazem Božím jest ještě duše lidská? V čem záleží na d p ř i r o z e n ý obraz Boží? (Ot. 86.) Proto tedy můžeme nazývati P. Boha naším Otcem, že se Mu podle duše podobáme dvojím způsobem. (Podobizna a člověk v podobněný! Otec a dítě!) Ale P. Bůh nás skutečně také přijal za své děti. (Ot. 86. 2.) Kde nás P. Bůh přijal . . .? Co se děje s duší člověka na křtu sv.? Kdo ji očišťuje od hříchu? A protože nás P. Bůh přijal za své děti, proto se o nás také stará, jako se stará otec o své děti; ba žádný otec se nestará a nemůže se starati o své děti tak, jako se P. Bůh stará o nás (ot. 50., * 65., * 66.); zvláště proto tedy jej nazýváme „Otcem“. Slova „Otče náš“ naplňují nás velikou důvěrou, že P. Bůh, náš dobrotivý Otec, naše prosby

vyslyší. Když dítě prosí svého otce, má důvěru — očekává jistě, že mu otec dá, zač prosí; cizího otce by s takovou důvěrou jistě neprosilo, myslilo by si: „Kdo ví, zdali mou prosbu vyslyší, zdali mne vyslyší?“ Tak i my, když k P. Bohu voláme „Otče náš“, máme sobě vždycky připomenouti, že P. Bůh jest naším Otcem, a že proto můžeme s důvěrou se modliti a jistě očekávati, že nás vyslyší. Všimněte si tedy dobře, že v oslovení pravíme: „Otče náš“; to je zrovna tak, jakobychom řekli: „Otče nás všech lidí“. A je docela správně, když se tak modlíme; že se tak máme modliti, poznáte z další odpovědi.

245. Proč jmenujeme Boha otcem „naším“?

Boha jmenujeme otcem „naším“, protože jest otcem všech lidí a my tudíž jako bratři za sebe vespolek modliti se máme.

Od koho pocházejí všichni lidé? Jak říkáš oněm dvěma lidem, od kterých pocházíš? (Otec a matka.) Jak musí tedy všichni lidé říkati P. Bohu, protože všichni od Něho pocházejí? Kdo jsou ti, kteří pocházejí také od těch rodičů jako ty? (Tvoji bratři a sestry.) Kdo jsou tedy všichni lidé na světě, protože všichni pocházejí od téhož = jednoho nebeského Otce jako my? (Naši bratři a sestry.) Všichni lidé na světě jsou tedy jako jedna veliká rodina, a řekl jsem vám, že se máme modliti za všechny lidi, zvláště za své bratry a sestry. Vidíte tedy, že se skutečně máme modliti za všechny lidi na světě, a nesmíme říkati, když se modlíme! „Otče můj“, nýbrž „Otče náš“ atd. Kdo se učil lidi modliti modlitbu „otčenáš“? A P. Ježíš jistě dobře věděl, proč nás učil říkati „Otče náš“ a proč se tak máme modliti.

V oslovení se praví: „Jenž jsi na nebesích.“ Bydlí P. Bůh jenom na nebesích? Kde je Pán Bůh? (Ot. 49.) Víme dobře, že P. Bůh bydlí všude, ale přece říkáme: „Jenž jsi na nebesích“. Proč tak říkáme, dovíte se z odpovědi další.

246. Proč říkáme: „Jenž jsi na nebesích“?

Říkáme: „Jenž jsi na nebesích“, protože jest Bůh na nebesích zvláštním způsobem přítomen a tam bude jednou sám převelikou naší odplatou.

Co se praví o Pánu Bohu v této odpovědi? (. . . zvláštním způsobem přítomen . . .) Pán Bůh je sice přítomen na každém místě, ale zde na zemi nemůžeme P. Boha viděti; v nebesích však andělé a svatí P. Boha poznávají tak dokonale, jako kdyby se dívali na Jeho tvář: jako my poznáváme člověka, když se mu díváme do tváře; říkáme, že Pán Bůh v nebesích se zjevuje = ukazuje andělům a svatým „tváří v tvář“. Proto se praví v katechismu, že Pán Bůh je v nebesích „zvláštním způsobem přítomen“. (Tam Ho andělé a svatí vidí, kdežto na zemi Ho nikdo viděti nemůže.) A právě z toho, že andělé a svatí P. Boha v nebesích tak dobře poznávají, mají nesmírnou radost, jak jsem vám již vyložil při 12. článku víry. (Ot. 213.) Přijdeme-li i my jednou do nebe, budeme zrovna tak dokonale P. Boha poznávati jako andělé a svatí a budeme míti právě tak nesmírnou radost a blaženost z toho; to znamenají slova v katechismu, že „Bůh bude jednou v nebesích sám i naší převelikou odplatou (odměnou)“. Kdykoliv tedy říkáme slova „jenž jsi na nebesích“, máme sobě připomenuti, že rozmlouváme s Pánem Bohem, jenž zvláště na nebesích bydlí, a máme netoliko

své ruce a oči k nebi = k Pánu Bohu pozdvihovati, nýbrž také svou mysl a srdce máme obrátiti k nebi = k P. Bohu a nemysliti na věci pozemské.

Přečti další nadpis, J.!

b) O sedmi prosbách.

O čem budeme se učiti v tomto odstavci? Přečti otázku 247. J.!

247. Jak zní první prosba otčenáše?

První prosba otčenáše zní: „Posvěť se jméno tvé“.

Odpověz z paměti na tuto otázku! Přečti z katechismu odpověď! Čí jméno se má posvětit? Místo jméno Boží můžeme říci Bůh; to je jedno. Kdo se tedy má posvětit? (Bůh.) Slovo posvětit znamená obyčejně něco učiniti svatým. Může se Pán Bůh ještě více posvětit = může býti ještě světějším než už je? Proč se nemůže...? (Nejvyšší svatý.) Když je P. Bůh nejvyšší svatý = nejsvětější, tu již světější býti nemůže; za to tedy nemůžeme prositi, nýbrž prosíme za něco jiného těmito slovy, jak poznáte z další odp.

248. Zač prosíme v první prosbě otčenáše?

V první prosbě otčenáše prosíme:

- 1. by jméno Boží nikdy nebylo zneuctěno nebo rouháním zlehčeno, nýbrž spíše by bylo ctěno a velebeno;*
- 2. by všichni lidé skrze pravou věru Boha poznali a křesťanským životem oslavovali.*

Zač prosíme slovy: „Posvěť se jméno tvé“ 1.?

... zneuctěno; to znamená, by se nikdo nikdy nechoval k Pánu Bohu nějak neuctivě. Neuctivě se chová k P. Bohu ten, kdo na P. Boha ani nemyslí, kdo se o Pána Boha nestará, komu je všechno jedno,

jestli lidé P. Boha znají nebo ne, jestli Ho lidé ctí nebo nectí, nebo kdo je živ tak, jakoby ani nebyl křesťanem nebo kdo jméno Bůh — Bože bez potřeby, ve zlosti nebo v žertu, ze zvyku pořád vyslovuje; to všecko je hřích! Ale ještě větší hřích jest, když se někdo P. Bohu rouhá nebo-li když jméno Boží = Boha rouháním zlehčuje. Nemrzí hodné dítě, když jeho rodiče jsou haněni, když se o nich zle mluví? — Jméno Boží = Boha

rouháním zlehčuje, kdo něco škaredého, zlého, hříšného, nepravdivého o P. Bohu povídá, nebo kdyby docela P. Bohu nadával, nějak Ho tupil; to je hrozný hřích! (Ještě více o tom uslyšíte při 2. přikázání Božím.) Ale i ten se dopouští rouhání a zlehčuje jméno Boží, kdo o svatých, o církvi a o pravém náboženství nějak potupně a hříšně mluví. Svátí jsou přátelé Boží, a proto kdo zneuctívá svaté, zneuctívá i P. Boha; kdo potupně mluví o církvi sv. a o svatém náboženství, zneuctívá tím také zakladatele sv. církve a původce sv. náboženství. — Prosíme tedy v 1. prosbě otčenáše za to, by se lidé těchto hrozných hříchů varovali. — Ale prosíme také za to, by všichni lidé jméno Boží = Boha ctíli a velebili = chválili, t. j. aby rádi na Pána Boha mysli, o něm jen s úctou mluvili atd.

Ale mají-li všichni lidé P. Boha skutečně ctíti a velebiti a nemají-li Jeho jméno zneuctívati a rouháním zlehčovati, jest potřeba, aby P. Boha dobře znali. Z čeho jen můžeme poznati P. Boha? (Z pravé víry.) A kdo jen opravdu ctí a velebí P. Boha? (Kdo vede život křesťanský.) Ale znají skutečně všichni lidé P. Boha? (Pohané a j.) Oslavují tedy všichni lidé Pána Boha? A protože všichni lidé, jak jste se učily (ot. 83.

a 63.), mají a musí P. Boha oslavovati, proto my, kteří již P. Boha známe, za to se modlíme v 1. prosbě otčenáše, by všickni lidé . . .; nebo jen ten, kdo Pána Boha dobře zná a kdo vede život křesťanský, jak Pán Bůh poroučí, kdo se zlého varuje a dobré činí, ctí Boha = světí jméno Boží. Je skutečně posud mnoho a mnoho lidí, kteří P. Boha neznají a neoslavují nebo aspoň Ho neznají a neoslavují tak, jak by to měli činiti. A jsou to nejen pohané, ale i mnozí křesťané kacíři, bludaři, nevěrci, rouhači a kteří vedou nekřesťanský život, jak o tom uslyšíte při 2. přikázání Božím. Modlívejte se často za takové lidi!

V této 1. prosbě otčenáše prosíme tedy nejprve za to, by jméno Boží bylo posvěceno a to proto, že P. Bůh nás stvořil k tomu, bychom Ho ctili a chválili; proto vždy a především musíme prositi o to, co se týká cti a slávy Boží. Kristus P. sám praví: „Hleďte nejprve království Božího . . ., a ostatní bude vám přidáno.“ Napřed máme tedy prositi, by P. Bůh byl vždy oslavován, a potom teprve o to, čeho nám nebo bližnímu je třeba.

§49. Jak zní druhá prosba otčenáše?

Druhá prosba otčenáše zní: „Přijď království tvé“.

Místo tvé může se říci zase Boží. Modlíme se tedy v 2. prosbě otčenáše, aby přišlo království Boží. Kam má přijíti království Boží?! Tomu porozumíte, až budete věděti, co znamenají slova „království Boží“. Království je země, ve které je pánem král (nebo císař), a kde obyvatelé krále musejí poslouchati. To je království pozemské = světské. Království, o kterém se mluví ve 2. prosbě otčenáše, je však království, ve kterém je pánem = vládne Pán

Bůh, tedy království Boží; a toto království je všude tam, kde vládne Bůh. — Bůh vládne: 1. v srdcích spravedlivých lidí; 2. ve svaté církvi; 3. v nebesích. Kolikeré jest tedy království Boží? P. Ježíš sám ve sv. evanděliu mluvil o tomto trojím království. Někdy rozuměl „královstvím Božím“ království své, které založil zde na zemi, totiž svatou církev, tedy království Boží k o l e m n á s; jindy rozuměl těmi slovy království milosti, t. j. království Boží v n á s = v našem srdci, a opět jindy... blaženost nebeskou, t. j. království Boží n a d n á m i. Za toto trojí království modlíme se tedy ve 2. prosbě otčenáše, jak je to také vyloženo v odpovědi 250.

250. Zač prosíme v druhé prosbě otčenáše?

V druhé prosbě otčenáše prosíme za trojí království, totiž:

1. *aby Bůh skrze víru, naději a lásku panoval v nás;*
2. *aby království Boží na zemi, církev katolická, víc a více se šířilo a upevňovalo;*
3. *aby nás Bůh jednou do království nebeského přijal.*

1. tedy prosíme ve 2. prosbě otčenáše za království, které je v n á s = v našem srdci, t. j. prosíme za to, by P. Bůh skutečně panoval = kraloval v našem srdci, by byl jediným pánem našeho srdce, bychom P. Boha skutečně poslouchali tak, jako poddaní poslouchají svého krále. To se stane jen tehdy, když budeme v P. Boha pevně věřiti, doufati a Jej vroucně milovati. Prosíme tedy slovy „přijď království tvé“ nejprve za to, aby nám P. Bůh v í r u, n a d ě j i a l á s k u d a l = v l i l a by učinil, aby naše víra byla vždy pevnější, naše naděje vždy silnější a naše láska vždy vroucnější, aby vždy více lidí mělo posvěcující

milost a tak aby bylo více hodných poddaných Pána Boha.

2. prosíme v této prosbě otčenáše za sv. církev, t. j. za království Boží kolem nás, aby se totiž církev sv. vždy více šířila, neboť jest ještě mnoho lidí na světě, kteří nejsou v pravé církvi Kristově. A jakým způsobem se rozšiřuje církev sv.? Kristus P. poručil apoštolům, aby šli do celého světa . . . a tak měli činiti i jejich nástupcové. Apoštolové skutečně odešli do dalekých zemí a krajin a všude hlásali učení Kristovo; tak činili také jejich nástupcové a tak se děje až posud. Mnozí kněží opouštějí svou vlast a jdou do dalekých cizích zemí mezi pohanské národy, aby jim hlásali učení Kristovo. Takoví kněží se jmenují missionáři, t. j. vyslanci, protože bývají vysláni z Říma od sv. Otce mezi národy pohanské, by jim hlásali svaté evandélium. A missionáři skutečně velice mnoho pohanův obracejí na víru Kristovu a křtem sv. je přijímají do církve svaté, takže se církev sv. skutečně pořád víc a více rozšiřuje. Za to se modlíme v této prosbě otčenáše. Ale netoliko modlitbou, nýbrž i svými skutky máme k rozšiřování sv. církve přispívati. Každý sice nemůže jíti mezi pohany evandélium hlásat, ale přece každý k tomu může přispívati. Missionáři potřebují peněz, aby mohli pokřtěným pohanům stavěti kostely, školy, nemocnice a pod., a proto když můžete, dejte malý dárek na sv. missie do pokladny v kostele. (NB. „Spolek dětství Ježíše Krista“.) Ale k rozšíření církve svaté můžeme také přispívati dobrým příkladem; když jsme totiž zbožně živi, tak jak tomu učí církev svatá, povzbudíme tím i jiné, by se stali údy svaté církve. Na počátku svaté církve žili křesťané tak zbožně, že

svým příkladem mnoho židův a pohanů na víru Kristovu obrátili a pohnuli, by se stali údy sv. církve.

Prosíme však také za to, by sv. církev byla vždy pevnější = aby se upevnila. Církev sv. bude pevná, když budou všichni křesťané pevní ve víře, naději a lásce k P. Bohu, když budou dle vůle Boží živi atd.; za to tedy prosíme v této prosbě otčenáše. A je velmi potřeba, bychom se za to modlili, neboť mimo říši Boží, t. j. církve sv. je na světě ještě jiné království, totiž království ďábla, t. j. říše ďáblova: ďábel je králem ve své říši a jeho poddanými jsou všichni hříšní a špatní lidé (náhončí ďáblové); a ti všichni chtějí zničit království Boží = církve sv. Podaří se jim to? Ale mnohý křesťan by se přece mohl dáti svést od ďábla a jeho náhončích, aby odpadl od víry neb aby vedl špatný život a pod.; proto je potřeba, bychom se modlili, by toho P. Bůh nedopustil.

Zač prosíme 3. v této prosbě otčenáše? To jest třetí království Boží, totiž nad námi. Ale chceme-li do toho království někdy přijíti, jest potřeba, bychom napřed byli v království Božím na zemi, t. j. musíme býti údy církve katolické. Církev sv. jest jako před síň království nebeského, a první království, t. j. království Boží v našem srdci = víra, naděje a láska — jest takřka klíčem, kterým si království nebeské můžeme otevřít.

Jak zní 3. prosba otčenáše? Přečti z katechismu otázku a odpověď další, J.!

251. Jak zní třetí prosba otčenáše?

Třetí prosba otčenáše zní: „Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi.“

Zač těmito slovy P. Boha prosíme, je vyloženo v další odpovědi.

252. Zač prosíme v třetí prosbě otčenáše?

V třetí prosbě otčenáše prosíme za milost:

1. *abychom vůli Boží na zemi vždy tak dokonale a rádi plnili, jak ji andělé a svatí v nebi plní;*

2. *abychom i v utrpení a soužení vůli Boží se podrobovali.*

Pán Ježíš jednou řekl: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest“. Chceme-li dojítí života věčného, musíme tedy plniti vůli Boží. P. Bůh nám svou vůli oznámil, zjevil, ale náš rozum jest zatemněn, a proto se stává, že vůle Boží vždy dokonale nepoznáváme; vůle naše jest slabá, ke zlému nakloněná, a proto prosíme P. Boha, by nám udělil milost, = aby nám pomáhal, abychom jeho sv. vůli mohli poznati a vždy plniti. A kterak máme plniti vůli Boží? V katechismu se praví, že ji máme plniti dokonale, t. j. tak, jak nám P. Bůh přikazuje. Praví se dále, že ji máme plniti rádi, t. j. nemáme při tom reptati a pod. Vůli Boží máme plniti tak, jako ji andělé a svatí v nebi plní. Kterak plní andělé vůli Boží? Slyšely jste, že kdykoliv P. Bůh andělům něco přikázal nebo je někam poslal, že ochotně vůli Boží splnili; proto se také vyobrazují s křídly. Také svatí plní vůli Boží rádi a dokonale. Pokud svatí byli ještě zde na zemi, plnili vždy ochotně vůli Boží a proto je P. Bůh vzal k sobě do nebe, kde ovšem nyní velmi rádi a dokonale plní vůli Boží, neboť v nebi již hřešiti ani nemohou. Andělé a svatí v nebi jsou nám tedy

příkladem = vzorem, jak ochotně a rádi máme i my plniti vůli Boží.

Ale modlíme se v této prosbě 2. také za to, bychom i v utrpení . . . To bývá velmi těžko! Člověk se stává snadno netrpělivým, zlobí se, mnohý se i rouhá P. Bohu. Aby se to nestalo, prosíme Pána Boha, by nám dal takovou sílu = milost = pomoc, bychom i v utrpení . . . (V nemoci, neštěstí, chudobě.) Vzpomeňte si, kterak Job zůstal zbožným a trpělivým a plnil vůli Boží, i když se mu tak velice zle vedlo! Jak zbožný byl starý Tobiáš, třeba takové neštěstí na něho přišlo! Tak i vy buďte trpělivy a vzpomeňte si vždy, že co P. Bůh na vás dopouští, je jistě pro vás užitečno, zvláště pro duši, třeba je vám to nemilé a nepříjemné! Ale protože lidé jsou velmi slabí a v takovém neštěstí — nemoci a pod. — snadno by mohli býti netrpělivými atd., nebo když by byli ve veliké bídě, snadno by se mohli dopustiti třeba krádeže a pod., nebo místo by šli do kostela třeba by pracovali v neděli a ve svátek, — proto prosíme v této prosbě také za to, by P. Bůh všecko od nás odvrátil, co by nám překáželo, bychom jeho svatou vůli plnili.

Tyto tři prosby se týkají Pána Boha, t. j. ve všech těchto prosbách prosíme za něco, co slouží ke cti a chvále Boží (ale tím také k našemu spasení). Nyní přicházíme ku čtvrté prosbě otčenáše. Tato prosba a všechny ostatní týkají se lidí, t. j. prosíme v nich za něco, co je zvláště nám lidem, buďte každému z nás nebo našim bližním ku prospěchu těla i duše. —

Jak zní čtvrtá prosba otčenáše?

253. Jak zní čtvrtá prosba otčenáše?

Čtvrtá prosba otčenáše zní: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes“.

Z další odpovědi poznáte, zač všechno prosíme, když se modlíme tato slova.

254. Zač prosíme ve čtvrté prosbě otčenáše?

Ve čtvrté prosbě otčenáše prosíme, by nám Bůh dáti ráčil všechno, čeho denně pro tělo i pro duši potřebujeme.

Z čeho se skládá člověk? Tělo žije, duše také žije; ale by tělo i duše mohly žítí, jest i tělu i duši potřeba jistých věcí. Čeho je třeba tělu, aby mohlo žítí? (Pokrmu atd.) Tomu všemu dohromady říkáme zkrátka chléb vezdejší. Co nazýváme chlebem vezdejším? Lidé často říkávají: Ten neb onen má těžký nebo lehký chléb. Tím chtějí říci, že se musí těžce žítí, že musí těžce pracovati, aby si vydělal, čeho potřebuje k zachování života, nebo ten druhý zase, že . . . Slovem chléb rozumíme tedy nejen obyčejný chléb, nýbrž všechno, čeho potřebujeme, bychom mohli žítí. — Ale chlebem nazýváme i všechno to, čeho je potřeba duši, aby byla živa (t. j. živa pro nebe). Kdy je duše živa pro nebe? (V milosti Boží = spravedlivá.) Jak se jmenují spravedliví také jinak? (Živí.) Jak se jmenují hříšníci jinak? (Mrtví.) Aby duše byla živa, potřebuje také jistého pokrmu a to pokrmu duchovního = který se hodí pro duši. Takový pokrm duchovní = pro duši jest na př. slovo Boží. Co řekl P. Ježíš ďáblovi, když Ho ďábel pokoušel na poušti a chtěl, aby P. Ježíš proměnil kamení ve chléb? (Ne samým chlebem . . ., ale každým slovem, které . . .) Jiný pokrm pro duši je nejsv. svátost

oltářní. P. Ježíš řekl: „Já jsem pokrm živý . . . Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj . . . Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky“. Svátost oltářní také zachovává život naší duše = milost Boží. Pokrmem duše je také modlitba, jak později uslyšíte.

Jako tělo, aby bylo živo a zdravo, potřebuje každý den, t. j. denně pokrmu, nápoje atd., tak i duše potřebuje často duchovních pokrmů . . . Za tyto pokrmy pro tělo i pro duši prosíme ve 4. prosbě otčenáše.

Co škodí životu tělesnému? (Nemoc, bída, drahota, neštěstí.) Co škodí životu duševnímu? (Nejvíce hřích, pokušení a pod.) Když se modlíme chléb náš . . . modlíme se také, aby P. Bůh od nás odvrátil všecko, co škodí našemu životu tělesnému i duševnímu. — Ale co prospívá nám na těle a na duši a co škodí nám . . ., to prospívá a škodí také každému jinému člověku. A jsme povinni, jak jste slyšely, modliti se za všechny lidi; proto právě říkáme: chléb náš a nikoliv chléb můj; dej nám a nikoliv: dej mně. A protože všeho toho, co jsem vám řekl v této prosbě, potřebujeme my a všickni lidé vždy = vezdy, proto říkáme všemu, zač v této prosbě prosíme: chléb vezdejší. A říkáme: dej nám dnes; z toho vidíte, že máme za všechny tyto věci modliti se každý den.

255. Jak zní pátá prosba otčenáše?

Pátá prosba otčenáše zní: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům“.

Zač těmito slovy prosíme, je vyloženo v odpovědi další.

256. Zač prosíme v páté prosbě otčenáše?

V páté prosbě otčenáše prosíme, by nám Bůh hříchy naše odpustil, jakož i my ze srdce odpouštíme všem, kdož nám ublížili.

Co bychom mohli říci místo slova v i n y? (Hříchy.) Komu má P. Bůh odpustiti hříchy? (Nám, t. j. všem lidem.) Proč učil P. Ježíš v š e c k y lidi modliti se odpusť nám . . .?“ (Protože jsme všichni hříšní.) Je nám potřebí odpouštění hříchů? Proč . . .? Ale když se modlíme: odpusť nám . . . přidáváme ještě slova: jakož i my odpouštíme . . .; tak nás tomu učil P. Ježíš a to proto, aby nám ukázal, že chceme-li, by nám P. Bůh hříchy naše odpustil, musíme také my odpustiti těm, kteří nám nějak ublížili; a to ze srdce jim musíme odpustiti, t. j. upřímně = opravdu a docela; nesmíme se na ně ani v srdci hněvati! Mnohý člověk říká ústy: Já se na tebe (na něho) nehněvám, — ale v srdci má přece hněv a zlost. Takový člověk neodpustil ze srdce a proto nesmí také očekávati, že mu P. Bůh jeho hříchy odpustí. Vypravoval jsem vám z Biblické Dějepavy jednou krásné podobenství o nemilosrdném služebníku; vypravuj je! (Čl. 40.) I naše dluhy, t. j. hříchy jsou tak veliké, že bychom jich nemohli nikdy zaplatiti; proto prosíme, by nám je P. Bůh odpustil. P. Bůh nám je skutečně odpouští, když . . ., ale žádá, bychom i my odpouštěli těm, kteří nám nějak ublížili; neboť urážky, kterých se dopouštějí bližní proti nám, jsou velice nepatrné, přirovnáme-li je ku hříchům, kterých se my dopouštíme proti P. Bohu. Kdybychom nechtěli odpustiti, stalo by se nám, jak onomu služebníku, jenž nechtěl svému spoluslužebníku ani nepatrného dluhu odpustiti.

257. Jak zní šestá prosba otčenáše?

Šestá prosba otčenáše zní: „A neuvod' nás v pokušení“.

Kdo pak obyčejně uvádí lidi do pokušení? (Ďábel.) Může-li pak P. Bůh někoho uváděti do pokušení, t. j. sváděti ke hříchu? Ale ďábel skutečně velmi často pokouší lidi ke hříchu, jak i samého Pána Ježíše na poušti ke hříchu pokoušel. — Teď porozumíte snadno odpovědi další.

258. Zač prosíme v šesté prosbě otčenáše?

V šesté prosbě otčenáše prosíme, by nás Bůh pokušením ke hříchu chránil anebo nám milost dal, abychom nad ním zvítězili.

Prosíme v této prosbě za 1. buď aby nás . . . chránil, kdybychom totiž v pokušení měli poklesnouti (tak jako poklesla na př. Eva), nebo prosíme za 2., aby nám . . . milost dal, abychom . . . zvítězili. Někdy totiž pokušení může býti i k našemu prospěchu, když v něm neklesneme. P. Bůh někdy na nás dopouští rozličná pokušení; říkáme, že nás z k o u š í, zdali zůstaneme hodnými. Pán Bůh zkoušel anděly, zkoušel první lidi (obojí v pokušení padli), zkoušel Joba (ten nepadl). Proč pak dopouští na nás P. Bůh taková pokušení = takové zkoušky? P. Bůh nás takovou zkouškou, t. j. pokušením, které na nás dopouští, chce udržeti pokornými = v pokoře, neboť v pokušení poznáváme své slabosti a křehkosti a tím se stáváme pokornějšími. Jiný užitek, který můžeme míti z pokušení, jest ten, že takovým pokušením býváme povzbuzováni k opatrnosti, k bdělosti a tím k větší horlivosti. Když musíme proti takovým pokušením ustavičně bojovati, tím můžeme dokázati

svou věrnost k P. Bohu a získati si zásluhu pro nebe. Víme-li, že pokušení přichází často na člověka, budeme jistě nad sebou bdíti, abychom byli vždycky připraveni bojovati, t. j. brániti se proti němu. Voják by nemohl dokázati své statečnosti, věrnosti a lásky ke svému panovníkovi a ke své vlasti a nemohl by dojíti odměny a slávy, kdyby se mu nenaskytla příležitost k boji. Tak i křesťan . . . Bylo by tedy dobře, kdybychom prosili P. Boha, by takové zkoušky od nás docela odvrátil a jich na nás neposílal? Ale v pokušení se máme horlivě a vroucně modliti, aby nám P. Bůh dal milost, bychom pokušení, když je to opravdu pokušení ke hříchu, přemohli, — nebo když je to jen zkouška pro nás, abychom ji dobře přestáli a nezhřešili. — V další odpovědi je vyloženo, odkud pokušení hříšná nejvíce na člověka přicházejí.

259 Odkud pochází pokušení?

Pokušení pochází:

1. ze zlé žádostivosti;
2. od světa, to jest, od zlých lidí;
3. od ďábla.

Zlé žádosti, svět a ďábel, to jsou naši tři nepřátelé, kteří nás často pokoušejí ke hříchu. Zlá žádostivost jest náklonnost ke hříchu, která je následkem a trestem onoho hříchu, kterého se Adam a Eva v ráji dopustili a který jsme my od nich zdědili. To jest pokušitel v nás; neopustí nás, až po smrti. Proto je tím nebezpečnější, neboť se ho nemůžeme zde úplně zbaviti. Ďábla může člověk zapuditi, zlým lidem se může vyhnouti, ale zlé žádosti nosí v sobě pořád! I když je člověkovu odpuštěn hřích dědičný, zůstává v něm přece pořád zlá náklonnost ke hříchu = hříšná

žádostivost, takže člověk chce vždy raději dělati něco zlého než dobrého, pořád mu napadá něco zlého, k dobrému cítí nechuť a zdá se mu to býti protivným a obtížným. Tato zlá žádostivost svádí člověka ke mnohým hříchům, na př. k nestřídmosti, nečistotě, lakotě, pýše atd. (O těchto hříších se budete více učit v části V.) Říkáme, že v člověku je trojí hříšná žádost: žádost těla, žádost očí a pýcha (života). Ale když se člověk k P. Bohu nábožně modlí, — zvláště slova *neuvod' nás v pokušení* — může hříšnou žádost přece přemoci a nemusí zhřešiti. Pamatujte na to dobře a modlíte se vroucně a zbožně, kdyby vám napadlo dělati něco hříšného!

Někdy bývá člověk pokoušen ke hříchům od světa, t. j. od zlých a zkažených lidí, kteří jsou na světě. Zlí lidé jsou tedy druhým nepřítelem člověka; často pokoušejí hodné lidi k něčemu zlému, na př.: ke krádeži, k nadávání, k zanedbávání mše svaté, ke lži atd. Ale řekl jsem vám, že svět je všecko, co vidíme kolem sebe (mimo P. Boha); i neživí tvorové tedy a všecky věci na světě: peníze, pokrmy, nápoje, rozkoše a pod. — A tyto věci nás také často pokoušejí ke hříchům, t. j. nemluví k nám sice, nedávají nám špatného příkladu, neponoukají nás ke hříchům jako špatní lidé, ale my, když ty věci vidíme, slyšíme atd., snadno bychom se mohli nechati pohnouti a svěsti k nějakému hříchům, na př. ke krádeži, k nestřídmosti a pod. To jest pokušitel, nepřítel mimo nás. Tomuto spíše se můžeme vyhnouti než zlým žádostem. — Ale jest ještě třetí pokušitel, nepřítel lidí.

Kdo je třetím nepřítelem lidí? *Ďábel* nejčastěji ba pořád pokouší lidi ke hříchům. On užívá zlých žádostí i zlých lidí ku pokušení. Sv. Petr praví, že *ďábel*

obchází naši duši (nás) jako lev řvoucí a číhá, koho by polapil. Jako lev nebo vlk obchází stádo a číhá, kterou ovci by sežral, tak číhá ďábel na naši duši, aby ji svedl ke hříchu a dostal do pekla. Ďábel již Evu pokoušel a svedl ke hříchu, pokoušel i Krista Pána na poušti, pokoušel Jidáše a svedl jej ke hroznému hříchu. Ďábla nevidíme a neslyšíme, ale on nás přece pokouší: dává nám hříšné myšlenky a žádosti, posílá k nám zkažené lidi = své náhončí, kteří nás místo něho pokoušejí a svádějí ke hříchu. Kdyby se nám ďábel ukázal sám viditelně, každý člověk by se ho zhrozil, utíkal by od něho a neposlechl by ho tak snadno; a proto ďábel nejraději nás pokouší zlými myšlenkami a žádostmi... a posílá jiné lidi k nám, protože těch se tak nebojíme a snadno se dáme od nich svést, když k nám na oko krásně mluví. Proto P. Ježíš nás varuje před takovými lidmi a povídá o nich, že přicházejí k nám v rouše ovčím, ale uvnitř že jsou vlci hltaví, t. j. na oko vypadají a mluví jako hodní lidé, ale zatím smýšlejí o nás zle; počínají si jako vlk, který chce ovci polapiti. (NB. Připomeň povídku z čítanky „Vlk a kůzlata“!) Podle koho se budete řídit v pokušení: Zda podle Adama a Evy, či podle P. Ježíše na poušti? Pána Ježíše si vezměte za vzor v každém pokušení. (Bibl. dějepr. N. Z. čl. 12.)

Proti všem těmto trojím nepřítelům musíme bojovati = brániti se, aby nás nesvedli ke hříchu. Proti zlé žádostivosti, která pochází nejvíce od těla, nejlépe bojujeme tím, když se postíme, když jsme střídavě živi . . ., neboť pak tělo nemá takové síly, aby nás ponoukalo ke hříchu. Proti špatným lidem nejlépe se ubráníme, když se jim budeme vyhýbat,

když jich nebudeme ani poslouchati ani s nimi mluvit. Proti ďáblu, který je neviditelný, nejlépe se ubráníme neviditelnou zbraní, a to jest modlitba; modlitba a člověk, který se modlí, protíví se ďáblu; ďábel se ho bojí a štítí a utíká od něho. (Růženec, svěcené věci a pod. v povídkách.) Pamatujte také vždycky, že Pán Bůh je všudypřítomný a vševědoucí, že všecko ví a vidí, co si myslíte, mluvíte atd. — a víte, že P. Bůh je nejvyšší svatý a spravedlivý, že nemůže trpěti hříchu a že by nás přísně potrestal. Chodte také často ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání, modlíte se každý den ke svému andělu strážci a k P. Marii; buďte pracovity a tak vás ani nenapadne dělati něco zlého; a poslouchajte dobře a pamatujte na každé napomenutí, které zde ve škole nebo na kázání slyšíte; vzpomeňte si v každém pokušení, že byste mohly náhle umřít a víte, kam byste přišly, kdybyste v těžkém hříchu umřely.

P. Bůh dopouští často pokušení i na nábožné lidi, t. j. zkouší je, dopustí na př. na ně bídu, nemoc, trápení, neštěstí a pod. Ale slyšely jste, jak potom P. Bůh takové lidi odmění, když zůstanou i v takovém pokušení hodni. (Job, Tobiáš, ot. *66.)

260. Jak zní sedmá prosba otčenáše?

Sedmá prosba otčenáše zní: „Ale zbav nás od zlého“.

Zač temito slovy P. Boha prosíme, je vyloženo v odpovědi další.

261. Zač prosíme v sedmé prosbě otčenáše?

V sedmé prosbě otčenáše prosíme:

1. by nás Bůh chránil zla největšího, totiž hříchu a věčného zatracení;

2. by nás Bůh chránil i časného zla, prospívá-li to k našemu spasení.

Místo slov zbav nás můžeme říci osvobod nás . . . , nebo také chraň nás . . . , odvráť od nás . . . Prosíme v této prosbě, aby nás Pán Bůh osvobodil = chránil zlého. Zlem nazýváme všechno to, co nás zbavuje nějakého dobra, na př. nemoc, která nás zbavuje zdraví; smrt, která nás zbavuje života; oheň a povodeň, která nás zbavuje majetku. Zlem nazýváme dále všechno to, co nám škodí nebo je nám nepříjemno. Co škodí na těle, nazýváme zlem tělesným = časným, protože trvá jenom nějaký čas, na př. nemoc, chudoba, hlad a pod. Co škodí na duši, nazýváme zlem duchovním. Co nám může škoditi na duši?! Opravdově a jedině a nejvíce hřích, neboť hřích zbavuje duši naší milosti Boží a života věčného. Nemoc, bída a jakékoliv jiné tělesné zlo nezbavuje nás milosti Boží, neškodí nám tedy na duši. Vzpomeňte si, že jsme se učili, že pravé a jedině zlé je hřích. Duši škodí jedině hřích, a proto prosíme v sedmé prosbě, aby nás Pán Bůh od tohoto zla — totiž od hříchu — chránil.

Ale každý hřích zasluhuje trestu a to dvojího: již zde na zemi, a to jest nemoc, bída a rozličné soužení, — nebo v očistci. Tento trest trvá jen nějaký = jistý čas; proto se jmenuje tento trest trest časný. Každý těžký hřích zasluhuje však ještě jiného trestu a to jest trest v pekle = peklo. Jak dlouho bude trvati peklo? Proto tento trest se jmenuje trest věčný = věčné zatracení = zavržení věčné. To jest největší trest, jaký může býti! Když se modlíme ale zbav . . . modlíme se, aby nás Pán Bůh zvláště od tohoto nejhroznějšího trestu — totiž zatracení věčného

chránil a vysvobodil. — Zač prosíme v sedmé prosbě 2.? Co rozumíme časným zlem? Všecka zla nejsou stejná; jsou stupně ve zlu: nemoc je horší než chudoba, hanba je ještě horší než nemoc, smrt horší než hanba a peklo je nejhorší zlo. Chcete se mítí na světě zle? Chcete mítí hlad? Chcete trpěti zimu? Chcete býti nemocni? Chcete mítí hanbu? Chcete býti opovrzeni od lidí? Chcete brzy umřítí? Chcete po smrti přijítí do věčného trápení, do pekla? Které jest tedy největší zlo? To zlo jest největší, které nám bere největší dobro, nebe. Které zlo je to? Těžký, smrtelný hřích. Máte rády toho, kdo vás bije, vám ubližuje, trhá vám šaty a p.? Můžete mítí rády hřích? Co vám bere hřích? Hřích jest největší loupežník, zloděj, lotr. Vidíte, jen v tomto případě smíme a máme beze vší výminky prositi, aby nás Bůh tohoto největšího zla, hřichu, zbavil. Smíme tedy říci: Bože, nedopouštěj na nás těžkého hřichu? Ano. Aby nás Bůh chránil ostatního zla jakéhokoliv mimo hřích, smíme prositi jen s podmínkou, není-li k našemu spasení. Ano, svatí prosívali Pána Boha, aby jich nechal zde na světě trpěti mnoho a dlouho. Sv. František miloval chudobu tak, že ji jmenoval svou sestrou; svatá Teresie říkávala a modlila se: raději trpěti než umřítí; sv. Jan z Kříže prosíval: Pro Tebe, ó Pane Ježíši, chci býti opovrhován! Mohou vám tato zla: nemoc, bída, opovržení lidí ap. vzítí nebe? Nemohou, ba mohou k němu právě pomáhati; nejsou to tedy pravá a jediná zla jako hřích. Mnohý hříšník byl již nemocí, soužením, neštěstím a pod. přiveden zase na pravou cestu, činil pokání a byl pak spasen; na př. marnotratný syn byl svou bídou pohnut, aby se vrátil ke svému otci. My sice nevíme, zdali to neb ono neštěstí — zlo je k našemu

spasení nebo ne, ale Pán Bůh to ví. Smíme tedy prositi vždycky za odvrácení zla? Kdy jenom smíme prositi, aby Pán Bůh od nás časné zlo odvrátil?

Nyní jsme skončili otčenáš a sedm proseb otčenáše. Které slovo je na konci otčenáše? Co znamená slovo *A m e n*? (Ot. 215.) Co znamená slovo *A m e n* na konci apoštolského vyznání víry? Na konci otčenáše má slovo *A m e n* ten druhý význam; zde to slovo znamená *staň se*. —

Přečti otázku a odpověď 262., J.!

262. Proč končíme otčenáš slovem „Amen“?

Otčenáš končíme slovem „Amen“, „Staň se“, bychom vyjádřili, že toužíme po tom, aby Bůh naše prosby vyslyšel.

Když tedy říkáme na konci otčenáše slovo *Amen*, je to tak, jako bychom řekli: „P. Bože, vyplň, zač jsme Tebe v těchto prosbách = v této modlitbě = v otčenáši ve jménu P. Ježíše prosili!“

Naučení: Poznaly jste, jak krásná, vznešená a svatá jest modlitba, které nás naučil sám Pán Ježíš. On zajisté nejlépe věděl, kterak a zač se máme modlití k nebeskému Otci, abychom byli vyslyšeni. Proto se řiďte vždy slovy, která jsou obsažena v naučení za otázkou 262.; přečti je!

Kterou modlitbu se modlíváme s otčenášem? Jak se říká jinak této modlitbě? O této modlitbě se budeme učití v 3. odstavci části II. — Přečti nadpis na str. 57. a otázku 263., J.!

3. O pozdravení andělském.

M 263. Jak zní pozdravení andělské?

Pozdravení andělské zní:

„Zdravas, Maria, — milosti plná; — Pán s tebou; — požehnaná ty mezi ženami; — a požehnaný plod života tvého, Ježíš. — Svatá Maria, — matko Boží, — pros za nás hříšné — nyní i v hodinu smrti naší. — Amen“.

Modli se nahlas a pomalu pozdravení andělské, J., a všichni ostatní se dívejte do katechismu, zdali to bude dobře říkati! (NB. Katecheta dá pozor na chyby a opraví je!) Všimněte si dobře vodorovných čárek! Ty čárky neznamenaají zde snad články — jako v apoštolském vyznání víry — (nebo prosby jako v otčenáši), nýbrž jsou zde jen proto, abychom věděli, kde máme poněkud hlasem přestati, když se tuto modlitbu modlíme. Ukáží vám sám jednou, kterak se budete tuto modlitbu modlívati. (NB. Katecheta vzorně se jí pomodlí s krátkými přestávkami; poněkud větší oddech je po slovech Gabrielových, pak za slovem „Ježíš“.) Všecka tato slova v pozdravení andělském jsou vám dobře známa; slyšely jste je již v I. tř., loni jste se jim učily z katechismu a modlíváte se je každodenně mnohokráte. Kdo řekl slova: „Zdravas, Maria . . . ženami“? (Archanděl Gabriel.) Kdo řekl: „Požehnaná ty . . . života tvého“? (Svatá Alžběta.) Od koho pocházejí slova: „Ježíš. Svatá Maria . . . Amen“? (Od církve svaté.) Z kterých slov se tedy skládá pozdravení andělské? Z kolika částí se tedy skládá pozdravení andělské? To je také obsaženo v odpovědi další.

M 264. Z kolika částí se skládá pozdravení andělské?

Pozdravení andělské se skládá ze tří částí:

1. z pozdravení archanděla Gabriela;
2. z pozdravení svaté Alžběty;
3. ze slov církve.

Další otázky jsou tak snadny, že na ně dovedete odpovědět z paměti.

M 265. Kterými slovy pozdravil Marii archanděl Gabriel?

Archanděl Gabriel pozdravil Marii slovy: „Zdravas, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.“

Všimněte si dobře, že archanděl Gabriel neřekl jména „Maria“; to přidala církev sv. do této modlitby, jako jméno „Ježíš“. Kdy takto pozdravil Gabriel P. Marii? Vypravuj, jak se to stalo! (Bibl. dějepr. čl. 2.; dá se vypravovati až po tato slova.) Archanděl Gabriel řekl tedy P. Marii: „Zdravas“! Chtěl tím říci: Buď pozdravena, Panno Maria; já Tě pozdravuji a Pán Bůh Tě vzkazuje skrze mne pozdravovati; raduj se z toho! — Když nás někdo vzkáže pozdraviti, poznáváme z toho, že na nás myslí, že mu na nás záleží a že nás má rád. — Jméno Maria, které je vloženo od církve sv. za slovem zdravas, má mnoho významů. Znamená 1. tolik, jako královna nebo paní. Proč pak tak nazýváme Matku Boží? Protože porodila Krista Pána, krále nebes a země. — Znamená 2. tolik, jako moře (milosti a hořkosti). Moře nelze vyvážit a tak nevyvážitelný jsou také bolesti a hořkosti, které Panna Maria snášela, jak

jí již stařec Simeon předpověděl. — Jméno Maria znamená 3. tolik, jako hvězda mořská. Jako na moři v čas bouře plavci pozvídají očí svých toužebně k jisté hvězdě . . ., tak máme my i v každém nebezpečenství očí svých povznášeti k P. Marii; u ní máme útěchy hledati a ji o její příměluvu prositi. — Archanděl Gabriel nazývá Pannu Marii „milostiplná“; jakoby řekl: Já pozdravuji . . . Tebe, kteráž jsi milosti plná, Tebe, které patří jméno milostiplná. Proč nazývá Gabriel Pannu Marii jménem milostiplná, je vyloženo až dále. — Archanděl Gabriel praví dále k Panně Marii: „Pán s tebou“; těmito slovy opět chválí P. Marii a co tím chtěl říci, uslyšíte dále. I slovy „požehnaná . . .“ opět chválí P. Marii, jak dále uslyšíte.

M 266. Kterými slovy pozdravila Marii sv. Alžběta?

Svatá Alžběta pozdravila Marii nejprve slovy andělovými: „Požehnaná ty mezi ženami“, a pak ještě přidala: „a požehnaný plod života tvého“.

Vidíte tedy, že sv. Alžběta nejprve opakovala poslední slova, která řekl archanděl Gabriel: „Požehnaná . . .“ a pak sama ještě přidala slova: „A požehnaný . . . tvého“. Přečti také z katechismu odpověď na tuto otázku 266.! Těmito slovy sv. Alžběta také P. Marii chválila a velebila. Co slova svaté Alžběty znamenají, je vyloženo také až dále.

M 267. Která slova přidala církev?

Církev přidala slova: „Ježíš. Svátá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen.“

Přečti také z katechismu odpověď na tuto otázku 267! Nyní si tedy přečteme otázku i odpověď 268., kde je vyloženo, co znamenají slova archanděla Gabriela „milosti plná“, a proč archanděl Gabriel i my Pannu Marii jmenujeme milosti plnou.

* 268. Proč se nazývá Maria „milosti plnou“?

Maria se nazývá „milosti plnou“, protože byla uchráněna hříchu dědičného a povždy prostou zůstala i každého hříchu osobního, a protože byla ozdobena všemi milostmi Ducha svatého.

O tom jsem vám vypravoval již dříve (ot. 93.), a také jste se učily, proč P. Maria zůstala uchráněna... (Ot. *94.) O kom se říká, že je v milosti Boží = že má milost Boží? Ale P. Maria neměla hříchu dědičného, který všichni ostatní lidé měli; neměla za celý život ani nejmenšího hříchu osobního, protože byla vyvolena za matku Syna Božího. Co se praví ke konci této odpovědi o P. Marii? (Ozdobena všemi milostmi Ducha svatého.) To znamená, že Duch sv., který lidi posvěcuje, všechny milosti, které může dáti a které tvorům dává, dal P. Marii, takže P. Maria měla více milostí než všichni andělé a svatí. Proto také se nazývá P. Maria královna andělův a královna svatých, jak se modlíváte v litanii loretanské. Duch sv. duši Panny Marie proto všemi milostmi ozdobil protože Panna Maria byla od Pána Boha vyvolena by byla matkou Vykupitele, t. j. Syna Božího, který je nejsvětější; proto i ona musela býti tak svatá, musila míti všechny milosti, které Duch svatý tvorům může dáti.

Z další odpovědi poznáte, co znamenají slova Gabrielová: „Pán s tebou“.

* 269. Co znamenají slova „Pán s tebou“?

Slova: „Pán s tebou“ znamenají, že se Bůh s nikým tak úzce nespojil jako s Marií.

Těmito slovy tedy archanděl Gabriel chtěl říci: „Raduj se, Panno Maria, neboť tak úzce jako s tebou nespojil se Bůh se žádným tvorem!“ P. Bůh je také s jinými tvory, P. Bůh je také s jinými lidmi jako spojen, totiž s těmi lidmi, kteří jsou v milosti Boží, neboť P. Bůh je = bydlí v jejich duši! Ale s P. Marií je Bůh mnohem více spojen, mnohem více je v její duši než v duši jiných lidí; a to nejen Bůh Otec, ale i Bůh Syn a Duch sv., protože Bůh Otec si P. Marii vyvolil za matku svého Syna, který je pravý Bůh, a protože Duch sv. právě způsobil, že Panna Maria se stala matkou Syna Božího. (NB. Hluběji toto tajemství dětem vykládati jednak není potřebí, jednak ani není radno!) Co znamenají další slova: „Požehnaná...“, kterými archanděl Gabriel pozdravil P. Marii, je vyloženo v další odpovědi.

* 270. Co znamenají slova: „Požehnaná ty mezi ženami“?

Slova: „Požehnaná ty mezi ženami“ znamenají, že máme Marii nade všechny ženy blahoslaviti, poněvadž za matku Boží byla vyvolena.

Těmito slovy tedy archanděl Gabriel chtěl říci: „Ty, Panno Maria, jsi nejšťastnější = nejblahoslavenější ze všech žen na světě, neboť tebe jedinou ze všech žen na světě vyvolil si P. Bůh za matku svého Syna; a proto zasluhuješ, aby tě lidé ctili a chválili = šťastnou a blahoslavenou nazývali, více než všechny ostatní ženy na světě!“ V národě israelském byly také

mnohé jiné ženy, které zasluhovaly veliké chvály proto, že lidu israelskému mnoho dobrého učinily a jej od záhuby zachovaly. (Bibl. dějepr. čl. 76. Judith, čl. 83. Esther.) Ale větší chvály než všechny jiné ženy zasluhuje P. Maria, protože byla vyvolena za matku Krista Pána, který nás vysvobodil od smrti = záhuby věčné. —

Kterými slovy pozdravila P. Marii sv. Alžběta? Kdo první řekl slova: „Požehnaná ty mezi ženami“? Sv. Alžběta je jenom opakovala a pak ještě přidala slova ostatní . . . Co tato slova znamenají, je vyloženo v odpovědi další.

* 271. Proč říkáme: „A požehnaný plod života tvého, Ježíš“?

Říkáme: „A požehnaný plod života tvého, Ježíš“ :

- 1. abychom Ježíše, syna Panny Marie, velebili;*
- 2. abychom naznačili, že úcta k Pánu Ježíši nerozlučně spojena je s úctou k jeho matce.*

Řekla sv. Alžběta slovo „Ježíš“? Kdo přidal toto slovo? Těmito slovy chtěla říci sv. Alžběta: „Nenonm ty, Panno Maria, máš býti chválena a blahoslavena nade všechny ženy na světě, ale i Syn tvůj, kterého obdržíš, má býti chválen a blahoslaven nade všechny tvory.“ Vždyť P. Ježíš, Syn Marie P., je pravý Bůh! Sv. Alžběta totiž věděla, že Panna Maria bude matkou Syna Božího; jí to zjevil Duch svatý; ale nevěděla ještě, že se Syn P. Marie bude jmenovati Ježíš; slovo Ježíš tedy neřekla, to přidala církev svatá do této modlitby. A také těmito slovy: „A požehnaný . . .“ ctíme, chválíme a velebíme Pána Ježíše, Syna

P. Marie, protože víme, že jest pravý Bůh. Chceme těmito slovy také ukázati = naznačiti, že víme dobře, že kdykoliv ctíme a velebíme P. Marii, musíme také ctíti jejího Syna, P. Ježíše, protože On sám si vyvolil P. Marii za svou matku a takovými milostmi její duši (jakožto Bůh) ozdobil. Proto čím více ctíme, velebíme a chválíme P. Marii, tím více také ctíme a velebíme jejího Syna, P. Ježíše; kdo chválí P. Marii, chválí zároveň P. Ježíše. Kdo chválí dítě, chválí i jeho matku! Proto se praví v katechismu že úcta k P. Ježíši je nerozlučně spojena s úctou Panny Marie (= nelze jí odtrhnouti . . .); kdo ctí Pannu Marii, nemůže nectíti = nemůže chtíti nectíti zároveň Pána Ježíše. —

Slovy, která začínají za slovem Ježíš: „Svatá Maria...“ až do konce, P. Marii za něco prosíme = vzýváme; to je tedy modlitba prosebná. Slova: „Svatá Maria, matko Boží“ jsou jako oslovení P. Marie. Jako Boha Otce nejprve oslovujeme, než Ho začínáme prositi v Otčenáši, tak také . . . . A proč Pannu Marii oslovujeme slovy matko Boží, je vyloženo dále.

* 272. Proč vzýváme Marii jménem „matko Boží“?

Vzýváme Marii jménem „matko Boží“, protože jméno to vyjadřuje nejvyšší její důstojnost a nám dodává zvláštní důvěry, že Bůh příměluvu její vyslyší.

Prosíme tedy = vzýváme Pannu Marii jejím nejkrásnějším = nejčestnějším jménem. Když řekneme o P. Marii, že je matka Boží, tím jsme řekli o Panně Marii všecko; nic lepšího, nic vzácnějšího, krásnějšího a slavnějšího nemůže již nikdo o P. Marii říci; proto se praví v katechismu, že toto jméno vyjadřuje

její . . . A jmenujeme P. Marii tímto jejím nejlepším jménem, protože víme, že když tak krásně P. Marii řekneme, že bude mít radost z toho, že ji nazýváme a uznáváme za matku Boží, že víme, jaká je to pro ni čest a jaké vyznamenání, že ona je matkou Boží — a proto ráda se zase za nás u P. Boha přimluví, a P. Bůh P. Marii vždycky rád vyslyší, když se za někoho přimlouvá. To jméno nám tedy dodává zvláštní důvěry, že P. Bůh . . . Ale je-li Panna Maria matkou Syna Božího, tu jest i naší matkou, neboť nás také P. Bůh přijal za své děti; Kristus P. je jako náš bratr, sám nás nazývá svými bratry. A proto můžeme důvěrně očekávat, že P. Maria, když je naší matkou, jistě se bude přimlouvati za nás v nebi, když k ní jako k matce budeme volati o pomoc = vzývati. Vždyť každá hodná matka ráda se přimlouvá za své děti u otce, aby jim něco dal nebo jim něco odpustil a pod.; a Panna Maria je matka nejlepší, nejsvětější ze všech matek (žen). Když dítě rozhněvalo otce, ví dobře, že nezasluhuje, aby otec jeho prosbu vyslyšel, potřebuje-li něčeho, proto se utíká k matce a prosí ji, aby se za ně přimlouvala. Tak i my se můžeme utíkat s důvěrou ke své matce, Panně Marii, aby se za nás přimlouvala u Otce nebeského, kterého tak často svými hříchy urážíme. Ale chceme-li, aby Panna Maria byla vždy naší dobrotivou matkou, musíme také hleděti, abychom byli též jejími věrnými dítkami. Chceme-li, aby se naše modlitba P. Marii líbila, hledme, aby vycházela vždy ze srdce čistého, hříchem neposkvrněného.

V dalších dvou odpovědích jsou obsaženy prosby, které Panně Marii v pozdravení andělském přednášíme.

*273. Proč říkáme: „Pros za nás hříšné“?

Říkáme: „Pros za nás hříšné“, by Maria vyznáním naší hříšnosti tím spíše byla pohnuta a nám milost a pomoc od Boha vyprosila.

Slovy: „Pros . . .“ pokorně se přiznáváme = vyznáváme, že jsme hříšní lidé a že sami nezasluhujeme za své hříchy, by P. Bůh naše prosby vyslyšel. Říkáme: „Pros . . .“, protože víme, že když se tak upřímně, pokorně a lítostivě přiznáváme ke svým hříchům, že P. Maria ráda se za nás přimluví u našeho Otce nebeského, by nám odpustil naše hříchy a dal nám potřebné milosti a pod. Když dítě otce rozhněvá a pak něčeho od něho potřebuje a když přijde hezky pokorně a lítostivě k mamince a přizná se jí, co vyvedlo, a když je to mrzí, pak matka jistě jde za ně prosit otce, protože jest jí dítěte líto. Tak činí i P. Maria . . . Jako žebrák, když chce od lidí něco dostat, ukazuje své chromé nohy a ruce, své rány atd., aby lidé viděli, že sám nemůže si ničeho vydělati, a by tím spíše mu něco darovali, tak to děláme i my, když vyznáváme svou hříšnost P. Marii a prosíme ji za její přimluvu u P. Boha.

Ale modlíme se k P. Marii, aby za nás hříšné prosila nyní i v hodinu smrti naší. Proč tak prosíme, je vyloženo v odpovědi další.

*274. Proč říkáme: „Pros za nás, nyní i v hodinu smrti naší“?

Říkáme: „Pros za nás, nyní i v hodinu smrti naší“, protože přimluvy Marie Panny potřebujeme vždycky, zvláště však v hodinu smrti.

Modliti se smíme a máme tak jako k P. Bohu v ždycky, každý den, ba i kolikráte za den; a vždy při této modlitbě říkáme: „... nyní...“; tím chceme říci, že prosíme P. Marii, aby nám vyprosila u Pána Boha odpuštění hříchů, milosti a pomoci v tu chvíli nebo v ten den, když se k ní modlíme — tedy každý den, protože odpuštění hříchův atd. potřebujeme pořád, jak jste slyšely, pro tělo i pro duši. Ale nejvíce potřebuje člověk odpuštění hříchů, milosti a pomoci Boží zvláště v hodinu smrti, když skonává, neboť jste slyšely, že v hodinu smrti ďábel člověka nejvíce pokouší, jen aby ho ještě svedl ke hříchu a dostal jeho duši do pekla. Na smrti závisí celá věčnost: zemře-li kdo ve hříchu smrtelném, je věčně zavržen; zemře-li v milosti Boží, bude na věky blažen. — Modlívejte se se tedy zbožně a často modlitbu Zdrávas, Maria!

Poznaly jste druhou překrásnou modlitbu — pozdravení andělské, — která je po modlitbě Páně nejkrásnější modlitbou; proto se jí také modlíváme skoro vždy s modlitbou Páně najednou. Ještě jinými modlitbami a pobožnostmi ctíme Pannu Marii. Které modlitby k P. Marii ještě znáte? O modlitbě: Anděl Páně, sv. růženci, litaních a pod. povím vám hned něco v odst. 4. Přečti napřed naučení, J.! K čemu nás napomínají slova tohoto naučení? (NB. Vyloží se krátký smysl.) — Přečti nadpis 4. odstavce, J.!

4. O některých jiných modlitbách a pobožnostech.

V tomto odstavci jsou obsaženy některé velmi užitečné modlitby a pobožnosti. Církev sv. neporoučí sice přísně, abychom se je modlili, ale velice = zvláště

nám doporučuje, bychom se je modlili, kdykoliv jen trochu je nám možno.

Přečti otázku a odpověď další, J.!

275. Které modlitby a pobožnosti mimo „Otčenáš“ a „Zdrávas, Maria“ se zvlášť ještě doporučují?

Mimo „Otčenáš“ a „Zdrávas, Maria“ se zvlášť ještě doporučují:

1. modlitba „*Anděl Páně*“,
2. modlitba *svatého růžence*,
3. *pobožnost křížové cesty*,
4. *litanie*,
5. *processí nebo průvody a pouti*.

Tyto modlitby a pobožnosti jsou vám známy; aspoň jste slyšely, když se je lidé modlili, a zajisté také samy jste se je modlily nebo je konaly. O každé vám něco povím.

276. Jak zní modlitba „Anděl Páně“?

Modlitba „Anděl Páně“ zní:

„Anděl Páně zvěstoval Marii, a ona počala z Ducha svatého.“ — Zdrávas, Maria . . .

„I řekla Maria: Až, dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ — Zdrávas, Maria . . .

„A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ — Zdrávas, Maria . . .

Modli se *Anděl Páně*! Přečti z katechismu odpověď 276.! (NB. V 1. odstavci přeškrtněte si všichni slovo *Panně*; je zde omylem vytištěno.) Kdo se tuto modlitbu pomodlí tak, jak je zde vytištěna, získá 100 dní odpustků pokaždé, když se jí modlí *kleče* při *zvonení Anděl Páně*; ale v sobotu večer, v neděli a v době velikonoční máme se jí modlití

stojíce (na památku zmrtvýchvstání P. Ježíše). Jak vidíte z katechismu, modlitba Anděl Páně se skládá ze tří zdrávasův, ale před každý zdravas klade se krátká průpověď (antifona), kterou se nám připomíná něco z oné události, když archanděl Gabriel přišel k P. Marii s poselstvím. — 1. antifona je: Anděl Páně . . . z Ducha svatého. Těmito slovy se připomíná, že archanděl Gabriel byl poslán od P. Boha k P. Marii, aby jí zvěstoval, že se má státi matkou Syna Božího. Podle prvních slov této antifony se nazývá také celá modlitba „Anděl Páně“. — 2. antifona zní: „Aj . . . slova tvého“. Tím se připomíná, že P. Maria svolila, když jí bylo zvěstováno, že má býti matkou Syna Božího. — 3. antifona zní: „A Slovo . . . n á m i“. Těmito slovy zvláště velebíme = oslavujeme vtělení Syna Božího. Přečti hned odpověď 277., abychom věděli, co tato slova znamenají! — A slovo tělem učiněno znamená tolik, jako: Kristus Pán se stal člověkem, vzal na sebe lidskou přirozenost, přebýval mezi lidmi a stal se jejich Spasitelem. Tato slova obsahují veliké tajemství; proto při nich poklekáme na pravé koleno nebo se aspoň klaníme a bijeme se v prsa (ukaž!), jakobychom tím chtěli říci, že nejsme hodni pro své hříchy tak nesmírného dobrodiní, že Pán Ježíš k vůli nám se stal člověkem, aby nás vykoupil. —

Ku konci obyčejně se přidávají slova: Oroduj za nás svatá Boží rodičko. Abychom hodni učiněni byli zaslíbení Kristových“ a ještě se říká krátká modlitba, ku které se povzbuzujeme slovy: Modleme se. Najděte si str. 169., čís. 9.! Tam je obsaženo všecko, co jsem vám povídal o této modlitbě; přečti to!

Při večerním zvonění dává se na konec ještě znamení u m í r á č k e m, aby si věřící vzpomněli na duše v oči stci; a proto se ještě přidává k této modlitbě: O t č e n á š a Z d r á v a s, Maria za duše v oči stci, jak zde máte vytištěno; přečti to až do konce, J.! (NB. Vyloží se poznámka v závorce!) Kolik tedy odpustků získá, kdo se třikrát za den modlí Anděl Páně i s těmito veršíky? (500 dní odpustků).

277. Co znamenají slova: „A slovo tělem učiněno jest“?

Slova: „A slovo tělem učiněno jest“ znamenají, že druhá božská osoba, která v písmě svatém také „Slovo“ se nazývá, člověkem učiněna jest.

To je vám už známo. Přečti otázku a odpověď další, J.!

278. Kdy se modlíme „Anděl Páně“?

„Anděl Páně“ se modlíme ráno, v poledne a večer, když se na klekání zvoní.

Na začátku dne (ráno), uprostřed dne (v poledne) a na konci dne (večer) se dává na věži znamení k modlitbě Anděl Páně; tím nám chce církev sv. připomenouti, že toto nesmírné dobrodiní — vtělení Syna Božího a naše vykoupění — si máme ustavičně = celý den = od rána až do večera vděčně připomínati, bychom P. Bohu za toto nesmírné dobrodiní děkovali, Pannu Marii jakožto matku Vykupitele ctili a ji o její přímluvu prosili. Proto aspoň na začátku dne, v poledne a večer se nám to připomíná zvoněním k modlitbě Anděl Páně.

(Toto zvonění nebylo vždycky. Ačkoliv P. Maria od počátku církve byla ctěna jako matka Boží a lidé

se k ní modlili, přece toto zvonění bylo zavedeno teprve ve XIV. stol. od papeže Jana XXII. a to napřed jen večer; — při tom se modlili lidé třikrát zdravas a mohli dosáhnouti 10 dní odpustků; — později se začalo zvoniti také ráno, když vycházelo slunce a při tom se modlili věřící buď pětkrát otčenáš anebo sedmkrát zdravas; jiní se modlívali třikrát otčenáš a třikrát zdravas. — V XV. století bylo nařízeno zvoniti také v poledne a to proto, že se stalo na přímmluvu P. Marie něco velmi památného: R. 1456. dlouho dobývali Turci města Bělehradu; město bylo konečně obklíčeno a nastal hrozný boj, který trval 20 hodin a křesťané již začínali prohrávat a chtěli se Turkům vzdáti; ale tu svatý Jan Kapistran, řeholník z řádu svatého Františka, postavil se před vojsko křesťanské, v ruce měl svatý kříž a volal o pomoc k P. Marii a hojné slzy proléval. Křesťané byli jeho slovy tak povzbuzeni, že se znova vrhli na Turky a nad nimi zvítězili. Když se to dověděl tehdejší papež Kalixt III., nařídil, aby každodenně po celém křesťanském světě mezi 2. a 3. hodinou [v tu dobu právě vítězství bylo dobyto] se zvonilo, a by věřící při tom zvonění se modlili pozdravení andělské. Později bylo přeloženo toto zvonění na čas polední a od té doby se zvonívá ráno, v poledne a večer.)

Vidíte, jak krásná modlitba je modlitba A n d ě l P á n ě! A proto žádný pořádný katolík nezapomene tuto modlitbu při zvonění ráno, v poledne a večer se modliti; pamatujte na to dobře! I kdybyste právě neslyšely zvoniti klekání, pomodlete se nicméně A n d ě l P á n ě při svých ranních modlitbách anebo když myslíte, že je asi poledne a večer třeba při večerní

modlitbě; ale hleďte, abyste slyšely zvoniti, neboť při zvonění se máme modlití. —

Druhá modlitba, kterou nám církve sv. také doporučuje, jest modlitba sv. růžence = svatý růženec. Tuto modlitbu také znáte a umíte se jí modlití. (NB. Neumějí-li se děti modlití růženec, jest zde na místě růženci je naučiti; nejlépe učiní katecheta, postará-li se, aby děti na tuto hodinu všecky donesly s sebou do školy růženec, chudším ho daruje a pak ná z o r n ě n a r ů ž e n c i učí je modlití se tuto modlitbu a současně na tabuli maluje jednotlivá zrnka, neboť jen tak si to zapamatují děti hravě a růženci porozumějí. Růženec je pro mnohého v životě pozdějším — zvláště ve stáří — jedinou modlitbou, proto se děti poučí o této modlitbě dokonale.) Růženec zavedl kolem r. 1206. svatý Dominik, zakladatel řádu Dominikánů; skládá se s 15 desátků v (ukaz jeden desátek!), a každý desátek z jednoho otčenáše a deseti zdrávasů, ve kterých po slově Ježíš se vkládá krátká průpověď (v každém desátku jiná a stejná při všech 10 zdrávasech), kterou se nám na paměť uvádějí důležitá tajemství našeho vykoupení; proto se tyto průpovědi jmenují obyčejně tajemství. (Také by se mohlo tajemství vysloviti hned na počátku desátku jen jednou, nebo jen si na ně vzpomenouti.) (Tajemství růžencová (15) máte na str. 175. (Přečtou se.) — Na počátku růžence se dělá kříž jako před každou jinou modlitbou, pak se modlí Věřím v Boha; pak otčenáš a zdravas a tajemství: V kterého věříme; pak jen zdravas a tajemství: V kterého doufáme; pak jen zdravas a tajemství: Kterého nade všechno milujeme. — Pak jest velké zrnko, oddělené od ostatních; takovým zrnkem jsou

odděleny od sebe všechny desátky; říká se při nich: Sláva Otci i Synu . . . (Viz str. 167., č. 5.)

(Až děti rozeznávají jednotlivé části růžence a vědí úplně dobře, co se při kterém zrnku mají modlití, poučí je katechta dále:) 15 tajemství je jako 15 růží ve věnci, který chceme dáti = který patří P. Marii; proto se říká růženec, t. j. růžový věnec. Podle toho, jakého obsahu jsou tajemství, dělí se celý růženec na 3 oddíly: (růženec) radostný, (růženec) bolestný a (růženec) slavný. Přečti (nebo řekni z paměti) tajemství radostná! . . . bolestná! . . . slavná! — Před každým oddílem růžence modlí se začátek: Věřím v Boha atd., jako před celým růžencem, a proto každý jednotlivý oddíl se jmenuje také růženec a to: buď radostný nebo bolestný nebo slavný, dle tajemství. — Někdy se přidává ještě šestý desátek za duše v očistci; — tajemství: Který duším v očistci milostiv býti račiž!

Této modlitbě naučila svatého Dominika sama Panna Maria, a on pak jí učil ostatní lidi. A tato modlitba měla takovou moc, že přes 100.000 kacířův (Albigenských) přivedla do církve katolické. — Kdo se modlí zbožně růženec, může získati velmi mnoho odpustkův, ale musí se tuto modlitbu modlití na růženci, nikoliv na prsty, musí se při této modlitbě jednotlivých zrněk současně dotýkati a musí míti posvěcený růženec, a to pětidesátkový, od Dominikánů neb od jiného kněze zvláště k tomu splnomocněného. Takto posvěcený růženec má platnost jen pro toho, pro koho byl posvěcen a nesmí ho půjčiti jinému, neboť pak by růženec té moci pozbyl, a onen druhý člověk by z toho neměl žádného užitku.

— Jest také růženec k sedmi bolestem Panny Marie a j. —

V církvi svaté slaví se také slavnost růžencová první neděli v říjnu. — Je také v církvi svaté zvláštní bratrstvo svatého růžence, které již svatý Dominik založil. Členové tohoto bratrstva se modlí jednou za týden celý 15. desátkový růženec. — Je také bratrstvo živého růžence, které se skládá nejméně z 15 osob (= jedna růže), které se vespolek zavázaly, že každý z nich každý den se pomodlí jeden a to každý jiný desátek; a to činí po celý měsíc stejně, takže každý den tyto osoby se pomodlí dohromady celý (15. desátkový) růženec; proto se tomu říká živý růženec = růže. Za měsíc si vymění tajemství a zase se modlí tímtež způsobem celý měsíc atd. Živý růženec se může založiti jen s povolením biskupa nebo s povolením řádu dominikánského. —

Mimo růženec jsou ještě jiné modlitby k Panně Marii, které má každý katolík uměti a často se je modlití. Jsou to na str. 176. Pod ochranu Tvou a na straně 177. Zdrávas, Královno; tyto dvě modlitby musíte uměti z paměti a dobře! Je také modlitba k Panně Marii Memorare (str. 177.); této modlitby nemusíte uměti z paměti, ale z knížek modlitebních někdy se ji také modlívejte! (300 dní odpustků.) —

Co se nám doporučuje zvláště 3.? (Pobožnost křížové cesty.) — To je pobožnost, která se konává v postě (jak ji také konáváte v neděli odpoledne nebo v pátek) před 14 obrazy v kostele, na kterých je vyobrazeno všecko, co Pán Ježíš trpěl od svého odsouzení až do svého pohřbení. (NB. Promluví se

o křížové cestě dle Velkého katechismu. Rovněž tak o litaních, processích a poutích. — O těchto pobožnostech nejlépe jest poučiti příležitostně, zvláště co se týká poutí; tu poučí katecheta, kterak se mají pouti konati. — Viz „Poutní místa a milostivé obrazy“ od Dra Karla Eichlera, podíl z dědictví sv. Cyrilla a Methoděje r. 1887.)

Skončili jsme dnes část II. Přesvědčím se, zdali jste si zapamatovaly, co jsem vám vypravoval a čemu jste se učily nazpaměť! (NB. Opakuje se dle okolností obšírněji nebo stručněji.)

Část třetí.

O lásce a přikázaních.

Oddělení první.

O křesťanské lásce.

O čem jsme se učili v části I. ? ... v části II. ? O čem jedná část III. ? Přečti z katechismu první dva nadpisy na str. 61. ! Část třetí má 3 oddělení. Přečti, o čem jedná oddělení 1. ! Oddělení 2. začíná na str. 64. ; najděte si str. 64. ! Přečti, o čem jedná oddělení 2. ! Oddělení 2. začíná ... atd. O čem se budeme učit ve 3. oddělení části III. ?

Dnes počneme s odd. 1. ; o čem jedná odd. 1. ? **Křesťanská láska** jest láska, kterou každý křesťan má mít, protože to Kristus P. poručil. Co musí křesťan činiti, aby skutečně měl křesťanskou lásku, nebo-li: co jest **křesťansky milovati** jest vyloženo v 1. odpovědi části III.

M 279. Co jest „křesťansky milovati“?

„Křesťansky milovati“ jest Boha pro něho samého nade všechno, sebe pak a bližního pro Boha milovati.

Všimněte si dobře, že v této otázce a odpovědi a tak i v celé části III. budeme mluvit = jest řeč

jen o křesťanské lásce, nebo-li o tom, co jest křesťansky milovati. Je také ještě jiná láska než křesťanská. Říkáme, že někoho milujeme = že máme k někomu lásku, když ho máme rádi, když se nám líbí, když mu hledíme udělati radost a přejeme mu všeho dobrého a hledíme mu také dělati všecko dobré a když bychom byli rádi pořád u něho. Tak milujeme na př. své rodiče, ale také jiné lidi, na př. ty, kteří jsou hodní, kteří nám něco dobrého učinili. Lidé milují také rozličné věci, na př. peníze, krásný šat, krásné věci a pod. Taková láska není křesťanská láska; takovou lásku P. Ježíš neporučil křesťanům; takovou lásku mají i pohané, neboť i oni mají rádi lidi, kteří jim něco dobrého učinili, mají rádi krásné věci a pod. — Takovou lásku mají i zvířata: pes má také rád člověka, který mu dělá dobře atd. Křesťansky milovati jest: milovati P. Boha, sebe a bližního, jak se praví v této odpovědi. A proč máme milovati P. Boha? Praví se v této odpovědi: pro něho samého; to znamená: pro jeho (= k vůli jeho) dokonalosti, pro jeho dobrotu a lásku k nám lidem... A kterak máme P. Boha milovati? (Nade všecko.)

Koho má křesťan mimo P. Boha ještě milovati? Proč máme sebe a bližního milovati? (Pro Boha = k vůli P. Bohu, protože P. Bůh tak chce a poroučí.) Co tato slova znamenají, je vyloženo dále v odst. 1. tohoto odd. 1., který jedná o lásce k Bohu.

1. O lásce k Bohu.

Hned první odstavec jedná o lásce k Bohu, protože P. Boha musíme na prvním místě a nejvíce milovati, neboť On je náš Bůh, náš Stvořitel, náš největší dobrodinec . . .; proto právě musíme mít

Boha nejraději, raději než všechno na světě; Pán Bůh se nám musí nejvíce líbiti, musíme hleděti, bychom P. Bohu nejprve učinili radost, a musíme si přátí nejvíce toho, bychom se jednou k P. Bohu dostali a u Něho byli pořád = na věky. Když tak činíme, pak P. Boha milujeme.

Přečti nyní otázku a odpověď další, J.!

M   **280. Co jest Boha „pro něho samého“ milovati?**

Boha „pro něho samého“ milovati jest milovati jej proto, že pro svrchovanou dokonalost svou veškeré naší lásky hoden jest.

Co se praví v této odpovědi? — Že P. Bůh skutečně jest svrchovaně dokonalý = že má všechny dobré vlastnosti v míře největší, nebo-li, že jest nejdokonalejší, tomu jste se již učily v části I. (Ot. 39.) Proč říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý? Milujeme také lidi, kteří mají dobré vlastnosti, třeba by nám nic dobrého neprokázali; na př. pan učitel má rád hodného žáka jen proto, že ten žák je hodný, pilný atd.; onen žák neprokazuje p. učiteli žádného dobrodiní, a p. učitel ho má rád přece; má ho rád = miluje ho pro něho samého, t. j. pro (= k vůli těm) jeho dobré vlastnosti. Má-li pak některý člověk všechny dobré vlastnosti? A kdyby i měl mnoho dobrých vlastností, zdali pak je má v takové míře jako P. Bůh? Kdo tedy jediný zasluhuje, abychom jej nejvíce milovali pro jeho dobré vlastnosti = pro něho samého? Proto musíme P. Boha milovati. Ale ne snad jen trochu, nebo jen tak jako své rodiče nebo jiné hodné lidi a pod., nýbrž P. Bůh zasluhuje, abychom Jemu věnovali

všecku = veškerou svou lásku = celé svoje srdce protože je takové lásky hoden. A proto jsem také pravil (při odp. 279.), že P. Boha máme milovati více než všecko ostatní na světě: více než rodiče, bratry, sestry, více než své zdraví, než svůj život atd., nebo-li — jak se v katechismu praví — nade všecko — V další odpovědi je vyloženo, co znamenají slova Boha nade všecko milovati.

M 281. Co jest Boha „nade všecko“ milovati?

Boha „nade všecko“ milovati jest tak si ho vážiti, že jsme hotovi raději všecko obětovati, než bychom se těžkým hříchem připravili o jeho lásku a přátelství.

Kdo Pána Boha opravdu miluje tak, jak Jej křesťan milovati má = jak jsem vám vyložil v odpovědi předešlé, o tom říkáme, že si P. Boha váží. Ale lidé si váží také mnohých tvorů, na př. děti si váží rodičů, velebného pána, pana učitele, příbuzných . . . lidé si váží také rozličných věcí dobrých, na př. majetku, života, zdraví, přátelství, lásky jiných lidí atd. Ale více než všech těchto tvorů na světě, živých i neživých, musí sobě křesťan vážiti Pána Boha; P. Boha musí více milovati než všechno na světě. — Kdo však si váží P. Boha, toho P. Bůh za to také miluje, jest jeho nejlepším přítelem již zde na zemi a ještě více pak po smrti, neboť vezme takového člověka k sobě do nebe. Vzpomeňte si, jak měl Pán Bůh rád Adama a Evu, dokud P. Boha milovali a byli hodni. A kdy přestal míti P. Bůh Adama a Evu tak velice rád? (Když zhřešili — ot. 90.) Čím se připravili Adam a Eva o přátelství Boží? A tak posud člověk těžkým hříchem se připravuje

o přátelství Boží? Jaký trest očekává člověka za těžký hřích? Může býti horšího zla = horšího neštěstí na světě než hřích? Co je jediné a pravé zlé? Je nemoc, bída atd. vždycky neštěstím pro člověka? A právě proto, že hřích je největší neštěstí, musí býti křesťan odhodlán = hotov, raději všechno na světě ztratiti = pozbyti = obětovati, než by si Pána Boha těžkým hřichem na sebe rozhněval. Když tak činí, miluje P. Boha nade všechno. Krásný příklad takové dokonalé lásky k P. Bohu dal nám Abraham. Byl hotov i svého jediného syna Isáka, kterého tak velice miloval, na rozkaz Boží obětovati. Tím dokázal, že miluje P. Boha více nežli svého syna, že Pána Boha miluje nade všechno. — Job z lásky k Pánu Bohu obětoval = ztratil všechno: svůj majetek, své děti, své zdraví atd., nebo miloval P. Boha nade všechno. Svátí mučéníci raději život svůj obětovali, nežli by byli zapřeli Pána Boha. I jiní svatí a světice Boží milovali Pána Boha nade všechno. Kdyby P. Bůh žádal, abychom i my z lásky k Němu obětovali své zdraví nebo cokoli jiného, musili bychom to učiniti, chceme-li, aby nás P. Bůh miloval a spasil. P. Bůh někdy skutečně něco takového žádá od lidí, na př. kněz, missionář, lékař a pod. musí konati své povinnosti, i kdyby si při tom třeba i zdraví pokazil nebo při tom měl zahynouti a pod. P. Bůh mu to vynahradí tím více na věčnosti. (NB. Dobře jest připomenouti známý, opravdový příklad ze života kněze nebo lékaře.) —

V těchto dvou odpovědích (280. a 281.) máte vloženy dvě nejdůležitější vlastnosti, které má míti křesťanská láska. A jak se jmenuje křesťanská láska, když skutečně má dvě nejdůležitější vlastnosti, jest obsaženo v odpovědi další. Máme-li všechny věci, všechny

tvory stejně rádi? Které bytosti milujeme více než jiné? Ty, které mají více dokonalostí a více jsou k nám dobry. Která bytost jest nejdokonalejší a k nám nejvíce dobrá? Bůh. Od které bytosti máme nejvíce dobrého? Koho tedy máme nejvíce milovati? Máme někoho nebo něco více milovati než Boha? Přečti nyní další odpověď!

282. Jak se nazývá láska, kterou Boha pro něho samého nade všecko milujeme?

*Láska, kterou Boha pro něho samého nade všecko milujeme, nazývá se láskou **dokonalou**.*

Kdy tedy má křesťan dokonalou lásku k Pánu Bohu? Kolik vlastností má dokonalá láska k P. Bohu? Která je 1. vlastnost . . .? Která je 2. vlastnost . . .? Kdyby chyběla 1. vlastnost = kdyby někdo nemiloval P. Boha pro Něho samého, třebaš by Jej miloval nade všecko, již není jeho láska dokonalá, nýbrž jest jenom nedokonalá, t. j. méně dokonalá, ale dobrá je přece; je to přece ještě křesťanská láska; takový člověk přece ještě miluje P. Boha křesťansky. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

283. Kdy jest naše láska k Bohu nedokonalá?

*Naše láska k Bohu jest **nedokonalá**, když ho milujeme sice nade všecko, ale nikoli pro něho samého, nýbrž pro dobro, které od něho máme a doufáme.*

Miluje křesťan, který má jen nedokonalou lásku k P. Bohu, P. Boha nade všecko? Ale miluje Jej také pro něho samého? Proč takový křesťan miluje P. Boha nade všecko? (Pro dobro . . .) To, proč P. Boha milujeme, jmenuje se pohnutka k milování Pána Boha, t. j. k lásce Boží, protože nás pohnulo,

abychom P. Boha milovali. Co nazýváme pohnutkou k milování P. Boha? Proč miluje Pána Boha ten, kdo Jej miluje pro něho samého? Co jej tedy pohnulo k tomu, aby P. Boha miloval pro něho samého? Jak se jmenuje tato láska? Co je tedy pohnutkou k dokonalé lásce, t. j. pohnutkou dokonalé lásky k Pánu Bohu? Je pohnutkou k nedokonalé lásce k Pánu Bohu také sám P. Bůh, t. j. jeho dokonalost? Co je pohnutkou k nedokonalé lásce k P. Bohu? Co je dokonalejší: P. Bůh anebo na př. zdraví, majetek, čest, nějaký člověk atd.? A proto právě, když někdo miluje P. Boha jen proto, že mu P. Bůh dává na př. zdraví, že mu žehná, že má něco dobrého od něho, — má ke své lásce pohnutku nedokonalejší, než kdyby miloval P. Boha pro něho samého; proto také tato láska se jmenuje nedokonalou. —

Čím milujeme P. Boha? (Srdcem, vůlí.) A proč milujeme P. Boha? (Buď 1. nebo 2. . . .) Odkud víme, že P. Bůh je tak dokonalý a že nám tolik dobrého prokázal? (Z víry a rozumu.) Rozumem (věrou) tedy P. Boha poznáváme a srdcem (vůlí) Jej za to milujeme. Láska je tedy v rozumu a v srdci (ve vůli). Kde je láska? Když někoho máme rádi, cítíme v srdci takový příjemný, milý cit; na př., když si vzpomenete na své rodiče. (Když někoho nemáme rádi, cítíme v srdci nepříjemný = nelibý cit; na př., když si vzpomenete na někoho, kdo vám velice ublížil.) Když P. Boha milujeme, cítíme také obyčejně příjemný, libý cit ve svém srdci; ale vždy není možno, aby člověk ve svém srdci měl, t. j. cítil takový příjemný cit, třebaš Pána Boha má velice rád. Však není ani potřebí, bychom vždycky příjemný cit měli v srdci, když Pána Boha milujeme; na tom právě nezáleží, nýbrž hlavní věc

jest, aby člověk P. Boha miloval svou vůlí (a rozumem), t. j. aby si Pána Boha více vážil než všeho ostatního na světě; a když to činí, pak má křesťanskou lásku k Pánu Bohu, třeba by v srdci necítil ničeho.

Ví P. Bůh, když Jej milujeme? Proč to ví? Je potřeba říkati nahlas, že P. Boha milujeme? (Jako se můžeme modliti jen v mysli.) Vědí o tom také lidé, když P. Boha milujeme? Jak by to mohli poznati? Jako se můžeme modliti jen vnitřně, tak také můžeme míti lásku k P. Bohu jen v srdci, jen uvnitř. Ale můžeme také zároveň říkati, že P. Boha milujeme. — Když Pánu Bohu říkáme = když Jej ujišťujeme, třebaš jen v srdci, t. j. jen uvnitř, nebo i zároveň slovy, říkáme, že vzbuzujeme lásku k P. Bohu. Co znamená vzbuzovati lásku? (Ujišťovati Pána Boha, že Jej milujeme.) To můžeme činiti na př. modlitbou, kterou máte na str. 168. „Vzbuzení lásky“; přečti ji! Ale můžeme to činiti také docela zkrátka, když na př. si myslíme nebo zároveň říkáme: „Pane Bože, já Tebe miluji nade všecko, protože Ty jsi nejdokonalejší bytost a mé největší lásky zasluhuješ“ a pod. Také tím už vzbuzujeme lásku, když máme radost nad tím, že P. Bůh je tak dokonalý, že má tak krásné vlastnosti; když máme radost z toho, že lidé P. Boha chválí, a když si přejeme, by Ho všichni lidé pořád víc a více poznávali a chválili. Když vzbuzujeme každý den ráno úmysl, že všecko budeme konati ke cti a chvále Boží a když Pánu Bohu obětujeme všecko, co nás ten den potká atd. — Ale nestačí jenom lásku k Pánu Bohu vzbuzovati, nýbrž člověk musí lásku k Pánu Bohu také ukazovati svými skutky, t. j. životem: musí také dělati, co Pán Bůh

poroučí a varovati se toho, co zakazuje. (Ještě více o tom uslyšíte v části V.)

Jaký rozdíl je mezi dokonalou a nedokonalou láskou k P. Bohu, a proč dokonalá láska k P. Bohu je lepší než nedokonalá, poznáte velmi dobře, až se budeme učit o lítosti. Dnes si jen pamatujte, že je vaší povinností, abyste často vzbuzovaly lásku k Pánu Bohu (zvláště večer, když po zpytování svědomí vzbuzujete dokonalou lítost nad svými hříchy, když se modlíte růženec a p.) Abyste to tím snadněji mohly učiniti, vzpomínejte si vždycky při tom, jak je P. Bůh dokonalý, jak krásné vlastnosti má a jak nás lidi miloval, když nás stvořil, vykoupil a každý den ustavičně náš život zachovává a tolik dobrodiní nám poskytuje, jak jste již dříve o tom slyšely.

Pověz ještě jednou, co jest křesťansky milovati? Kdo má křesťanskou lásku, musí mimo Pána Boha milovati také sebe a svého bližního. A proč = k vůli komu musíme sebe a bližního milovati? — Přečti nadpis 2. odst. a otázku a odp. 284.!

2. O křesťanské lásce k sobě.

284. Co je sebe „pro Boha“ milovati?

Sebe „pro Boha“ milovati je, sebe proto milovati, že i Bůh nás uznává za hodny své lásky, a že nás k účastenství ve své vlastní blaženosti povolal.

V této odp. vědi jsou obsaženy 2 pohnutky = důvody, proč každý člověk smí a má ano musí také sebe milovati. 1. pohnutka . . . je, že Bůh nás uznává . . ., t. j. že jsme toho hodni, aby nás

sám P. Bůh miloval. A skutečně nám dal P. Bůh svou lásku = miloval nás na př., když nás stvořil k o b r a z u svému; když poslal svého jediného Syna, aby za nás umřel a nás vykoupil; když posílá ustavičně Ducha sv., aby nás posvěcoval; když život náš ustavičně zachovává, všeho potřebného pro tělo a duši nám popřává atd. Kdybychom nebyli hodni lásky Boží, pak by nás P. Bůh ani nebyl stvořil atd. A proto, když nás uznává Pán Bůh za hodny své lásky, když nás sám tak miluje, tím více my musíme sebe milovati. Musíme tedy k vůli P. Bohu, t. j. k vůli tomu, že On nás miluje = pro P. Boha milovati sebe.

2. pohnutka . . . jest: že Bůh nás . . . povolal; to znamená, že P. Bůh nás stvořil k tomu, abychom jednou přišli do nebe a tam byli blaženi, bychom měli aspoň částku jeho blaženosti, t. j. účastenství na jeho blaženosti. Proto nás vykoupil, proto nám dává všechny potřebné milosti k dosažení této blaženosti. Zaslouhovali toho lidé, aby je P. Bůh povolal ke blaženosti nadpřirozené? (Otázka *84.) Říkáme, že Pán Bůh z p o u h é lásky své nás povolal ke blaženosti věčné.

Pán Bůh tedy opravdu nás miloval a miluje posud, a proto i my musíme sebe milovati = sebe si velice vážit. — Z čeho se skládá člověk? Dává Pán Bůh ony nesmírné milosti své našemu tělu nebo duši? Proč duši? (Obrazem Božím.) Tělo jenom k vůli duši, protože je s ní spojeno, má býti jednou účastno blaženosti věčné. Z toho poznáváte, že duši svou musí člověk více milovati než své tělo, neboť na duši závisí všecko: bude-li duše spasena, bude celý člověk, i tělo, blaženo; a naopak . . . A proto pravou lásku

křesťanskou k sobě má jen ten, kdo se především stará o svou duši, o její spasení, jak je obsaženo v odpovědi další.

M 285. Kdy milujeme sebe pro Boha?

Sebe pro Boha milujeme, když především pečujeme o spásu duše své.

To P. Bůh výslovně poroučí slovy, která řekl P. Ježíš: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno (čeho potřebujete pro život časný) bude vám přidáno“. Mat. VII. 33. — Přečti dole poznámku 1.! Proto Pán Ježíš odpouštěl lidem napřed hříchy a pak teprve je uzdravoval, aby ukázal, že na duši více záleží než na těle. Kdy pečuje křesťan o svou duši? (Když se varuje hříchu a blízké příležitosti, když se zpovídá a činí pokání, když se snaží, aby byl dokonalým křesťanem. Z tohoto všeho jest viděti, že svou duši miluje, t. j. že chce, aby byla spasena.) Tak miloval svou duši stařec Eleazar (Bibl. dějprava čl. 85.) bratří machabejští (čl. 86.), sv. mučéníci a j.

Avšak i tělo smíme a musíme milovati pro Boha, t. j. protože jest od P. Boha stvořeno, protože je nástrojem duše a chrámem Ducha sv. a protože jednou má býti oslaveno a býti v nebesích. Vidíte, k tomu stvořil P. Bůh tělo člověka, to jest jeho cílem. A když člověk skutečně užívá svého těla jen k tomu, co opravdu pomáhá k tomu cíli, když skutečně je chová tak čisté jako chrám Ducha svatého atd., pak miluje své tělo křesťansky (třebas by to bylo tělu i odporno a protivno, třebas by i musilo umřítí, jako na př. tělo sv. mučeníků.)

Kdyby však někdo povoloval svému tělu ve všem, čeho žádá: v pokrmu, nápoji, žádostech a pod., takže by se dopouštěl pro tělo hříchů, nemiloval by svého těla, nýbrž byl by jeho nepřitelem, zabíjel by je, neboť pak by nemohlo býti jednou oslaveno!

Kdo miluje sebe křesťansky, musí milovati nejen svou duši a tělo své, nýbrž smí a může milovati i jiné věci na světě pro Boha, na př. zdraví, majetek, čest; tyto věci smí jen proto, = potud milovati, pokud napomáhají ke spasení duše, nikoliv jenom pro ně samy: na př., že si může za peníze koupiti krásné šaty, pokrmy a pod., nebo když je zdrav, že může hodně mnoho pracovati a vydělávati peníze a pod. Taková láska by byla nepravá, hříšná, nespořádaná, a říká se jí samoláska (protože jen k vůli sobě samému miluje tyto věci, nikoliv k vůli Pánu Bohu). Takovou hříšnou lásku měl bohatec, o kterém se vypravuje v Bibl. dějepr. (čl. 46.), Esau (čl. 16.) a j. Taková láska je hříšná, je to urážka Boží, a proto se jí bedlivě varujte! Křesťan má pozemské věci milovati jen proto, že když je má, může pak tím lépe Pánu Bohu sloužiti a o svou duši se starati.

Co jest křesťansky milovati? Také bližního tedy máme pro Boha milovati. O lásce k bližnímu se budeme učiti v dalším odstavci; přečti nadpis odstavce třetího, J.!

3. O křesťanské lásce k bližnímu.

Bližní znamená tolik jako člověk, který je nám blízký tělem anebo duchem.

M 286. Koho rozumíme slovem „bližní“?

Slovem „bližní“ rozumíme každého člověka, přítele i nepřítel.

Co tvoří v šichni lidé dohromady? (Velikou rodinu.) Proto všichni lidé jsou jako bratři a sestry a tak jsou skutečně všichni sobě velice blízcí. Každý člověk je nám blízký = bližní náš: křesťan, pohan, žid, nepřítel, hříšník, hodný člověk atd. Že skutečně každý člověk je naším bližním, ukázal velmi krásně sám Kristus P. podobenstvím o milosrdném Samaritánu. Vypravuj ono podobenství! (Biblická dějepřava čl. 42. Vyloží se:) Samaritáni nazývali se obyvatelé krajiny Samarie = Samaří v zemi židovské. Samaritáni ctili sice jako židé jednoho Boha, ale při tom se přidržovali rozličných pohanských bludů; nechodili do Jerusalema do chrámu jako jiní židé, nýbrž klaněli se Bohu na vysoké hoře, zvané Garizim. Židé velice nenáviděli Samaritánův a pokládali je za své nepřátele. — Onen kněz byl knězem židovským. — Levita: levité přísluhovali kněžím židovským, když P. Bohu obětovali (jako u nás jáhen a podjáhen, když je slavná mše svatá). — Že každý člověk je naším bližním, můžeme snadno poznati i sami, neboť všichni lidé mají tutéž lidskou přirozenost jako my, všichni mají téhož nebeského Otce, všichni bydlí na zemi jako my, duše všech lidí jest obrazem Božím, za všechny lidi Pán Ježíš umřel, aby je vykoupil, všichni lidé mají přijíti jednou do nebe jako my. Musíme tedy každého člověka na světě milovati. (Právě z těch pohnutek, t. j. důvodů, jako milujeme

samy sebe.) A sice: jako milujeme sebe pro Boha, jak jste slyšely, tak i bližního musíme . . .

287. Co jest bližního „pro Boha“ milovati?

Bližního „pro Boha“ milovati jest, milovati jej proto, že i Bůh jej uznává za hodna své lásky, a že jej k účastenství ve své vlastní blaženosti povolal.

(NB. Probere se krátce otázkami, co bylo vyloženo při otázce 284.) — Kdyby někdo nemiloval svého bližního pro Boha, t. j. . . , nýbrž jenom pro jinou příčinu, t. j. pohnutku, na př. jenom proto, že je s ním spřízněn, nebo že s ním bydlí v jednom domě, nebo že je hodný, že od něho má něco dobrého atd., pak by to nebyla láska křesťanská, nýbrž taková láska se jmenuje přirozená; ta nemá před Pánem Bohem ceny žádné, za takovou lásku nemůže býti křesťan spasen, neboť takovou lásku k lidem mají i pohané, kteří o Pánu Bohu a Kristu Pánu ani ničeho nevědí; takovou lásku k lidem mají i zvířata, když jim lidé dělají dobře. Jen tenkrát, když milujeme bližního pro Boha, je naše láska nadpřirozená, t. j. křesťanská, a za tu můžeme býti spaseni. — Kterak máme míti rádi = milovati svého bližního, řekl nám sám Kristus Pán.

M 288. Kterak máme bližního pro Boha milovati?

Bližního máme pro Boha milovati jako sebe.

Pověz ještě jednou z paměti, kterak máme . . . ? V další odpovědi je vyloženo, kdy milujeme bližního jako sebe.

M 289. Kdy milujeme bližního jako sebe?

Bližního milujeme jako sebe:

1. *když mu prokazujeme všechno, čeho sami právem žádati můžeme a ničeho mu nečiníme, co bychom rozumně sami neradi měli;*

2. *když především pečujeme o spásu duše jeho.*

Láska k bližnímu vyžaduje tedy od nás dvojího: 1. abychom . . . ; 2. abychom . . . . Co jest obsaženo v tomto 1. odstavci, je krátce obsaženo ve slovech, která jsou dole v pozn. 1.; přečti ji! Těmito slovy tedy Kristus P. sám vyložil, jak třeba rozuměti tomu, že máme bližního milovati jako sebe. Přečti, kdy milujeme bližního jako sebe 1.! Něco právem žádati znamená: žádati něco, nač máme právo, co nám od někoho spravedlivě, t. j. podle práva a spravedlnosti patří. Čeho můžeme právem žádati od jiných lidí = svých bližních? (Aby nám dobrého přáli, aby měli radost, když se nám dobře daří, aby nám nezáviděli, aby nám činili, co je nám příjemno = co máme rádi = co se nám líbí a p.) Ale některých věcí nesmíme právem žádati od jiných lidí; na př. kdybychom nadělali hodně dluhů, nemáme práva žádati, aby druhý je za nás zaplatil; kdybychom nechtěli pracovati, nemohli bychom právem žádati, aby jiní práci za nás udělali nebo nás živili a pod. — Proto jenom to, co sami můžeme právem od jiných lidí žádati, musíme také jim činiti.

A co nesmíme činiti svým bližním? — Rozumně míti rád něco znamená: něco míti rád tak, jak zdravý rozum žádá, jak rozumný člověk může míti rád. Co nemáme rozumně rádi? (Aby

nám někdo dělal zle, aby špatně o nás myslil a mluvil, aby nám zlého přál. Svatí žádali to jen jako prostředek k dokonalosti a větším zásluhám, tedy také rozumně.) Také si nemůžeme rozumně přát, aby nám někdo nebránil hřešiti, protože hřích je něco velice nerozumného. A všechno, co sami rozumně nemáme rádi, toho také nesmíme činiti bližnímu.

Čeho se žádá 2., abychom milovali bližního jako sebe? Protože máme bližního milovati jako sebe, musíme se starati také o jeho spasení tak, jak o spasení své duše (otázka 285.), neboť tak jako my, jest bližní stvořen k tomu, aby byl jednou spasen. —

Abyste láska k bližnímu byla skutečně dobrou, t. j. křesťanskou láskou, musí míti jisté vlastnosti; musí býti:

1. upřímná: nejenom snad slovy nebo naoko máme milovati bližního, nýbrž i v srdci a tuto lásku svou musíme ukazovati také skutkem. Takovou upřímnou lásku měl Abraham k Lotovi, Josef ke svým bratřím. Kdo miluje bližního jen ústy = slovem, ale ne srdcem, má lásku neupřímnou, jako na př. Herodes a fariseové k P. Ježíši.

2. nezištná: nezištná je láska k bližnímu, když jej milujeme pro Boha a jeho spasení a nikoliv proto, bychom z toho měli nějaký zisk, na př., aby nás za to odměnil nebo chválil a pod. Taková láska se nazývá zištná (= chceme míti zisk). Takovou zištnou lásku měli fariseové, kteří chtěli býti od lidí chváleni.

3. obecná: musíme milovati všechny lidi bez výjimky, nejen snad své rodiče, přátele, příbuzné atd. nýbrž i cizí lidi i nepřátele atd.

Koho rozumíme slovem bližní? I nepřátelé tedy jsou naši bližní a musíme je milovati jako sebe. „Je

snadno milovati toho, kdo nám nespravedlivě uškodil, kdo o nás nespravedlivě, zle smýšlí, zlého nám přeje, nám škodí = kdo je naším nepřítelem? Ovšem, tak jako na př. své rodiče, bratry, sestry, hodné lidi atd. nemůžeme míti rádi své nepřátele, a také toho Pán Bůh od nás nežádá; ale milovati je musíme přece. Jak mnoho? Co jim nesmíme činiti? Nesmíme jich nikdy nenáviděti a na nich se chtíti pomstiti nebo skutečně se pomstiti, t. j. nesmíme k nim cítiti v srdci odporu, zlosti a nesmíme chtíti za zlé zase zlé jim činiti = zlým jim odpláceti; to P. Bůh přísně zakazuje. Kdyby vás přece napadla taková nenávisť v srdci proti vašim nepřátelům, tu musíte ji přemáhati, nesmíte jí povoliti, nýbrž řici si: „Ne, já ho nechci nenáviděti, já mu nechci zlého přáti a neudělám mu nic zlého; přeji mu všeho dobrého!“ A kdybyste viděly svého nepřítele třeba v bídě nebo neštěstí, nesměly byste míti z toho radosti, nýbrž musily byste mu pomoci; na př. kdyby hořel jeho dům, musily byste pomoci oheň hasiti, kdybyste mohly; kdyby se váš nepřítel topil a vy byste mu mohly pomoci, musily byste to učiniti a pod. P. Ježíš výslovně poroučí, že máme nepřátele své milovati: „Milujte nepřátele své; dobře činite těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám“. Mat. V. 44. P. Ježíš sám dal nám příklad, že máme nepřátele své milovati: modlil se na kříži za své nepřátele, kteří Jej ukřižovali atd. — Kdybychom svých nepřátel nemilovali, P. Bůh by nám ani našich hříchů neodpustil. Vzpomeňte si na podobenství o nešlechtném služebníku! (Bibl. děj. čl. 40.) — Ale co je spravedливо, toho můžete žádati i od svých nepřátel; na př. kdyby nám některý

učinil škodu, můžeme žádati, aby nám ji nahradil a kdyby toho nechtěl učiniti dobrovolně, můžeme jej žalovati i u soudu, by nám nahradil anebo napravil, co nám zlého učinil; ale nesmíme ho žalovati proto, bychom se na něm pomstili — to by bylo hříšné — nýbrž jen proto, by se nám dostalo, co nám právem, t. j. spravedlivě patří. — Láska k nepřítelům nevyžaduje, bychom se k nepřítelům chovali tak laskavě, jako na př. ke svým rodičům, abychom s nimi tak rádi mluvili a je vyhledávali . . . Kdyby vás pozdravil váš nepřítel, musily byste mu poděkovati, kdyby k vám promluvil, jemu odpovděti (více nemusíte činiti); kdybyste nechtěly mluvit se svým nepřítelem, dávaly byste na jevo, že se na něho v srdci ještě zlobíte. Až budete velcí, uslyšíte o tom ještě více. Nejlépe nám ukázal P. Ježíš, kterak i své nepřátele máme milovati.

290. Od koho se nejlépe učíme, kterak i své nepřátele milovati máme?

*Kterak i své nepřátele milovati máme, učíme se nejlépe od **Ježíše Krista**, jenž nepřítelům svým odpustil a za ně se modlil, za ně i život svůj obětoval a nám přikázal, abychom nepřátele milovali.*

Kterak se modlil Pán Ježíš na kříži za své nepřátele, jest obsaženo dole v pozn. 2.; přečti ji! Z toho vidíme, že nejenom jim odpustil, nýbrž ještě za ně se modlil a prosil P. Boha, by jim také odpustil, a víme, že P. Ježíš umíral na kříži za všechny lidi, tedy i za své nepřátele život svůj obětoval. A řekl jsem vám také, že P. Ježíš i nám poručil, abychom nepřátele své milovali; kterými slovy to poručil P. Ježíš, jest obsaženo dole v pozn. 2.; přečti ji od 2. řádku! Pamatujte si: kdyby vám někdo ublížil slovem anebo

skutkem, a prosil by vás za odpuštění = odprosíl by vás, musely byste mu odpustiti ze srdce, ne jenom slovem = ústy; a kdyby vás ani neodprosíl, nesměly byste se přece na něho hněvati; však Pán Bůh ho potrestá sám za to, že vám ublížil. Kdybyste vy někomu ublížily, musily byste ho odprositi a žádati ho, aby se s vámi opět smířil. (Zvláště před sv. zpovědí!)

Z toho všeho, co jste slyšely o křesťanské lásce k P. Bohu, sobě a bližnímu, jste poznaly, že křesťan musí míti křesťanskou lásku, chce-li býti spasen, neboť P. Bůh takové lásky od nás zasluhuje pro svou nekonečnou dokonalost a dobrotu; sebe musíme milovati k vůli P. Bohu = pro P. Boha a bližního také k vůli P. Bohu = pro P. Boha. Proto je křesťanské lásky ke spasení nevyhnutelně třeba, jak je také obsaženo v odpovědi další.

M 291. Je-li křesťanské lásky třeba?

Křesťanské lásky je tak třeba, že bez ní nemožno jest dojíti života věčného.

Křesťanská láska je tak potřebna, že člověk, který už má rozum, nemůže přijíti do nebe, nemiluje-li Pána Boha, sebe a bližního. Přečti dole poznámku 2.! Co znamenají slova z ů s t á v á v e smrti? (= je jako mrtev pro nebe.) Kde jsou zaznamenána tato slova? A P. Ježíš řekl ještě jindy: „Po tom poznají (lidé), že jste učeníci moji, budete-li se milovati vespolek“. — Jako můžeme ukázati, že v Boha věříme a doufáme, tak také můžeme ukázati, že Boha, sebe a bližního milujeme; a čím to ukazujeme, jest obsaženo v odpovědi další.

M 292. Čím dokazujeme křesťanskou lásku?

Křesťanskou lásku dokazujeme tím, že zachováváme přikázání Boží a církevní.

Dítky ukazují, že milují své rodiče, když často na rodiče myslí, rády u nich jsou a s nimi rozmlouvají, když jsou rády, jestliže jiní lidé o rodičích dobře myslí a mluví, když hledí, by rodičům dobrým chováním učinily radost atd. Ale nejlépe dokazují svou lásku k rodičům, když rodičů svých poslouchají. I my můžeme dokázat, že milujeme Pána Boha, když na Něj často myslíme, když rádi posloucháme, mluví-li se o Pánu Bohu ve škole, na kázání a pod., když se rádi zdržujeme tam, kde P. Bůh přebývá (v kostele). Také tím dokazujeme lásku svou k P. Bohu, když o P. Bohu rádi rozmlouváme a se radujeme, když jiní P. Boha chválí, velebí a s ním rozmlouvají (v modlitbě). Ale nejvíce = zvláště ukazujeme svou lásku k P. Bohu tím, když zachováváme přikázání. Kristus Pán praví: „Kdo má přikázání má a zachovává je, tenť jest, kterýž mne miluje“ (Jan XIV. 21.), jak máte obsaženo dole v pozn. 1. A když zachováváme přikázání Boží, dokazujeme tím zároveň, že milujeme také sebe a bližního, neboť P. Bůh nám přikazuje také, co máme pro svou duši a tělo činiti, co máme bližnímu činiti a čeho mu nemáme činiti. Přikázání Boží jsou vám již známa. Ale praví se v této odpovědi, že... přikázání církevní. To jsou přikázání, která dala církev svatá. Kdo jenom v církvi sv. může dávat přikázání? (Církev učící, t. j. představení církevní.) Kolik je přikázání církevních? Jsou-li to již všechna

přikázání, která církev svatá dala? (To jsou jen nejhlavnější přikázání, která každý katolík musí dobře znáti a zachovávat.) Od koho má církev svatá moc dávat přikázání? Jest tomu tedy tak, jako kdyby tato přikázání byl dal sám Pán Bůh. Kdo by těchto přikázání církevních nezachovával, neposlouchal by nejenom církev sv., nýbrž ani P. Boha a neměl by lásky ani k církvi a proto ani k Pánu Bohu. Čím tedy dokazujeme křesťanskou lásku? Ale mezi všemi přikázáními, která Pán Bůh dal lidem, jsou zvláště dvě přikázání, která musí každý křesťan zachovávat, chce-li míti pravou lásku křesťanskou; a kdo ona dvě přikázání zachovává, zachovává tím také všecka ostatní přikázání Boží a dokazuje, že má křesťanskou lásku. Proto se jmenují ona 2 přikázání přikázání lásky, t. j. přikázání, kterými dokazujeme svou křesťanskou lásku.

293. Která jsou hlavní přikázání křesťanské lásky?

Hlavní přikázání křesťanské lásky jsou tato dvě: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši myslí své. Tot jest to největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné tomu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“. (Mat. XXII. 37.—39.)

Tato 2 přikázání oznámil lidem sám Pán Ježíš. Jedenkrát se ho tázal židovský zákonník: „Které jest nejprvnější přikázání v zákoně?“ A Kristus P. mu odpověděl: „Milovati budeš...“ To je tedy největší = nejdůležitější přikázání. Z tohoto prvního přikázání lásky poznáváme, že máme milovati P. Boha a kterak Jej máme milovati, totiž z celého srdce.

Z e s r d c e: nestačí tedy toliko říkati ústy = slovem, že P. Boha milujeme, nýbrž musíme Ho milovati srdcem, naše láska k P. Bohu musí býti vnitřní = upřímná. **Z celého srdce:** více než všechno ostatní, co máme rádi na světě, více než své rodiče atd.

Z celé duše své: duše naše má rozum a vůli; rozum máme k tomu, bychom Pána Boha poznávali a bychom rozeznávali, co jest dobré a co zlé. Máme tedy hleděti, abychom vždy víc a více Pána Boha poznávali. Svou vůli máme rádi podrobovati vůli Boží a máme činiti nebo snášeti, co P. Bůh chce. Kdo tak činí, miluje P. Boha z celé duše své.

Z e v š í m y s l i s v é: milovati P. Boha ze vši mysli znamená tolik, jako míti radost, když na Pána Boha myslíme, když vidíme, jak Mu jiní lidé rádi slouží a rmoutiti se, když jsme P. Boha urazili nebo když vidíme, že Ho jiní lidé urážejí.

Místo toho všeho bychom zkrátka mohli říci, že máme P. Boha milovati ze všech sil své duše i těla, že máme všech sil duše i těla užívati k tomu, abychom P. Bohu sloužili, že Mu máme obětovati všechny své myšlenky, žádosti, řeči a skutky = jen to mysliti, žádati atd., co se P. Bohu líbí, že máme z lásky k Pánu Bohu snášeti všechny kříže, soužení atd., neboť P. Boha máme milovati nejvíce = více než svůj život, zdraví, rodiče, majetek, radosti atd. (Příklad: Abraham, mučeníci a pod.)

Které je 2. přikázání lásky? Z tohoto přikázání poznáváme, že máme milovati sebe a že máme milovati bližního tak jako sebe. Toto 2. přikázání řekl Pán Ježíš také tenkrát, když řekl 1. přikázání lásky. Ale co je v těchto dvou přikázáních lásky jen zkrátka obsaženo, jest obšírně vyloženo = vysvětleno v při-

kázáních, která se jmenují přikázání Boží a přikázání církevní.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

294. Kde jsou dvě hlavní přikázání křesťanské lásky obšírněji vysvětlena?

Dvě hlavní přikázání křesťanské lásky jsou obšírněji vysvětlena:

- 1. v desateru Božích přikázání,**
- 2. v pateru přikázání církevních.**

V desateru Božích přikázání a pateru přikázání církevních je tedy obsaženo totéž, co ve dvou přikázáních lásky; jen že v těchto přikázáních je všechno obsaženo zkrátka, v desateru a pateru .... však ... obšírně; v desateru... a pateru... se všechno vypočítává, co máme dělati a čeho nesmíme dělati, bychom dokázali, že máme křesťanskou lásku, kdežto 2 přikázání lásky jsou jen jako krátký obsah desatera... a patera...

Ó těchto přikázáních Božích se budeme učit hned v oddělení 2. (A o pateru přikázání církevních v oddělení 3.) Přečti další 2 nadpisy, J.!

Oddělení druhé.

O desateru Božích přikázání.

O čem jedná odd. 2. části III.? V tomto oddělení se budeme učit o tom, jak zní desatero přikázání Božích a co se v každém tomto přikázání poroučí a zapovídá. Přečti ot. 295.!

295. Jak zní desatero Božích přikázání?

Desatero Božích přikázání zní:

- 1. V jednoho Boha věřiti budeš.**

2. *Nevezmeš jména Božího nadarmo.*
3. *Pomni, abys den sváteční světil.*
4. *Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.*
5. *Nezabiješ.*
6. *Nesesmilníš.*
7. *Nepokradeš.*
8. *Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.*
9. *Nepožádáš manželky bližního svého.*
10. *Aniž požádáš statku jeho.*

Odpověz z paměti na tuto otázku! (NB. Zde se zase přesvědčí katecheta, zdali se všechny děti úplně správně modlí desatero Božích přikázání.)

M 296 Komu dal Bůh desatero přikázání?

Bůh dal desatero přikázání národu israelskému, když po východu z Egypta na poušti dlel.

Odpověz z paměti na tuto otázku! Přečti ji z katechismu! Vypravuj, kterak Pán Bůh dal . . . desatero přikázání! (Bibl. dějepr. čl. 37.)

(NB. Kdyby dal katecheta snad čísti z Biblické dějeprawy desatero, tu upozorní děti, že některá přikázání zní sice poněkud jinak, než jak se je modlíme, ale že se jimi poroučí totéž, jako když se praví na př.: V jednoho Boha věřiti budeš atd. — Tak si je aspoň spíše zapamatujte! — Připomene se dětem zvláště okolnost, že P. Bůh dal desatero za blesku a hřímání. (Viz odst. 4. čl. 37.) Připomene se dále, že to učinil proto, by lidé měli úctu před těmito důležitými přikázáními a tím hlouběji si je vštípili do srdce

a by se báli tato přikázání přestoupiti, vidouce, kterak je Pán Bůh mocný a kterak by je mohl za to trestati.)

Komu tedy dal P. Bůh desatero přikázání Božích? A přece i my se je posud modlíme a musíme je zachovávat tak, jako národ israelský; proč to? To je vyloženo v odpovědi další.

297. Jsme-li i my povinni zachovávat desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému?

I my jsme povinni zachovávat desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému, a to proto:

1. *že toliko vysvětlují zákon přirozený, jež Bůh každému člověku již svědomím poznati dává;*

2. *že je Pán Ježíš potvrdil a zachovávat přikázal.*

Kolik důvodů se uvádí v této odpovědi. proč i my jsme povinni . . .? Který je 1. důvod? . . . 2. důvod?

Zákon přirozený jsou ona pravidla = pravdy, podle kterých se má člověk řídit, by mohl býti spasen, a to ty pravdy, které Pán Bůh dává do srdce každému člověku hned, když se narodí, a které každý člověk může poznati svým rozumem a svým svědomím. Lidé věděli již před tím, než P. Bůh dal desatero přikázání, co jest dobré a co zlé, co mají činiti a čeho se varovati. To každému člověku říká jeho svědomí. Kain na př. věděl dobře, že není dovoleno někoho usmrtiti, že jest to zlé, ačkoliv tehdy ještě P. Bůh nedal přikázání: Nezapíjejš! — I pohanům bylo známo, že není dovoleno jiné o život připravovati, krásti atd., a tomu, kdo to přece dělá, praví již jeho rozum, že dobře nejedná a svědomí mu to vyčítá. To je tedy ten zákon v našich srdcích.

Protože P. Bůh dal tento zákon každému člověku do srdce, platí tento zákon pro všechny lidi všech věků, všech národův a všech míst, pro pohany, židy, mohamedány, . . . a tedy i pro nás křesťany. Ale protože lidé tento zákon, který mají od P. Boha jako napsaný ve svém srdci, nechtěli čísti, t. j. nechtěli se dle něho řídit a často jej přestupovali, Pán Bůh napsal jej ještě jednou, ještě zvláště na 2 kamenné desky, by každý člověk měl tento zákon ustavičně také před očima, a jej tím lépe zachovával. Ale v desateru Božích přikázání není žádného nového přikázání = pravidla = pravdy, není to nějaký nový zákon, nýbrž je to přirozený zákon napsaný a tak vysvětlený, by mu každý úplně dobře mohl rozuměti a věděti, co má činiti a čeho se varovati.

Která je 2. příčina, proč . . . ? Jednoho dne přišel k P. Ježíši mládenec a tázal se Ho: „Pane, čo mám činiti, abych měl život věčný (abych přišel do nebe)?“ P. Ježíš mu odpověděl: „Chceš-li do života vejíti, zachovávej přikázání!“ „A která?“ tázal se mládenec. P. Ježíš vyjmenoval mu přikázání, jež dal P. Bůh ve Starém Zákoně skrze Mojžíše. — Ale nám křesťanům P. Ježíš toto desatero přikázání Božích ještě lépe vysvětlil a ukázal, kterak je máme plnit, bychom jakožto křesťané byli dokonalými. Jednou řekl ke svým učeníkům: „Nebude-li hojnější spravedlnost vaše nežli zákonníkův a fariseů, nevejdete do království nebeského. Slyšeli jste, že řečeno bylo starým: Nezabiješ; pak-li by kdo zabil, hoden bude soudu. Ale já pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu . . .“ My křesťané máme tedy ještě dokonaleji přikázání Boží

zachovávat, nesmíme se ani hněvati. Kristus P. (dal nám sice ještě jiný, nový zákon, ale) tedy St. Zákona nezrušil. Sám pravil: „Nedomnívejte se, že jsem přišel rušit zákona . . . ; nepřišel jsem rušit, ale naplnit!“ On jej jenom opravil = vysvětlil a doplnil. Musíme tedy i my zachovávat desatero přikázání Božích? Ale zdali pak je možno skutečně je zachovávat?

*298. Můžeme-li desatero přikázání zachovávat?

Desatero přikázání můžeme zachovávat, protože Bůh každému, kdo ho prosí, milost k tomu dává.

Můžeme tedy zachovávat desatero přikázání? Proč je můžeme zachovávat? Komu jenom dává Pán Bůh milost, aby mohl . . . ? Učili jsme se, že je Bůh nejvyšší moudrý a proto nemohl nám dát zákon = přikázání, kterých bychom nemohli vyplnit. Ačkoliv jsme ke zlému naklonění více než k dobrému, můžeme přece desatero přikázání zachovávat, protože nás Pán Bůh k tomu posiluje svou milostí; a když mohli zachovávat ta přikázání jiní lidé, kteří již před námi na světě byli, a když je mohou posud zachovávat jiní lidé, kteří na světě jsou, tu můžeme je zachovávat i my. P. Bůh nic nemožného od nás nežadá, vždyť je pln lásky ke svým tvorům a chce, bychom jistě přišli do nebe. —

Z desatera Božích přikázání poznáváme, co máme činit a čeho se máme varovat. To, co máme činit = musíme činit, nazývá se naše povinnost. Desatero Božích přikázání nás tedy učí, které povinnosti máme plnit. Ale v každém z těchto přikázání se také něco zapovídá; na př. ve 3. přikázání se poroučí, bychom neděle a svátky světili; tím se již zapovídá, den

sváteční znesvěcovati. V 7. přikázání se zapovídá krádež, a tím se tedy již poroučí, bychom každému nechávali a dávali, co jeho jest. Podobně i v každém jiném přikázání se něco poroučí a něco zapovídá.

*299. Které povinnosti obsahuje desatero Božích přikázání?

První tři přikázání Boží obsahují povinnosti k Bohu, ostatních pak sedm povinnosti k sobě a bližnímu.

Z této odpovědi poznáváme, že desatero Božích přikázání se dělí na 2 oddělení. Do 1. oddělení patří první 3 přikázání; do 2. ostatních 7. Tak také byla napsána tato přikázání na oněch 2 kamenných deskách: na jedné desce byla 3, na druhé jich bylo 7. Proč nejsou tato přikázání rozdělena na 2 stejné polovice po 5? Protože první tři přikázání se týkají Boha; v nich se nám praví, které povinnosti máme k Pánu Bohu. Co se nám poroučí v ostatních 7 přikázáních? Řekl jsem vám, že to, co je v těchto desíti přikázáních obsaženo, jest obsaženo krátce ve 2 hlavních přikázáních lásky. Co je v prvních 3 přikázáních Božích, totéž je krátce obsaženo v 1. přikázání lásky, a co je v ostatních 7 přikázáních Božích, to je též krátce obsaženo ve 2. přikázání lásky; takže, kdo zachovává 1. přikázání lásky, zachovává tím už také první 3 přikázání Boží, a kdo zachovává 2. přikázání lásky, zachovává tím také již 7 ostatních přikázání Božích.

Naučení: Víte už, že jenom ti, kteří zachovávají přikázání Boží, mohou býti spaseni. Proto je vždycky dobře zachovávejte, neboť P. Bůh trestá každého, kdo jeho přikázání přestupuje. Přečti naučení! — Ale kdybyste přikázání Božích dobře neznaly, nemohly byste

jich také dobře plniti; proto se nyní budeme učit o každém přikázání Božím zvláště, co v něm Pán Bůh poroučí a co v něm zapovídá. Počneme tedy s prvním přikázáním Božím; přečti další nadpis, otázku a odpověď 300., J!

O prvním přikázání Božím.

300. Jak zní první přikázání Boží?

První přikázání Boží zní: „V jednoho Boha věřiti budeš“.

Když P. Bůh řekl: V jednoho Boha věřiti budeš, chtěl tím říci: „Já jsem tvůj Bůh; já jsem pánem tvé duše i tvého těla, neboť jsem tebe stvořil, a proto mne musíš také jako svého Boha a Pána ctíti a mně sloužiti; a protože není více Bohů než já, proto musíš jenom mne jediného uznávati za svého Boha a Pána a ne snad jakýmkoliv tvorům se klaněti, jakoby oni byli tvůj Bůh!“ — Z tohoto můžete už poznati, že ačkoliv 1. přikázání Boží zní: V jednoho Boha věřiti...“ že bychom neplnili 1. přikázání Božího, kdybychom toliko věřili, že je jeden Bůh, nýbrž že nám toto přikázání ukládá ještě jiné povinnosti. A které to povinnosti jsou, jest obsaženo v odpovědi další.

M 301. Co se poroučí v prvním přikázání Božím?

V prvním přikázání Božím se poroučí, bychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.

Kolik povinností nám ukládá 1. přikázání Boží? Které jsou první 4 povinnosti . . .? Věříme-li

totiž v P. Boha, že jest, a že je všemohoucí, že je věčná pravda, že věrně plnil, co slíbil, a že je nekonečně dobrotivý a milosrdný, pak v Něho musíme také doufat. Věříme-li, že Bůh je nejdokonalejší bytost, že má všechny dobré vlastnosti a že je k nám lidem nejvyšší dobrotivý a milosrdný, musíme jej také za to milovat. Věříme-li, že Bůh je nejdokonalejší bytost, že je Stvořitelem nebe a země, že je tedy Pánem celého světa, všech tvorů, musíme Mu také vzdávat nejvyšší úctu = musíme se Mu klanět. — Kdybychom toliko věřili v P. Boha, ale v Něho nedoufali, Jeho nemilovali, Jemu se neklaněli, nic by nám naše víra neprospěla k věčnému spasení, neboť byla by jako mrtvá. — O kom říkáme, že věří v jednoho Boha? (Kdo má za pravdu, že je jeden Bůh, že je Stvořitelem nebe i země, Pánem světa, a že je všecko pravda, co nám zjevil anebo skrze církve k věření předkládá.) Kdo doufá v Pána Boha? Kdo miluje P. Boha? Kdo se klaní Pánu Bohu? (Kdo Jej uznává za nejvyššího Pána nebe i země.)

V 1. přikázání Božím se tedy zkrátka poroučí, bychom P. Bohu vzdávali nejvyšší úctu. A to se může státi dvojím způsobem: můžeme totiž P. Boha ctíti toliko uvnitř = v srdci = v duši, nebo také zároveň zevně. Úctu vnitřní vzdáváme P. Bohu, když Jej uznáváme za svého nejvyššího Pána a když se Jeho svaté vůli vždy a ve všem ochotně podrobujeme; když vzbuzujeme víru, naději a lásku. P. Boha však máme také ctíti zevně. Dítě, které rodiče své ctí, dává to i zevně na jevo: pozdravuje je, mluví, chová se k nim uctivě. Podobným způsobem můžeme i my ukazovati zároveň i zevně svou úctu k P. Bohu, buď slovy nebo řečmi, chováním = skutky nebo jistými

uctivými pohyby těla, když na př. klekáme, skládáme a spínáme ruce, skláníme hlavu atd. Nejlépe můžeme P. Boha ctíti zevně, když navštěvujeme služby Boží (mši sv., kázání, sv. požehnání). Tato zevnější úcta jest pro nás i pro bližního velmi důležitá, neboť i my i bližní bývá tím povzbuzeni, aby Pána Boha chválili a velebili. —

Podle toho, co je v 1. přikázání Božím poručeno, můžete již sami snadno poznati, co se v 1. přikázání Božím zapovídá: totiž všecko, čím by se člověk prohřešil proti povinnosti v Boha věřiti, doufati atd. = proti povinné víře, naději atd., jak je obsaženo v odpovědi další.

302. Co se zapovídá v prvním přikázání Božím?

V prvním přikázání Božím zapovídají se všechny hříchy proti víře, naději a lásce, jakož i hříchy proti povinnosti Bohu se klaněti.

Nyní se budeme učiti o všech hříších, kterými se člověk prohřešuje proti víře, naději . . .

303. Které hříchy jsou proti víře?

Proti víře jsou tyto hříchy:

1. *nevěra a bludařství;*
2. *odpadlictví a zapírání víry;*
3. *lhostejnost u víře;*
4. *dobrovolné pochybování u víře;*
5. *mluvení proti víře a ochotné poslouchání řeči proti ní;*
6. *čtení a rozšiřování víře nepřátelských knih, novin a spisův.*

V této odpovědi jsou jen vypočítány všechny hříchy, kterými se člověk prohřešuje proti víře. Vidíte,

kolik je to hříchů! Kolika hříchů se může člověk prohřešiti proti jediné víře! Všecky tyto hřichy jsou tedy v 1. přikázání Božím zakázány. Učily jste se (viz otázku 19.—23.), že víra musí býti 1. obecná, 2. živá, 3. pevná a 4. stálá. Hřichy vypočítané v této odpovědi jsou právě na odpor těmto čtyřem vlastnostem víry. Abyste se těchto hříchů bedlivě varovaly, musíte dobře vědět, kdo se jich dopouští; proto se budeme učit o každém z nich zvláště v odpovědích dalších.

* 304. Kdo se prohřešuje nevěrou?

Nevěřou se prohřešuje, kdo vlastní vinou v Boha nebo zjevení Boží nevěří.

Kdo se prohřešuje nevěrou? Takový člověk, který vlastní vinou . . ., jmenuje se nevěrec = nevěřící. K nevěrcům náležejí: pohané, kteří o P. Bohu ničeho ani nevědí a tedy v Něho také nevěří; židé a Turci, kteří sice věří v Boha Otce, ale nikoliv v Krista P. a Jeho učení; takoví křesťané, kteří sice jsou pokřtěni, ale v P. Boha a zjevení Boží nevěří, Krista Pána za Syna Božího neuznávají, v Jeho učení nevěří a jenom to mají za pravdu, co svým rozumem mohou poznati = pochopiti. Kdo by mohl P. Boha poznati, ale svou vlastní vinou v P. Boha by nevěřil a víry v P. Boha poznati a jí přijati nechtěl, dopouštěl by se smrtelného hřichu, jak řekl P. Ježíš: „Kdo nevěří, bude zatracen“. A sv. Pavel praví, že bez víry nemožno jest Bohu se líbiti. — Ale praví se v této odpovědi, že nevěrou se prohřešuje = hřeší, kdo vlastní vinou . . . nevěří! Pohané jsou také nevěrci, neboť o P. Bohu ničeho nevědí; Turci a židé také, neboť nevědí ničeho o Pánu Ježíši a Jeho učení. Mají těžký hřích, když o P. Bohu, o P. Ježíši

a Jeho učení nikdy ani neslyšeli? (Není-li to jejich vlastní vinou; srv. otázku 195.!) Kdo tedy jenom se prohřešuje nevěrou? —

Taková hříšná nevěra mívá rozličné a mnohé příčiny = prameny, na př. nevědomost ve víře. Člověku, který víry nezná, zdá se mnohá věc býti nepochopitelnou nebo i nepravdivou, protože jí nerozumí a neví, jak jí má rozuměti; a proto ztrácí pak všecku víru v Boha a jeho učení. Takový člověk podobá se onomu králi v horkém pásmu, který za nic nechtěl uvěřiti missionáři, že je led a že voda zmrzne a ztuhne. Pýcha a zbytečné hloubání = přemýšlení o věcech, které se týkají sv. víry. Pyšný chce všemu rozuměti, všecko vyzkoumati a čeho svým rozumem pochopiti nemůže, zavrhuje, toho neuznává za pravdu. Takovým lidem Pán Bůh neodčluje tak hojných milostí jako lidem pokorným — a bez milosti Boží nemohou ve víře setrvati, musejí ztratiti víru všecku. Také hříšný život a náruživost, jako na př. opilství, nečistota a j. bývají příčinou nevěry. Takové náruživosti vždy zaslepují člověka, takže nerozumí a nechápe toho, co každý jiný pořádný člověk za pravdu uznává. Člověk hříšný si přeje, by Boha nebylo, neboť se Ho bojí pro své hříchy, a proto raději se oddává nevěře, nechce věřiti v Boha, neboť si bláhový myslí, když v P. Boha věřiti nebude, že pak se Ho nemusí obávati. (NB. Přirovnej: pštros strká hlavu do písku...)

* 305. Kdo se prohřešuje bludařstvím?

Bludařstvím (kacířstvím) se prohřešuje, kdo tvrdosijně nevěří pravdy, kterou církev k věření předkládá.

Bludařstvím se tedy prohřešuje křesťan, který bloudí ve víře; který sice věří v P. Boha, ve

zjevení Boží, ale nevěří všemu co Kristus P. učil, nebo nevěří tak, jak Kristus P. učil a jak učí církev katolická; který tedy věří něco jinak než jak učil Kristus P. Na př. kdo věří sice, že Kristus P. ustanovil svátosti, ale nevěří, že svátostí jest sedm, nýbrž prý jen 1, 3 nebo 5; nevěří, že papež je neomylný, že P. Maria neměla hříchu dědičného a pod.; anebo zase věří a zastává něco, co církev katolická prohlásila za nepravé, co zavrhlá. Takoví bludaři jsou na př. protestanti, pravoslavní Rusové a Řekové, kteří neuznávají římského papeže za nejvyšší hlavu církve, anglikáni, kteří také neuznávají papeže a j. —

Když někdo bloudí ve víře = klamně si něco vykládá, ale když ho někdo upozorní, že se mýlí a vyloží mu to = poučí ho a on si dá říci a věří pak pravému učení, není bludařem (kacířem), neboť on nebloudil ze zlomyslnosti a tvrdošijnosti, nýbrž jen z nevědomosti; proto také neměl za to hříchu. Ale když takový člověk byl poučen, že se mýlí, a byl již napomenut, aby svého bludu zanechal, nebo byl za to pokárán anebo kdo ví, že církev katolická jinak některé učení prohlásila a přece se ještě drží svého bludu, pak se o něm říká, že se tvrdošijně drží svého bludu a jmenuje se pak „kacíř“. Takový kacíř byl na př. Hus, Luther, Calvin, Zwingli a j.

* 306. Kdo se prohřešuje odpadlictvím?

Odpadlictvím se prohřešuje, kdo se křesťanské víry zříká

Odpadlictví se tedy dopouští křesťan, který už nechce věřit v Krista Pána a Jeho učení a proto také nechce zachovávat Jeho přikázání, jako na př. ten, kdo se stane židem anebo se stane = prohlásí

se, že nemá žádného náboženství (bez vyznání náboženského = pohan). Do tohoto hříchu velmi snadno může upadnouti ten, kdo své víry nezná, kdo je pyšný, kdo vede hříšný život, kdo čte nevěrecké knihy a noviny, kdo chodí mezi nevěrce = obcuje s nevěrci.

* 307. Kdo se prohřešuje zapíráním víry?

Zapíráním víry se prohřešuje, kdo svým mluvením anebo jednáním vzbuditi chce domněnku, že není katolickým křesťanem.

Zapírání víry se tedy dopouští katolík, který sice víru katolickou v srdci má, ale zapírá, že je katolíkem, a to buďto říká: „Já nejsem katolický křesťan, já na víru katolickou nedržím“ a pod. (jako Petr zapřel Krista P.), nebo se tak chová, aby se druzí domnívali = myslili, že není katolíkem; na př. chodí do protestantského kostela na jejich bohoslužbu nebo chodí do jejich schůzí, na jejich slavnosti, vyhýbá se katolickým bohoslužbám a pod. O takových lidech praví Kristus Pán: „Kdož by mne zapřel před lidmi, zapřímť i já ho před Otcem svým, kterýž jest v nebesích.“ Mat. X. 33.

* 308. Kdo se prohřešuje lhostejností u víře?

Lhostejností u víře se prohřešuje, kdo buď o žádné náboženství nedbá nebo všechna náboženství za stejně pravdivá a stejně dobrá pokládá.

Která vlastnost chybí víře toho, kdo jest lhostejným u víře? Tohoto hříchu se tedy dopouští ten, komu je všechno jedno, má-li vůbec nějakou víru nebo nemá-li žádné víry, nebo kdo si myslí, že je všechno jedno, ať věří to neb ono, ať je katolíkem anebo protestantem, jenom když prý dobře jedná, když je spravedlivě živ;

nebo kdo se nestará nic o to, aby svou víru znal, kdo nechodí na kázání a p.; tak hřeší rodiče, kteří se nestarají o to, aby jejich děti byly vyučovány v pravé víře, a neposílají děti do školy (do náboženství) a na kázání, nebo kteří je posílají třeba do školy protestantské a pod. — Kdyby bylo jedno, co člověk věří . . ., nebylo by bývalo potřebí učení J. Krista; pak by byl P. Ježíš nadarmo hlásal své učení a byl by nadarmo apoštolům poručil, aby jeho učení hlásali po celém světě. Lhostejnost ve víře je velký hřích, neboť kdo je lhostejný ve víře, ten obyčejně nemá víry žádné; neváží si víry a proto ani P. Boha, který nám víru dal = pravdy víry zjevil; je nevděčný k P. Bohu a proto se nachází ve velikém nebezpečí, že bude na věky zavržen, protože se nestará o víru, která nám ukazuje cestu k nebi. Dojde cíle, kdo jde opačnou nebo bludnou cestou? Zachová si život, kdo by myslil a říkal, že jest jedno, požívá-li chleba nebo hlíny? Dojde do nebe, kdo nejde cestou, kterou ukázal Pán Ježíš? Zachová si život duše, kdo jí dává jiné učení (potravu) než kterou jí dal Ježíš Kristus?

* 309. Kdo se prohřešuje pochybováním u víře?

Pochybováním u víře se prohřešuje, kdo svoluje k myšlence, že by mohlo něco býti nepravdou, co církev k věření předkládá.

Pochybovati znamená zde: mysliti si, kdo ví, je-li pravda, čemu církev učí . . .; nebo: snad to může býti také jinak, než jak tomu učí církev a pod. Pochybování u víře není vždycky hříšným, nýbrž jen tehdy je hříchem, když je dobrovolné. Někdy takové pochybnosti u víře jsou jen pokušením, a když se jim člověk brání, hledí je zahnatí a nesvolí v ně, nemá

za to hřích; jen když v ně svolí, když se při nich pozdržuje, přemýšlí pořad o nich, když v nich má zalíbení, k nim svoluje, pak hřeší (jako když má zalíbení v nečisté myšlence); neboť dává na jevo, že nevěří docela P. Bohu, že myslí, jakoby se Pán Bůh mohl také mýlití nebo lháti a lidi klamati nebo že neomylná církev se může mýlití.

Ale proti víře se může člověk prohřešiti také tím, když mluví nebo když rád = ochotně a se zalíbením poslouchá takové řeči, které jsou proti víře, kterými se sv. víra tupí. Proti víře se také prohřešuje, kdo čte takové knihy nebo noviny, ve kterých se víra a církev tupí, kdo je odebírá, kupuje a jiným půjčuje nebo dává nebo kdo je prodává nebo jiným roznáší na prodej = rozšiřuje. Také hřeší proti víře, kdo se stydí za svou víru, t. j. kdo se bojí, aby se mu lidé nesmáli, kdyby se třeba postil nebo šel na mši svatou a pod.; a proto raději se nepostí, nejde na mši sv. . . . Pán Ježíš řekl, že kdo se za Něho a za jeho slova (= učení, víru) bude stydětí, za toho že On se také bude stydětí, až přijde v soudný den. Konečně se prohřešuje proti víře také ten, kdo je lenivý ve víře (= leností ve víře), t. j. kdo se nenamahá = nehledí toho, by měl víru pevnou, by svou víru vždy lépe znal a vždy lépe podle ní byl živ. Tohoto hřích se dopouštějí zvláště mnohé děti, které se nedbale učí katechismu nebo se mu učí nerady, které nechtějí poslouchati, co se jim v náboženství vypravuje, které nechtějí choditi na kázání, ač dobře vědí, že z toho všeho mají poznávati svou víru. Která vlastnost chybí víře toho, kdo o víře pochybuje? Je to pravá víra? —

(NB. Opakují se všechny hřích proti víře.)

V další odpovědi jest obsaženo, kdo se prohřešuje proti druhé povinnosti, kterou nám ukládá 1. přikázání Boží, totiž proti naději.

310. Které hříchy jsou proti naději?

Proti naději jsou tyto hříchy:

1. *nedůvěra a zoufalství;*

2. *opovázlivé spoléhání.*

Kolika hříchy se tedy může prohřešiti člověk proti naději? Které jsou ty 3 hříchy? Čím se pěstuje křesťanská naděje? Jaká musí býti modlitba? Které tedy vlastnosti musí míti křesťanská naděje? Která naděje tedy není křesťanskou nadějí? Kdo se těmito hříchy prohřešuje, je vyloženo v dalších třech odpovědích.

* 311. Kdo se prohřešuje nedůvěrou?

Nedůvěrou se prohřešuje, kdo nedostí pevně v Boha důvěruje.

Která vlastnost chybí naději toho, kdo se prohřešuje nedůvěrou? Tohoto hříchu se tedy dopouští kdo sice má naději v P. Boha = doufá sice v Pána Boha, ale má jenom slabou naději, doufá méně pevně než doufati má; myslí si: kdo ví, jestli mně P. Bůh dá, . . . chce dáti . . ., může dáti, zač Ho prosím atd. Pochybuje tedy o tom, že Bůh je všemohoucí, že je nejvyšší dobrotivý a nejvyšší pravdomluvný a věrný. Co je křesťansky doufati? (. . . s pevnou důvěrou . . .) Takového hříchu se dopustil Mojžíš na poušti (Biblická dějprava čl. 43.); lid israelský na poušti nedůvěřoval, že bude moci dobytí zaslíbené země (Biblická dějprava článek 41.); Zachariáš (Biblická dějpr. čl. 1.)

* 312. Kdo se prohřešuje zoufalstvím?

Zoufalstvím se prohřešuje, kdo se veškeré důvěry v Boha vzdává a se domnívá, že mu Bůh již nemůže nebo nechce pomoci neb odpustiti. Zoufalství — není sebevraždou.

Kdo se toho hříchu dopouští, nemá tedy úplně žádné naděje v Pána Boha, popírá, že Bůh je všemohoucí atd. Velmi často takový člověk, který zoufá, dopouští se sebevraždy (utopí se, zastřelí, oběsí; Jidáš); ale ne každý. (Kain.) Zoufalství se dopustil Kain, neboť volal: „Větší jest nepravost má, než abych odpuštění zasloužil.“ Jidáš zoufal a také se dopustil onoho druhého hříchu: sebevraždy. (Bibl. dějprava čl. 70.)

* 313. Kdo se prohřešuje opovázlivým spoléháním?

Oповázlivým spoléháním se prohřešuje, kdo toliko na Boha spoléhá a sám nečiní, co činiti může a má.

Tohoto hříchu se tedy dopouští ten, kdo má zase větší naději v P. Boha než mítí má a mítí smí. Člověk smí mítí pevnou a velkou naději v Boha, člověk smí doufatí, že mu P. Bůh hříchy odpustí atd., ale musí činiti také sám pokání, musí se také sám o to přičiniti; kdo však s pokáním odkládá, sám se přičiniti nechce a spoléhá jenom na to, že P. Bůh je nejvyšší milosrdný a dobrotivý, že ho snad nebude trestati za jeho hříchy, a že jich nemusí litovati a se napravití, nebo že mu snad bez jeho přičinění dá, čeho potřebuje, ten hřeší; spoléhá se opovázlivě na milosrdenství Boží. V písmě sv. se vypravuje o králi, který se jmenoval Manasses. Tento král se dopouštěl často hříchův, ale že ke koreci života se polepšil, Pán Bůh mu jeho hříchy odpustil. Jeho syn Amon se na to spoléhal a myslil si, že P. Bůh také jemu, jako otcí jeho ke konci

života hříchy odpustí, ale zatím zemřel ve svých hříších bez pokání. (Tak by hřešil také, kdo by se spoléhal na to, že P. Ježíš odpustil lotrovi na kříži.)

Tohoto hříchu se dopouští také, kdo svévolně se vydává v jakékoliv nebezpečnosti a při tom očekává, že ho P. Bůh bude chránit; takový člověk pokouší P. Boha, a P. Bůh mu nepomůže. (NB. Opakují se hříchy proti naději.)

314. Které hříchy jsou proti lásce?

Proti lásce jsou všechny těžké hříchy, zvláště pak odpor a nenávisť proti Bohu.

Z této odpovědi poznáváte, že hřeší také proti lásce k Pánu Bohu každý, kdo se dopouští některého těžkého hříchu; neboť každý těžký hřích je velká urážka P. Boha, je neposlušnost P. Boha, nevděčnost atd., a kdo se tak chová, ten zajisté P. Boha nemiluje a nekoná povinnosti, kterou mu Pán Bůh ukládá v 1. přikázání Božím: „... je j milovali“; nebo kdyby měl opravdu P. Boha rád, pak by Ho neurážel, nehněval atd. Co jest opilci, zloději a p. milejší než Bůh? Která vlastnost chybí tedy lásce tohoto opilce? (Není nade všecko.) — Ale mezi všemi těžkými hříchy jsou některé, kterými se člověk zvláště prohřešuje proti lásce k Bohu. Takové hříchy jsou: odpor a nenávisť proti P. Bohu. Odpor proti P. Bohu má ten, kdo si na P. Boha nerad vzpomíná, komu je protivno, když si na P. Boha vzpomene, komu je vzpomínka na Pána Boha protivná (jako vzpomínka na odporné jídlo), komu se protiví modlitba, mše svatá, kázání, zpověď a p., a proto tyto své povinnosti zanedbává. Když člověk má v srdci příliš = moc veliký odpor proti P. Bohu, pak se říká, že nenávidí P. Boha; pak

se dopouští nenávisťi proti Pánu Bohu. Kdo P. Boha nenávidí, přeje si, aby P. Boha ani nebylo, on proti P. Bohu reptá atd. To dělá ďábel a někteří velmi zlí lidé! Ale hříchu proti lásce k Pánu Bohu se dopouští také ten, kdo není spokojen s tím, co a kterak P. Bůh činí, mluví proti tomu a říká, že by něco mělo být jinak, zlobí se na Něho, reptá, na př., když na něho P. Bůh poslal nemoc, neštěstí a pod.; . . . kdo tedy říká nebo se chová tak, jakoby to Pán Bůh s ním dobře nemyslel anebo jakoby P. Bůh byl příliš přísný a nespravedlivý. Vzpomeňte si, že jsme se učili, že co Bůh činí, dobře činí, že všechno vede a řídí k dobrému. Proti lásce k P. Bohu hřeší také ten, kdo je P. Bohu nevděčný za dobrodiní od Pána Boha obdržená, neboť za dobrodiní, která nám Pán Bůh prokazuje na těle i na duši, máme Mu být vděční. Tak nevděčná byla žena Jobova (Bibl. dějepr. čl. 29.); israelští na poušti, uzdravení malomocní (Bibl. dějepr. čl. 51.) a j. —

Která je čtvrtá povinnost, kterou nám ukládá 1. přikázání Boží? Co znamená = co jest: Bohu se klaněti, je vyloženo v odp. další.

M   **315. Co jest Bohu se klaněti?**

Bohu se klaněti jest, prokazovati Bohu poctu, která pouze jemu, jakožto nejvyššímu Pánu, přísluší.

Prokazovati poctu někomu znamená: jeho si vážiti, uznávati jej za hodna úcty a ukazovati slovem anebo skutkem, že si ho vážíme; . . . , která mu přísluší, znamená: prokazovati mu poctu, které je hoden, které zasluhuje, která mu patří a které právem od nás může žádati. Učili jsme se,

že Pán Bůh je bytost nejdokonalejší, Pán nebe a země atd. Jakou poctu jsme tedy povinni Jemu prokazovati? (Nejvyšší poctu.) Nejvyšší poctu však P. Bohu prokazujeme = prokazujeme Mu poctu, která Mu přísluší, když Jej uznáváme za to = tím, čím skutečně jest, totiž za bytost nejdokonalejší, za Stvořitele světa, za Pána nebe a země, a když Jemu — jakožto svému nejvyššímu Pánu — úplně se podrobujeme, úplně se řídíme dle jeho vůle a pokorně přijímáme, co na nás dopouští, ať je to dobré nebo zlé. A kdo takto Pána Boha za nejvyššího Pána uznává a Jemu je úplně poddán a podroben, ten se Bohu klaní.

Komu jedinému se smíme klaněti? Přečti dole poznámku 3.! Proč...? Pravil jsem vám již dříve, že tuto nejvyšší úctu k Pánu Bohu můžeme míti buď jen v srdci (vnitřní úcta) nebo také můžeme ji zároveň dávat i na jevo slovem, nebo svým chováním (zevnitřní úcta). Tím, když Pána Boha ctíme vnitřně nebo zevnitřně, konáme to, co jsme Pánu Bohu konati povinni, neboť je náš Pán a my jsme jeho služebníci; tím tedy Pánu Bohu sloužíme, konáme tím službu Pánu Bohu, kterou jsme Mu povinni. A proto se každý takový skutek, kterým . . ., jmenuje „úkon bohoslužebný“. Ale obyčejně říkáme služba Boží tehdy, když zevně Pána Boha ctíme, t. j. když Mu prokazujeme zevnější úctu, na př., když jsme přítomni mši svaté, modlíme se, klekáme, přijímáme svaté svátosti, bijeme se v prsa atd. A všechny tyto zevnější úkony, kterými . . ., jmenují se bohoslužba.

V další odpovědi je vyloženo, kterými hříchy se může člověk prohřešiti . . .

316. Které hříchy jsou proti povinnosti Bohu se klaněti?

Proti povinnosti Bohu se klaněti jsou tyto hříchy:

1. modlářství;
2. pověra, hádání, čáry nebo kouzla;
3. svatokrádež;
4. pokoušení Boha;
5. zanedbávání modlitby a služeb Božích.

Vidíte zase, že mnohými hříchy člověk může se prohřešiti proti této povinnosti. Abyste se těchto hříchů mohly uvarovati, povím vám zase o každém z nich, co o něm potřebujete věděti.

* 317. Kdo se prohřešuje modlářstvím?

Modlářstvím se prohřešuje, kdo nějaké věci stvořené božskou poctou prokazuje.

Božská pocta se nazývá úcta = pocta, která přísluší toliko P. Bohu. Kdyby někdo tuto božskou poctu prokazoval kterémukoliv tvorů, třeba by to byl nejlepší tvor na nebi a na zemi, hřeší, dopouští se hříchu, který se jmenuje m o d l á ř s t v í. M o d l a se jmenuje jakákoliv podoba nebo postava nebo věc, udělaná ze dřeva nebo z kamene nebo z kovu a pod., nebo kterákoliv věc v přírodě, kterouž někdo ctí jako Boha. Tohoto hříchu se dopouštěli lidé brzy po stvoření světa. (NB. Nejlépe jest dáti čísti z Bibl. dějepr. čl. 9. „Všeobecná modloslužebnost“; z něho děti nabudou nejlépe pravého pojmu o modlářství.) Tohoto hříchu se dopustil lid israelský pod horou Sinai, když se klaněl zlatému teleti . . .; naši předkové na Moravě, než svatí Cyrill a Method na Moravu přišli atd. Kdo se věcem stvořeným klaní, jim slouží, j a k o b y t o

byl jeho Bůh, dopouští se hříchu, který se jmenuje hrubé modlářství. Je však ještě tak zvané jemné modlářství; tohoto se dopouští člověk, když stvořené věci miluje více než P. Boha. Proto sv. apoštol Pavel praví, že lakomství je modloslužba, neboť lakomec miluje své peníze více než P. Boha.

* 318. Kdo se prohřešuje pověrou?

Pověrou se prohřešuje, kdo věcem připisuje tajnou moc, které jim Bůh nedal.

Nemusí to býti skutečná věc = předmět, nýbrž také i slova nebo nějaká znamení, která nemají takové tajné (= skryté) moci (o které nikdo neví) ani od Pána Boha ani od přírody ani od církve svaté (svěcením).

Připisuje . . . , t. j. klamně se domnívá = sobě myslí, že mají nějakou tajnou moc; ony však jí nemají ani od P. Boha, ani . . .

(NB. Zde při výkladu pověry třeba býti velice opatrným. Katecheta by měl velice dobře věděti, které pověry mezi lidem jemu svěřeným jsou rozšířeny. Mnohé pověry se vlekou již z dob pohanských, neboť souvisejí s národností; mnohé jsou více historické vzpomínky, kterých lidé sice užívají, ale mnohé víry jim nepřikládají; mnohé jsou tak zakořeněny v srdci lidu, že nelze jich vyrvat, abychom nezničili neb aspoň nezviklali i pravé víry, ježto prostý lid pověrou vyjadřuje, ovšem klamně, svou důvěru v Pána Boha. Proto násilím, posměchem a pod. chtíti pověru vyhladiti, bylo by nejen marno, ale i nebezpečno. Pověru lze odstraniti jedině mírným a dokonalým poučováním lidu, zvláště o takových pověrách, které mají v sobě něco hříšného; nemají-li v sobě právě něco hříšného,

můžeme je jen ponenáhlu odstraňovati. — Nejlépe jest pověry odstraňovati u mládeže školní, nikoliv u starých lidí, kteří se houževnatě drží starých tradic a pokládají za hřích, zanechati jich. Ovšem, čím lépe bude kněz působiti ve škole a na kazatelně, tím více pověr se vytratí!)

Každý tvor, každá věc na světě má jisté síly, jisté vlastnosti, které jim dal P. Bůh; to jsou jejich přirozené síly; lidé poznávají tyto síly a vlastnosti (účinky) a užívají jich ke svému prospěchu, na př. lidé poznali, že mnohé rostliny mají léčivou sílu, a proto jich užívají za lék; jiné poznali, že jsou dobré k jídlu, proto jich užívají za potravu, nápoj; vody užívají nejen za nápoj, nýbrž když poznali, že nese na sobě dřevo a věci lehké, dělali si lodi a jezdí na nich na vodě; poznali, že voda je těžká a padá sama s vrchu dolů, a proto vodu ženou na mlýny a pod.; protože lidé vědí, že z vody se tvoří pára a pára se velice roztahuje = rozpíná, užívají vody v parních strojích atd. Tyto účinky rostlin, vody a pod. jsou tak jisty, jako docela jistě můžeme už napřed říci, že na př. stavba bude jistě pevná, když byla dobře postavena a je z dobrého staviva. Tyto přirozené účinky smíme očekávat od věcí stvořených, neboť je skutečně mají; proto tím nikterak nehřešíme.

Také jsou mnohé věci, kterým P. Ježíš mimo jejich přirozené síly dal ještě zvláštní sílu a moc, která nepatřila a nepatří k jejich přirozenosti — nadpřirozenou tedy sílu a moc. Na př. voda, která se při křtu sv. leje na hlavu dítěte, když se při tom říkají slova: „Já tě křtím . . .“, má takovou sílu a moc, že se dítěti odpouští hřích dědičný. (S v a t é křížmo při biřmování . . ., sv. olej při posledním

pomazání . . . , svatý kříž a slova knězova při svátosti pokání . . .) Mají tuto sílu od své přirozenosti? Měly by tuto sílu, kdyby to P. Ježíš nebyl tak ustanovil? (NB. Srovnej lití vody při křtu = svátost a naproti tomu lití vody při umývání nohou apoštolů — žádná svátost!) Tento nadpřirozený účinek mají ony věci jenom proto, že to P. Ježíš tak ustanovil, z ustanovení Ježíše Krista. Kdo těchto věcí užívá a věří, že mají takovou nadpřirozenou sílu a moc, nehřeší.

Jsou také mnohé věci, které dostávají zvláštní moc od církve svaté tím, že je církev světlá a žehná, by nás chránila a podporovala proti zlému duchu, neboť takových svěcených věcí se ďábel štítí a utíká před nimi, na př. svěcená voda, růženec svěcené křížky, agnostky a pod. Měly by tyto věci moc, chránit nás proti zlému duchu, kdyby nebyly svěceny? Mají tedy tyto věci tuto moc od své přirozenosti? Když někdo věcem připisuje = domnívá se, že mají moc, kterou skutečně mají, buď od své přirozenosti nebo z ustanovení J. Krista nebo skrze svěcení od církve sv., a když jen k tomu jich užívá = to od nich očekává, k čemu jejich síly mohou stačiti, pak má dobrou = pravou víru = nehřeší. Na př., když někdo věří a očekává docela jistě, že mu budou odpuštěny hříchy, když se z nich dobře vyzpovídá, jakmile kněz nad ním udělá kříž a řekne slova: Rozhřešuji tě . . . — má dobrou víru; když někdo v nemoci užívá léku a doufá, že se uzdraví, nehřeší, neboť léky jsou na to, by hojily nemoci; nebo když se kropí svěcenou vodou, by ho ďábel nepokoušel atd. Ale kdyby někdo čekal od věcí moc = kdyby myslel, že věci mají moc, které ony nemají ani od Pána Boha ani . . . ani . . . , pak má falešnou = špatnou víru,

pak se dopouští lživu pověry (= pavěra; srovnej: pozlátka, paklič, padělané peníze!), jest pověrčivý.

Pověry by se také dopouštěl, kdo by P. Bohu nebo svatým vzdával úctu jinak, než jak poroučí církev sv.; na př. kdyby někdo ještě teď chtěl obětovati zvířata; kdyby někdo nosil při sobě svatý obrázek a myslel by, že se mu nic zlého nemůže státi; kdyby myslel, že postačí jen se modliti a že nemusí činiti nic dobrého. Takové pověry se dopouštěli fari-seové, kteří se domívali, že budou spaseni, budou-li jen zevně = na oko = když je někdo vidí, ale nikoli v srdci zachovávati přikázání Boží. P. Ježíš (o nich) řekl: „Nebude-li spravedlnost vaše (= apoštolů) hojnější než fariseův a zákonníků, nevejdete do království nebeského!“ Takové pověry se dopouštějí lidé, kteří myslí, že není potřeba choditi ke sv. zpovědi, nýbrž že postačí, jsou-li dobře živi . . ., svěcená voda že je zachráni od nemoci, neštěstí a pod., jestli se jí napijí; . . ., že kdo nosí na krku svěcený křížek anebo agnostku, neonemocní, nepotká ho neštěstí; kdo myslí, že jisté modlitby, by mohly býti vyslyšeny, musejí se konati v určitou dobu, v určitém pořádku (říkati nazpět, opakovati, opisovati a pod.); kdo myslí, že při mši svaté musí hořeti určitý počet svící, by byla mše sv. platna duši, za kterou se obětuje a pod. (NB. Vůbec katecheta připomene pověry, které jsou v kraji rozšířeny a známy, na př. pověry na štědrý den: lití olova, krájení jablka, louskání ořechů, házení botou atd., počet 13 u stola, vykročení levou nohou, rozsypání soli, hledání zloděje a pod. Nových pověr katecheta neuvádí, by s nimi děti darmo ne-seznamoval.)

Pověra je hříšná, neboť člověk pověrečný nevěří tak, jak P. Bůh a církev svatá poroučí, a neočekává pomoci od P. Boha, nýbrž od věcí, které takové moci nemají. Kdyby zmíněné věci měly skutečně takovou moc, jakou on od nich očekává: od koho jedině by ji mohly míti, když jim jí nedal ani P. Bůh ani církev svatá ani od své přirozenosti jí nemají? (Od ďábla.) Kdo tedy pověřám věří a jich užívá, vzývá a ctí samého ďábla místo Pána Boha. Pověru P. Bůh přísně trestá. (Příklad: Král Ochoziáš IV. král. 1.) Kdybyste nevěděly, je-li něco pověra, zeptejte se při náboženství nebo sv. zpovědi; tak se dovíte, co máte dělati. Kdybyste dostaly do rukou nějakou pověrečnou věc, modlitbu, knihu, spalte ji!

* 319. Kdo se prohřešuje hádáním?

Hádáním se prohřešuje, kdo buď výslovně nebo mlčky pomoci zlého ducha se dovolává, by věci skryté vyzkoumal.

Tohoto hříchu se tedy dopouští, kdo z nedosta-
tečných příčin, t. j. důvodů, z nahodilých událostí =
úkazův a z rozličných malicherných znamení chce se
dovéděti věci skryté nebo budoucí, na př. z karet,
z čar na ruce, z letu ptáků, z jejich křiku, z hvězd
atd. Tímto způsobem by se mohl člověk dovéděti něco
skrytého jen pomocí ďábla (jako při pověře), neboť
karty, čárky na ruce . . . nemají takové moci, by nám
mohly . . . ; nemají té moci ani od P. Boha ani . . .
ani . . . A proto kdo to činí, již tím = m l č k y ja-
koby volal ďábla na pomoc, aby . . . Tím hůře hřeší,
kdo by věděl, že jen pomocí ďábla může . . . a přece
by to dělal; neboť pak vý s l o v n ě volá ďábla na
pomoc . . . Ale netoliko ten se dopouští hříchu hádání,

kdo na př. karty vykládá (neboť tím jen podvádí lidi), nýbrž i ten, kdo si karty vykládá dáva. Může-li pak člověk z karet a pod. věcí poznati svůj budoucí osud anebo osud lidí jiných? (Nemůže.) To jsou nedostatečná znamení, z nich nemůže se poznati, co se s námi stane. Budoucí věci jsou jen P. Bohu známy. — Ale někdy jest možno i budoucí věci předvídati a tedy i předpovídati, když totiž jsou k tomu dostatečné důvody, ze kterých se může poznati = předvídati, co bude následovati. (Pranostika.) Říká se na př.: Dnes vstoupila mlha vzhůru — bude krásné počasí; nebo: Dnes lítají vlaštovky při zemi, nad vodou — bude pršeti; nebo když někdo v mladém věku je špatně živ, můžeme předvídati, že na stará léta nebude ničeho míti (hýřivý rolník a pod.). V takových a podobných případech předpovídáme sice také budoucí věci, ale z dostatečných příčin, neboť se tak obyčejně stává; ale pamatujte si, že ani tu nemůžeme docela jistě tvrditi, že se tak skutečně stane! — Hádáním se může také prohřešiti, kdo by věřil snům a podle toho, co se mu zdálo, chtěl by předpovídati něco budoucího; kdyby někdo podle toho, co se mu zdálo, sobě sestavil některá čísla, vsadil by je do lotterie a myslil by, že musí vyhráti. (Upozorni na snáňe!) Takové moci sny nemají. — Ale někdy jsou sny pravdivé a jsou od samého P. Boha. Takové sny měl na př. Josef Egyptský, Daniel, sv. Josef, sv. tři králové a j. Takovými sny, které pocházejí od Pána Boha, chce Pán Bůh ukázati člověku svou vůli, ale bývá to velmi zřídka, a Pán Bůh dáva také člověku poznati, že sen je od Něho. Podle snů, které nejsou od P. Boha, se také smíme vždy řídit, ale jen tenkrát, kdyby mohl býti pro nás užitečný; na př.: někomu

se zdá, že vyhořel anebo jiné neštěstí že se mu přihodilo; a tu pomyslí si: „Budu opatrný, by se mně to skutečně nestalo!“ To je dovoleno, z toho snu má užitek a pod.

* 320. Kdo se prohřešuje čarami nebo kouzly?

Čarami nebo kouzly se prohřešuje, kdo pomocí zlého ducha chce konati věci zázrakům podobné.

Tohoto hříchu se tedy dopouští, kdo . . . ; na př. kdo by pomocí ďábla chtěl škoditi bližnímu na zdraví, jeho majetku, jeho dobytku = kdo by chtěl někomu učarovati. Takovým lidem se říkalo a říká čarodějníci a čarodějnice (kouzelníci). V písmě sv. se vypravuje o takových čarodějnicích. (Na př. Šimon čarodějník, čarodějníci egyptští, kteří chtěli nápodobiti zázraky Mojžíšovy; čarodějník Barjesu na Cypru [Bibl. děj. čl. 92.] a j.) Kdo sám čaruje nebo čarodějníkům věří a je o pomoc žádá, lžeší. P. Bůh již ve st. zákoně tento hřích velmi přísně zakazoval; přečti dole pozn. 2.! — Lidé si vypravují podnes o čarodějnicích mnoho pohádek (kouzelný proutek! kouzelná slova!), ale není pravda všecko, co se o nich vypravuje; byli to obyčejně lidé podvodníci nebo velmi šikovní, kteří uměli dělati velmi podivné věci (bez pomoci ďábla). Také dnes jsou mnozí lidé tak dovedni, že umějí dělati podivné věci, takže by někdo myslil, že to dělají pomocí ďábla. (Lškamotěři; dobře by bylo připomenouti takový jednoduchý kousek!)

* 321. Kdo se prohřešuje svatokrádeží?

Svatokrádeží se prohřešuje, kdo zneuctívá osoby, místa nebo věci Bohu zasvěcené, zvláště pak kdo některou svátost nehodně přijímá.

Tohoto hříchu se tedy dopouští ten, kdo svatou věc kraje P. Bohu, nebo-li ten, kdo bere = krade něco, co patří jenom P. Bohu, co je P. Bohu zasvěceno = obětováno = darováno, nebo když takové věci užívá jinak, než jak P. Bůh chce a poroučí.

Bohu zasvěceným je (ten člověk, ta věc, to místo), co je určeno jenom ke službě Boží. Člověk Bohu zasvěcený má sloužiti jenom P. Bohu; věci a místa Bohu zasvěcených má se užívatí jenom ke službě Boží. A proto také takové osoby, věci a místa, protože P. Bohu patří = jsou mu zasvěceny, zasluhují také, aby je lidé měli v úctě, aby si jich vážili, uctivě se k nim chovali a s úctou jich užívali. Kdo by těchto osob nebo věcí užíval k něčemu jinému než ke službě Boží, zneuctíval by je, protože by s nimi zacházel jinak, než P. Bůh chce.

Osoby P. Bohu zasvěcené jsou: kněží a osoby duchovní (klášterní osoby mužské i ženské). Kdo by se k těmto osobám choval neuctivě, hrubě a pod., kdo by jim nadával, je tupil, je udeřil, s nimi špatně nakládal, je ke hříchu sváděl a pod., dopouštěl by se svatokrádeže. P. Bůh již ve st. zákoně přísně zakázal zneuctívání osob Jemu zasvěcených (proroků, kněží, a králů). Pán Ježíš řekl o apoštolech: „Kdo v á m i pohrdá, mnou pohrdá, kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.“ Luk. X. 16. Tohoto hříchu se dopouštěli židé proti Kristu P., proti apoštolům. (Bibl. děj. čl. 85.)

Věci P. Bohu zasvěcené jsou na př.: posvátné nádoby (monstrance, kalichy a j.), posvátné nářadí = věci, kterých se užívá k bohoslužbě, ke mši sv., při průvodech, pohřbech a pod.; posvátná roucha, svaté oleje, majetek kostelní a pod., ale zvláště sv. svátosti,

Kdyby tedy někdo vzal něco v kostele — na př. peníze z pokladničky — nebo by ukradl kalich, monstranci nebo něco z oltáře a pod., ale zvláště kdo by některou svátost nevhodně přijal — na př. zamlčel by hřích ve svaté zpovědi a pod. — dopouštěl by se svatokrádeže. Ale i ten se dopouští svatokrádeže, kdo s posvátnými věcmi nějak neuctivě zachází, jich špatně užívá, jako na př. král Baltazar (Bibl. dějepr. čl. 80.), synové Heliho (Bibl. děj. čl. 49.).

Místa P. Bohu zasvěcená jsou: všechny kostely, kaple a hřbitovy. Kdo by některé z těchto míst nějak potupil, kdo by se na nich neuctivě = nepočestně = nemravně choval, je pošpinil, zhanobil — na př. kdyby se vloupal do kostela (zloději), kdyby polámal na hřbitově kříže, kdyby potloukl svaté sochy, kdyby se choval nečistě na hřbitově a pod. — dopouštěl by se strašného hříchu svatokrádeže, kterou P. Bůh trestá na každém člověku buď již zde na světě nebo po smrti. (NB. Na vyšších stupních by se mohla učiniti zmínka o svatokupectví = simonii.)

*** 322. Kdo se prohřešuje pokoušením Boha?**

Pokoušením Boha se prohřešuje, kdo opovážlivě zázraku na Bohu žádá neb od něho očekává.

Tohoto hříchu se dopouští ten, kdo Pána Boha chce zkoušeti = se přesvědčiti, zdali skutečně je takový, jak o něm víra učí, je-li skutečně všemohoucí, spravedlivý, milosrdný a pod., a proto se na př. bez potřeby vydává v nebezpečenství a chce, t. j. žádá, by jej Pán Bůh zázračně vysvobodil; nebo jiný zázrak žádá od P. Boha, nebo čeká, že P. Bůh s ním anebo k vůli němu zázrak učiní; kdo takto činí, žádá opovážlivě . . . t. j. beze vší příčiny, bez potřeby,

proti vůli Boží, drže . . . K vůli takovému člověku Pán Bůh neučiní žádného zázraku, nýbrž takový člověk bývá za svou opovážlivost potrestán. Proto také řekl P. Ježíš ďáblu, který ho na poušti pokoušel: „Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého!“ jak je obsaženo dole v pozn. 4.; přečti ji! Tím nám dal příklad, že nikdy nemáme pokoušeti P. Boha. —

Pravil jsem vám, že svou úctu k Pánu Bohu ukazujeme tím, že P. Bohu sloužíme. (Vnitřně nebo zevnitřně.) Proto kdo zanedbává modlitbu a služby Boží, zvláště mši sv. a kázání, nebo kdo se při službách Božích hříšně = neuctivě chová, prohřešuje se také proti povinnosti Bohu se klaněti.

Nyní tedy víte, co všecko se poroučí a zapovídá v 1. přík. Božím. (NB. Opakuje se zkratka!)

V 1. přikázání Božím se poroučí, abychom se jen P. Bohu klaněli, t. j. Jemu nejvyšší úctu vzdávali. Ale tím není zapovězeno také andělům a svatým vzdávat úctu a je prositi o jejich přimluvu u P. Boha = je vzývati; neboť to je pro nás velice prospěšné a užitečné. — Přečti otázku a odpověď 223., J.!

M 323. Není-li proti prvnímu přikázání Božímu ctítí anděly a svaté?

Ctítí anděly a svaté není proti prvnímu přikázání Božímu, protože se jim neklaníme, ale dobré jest a prospěšné je ctítí a vzývati.

O andělech jste se učily. Svatí jsou oni spravedliví lidé, kteří svatě skonali, a proto nyní jejich duše jsou u P. Boha v nebi, a o kterých také sv. církev (učící) prohlásila, že jsou v nebi

= které za svaté prohlásila, jako na př. sv. Alois, sv. Jan Nepomucký, sv. Václav a j.

Ctítí anděly a svaté znamená: jejich dobré skutky a vlastnosti sobě připomínati, dle nich se řídití, modlitbou a zpěvem je chváliti a velebiti, k jejich cti a slávě dobré skutky konati, před jejich obrazy smekati, jejich obrazy okrašlovati atd. Takto anděly a svaté ctíme buď slovy nebo skutky.

Vzývati anděly a svaté znamená: je prositi, aby se za nás přimlouvali u P. Boha. Toto všecko je dovoleno činiti. To není proti vůli Boží, ano Pánu Bohu je to velmi milé a příjemné a nám je to velmi užitečné. Ve starém zákoně se vypravuje, že andělé a zbožní lidé bývají ctěni; na př. Lot a Abraham uctili anděla; Abdiáš padl na svůj obličej před prokem Eliášem a j. Ale i v novém zákoně se vypravuje něco podobného: sv. Alžběta vzdávala úctu P. Marii a pod. V písmě sv. se tedy schvaluje úcta andělův a svatých. Církev svatá vždy učila, že je dovoleno a P. Bohu milo, když anděly a svaté ctíme. Již na počátku církve sv. byli mučénice od křesťanů nábožně ctěni, a církev sv. ustanovila později také svátky na památku a ke cti andělův a svatých. (Svátky P. Marie, sv. andělů strážných, sv. Michala, Gabriela, Rafaela, sv. Josefa, sv. Jana Křt., svatých apoštolů, mučeníků, vyznavačů, panen atd.) Svatý apoštol Pavel prosíval věřících, aby se za něho u Pána Boha přimlouvali; tím více je tedy dovoleno vzývati anděly a svaté v nebi za jejich přimlůvu u P. Boha. Církev sv. vzývání andělův a svatých vždy schvalovala; již první křesťané vzývali často svaté, když se scházivali v podzemních skrýších (katakombách), kde se konávaly služby Boží; bylo to za času pronásledování,

kdy bylo křesťanům zakázáno Pánu Bohu veřejně sloužiti. Dále také víme, že Pán Bůh na přimluvu svatých mnoho zázrakův učinil. Toho zajisté by nebyl učinil, kdyby Mu vzývání svatých nebylo milo. Proto posud každou neděli a svátek (někde i ve všední den) vzýváme anděly a svaté, když se modlíme litanie, zvláště litanie ke všem svatým. (Vel. katechismus ot. 324.) Že jest dovoleno vzývati anděly a svaté, poznáváme i svým rozumem: když někdo prosí přítele mocného pána, by se za něho u toho pána přimlouval, zajisté tím onoho pána neuráží! Taktéž neurážíme my P. Boha, když prosíme o přimluvu svaté, kteří jsou přátelé Boží. Když ctíme svaté, ctíme tím zároveň samého Pána Boha, bez jehož milosti nikdo svatým se státi nemůže. Chválí-li někdo žáka, že učení dobře rozumí, že se mnoho naučil, chválí zároveň jeho p. učitele; a podobně i my, ctíme-li svaté, ctíme zároveň P. Boha.

Ale je také velmi užitečno pro nás, když anděly a svaté ctíme a vzýváme: když ctíme svaté, připomínáme si jejich krásné ctnosti, jejich dobré skutky; připomínáme si, jak svatě zde na světě byli živi, jak horlivě P. Bohu sloužili, jak mnohá utrpení z lásky k P. Bohu snášeli, jak pro Něho i smrt podstoupili atd.; tím býváme povzbuzeni, abychom jejich dobrého příkladu následovali. Kdo na svaté často pamatuje a je ctí, stává se také sám vždy dokonalejším, neboť poznává, že i sám může konati a snášeti to, co oni konali a snášeli; vždyť svatí byli takoví lidé jako my, ale P. Bůh je sílil svou milostí a této milosti neodepře ani nám, budeme-li Jej za ni prositi. (Sv. Augustin: „Potuerunt hi et hae...“)

Ale andělé a svatí se pak za nás u Pána Boha také

přimlouvají, aby nám Pán Bůh dal mnoho milostí. (Viz otázku 76. a 201.!) —

Tím, když anděly a svaté ctíme a vzýváme, neklaníme se jim = nevzdáváme jim nejvyšší úcty; dobře víme, že jedinému P. Bohu se smíme klaněti; neboť andělé a svatí jsou jen tvorové, nejsou tedy tak dokonalí jako P. Bůh. — Proč mají lidé anděly a svaté vzývati, je obsaženo v odpovědi další.

*324. Proč máme anděly a svaté ctíti a vzývati?

Anděly a svaté máme ctíti a vzývati:

1. protože jsou přátelé Boží;

2. protože nás milují a za nás u Boha orodují.

V této odpovědi jsou uvedeny 2 důvody, t. j. příčiny, proč máme . . . Která je 1. příčina? Protože jsou andělé a svatí v nebi, protože je Pán Bůh k sobě do nebe vzal, má je tedy zajisté rád. Přijal je za své přátele, má je rád, a oni mají zase rádi Pána Boha. Protože jsou tedy přátelé Boží, zaslужují, abychom je ctili, neboť kdo má rád P. Boha, musí mít rád také ty, které Pán Bůh má rád, t. j. jeho přátele. A když andělé a svatí jsou přátelé Boží, proto mají také u Pána Boha velikou moc, neboť P. Bůh k vůli nim mnoho učiní. Proto nám mohou svou přimlouvou u Pána Boha velmi mnoho pomoci — a proto tedy zaslужují, bychom je vzývali.

Která je 2. příčina . . . ? To jste poznaly již, když jsme se učili o andělech (ot. 76.) a obcování svatých (ot. 201.) A proto nám přejí (a mohou přáti jenom to), co nám sám P. Bůh přeje, jen samo dobré, spasitelné, proto také u P. Boha pro nás za to prosí, bychom skutečně dobrého dosáhli již zde na zemi a zvláště, bychom jednou po smrti byli spaseni. Svatí

nám skutečně chtějí pomáhati svou přimluvou u Pána Boha; vždyť již zde na zemi lidem pomáhali svou modlitbou = přimluvou u P. Boha a mnoho dobrodíní lidem prokázali (na př. P. Maria, sv. Vincenc z Paula a j.); proto tím více to činí nyní, když jsou již u Pána Boha a jsou jeho přátely a mají takovou moc u Něho. Čeho je nám třeba, to vědí dobře od Pána Boha, na kterého patří; neboť patřením na P. Boha poznávají, co se děje na světě, čeho potřebujeme . . . Proto jest docela rozumno a užitečno pro nás, když se modlíme ke všem svatým litanie a pod. modlitby.

Vidíte tedy, že když ctíme a vzýváme anděly a svaté, že jest to něco docela jiného jako když se klaníme P. Bohu: P. Bohu se klaníme proto, že víme, že je bytost nejdokonalejší a že Jemu jedinému patří nejvyšší úcta; ale andělům a svatým vzdáváme úctu, čest jen proto, že jsou přátelé a služebníci Boží a že nám mohou u P. Boha svou přimluvou mnoho pomáhati. Chceme tím P. Bohu poděkovati za milosti, které svatým udělil, aby se mohli státi svatými, a chceme zároveň svaté jako pochváliti za to, že tak dobře užívali milostí Božích a chceme je sobě nakloniti = pohnouti, aby se za nás u P. Boha přimlouvali. —

Když se modlíme k andělům a svatým (= když je vzýváme), dobře víme, že nejsou všemohoucí, že nám tedy nemohou pomoci sami a dáti nám něco sami ze sebe, zač se k nim modlíme; víme dobře, že nám to může učiniti a dáti jenom sám P. Bůh všemohoucí — ale proto se k nim modlíme, že mohou se za nás u všemohoucího Boha přimlouvat, by nám tím spíše a tím raději dal, zač se modlíme. Proto také, když se modlíme litanie a když voláme k P. Bohu

= když vzýváme P. Boha, říkáme: „Pane, smiluj se nad námi! Kriste, smiluj se, nad námi!“ atd. Ale když pak dále voláme: Svatá Maria! Svatý Michale! atd., neříkáme již: Smiluj se nad námi, nýbrž: Oroduj za nás! = pros za nás = přimlouvej se za nás u P. Boha! P. Boha tedy prosíme, aby se sám nad námi smiloval a sám nám pomohl, ale svaté jen prosíme, aby za nás u P. Boha orodovali = se přimlouvali, by nám P. Bůh pomohl. Tím dokazujeme, že svatých nevzýváme, jakoby nám ze své vlastní moci mohli pomoci. Někdy sice také říkáme: „Panno Maria, pomoz mně!“ nebo: „Svatý Josefe, přispěj mně ku pomoci!“ atd., ale tím chceme jenom říci = prositi, by nám pomohli = přispěli svou přímluvou u P. Boha —

Vzývati můžeme každého svatého v jakékoliv potřebě. Jsou však přece někteří svatí, k nimž v jistých potřebách zvláště často se utíkáme; na př. svatého Floriana vzýváme, by nás chránil před neštěstím ohně; v čas moru (nakažlivé nemoci) se modlívali lidé ke sv. Rochu a sv. Šebestiánu, jakož i ke sv. Rosalii; v čas pádu dobytka ke svatému Vendelínu; za zachování cti a dobrého jména ke svatému Janu Nep.; za šťastnou hodinu smrti ke sv. Josefu, ke sv. panně Barboře atd. V rozličných jiných potřebách se modlí křesťané ke 14 svatým pomocníkům atd. Mohli bychom ve všech těchto potřebách modliti se ke každému jinému svatému a světici, ale modlíme se právě k těmto svatým nejvíce, protože tito svatí svou přímluvou již často u P. Boha vyprosili pomoci v těchto potřebách anebo proto, že oni sami za svého živobytí v takových potřebách anebo nebezpečích se nacházeli a proto zajisté

velmi rádi nám z nich budou hleděti pomoci; říkáme, že oni jsou *patrony*, t. j. zvláštními ochránci nebo přímluvci v těchto potřebách. — Velice rádi a často máme ctíti a vzývati zvláště svého sv. patrona nebo-li ochránce, t. j. onoho svatého, jehož jméno jsme na křtu sv. dostali. Také každá země (i krajiny) mají některého svatého za svého zvláštního ochránce = patrona; na př. Morava má za patrony svaté Cyrilla a Methoda . . . . Také jednotlivé stavy (řemeslníci, mládež atd.) mají svého patrona; na př. mládež má za patrony sv. Aloisa, sv. Stanislava Kostku, svatou Anežku; tesaři a truhláři sv. Josefa; hasiči sv. Floriana; obuvníci svatého Křišpina; rolníci sv. Isidora atd. Každá farnost má svého sv. patrona . . .

Který pak svatý v nebi má největší moc = větší než všichni ostatní svatí, větší než všichni andělé? A proto P. Marii máme nade všechny = více než všechny anděly a svaté ctíti a vzývati, jak jste již loni slyšely.

M 325. Koho máme přede všemi anděly a svatými zvláště ctíti a vzývati?

*Přede všemi anděly a svatými máme zvláště nejblahoslavenější Pannu **Marii** ctíti a vzývati.*

Dovedly byste zajisté říci samy mnohé důvody, proč právě P. Marii máme přede všemi anděly a svatými ctíti a vzývati. Přečti si to z katechismu!

*326. Proč máme nejblahoslavenější P. Marii přede všemi anděly a svatými zvláště ctíti a vzývati?

*Nejblahoslavenější Pannu **Marii** máme přede všemi anděly a svatými zvláště ctíti a vzývati:*

1. *protože je matkou Boží;*

2. *protože milostí a svatostí všechny anděly a svaté převyšuje;*

3. *protože její přímmluva u Boha jest nejmocnější.*

Proč se nazývá P. Maria matkou Boží? Je tedy královnou nebe a země a proto ji musíme ctíti nade všechny anděly a svaté. Víte, že se k Panně Marii v litaních modlíme: Královno andělů! . . . Královno svatých! — Archanděl Gabriel nazval P. Marii milostiplnou; proč ji tak nazval? Proč jí dal P. Bůh tolik milostí jako žádnému jinému tvoru? Proto tedy zasluhuje od nás větší úcty než všichni jiní tvorové: zasluhuje od nás po Pánu Bohu největší úcty. Ale smíme se P. Marii klaněti? Proč se nesmíme . . .? Který hřích by to byl, kdybychom se . . .? — Z toho, že Panna Maria je matkou Boží a královnou nebe a že nejvíce milostí obdržela od Pána Boha, můžete poznati, že také má na nebi ze všech svatých a andělů největší moc a že nám tedy nejlépe a nejvíce ze všech svatých a andělů může u Pána Boha svou přímmluvou pomoci. Neboť není jen přítelkyní nebo služebnicí Pána Boha jako ostatní andělé a svatí, nýbrž je matkou Boží, je královnou nebe a země. A proto také křesťané již od počátku svaté církve nejvíce a nejraději ctíli a vzývali Pannu Marii a také na její přímmluvu se stalo nejvíce zázraků.

Církev svatá však dovoluje a poroučí ctíti a vzývati nejen samy svaté, nýbrž i jejich ostatky. Co rozumíme ostatky svatých, je vyloženo v odpovědi další.

* 327. Co rozumíme svatými ostatky?

Svatými ostatky rozumíme:

1. *pozůstatky těl svatých a světic Božích;*

2. *předměty, jež byly v blízkém spojení s Kristem Pánem anebo se svatými osobami, na příklad částičky svatého kříže.*

Ostatky svatých rozumíme tedy všechno to, co nám po svatých ještě zůstalo; na př. věci, kterých svatí užívali, nebo místo, kde žili a pod. Ale věci, kterých svatí užívali a místa, kde žili, sama sebou nejsou svatá; máme k nim úctu, jsou nám milá a drahá. V této odpovědi se však mluví o svatých ostatcích svatých = po svatých. Tím se rozumí, jak poznáte z této odpovědi za 1. . . ., t. j. to, co z těl svatých a světic ještě zůstalo; je to buď celé tělo nebo některá část těla, na př. kost, hlava, jazyk, krev a pod. Co rozumíme za 2. svatými ostatky? To jsou takové věci, kterých Kristus P. užíval, na př. jeho roucho nebo nástroje, kterými byl mučen: kříž anebo jen částičky sv. kříže, kopí, kterým byl probodnut, hřeby, kterými byl přibit na kříž, roucho, ve kterém byl zavínut ve hrobě, roucho, které mu podala sv. Veronika, všechny nástroje, kterými byl mučen (bičován, korunován . . .). Místa, na kterých Kristus Pán nebo svatí se zdržovali nebo byli mučeni, na př. Svatá země, kde P. Ježíš žil, učil a umřel; Betlem, kde se narodil; Nazareth, kde byl vychován; hora Olivetská, kde umřel; hrob, ve kterém byl pochován a j. Předměty, které byly v blízkém spojení se svatými, jsou všechny věci, kterých svatí užívali nebo se jich dotýkali, na př. jejich šaty, růženec, knížky modlitební, nádoby, nástroje rozličné, kterými byli mučeni a p.

Již ve st. zákoně bývaly ostatky znamenitých mužů v úctě chovány. Mojžíš na př. nařídil, aby lid israelský vzal s sebou z Egypta kosti Josefovy. Lidé vždycky (= vůbec) mívají v úctě takové věci, které zůstaly po znamenitých osobách anebo po těch, které za živa milovali (po rodičích, přátelích atd.) — Církev svatá (křesťané) vzdávala svatým ostatkům úctu již od svého počátku; to poznáváme z toho, co se vypravuje o smrti sv. Polykarpa. Jeho ostatky (tělo) byly rozházeny, aby jim křesťané nemohli vzdávati úcty; z toho vidíme, že je ctíli. — Víme také, že již na počátku sv. církve zbožní křesťané za veliké peníze kupovali ostatky svatých mučovníkův a vydávali se i do nebezpečení života, by si takové ostatky zaopatřili. — Ostatky svatých bývají uschovány = zadržovány ve skvostných (= zlatých) nádobách; bývají vystaveny na oltáři (a v oltáři uschovány) a dávají se lidem líbati. (V pátek ostatky svatého kříže a sv. mučovníků.)

Z toho tedy vidíme, že není v 1. přík. Božím zakázáno, . . . , neboť by toho jinak církev sv. neporoučela a sama by jich nectila. Ctíme svaté ostatky proto, že Pán Bůh skrze ně mnoho zázrakův učinil, na př. uzdravil nemocné, když se dotekli svatých ostatkův. A víme, že každé tělo je chrámem Ducha sv., tím více tedy těla svatých byla překrásným chrámem Ducha svatého, proto zasluhují úcty. Víme, že svaté ostatky jsou částky z těl svatých, kteří Pánu Bohu, pokud byli zde na zemi ve svém těle živi, věrně sloužili nebo muky trpěli, že tedy těla jejich byla nástrojem jejich svaté duše. A víme, že tato těla z mrtvých vstanou a budou oslavena, jak jste slyšely již při 11. čl. víry. —

Svaté ostatky jsou něco skutečného = hmotného (můžeme je hmatati), co nám zůstalo po svatých; máme tedy a smíme je ctíti. Ale zdali pak smíme ctíti i obrazy svatých? Není to snad proti 1. přikázání Božím? Vždyť v 1. přikázání Božím se praví: „...neučiníš sobě (modly ani) rytiny, ani žádného podobenství a nebudeš se jim klaněti!“ Co jsou modly, již víte. Rytiny jsou podoby = obrazy vytesané = vyryté = udělané v kamenu nebo ve zlatě, stříbře, železe, dřevě a pod., (nebo jsou to také celé sochy nebo i obrazy). — Smí se někdo klaněti sochám svatých anebo jejich obrazům anebo dokonce modlám? Proč se nesmíme klaněti...? Také se jim neklaníme, neboť dobře víme, že... Neklaníme se ani andělům a svatým ani P. Marii! Ale ctíme svaté ostatky a obrazy, a to je dobré = správné, to je dovoleno, to není proti 1. přik. Božím jak poznáte z další odpovědi.

328. Není-li proti prvnímu přikázání ctíti svaté ostatky a obrazy?

Ctíti svaté ostatky a obrazy není proti prvnímu přikázání, protože se jim neklaníme.

Obrazy jsou buď na papíře nebo na plátně nebo na skle, nebo na dřevě, na plechu a pod. namalovány. Někdy je podoba svatého udělána ze dřeva, kovu, kamene a pod., — pak jsou to sochy. Když ctíme obrazy a sochy svatých, nevzdáváme úcty (nějaké) papíru, plátnu, dřevu . . . , na kterém je obraz namalován, z čeho je socha udělána, nýbrž vzdáváme úctu svatému nebo božské osobě atd., která je na papíře . . . namalována nebo sochou vypodobněna. A jen proto si obrazův a soch vážíme

= máme je v uctivosti, protože právě jsou jimi vy-
podobněni s vatí . . . Kdyby na papíře . . . byl na-
malován nějaký dům, strom nebo zvíře (nějaká věc
nesvatá), nebudeme ho míti v úctě = nebudeme si ho
tak vážit, jako když je na něm vymalován některý
svatý . . .

A kterak ctíme svaté obrazy a sochy = čím
jim prokazujeme úctu? Tím, že se k nim chováme tak,
že každý může poznati, že si jich vážíme: všíme nebo
stavíme je v kostele, doma, na ulici, na domech, na
náměstí . . . modlíme se u nich, před nimi, ozdobujeme
je květinami, rozžháme u nich světlo, nosíme je
v průvodě, smekáme před nimi, znamenáme se křížem
před nimi (korouhvě se sv. obrazy, sochu P. Marie při
pouti a pod.). — Kdyby někdo sv. obraz anebo sochu
zneuctil, na př. kdyby si z nich dělal smích, je
naschvál pošlapal, pomazal, zpotvořil, poplil, jimi
udeřil ve zlosti na zemi, nebo kdyby jich užíval po-
věřečně (k pověrám) — dopouštěl by se hříchu =
zneuctíval by je.

Zajisté je docela rozumno a přirozeno, že ctíme
obrazy a sochy svatých. Ctí-li dítě své rodiče, bude
míti také zajisté i jejich obraz (podobiznu) ve vážnosti.
Kdyby obrazem jejich opovrhovalo nebo nějak jej po-
tupilo = zneuctilo, ukazovalo by tím, že si ani svých
rodičů neváží. Kdybychom tedy nectili obrazův a soch
svatých, ukazovali bychom, že . . . A že takové ctění
obrazů svatých není proti vůli Boží, poznáváme z toho,
že P. Bůh často vyslyšel modlitby, které lidé důvěrně
před svatým obrazem konali. P. Bůh často u takových
obrazů = skrze takové obrazy zázračně pomáhá a zase
naopak trestává nápadným způsobem lidi, kteří svaté
obrazy zneuctívají.

Slýcháme někdy mluviti o zázračných obrazech na některém poutním místě. (Uveď příklad!) Tomu nesmíte rozuměti tak, jakoby ten obraz mohl sám činiti zázraky; víme, že zázraky může činiti jen Pán Bůh. Ty obrazy se nazývají zázračnými jen proto, že P. Bůh často důvěrnou modlitbu před nimi konanou vyslyšel. A takové zázračné obrazy máme ve větší úctě než jiné svaté obrazy, u kterých se zázrak nestal, ale přece nesmíme jich míti v takové úctě, jako svatého, kterého obraz představuje. (Náleží jim jen cultus relativus internus!) — Ani ostatní svaté obrazy nejsou nám stejně milé a drahé, třebať tutéž osobu (na př. P. Marii) představují, ale přece jim náleží úcta menší než osobě vyobrazené!

Když ctíme svaté obrazy a sochy, máme z toho velký užitek. Obrazy svatých nám totiž připomínají dobrodiní, která P. Bůh svatým prokázal a která prokazuje i nám. Tím býváme povzbuzeni ku vděčnosti, pokání a ke zbožnému životu.

Ve st. zákoně neužívali židé toliko obrazů, protože by jimi byli mohli býti snadno svedeni k modlářství, neboť viděli v Egyptě, že se tam lidé klaněli rozličným tvorům, jakoby to byl Bůh. Ale přece se činí zmínka ve st. zákoně o obrazích; vypravuje se na př., že na arše úmluvy byli dva cherubové; také na stěnách chrámových bylo mnoho obrazův. Ale v nov. zákoně schvaluje církev sv. užívání obrazův a pobádá nás, abychom obrazy svatých měli v uctivosti. A víme, že již na počátku církve sv. věřící v katakombách užívali obrazů; na př. vyobrazovali si Krista P. jakožto dobrého pastýře a j.; a protože v první době církve sv. malokdo ještě uměl čísti a psáti, učili se křesťané pravdám sv. víry hlavně z obrazů. Později povstali

někteří lidé proti úctě svatých obrazů, protože mnozí lidé se jim skutečně klaněli, čehož ani svatá církev neschvalovala, ale ctění obrazů vždycky schvalovala a zastávala. — Kdo se jakýmkoliv způsobem prohřešil proti tomuto 1. přikázání Božímu, musí na sebe ve sv. zpovědi žalovati ty hříchy. — Kterak to máte dělati, poznáte ze „Zrcadla zpovědi“ v Přídavku na str. 182.! (NB. Ukáže se dětem, kterak si mají počínati v té věci!) —

Naučení. Přečti naučení, J.!

O druhém přikázání Božím.

Jak zní 2. přikázání Boží? Přečti z katechismu otázku a odpověď 329., J.!

329. Jak zní druhé přikázání Boží?

Druhé přikázání Boží zní: „Nevezmeš jména Božího nadarmo.“

Jménem Božím rozumí se, jak jste již při 1. prosbě otčenáše slyšely, jednak Pán Bůh sám jeho vlastnosti, slova, skutky, jednak i svatá jména, kterými se Pán Bůh jmenuje, na př. jméno Bůh, Hospodin, Ježíš, Spasitel atd. Takových jmen nemáme brát i nadarmo, t. j. nemáme jich vyslovovati při takových příležitostech a okolnostech = tenkrát, když toho není třeba, na př. ve hněvu, v žertu, při hře atd.; tím se jméno Boží zneuctívá, a toto zneuctívání jména Božího se zapovídá ve 2. přik. Božím. — Přečti další ot. a odp., J.!

M 330. Co se zapovídá v druhém přikázání Božím?

V druhém přikázání Božím se zapovídá jméno Boží zneuctívati.

Ale ve 2. přikázání Božím se zapovídá zneuctívati nejenom jméno Boží, nýbrž i jména přátel a služebníků Božích, t. j. andělův a svatých, zvláště jméno P. Ježíše, jména svatých věcí, na př. jména: svátost (sacrament), nebe, svatá slova, na př. alleluja, kříž (crucifix) a pod.

Jméno Boží = Bůh bývá zneuctíván vůbec každým hříchem. Co je hřích? Proto přestupuje = nezachovává zákona Božího, uráží P. Boha a tedy i jméno Boží (jak jste se učily v 1. prosbě otčenáše), neboť Pán Bůh a jméno Boží jest jedno a totéž. Jako děti zneuctívají své rodiče, když jich neposlouchají, tak hříšník zneuctívá P. Boha = jméno Boží, neposlouchá-li P. Boha. — V další odpovědi je vypočítáno, kdo všechno se prohřešuje tímto hříchem = zneuctíváním jména Božího.

M 331. Kdo zneuctívá jméno Boží?

Jméno Boží zneuctívá:

1. kdo je neuctivě vyslovuje;
2. kdo se Bohu rouhá;
3. kdo hříšně přísahá nebo přísahy neplní, ačkoli by ji splniti mohl;
4. kdo učiněný slib ruší.

Abyste se těchto hříchů mohly uvarovati, musíte věděti, kdy se člověk těchto hříchů dopouští; proto se budeme o nich o všech učiti v odpovědích dalších.

*332. Kdo vyslovuje jméno Boží neuctivě?

Jméno Boží neuctivě vyslovuje, kdo buď jméno Boží nebo jména svatých a svatých věcí lehkomyšlně nebo v hněvu vyslovuje nebo jich ke kletí zneužívá.

Toho hřichu se dopouští ten, kdo jméno Boží... vyslovuje bez úcty, která těmto jménům patří. A kdo tato jména vyslovuje bez úcty, která jim patří, praví se právě v této odpovědi: ...lehkomyslně . . . ve hněvu . . . ke klení . . .

Lehkomyslně vyslovuje jméno Boží . . ., kdo je vyslovuje, když toho není potřeba, když je vyslovuje beze vsí příčiny, na př. v žertu, nebo když se něčemu diví, nebo když má hříšný zvyk vyslovovati pořád jména svatá, třeba by toho nedělal ze zlého úmyslu a nechtěl tím P. Boha nějak zneuctívati; ten, kdo kleje nebo ve hněvu jméno Boží a jména svatých vyslovuje. — Když je toho třeba, jest d o v o l e n o vyslovovati jméno Boží, na př., když se modlíme nebo v nějakém neštěstí, nemcci a pod., nebo když o P. Bohu mluvíme, bychom jiné poučili, při učení sv. náboženství a p. Toto všecko je dobré, tím P. Boha ctíme a ukazujeme, že nám na něm záleží. Ale kdo lehkomyslně jméno Boží vyslovuje, ukazuje, že si P. Boha neváží, že mu na P. Bohu nezáleží a pod.; proto se dopouští hřichu. — Ale mnohem většího hřichu se dopouští, kdo jméno Boží vyslovuje při tom, když se zlobí nebo když kleje; uslyšíte hned, kdo se dopouští hřichu klení. Pamatujte si také dobře, že jméno Boží zneuctívá i ten, kdo slova, která mluvil Pán Bůh k lidem = slovo Boží neuctivě vyslovuje nebo jich k žertu užívá, nebo nějak p ř e k r u c u j e (= něco k nim přidává nebo něco z nich úmyslně vynechává), nebo jinak je vykládá než činí církev sv., nebo kdo užívá slova Božího špatně = hříšně, na př., aby své hřichy slovy Božími omlouval. (Ne samým chlebem . . . — Ne co vchází do úst, ale . . . — Spravedlivý padne sedmkrát za den a pod.) Tak

hříšně užíval slov Božích ďábel, který pokoušel Pána Ježíše na poušti, když řekl slova písma sv.: Psáno jest, že andělům svým přikázal o Tobě Bůh . . . ; nebo kdyby někdo slov Božích užíval k čarům a kouzlům atd. Že takové zneuctívání jména Božího . . . je hřích, poznáváme ze slov samého P. Boha; přečti dole pozn. 1.! Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

* 333. Co jest klíti?

Klíti jest buď sobě nebo jiným zlého přátí, při čemž se často užívá svatých aneb i zlých slov a jmen.

(NB. Děti při zpovědi se obyčejně zpovídají, že hřešily a tím míní klení; na to tedy pozor!) Hřichu klení se dopouští tedy, kdo užívá takových slov, kterými ukazuje = dává na jevo svou zlost, hněv, pomstychtivost (= že se chce pomstiti) a netrpělivost a kterými slovy buďto sobě samému nebo jinému člověku neb i nějakému jinému tvorů přeje něco zlého, jako na př. židé, když na poušti si přáli, by byli raději v Egyptě umřeli nebo na poušti zahynuli (by nemusili trpěti hladu); nebo když si přáli židé při odsouzení Pána Ježíše. by přišla krev jeho (= Kristova, t. j. pomsta Boží za vraždu na Kristu P. spáchanou) na ně i na jejich syny a pod. Také ten kleje, kdo na př. říká: Ať mne (tebe) čert vezme!, ať mne (tebe) hrom zabije!, ať do mne (tebe) hrom udeří!, ať jsem na místě mrtev! a pod. Zvláště však kleje, kdo . . . a při tom říká ještě některá svatá jména (sacrament, crucifix, alleluja a pod.); nebo některá jiná zlá = hříšná slova a jména, jak jak jste snad někdy zaslechly od zkažených lidí. Neuposlouchejte toho nikdy! Kdo kleje, přeje sobě nebo

jinému něčeho zlého, na př. když říká: Ať do tebe hrom udeří! Co chce člověk, který toto říká? Může on sám způsobiti, by do druhého člověka hrom skutečně udeřil? Kdo by hrom musel poslati? (P. Bůh.) Vidíte, ten člověk tedy chce (buďto výslovně nebo mlčky), by P. Bůh sám vyplnil jeho hříšné přání. To je veliká urážka P. Boha, který je nejvyšš svatý!

Ještě horším hříchem je klení, při kterém někdo i přisahaá. — Žádný hodný křesťan nekleje. To dělají jen lidé spuštní, kteří P. Boha neznají a nevědí, jak uctivě se k Němu mají chovati. A také to nic nepomůže takovému člověku, když kleje = jinému něco zlého přeje. S o b ě tím ovšem škodí, neboť Pán Bůh jej trestá a musí trestati za tento hřích, jako potrestal židy za to, že volali na sebe pomstu Boží: byli povražděni a do otroctví odvedeni, a jejich město Jerusalem úplně rozbořeno. Kdo kleje, ukazuje, že nemá lásky k bližnímu ani k sobě samému, neboť by nemohl přátí sobě nebo bližnímu něco zlého.

* 334. Co jest Bohu se rouhati?

Bohu se rouhati jest, o Bohu, o jeho svatých aneb o svatých věcech potupně mluvití.

Tohoto hřichu se tedy dopouští, kdo o Pánu Bohu . . . potupně m l u v í, kdo upírá Bohu dobrých vlastností, které má, nebo mu připisuje zlé vlastnosti, kterých Bůh nemá, t. j. kdo o P. Bohu . . . říká něco, čím Jej chce snížití a pohaniti, na př. říká, že Pán Bůh není spravedlivý, že se nestará o lidi, že Panna Maria není pannou, že svatí byli hříšníci a pod. Ale rouhání se dopouští také ten, kdo něco potupného o P. Bohu třeba jen myslí, nebo si přeje něco potupného, na př., aby Pána Boha nebylo, by nebyl

spravedlivý a pod.; nebo kdo se potupně k P. Bohu . . . chová, na př. kdyby plil anebo hrozil rukou proti P. Bohu, proti nebi, proti kříži; kdyby ze zlosti pošlapal sv. kříž neb obraz, kdyby ze zlosti potloukl, skácel, polámal svaté sochy, kříž a pod. Takového hříchu se dopustili židé proti P. Ježíši. (Bibl. dějepr. článek 72. a 74.) Rouhání je tak strašný hřích, že ve st. zákoně každý, kdo se P. Bohu rouhal, byl za to usmrčen; přečti dole pozn. 2.! Tím větším hřichem je to tedy u křesťanů, neboť my křesťané známe lépe P. Boha, než Ho znali židé, a proto tím více Ho máme ctíti. Rouhače trestá i světský zákon vězením!

* 335. Co jest přísahati?

Přísahati jest Boha za svědka bráti, že mluvíme pravdu nebo že chceme splniti, co slibujeme.

Přísahati tedy znamená: bráti Boha za svědka. K čemu? (Že mluvíme . . . , nebo že chceme splniti . . .) Koho nazýváme svědkem? Byl-li někdo přítomen, když se něco dalo nebo mluvilo, byl toho svědkem; říká-li = vypovídá-li pak, co se dalo nebo mluvilo, co viděl anebo slyšel, říkáme, že svědčí = vydává svědectví; a když se na něho odvoláváme, chceme-li něco potvrditi, bereme ho za svědka. Ale není-li žádného člověka, který by nám mohl nějakou důležitou věc dosvědčiti, tu můžeme bráti za svědka Pána Boha, neboť On ví všecko. Bereme-li tedy Pána Boha za svědka k tomu, že . . . , říkáme, že přísaháme = skládáme přísahu. Přísahou buďto chceme potvrditi, že mluvíme pravdu, nebo že chceme splniti, co slibujeme. Takové brání Pána Boha za svědka = přísahání není samo sebou hříšné; může býti dovoleno za jistých okolností a

podmínek, jak dále uslyšíte. Hříšnou je přísaha jen tehdy, přísahá-li někdo tak, jak je obsaženo v odpovědi další.

* 336. Kdo přísahá hříšně?

Hříšně přísahá:

1. *kdo přísahá bez potřeby;*
2. *kdo přísahá křivě;*
3. *kdo přísahá, že něco nedovoleného učiní.*

Ad 1. — Bez potřeby, t. j. kdo přísahá bez důležité příčiny, na př. na každou maličkost, kdy není potřeba volati samého Pána Boha za svědka, kdy by mohl zavolati některého člověka. Kdo bez potřeby přísahá, ukazuje svou neuctivost a nevážnost k Pánu Bohu a hřeší.

Ad 2. — Ale mnohem většího hříchu se dopouští, kdo přísahá křivě. Křivě přísahá, kdo buď dobře ví, že není pravda to, nač P. Boha za svědka volá, neb aspoň pochybuje = neví jistě, je-li to pravda, nebo ví dobře, že nechce vyplniti, ačkoliv by mohl vyplniti to, nač přísahá. Kdo takto přísahá, jmenuje se křivopřísežník, a hřích jeho se jmenuje křivá přísaha. Křivá přísaha je hrozný hřích, kterému Pán Bůh hrozí velkým trestem; přečti dole poznámku 3.! Křivá přísaha zasluhuje takového trestu, neboť křivopřísežník chce, by P. Bůh potvrdil jeho lež nebo jeho nepravdu; ví, že nač přísahá, pravda není a že nemíní vyplniti, co slibuje, a přece bere Pána Boha za svědka, jakoby si z Něho dělal posměch a jakoby chtěl ukázati, že se trestu Božího nebojí. Křivopřísežník škodí sám sobě, protože na sebe svolává trest Boží; škodí bližnímu, proti kterému svědčí, škodí celé společnosti lidské, protože takovým způsobem

společnost lidská je zbavena posledního prostředku, kterým se pravda může dopátrati. (Neboť nikdo se pak nemůže už dovolávat svědka ještě vyššího, mocnějšího, spravedlivějšího než je P. Bůh. Proto bývá křivá přísaha i od světských vrchností = světským zákonem přísně trestána!) A P. Bůh trestává křivopřísežníky již zde na světě; lidé říkávají, že P. Bůh trestá křivopřísežníka do dne a do roka; tím se chce říci: docela jistě jednou. (NB. Uveď nějaký příklad!)

Ad 3. . . nedovoleného učiní; tímto způsobem přísahá, kdo P. Boha volá za svědka, že něco zlého učiní, na př.: Přisahám, že se ti pomstím = přísahám ti pomstu! a pod. Takový člověk volá P. Boha za svědka ke hříchu; chce, by Pán Bůh měl na jeho hříchu podíl, ačkoliv ví, že je Pán Bůh nejvyšší svatý! Je to tedy hrozná urážka P. Boha, je to zneuctívání jména Božího! Ale upozorňuji vás na to, že i to jest hříchem, když někdo lehkovážně = beze všeho uvážení = bez potřeby — nebo když to ani nemíní opravdově — potvrzuje to, co řekl anebo co slibuje; na př., když říká: Na mou duši! (Dušování.) Na mou víru! Bůh je můj svědek! a pod.

337. Co je slib?

Slib je dobrovolná, Bohu učiněná přítověď, kterou se člověk pode hříchem zavazuje, že vykoná něco Bohu milého.

Kdo učiní slib, P. Bohu připovídá = slibuje něco. (Nikoliv: Půjdu s tebou na procházku, budu se učit; budu poslouchati a pod. — Takovýto slib je učiněn lidem a ne P. Bohu; o takových slibech se zde ve 2. přikázání Božím nemluví, nýbrž jen o . . .)

Kdyby někdo řekl: rád bych se pomodlil růženec, rád bych šel na pout a pod., — tím ničeho neslibuje P. Bohu, to není žádná přípověď, nýbrž přeje si to jen, jest to jen jeho přání a nikoliv slib. — Kdo činí slib, musí docela dobrovolně a s náležitou = dobrou rozvahou připovídati = slibovati něco P. Bohu; ne snad, aby byl k tomu donucen, nebo to učinil beze vší rozvahy! — Přípověď musí býti taková, by se jí člověk zavázal k tomu, co slibuje, t. j. člověk, když dobrovolně přípověď P. Bohu činí, bere tím na sebe novou povinnost a ví, že ji pak musí plniti, sice že by se dopustil hříchu, kdyby jí neplnil; ví, že není lhostejno, bude-li ji plniti nebo ne = zavazuje se pod hříchem! — To, co člověk dobrovolně pode hříchem připovídá, musí býti něco Bohu milého. Bohumilé jest, co se P. Bohu líbí a co člověk není právě povinen dělati nebo zachovávat; na př.: budu každý den chodit do kostela; dám velkou almužnu; budu se každý týden dvakrát postiti a pod. — Pověz ještě jednou, čeho je třeba k tomu, aby se mohlo říci, že někdo skutečně učinil slib?

Můžeme však také P. Bohu slíbiti, k čemu již beztoho zavázáni jsme, na př., že budeme v neděli pilně choditi do kostela, že nikdy v pátek nebudeme jísti masa a pod. — Kdykoliv takového něco slibujeme, chceme tím ukázati, že chceme sebe dvojnásobně = ještě více zavázati, že budeme tím horlivěji své povinnosti plniti a právě tímto slibem se k horlivějšímu plnění povinnosti povzbuzujeme. Ale takovým slibem si pak získáváme také dvojnásobnou = ještě větší odměnu = zásluhu, když jej tak horlivě plníme; avšak naopak bychom se zase dopustili dvo-

hříchů (ještě většího hřichu), kdybychom takového slibu neplnili, neboť bychom tím přestoupili nejen svou povinnost, ale i slib. — Kdo slib učinil, jest povinen jej plniti; neplní-li ho, ačkoliv by jej mohl plniti, ruší slib a tím zneuctívá Pána Boha = jméno Boží. Ale když někomu není možno učiněný slib vyplniti, nemá za to hřichu! (Nebo kdyby někdo učinil slib jen pod jistou podmínkou a ta podmínka se pak nestane = neuskuteční, také není povinen slib plniti, na př.: až utržím za obilí peníze, koupím něco do kostela; — zatím však kroupy všecko potloukly!) Od povinnosti slib vyplniti mohou osvoboditi toliko duchovní vrchnosti (papež a biskupové); ale zaměnit slib za jiný může také zpovědník v čas milostivého léta (jubilea) neb o některých slavnostech anebo na některých zvláštních místech. (Sliby, které učinily nedospělé děti [chlapec do 14 r., děvče do 12 r.], mohou zrušiti jejich rodiče).

Posud jsme se učili, co se ve 2. přík. Božím zapovídá. Podle toho byste již samy dovedly říci mnoho, co je v 2. přík. Božím poručeno = nařízeno; co na př.? Zkrátka je obsaženo všecko v další odp.

338. Co se poroučí v druhém přikázání Božím?

V druhém přikázání Božím se poroučí jméno Boží světiti.

Když se ve 2. přikázání Božím zapovídá jméno Boží = Boha zneuctívati, tu každý může poznati, že se v něm poroučí, bychom jméno Boží ctili = jeho si vážili = je světili. Může býti jméno Boží = Bůh ještě světějším než už jest? Co tím tedy rozumíme, když pravíme, že někdo svěťí jméno Boží? (Že si ho váží, že je vyslovuje, k němu se chová tak, že je

z toho poznati, že to jméno pokládá za něco svatého a že má před ním úctu (srovnej 1. prosbu otčenáše!)

Čím ukazujeme svou úctu ku jménu Božímu = čím je světíme, je vyloženo v odpovědi další.

* 339. Kterak světíme jméno Boží?

Jméno Boží světíme:

1. *když je uctivě vyslovujeme a důvěrně vzýváme;*
2. *když Boha svobodně před celým světem vyznáváme a pro jeho slávu horlíme;*
3. *když skrze náležitou přísahu Boha za svědka bereme;*
4. *když učiněné sliby věrně plníme;*
5. *když vůbec všechno ke cti Boží konáme a obětujeme.*

Ad 1. — Jméno Boží vyslovuje uctivě, kdo při vyslovování jména Božího cítí takovou úctu, jakou každý dobrý křesťan má mít před P. Bohem, a proto jméno Boží vyslovuje jen tak, jen tehdy a jen tam, kdy z toho každý může poznati, že má úctu před jménem Božím. (Ale není potřeba při tom měniti hlas nepřirozeně, kroutiti očima, nakloňovati hlavu na stranu a pod., jak mnozí lidé dělají!) Tím člověk Pána Boha velice ctí. — Ale také když jméno Boží důvěrně v z ý v á m e = Boha o pomoc žádáme v potřebách duševních a tělesných, když v y s l o v u j e m e jméno Boží a jména svatá s přesvědčením = s důvěrou, že nám P. Bůh za to bude nápomocen (povzdech: Bože! Ježíš, Maria, Josef! Maria! a pod.), ctíme tím jméno Boží, neboť tím ukazujeme = vyznáváme svou poníženost a slabost = bídu a že P. Bůh je všemohoucí a nejvyšší dobrotivý a milosrdný atd.

Ad 2. — Tím ukazujeme, že uznáváme Pána Boha za svého nejvyššího Pána a ukazujeme, se si pokládáme za čest, že tak mocný Bůh je naším Pánem. — Pro jeho slávu horlíme: když nejen sami všecko konáme ke cti a chvále Boží, nýbrž horlivě se o to staráme = horlíme, aby všickni jiní lidé . . .

Ad 3. — Již jsem vám pravil, že přísaha není vždycky hříšná; mnohdy jest přísahy nezbytně potřeba. Když potřebná přísaha má jisté vlastnosti, jak hned uslyšíte, pak jí P. Bohu vzdáváme úctu = uctíváme takovou přísahou jméno Boží = Boha; taková přísaha se pak jmenuje náležitá. Abychom přísahou Pána skutečně uctívali = aby přísaha byla skutečně náležitá, musí míti vlastnosti, které se uvádějí o přísaze v písmě sv.; tam se praví, že se má přísahati v pravdě, v soudu a ve spravedlnosti.

V pravdě přísahá, kdo ví, že to, nač přísahá, jest pravda; že se skutečně stalo nebo nestalo, co přísahou potvrzuje, nebo že míní opravdu splniti, co slibuje. Kdyby nevěděl jistě . . ., kdyby pochyboval . . ., nemá přísahati, neboť pak by nepřisahal v pravdě a hřešil by.

V soudu přísahá, kdo napřed dobře rozváží, zdali věc, kterou chce přísahou potvrditi, jest důležitá a není-li možno, jinak pravdy dokázati. V soudu přísahati znamená také: přísahati z poslušnosti k řádným vrchnostem, které ho vyzvaly, by přísahal; na př. soudce, představený a p.

Ve spravedlnosti přísahá, kdo jen na to přísahá, co je dovoleno, co není hříšno, co neruší = není proti spravedlnosti. Nespravedlivě přísahali na př. někteří židé, kteří pravili, že nebudou jísti ani píti, dokud nezabijí sv. apoštola Pavla. (Sk. ap. XIII. 12.)

Ještě více by se prohřešil, kdo by nespravedlivou přísahu skutečně vyplnil. (Herodes vyplnil přísahu danou dceři Herodiadě; dal skutečně stíti sv. Jana Křt.!) —

Náležitou přísahou (= v pravdě, v soudu, ve spravedlnosti) vyznává člověk víru v Boha vševědoucího, nejvyššího svatého, spravedlivého a všemohoucího a tím tedy P. Boha ctí; proto se taková přísaha ve 2. přík. Božím poroučí. Ale P. Ježíš řekl: Já pak pravím vám, abyste nikterak nepřisahali . . . ! Nezapověděl tím P. Ježíš všelikou přísahu? Nikoliv; tím chtěl jen říci, že křesťané mají vždy upřímnost a pravdu tak milovati, by přísahy nebylo ani potřeba. Že těmi slovy nechtěl přísahy úplně zakázati, můžeme poznati z toho, že On sám přisahal u Kaifáše! A ve sv. písmě st. zákona se vypravuje, že Pán Bůh sám přisahal Abrahamovi a jiným lidem.

Když někdo skládá přísahu = přisahá veřejně před soudem, bývá při tom postaven na stůl kříž a k němu dvě rozžaté svíce; pozdvihuje 3 prsty (palec a 2 vedlejší) pravé ruky k nebi a říká: . . . Tak mi pomáhej Bůh a jeho sv. evandélium!, jakoby chtěl říci: Není-li pravda, co já zde přísahou potvrzuji, pak ať mi Bůh odepre své pomoci a ať nejsem účasten odměny, která se v písmě sv. slibuje spravedlivým! Taková přísaha se jmenuje slavná přísaha. 3 prsty zdvižené připomínají 3 božské osoby; kříž připomíná přítomnost božského Spasitele, a hořící svíce značí světlo věčné pravdy, před kterou se nemůže nic zakryti a utajiti (. yjde pravda na vrch . . . !); ale připomínají také oheň pekelný, který očekává křivopřísežníka. — Pamatujte si, že není potřeba, by se

přísaha konala způsobem tak slavným, aby byla platna! Má-li někdo úmysl, bráti Boha za svědka, již tím přísahá, třebaš by to konal docela soukromě = třebaš by nikdo přítomen nebyl. Taková přísaha se jmenuje soukromá přísaha.

Ad 4. — Věrným plněním slibů dokazujeme lásku k Bohu, neboť když dokazujeme lásku k Pánu Bohu již tím, plníme-li jeho přikázání, dokazujeme ji ještě více tím, jsme-li hotovi činiti nejen co přikázáno jest, nýbrž i to, co nám přikázáno není. Také již ve starém zákoně lidé činili takové sliby Pánu Bohu. (Jakub; Anna, matka Samuelova, dá-li jí P. Bůh syna, že jej zasvěťtí P. Bohu; Panna Maria učinila slib ustavičné čistoty a j.) —

Vyplnění slibů bývá někdy spojeno s velikými obtížemi; a proto jest třeba, by člověk činil takový slib s velikou opatrností a rozvahou. Nedělejte samy nikdy žádného slibu, nýbrž kdybyste chtěly slib učiniti, poraďte se napřed se zpovědníkem! Dobré předsevzetí můžete činiti vždycky, to vás nezavazuje pod hříchem, kdežto slib vás zavazuje pod hříchem . . . atd.

Ad 5. — Abychom to skutečně učinili, máme právě vzbuzovati každý den ráno dobrý úmysl (jak jste již slyšely v otázce 237.). Sv. apoštol Pavel nás napomíná, bychom všecko činili ke slávě Boží = jména Božího: Buďte že jíte nebo pijete nebo cokoliv jiného činíte, čiňte všecko ku slávě Boží! Když takový zbožný úmysl každý den vzbuzujeme, pak zajisté si na něj vzpomeneme v každém pokušení ke hříchu a tím snadněji se budeme chrániti hříchu, neboť víme, že každým hříchem se zneuctívá jméno Boží.

V naučení, které je na konci 2. přikázání Božího obsaženo, jest krátce vyjádřeno všecko, čeho se máme varovati a co máme činiti, bychom 2. přikázání Boží dobře plnili; přečti **Naučení!**

Kdo jakýmkoliv způsobem zhřešil proti tomuto 2. přik. Božímu, musí to na sebe ve sv. zpovědi žalovati. Jak to má činiti, poznáte zase ze „Zrcadla zpovědního“ na str. 182 (Katecheta zase poučí děti a tak učiní u každého přikázání Božího!)

O třetím přikázání Božím.

Počneme se učití o 3. přik. Božím. Jmenuj první 3 přik. Boží! V 1. přik. Božím se poroučí, bychom... věřili; ve 2. přik. Božím... abychom nebrali nadarmo... Ve 3. přik. Božím se poroučí světiti... Všimněte si dobře slov: věřiti, nebráti nadarmo, světiti! Čím věříme? V 1. přik. Božím se tedy poroučí, kterak máme P. Boha ctíti myšlením; ve 2. přik. Božím... , kterak... svými řečmi. A v 3. přik. Božím..., co máme činiti, bychom P. Boha ctili i skutkem.

340. Jak zní třetí přikázání Boží?

Třetí přikázání Boží zní: „Pomni, abys den sváteční světil.“

Co by se mohlo říci místo slova pomni? (Buď dobře pamětliv = nezapomeň světiti = pamatuj dobře, bys...) Který den se rozumí dnem svátečním, a co P. Bůh těmito slovy poroučí, je obsaženo v další odpovědi.

M 341. Co se poroučí v třetím přikázání Božím?

V třetím přikázání Božím se poroučí světiti den Páně.

Který den se rozumí tedy dnem svátečním? Den Páně: t. j. den, který má býti a jest zasvěcen P. Bohu a Jeho službě. A který den máte rozuměti dnem Páně, je vyloženo v odpovědi další, jak hned uslyšíte. Poroučí se tedy... světiti. Co musíme činiti, bychom skutečně dle vůle Boží den Páně světili, je vyloženo také dále; přečti otázku a odpověď 342., J.!

M 342. Který den je dnem Páně?

V novém zákoně je dnem Páně neděle; ve starém zákoně jím byla sobota.

Ve st. zákoně byla dnem svátečním = dnem Páně = dnem od P. Boha za svátek ustanoveným sobota, t. j. sedmý den v týdnu. P. Bůh stvořil celý svět v 6 dnech; sedmého dne pak odpočinul a ten den posvětil = ustanovil za svátek. Proto poručil, by také lidé v ten den odpočívali od práce a by den ten světili = by dělali jen to, čím by Pána Boha oslavovali, velebili, ctili... Musíme i my křesťané zachovávatí desatero Božích přikázání? Musíme tedy i my křesťané světiti den Páně? Ale jako P. Bůh ustanovil ve starém zákoně za den sváteční sobotu, tak pro nás v novém zákoně je ustanovena za den Páně = za den sváteční neděle. Tak ustanovili sv. apoštolové z nařízení Božího. A skutečně již hned tenkrát se světila neděle: ve knize Sk. ap. je psáno, že se křesťané shromažďovali (ke službám Božím) první den po sobotě, t. j. v neděli. Svatý apoštol Jan výslovně nazývá neděli dnem Páně. A proč bylo apoštolům nařízeno od

Pána Boha, by křesťanům poručili místo soboty světití neděli, je obsaženo v další odpovědi.

* 343. Proč je v novém zákoně dnem Páně neděle?

V novém zákoně je dnem Páně neděle:

1. protože P. Ježíš v neděli vstal z mrtvých,
2. protože v neděli seslal Ducha svatého.

Ad 1. — Vzkříšením P. Ježíše bylo dokonáno naše vykoupení!

Ad 2. — Neděle nám tedy připomíná naše posvěcení. Neděle však je také prvním dnem v týdnu a proto nám připomíná i naše stvoření, které P. Bůh začal onen den slovy: Buď světlo! Co nám připomíná neděle? A proto také je každá neděle zvláště zasvěcena nejsv. Trojici: Otcí, Synu a Duchu sv. Na počátku církve svaté bylo také třeba, by se křesťané lišili i zevně od židů; proto bylo zcela dobře ustanoveno, by také jiný den chodili do chrámu Páně a jiný den světili než židé (neboť jinak jich nebylo lze rozeznati)! —

V další odpovědi je vyloženo, co musíme činiti, bychom skutečně neděli světili.

M 344. Kterak světíme neděli?

Neděli světíme, když od prací služebných odpočíváme, předepsaným službám Božím obcujeme a bohumilé skutky konáme.

Přečti dole pozn. 1.! Co poznáváme z těchto slov? Jaká práce se zapovídá v neděli? (Práce služebná.) Co rozumíme pracemi služebnými, je vyloženo v další odpovědi. Ale kdybychom jen od

práce . . . . o d p o č í v a l i, nesvětili bychom ještě neděle, jak Pán Bůh chce. Co musíme ještě konati? Máme sice každodenně P. Bohu vzdávati úctu a Jemu sloužiti, ale přece jest k tomu ustanovena zvláště neděle. Proto v neděli nemáme konati nepotřebných prací, bychom mohli bez překážky sloužiti P. Bohu, a také společných služeb Božích (mše sv., kázání atd.) se účastniti, neboť to je druhá věc, kterou musíme konati, bychom neděli světili. Mimo to potřebuje i tělo odpočinku po práci týdně, neboť jinak by příliš se slablo a stalo by se k práci neschopným. — Kdyby však někdo v neděli jen nepracoval a jen by obcoval = byl přítomen předepsaným službám Božím, tím by ještě neděle náležitě nesvětil. V neděli máme také konati s k u t k y b o h u m i l é, t. j. skutky, které se P. Bohu líbí, které jsou ke cti Boží a ke spasení naší duše. Co činívají hodní křesťané v neděli? (Chodí na mši sv., kázání, křesťanské cvičení, sv. požehnání, ke sv. zpovědi a sv. přijímání, navštěvují nemocné, chodí na hřbitov, dávají almužnu, čtou nábožné knihy atd.) Takové a podobné skutky máme tedy konati v neděli. Lidé oblékají také v neděli lepší, t. zv. s v á t e č n í o d ě v, požívají lepších pokrmův, očišťují (umývají) se v neděli lépe než jindy, čistí příbytek, nářadí atd. To připomíná, že mají také svou duši očišťovati ve s v a t é z p o v ě d i, zvláště v neděli, že ji mají ozdobovati konáním křesťanských skutků, že mají požívatí pokrmu nebeského ve svatém přijímání atd.

Ve všední den pracují lidé, by si zaopatřili, čeho jest jim třeba k zachování tělesného života; v neděli mají zvláště pečovati o to, čeho jest jim třeba k zachování života duchovního. — Která jen práce jest

v neděli zapovězena? Od které práce jenom tedy musíme v neděli odpočívat?

Přečti další otázku a odpověď, J.!

*345. Co rozumíme pracemi služebnými?

Pracemi služebnými rozumíme takové práce tělesné, které obyčejně vykonávají lidé služební a nádenníci, řemeslníci a dělníci továrni nebo jiní dělníci jim podobní.

To jsou tedy všechny práce polní, těžké práce v zahradě, po domě, všechny takové práce, které konají ve všední den rolníci, řemeslníci . . . (a které se obyčejně — ale ne vždy — dělají za peníze, za mzdu). Praví se zde, že služebná práce je práce tělesná, t. j. práce taková, která se koná tělem a napíná síly těla = tělesné; ale jsou to také všechny takové práce, které napínají více tělo než ducha a které mají za účel více tělesné = časné blaho člověka než jeho blaho duševní. Nerozhoduje, jestli někdo práci služebnou koná za peníze nebo zadarmo (= sám pro sebe); taková práce jmenuje se vždy prací služebnou!

V další odpovědi je obsaženo, co se v 3. přikázání Božím zapovídá.

346. Co se zapovídá v třetím přikázání Božím?

V třetím přikázání Božím se zapovídá:

1. služebná práce v neděli bez potřeby nebo bez řádného církevního dovolení;

2. všechno, co neděli znesvěcuje nebo světiti ji překáží, na příklad: nestřídmost a rozpustilé hry, hřšíšné radovánky a jiné věci podobné.

Ad 1. — Jedině se tedy zapovídá v 3. přikázání Božím práce tělesná, těžká, nepotřebná. Kdyby tělesná práce těžká, nepotřebná, za jistých okolností

byla p o t ř e b n o u = kdyby se nezbytně musela konati = kdyby se stala potřebnou, pak přestává býti prací zapovězenou. Na př., když toho = takové práce vyžaduje čest a sláva Boží (stavěti oltáře o Božím Těle, zvoniti, ozdobovati, připravovati chrám Páně — nemohlo-li se to státi dříve!), nebo když toho žádá láska k nám nebo k bližnímu; na př. obsluhovati nemocného i když je to namáhavé (když ho musí přenášeti a pod.), nebo když se stane nějaké neštěstí; kdyby hořel náš dům nebo cizí dům, smíme nositi vodu na hašení; kdyby naše nebo cizí dobytče někam padlo a pod., smíme je vytáhnouti a pomoci mu; krmiti dobytek (popravovati), nositi vodu a dříví potřebné k vaření; kdyby se bořila najednou zeď u domu a pod., směli bychom ji honem podepřiti, opravit a pod.; kdyby se zlomila nebo do vody padla lávka, po které se musí choditi přes vodu atd. (NB. Příklady potřebné a praktické se uvedou mnohé!) Takové práce se mohou konati v ž d y, není to hřích proti 3. příkázání Božímu, proto že se s nimi nemůže odkládati a čekati.

Avšak i skutečná práce služebná se smí někdy konati v neděli a ve svátek; když totiž na př. odkládání s takovou prací nebo přerušení takové práce bylo by spojeno s velikou škodou, pak může dovoliti církevní vrchnost (biskup pro celou diecesi a farář pro svou farnost; ale nikoliv starosta nebo kdokoliv jiný!), by se taková práce konala i v neděli nebo ve svátek. Ale nikdy se nedovolí konati tuto práci místo mše sv. = za mše sv., nýbrž obyčejně až odpoledne po sv. požehnání nebo aspoň až po mši sv. Kdyby však toho bylo velice potřeba, tu i od rána smí se již pracovati, ale ti, kteří povolení dostanou, jsou

povinni jíti nejprve na služby Boží a po nich teprve smějí pracovati. To se může státi na př., kdyby v čas žní po celý týden přšelo a v neděli bylo by krásně, tak že lidé mohli by na poli pracovati a pod.; nebo v železných hutích, v továrnách, ve slévárně a pod. Takové povolení, že se může pracovati v neděli, ohlásí obyčejně p. farář s kazatelny (nebo by to mohl dáti vybubnovati). Továrníci a pod. žádají prostřednictvím p. faráře = farního úřadu, za takové povolení u pana biskupa. — Avšak proti 3. přikázání Božímu se prohřešují nejen ti, kteří sami den sváteční znesvěcují, nýbrž i ti, kteří svým služebným, dělníkům a pod. práce služebné v neděli a ve svátek konati poroučejí!

Dovoleny jsou však v neděli práce takové, při kterých se zaměstnává = unavuje více duch než tělo, kterými se člověk vzdělává. (Učení, psaní, čtení, cvičení v hudbě a pod.)

Ad. 2. — Proti 3. přikázání Božímu by tedy hřešil, kdo by v neděli byl nestřídmý (opil by se a pod.), neboť v neděli má býti křesťan velmi zbožně živ = má světiti neděli = svatě žíti v neděli — a zatím nebyl by ani schopen, aby mohl P. Bohu sloužiti (opilý; jest mu špatně a pod.); nebo kdo by v neděli byl tak rozpustilý při hře a pod., že by nejen sám tím neděli znesvěcoval, nýbrž i jiné by z pobožnosti vyrušoval nebo je od svěcení neděle zdržoval a pod. (Hra v kuželky v neděli dopoledne nebo po poledni místo požehnání!) — Hříšné radovánky mohou býti a bývají obyčejně nebo aspoň často na př. muziky, taneční zábavy, divadla, návštěva hospod, výlety, hony a pod., když se to koná v čas služeb Božích, nebo když se při tom lidé hříšně chovají.

Neděle by se také znesvěcovala tím, kdyby se konal v neděli výroční trh („jarmark“), veřejná dražba, soud; když se prodává v neděli v krámech (= u kupců) v čas služeb Božích; když jsou hospody otevřeny i v čas služeb Božích tak, jako ve všední den (neboť pak mnohý člověk tam jde, nebo tam zůstane místo služeb Božích!) — Neděli také znesvěcuje, kdo pro zábavu jde na výlet, na procházku nebo někam jde a služby Boží tím zanedbává. — Ale nevinná a slušná zábava není v neděli zapovězena!

Kdo neděli jakýmkoliv způsobem znesvěcuje, dopouští se hříchu a velice uráží P. Boha. Co byste řekly o dítěti, které by svého otce právě na jeho svátek (v den jeho jmenin nebo narozenin) uráželo a hněvalo? A podívejte se, právě totéž dělá, kdo neděli jakýmkoliv způsobem znesvěcuje! Proto P. Bůh trestá každého člověka, který neděli znesvěcuje. Již ve starém zákoně bylo znesvěcování dne svátečního (soboty) přísně trestáno. V den sobotní nesměl lid israelský na poušti ani manny sbírat! Jeden muž, který sbíral v den sobotní dříví, byl na rozkaz Boží ukamenován! Tím lépe my, křesťané, v novém zákoně máme svétiti neděli! Svěcením neděle vyznáváme veřejně svou víru; kdo ani v neděli na P. Boha a na spasení své duše nepomyslí, kdo dne svátečního = Páně nesvětí, nejen sám hřeší, ale i jiným lidem dává pohoršení a svádí je, by také neděle nesvětili. Takový člověk, který ani jeden den za týden nevěnuje své duši, spouští se pomalu P. Boha docela a bývá pak živ jako pohan! — Práce, které se konají v neděli bez potřeby, nebývají ani požehnány, nepřinášejí užitku, ale bývají na škodu duši a často i tělu. I přísloví praví (= lidé říkají): Kdo v neděli vydělává, mnohem

více prodělává! — Naopak slibuje P. Bůh těm, kteří svěťí den sváteční, již zde na zemi své požehnání. (III. Mojž. XXVI. 2.) — (Naši předkové říkali: Svět svátek, post se v pátek, nebude ti statek krátek!)

Přečti **Naučení!** K čemu nás vybízejí a napomínají tato slova?

Koho se týkala první tři přikázání Boží, o kterých jste se učily? — Nyní se počneme učit o dalších sedmi přikázáních, které se týkají lidí (nás a bližního), která byla napsána na druhé desce, kterou dal Pán Bůh Mojžíšovi. Kdo jest nám ze všech lidí nejbližší? (Rodiče nebo jejich zástupci.) Proto hned první přikázání na druhé desce týká se rodičů a dětí, a praví se v něm, které povinnosti mají děti k rodičům nebo k těm, kteří jejich místo zastupují. (Poručník, kněz, učitel, kmotr atd.)

O čtvrtém přikázání Božím.

347. Jak zní čtvrté přikázání Boží?

Čtvrté přikázání Boží zní: „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na zemi.“

K o m u to poroučí P. Bůh: ctíti otce svého...? (Dětem.) Jak se jmenují otec a matka dohromady? (Rodiče.) Rodiče a děti dohromady jsou = tvoří r o d i n u. V tomto 4. přikázání Božím poroučí se něco dětem, ukládá jim jisté povinnosti k jejich r o d i č ů m. Ale když 4. přikázání Boží ukládá dětem jisté povinnosti, mají zase děti také jistá práva (= právo na jisté věci = na něco), mají právo žádati něco od svých rodičů. Také rodiče mají zase naopak jisté povinnosti ke svým dětem; tyto povinnosti jim

také P. Bůh ukládá v tomto čtvrtém přikázání. Pán Bůh tedy tímto čtvrtým přikázáním ukazuje = předpisuje, jaký život (poměr) má býti mezi dětmi a rodiči = v rodině. Z rodiny dostává církve sv. své údy, stát dostává z rodiny své občany; mají-li býti údové církve hodní, mají-li býti občané státu hodní, pak musí býti v rodině dobrý život křesťanský. Ze špatné = spuštěné rodiny jsou špatní křesťané (špatní údové církve) i špatní občané; nectí ani Boha ani císaře pána. Z toho poznáváte, že jest velice důležité, by byl v rodině dobrý život křesťanský. A zajisté i Pán Bůh chtěl ukázati, jak je potřeba a jak je důležité, by život v rodině byl spořádaný, dobrý a křesťanský, neboť u žádného jiného přikázání není výslovně připojen trest nebo odměna, který nebo která očekává člověka, bude-li přikázání plniti nebo je přestupovati; jen u tohoto přikázání. — U 4. přikázání připojil P. Bůh slova: „... abys dlouho živ byl...“, jakoby řekl: „Chceš-li, abys dlouho..., pak musíš toto přikázání věrně plniti, sice se obávej mnohých trestů zde na světě i po smrti!“ — Tomuto přikázání se tedy musíte zvláště velmi dobře učiti a zapamatovati si, co se v něm poroučí a zapovídá! Co Pán Bůh poroučí dětem tím, když poroučí: cti otce..., je vyloženo v odpovědi další.

M   **348. Co se poroučí ve čtvrtém přikázání Božím?**

*Ve čtvrtém přikázání Božím se **poroučí** rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost.*

Ad 1. — Prokazovati úctu: děti mají o svých rodičích mysliti jen dobře, mají jim

přáti jen dobrého, mají o nich mluviti jen dobře a slušně jim odpovídati, mají se k nim chovati tak, aby každý poznal, že si svých rodičů váží, že je pokládají za hodné, že se bojí, aby jich nějak neurazily nebo jich na sebe nerozhněvaly. Takovou úctu musí děti míti ke svým rodičům i tenkrát, kdyby i na svých rodičích nějaké chyby viděly! Jako posvátný obraz, kdyby i byl nějak znečištěn, je přece svatým a musíme jej ctíti, tak mají dívky k rodičům míti úctu, i kdyby . . . ; vždyť jsou to přece jejich rodiče, jsou obrazem Božím . . . ! Vzpomeňte si, jak uctivě se choval Josef Egyptský ke svému otci Jakubovi! (Biblická dějprava článek 27. — NB. Připomeň ještě jiný příklad a povzbud' děti, aby jednaly podobně!)

Ad 2. — . . . lásku: děti mají své rodiče míti rády, mají jim přáti všeho dobrého a hleděti, aby jim udělaly radost svým chováním, pilností a pod.; jsou-li zarmoucení, mají hleděti je potěšiti a pod. Lásku svou k rodičům ukazují děti nejlépe tím, když jsou svým rodičům vděčny za všechno dobré, co od nich mají; když se za rodiče každý den modlí, neboť rodiče musejí mnoho pracovati, takže nemají někdy ani kdy, by se mnoho modlili; mají trpělivě snášeti, kdyby rodiče snad byli staří a byli nevrlí nebo by měli nějakou chybu; mají rodičům svým pomáhati v bídě, při práci nebo, jsou-li rodiče nemocni, mají je ošetřovati a je-li potřeba — zavolati i lékaře a pod. Zvláště se mají děti starati o to, by jejich rodiče, jsou-li těžce nemocni, byli zapatřeni; když zemrou, mají jim vystrojiti slušný pohřeb, mají si dobře pamatovati napomenutí, která jim rodiče za živa dávali, a mají se podle nich

říditi, za jejich duši se modliti, a zvláště jejich poslední vůli svědomitě vyplniti a nikdy o nich po smrti špatně nemluvíti.

Děti mají míti rády své rodiče i tenkrát, kdyby je rodiče musili někdy napomínati neb i trestati, neboť toho napomenutí a trestu děti zasloužily, a když je rodiče trestají, chtějí, by se děti napravily a vícekrát nechybovaly. Pro tělo dětí je trest ovšem nepříjemný, ale pro jejich duši je velice prospěšný. (Metla vyháání dětí z pekla!) Kdyby rodiče dětí nezapomínali nebo netrestali, dopouštěli by se hříchu, protože by se děti nepolepšily a mohly by se pokaziti tak, že by nebyly ani spaseny; pak by Pán Bůh sám trestal rodiče za to, že svých dětí netrestali, jako potrestal Heliho. (Biblická dějprava článek 49.)

Ad 3. — . . . poslušnost: když rodiče něco poroučejí dětem, je to zrovna tak, jakoby to poroučel Pán Bůh sám. K čemu stvořil Pán Bůh lidi? (Aby Ho poznali . . .) Velcí = dospělí lidé znají Pána Boha, neboť chodí na kázání a slyší tam, co mají dělati; o ně se stará Pán Bůh, aby byli dobře živi . . . , neboť jim dal svědomí, kterým ustavičně k nim mluví. Ale děti ještě neznají Pána Boha, nemají ještě ani dobrého rozumu, nejsou ještě tak dospěly jak rodiče, a proto Pán Bůh jim dal rodiče, by se oni starali o své děti tak, jako se Pán Bůh stará o lidi dospělé. Co by bylo z dětí, kdyby se rodiče o ně nestarali!! Rodiče tedy u dětí zastupují místo Boží, jsou jako náměstkové Boží = na místo Pána Boha se starají o děti, jak je také obsaženo v další odpovědi.

M 349. Proč mají děti svým rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost?

Děti mají svým rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost, protože rodiče zastupují u dětí místo Boží a jsou po Bohu největšími jejich dobrodinci.

Praví se v této odpovědi, že rodiče jsou po P. Bohu největšími dobrodinci dětí, a to je skutečně pravda: rodiče dávají dětem pokrm, nápoj, šaty, posílají je do školy, by se něčemu naučily, čeho budou později velice potřebovati; to je všecko velice užitečné pro tělo. Ale i o duši dětí se starají rodiče: učí děti se modlití, učí je choditi do kostela, napomínají je a varují přede zlým, trestají je a pod. A proto P. Bůh ve 4. přikázání Božím přísně poroučí, aby děti své rodiče ctily, by jim prokazovaly úctu . . . Z toho, co jsem vám pověděl, můžete již poznati, které děti = kdy se děti prohřešují proti tomuto 4. přikázání Božímu tak přísnému. Ale abyste to úplně dobře věděly a nikdy se takových hříchů nedopouštěly, je v další odp. velmi obšírně a dopodrobna vyloženo, kdy se děti prohřešují proti povinnostem, které mají ke svým rodičům. Která je 1. povinnost dětí k rodičům? Kdy se děti proti této povinnosti — proti povinné úctě, kterou jsou povinni rodičům vzdávati — prohřešují, je vyloženo v odpovědi další.

* 350. Kdy se prohřešují děti proti úctě rodičům svým povinné?

Děti se prohřešují proti úctě rodičům svým povinné:

- 1. když rodiči pohrdají nebo se za ně stydí;*
- 2. když o nich zle mluví nebo se jim posmívají;*
- 3. když se k nim hrubě nebo zpuřně chovají.*

Ad 1. — . . . pohrdají: když si rodičů neváží, když o nich tak myslí, mluví nebo se k nim chovají, že je viděti, že jim na rodičích nic nezáleží. — Stydí: když pokládají za hanbu, že mají rodiče na př. chudobné, nevzdělané a pod. a nechtějí s nimi před jinými lidmi ani mluvit, nechtějí o nich mluvit před jinými lidmi, nechtějí jíti s nimi po ulici, nehlásí se k nim a pod.; to je hřích velmi ohavný. Takové dítě zapomíná, že kdyby nebylo jeho rodičů, že by ani ono nebylo na světě, že by nebylo tím, čím jest.

Ad 2: — . . . zle mluví: když mluví před jinými bez potřeby o jejich chybách, o jejich slabostech, neduzích a pod.; tím je před jinými lidmi snižují. — Posmívají: když si dělají smích z jejich řečí nebo jednání, z jejich chůze, pohybů, když po nich opakují posměšně slova, posuňky atd. (Cham. — Bibl. děj. čl. 8.; Absolon. — Čl. 57.)

Ad 3. — . . . hrubě nebo zpurně chovají: když jim sprostě = neuctivě odpovídají neb ani jim nechtějí odpovídati a s nimi mluvit; nebo sprostě se k nim chovají, jim něco vyčítají, na ně se zlobí, jim vyhrožují nebo je i bijí (ve starém zákoně byl ustanoven trest smrti na toho, kdo by ruku svou vložil na své rodiče = je udeřil); nebo když nechtějí ustoupiti rodičům, nechtějí uznati, co jim rodiče dobře radí nebo poroučejí; když se na ně hněvají atd. Hrubě se chovají ke svým rodičům zvláště ty děti, které pokládají své rodiče jako za své služebníky a nádenníky ve svém domě. (Na venkově v selských domech výměnkář nebo starý otec!)

Přečti dole pozn. 1., jak napomíná P. Bůh děti!

* 351. Kdy se prohřešují děti proti lásce rodičům svým povinné:

Děti se prohřešují proti lásce rodičům svým povinné:

1. *když na rodiče nevraží nebo jim zlého přeje;*
2. *když jim v potřebách nepomahají nebo křehkost jejich trpělivě nesnášejí;*
4. *když se za ně nemodlí.*

Ad 1. — Na rodiče n e v r a ž í, kdo k rodičům nemá žádné lásky, nýbrž proti nim cítí v srdci odpor, nemůže jich ani viděti ani slyšeti = „vystáti“ atd. Kdo na rodiče nevraží, může velmi snadno upadnouti ještě do většího hříchu, že totiž pak docela rodičů nenávidí; velice se prohřešují děti, když přeje rodičům smrti pro příčinu jakoukoliv.

Ad 2. — Z a r m u c u j e rodiče své, kdo se tak chová, že rodiče nad tím mají žalost a bolest v srdci, že jsou nad tím smutni, nebo když jim způsobí = zavíní nějakou ostudu, mrzutost, hanbu a pod., takže se rodiče musejí zlobiti = hněvati. Vzpomeňte si, kterak bratři Josefovi zarmoutili staříčkého otce Jakuba neb Absolon otce Davida!

Ad 3. — Děti by hřešily proti svým rodičům, kdyby jim nepomáhaly v tom, čeho rodiče potřebují buď pro duši nebo pro tělo, jak jste již slyšely. (Otázka 348. . . lásku . . .) — Děti také nesmějí býti netrpělivy proti rodičům ani tenkrát, kdyby rodiče měli skutečně nějakou chybu nebo vadu, na př. kdyby neviděli nebo nedoslýchali, kdyby nemohli už nic dělati, kdyby měli slabou paměť, slabý rozum, kdyby byli netrpělivi (domrzavi; starý člověk je jako malé dítě); kdyby se na ně děti hned pro každou maličkost zlobily a jim na jevo dávaly jakýmkoliv způsobem svůj hněv, prohřešovaly by se proti lásce...

Přečti dole poznámku 2., kterak Pán Bůh napomíná děti!

Ad 4. — . . . za ně se nemodlí; neboť to je přísná povinnost dětí, jak jste již slyšely. (Ot. 348. . . . lásku . . .)

* 352. Kdy se prohřešují děti proti poslušnosti rodičům svým povinné?

*Děti se prohřešují proti **poslušnosti** rodičům svým povinné, když jejich rozkazů, napomínání a výstrah nedbají.*

Rozkazů . . . nedbají: když buď úplně si jich nevšímají a jich neplní, a odmouávají na takové rozkazy, nebo dělají zrovna něco jiného než rodiče poroučejí; nebo rozkaz rodičů vykonávají jen ledabylo, ledajak, na oko, aby rodiče oklamaly, jen dokud se rodiče na ně dívají; nebo je vykonávají špatně, na polovic a nerady, když neposlechnou hned, nýbrž až je rodiče musejí několikráte napřed napomenouti; když se při tom zlobí, reptají, potichu nebo nahlas nadávají nebo i klejí a pod.; kdyby nechtěly dělati práci, jíti do kostela, varovati se špatných společníků, špatné hry a pod., jak jim rodiče poroučejí nebo zakazují.

Napomínání a výstrah: t. j. když je rodiče k dobrému povzbuzují a vedou, když jim radí, kterak by se mohly uvarovati hříchu, kterak by mohly něco nejlépe udělati a pod., nebo když je varují přede hříchem (před krádeží a pod.), před neštěstím, a ony si toho nevšímají. Když děti rozkazů . . . nedbají, mají rodiče právo a povinnost své děti za to kárati a trestati, a děti se nesmějí proti trestu brániti, proti rodičům povstati, jim utíkati a pod., nýbrž mají pokorně trest přijímati, protože vědí, že chyby. Když se tedy dítě nějak provinilo proti rodičům, má

je odprositi a slíbiti, že se polepší. Kdyby se stalo, že by rodiče mysleli, že některé dítě něco zlého udělalo, a ono je nevinno, smí se takové dítě hájiti a rodičům vyložiti, že toho neučinilo; ale kdyby mu rodiče neuvěřili a přece by je trestali, pak i tenkrát má se trestu pokorně podrobiti; nezasloužilo si ho sice tentokráte, ale má si pomyslit, že už mnohokrát zasluhovalo trestu a nebylo trestáno, protože rodiče o tom ani nevěděli nebo mu odpustili a pod.

Pamatujte si dobře, že děti nesmějí okrádati rodičů (bráti jim peníze a pod.), neboť toho rodiče nechtějí a zakazují to dětem. Čeho děti potřebují, za to mají rodiče poprositi.

V další odpovědi je vyloženo, která odměna čeká děti, jež 4. přík. Boží dobře zachovávají.

M 353. Co slíbil Bůh dětem, které otce a matku ctí?

Dětem, které otce a matku ctí, slíbil Bůh v tomto životě ochranu a požehnání, v budoucím pak věčnou blaženost.

Hodné děti tedy Pán Bůh již zde na zemi chrání od rozličného neštěstí na duši i na těle a dává jim mnoho milostí a dobrodiní pro tělo a pro duši. Vzpomeňte si na Josefa Egyptského, kterak ho Pán Bůh chránil a kterak mu žehnal, kterak byl povýšen! Protože Pán Bůh sám slibuje hodným dětem tak veliké požehnání, proto také rodiče za své hodné děti P. Boha prosí o toto požehnání, žehnají jim = dávají jim požehnání, t. j. modlí se nad nimi, dělají jim kříž na čele a při tom prosí P. Boha, by dětem žehnal. To činívají rodiče zvláště tenkrát, když dítě jde z domu do

světa (do učení, do služby atd.), nebo na smrtelném lůžku a jindy, a Pán Bůh tuto prosbu rodičův o požehnání pro děti velmi rád a hojně vyplňuje, neboť to slíbil. Je vám známo, že lidé říkají: Požehnání rodičů domy staví..., t. j. . . . — Přečti dole pozn. 2! — Obyčejně bývají hodné děti dlouho živý. Někdy však i hodné dítky brzy umrou; když totiž P. Bůh předvidá, že by snad později ve svém životě mohly zhřešiti atd., raději je povolá k sobě dříve — činí to tedy z lásky k jejich duši!

A která odplata čeká hodné děti na věčnosti? — Přečti, jakého trestu musejí se báti děti, které...

M 354. Čeho je se obávati dětem, které otce a matku nectí?

Dětem, které otce a matky nectí, je se obávati v životě tomto kletby Boží, v životě pak budoucím věčného zavržení.

Co čeká zlé děti již v tomto světě, v tomto životě? (Kletba Boží.) To znamená, že se musejí báti = mohou jistě očekázati, že se na nich vyplní tresty, kterými Pán Bůh hrozí dětem, které přestupují 4. přikázání Boží. Pán Bůh takovými tresty hrozí, jak poznáte z poznámky 2.; přečti ji! Pán Bůh tresty skutečně za nehodné děti posílá. (Chám synové Heliho, Absolon.) Jako trestal Pán Bůh již ve starém zákoně nehodné děti, tak posud trestá nehodné děti tím, že na ně dopouští rozličné nehody a neštěstí, nemoc, bídu; nedaří se jim práce nebo to, co podnikají, Pán Bůh jim nedává tolik milostí, jako dětem hodným, takže snadno upadají do hříchu a třeba v něm i zemrou;

dopouští na ně hanbu, nepřátelství, nevděk od jiných lidí atd. Takových dětí nehodných, nezvedených nemá nikdo na světě rád, každý se jich štítí a vyhýbá jim . . . Největší trest však čeká nehodné děti teprve na věčnosti, jestliže se nepolepší a nenapraví, — totiž věčné zavržení, neboť svým hříšným chováním k rodičům dopouštějí se hříchů smrtelných.

Že děti mají svým rodičům prokazovati úctu atd., každý uznává a také každý snadno chápe, proč to mají dělati. Ale z další odpovědi se dovíte, že nejenom rodičům máme prokazovati úctu, nýbrž i jiným lidem.

355. Komu jsme mimo rodiče ještě povinni prokazovati úctu, lásku a poslušnost?

Mimo rodiče jsme ještě svým představeným povinni prokazovati úctu, lásku a poslušnost.

Koho tedy mimo své rodiče musíme ještě ctíti, milovati a poslouchati? Co se v této odpovědi praví, jest ještě lépe vyloženo dole v poznámce 4.; přečti ji! Vidíte tedy: Jako každé dítě musí své rodiče ctíti (i kdyby rodiče měli nějakou chybu nebo hříšný zvyk atd., protože jsou to jeho rodiče), tak i my všickni musíme ctíti své představené, ať jsou dobří = zbožní, hodní a mírní, nebo ať jsou hříšní, zlí a přísní, protože jsou to naši představení. Abyste dobře věděly, kdo je naším představeným, přečteme si další otázku i odpověď.

* 356. Koho rozumíme slovem „představený“?

Slovem „představený“ rozumíme pěstouny a učitele, mistry a hospodáře, duchovní a světské vrchnosti.

Vypočítej tedy, komu mimo rodiče musíme vzdávat úctu, lásku a poslušnost! Z toho tedy poznáváte, že když se modlíme ve 4. přík. Božím: cti otce svého i matku svou . . . , že jméno otec a matka neznamená jenom naše rodiče, nýbrž také všechny jiné osoby, které naše rodiče zastupují (= místo nich se o nás starají atd.), anebo zároveň s nimi se také o nás starají. A proto jak se máme chovati ke svým rodičům, tak se máme chovati i ke všem těmto osobám.

Představení dětí jsou na prvním místě pěstounové. Pěstounové (pěstouni) se nazývají lidé, kteří si vezmou k sobě cizí (obyčejně) chudé dítě a starají se o to dítě tak, jakoby bylo jejich, jakoby byli jeho rodiče. (NB. Připomeň pěstouna Páně — sv. Josefa!) Vychovávají dítě jako rodiče; proto se jim také říká vychovatelé, a ten, koho si pěstounové k sobě vzali, jmenuje se schovanec, schovanka. Pěstounům musejí schovanci prokazovati úctu, lásku . . . jako rodičům. — Když dětem zemře otec, dostanou poručníka (je ustanoven od úřadu), a ten se stará o děti, dokud nejsou dospělé; zastává je atd. a také jim poroučí, jakoby byl jejich otec. — Učitelé (nebo učitelky) jsou osoby, které místo rodičů děti vyučují a vychovávají (obyčejně ve škole), protože rodiče nemají tolik času nebo ani neumějí tak děti vyučovati a vychovávati jako učitelé, kteří se tomu zvláště učili ve školách = mnoho let na to studovali; a ten, koho učitelé učí a vychovávají, jmenuje se žák nebo chovanec. — Kdo pak jsou mistři? To jsou řemeslníci, u kterých se někdo učí řemeslu, u kterých je tedy za učeníka. Mistři také zastupují rodiče, neboť rodiče nemohou svých dětí naučiti každému řemeslu, kterému se učiti chtějí a kterým se potom

mají živiti. — Hospodáři (hospodyně) jsou osoby, u kterých někdo slouží, na př. za děvečku, za pacholka, za pasáka a pod.; ten, kdo slouží = kdo je ve službě, jmenuje se s l o u ž í c í = služebník = čeledín = služka (dohromady se jim říká služebnictvo = čeládka) = jejich podřízení. Hospodáři (hospodyně) zastupují také rodiče, neboť vzali služebné do svého domu, do své rodiny, musejí jim dávatí jídlo, šaty atd., musejí se starati o jejich duši zrovna tak, jako jejich rodiče.

Koho ještě musíme ctíti jako své rodiče? (Vrchnost . . . .) V každé společnosti musí býti představený, který by se staral o to, by všickni členové společnosti zachovávali pořádek; který by rozkazoval, co mají dělati a čeho nemají dělati atd. Tito představení se nazývají vrchnost, a ti, kteří jich musejí poslouchati, jmenují se poddaní. V této odpovědi mluví se o vrchnostech duchovních a světských; z toho vidíte, že jsou dvoje vrchnosti: duchovní a světské. — Duchovní vrchnosti starají se o duši věřících a nařizují, co mají věřící činiti, kterak mají P. Bohu sloužiti, by jedenkrát mohli býti spaseni. Kdo pak jsou duchovní vrchnosti? — Světské vrchnosti starají se o pořádek zde na zemi: v obcích, v zemích, v celé říši, a musejí o to pečovati, by mezi poddanými nebylo hádek, aby se nikomu neubližovalo, by se nedělala škoda, křivda a pod., by se každý mohl poctivě živiti, by poddaným nikdo nebránil vyznávatí jejich náboženství atd.

Pamatujte si, že každá vrchnost na světě, ať duchovní, ať světská, zastupuje samého Pána Boha, jsou místo Boha zde na světě, bychom věděli, jak se máme chovati. Vládou jen jmenem Božím, na místě

Božím. Napíši vám na tabuli, abyste viděli, kdo jsou ty vrchnosti, které zastupují Boha:

B ů h.

Duchovní vrchnost:	Světská vrchnost:
Papež, biskupové, kněží (farář atd.).	Císař (král atd.), místodržitel, hejtman, starosta, otec (hospodář, mistr atd.).

P o d d a n í :

Věřící.	Občané, děti, služební, učni, tovaryši, dělníci atd.
---------	---

Koho poslouchá, kdo poslouchá kněží? biskupa? papeže? Koho poslouchá, kdo poslouchá otce? starosty? hejtmana? místodržitele? císaře? Koho neposlouchá...? atd.

Všem těmto osobám — duchovním i světským vrchnostem — musíme tedy prokazovati úctu, lásku a poslušnost, jako svým rodičům. Nyní tedy již dobře víte, že 4. přikázání Boží neukládá dětem toliko povinnosti k jejich rodičům, nýbrž i k . . . .

Ještě jednu povinnost ukládá toto přikázání dětem = mládeži: kterak se totiž má mládež chovati k lidem starým. O tom také hned uslyšíte; ale přečti napřed otázku a odpověď 357., J.!

* 357. Čím se prohřešují podřízení proti svým představeným?

Podřízení prohřešují se proti svým představeným zvláště:

1. *neposlušností, leností a nevěrností;*

2. *na cti utrháním, pomluvou a rušením pokoje;*

3. *sváděním jejich dětí a domácích.*

Ad 1. — Proto že všech těchto hříchů, které se v této odpovědi vypočítávají, mnozí lidé často se dopouštějí, máte je zde výslovně uvedeny, byste se jich varovaly a nikdy proti svým představeným se jich nedopouštěly. Kdo se rozumí slovem představený? Kdo se rozumí zvláště slovem podřízený? (Zvláště služební = čeled, tovaryši, ale i jiní, kteří mají nad sebou jakéhokoliv představeného.)

. . . . neposlušností: když služebníci, tovaryši a j. svého hospodáře, mistra atd. neposlouchají v tom, co se týká služby = práce, nebo jejich spasení, v čem tedy poslouchati jsou povinni, když si jejich rozkazů neváží, nedbají nebo jen špatně a na oko je vykonávají, dopouštějí se hříchu proti svým představeným. Ale ve věcech hříšných jich nesmějí poslouchati (na př. šiditi, krásti, lháti a pod.). A proč hřeší, když neposlouchají? (Představení zastupují Pána Boha.) Ani tenkrát nesměli by býti podřízení neposlušni svých představených, kdyby byli zlými a hříšnými atd. Povím vám krásný příklad. (Jakub u Labana. Biblická dějprava čl. 17.)

. . . . leností: když místo práce zahálejí a čas maří zbytečným povídáním (plkáním) a pod. způsobem; tak dělají škodu svým představeným, nejsou k nim spravedliví.

. . . . nevěrností: když se nestarají o majetek, o všecky věci, o všecko v domě svých představených tak, jakoby to bylo jejich vlastní; na př., když okrádají své představené nebo nechají jiné lidi krásti na jejich poli, louce, v lese, v domě atd. a nezabrání tomu a neřeknou toho svým představeným; když roz-

dávají z majetku svých představených bez jejich dovolení nebo i proti jejich zakazu; když se nestarají o jejich dobytek, špatně obdělávají jejich pole, nešetří jejich nářadí, náčiní a poú.

Ad 2. — .... na cti utrhaním a pomluvou: když vykládají cizím lidem bez potřeby o chybách svých představených nebo i takové věci povídají, které nejsou pravdivy; když v y n á š e j í cizím lidem, co doma slyšeli = když dělají klevety atd.

.... rušením pokoje: když se chovají tak, že pak povstávají proto v domě hádky a křiky mezi nimi a představenými nebo v rodině, ve které slouží; na p ř. n a v á d ě j í na někoho, chodí pozdě v noci domů = toulají se, nechtějí chodit do kostela atd.

Ad 3. — .... sváděním: na p ř. děti nebo ostatní čeládku nebo domácí ke krádeži, ke lži, k neposlušnosti, ke klevetám, k na cti utrhaní, klení, opilství, nevěrnosti atd.

Vidíte, kolik je to hříchů, kterými se může špatný podřízený prohřešiti proti svým představeným. — Abyste dobře věděly, kterak se má hodný podřízený chovati ke svým představeným, přečteme si z Bibl. děj. st. zákona čl. 15. o Eliezerovi, služebníkovi Abrahamovu!

Také proti vrchnostem duchovním i světským se prohřešují mnozí lidé. Některé ze hříchů, kterými se zvláště prohřešují, jsou uvedeny v další odpovědi.

*** 358. Kdo se prohřešuje zvláště proti duchovním a světským vrchnostem?**

Proti duchovním a světským vrchnostem prohřešuje se zvláště:

1. kdo je drze haní a tupí;
2. kdo se jim protiví a proti nim se bouří.

Koho zastupují všechny vrchnosti na světě? (Pána Boha.) Přečti dole pozn. 1.! Duše, t. j. člověk; není mocnosti = není vrchnosti; zřízený = ustanovený.

Ad 1. — Kdo tedy haní nebo tupí vrchnost, je to tak, jakoby hanil a tupil samého P. Boha, který vrchnosti ustanovil. Drze haní..., kdo beze vší příčiny, beze všeho práva nebo pro nepatrnou příčinu na vrchnosti nadává a je snižuje, pomlouvá, zavrhuje a pod.; tak nesmí nikdo mluvit o vrchnostech, ani tenkrát ne, kdyby vrchnosti světské něco nesprávného poroučely, jako nesmíte rodičů haněti....

Ad 2. — Ještě horšího hříchu se dopouští, kdo se vrchnostem protiví, t. j. kdo se nechce dobrovolně podrobiti jejich rozkazům nebo při tom nadává, se zlobí, reptá, kleje a pod.; kdo se proti nim bouří, t. j. kdo úplně vypoví poslušnost svým vrchnostem a užívá proti nim násilí, by se jich zbavil, by je odstranil. (Revoluce, attentát, spiknutí, nihilisté....) — V Bibl. děj. máme několik příkladů, kterak se poddaní prohřešili tímto způsobem proti svým vrchnostem. (Absolon, čl. 57.; Kore, Datan, Abiron, čl. 42.; desáté pokolení, čl. 63.) — Kdo se takovým způsobem prohřešuje, není věrným poddaným ani císaře ani církve svaté a proto nejen Pán Bůh jej trestá, ale i zákon světský i církve sv. trestá takové lidi. (Ot. 193.) — Přečti nyní otázku a odpověď 359., J.!

359. Kdy nesmíme rodičův a představených poslouchati?

Rodičův a představených nesmíme poslouchati, když něco hřšného přikazují.

To jsem vám připomenul již dříve. Samy zajisté dovedete pochopiti, že ve hříšných věcech, nesmíme nikoho poslouchati, tudíž ani rodičů, ani představených (a vrchností). Čí místo zastupují rodiče, představení...? Poroučí Pán Bůh někdy lidem něco hříšného? Mají tedy rodiče, představení... právo, poroučeti něco hříšného? A kdyby přece něco hříšného poručili, pak přestávají v hříšné věci býti zástupci Božími, pozbývají práva a moci, něco takového poroučeti, a proto bychom jich nemusili, ba ani nesměli poslechnouti. Přečti, co se praví dole v poznámce 2.! Tak odpověděli apoštolé vysoké radě židovské, když jim zakazovala hlásati učení Kristovo, které jim Kristus Pán poručil kázati všem národům! A tak bychom musili říci a tak se chovati i my, kdyby nám rodiče nebo představení... poroučeli něco hříšného; a kdybychom i měli za to trpěti, nesmíme jich poslechnouti! Sv. mučníci raději umřeli = dali se umučiti, než by byli poslechli a dělali něco hříšného. Vzpomeňte si na starce Eleazara nebo sedm bratří machabejských! (Bibl. děj. čl. 85., 86.) — Nyní si přečteme, co jsem vám připomenul již dříve.

360. Kterak se má chovati mládež k lidem starým?

K lidem starým má se mládež chovati uctivě.

Slovem otec a matka rozumějí se tedy ve 4. přík. Božím i lidé staří; a jako se mají děti chovati uctivě ke svým rodičům, podobně se mají chovati uctivě i k lidem starým, neboť lidé staří zaslужují úcty = jsou lidé ctihodní, protože na světě mnoho zkusili; a když jim Pán Bůh popřál vysokého stáří, můžeme z toho poznati, že jistě plnili 4. přík.

Boží, neboť vysoký = dlouhý věk je odměna za věrné plnění 4. přikázání Božího („aby dlouho žil byl...“). Staří lidé jsou tedy příkladem = vzorem pro mládež, že i ona má věrně plnit 4. přikázání Boží. — Kdo by se choval ke starým lidem neuctivě, toho trestá P. Bůh často již zde na zemi. (Eliseus. Bibl. děj. čl. 67.)

Ale pamatujte si, že se musíte uctivě chovati i k takovým osobám, které sice nejsou ani vašimi rodiči nebo představenými, učiteli, vrchnostmi a pod., ale zastávají důležitý úřad nebo jsou hodné, dělají mnoho dobrého a pod. (Starý pan učitel, pan farář na odpočinku, cizí učitel, kněz, cizí panovník a pod.)

Přečti naučení! Pamatujte si dobře, k čemu vás napomínají slova tohoto naučení!

O pátém přikázání Božím.

Jak zní páté přikázání Boží? Přečti z katechismu ot. a odp. 361., J.!

361. Jak zní páté přikázání Boží?

Páté přikázání Boží zní: „Nezabiješ.“

Někoho zabiti, znamená: někoho připravit o život = vzít někomu život. Co se slovem nezabiješ zapovídá, je vyloženo dále.

M 362. Co se zapovídá v pátém přikázání Božím?

V pátém přikázání Božím se zapovídá, sobě nebo bližntmu na těle nebo na duši škoditi.

Kdo někomu naschvál škodí na těle nebo na duši, má při tom zlou vůli = dělá to zlo-

volně nebo má při tom zlý úmysl = dělá to zlomyslně. A jen takto zlovolně a zlomyslně škoditi... se zapovídá v 5. přík. Božím. — Všimněte si dobře, že se praví v této odpovědi: sobě nebo bližnímu...; tudíž nejenom ten se prohřešuje proti 5. přík. Božímu, kdo bližnímu zlovolně a zlomyslně škodí na . . . , nýbrž i ten, kdo sám sobě . . .

Praví se v této odpovědi: na těle nebo na duši! Člověk má totiž dvojitý život: je živo jeho tělo = žije podle těla; — to jest život tělesný. Ale člověk jest a má býti živ také podle duše; to jest duševní život. Takový duševní život má člověk tenkrát, když je v milosti Boží, neboť pak jeho duše může býti věčně živa v nebi. Život tělesný trvá jen do smrti člověka, t. j. tak dlouho, dokud se duše neoddělí od těla. Život duševní trvá tak dlouho, dokud je člověk v milosti Boží. — Kdo dává člověku obojí život: tělesný i duševní? (P. Bůh.) Smí tedy někdo sám sobě nebo jinému vzíti tento život? Jako jediný = sám Pán Bůh všem lidem život (tělesný a duševní) dal, tak zase On jediný smí lidem život vzíti, a nikdo jiný! P. Bůh nám život dává, bychom mohli zde na světě spravedlivě žít a jednou za to přijít do nebe. A proto Pán Bůh také chrání dvojitý život každého člověka: tělesný i duševní pátým přikázáním a přísně zapovídá tímto přikázáním, sobě nebo jinému škoditi na těle nebo na duši. — V dalších 2 odpovědích je vyloženo, kdo se dopouští hříchu proti svému životu nebo proti životu bližního na těle.

363. Kdo škodí sobě na těle?

Sobě škodí na těle, kdo si život bere neb ulcracuje nebo jej bez potřeby v nebezpečství vydává.

Kterým způsobem může se tedy člověk prohřešiti proti svému životu tělesnému? Sám sobě bere život, kdo sám sebe zlovolně a zlomyslně připravuje o život = svůj život ničí; na př. kdo se oběsí, zastřelí, utopí a pod. Kdo sám sobě život bere = sebe vraždí, jmenuje se sebevrah, a hřích, kterého se tím dopouští, jmenuje se sebevražda, a to úmyslná = dobrovolná sebevražda, protože to udělal úmyslně a při zdravém rozumu. To jest smrtelný hřích! A takové úmyslné sebevraždy se dopouští také, kdo činí jen p o k u s = pokusí se sebe zavraždití = o život připraviti, třebaš se mu to nepodařilo a on zůstal na živě! Na př. polkl by jed, aby se otrávil, ale zatím někdo to zpozoroval a honem zavolal lékaře, který mu pomohl; nebo by se věšel, ale provaz se s ním strhal a pod.; nebo se chtěl utopiti, ale lidé jej vytáhli z vody; nebo se střelil, ale netrefil se dobře a zůstal na živě a pod. — Ale často se stává, že si někdo také vezme život = sebe zavraždí, ale neudělá to zlovolně a zlomyslně, nýbrž na př. proto, že jest pomaten na rozumu nebo blbý = nemá rozumu a nemůže za to! Takový člověk nemá hřichu, neboť to neudělal úmyslně. Taková sebevražda se jmenuje neúmyslná = n e d o b r o v o l n á sebevražda. Ale kdyby byl tím sám vinen, že se pomátl — na př. z opilství a pod. — a pak by sebe zavraždil, má za to hřích. — Taková sebevražda, když se člověk rázem = najednou (nebo aspoň z krátka = brzy) o život připraví nebo aspoň připraviti pokusí, jmenuje se sebevražda h r u b á (= velká = hrozná).

Avšak svému životu tělesnému škodí i ten, kdo si život úmyslně nějak u k r a c u j e = zkracuje = nechce býti tak dlouho živ, na jak dlouho mu P. Bůh život

vyměřil; nebo když je tím vinen, že jeho pozemský život netrvá tak dlouho, jak Pán Bůh chtěl, nýbrž že musí umřítí spíše. Tohoto hříchu se' dopouští na př., kdo jest nestřídmý v jídle, pití, kdo je zlobivý, kdo dělá hříchy nečistoty a pod., kdo se příliš rmoutí — zkrátka: kdo si nějak na zdraví škodí; kdo se svévolně poraňuje (zvláště nebezpečně), kdo se přetěžuje přílišnou prací a nepřeje svému tělu odpočinku; kdo si z lakoty nepopřeje potřebného pokrmu, nápoje, šatů, příbytku atd.; kdo v nebezpečné nemoci nechce zavolati lékaře a nechce užívatí léků, nebo užívá léků, kterých ani nezná a které mohou snadno býti nebezpečny atd.

Hříchu proti 5. přík. Božímu mohl by se dopustiti také, kdo by si přál umřítí, protože by nechtěl trpěti, co P. Bůh na něho seslal. Není však takové přání hříšné, když někdo na př. snáší veliké bolesti a proto sobě přeje, by jej raději P. Bůh k Sobě povolal, jen když jest při tom odevzdán do vůle Boží = ponechává to na vůli Boží. Taková žádost — umřítí — může býti také záslužnou, kdyby totiž někdo přál sobě smrti, by co nejdříve byl u P. Boha v nebi. (Př. — apoštol Pavel.)

Škodí svému životu také ten, kdo se bez potřeby v nebezpečí vydává; na př. kdo by se koupal nebo klouzal na nebezpečných, zakázaných místech; kdo by bez potřeby lezl na vysoké stromy, skály, zdi a pod. (akrobati hřeší!); kdo by jedl nezdravé ovoce; kdo by požíval věcí, kterých nezná; kdo by pil vodu uhřát, chodil náhle z horka do zimy a naopak; v zimě by se pořádně neoblékl, ačkoli má potřebný oděv; kdo by zacházel neopatrně se zbraní a pod. Kdo sobě života ukracuje nebo jej v nebezpečí

vydává, dopouští se sebevraždy je m n é (= nenáhlé). — Avšak někdy člověk úmyslně vydává svůj život v nebezpečí a ví dobře, že docela jistě o život přijde a skutečně také o něj přijde — a přece nemá za to hříchu, ba má za to ještě zásluhu! To je tenkrát, když někdo svůj život vydává v nebezpečí nebo jej obětuje z lásky k Pánu Bohu, jak činili sv. mučéníci nebo z lásky k bližnímu, by mu život zachránili, na př. lékař, kněz v čas nakažlivé nemoci, kdo opatruje nakažlivě nemocné; při požáru, povodni a pod. — Ale kdo si život bere nebo ukracuje nebo vydává do nebezpečí bez potřeby, zlomyslně a svévolně (protože sám to chce) a úmyslně, hřeší velmi těžce: prohřešuje se proti P. Bohu, který sám jediný je Pánem našeho života; On nám dal život, On jediný nám jej může zase vzít. Sebevrah škodí nejvíce s o b ě samému = své duši, protože toho těžkého hříchu nemůže již pokáním napravit — připravuje se tedy o život věčný. Sebevrah škodí také svým příbuzným, neboť jim působí zármutek, hanbu a škodu. Škodí i jiným bližním, protože jim dává pohoršení. Škodí st á t u, neboť jej připravuje o jednoho občana; škodí sv. církvi, neboť ji připravuje o jednoho úda. Proto církev svatá trestá sebevraždu tím, že odpírá sebevrahům církevní pohřeb, t. j. nesmí jich pochovati kněz, nýbrž jen hrobař je zahrabe, a nesmějí býti ani pochováni na místě posvěceném (mezi ostatními věřícími na hřbitově), nýbrž v koutě na hřbitově, na odděleném, neposvěceném místě; nesmějí mítí ani kříže na hrobě, neslouží se za ně mše sv., nemodlí se za ně . . . . Z toho můžete poznati, jak hrozný hřích je úmyslná sebevražda! — Přečti další otázku a odpověď, J.!

364. Kdo škodí bližnímu na těle?

Bližnímu škodí na těle, kdo jej bezprávně usmrcuje nebo zraňuje, nebo kdo mu přikořím a hrubostí života ukracuje.

Jako sebe nesmí nikdo dobrovolně a zlomyslně usmrtiti, tak také . . . ani jiného člověka. (Zvíře ano, ale nesmí je týrati, trápiti bez potřeby!) Ale praví se v této odpovědi ještě bezprávně, t. j. když k tomu nemá práva. Kdo takto bezprávně někoho zabíjí, jmenuje se vrah, a hřích, kterého se dopouští, jmenuje se vražda. Kdo jediný má právo vzíti život některému člověku? (P. Bůh.) — Ale P. Bůh dal toto právo také vrchnostem, které ustanovil na světě místo sebe; mají tedy právo, by někoho usmrtily, na př. velikého zločince nebo vraha a pod., protože jsou nebezpečni všem lidem; mohou jej tedy odsouditi na smrt, na př., aby byl oběšen, zastřelen a pod.; za to soudce, kat a pod. nemá hřichu! Také je dovoleno někoho usmrtiti ve válce, by byla zachráněna vlast; vojáci tedy nemají hřichu, když hájili vlast a někoho při tom zastřelili. (Ale naschvál a bez potřeby jindy než ve válce a pod., nesmějí nikoho zastřeliti!) Také by se nedopustil vraždy, kdo by byl přepaden od někoho a nemohl by zachrániti se před smrtí jinak než tím, že by toho, kdo jej přepadl, zabil. — Kdyby někdo z neopatrnosti nebo nedbalosti, ale beze zlého úmyslu, někoho o život připravil, nedopustil by se tím sice vraždy, ale měl by hřích (třeba i smrtelný) za to, že nebyl dosti opatrným (na honě, zedník na stavbě a pod.); o tom uslyšíte ještě později. (Ot. 674.)

Když někdo na jiného čeká — číhá ve skrytém místě a pak ho z nenadání přepadne a zabije, dopouští

se hříchu, který se jmenuje úkladná vražda (= strojil mu úklady); jest úkladný vrah. Když někdo jiného zabije proto, by ho mohl okrásti = oloupiti o peníze a pod., dopouští se loupežné vraždy; jest loupežný vrah. Oba tyto hříchy jsou mnohem těžší než vražda obyčejná!

Každá vražda je smrtelný hřích a tak hrozný, že se o něm praví v Písmě sv., že volá do nebe o pomstu (= hřích do nebe volající, jak později uslyšíte). Proto P. Bůh jej trestává strašným způsobem již zde na světě i na věčnosti. (Kain, Herodes a j.)

Ale bližnímu škodí na těle i ten, kdo jej zraňuje. (NB. Vyloží se přiměřeně. dle: sebe poraňuje — otázka předešlá!)

.... život ukracuje....; takového příkoří se dopouští, kdo jiným působí velikou starost, zármutek, bolest, žalost a pod.; na př. tím, že je pomlouvá, na cti jim utrhá, něco jim vyčítá a pod. ....;

.... hrubosti se dopouští, kdo s jiným člověkem nakládá mnohem přísněji, tvrději, necitelněji, než je spravedlivo a potřeba, na př. kdyby ho příliš trestal (bil, tloukl, kopal a pod.); kdyby mu ukládal příliš těžkou práci (nádenníkovi, dělníkovi); kdyby mu nedal potřebného pokrmu, nápoje atd.

Ale z toho, co jste slyšely, poznáváte, že škodí bližnímu na zdraví, na těle i ti, kteří falšují nějak pokrmu a nápoje, takže jsou potom nezdravé; nebo když někdo prodává nezdravé léky nebo nemocného špatně ošetřuje a pod.

Posud jste slyšely jen o skutcích, které se zapovídají v 5. přík. Božím a kterými se člověk proti tomuto příkázání Božímu prohřešuje. Ale z další od-

povědi poznáte, že mimo tyto skutky, ještě mnoho jiného se zapovídá v 5. přík. Božím!

* 365. Hřeší-li se proti pátému přikázání Božímu toliko skutky?

Proti pátému přikázání Božímu nehřeší se toliko skutky, nýbrž i nenávisť a závist, hněvem a žárlivostí, spláním a klením a vůbec vším, co může být příčinou tělesného poškození bližního; také jest hříšno, z omrzlosti nebo zoufalosti sobě nebo bližnímu smrti přát.

Z této odpovědi poznáváte, že v 5. přík. Božím se zapovídají nejen skutky . . ., nýbrž i všecko to, co k těmto skutkům — vraždě, poranění, příkoří, hrubosti atd. — vede = co může být snadno jejich příčinou. Některé takové hříchy jsou zde vypočítány. Co jest první, co může být příčinou . . .?

Nenávisť: nenávisti se dopouští, kdo má velice nerad svého bližního, kdo cítí proti němu v srdci veliký odpor, ošklivost, takže ho nemůže a nechce ani vidět ani o něm slyšet! Přečti dole z pozn. 1. jen první řádek! — Kdo svého bližního nenávidí, hledí mu škodit, a tak často povstává z nenávisti i vražda... (Kain, bratří Josefovi, židé!)

Závist: tohoto hříchu se dopouští, kdo jinému štěstí a dobrých věcí nepřeje, a kdo cítí nad tím zármutek, když se jinému vede dobře; kdo o jiném nerad slyší na př. chválu; hledí jeho čest pokazit a kde může mu škodit, jak onen ďábel v ráji. Z takové závisti pochází velmi často i vražda. (Kain; bratří Josefovi; židé a j.)

Hněv: hněvu se dopouští, kdo bez rozumné příčiny a příliš cítí ve svém srdci hořkost a nenávist proti svému bližnímu, a kdo je tím pobouřen

a rozčilen tak, že se mu chce nějak pomstiti. (Herodes, fariseové a j.!) — Z takového hněvu povstávají obyčejně hádky, rvačky a pod., které pak často bývají příčinou poranění a zabití bližního. (Uveď známý příklad!) — Přečti z pozn. 1. druhý a třetí řádek! T. j. tak jako vražedník má býti souzen!

Žárlivost: žárlivosti se dopouští, kdo má nezřízenou touhu a snahu po tom, aby něco dobrého měl a užíval jen sám a nikdo jiný a kdo má při tom ustavičnou starost, úzkost a strach, že by také někdo jiný mohl to dobré míti nebo ho užívat, a že by on byl tím nějak zkrácen. Takový člověk nepřeje jiným dobrého, co má a požívá sám, jen sobě toho přeje (= je sobecký) a proto hříšně a přílišně se snaží, aby nikdo jiný neměl podílu na jeho dobru, a hledí tomu všemožně zabrániti. Nenávidí každého, zlobí se na každého, podezřívá každého a hledí škoditi každému, třeba ho i ze světa zprovoditi, by neměl podílu na jeho dobru. (Saul proti Davidovi — Bibl. děj. čl. 53.)

Spílání: . . . , kdo dává bližnímu nadávky, potupná, škaredá jména, dává mu přezdívký, jemu se posmívá a vysmívá, jej posměšně nápodobí v řeči, chůzi, pohybech a pod. Takové řeči a chování vedou obyčejně k hádce, ruznicím, ke rvačce, ba i k poranění, i ke vraždě.

Klení: Co je klíti? (Ot. * 333.) Tím tedy, když někdo bližnímu něco zlého přeje na duši nebo na těle, prohřešuje se také proti 5. přík. Božímu, neboť kdyby mohl, sám by mu to zlé udělal.

A vůbec všecko . . . : to jsou na př. hádky, nesváry, všeliké urážení bližního, co zde ani vypočítáno není a nemůže býti, neboť je toho velmi mnoho.

Co se ještě praví na konci této odpovědi? Kterak nesmí nikdo ani sobě samému smrti přát? (Z netrpělivosti, z omrzelosti = že ho všecko na světě mrzí = nic ho netěší, nebo ze zoufalství a pod.) — Jako nikdo nemá žádného práva na svůj život, tak tím méně smí smrti přát takto hříšně jinému. Kdyby skutečně někdo byl takový, že by nás velice trápil, rmoutil a pod., máme se za něho modliti, by jej Pán Bůh napravil, nebo by sám nějak učinil, by nás ten člověk přestal trápit, rmoutiti a pod.; ale z netrpělivosti . . . jemu smrti přát nesmíme!

Až posud jste slyšely, kterými hříchy člověk může škoditi sobě nebo bližnímu na těle. V dalších 2 odpovědích je vyloženo, kterými hříchy . . . na duši.

366. Kdo škodí bližnímu na duši?

*Bližnímu škodí na **duši**, kdo mu dává pohoršení.*

To znamená: kdo je příčinou, že bližní se stal horším, že se dopustil nějakého hříchu, že se naučil klít, lhát, krásti a pod. Kdo se tohoto hříchu dopouští, je vyloženo v další odpovědi.

367. Kdo dává bližnímu pohoršení?

*Bližnímu dává **pohoršení**, kdo mu vlastní vinou slovem anebo skutkem zavdává příležitost ke hříchu nebo jej snad i úmyslně ke hříchu svádí.*

Pohoršení tedy dává, kdo . . . zavdává příležitost, nebo i . . . Praví se v této odpovědi: kdo vlastní vinou . . .; z toho vidíme, že když někdo bez vlastní viny . . ., že tím nehřeší. Vlastní vinou zavdává někdo jinému příležitost ke hříchu, když dobře již napřed ví = předvídá, že . . ., nebo aspoň má věděti a může věděti, že slovo,

které mluví nebo to, co dělá nebo to, co zanedbává, velmi snadno může býti příčinou, že někdo, kdo ho slyší, nebo vidí = pozoruje, dopustí se nějakého hříchu — a přece to mluví, přece to dělá, přece to zanedbává, ačkoliv by to nemusel mluvit, dělati, zanedbati. Nebo když někomu také radí nebo poroučí hřešiti atd. (devatero cizích hříchů!), ale zvláště, když se chová nebo mluví nemravně = oplzle, když chodí nestydatě oblečen, když se obnažuje před jinými, když maluje někde škaredé obrázky nebo píše něco škaredého; kdo mluví proti víře, rozšiřuje knihy, noviny a spisy nevěrecké; kdo dává jiným špatný příklad. — Tím více se prohřešuje, kdo něco hříšného mluví již s tím úmyslem = úmyslně, by někoho svedl ke hříchu.

O tom, kdo řečí, jednáním a pod. některého člověka byl sveden ke hříchu = se dal svést ke hříchu, říká se, že vzal pohoršení = že byl pohoršen = se pohoršil. Když však někdo se pohorší dobrou = správnou = dovolenou = nehříšnou řečí, jednáním a pod. jiného člověka, není tím vinen onen druhý člověk, nýbrž sám ten, kdo se pohoršil. Tak se pohoršovali na př. farizeové nad řečí a jednáním P. Ježíše, tak že Mu nadávali, spílali, křivě Jej podezřívali, křivě obžalovali, až i zabili. Měli k tomu příčinu? Mluvil kdy Pán Ježíš něco hříšného? Proč se pohoršili? (Proto, že byli zlí, zlomyslní, bezbožní.) Podle farizeů se jmenuje takové pohoršení *farizejské*. Mnozí lidé to dělají podnes jako farizeové: když je někdo napomíná, kárá atd., zlobí se, nadávají, klejí, mstí se atd. Kdo má za to hřích? (Oni sami.) — Abyste poznaly, jak hrozný hřích je pohoršení, přečti, co sám P. Ježíš řekl o těch, kteří dávají pohoršení, jak je to obsaženo dole v pozn. 1.! Ale také samy

dovedete pochopiti, že pohoršení je hřích hrozný! Jak dlouho je člověk dle duše živ? Čím se ztrácí milost posvěcující? Když tedy někdo dává pohoršení jinému, je tím vinen, že onen člověk ztrácí milost posvěcující a že může býti na věky zavržen, jestliže se honem nenapraví, neboť může náhle umřít! Kdo tedy dává pohoršení, jest náhončím a pomocníkem samého ďábla; připravuje lidi o spásu duše, pro kterou Kristus Pán trpěl a umřel. Mimo to člověk pohoršený = svedený svádí zase = pohoršuje zase jiné, a tak se šíří záhuha duší čím dále více. A jak těžko jest napravit tento hřích! Obyčejně to není ani možno, by se úplně napravilo, co bylo pohoršením pokaženo. Proto řekl Kristus Pán: „Běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení pochází....!“ Proč by mu bylo lépe, kdyby byl utopen? Protože by pak nemohl dávat jiným pohoršení a nevaloval by na sebe ještě větších trestů.

Není zde v katechismu zvláštní otázky a odpovědi, kdy škodí někdo sobě na duši, protože to všichni víte. Čím škodí sobě člověk na duši? (Hříchem.) Vidíte tedy, že hřešiti (= vůbec všechny hříchy) se zapovídá i tímto 5. přík. Božím.

V další odpovědi máme konečně obsaženo, co se v 5. přík. Božím poroučí.

* 368. Co se poroučí v pátém přikázání Božím?

V pátém přikázání se poroučí, bychom :

- 1. o život svůj a duši svou pečovali;*
- 2. s bližním v pokoji a svornosti žili;*
- 3. každému dobrý příklad dávali;*
- 4. škodu, kterou jsme bližnímu na těle nebo na duši způsobili, zase napravili.*

Ad 1. — Protože se zapovídá v 5. přík. Božím sobě na těle a na duši škoditi, tím zároveň zase (samo sebou) se poroučí, bychom o svůj život tělesný i duševní (tělo i duši) se starali, bychom dělali všecko, co prospívá a je zdravo pro tělo a co prospívá duši; neboť kdo se nestará o..., kdo zanedbává..., tímtež již svému tělu a duši škodí. Máme bližnímu prokazovati dobrodiní tělesná, pomáhati mu v potřebách tělesných, na př., potřebuje-li oděvu, noclehu, obydlí, pokrmu, ošetřování, léku a pod. (NB. Probere se dle sedmero tělesných skutků milosrdenství!)

Ad 2. — Protože nepokoj, nesvornost, hádky a pod. vedou často k poranění nebo i k zabití bližního, proto se poroučí 2., bychom..., neboť tím podporujeme jeho život tělesný, jeho zdraví, spokojenost atd...., i jeho život duševní, neboť může pak lépe se starati o svou duši, nemusí se zlobiti, hádati..., nemusí hřešiti. Pán Ježíš praví: „Blahoslavení pokojní; nebo synové Boží slouti budou.“ Chceme-li tedy býti syny Božími, musíme raději křivdu snášeti, než bychom s jinými měli sváry a různice. (Příklad: Abraham a Lot.)

Ad 3. — Protože zlým příkladem se dává bližnímu pohoršení a duše jeho se jako zabíjí (pro sebe), poroučí se 3., a bychom.... — Vidí-li někdo dobré příklady, bývá povzbuzen, aby jich následoval, a tím se stává lepším a ctnostnějším. Proto napomíná Kristus P.: „Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“ Nemáme se jimi chlubit, ale máme je kopati, bychom se P. Bohu líbili a svým příkladem jiné povzbuzovali, by také

dobré skutky konali a tím Pána Boha oslavovali. — Máme bližnímu prokazovati dobrodiní duchovní, na př. napomínati jej, poučovati atd. (NB. Probere se dle sedmera duchovních skutků milosrdenství.)

Ad 4. — Nestačí tedy jenom toho litovati a z toho se vyzpovídati a již toho nedělati, když jsme někomu nějakou velkou škodu na duši nebo na těle způsobili, nýbrž tu škodu musíme zase napravit. Všechných malých škod na těle a na duši ani nemůžeme napravit, protože je jich mnoho a ani o nich někdy nevíme; proto postačí, když jich jen litujeme, podruhé neděláme, jich se chráníme a za to tím více dobrého hledíme bližnímu učiniti. Ale kdyby na př. někdo bližního těžce poranil, takže by potřeboval lékaře, lékův atd., musí ten, kdo ho poranil, všecko zaplatiti, nahraditi něco za bolest, co prozahálel atd. Kdyby někdo někoho zabil, musí se pak postarati o jeho manželku, děti atd. Kdyby někdo někomu na duši těžce uškodil pohoršením anebo svedením, musí pohoršení napravit ctnostným životem, aby zase každý na něm viděl dobrý příklad (opilec a pod.), musí se starati o to, aby ten, koho svedl ke hříchu, se vyzpovídal atd. Kdybyste někdy v životě měly na svědomí takový hřích proti tělu nebo duši bližního, poraďte se při sv. zpovědi zpovědníka; on vám řekne, co máte činiti, byste to zase napravily.

Páté přikázání Boží: „Nezabiješ!“ vztahuje se sice na lidi; ale přece nám také připomíná, že nemáme ani zvířat bez potřeby hubiti nebo jim škoditi, je trýzniti = trápiti. V písmě sv. se praví. „Spravedlivý (člověk) pečuje také o život dobytka svého; ale srdce bezbožných je ukrutné“. Přísl. XII. I zvířata jsou tvorové Boží; kdybychom

tedy se zvířaty svévolně nakládali a je trýznili, uráželi bychom tím také Pána Boha. — Smíme sice zvířata škodlivá hubiti, nesmíme jich však trápiti a jim bez potřeby bolest působiti; nesmíme jich prací a nákladem přetěžovati a nemilosrdně je bítí atd. Kdo je necitelný ke zvířatům, bývá ukrutným a nelitostným i k lidem. Mnozí, kteří ve svém mládí se zvířaty ukrutně nakládali a je trýznili, nakládali pak, až vyrostli, podobným způsobem i s lidmi a dopouštěli se pak i vraždy. (Domitian a j. — NB. Zde se připomene prakticky, co se týká týrání zvířat, vybírání mládat a pod., zvláště na venkově!)

Přečti „naučení“! — Pamatujte dobře na to!

O šestém přikázání Božím.

(NB. Při vysvětlování hříchů proti 6. přikázání Božímu třeba je veliké opatrnosti, aby se dětem neřeklo více než třeba a by se neužívalo výrazů, kterými by duše ještě nevinné mohly býti pohoršeny nebo na něco upozorněny, co jim posud bylo neznámo. Avšak i tím by se mohlo dětem škoditi, kdyby se jim neřeklo, co jim vzhledem k 6. přik. Božímu věděti třeba; mnozí zajisté se dopustili hříchů proti 6. přik. Božímu proto, že se jim nedostalo o nich potřebného poučení a spasitelné výstrahy. Katecheta toto přikázání Boží musí vyložiti tak, aby děti nebyly jen podpíchnuty k dalšímu přemýšlení a hloubání, nýbrž aby měly úplnou jistotu, co jest hříchem proti 6. přik. Božímu a co nikoliv. Hlavní věcí jest, aby katecheta volil vhodných slov = výrazův a by mluvil o věci té zvláště vážně a ne zlehka, jakoby na tom mnoho nezáleželo!)

Jako 5. přikázáním hájí Pán Bůh život těla a duše, tak 6. přikázáním hájí Pán Bůh čistotu těla i duše.

369. Jak zní šesté přikázání Boží?

Šesté přikázání Boží zní: „Nesesmilníš“.

Slovem „Nesesmilníš!“ zapovídá Pán Bůh všechny myšlenky, žádosti, řeči a skutky, které jsou nemravné, necudné, nestydaté, nepočetné, jakož i všechno, co k takovým myšlenkám . . . svádí. P. Bůh chce a poroučí nám tím slovem, aby naše myšlenky . . . byly vždycky mravné, cudné, čistotné, početné.

M 370. Co se zapovídá v šestém přikázání Božím?

V šestém přikázání Božím se zapovídá:

- 1. všechno, co porušuje čistotu nebo stydlivost;*
- 2. všechno, co k porušení čistoty svádí.*

Ad 1. Čistotný je, kdo se vždy dle těla a dle duše (tělem a duší) čistě chová a všeho nečistého se varuje. Říkáme, že má ctnost čistoty. Čistota je tedy ctnost. (NB. Čistota je nadpřirozený od P. Boha vlitý dar, který činí člověka trvale schopným a ochotným, aby přemahal a varoval se nečistých chťičův a žádostí, které ruší stydlivost.)

Stydlivý jest, kdo se bojí, vyhýbá a úzkostlivě varuje všeho nečistého a nemravného. Kdo se takto chová, o tom říkáme, že má ctnost stydlivosti. Stydlivost je tedy také ctnost. (NB. Stydlivost je cit, který dal P. Bůh člověku, a kterým člověk poznává, co je nečistého = zač se musí stydět, i když mu toho nikdo neřikal, a který

člověka zdržuje = odvrací od věcí nečistých a kdyby se člověk něčeho takového nechránil, hned ho kárá a vyčítá mu to.) — Čistotu a stydlivost porušovati znamená: něco mysliti, mluvití . . . , co se protiví čistotě a stydlivosti = čím čistota a stydlivost trpí škodu (= se seslabuje, kazí, otupuje atd.) Všecky věci, které porušují . . . , jmenují se nepočestné = nečisté = nemravné = nestýdaté a jsou hříšny a zakázány v 6. přikázání Božím.

Ad 2. — To tedy, co je příčinou, že pak člověk nečistě myslí, si přeje . . . nebo co je příčinou, že onen cit = stydlivost se pak ve člověku neozývá a nemůže ozývati tak, jak by měl, aby člověka odvrátil od něčeho nečistého.

V dalších 2 odpovědích je vyloženo všecko, co se praví v této odpovědi.

371. Co porušuje čistotu?

Čistotu porušují:

- 1. dobrovolné nepočestné myšlenky a žádosti;*
- 2. nepočestné řeči, žerty a pfsně;*
- 3. nepočestné pohledy a všecky nepočestné skutky.*

Ad 1. — Pravil jsem vám, že ctnost čistoty je: schopnost a ochotnost přemáhati = varovati se všeho nečistého. Kdo však má dobrovolné (= nemusil by jich míti) nečisté myšlenky a žádosti, tím jeho schopnost a ochota — varovati se = přemáhati všechno nečisté — je seslabena; stává se méně schopným a méně ochotným, varovati se = přemáhati všecko nečisté; porušuje tedy = kazí = ničí svou ctnost čistoty = čistotu (jako kdo sebe poraňuje, porušuje své zdraví a není pak tak schopným k práci ani tak ochotným k práci, neboť je mu pak těžká,

jako když je nemocen). — Když v někom povstávají nečisté myšlenky, ne bývá to vždy už samo sebou hříchem, neboť člověk za to někdy nemůže, že mu něco takového na mysl přišlo (zaslechne škaředé slovo, píseň, zahlédne něco takového atd.); proto se praví v katechismu, že dobrovolné . . . Toliko ten se prohřešuje myšlenkami proti 6. přík. Božím, kdo v takových myšlenkách má zalíbení = když se mu líbí = je rád, že mu napadly, a kdo se při nich dobrovolně zdržuje. Ale kdo nečisté myšlenky v sobě hned potlačuje = hledí se jich zbaviti = na ně zapomenouti, nemá hříchu žádného.

Také není každá nečistá žádost hned hříchem; zapovídají se v 6. přík. Božím jenom dobrovolné nečisté žádosti, kterým člověk chce vyhověti = jim povoluje = jim se nebrání, je rád, že mu napadly a v nich si libuje a hledá příležitost, aby je mohl vyplniti.

Ad 2. — Zrovna tak porušuje svou čistotu, kdo něco nečistého, nemravného mluví, zpívá nebo nemravné žerty dělá; tím vším ještě více poraňuje a seslabuje svou ochotu a schopnost, aby mohl a chtěl zůstati čistým.

Ad 3. — Svou čistotu porušuje také, kdo se dívá na nečisté věci, obrazy, předměty, nebo kdo dělá něco nečistého = nemravného, nebo když svým tělem anebo některým údem svého těla dává na jevo něco nečistého = nemravného. Přečti dole pozn. 1.! — V další odp. je vyloženo, co může býti snadno příčinou = co ponouká = svádí k porušení čistoty

* 372. Co svádí k porušení čistoty?

K porušení čistoty svádí:

1. *všetečnost očí;*

2. *nemravné obrazy a čtení nemravných knih a spisův;*

3. *nepočestnost v oděvu;*

4. *příliš volné obcování s osobami druhého pohlaví a lehkovážná společnost;*

5. *neslušné tance, divadelní hry a představení;*

6. *zahálka a nestřídmost v jídle a pití.*

Ad 1. — Vše tečným očima jest, kdo rád všecko vidí; kdo se rád dívá na neslušné věci, na nestydaté obrazy, sochy a pod., a každý, kdo svévolně obrací oči své na věci, od kterých by je měl odvracet (Chám); tím povstávají v něm snadno nečisté myšlenky a žádosti . . .

Ad 2. — Nemravné obrazy jsou takové, na kterých je vyobrazeno něco nečistého = nestydatého, na př. úplně nahý člověk a pod. — Nemravné knihy jsou knihy, ve kterých se vypravují nestydaté věci. Čtením takových knih vzbuzují se nečisté myšlenky a žádosti, čtení takových knih ponouká tedy k nečistotě.

Ad 3. — Oděvem přikrývají lidé své tělo nejen proto, by se před zimou, deštěm a pod. chránili, ale také proto, aby šetřili stydlivosti = pro stydlivost. Již Adam a Eva, když po spáchaném hříchu poznali, že jsou nazí, skrývali se pod stromy a zakrývali se a Pán Bůh jim dal oděv, aby se mohli přikrýti. Kdo se neodívá tak, jak se na pořádného člověka sluší, kdo svého těla nepřikrývá slušně oděvem, dopouští se nepočestnosti v oděvu; sám nemá studu (= nezná hanby) a tím ponouká také jiné ke hříchu nečistoty. (Oblékání, svlékání, koupání, záchody!)

Ad 4. — P o h l a v í je dvojí: mužské a ženské. Každé obcování (= mluvení, chození, bydlení atd.) není hříchem; někdy musejí býti pospolu osoby mužského a ženského pohlaví (ve škole, v kostele, při práci, doma atd.) Ale když se spolu bez potřeby scházejí a při tom takové řeči a žerty si dovolují, za které by se před hodnými lidmi stydět musily, tu se říká, že obcují příliš volně... a takové obcování ponouká k nečistotě. — Také ponouká k nečistotě, když někdo chodí mezi takové lidi, kteří nemravně mluví a se chovají, neboť pak mu tam napadnou také takové myšlenky, nebo se dá s nimi do řeči a mluví a chová se pak tak nemravně jak oni.

Ad 5. — (O neslušném tanci mnoho ne-
vysvětlovati, neboť je to pro děti choulostivé; cítí samy, když se někdo chová neslušně!) Neslušná divadla a představení (komedie, cirkus, arena a pod.!) jsou ta, ve kterých se představuje něco neslušného, nepočestného, nebo jsou tam lidé (na jevišti) oblečení nestydatě, chovají se a mluví nestydatě, takže kdo se na to dívá, musí se stydět a červenat a snadno pak myslí na něco nečistého, nebo mu napadne i nečistá žádost... Na taková divadla a představení choditi nesmíme!

Ad 6. — Když někdo nepracuje, ničím se nezaměstnává, říkáme o něm, že zahálí; takové zahálení = zahálka svádí k nečistotě. Písmo svaté praví, že zahálka jest počátkem všech hříchů, neboť když člověk nepracuje, povstávají v duši jeho rozličné i hříšné myšlenky a žádosti (jako ve stojaté vodě je plno ošklivých zvířátek...) Z další odpovědi poznáte, co máte dělati . . .

M 373. Co máme činiti, jsme-li v pochybnosti, je-li něco proti šestému přikázání Božímu?

Jsmeli v pochybnosti, je-li něco proti šestému přikázání Božímu, nesmíme toho činiti. nýbrž máme rodičů nebo zpovědníka prositi za poučení.

Rodičův ani vel. pána ve zpovědnici se nemusíte báti nebo styděti otázati se na takové věci; oni vám rádi poradí a povědí, jak se máte chovati a vysvětlí vám, nač se jich otážete. Jiných lidí se na takové věci neptejte; oni by se vám třeba smáli!

Hříchy proti 6. přikázání Božímu jsou velice ohavné, ošklivé a škaredé; proto se jmenují nečistota. Jako každá nečistota = špína (NB. Lid mnohdy před dětmi zaměňuje smilstvo za svinstvo!) se nám protiví a oškliví, tak se nám mají protiviti a oškliviti i tyto hříchy, a proto se jich máme bedlivě chrániti. V další odpovědi jsou uvedeny 3 hlavní důvody, proč se máme hříchů nečistoty velmi bedlivě chrániti.

374. Proč se máme hříchů proti čistotě zvlášť pečlivě chrániti?

Hříchů proti čistotě se máme zvlášť pečlivě chrániti:

1. Protože hříchy tyto, ba i zcela dobrovolné nečisté myšlenky, jsou hříchy těžké;

2. protože poskvrňují nejen duši, nýbrž i tělo člověka, kteréž jest chrámem Ducha svatého;

3. protože mají nad míru hrozná následky.

Ad 1. — Je každá nečistá myšlenka a žádost hříchem? Kdy jenom je . . .? A co čeká člověka, kdyby zemřel ve hřichu smrtelném?

Ad 2. — Přečti dole pozn. 2., abyste věděly, co nám P. Bůh praví o těchto hříších! — Když se někdo dopustí hříchu nečistoty, je tím hříchem jeho duše tak zohavena = pošpiněna, jako kdyby někdo na krásný obraz hodil kus bláta nebo něčím jej pomazal. Hřích nečistoty snižuje člověka tak, že se podobá zvířeti; zvířata nejsou čistotna = cudna, nestydí se před lidmi dělati věci, za které se každý člověk stydí; zvířata nemají stydlivosti, protože nemají rozumu a nesmrtelné duše, ale člověk má rozum a nesmrtelnou duši a má svědomí! A proto také P. Bůh hříchy nečistoty velmi přísně trestá, jak se praví 3.

Ad 3. — Takové následky hříchu nečistoty jsou, že P. Bůh je přísně trestá často již zde na zemi (potopa, Sodoma); nečistota odvrací duši člověka více než každý jiný hřích od P. Boha, od zbožnosti, naplňuje ho nechutí k P. Bohu a svatým věcem; zaslepuje jeho rozum a činí jeho vůli zatvrzelou, takže pak ani nerozumí tomu, co o P. Bohu slyší, a polepsiti se nechce; oslabuje paměť, svádí k nevěře a pod., připravuje o zdraví, ničí i život, přivádí člověka do hanby a bídy, bývá příčinou zoufanlivosti a uvrhuje člověka do věčné záhuby.

Posud jsem vás učil o tom, co se v 6. přikázání Božím zapovídá. Přečti nyní další otázku a odp., J.!

375. Co se poroučí v šestém přikázání Božím?

V šestém přikázání Božím se poroučí:

1. *bychom v myšlenkách a pohledech, slovech a skutcích počestní a stydliví byli;*

2. *bychom užívali prostředků k zachování čistoty potřebných.*

Ad 1. — Kdo se vždy dle těla i duše čistě chová a všeho se varuje, čím se čistota a stydlivost uráží, nazývá se počestným a stydlivým; říkáme, že miluje čistotu. Čistota je ctnost velmi krásná! Čistotný a stydlivý člověk je podoben samým andělům! A jak Pán Bůh čisté duše miluje, ukázal již tím, že vyvolil za matku svého Syna čistou Pannu a za jeho pěstouna vyvolil sv. Josefa, který čistotu vždycky zachoval. Kristus P. miloval nejvíce mezi svými apoštoly sv. Jana, protože byl úplně čistotným. P. Ježíš také nazval blahoslaivenými ty, kteří jsou čistého srdce, a slíbil jim, že budou viděti Boha. Ve Zjev. sv. Jana se praví, že ti, kteří milují čistotu, budou v nebesích P. Ježíši nejbliže. Ale již i zde na zemi požívají lidé čistotní a stydliví veliké vážnosti a lásky ode všech lidí řádných.

Ad 2. — Prostředky k zachování čistoty jsou všechno to, čím se člověk může uchrániti hříchu nečistoty. Co má člověk dělati, by se uchránil nečistých myšlenek, žádostí, řečí a skutků, je vyloženo v odpovědi další.

376. Kterých prostředků máme užívati, abychom čistotu zachovali?

Abychom čistotu zachovali, máme:

- 1. nebezpečností a příležitostmi k nečistotě se varovati;*
- 2. za zachování čistoty se modliti a co nejčastěji svaté svátosti přijímati;*
- 3. pokušení rychle odpírati a Pána Ježíše i Marii Pannu důvěrně vzývati;*
- 4. pamatovati, že Bůh všechno vidí, a že každé chvilce můžeme umřítí.*

Ad 1. — To znamená, že se máme chrániti všeho toho (osob, míst, věcí, pohledův atd.), co obyčejně bývá příčinou, že někdo poruší čistotu a stydlivost, co by tedy mohlo snadno i nám býti nebezpečným a snadno by nám mohlo zavdati příležitost k porušení čistoty nebo stydlivosti. Nesmíme tedy choditi na taková místa nebo do takových společností, kde bychom mohli něco viděti nebo slyšeti, čím se čistota a stydlivost porušuje; nesmíme zacházeti s takovými lidmi, kteří o nečistých věcech mluvívají nebo nečisté žerty tropí a pod. Rozumní lidé říkávají: Špatné společnosti kazí dobré mravy.

Ad 2. — Modlitba je velmi dobrým prostředkem k zachování čistoty. V písmě sv. se praví, že nikdo se nemůže zdržeti od hříchu nečistoty, komu by P. Bůh neudělil k tomu potřebné pomoci = milosti; této pomoci Boží můžeme však sobě vyprositi jen modlitbou. Proto se máme často a zbožně modliti: Neuvoď nás v pokušení! a pod. Máme také často a dobře = hodně přijímati sv. svátosti (pokání a nejsv. svátost oltářní), protože jimi býváme posilněni, bychom mohli v pokušení zvítěziti. Nejsvětější svátost oltářní nazývá se nebeským lékem proti hříchu a je pokrmem pro duše, by duše mohly býti živы pro nebe, neboť Kristus P. sám řekl: „Kdo jí mé tělo . . . ve mně přebývá a já v něm . . . má život věčný . . .“ Jan VI. 57.

Ad 3. — T. j. abychom rychle odporovali = bojovali proti pokušení, bychom je přemáhali, neboť kdo nepřemáhá hned pokušení k nečistotě, nepřemůže tak snadno ani žádosti, která v něm povstane, a snadno se dopustí i nečistého skutku. (NB. Přirovnej k jiskře . . . plamen . . . požár!) — Někdy takového pokušení

nelze tak snadno přemoci = zahnati, ale konečně přece se to podaří, když s pevnou důvěrou prosíme P. Ježíše, P. Marii, sv. anděla strážného, sv. Josefa, sv. Aloisa, sv. Stanislava, sv. Anežku a j., aby se za nás u P. Boha přimluvili, by nám dal potřebnou sílu a milost, abychom pokušení překonali. A protože nevíme, kterou chvíli takové pokušení může na nás přijíti, — a když přijde, snadno bychom mohli zapomněti vzývati P. Ježíše, P. Marii . . . , — proto každý den hned ráno při ranní modlitbě nebo když jste ráno v kostele a pod. vzývejte je důvěrně; ale zvláště v každém takovém pokušení!

Ad 4. — Dobře jest také pamatovati vždy na to, že P. Bůh jest všudypřítomný a vševědoucí, že anděl strážce jest všude při nás; pamatovati na smrt, soud, peklo . . . ; zabývati se něčím užitečným, požívati střídmě pokrmův a nápojů, dělati v čas pokušení svatý kříž, nositi při sobě svěcenou věc a p.; takovými prostředky lze čistotu zachovati!

Přečti „naučení“! Pamatujte si dobře, co se praví v tomto naučení!

O sedmém přikázání Božím.

Co chrání = hájí P. Bůh v 5. přikázání Božím? . . . v 6. přik. Božím? V 7. přik. Božím hájí P. Bůh jmění = majetku = statku člověka.

377. Jak zní sedmé přikázání Boží?

Sedmé přikázání Boží zní: „Nepokradeš“.

Čeho hájí P. Bůh tímto přikázáním? Majetkem = statkem = jměním se nazývá všecko to, co někdo má, co někomu patří; na př. šaty, peníze, dobytek,

dům, zahrada, pole, les a pod. Kdo má majetek, nazývá se majitel = majetník. Majetku může člověk nabyti rozličným dovoleným způsobem, neboť P. Bůh dal člověku k tomu právo, když řekl: „Učiníme člověka . . . : a ať panuje nade všemi zvířaty i nade vší zemí!“ — O svůj majetek se také stará každý lépe než kdyby všecko patřilo všem (obecný majetek!), byl by nepořádek, neboť jednou by se starali o společný majetek všichni, podruhé zase nikdo; někteří by nechtěli pracovati, jiní by se na ně zlobili, a tak by byly ustavičné hádky. (NB. Kde jsou socialisté, bude třeba o této věci promluvit jasně, názorně a obšírněji, ale jméno socialista se ani nevysloví; však děti to samy poznají a řeknou!) — Majetku může nabyti někdo tím, že na př. zdědí dům a pole po rodičích . . . ; nebo něco dostane darem; nebo je pilný a šetrný a tak si nahospodaří = naschrání peníze a za ně si rozličné věci koupí. — Kterak P. Bůh tímto přikázáním hájí = chrání majetku člověka, nebo-li: co se zapovídá . . . , jest obsaženo v odpovědi další.

M   **378. Co se zapovídá v sedmém přikázání Božím?**

V sedmém přikázání Božím se zapovídá, škoditi bližnímu nespravedlivě na jeho majetku nebo statku.

Slovem „Nepokradeš“! nezakazuje se tedy toliko krásti = krádež, nýbrž i škoditi nespravedlivě = každá nespravedlivá škoda . . . Praví se zde: nespravedlivě . . . t. j. kdo při tom jedná nespravedlivě a beze všeho práva, kdo dělá bližnímu na jeho majetku, čeho on nezasloužil. — Kdyby to nebylo nespravedливо, nebylo by to

hříchem. (Na př. mimo všecko nadání jsme učinili někomu škodu; ve válce, v úřadě a pod.) — Kdo takovou nespravedlivou škodu dělá bližnímu . . . je vyloženo dále.

379. Čím se škodí bližnímu nespravedlivě na jeho majetku?

Bližnímu se škodí nespravedlivě na jeho majetku:

1. *krádeží a loupeží;*
2. *lichvou a podvodem;*
3. *nespravedlivým zadržováním cizího majetku;*
4. *dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku.*

Zde se tedy vypočítává 6 hříchů, kterými . . . Které jsou ty hříchy? Kdo se těchto hříchů dopouští, nebo-li: kdo se jimi prohřešuje, je vyloženo v odpovědích dalších.

* 380. Kdo se prohřešuje krádeží?

Krádeží se prohřešuje, kdo potajmu a bezprávně cizí majetek bere.

např. krádeží čího jmění
Krádeže se tedy dopouští, kdo 1. bere, 2. majetek, 3. cizí, 4. bezprávně = proti rozumné vůli majitele, 5. potajmu = by ho při tom nikdo neviděl, a nemá úmyslu, věc tu vrátiti. Z toho poznáváte, že to není krádež, když někdo má právo na věc, kterou bere . . . ; nebo když majitel věci ničeho proti tomu nemá, že mu někdo věc bere; nebo když se to neděje proti rozumné vůli majitele (když by vzal někomu nůž, zbraň, kterou se chtěl někdo zavraždit a pod.); když se to neděje tajně . . . Kdo se dopouští krádeže, jest zloděj. — Kdo bere . . . nějakou věc Bohu zasvěcenou, dopouští se svatokrádeže,

na př. . . . (Žebráci, kteří chodí žebrotou, ačkoliv mají, čeho potřebují pro živobytí, okrádají tím jiné opravdově chudé lidi, neboť ti pak dostanou méně nebo nic!)

* 381. Kdo se prohřešuje loupeží?

Loupeží se prohřešuje, kdo násilím a bezprávně cizí majetek bere.

Čím jenom se liší loupež od obyčejné krádeže? Který hřích jest horší a těžší?

382. Kdo se prohřešuje lichvou?

Lichvou se prohřešuje:

1. kdo z půjčky nespravedlivých úroků žádá;
2. kdo zboží a potraviny umělým způsobem nad jejich skutečnou cenu zdražuje;
3. kdo nouze bližního k nespravedlivému prospěchu nebo zisku zneužívá.

Abyste dobře pochopily, co je v odpovědi další, zopakujeme si krátce, čemu jsme se učili o lásce k bližnímu. (NB. Zvláště ot. 289.; katecheta hledí jasně ukázati dětem, že křesťan je povinen z lásky k bližnímu pomahati bližnímu v nouzi a pod., a půjčiti mu tedy nebo dáti něco zadarmo.)

Ad 1. — Půjčí-li někdo jinému peníze, může žádati, by mu ten, kdo si je vypůjčil (= dlužník), každého roku nějakou část za to zaplatil (= úroky), ale ne proto, že mu to půjčil, neboť k tomu jest povinen z lásky k bližnímu, nýbrž na př. proto, že z toho má škodu, nebo že bližní má z toho užitek (dělá obchod s jeho penězi a mnoho vydělá a pod.), nebo proto, že oněch peněz může snadno pozbyti; ušel mu nějaký zisk, na př. . . . a pod. Žádá-li však někdo úroků příliš velikých (více než 5—6 zl. ze sta

za rok), prohřešuje se lichvou. — P. Bůh již ve st. zák. zakazoval přísně lichvu. (II. Mojž. XXII. 25.; III. Mojž. XXV. 37.; Ezech. XVIII. 89.)

Ad 2. — Umělými prostředky se rozumí všecko to, co nepřišlo samo sebou — od P. Boha (od přírody) a pod. Na př. od P. Boha (od přírody) přichází hlad, neúroda, krupobití a pod.; po takových nehodách bývá vždy všecko dražší; tenkrátě tedy není hříchem, prodávati obilí a pod. draže, neboť je ho málo a pod. — Ale když někdo jiným způsobem = jinými prostředky, které nejsou od P. Boha (od přírody), nýbrž které sám si vymyslí, udělá a pod. zdražuje, pak hřeší lichvou. Takovým způsobem se prohřešuje, kdo na př. skupuje mnoho obilí nebo jiných potravin (židé skupují všecko z celých krajin!) a tyto věci pak dlouho skrývá, a když už jich nikde nelze koupiti, pak je prodává příliš draho; nebo kdyby někdo přede žněmi půjčil někomu obilí jen pod tou podmínkou, dá-li mu po žních ještě jednou tolik; nebo si najme náhončí (agenty), kteří vychvalují = vykřikují jeho obilí a pod., aby je mohl hodně draho prodati (NB. — reklama špinavá!), nebo když někdo nadceňuje zboží a skutečně je tak vysoko prodává. — Takovým způsobem škoditi bližnímu na majetku, zakazuje P. Bůh velmi přísně. V písmě svatém čteme: „Kdo skrývá obilí, zlořečen bude od lidí: ale požehnání (přichází) na hlavu těch, kteříž je (obilí) prodávají“ (t. j. na ty, kteří prodávají obilí za mírnou a spravedlivou, dovolenou cenu!).

Ad 3. — Tento třetí způsob lichvy jest nejhanebnější a také světským zákonem přísně zakázán. Dopouští se ho někdo tenkrátě, když hlouposti, lehkomyšlnosti, nezkušenosti . . . bližního vyžítkuje

k tomu, by mu něco hodně draho prodal nebo od něho něco velmi lacino (pod cenu) koupil. (NB. Žáci ve škole: čachrování, vyměňování a pod.!) — Řekl jsem vám, že zdraziti se smí něco jen přirozenými prostředky; hloupost však, nezkušenost a pod. bližního, nedávají nikomu práva, by jí využítkoval, nýbrž člověk má tím více z lásky k bližnímu míti s ním útrpnost, jeho se ujati, jemu pomoci a nedovoliti, by ho někdo jiný ošidil; tím méně má ho šiditi sám. *Kdo ať žal
nebo žalá nedělá in*

* 383. Kdo se prohřešuje podvodem?

Podvodem se prohřešuje, kdo klamem anebo lstí bližnímu na jeho majetku škodí, na příklad:

- 1. kdo jej padělanými penězi, měrou a váhou šidí;*
- 2. kdo zboží a potraviny padělá nebo podstatné vady nějakého zboží zamlčuje;*
- 3. kdo za vykonanou práci větší mzdy požaduje než zasluhuje;*
- 4. kdo paděláním listin, křivými výpovědmi neb uplácením svědků cizí majetek si přisvojuje.*

O kom říkáme, že se klame? (Kdo má něco za skutečné = skutečnost, co se jenom zdá býti skutečným; na př. hůl ve vodě zlomená; padělané peníze a pod.) Kdo tohoto klamu využítkuje k tomu, by bližnímu na jeho majetku škodil a sobě prospěl, hřeší klamáním = klamem bližního proti 7. přikázání Božímu. — Kdo je lstivý? (Kdo umí chytře, potají, potutelně, potměšile, poťouchle dosáhnouti svých špatných úmyslů.) (NB. Přirovej lišku, kterak chytá supy a pod.; bajka Vrána a liška je názorným vyobrazením člověka lstivého!) Tohoto hříchu se dopouští zvláště, kdo

Ad 1. — .... udává falešné = padělané peníze nebo peníze, které již neplatí (staré peníze, které dříve byly v oběhu....) Jaké jsou padělané peníze? (Na oko stejné, ale....) Kdybyste někdy samy dostaly falešné = padělané peníze, nesmíte jich zase někomu dáti = udávati; neměly jste se dáti ošiditi! Kdo udává falešné peníze, je jako zloděj, který si paklíčem (falešným klíčem) otvírá cizí dům, aby tam mohl krásti!

.... falešnou měrou a váhou: tím se prohřešuje, kdo prodává zboží a méně naměří nebo naváží a tak kupce šidí = podvádí. (Na př. má falešný metr, falešná závaží, falešnou váhu, míru a pod.) — Látky na šaty se měří na metr, obilí a pod. se měří na hektolitr; nápoje a pod. se měří na litr atd. Když tedy někdo naměří nebo naváží méně (jakýmkoliv podvodným způsobem) a přece bere peníze za míru a váhu úplnou, dopouští se podvodu v míře a váze a hřeší proti 7. přík. Božímu. Tak také hřeší, kdo dává do mléka, vína a pod. vody, neboť pak to není 1 litr mléka, vína atd., nýbrž jen na př. $\frac{3}{4}$ litra mléka, vína atd., a prodává to za celý litr.... (Hospodský, mlékařky a pod.!)

Ad 2. — .... na př. kdo dává do mouky písek, škrob, vápno, sádro a pod. a prodává to, jakoby to byla mouka čistá; neboť v kilogramu, co navážil, není kilogram mouky, nýbrž méně; ostatní je písek, škrob atd.; kdo do nápojů (vína, mléka a pod.) dává vodu (dopouští se dvojího podvodu: v míře a falšování!); kdo umělé (uměle dělané) víno prodává za pravé = přirozené a pod.

Podstatná vada .... je taková chyba, která věci tak škodí, že pak věc má cenu mnohem menší.

Na př., kdyby někdo řekl, že kůň, kterého prodává, je starý 8 let a on by byl starý 15 let; nebo je nemocný a on by řekl, že je zdravý; nebo prodává vůz za nový, který však jest jen nově obarvený a pod.

Ad 3. — .... na př. kdo vyžítkuje nevědomosti, nezkušenosti a pod. bližního, by se obohatil (židé!); nádenník, který při práci lenoší, čas zabíjí, ale večer chce mzdu za celý den, jakoby byl celý den pracoval; řemeslníci, kteří si dávají za práci zaplatiti více, než spravedlivě zasluhují a pod.

Ad 4. — .... paděláním listin: .... kdo píše falešné listiny (na př. testament, kvitanci, dlužní úpis a pod.), podpisy na nich padělá (= napodobí) nebo do listin, které jsou pravé, ještě něco šikovně připiše, co je k jeho prospěchu, by toho nikdo nepoznal, nebo z nich něco vyškrabe, vytře (gummou = pružcem), co by bylo na jeho škodu, a pak na základě takové listiny zfalšované žádá na bližním peníze, dluh, dědictví a pod., zkrátka to, co ve zfalšované listině je psáno. — Kdo pošine = dále zasadí sádky = mezníky mezi poli, aby mu tím přibylo pole; kdo odorává brázdy pole, kdo pošinuje plot, zeď a pod. do cizího majetku atd. Tito všichni berou, co jim nepatří.

.... křivými výpověďmi: když někdo něco povídá, o čem ví, že to není pravda, že je to tedy nepravdivé = křivé a tím bližnímu škodí na majetku nebo sobě nespravedlivě prospěje. Tím větší hřích je taková výpověď, když ji někdo vypovídá = říká před soudem nebo před jakoukoli vrchností.

.... uplácením svědků: kdo někomu zaplatí nebo něco dá neb slíbí, by nemluvil pravdy, nýbrž aby mluvil tak, by on z toho měl co největší nespravedlivý prospěch. Tohoto hřichu by se dopouštěl

advokát, který by zastával u soudu člověka podvodného. Abyste věděly, jak hrozně P. Bůh trestá podvod, přečteme si z Bibl. děj. st. zákona čl. 67.: „*Prorok Eliseus od Boha poslán*“, počínajíc od 3. odst.!

* 384. Co je si pamatovati o malých krádežích a podvodech?

O malých krádežích a podvodech je si pamatovati, že i jimi se může člověk těžce prohřešiti a to:

- 1. když se takových krádeží a podvodů dopouští s úmyslem, by sobě znenáhla značnou částku přisvojil;*
- 2. když jimi značnou částku získal, byt toho původně nezamýšlel*

Ad 1. — Na př. pacholek, který pokaždé, když jde na půdu pro oves, vezme do kapes obilí a schová si je někam, a až je ho čtvrt, jde k židovi je prodat; děvečka při nakupování pokaždé několik krejcarů si nechá a schraňuje si je, až má na šaty a pod.

Ad 2. — Na př. někdo má příležitost každý den, třeba i vícekrát, něco vzíti na př. v obchodě (mlsy, kávu, cukr, kousek látky, uhlí, dříví a pod.) a protože toho nemůže hned spotřebovati = něco z toho = s tím udělati, hodí to honem do své skříně a tak to dělá delší dobu; po nějakém čase se tam podívá a vidí, že je tam takových věcí již celá hromada, že to stojí mnoho peněz!

* 385. Kdo se prohřešuje nespravedlivým zadržováním cizího majetku?

Nespravedlivým zadržováním cizího majetku se prohřešuje na příklad:

- 1. kdo nalezených, vypůjčených anebo svěřených věcí nevrací;*
- 2. kdo neplatí v čas, co platiti jest povinen.*

Ad 1. — Kdo má jakýkoliv cizí majetek, má ho odevzdati tomu, komu náleží; neučiní-li toho, zadržuje cizí majetek. Kdo by na př. našel peníze nebo jinou věc, knihu, nářadí, náčiní a nechtěl by toho vrátiti, zadržoval by cizí majetek; kdo by dělal dluhy a nestaral by se, by je zaplatil; nebo by si nějakou věc vypůjčil a pak by jí nechtěl vrátiti, nebo by mu někdo svěřil něco (peníze a pod.), by mu to uschoval, a on by toho pak nechtěl vrátiti . . .

Ad 2. — T. j. kdo dělá dluhy a nestará se, by je zaplatil a dlouho s tím odkládá. Proč tím škodí bližnímu na majetku? Tímto hříchem se prohřešuje, kdo neplatí, co jest povinen platiti. Jako dělník a pod. je povinen pracovati, tak zase je povinen ten, u koho dělník pracuje, zaplatiti mu za jeho práci. Plat za vykonanou práci se jmenuje *mzda*; co sobě nádeník na př. za den vydělá, jmenuje se *denní mzda*. Mzda se nazývá také to, co si služebníci, děvečky a pacholci vyslouží. Kdyby tedy na př. hospodář své čeládce tuto mzdu zadržel, jí nevyplatil, hřešil by proti 7. přík. Božímu. Zadržáním mzdy bylo by též, kdyby někdo řemeslníkovi za odvedenou a řádně shotovenou práci nechtěl zaplatiti. (V továrnách strhují dělníkům; mistři pomocníkům a pod.) —

* 386. Kdo se prohřešuje dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku?

Dobrovolným a nespravedlivým poškozováním cizího majetku se prohřešuje na příklad:

1. *kdo povinnou práci zanedbává nebo špatně vykonává;*

2. *kdo bližnímu pomluvou kupce odráží nebo jinak mu v jeho živnosti škodí;*

3. kdo úmyslným žhářstvím cizí majetek ničí nebo jinak svévolně poškozuj.

Ad 1. — Která práce se nazývá povinnou? Tímto hříchem se prohřešují zvláště služební (čeled), nádenníci, tovaryši a pod.

Ad 2. — Kdo něco prodává, jmenuje se obchodník (kramář a pod.); kupec je ten, kdo něco kupuje na př. u obchodníka, řemeslníka, řezníka, hostinského a pod. Když někdo kupcům zlomyslně namluví, aby nešli kupovat k někomu, říkáme, že mu kupce odráží. To dělají na př. lidé tím, že vykládají = roztrušují o obchodníkovi, řemeslníkovi a pod., že má špatné zboží a pod., a není to pravda.

Ad 3. — Žhář je člověk, který naschvál zapálí někomu na př. dům, stodolu, stoh slámy, les a pod.; nebo když zachází s ohněm (sirkami, doutníkem, dýmkou a pod.) tak neopatrně, že se pak stane nešťěstí a chytne se dům atd. Hřích, kterého se dopustil, jmenuje se žhářství. Žhářstvím se ničí úplně neb aspoň velice majetek bližního a proto je žhářství tak veliký hřích, že obyčejný kněz nemůže ani dáti rozhřešení od něho, pokud mu k tomu p. biskup nedá zvláštního práva. (NB. Reservát biskupský v diecesi brněnské.)

^{svévolně} Svévolně poškozuj cizí majetek, kdo úmyslně a zlomyslně ničí cizí majetek, na př. naschvál jede přes cizí obilí, pošlape obilí, poláme stromky, pošpiní nebo potrhá někomu oděv, rozbije okno, háže kamením na střechy, zaviněný úpadek a pod. ^{roztráven}

Ale proti 7. přík. Božimu hřeší nejenom ten, kdo krade, podvádí, lichvaří atd., nýbrž i ten, kdo bližního zkracuje v jeho právu. Právo na něco má, kdo

vykopa se v obci, nemají-li z této studny, může si vzít na právo a může (má schopnost zákonitou, mravnou) něco mít nebo dělati a od jiného žádati, by mu něco činil nebo nechal. Na př. v obci by si vykopali občané obecní studnu; všichni by byli přispívali na výlohy, tu všichni také mají právo vážit ze studny vodu. Kdyby však některému ze spoluobčanů se zakazovalo ze studny vodu brát, škodilo by se mu na jeho právu, byl by zkracován ve svém právu, což je v 7. přík. Božím zapovězeno.

Pamatujte si také dobře, že proti 7. přík. Božímu může se člověk dopustiti také hříchu, když si škodí na svém vlastním jmění: nehledí-li ho zachovati, oddává-li se nestřídmosti, hrá-li o peníze (karban), je-li marnotratný a pod. — vůbec rozhazuje-li jmění své na věci nepotřebné, ano snad i hříšné, čímž jmění své zmenšuje a sobě i své rodině škodí = okrádá sebe i svou rodinu. I lenost bývá často příčinou, že člověk padá do chudoby a že se dopouští i hříchů proti 7. příkázání Božímu. Svatý apoštol Pavel praví: „Kdo nepracuje, ať nejí“; ale protože i lenivému se chce jísti a musí jísti, hledí si chleba způsobem nespravedlivým zaopatřiti. („Nespravedlivý vladař“. — Luk. XVI.)

Proti 7. přík. Božímu se prohřešuje nejen ten, kdo skutečně sám bližnímu na jeho majetku škodí, nýbrž i ten, kdo je vinen = příčinou, že jiný bližnímu na majetku škodí; na př. kdo někomu poroučí nebo radí, aby bližnímu udělal nějakou škodu a sám mu při tom pomáhá nebo kdo nespravedlivý majetek = ukradené, nalezené a pod. věci přijímá, kupuje neb u sebe přechovává = schovává, ačkoliv ví, že jsou kradeny . . .; nebo, kdo vidí, že někdo bližnímu škodí na majetku, a nic na to neříká = mlčí a

nebrání tomu, ačkoliv by tomu mohl zabrániti, zakázati to nebo říci to na onoho člověka. (Na př. služebník vidí, že druhý krade a pod. . . .)

Kdo jakýmkoliv způsobem 7. přikázání Boží přestupuje, neškodí toliko bližnímu, nýbrž ještě více sobě, neboť se dopouští hříchu a z cizího majetku nikdy nebude mítí užitku; na majetku = statku, který byl nabyt nespravedlivým = nepoctivým způsobem, nespočívá nikdy Boží požehnání, ale Boží kletba. Lidé to dobře vědí a proto říkávají: Jak nabyto, tak pozbyto; jeden nespravedlivý krejcar sto spravedlivých z domu vypuzuje. A Kristus P. řekl: „Co prospěje člověku, byť i celý svět získal, trpí-li škodu na duši?“ -- Nepřivlastňujte si nikdy cizích věcí, byť i byly sebe nepatrnější, a nečiňte nikomu škody! Kdyby vám někdo něco vzal nebo vám na vašich věcech nějakou škodu učinil, vás šidil, klamal atd., zajisté by se vám to nelíbilo; tak i . . . Vzpomeňte si často na slova, která řekl sv. apoštol Pavel, že prý „zloději královstvím Božím vládnouti nebudou“! (I. Kor. VI.) S poctivostí nejdál dojdeš! Lepší svůj šat plátěný, než hedvábný kradený!

V další odpovědi je vyloženo, co se poroučí v 7. přikázání Božím.

387. Co se poroučí v sedmém přikázání Božím?

V sedmém přikázání Božím se poroučí:

1. bychom každému, což jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali;

2. bychom nespravedlivý majetek co nejdříve navrátili a učiněnou škodu podle možnosti zase napravili. Neutlí možná najednou, třeba po částkách; nelze-li však majetníka

nebo jeho dědice vypátrati, třeba majetek nespravedlivý vynaložiti na zbožné účely.

Ad 1. — V 7. přík. Božím se zapovídá krásti, t. j. bráti, co jiným přináleží; naopak se tedy poroučí, bychom každému, což jeho jest = co mu patří, nechávali. Dále se poroučí, bychom každému, což jeho jest = co mu patří, dávali; tudíž: při prodeji spravedlivou míru a váhu, služebným a dělníkům zaslouženou mzdu, řemeslníkům za řádnou práci spravedlivý plat, vrchnostem povinnou daň; svěřenou věc máme odevzdati tomu, kdo nám ji svěřil, nalezenou věc vrátiti, komu náleží; vypůjčené věci odvésti, oplatiti těm, kteří nám je půjčili. Svatý apoštol Pavel praví: „Dávejte tedy všem, co jste povinni.“ (Komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo.) Poroučí se také, bychom jiným, co jsme povinni, prokazovali; bychom tedy nuzným a potřebným pomáhali, je podporovali atd. Ředíčům, představeným, vrchnostem atd. musíme prokazovati to, co se nám poroučí ve 4. přík. Božím. P. Bohu musíme prokazovati, co nám ukládá 1., 2. a 3. přík. Boží.

Ad 2. — Má-li někdo nespravedlivý majetek (ukradený, nalezený, svěřený), má jej co nejdříve navrátiti; pokud toho neučiní, nepřestává býti zlodějem. Učinil-li někdo bližnímu škodu, má ji nahraditi. (Zacheus.) Utrpěl-li majitel tím, že mu nějaká věc odcizena, ještě nějakou škodu nebo přišel-li tím o nějaký užitek, musí se mu i tato škoda nebo ztráta nahraditi; byl-li mu odcizen nástroj, kterým si dobýval živobytí, tažný dobytek a pod. Praví se podle možnosti; to znamená: tak, jak může; kdo může všechno najednou, musí najednou navrátiti nebo nahraditi celou škodu; kdyby nemohl všechno na-

jednou . . . , — když na př. již onen majetek spotřeboval, prodal a peníze za něj utratil, musí aspoň po něčem = po částkách navraceti a nahrazovati. A komu se má věc odcizená navrátiti nebo učiněná škoda nahraditi? Tomu, komu věc náleží nebo komu škoda byla učiněna. Kdyby však poškozený člověk nebyl již na živě, má se věc navrátiti nebo škoda nahraditi jeho dědicům; kdyby majetník nemohl býti vypátrán = nalezen, a kdyby se nemohlo ani poznati, kdo a kde jsou jeho dědici, pak se musí nespravedlivý majetek vynaložiti na zbožné účely, na př. může se darovati chudým anebo dáti na jinou dobrou věc, na př. na stavbu kostela, na pohanské dítky, na svaté missie a pod. Nejlépe jest, když ten, kdo je k náhradě zavázán, se poradí zpovědníka, jakým způsobem by měl škodu nahraditi; ten mu všecko vyloží a poradí!

Povím vám ještě, kdo je povinen nespravedlivý majetek navrátiti a učiněnou škodu napravit. Na prvním místě je povinen . . . ten, kdo nespravedlivý majetek nebo peníze za něj utržené má nebo sám onen majetek anebo peníze nějak spotřeboval. Kdyby tento člověk již zemřel anebo nikterak nespravedlivého majetku nenavrátil anebo škody nenapravitel, jest povinen učiniti to, kdo poručil, aby se bližnímu učinila škoda na jeho majetku. Kdyby ani tento toho neučinil (zemřel anebo naprosto nemůže), je povinen to učiniti, kdo škodu bližnímu způsobil. (Na př. šel krást koně, šel zapálit dům.) Kdyby ani ten toho nemohl učiniti (zemřel anebo naprosto nemůže), je povinen učiniti to, kdo k poškození radil, kdo toho nezabránil, kdo toho na něho neřekl, — zkrátka: kdo nějak je tím vinen = přispěl k tomu nějakým způsobem, že se stala bližnímu škoda. Kdyby

ten, kdo nespravedlivý majetek u sebe má nebo jej spotřeboval, nevrátil nebo nenahradil ničeho, musí to všecko udělati ten, kdo to poručil . . . učinil atd. Kdyby ten, kdo nespravedlivý majetek má . . . , navrátil anebo nahradil jen něco = nějakou část a pak by třeba umřel anebo naprosto více by nemohl . . . , musí ostatek navrátiti nebo nahraditi ten, kdo to poručil atd. Tudíž každý z těch, kteří jsou vinni, že se bližnímu stala škoda, jest povinen navrátiti nebo nahraditi všecko nebo to, co ještě zbývá navrátiti nebo nahraditi, když to nikterak neučiní ten, kdo to již měl učiniti.

Někdy se stává, že děti okrádají své rodiče a myslí, že to není hřích, že si tím nepřivlastňují věci cizích; ale v písmě sv. je psáno: „Kdo ubírá něco otci svému nebo matce a praví, že to není hřích, účastník jest vražedníka“ (Přísl. XXVIII. 24.), t. j. dopouští se hříchu jako každý jiný zločinec. Mnozí z počátku kradli jen malicherné věci, později se však dopouštěli i větších krádeží, ano i loupeží a tím sebe i jiné učinili nešťastnými. Kterak musí na sebe žalovati ve sv. zpovědi . . . ? (Jako dříve!)

Přečti naučení, J.!

O osmém přikázání Božím.

Jako v 7. přik. Božím hájí a chrání Pán Bůh majetek člověka, tak zase v 8. přikázání hájí a chrání P. Bůh čest a dobré jméno člověka.

388. Jak zní osmé přikázání Boží?

Osmé přikázání Boží zní: „Nepromluviš křivého svědectví proti bližnímu svému“.

Co P. Bůh tímto přikázáním zapovídá, je vyloženo v odpovědi další.

M 389. Co se zapovídá v osmém přikázání Božím?

V osmém přikázání Božím se zapovídá:

1. *křivé svědectví;*
2. *lež a přetvářka;*
3. *každý hřích proti cti a dobrému jménu bližního.*

Které hříchy se tedy zapovídají v 8. přikázání Božím? Kdo se těchto hříchů dopouští, je vyloženo v dalších odpovědích.

*390. Co jest křivě svědčiti?

Křivě svědčiti jest před soudem vědomě vypovídati, co není pravda.

Svědectví vydává = dává = svědčí, kdo povídá = vypovídá, co viděl nebo slyšel nebo nějak jinak se dověděl o někom neb o něčem, aby to potvrdil, že tomu skutečně tak jest. (Viz ot. *335.) Když to, co povídá, je pravda = když se jeho výpověď srovnává s pravdou, vydává svědectví pravé; — a to není hřích, to je dovoleno, ba to jest povinností naší, zvláště když se nás představený na to táže. Když však výpověď jeho se nesrovnává s pravdou, vydává svědectví nepravdivé = svědectví křivé — a to jest hřích proti 8. přik. Božímu. (Vypravuje se, kterak žoldnéři od hrobu Kristova přišli k zákonníkům a farizeům a vypravovali jim, že Kristus Pán vstal z mrtvých. Jaké bylo toto jejich svědectví? [Pravé.] Ale zákonníci a fariseové jim dali peníze a řekli jim: „Kdyby se vás někdo na to tázal, řekněte, že jste spali a zatím přišli učenci Kristovi a Jeho tělo

někam odnesli.“ Žoldnéři skutečně pak lidem tak říkali. Jaké bylo toto jejich druhé svědectví? [Křivé.] Každé takové křivé svědectví se zapovídá v 8. přík., ať se vydává před kýmkoliv; ale zvláště hříšným je takové křivé svědectví, když je někdo vydává před soudem, neboť tím klame soudce, a tito pak někoho nespravedlivě odsoudí; a pak také u soudu musí obyčejně každý svědek své svědectví potvrditi přísahou = musí na to přísahati, a tu takový člověk přísahá křivě; a víte, jak hrozný hřích je křivá přísaha.

* 391. Co jest lháti?

Lháti jest vědomě jinak mluvití, než jak myslíme.

Kdo se tedy dopouští lži? Co znamená vědomě? (Ví, že to není pravda, a přece to povídá.) Jaký úmysl při tom má, kdo lže? (Chce někoho klamati; Ananiaš a Safira — Bibl. děj. čl. 84.) Neví-li někdo, že to, co povídá, pravda není, nedopouští se hříchu; mýlí se jen, klame se. Ani ten nelže, kdo ví, že to, co mluví, pravda není, nemá-li při tom úmyslu někoho oklamati; na př. v čítankách jsou rozličné bajky; jest pravda, co se v nich vypravuje? Není, ale lež to také není, protože, kdo ty bajky sepsal, neměl úmyslu, někoho oklamati, nýbrž chtěl tím spíše poučiti. — Ani v žertu se nesmí lháti; taková lež se jmenuje žertovná; na př. když někdo pro obveselení jen = žertem něco nepravdivého vypravuje. Takovou lží může člověk někdy sobě i bližnímu uškoditi, tehdy totiž, když druhý tomu věří; ale kdyby každý hned poznal, že jest to skutečně jenom žert, pak by to nebylo hříšné.

* 392. Co jest přetvařovati se?

Přetvařovati se jest dělati se lepším nebo nábožnějším, nežli skutečně jsme.

jakoby si předělal tvář, stává se docela jiný, je to nepřímá, lež

Kdo se přetvařuje, dopouští se hříchu, který se jmenuje přetvářka = pokrytectví. Přetvářka jest tím větším hříchem, chce-li někdo přetvářkou bližního ke hříchu svésti nebo mu nějakou škodu způsobiti. (Herodes, Jidáš, farizeové.) Podobně se také prohřešuje, kdo jiným pochlebuje, t. j. kdo někoho do očí chválí a dobré vlastnosti mu připisuje, ačkoli ví, že jich nemá, nebo aspoň ne v té míře, jak mu je připisuje; takový člověk lže a hřeší.

Co se zapovídá v 8. přík. Božím 3. ? Přečti otázku a odpověď další, J.!

393. Čím se hřeší proti cti a dobrému jménu bližního?

Proti cti a dobrému jménu bližního se hřeší:

- 1. křivým podezříváním a opovázlivým posuzováním;*
- 2. pomluvou, na cti utrháním a donášením;*
- 3. spíláním anebo nadáváním.*

(NB. Dobré jméno = dobrá pověst jest ono dobré mínění, které lidé mají o někom; na př. o jeho zbožnosti, učenosti, pořádnosti atd. Čest jest označení = výraz = dání na jevo tohoto dobrého mínění, jako modlitba je výrazem naší úcty, vděčnosti atd. k Pánu Bohu. Když někdo své dobré mínění o jiném pronáší slovy, chválí jej; to jest chvála.) Pamatujte si, že čest a dobré jméno = dobrá pověst jest jedno a totéž; místo čest můžeme říci dobré jméno = dobrá pověst a naopak. Když pravíme o někom, že má dobré jméno = dobrou pověst, že má čest = je ve (veliké) cti, chceme tím říci, že ho lidé mají za pořádného a hodného člověka a že si ho proto váží a podle toho se k němu chovají. Dobré mínění jiných lidí o někom může někdo porušiti všemi těmi hříchy,

kteřé se vypočítávají v této odpovědi. Které hřichy jsou to? Kdo se těchto hřichů dopouští, je vyloženo v odpovědích dalších.

* 394. Kdo se prohřešuje křivým podezříváním?

Křivým podezříváním se prohřešuje, kdo bez dostatečné příčiny o bližním něčeho zlého se domýšlí.

Z této odpovědi poznáváte, že se zapovídá jen křivé podezření. Může býti také pravé = oprávněné podezření, které není hříšné. Podezření má ten, kdo se o někom domnívá = kdo neví jistě, ale myslí, že snad někdo něco zlého řekl, udělal nebo chtěl udělati; podezření je tedy jenom v mysli, v srdci. Když člověk má k takovému podezření dosti příčin = důvodů, by se tak o někom domníval, jest to podezření oprávněné; na př., když se domníváme, že známý zloděj, který už několikrát ukradl slepice (cikáni) a pod., zase ukradl slepice, které se právě někomu ztratily. Ale když někdo nemá dosti příčin = dostatečné příčiny a přece tak zle o někom myslí, soudí, se domnívá, je to podezření křivé a to jest hříšné a zakázáno v 8. přík. Božím. Takového křivého podezření se dopustili farizeové proti P. Ježíši, když myslili, že je hříšný, protože s hříšníky mluví a do jejich domů chodí; přátelé Jobovi, kteří myslili, že Job je asi veliký hříšník, když jej P. Bůh takovým neštěstím navštívil; učeníci Ježíšovi, kteří myslili, že slepý od narození buď sám zhřešil, nebo jeho rodiče že byli hříšní, že jej P. Bůh slepotou navštívil a pod.

* 395. Kdo se prohřešuje opovážlivým posuzováním?

Opovážlivým posuzováním se prohřešuje, kdo bez dostatečné příčiny o bližním něco zlého za jisto a pravdivo pokládá.

Posuzování může tedy býti také pravé = oprávněné nebo neoprávněné = nepravé = křivé — jako podezřívání. (NB. Vyloží se podobně jako v odpovědi předešlé.) Kdo křivě někoho posuzuje, již tím hřeší a to více, než když někdo podezřívá, neboť tím svádí zároveň jiné, by také tak falešně o něm soudili nebo aspoň jej podezřívali. Ale ještě větší hřích jest posuzování opovážlivé, protože, kdo křivě podezřívá, jen si to špatné o bližním myslí, ale kdo posuzuje, ten to také povídá! Kdo se dopouští tohoto hřichu? Opovážlivě posuzuje jiného, kdo docela lehkomyšlně, beze vši rozvahy, drze a zlomyšlně, beze vši příčiny o někom povídá = tvrdí, že docela jistě něco zlého . . . . To je veliký hřích! Přečti dole pozn. 1.! Proč nemáme nikoho křivě posuzovati a tím méně opovážlivě posuzovati? Protože lidé snadno se mohou klamati. Jediný P. Bůh ví všecko a vidí do srdce lidského; až na soudě věčném uvidíme, kterak všechno na světě bylo. — Tohoto hřichu se dopustil Putifar proti Josefovi, neboť lehkomyšlně věřil slovům své hříšné ženy a ihned uvěznil ubohého Josefa; farizeové proti P. Ježíši: „Má ďábla!“ říkali o NĚm; židé proti apoštolům: „Sladkého vína jsou plni“, říkali o nich, když na ně sestoupil Duch sv. a oni mluvili rozličnými jazyky.

* 396. Kdo se prohřešuje pomluvou?

Pomluvou se prohřešuje, kdo o bližním chyby vymýšlí nebo jeho skutečné chyby zveličuje.

Pomluvy se tedy dopouští, kdo o bližním v jeho nepřítomnosti povídá něco zlého, co pravda není, co si tedy jen vymyslíl; pomluvou hřeší také, kdo skutečné chyby bližního zvětšuje nebo dobré

vlastnosti jeho zmenšuje. Pomluvou může se bližnímu často škoditi i na jeho statku; tak by na př. obchodníkovi škodil na statku, kdo by o něm lživě vypravoval, že má špatnou míru a váhu. — Ale také ten se dopouští pomluvy, kdo řeči pomluvačné rád poslouchá a jim přisvědčuje. Sv. Bernard praví: „Pomluvač má ďábla na jazyku, posluchač (pomluv) v uchu.“ Pomluvač se tím více prohřešuje, čím horší úmysl má při pomlouvání, čím váženější je osoba, kterou pomlouvá (duchovní a světské vrchnosti) a čím větší škodu pomluvou způsobil. Tohoto hříchu se dopustila žena Putifarova proti Josefovi, neboť....; židé proti P. Ježíši u Piláta, neboť.... a pod. *(Pomluvač volá z komíny volá "přísť")*

* 397. Kdo se prohřešuje na cti utrhaním?

Na cti utrhaním se prohřešuje, kdo skutečné chyby bližního bez dostatečné příčiny vyjevuje.

Na cti utrhaní se dopouští tedy, kdo bez potřeby o skutečných chybách bližního v jeho nepřítomnosti mluví. Neboť člověk, kterému se na cti utrhá, měl čest = dobré jméno = dobrou pověst aspoň u těch, kteří o jeho chybách nevěděli; ale tuto čest ztrácí, jakmile jeho chyby těmto lidem byly oznámeny. Někdy však je dovoleno, ano jest i povinností, chyby bližního vyjeviti. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

398. Kdy smíme chyby bližního vyjeviti?

Chyby bližního smíme a máme vyjeviti, když je toho třeba k polepšení chybujícího nebo k zamezení ještě většího zla.

.... na př., aby chybní se napravil, nebo by se tím zamezilo nějaké škodě a pod. Ví-li na př. někdo, že ten anebo onen je zlý člověk a že má úmysl bližnímu nebo některé společnosti (církvi, státu) nějak škoditi, jest jeho povinností, oznámiti to tomu, kdo to může zameziti. — V písmě sv. se vypravuje o mnohých osobách, že se dopustily zlých věcí; na př. o Davidovi, o apoštolu Petrovi, o Magdaleně atd. To však není na cti utrhaní, protože to nebyly chyby tajné, o kterých by nikdo nebyl věděl, a písmo svaté to vypravuje, by si jiní z toho vzali výstrahu a lépe se měli na pozoru; také v dějepise se vypravuje o chybách panovníkův a jiných lidí a pod.

Často se stává, že člověk musí slyšeti pomluvačné, utrhačné, podezřívavé, posuzovačné a podobné řeči o bližním. Pamatujte si, jak se máte chovati v takové příležitosti, byste nezhřešily: nesmíte míti žádného zalíbení na takových pomluvačných a podobných řečech, sice byste hřešily tak, jako ti, kteří tak hříšně mluví; když budete moci, hleďte takovým lidem říci, ať tak nemluví = zabraňte jejich řečem: zastaňte se člověka, kterého pomlouvají, řekněte: „Nemluvte tak o něm, vždyť nevíte, jest-li to pravda; kdyby zde byl, jistě byste si to netroufali říci; já mu to řeknu“ a pod. Kdybyste takovým řečem nemohly zabrániti — na př., kdyby tak mluvili velcí lidé, snad i rodiče a pod. — ukažte aspoň, že se vám ty řeči nelíbí, že s nimi nesouhlasíte. To můžete ukázati tím, že jim na takové řeči ani slova neodpovíte nebo sklopíte oči, budete dělati takovou tvář, že poznají, že se vám to nelíbí, že toho nechcete slyšeti; můžete-li, odejděte nebo začněte mluvit o něčem jiném. Kdo se tak

chová, již tím jakoby napomínal pomluvače, by takových řečí nechali. Nemluvte ani o známých a skutečných chybách bližního, protože láska k bližnímu toho žádá, bychom o nich nemluvili; vzpomeňte si, že by vám také bylo nemilo, kdyby . . . ; jen když jste tázány na takové věci, pak můžete říci, co jest skutečně pravda.

* 399. Kdo se prohřešuje donášením?

Donášením se prohřešuje, kdo někomu donáščí, co jeho přítel nepřítelivého o něm pověděl, aby je tím znesvářil.

Tohoto hříchu se tedy dopouští, kdo někomu bez potřeby hned oznamuje, co někdo jiný (zvláště jeho přítel) zlého o něm povídal, a chce je tím mezi sebou znepřáteliti. Obyčejně se říká o takovém člověku, že dělá klevety, a takovým lidem se říká donášeč = klevetník = ramenář (nadýmač) a pod. (Také se jmenuje tento hřích někdy nadýmání; lidé říkají: Ten ho nadul!)

* 400. Kdo se prohřešuje spíláním anebo nadáváním?

Spíláním anebo nadáváním se prohřešuje, kdo čest svého bližního v jeho přítomnosti slovy nebo skutky zlehčuje.

. . . t. j. kdo mu nadává, jej tupí, z něho si dělá smích, úšklebky, dává mu přezdívky a pod. Když to dělá někdo po straně = v nepřítomnosti onoho člověka, říká se, že ho osočuje = proti němu sočí (sok), t. j. tajně proti němu štvě druhé lidi, by jej pokládali za člověka špatného.

Abyste věděly, co musí dělati člověk, který bližnímu na cti nebo dobrém jméně nějak uškodil, přečteme si otázku a odpověď další!

401. Co jest povinen učiniti, kdo bližnímu na cti a dobrém jméně uškodil?

Kdo bližnímu na cti a dobrém jméně uškodil, jest povinen:

1. *pomluvu odvolati a když bližního zneuctil, ho odprositi;*

2. *ve všech případech podle sil svých napraviti škodu, kterou bližnímu na jeho cti, jeho dobré pověsti a tím snad také na jiných statečích způsobil.*

Smí si nechati někdo cizí majetek? (Viz ot. 387.)
— Kdo ukradl čest bližnímu, musí ji také navrátiti a napraviti to, jak poznáte právě z této odpovědi.

Ad 1. — Když někdo bližního pomlouval a pak to chce opět napraviti, musí všecko, co o něm zlého mluvil, odvolati, t. j. musí říci, že co o bližním mluvil, není pravda, že vše bylo jen vymyšleno; musí to dále odvolati před těmi lidmi, před kterými to mluvil, nebo těmi, kteří se to mohli od nich dověděti; kdyby pomluvu byl dal do novin, musí ji zase v novinách odvolati a pod. (To vám řekne zpovědník...) — Kdo pomluvy odvolati nechce, nemůže dostati rozřešení od hříchů, jako zloděj nemůže dostati rozřešení, dokud upřímné vůle nemá ukradenou věc navrátiti. Utrhal-li však někdo bližnímu na cti, pak toho ovšem odvolati nemůže, protože jen o skutečných vadách bližního bez potřeby mluvil; tu však má bližního, jemuž na cti utrhal, při vhodné příležitosti před jinými zase chváliti a o jeho dobrých vlastnostech mluvit. — Napraviti pomluvu a na cti utrhaní

jest velmi těžko! (Jako peří vypuštěného z peřiny a rozletlého větrem na všechny strany nelze sebrati, tak i pomluvu a na cti utrhaní lze těžko napravit.) — Kdo někoho zneuctil nadávkami a pod., musí ho poprositi za odpuštění = odprositi a to před těmi lidmi, před kterými mu nadával = ho zneuctil; musí to napravit tím, že si ho pak tím více váží. Tak musejí odprositi služební a vůbec poddaní a podřízení. (Řekne zpovědník, kterak se má někdo odprositi.)

Ad 2. — . . . na př. kdyby někdo pro pomluvu pozbyl služby, místa, kde byl něčím a pod.; kdyby se mu odrazili kupci, zákazníci a pod. To jest také velmi těžko napravit a nahraditi, neboť mnohdy je škoda příliš veliká nebo člověk ani neví, kolik má nahraditi. Z toho poznáváte, jak bedlivě se musíte těchto hříchů proti 8. přik. Božímu varovati. —

V 8. přik. Božím se však netoliko zapovídají tyto hříchy, o kterých jste slyšely, nýbrž se v něm také ukládají jisté povinnosti.

* 402. Co se poroučí v osmém přikázání Božím?

V osmém přikázání Božím se poroučí :

- 1. bychom vždy a všude pravdu mluvili a upřímní byli;*
- 2. bychom cti a dobrého jména bližního šetřili, si vážili a co možná hájili.*

Ad 1. — Vždy tedy a před kýmkoliv = yšudy máme mluvit jen to, co uznáváme za pravdu, a máme také jednati a se chovati na venek tak, jak v srdci cítíme a myslíme = upřímně. Ale upřímnosti v řeči nesmí se rozuměti tak, jako bychom vždy všecko, co víme, musili pověděti. Někdy můžeme a máme také něco zatajiti, když není potřeba, by každý věděl, co víme a myslíme, na př. co se doma, ve

škole a pod. mluví, stalo; — zvláště před lidmi zlými (klevetnými) nesmíme všeho povídati, co víme, neboť by toho mohli použiti a nám anebo jiným tím škoditi a pod.

Ad 2. — . . . šetřiti, t. j. chrániti se pomluvy, na cti utrhaní a pod. hříchův a kdybychom někdy musili mluvit o chybách jiného, nemáme o nich mluvit s radostí = zálibou, se zlostí, pomstychtivostí, nýbrž jen šetrně, s bolestí, neradi a jen tolik, co je potřeba.

. . . si vážiti: musíme se k bližnímu tak chovati, o něm tak mluvit, mysliti . . ., jak toho jeho dobré jméno zasluhuje, neboť má na to právo od nás, jsme mu tím povinni.

. . . hájiti: v. písmě sv. se praví, že dobré jméno jest lepší než bohatství; proto je máme hájiti = zastávati: mluví-li se o bližním něco zlého, nepravdivého a pod., máme říci: „Tomu není tak, to není pravda!“ Mluví-li se však o skutečných chybách bližního, máme jej = jeho chyby podle možnosti omlouvat, máme ukazovati zase jeho dobré vlastnosti a pod. —

Pamatujte si však, že i o vlastní svou čest a dobré jméno své máme pečovati; k tomu nás napomíná samo písmo sv. (Sirach XLI.) Kristus Pán sám také zastával svou čest (Jan VIII.); také sv. apoštolé a jiní svatí hájili svou čest. Jakým pak způsobem můžeme si dobré jméno zjednati a je zachovati? Když vedeme život křesťanský a varujeme se všeho, čím by naše dobré jméno bylo zlehčeno. Ublíží-li někdo naší cti a našemu dobrému jménu, můžeme se také dovoleným způsobem hájiti, ale máme to činiti vždy mírně a opatrně, bychom při tom snad neporušili

křesťanské lásky a bližnímu na jeho dobré pověsti neuškodili; nemá se při tom užívatí nikdy prostředků nedovolených (souboje, pomsty, nadávek a pod.). Zvláště jest potřeba, by své dobré jméno hájili ti, kteří slovem nebo příkladem mají vésti jiné k dobrému, neboť by málo pořídili, kdyby sami neměli dobrého jména. Proti této povinnosti by hřešil, kdo by se nestaral o zjednání a zachování dobrého jména svého, a kdyby mu nic na tom nezáleželo, jak o něm lidé soudí a mluví. (Kněz, učitel a p.)

Přečti **naučení!** — V tomto kratičkém naučení máte krátce obsaženo všecko, kterak se máte chovati, byste se neprohřešily proti 8. přík. Božímu.

O posledních dvou přikázáních Božích.

403. Jak zní deváté přikázání Boží?

Deváté přikázání Boží zní: „Nepožádáš manželky bližního svého.“

Co P. Bůh tímto přikázáním lidem zapovídá a co jim v něm poroučí, je vyloženo v odpovědi další.

404. Co se zapovídá v devátém přikázání Božím?

V devátém přikázání Božím zapovídají se všechny dobrovolné nečisté myšlenky a žádosti.

Toto 9. přikázání patří k 6. přík. Božímu; jest jako doplňkem 6. přík. Božího: v 6. přík. Božím se zapovídají hlavně = zvláště nečisté skutky, v 9. přík. Božím se zapovídají hlavně = zvláště nečisté myšlenky a žádosti. Kdy je nečistá

myšlenka hřichem? . . . . žádost hřichem? Proč se máme hřichů proti nečistotě zvláště pečlivě chrániti? (Otázka 374.)

405. Co se poroučí v devátém přikázání Božím?

V devátém přikázání Božím se poroučí, bychom srdce své zachovali čisto ode všech nečistých myšlenek a žádostí.

Tímto přikázáním se nám tedy ukládá povinnost, abychom . . . . Čím se znečišťuje srdce? (Každým hřichem.) Proto se máme hřichu varovati. Zvláště však znečišťuje se srdce hřichy proti 6. přík. Božímu, t. j. zálibou v nečistých myšlenkách, svolení k nečistým žádostem, nečistými řeči, skutky . . . P. Bůh miluje jen čisté srdce a proto zapovídá i nečisté myšlenky a žádosti. Kristus Pán řekl: „Blahoslavení čistého srdce, neboť Boha viděti budou“, jak máte v pozn. 1.! Zlé myšlenky a žádosti máme v sobě potlačovati hned, když se v nás ozvaly = povstaly, máme jim všemožně odporovati atd., jak jste slyšely při 6. přík. Božím. Kterých prostředků máte užívati, abyste hříšné myšlenky a žádosti v sobě mohly potlačiti = zkrotiti, řekl jsem vám již dříve. (Ot. 376. a při 6. prosbě otčenáše.)

406. Jak zní desáté přikázání Boží?

Desáté přikázání Boží zní: „Aniž požádáš statku jeho.“

Toto přikázání patří zase k 7. přík. Božímu; jest jako doplňkem 7. přík. Božího; v 7. přík. Božím se zapovídají zvláště = hlavně skutky, kterými se činí bližnímu škoda na jeho majetku, v 10. přikázání Božím . . . hlavně hříšné žádosti po cizím majetku — po tom, co náleží bližnímu.

M 407. Co se zapovídá v desátém přikázání Božím?

*V desátém přikázání Božím se **zapovídá** všeliká hříšná žádost toho, co náleží bližnímu.*

Praví se zde: ... hříšná žádost... Kdyby si člověk přál poctivě = spravedlivě nabytí — na př. koupiti, dostati darem a pod. — něčeho = nějakého majetku, míti čest a slávu, kterou má někdo jiný a pod., nebylo by to hříchem! Ale nemáme mnoho povolovati takovým žádostem . . ., neboť pak snadno člověk i nespravedlivě si žádá něčeho cizího a třeba se i dopustí pro to hříchu, jen aby cizí majetek a pod. nějak dostal. (Jako Eva! Kdyby byla hned odešla od zapovězeného stromu, nebyla by utrhla zapovězeného ovoce!) V 10. přík. Božím se zapovídají jen hříšné žádosti . . ., t. j. jen ten hřeší, kdo chce míti, co jinému náleží, na př. krádeží, podvodem, lichvou a pod.

408. Co se poroučí v desátém přikázání Božím?

*V desátém přikázání Božím se **poroučí**, bychom každému, což jeho jest, přáli a se svým spokojeni byli.*

Kterou povinnost tedy ukládá nám 10. přikázání Boží?

... přáli, t. j. nemáme toho záviděti, co jiný má, co mu patří, a máme mu pomáhati, by mu to zůstalo; vždyť Kristus P. poručil, bychom se za to modlili! (4. prosba otčenáše!) — Vidíme-li, že se někomu stala škoda, máme ho politovati a pod. — Máme býti také spokojeni s tím, co nám P. Bůh dal; kdybychom měli nedostatek, bídu a pod., můžeme si přáti, by nám P. Bůh dal, čeho

potřebujeme, můžeme a máme se i za to modliti, ale nemáme se mrzeti, když P. Bůh naší prosby nevyslyší; P. Bůh nejlépe ví, proč nás nechává trpěti bídu a pod. Vzpomeňte si, že Pán Bůh se stará o každého tvora, o každého broučka, postará se tedy i o nás a dá nám, čeho potřebujeme pro tělo i pro duši.

Tato dvě poslední přikázání Boží obsahují velice krásné poučení pro nás! Poznáváme z nich, že Pán Bůh zakazuje nejenom hříšné skutky (a řeči), ale i všechny hříšné myšlenky a žádosti, a že tedy nesmíme ničeho mysliti nebo si přátí = žádati, co by bylo proti jeho nejsvětější vůli, neboť by nás za to trestal tak, jako když děláme hříšné skutky. A může nám P. Bůh zakazovati i hříšné myšlenky a žádosti? (Je Pánem naším i našeho srdce!) — A ví P. Bůh, co si myslíme a žádáme? (Vševědoucí!) Mnohý člověk si myslí, když zákon světský, který dává císař pán, nezakazuje hříšných myšlenek a žádostí, že je může míti; ale mýlí se velice! Světské vrchnosti jsou ovšem spokojeny, plní-li poddaní jejich zákony aspoň zevně, třeba by to i neradi činili; ale křesťané mají zákon Boží plniti rádi; křesťané musejí míti vůli = chtítí ochotně všecko činiti, co P. Bůh přikázal, a všeho se varovati, co zapověděl, nejen zevně, ale i v srdci. Světské vrchnosti ani nám nemohou poroučeti, co máme a čeho nemáme mysliti, po čem smíme a po čem nesmíme toužiti, protože jim naše myšlenky a žádosti nejsou známy (četník neví, co si kdo myslí!); nemohly by tedy ani trestati nikoho, neboť by nevěděly, kdo to přestoupil; ale Pán Bůh to může věděti a tedy i trestati!

A ještě něco velice důležitého poznáváte z těchto dvou posledních přikázání Božích: tím, že nám Pán

Bůh zakazuje i hříšné myšlenky a žádosti, chtěl nám P. Bůh ukázati, že člověk, chce-li se uvarovati hříchu, musí mu odporovati hned v prvním jeho počátku, t. j. hned tenkrát, když v něm zlá myšlenka nebo žádost povstala. Řeka vyschne, když prameny odvedeme. Myšlenka a žádost jest obyčejně počátkem hříchu: nejprve povstává ve člověku myšlenka a žádost, něco zlého učiniti; neodporuje-li člověk myšlence a žádosti, snadno se mu zalíbí, svolí v ni a pak snadno i zlého skutku se dopustí. Kdyby Eva byla odporovala hned žádosti po zapovězeném ovoci, nebyla by se dopustila onoho hrozného hříchu! Padne-li někomu na šaty (do slámy) jiskra, zajisté jí tam nenechá, nýbrž hned ji zamáčkne, aby z ní nepovstal oheň, a by tak celý oděv (stodola a pod.) mu neshořel. Tak se to má činiti i s každou hříšnou myšlenkou a žádostí: máme ji hned s počátku potlačiti, zapuditi; neboť když toho neučiníme, pak žádost se stává silnější (jako z jiskry oheň), a člověk jí neodolá (jak ohně snadno neudusí!). — **S t r o m e k**, který teprve byl zasazen, snadno lze vytrhnouti, ale když se v zemi již zakořenil, již ho nikdo snadno nevytrhne! A tak jest to i se zlou žádostí! Hned s počátku musíme jí odporovati, nechceme-li se hříchu dopustiti!

M 409. Co slíbil Bůh těm, kteří jeho přikázání zachovávají?

Těm, kteří jeho přikázání zachovávají, slíbil Bůh mnohonásobné požehnání a život věčný.

Již jsem vám vypravoval, že jeden mládenec se tázal Krista P., co má činiti, aby dosáhl života

věčného. A Kristus Pán mu odpověděl: „Chceš-li vejíti do života, ostříhej (= zachovávej) přikázání!“ A tak slibuje i Pán Bůh na mnohých místech písma sv. věčný život (v nebi) těm, kteří jeho přikázání zachovávají. Ale Pán Bůh jim slibuje také mnohonásobné požehnání již na tomto světě: uděluje jim zdraví, úrody, žehná jejich práci atd. Kdyby však P. Bůh nám takového požehnání ani nebyl slíbil, přece bychom musili jeho přikázání plnit; dobré děti plní vůli svých rodičů nejen proto, by za to dostaly od rodičů něco dobrého (odměnu), nýbrž to činí z lásky ke svým rodičům. Tak máme i my jakožto děti Otce nebeského věrně a ochotně plnit přikázání Boží, i kdyby nám nebyla za to slíbena žádná odměna, i kdybychom se za to nemusili báti žádného trestu!

Oddělení třetí.

O pateru přikázání církevních.

O čem jedná III. část katechismu? O čem jsme se učili v 1. odd. této části? ... v 2. odd. ...? Nyní se počneme učit o 3. odd. části III. — Přečti nadpisy na str. 88! O čem tedy jedná 3. odd. části III.? Která přikázání nazýváme přikázání církevní? Kdo jen v církvi svaté může dávat přikázání? (Církev učící.) Kdo náleží k církvi učící? Či nástupcové jsou papež a biskupové? Měli apoštolové moc dávat přikázání? Kterými slovy dal Pán Ježíš apoštolům moc, dávat přikázání? („Cožkoliv svázete na zemi, bude svázáno i na nebi...“ — Bibl. děj. čl. 40.) Tato slova Kristova znamenají: Co vy ke spasení věřících ustanovíte = nařídíte = přikázete, bude mít takovou

platnost, jako bych to byl ustanovil = přikázal já sám (Bůh). (Viz otázku *170.!) Proto i řádní nástupci sv. apoštolů — papež a biskupové — mají tutéž moc jako apoštolové; když něco přikazují, jest to právě tak, jakoby to přikazoval sám Pán Ježíš (Bůh). Proto také řekl Pán Ježíš: „Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá...“ (Luk. X. 10.) A jindy řekl: „Jestliže (kdo) církvě neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán“ (Mat. XVIII. 17.), t. j. pokládejte jej jako za pohana a veřejného hříšníka. Pohaní a hříšníci nemohou býti spaseni, neobrátili se k P. Bohu, a tak nemohou býti spaseni ani ti, kteří neposlouchají církvě a nezachovávají jejích přikázání.

Učily jste se také letos obšírně při 4. přikázání Božím, že jsme povinni poslouchati duchovní vrchnosti. Když tedy vrchnost (papež a biskupové) něco přikazují, jsou věřící povinni tato přikázání plniti.

Církev svatá také skutečně od svého počátku vždycky dávala přikázání nebo-li zákony věřícím. Již za časů svatých apoštolů bylo ustanoveno, by věřící nejedli masa, které bylo obětováno modlám, aby nepožívali krve a masa z udávených zvířat a pod. A tak dávala církev sv. i v pozdějších časech věřícím jisté předpisy, kterými chtěla napomahati ku spasení duší jejich a utvrzovati je v křesťanském životě. Některé z těchto předpisů = přikázání týkají se jenom některých osob anebo stavů, na př. platí jenom pro kněze = stav kněžský; nebo jiná zase pro osoby, které žijí v kláštorech atd. Některá přikázání církevní však se týkají všech věřících, a takových přikázání jest pět, jak jste se již loni o nich učily. Letos se budeme o nich učiti mnohem

obšírněji v odd. 3. části III. V odpovědi 410. jest obsaženo, jak zní patero přikázání církevních.

M 410. Jak zní patero přikázání církevních?

Patero přikázání církevních zní:

1. *Zasvěcené svátky světiti.*

2. *V neděli a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.*

3. *Ustanovené posty zachovávat.*

4. *Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímat.*

5. *V zapovězený čas svatebního veselí nedržeti.*

Pověz ještě jednou z paměti, jak zní . . . !
O každém z těchto přikázání budeme se letos obšírně učit z katechismu, tak jako jsme se učili obšírně o každém z desatera přik. Božích. Napřed si ještě přečteme otázku a odpověď 411., kde je krátce obsaženo, proč jsme povinni . . .

411. Proč jsme povinni přikázání církevní zachovávat?

*Přikázání církevní jsme povinni zachovávat, protože **Ježíš Kristus** výslovně a pod těžkým hříchem **přikázal**, abychom církve poslušni byli, když pravil: „Jestliže (kdo) církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“ (Mat. XVIII. 17.)*

Z této odpovědi tedy poznáváte, že by se dopustil těžkého = smrtelného hříchu každý, kdo by přikázání církevních nezachovával, právě tak jako těžce hřeší ten, kdo nezachovává přikázání Božích. Pověz ještě jednou slova, kterými J. Kristus výslovně a pod těžkým hříchem přikázal . . . !

O prvním přikázání církevním.

Jak zní 1. přik. církevní? Přečti z katechismu nadpis v polovici str. 89. a otázku a odpověď 412, J.!

412. Jak zní první přikázání církevní?

První přikázání církevní zní: „Zasvěcené svátky světiti“.

Co sv. církve tímto přikázáním poroučí a které dny rozumíme svátky zasvěcenými, jest obsaženo v odpovědi další.

413. Co se poroučí v prvním přikázání církevním?

V prvním přikázání církevním se poroučí, bychom svátky od církve ustanovené právě tak zachovávali a světili jako neděli.

Co se tedy poroučí v 1. přik. církevním? Kterak máme zachovávat a světiti neděli, tomu jste se učily v 3. přikázání Božím. (NB. Může se krátce opakovati o 3. přik. Božím.) Povím vám, co rozumíme svátky od církve ustanovenými. Církve sv. ustanovila mimo neděli ještě jisté dny v roce, kteréžto dny máme zvláště věnovati službě Boží a péči o spasení své duše, a ve kteréžto dny se právě proto zapovídají služebné práce, zrovna tak, jako v neděli. Tyto dny se nazývají svátky nebo dny sváteční; a protože právě církve sv. je ustanovila za dny sváteční, jmenují se svátky od církve ustanovené. Již ve starém zákoně P. Bůh sám ustanovil mimo sobotu ještě jiné svátky nebo-li slavnosti, které se měly právě tak světiti jako sobota. Takové svátky byly na př.: slavnost velikonoční, slavnost letnic, slavnost stánků. (NB. Dá se čísti z Bibl. děj. star. zák. čl. 40., odstavec 2.) Po-

dobným způsobem ustanovila církev sv. v nov. zákoně mimo neděli ještě jiné svátky = sváteční dny = slavnosti, které máme právě tak světiti jako neděli.

Tyto svátky od církve sv. ustanovené jsou trojího druhu, jak je obsaženo v odpovědi další.

* 414. Kterak dělíme svátky od církve ustanovené?

Svátky od církve ustanovené dělíme na svátky Páně, Panny Marie a svatých.

V dalších třech odpovědích jsou vypočítány tyto troje svátky.

* 415. Které jsou zasvěcené svátky Páně?

Zasvěcené svátky Páně jsou:

1. *hod Boží vánoční, slavnost obřezání Páně (nový rok) a zjevení Páně (svatých tří králův);*

2. *hod Boží velikonoční a slavnost nanebevstoupení Páně;*

3. *hod Boží svatodušní, slavnost nejsvětější Trojice Boží a Božtvo Těla.*

Všecky tyto svátky Páně ustanovila církev sv. proto = z té příčiny, bychom v tyto slavnosti nebo-li zasvěcené svátky, vděčně si připomínali všech tajemství našeho vykoupení a bychom tím byli povzbuzeni ku větší horlivosti a péči o spasení své duše. Tak na př. svátky vánoční připomínají nám lásku Boha Otce, který svého jednorozeného Syna z lásky k nám na zemi poslal; svátky velikonoční připomínají nám lásku Syna Božího, který pro naše vykoupení mnoho bolestí a smrt na kříži podstoupil a slavně z mrtvých vstal; slavnost svatodušní připomíná nám lásku Ducha sv., který nás svou milostí posvěcuje. A podobným způsobem připomínají

nám i všechny ostatní svátky Páně, co Bůh trojjediný pro naše spasení učinil, a povzbuzují nás, abychom třem božským osobám za tak nekonečnou lásku díky a chválu vzdávali a bychom dobrodiní nám prokázaných užívali ke spasení své duše.

* 416. Které jsou zasvěcené svátky Panny Marie?

*Zasvěcené svátky **Panny Marie** jsou svátky jejího neposkvrněného početí, očišťování, zvěstování, nanebevzetí a narození.*

Přečti také hned otázku a odpověď další, J.!

* 417. Které jsou zasvěcené svátky svatých?

*Zasvěcené svátky **svatých** jsou svátky svatého Štěpána, svatých apoštolů Petra a Pavla, všech svatých a svátky patronů zemských.*

Svátky Panny Marie a svátky svatých ustanovila církev sv. proto, bychom v tyto dny P. Marii a svaté zvláště ctili a P. Bohu děkovali za milosti, které udělil P. Marii a svatým, a bychom P. Boha za to chválili. Dále jsou svátky P. Marie a svatých ustanoveny také proto, bychom se v tyto dny zvláště utíkali k P. Marii a svatým a bychom je vzývali za jejich ochranu a přímluvu. Dále nás tyto svátky povzbuzují, bychom podle příkladu Panny Marie a svatých byli živi. Slavíme-li na př. svátek neposkvrněného početí P. Marie, máme sobě připomínati, jakých milostí a jakého vyznamenání P. Marii se dostalo, že bez poskvrny hříchu dědičného byla počata; máme za to P. Bohu vzdávati díky, Jej chváliti a se přičiniti, bychom také my zachovali vždy srdce své neposkvrněné. (Viz ot. 323.)

Pamatujte si však, že nejenom v neděli a zasvěcené svátky mají lidé P. Bohu sloužiti, nýbrž že jsme povinni každý den P. Bohu sloužiti, protože každý den si máme připomínati všecka dobrodiní tří božských osob; každý den také připadá svátek některého svatého, jak vidíte v kalendáři. Avšak není možno, by lidé každý den od prací služebných odpočívali a službám Božím obcovali; proto také církev sv. toho nepřikazuje každý den. Všecky dny, ve které nejsme povinni odpočívat od prací služebných a obcovati službám Božím, jmenují se svátky nezasevěcené.

Slýcháváte také mluviti o svátcích pohyblivých a nepohyblivých (stálých). Pohyblivé svátky jsou, které se neslaví každý rok v týž den měsíce; na př. velikonoce, nanebevstoupení Páně, svátky svatodušní, Božího Těla. Svátky nepohyblivé (stálé) jsou, které se slaví každý rok v týž den měsíce; na př. narození Páně (vždy 25. prosince), neposkvrněného početí Panny Marie (vždy 8. prosince), očišťování P. Marie = hromnice (vždy 2. února), sv. Štěpána (26. prosince), sv. Petra a Pavla (vždy 29. června), sv. Cyrilla a Methoděje (vždy 5. července), všech svatých (vždy 1. listopadu).

Všecky zasvěcené a nezasevěcené svátky, pohyblivé a nepohyblivé svátky a všecky neděle, které se slaví průběhem jednoho roku, jmenují se dohromady (souhrnem) rok církevní.

Co je rok církevní? Kolik svátkův a neděl dohromady je v jednom roce církevním? (365, v přestupném 366.) Rozeznáváme také rok občanský, který počíná 1. ledna, rok školní, který obyčejně počíná 1. září nebo 15. září; rok církevní však počíná

1. nedělí adventní; tato neděle připadá buď na konci listopadu nebo na začátku prosince. Kdy končí rok občanský? .... rok školní? Rok církevní končí poslední nedělí po sv. Duchu; t. j. neděle před 1. nedělí adventní. Rok občanský se řídí (jest rozměřen na měsíce) podle slunce; rok církevní se řídí také podle slunce, ale podle slunce spravedlnosti, totiž podle Krista Pána. — Rok občanský se dělí na čtyři roční doby = počasí (jaro, léto...). Rok církevní se dělí na tři doby, totiž na dobu: vánoční, velikonoční a svatodušní. Co tyto slavnosti nám připomínají, proč je slavíme, již jste slyšely. Hlavní den a největší svátek každé z těchto tří dob (slavností) nazývá se **h o d e m B o ž í m**. Máme tedy hod Boží vánoční, velikonoční a svatodušní. Před každou z těchto tří slavností jest **p ř e d h o d í** a po slavnosti zase **p o h o d í**. Naznačím vám na tabuli tři doby roku církevního.

(NB. Zde ukáže katecheta názorně dětem, jak asi vypadá rok církevní podle své zevnější stránky: rozdělí tabuli na tři díly a současně s výkladem o roku církevním vepisuje do těchto oddílů hlavní slavnosti a svátky. Na vyšších odděleních bylo by dobře zavěsiti na tabuli „**K r u h o v ý d i a g r a m r o k u c í r k e v n í h o a o b č a n s k é h o o d V á c l a v a R o n a**“ (na skladě v bened. tiskárně — cena 1 zl.) a postupně s výkladem děti s ním seznamovati, až by uměly samy na něm čísti a dobře mu rozuměly. Jest sice poněkud těžký pro děti, ale velmi dokonalý a všestranný. — Také by mohl postačiti „**Z á v ě s n ý k a l e n d á ř n á s t ě n n ý**“ dosti veliký a se všemi měsíci na jedné straně. — Ovšem i diagram i kalendář nechá se delší dobu vyvěšený, až se s ním děti úplně seznámí.)

Doba vánoční.

Co nám připomíná doba vánoční? Začíná 1. nedělí adventní a trvá až do soboty před nedělí devítíkem. Neděle adventní jsou čtyři. Tyto čtyři neděle adventní jsou přípravou na hod Boží vánoční; tvoří předhodí vánoční. Doba adventní má čtyři neděle, ale nemusejí to býti celé čtyři týdny. Tyto čtyři neděle připomínají nám čtyři tisíce let starého zákona, ve kterých P. Bůh připravoval pokolení lidské (zvláště skrze vyvolený národ israelský) na příchod Vykupitele. (Advent = příchod.) Jako tenkrát předchůdce Páně sv. Jan Křtitel kázal na poušti pokání, tak vybízí církve sv. i nás v době adventní, bychom pokáním očistili srdce své a tak se připravili na příchod P. Ježíše do našeho srdce. Jest tedy advent doba kající, a proto obléká kněz v neděli a ve všední den, nepřipadá-li památka některého svatého, ke mši sv. roucho barvy fialové, barvy to kající, proto nařizuje se přísnější půst a zakazují se všechny hlučné veselosti. (Svatby, taneční zábavy a pod.)

V adventě slouží se před svítáním mše svatá, které se říká R o r á t ě, protože začíná slovy: „Rorate ....“ (Rosu dejte nebesa....) Slouží se za tmy před svítáním, aby se naznačilo, že před příchodem Vykupitele člověčenstvo nalézalo se v temnosti duchovní, ve hříchu a bludu.

Poslední den adventu — den to před Narozením Páně — nazývá se Š t ě d r ý d e n; v ten den jest přísný půst. Název š t ě d r ý připomíná nám štedrost a dobrotu Boha Otce, který nám poslal svého jedno-rozeného Syna. Také křesťané bývají ten den štedřejšími

ku svým domácím a chudým; zvláště malé děti bývají ten den štědře podělovány. Staví se pro ně na ten den vánoční stromek, na kterém jsou svíčky, pozlacená jablka, rozličné ovoce a dárky a ozdoby. Vánoční stromek připomíná, že Vykupitel přišel na svět, aby na kříži (ze stromu zhotoveném) napravil, co v ráji bylo pokaženo tím, že první rodiče jedli ovoce se stromu zapovězeného. Stromek vánoční připomíná nám také, že církev sv. se rozšířila do celého světa tak, jako strom své ratolesti na všechny strany rozpíná. Dárky na stromku vánočním znamenají milosti a dary, které nám Kristus Pán svou smrtí na kříži vydobyl.

Vánoce.

(Hod Boží vánoční.)

Hod jest tolik jako čas (vhod) t. j. čas = den = svátek zvláště památný nebo-li čas spojený s duchovními hody. Hod Boží vánoční jest svátek velice radostný a církev svatá dává radost tuto na jevo tím, že na tento den dovoluje každému knězi sloužiti tři mše svaté, při kterých se užívá roucha barvy bílé, která značí radost. První z nich se slouží slavně o půl noci, kdy P. Ježíš se narodil, nebo před svítáním a nazývá se půlnoční neb jitřní; druhá se slouží ráno a třetí před polednem. Tyto tři mše sv. připomínají trojí narození P. Ježíše, a to: narození od věčnosti = věčné z Boha Otce, narození v čase z Panny Marie před 19** lety a narození duchovní, t. j. v srdcích lidí, kteří dostávají milost Boží. — Aby si křesťané mohli živě představití narození P. Ježíše, stavějí se o Vánocích v kostelích nebo i v domech

jesličky, kterýžto obyčej trvá již přes 600 let, a kterýžto zavedl sv. František Serafinský.

Osmý den po Narození Páně slaví se památka Obřezání Páně, které se konalo podle rozkazu zákona Mojžíšova ve starém zákoně osmý den po narození dítěte. Při tom bylo dáno Vykupiteli jméno Ježíš. Památka na to, že Vykupitel byl nazván Ježíš, měla by se tedy konati tento den, ale koná se z nařízení církve sv. až druhou neděli po Zjevení Páně. Slavnost Obřezání Páně připadá vždy na 1. leden, kdy také počíná občanský rok, a proto se tento den obyčejně jmenuje Nový rok. Večer před Novým rokem koná se ve chrámu Páně pobožnost na poděkování Pánu Bohu za všescka dobrodiní v minulém roce obdržená, bývá kázání a sv. požehnutí. — Dne 6. ledna koná se slavnost Zjevení Páně nebo-li sv. tří králů. Jest to památka na událost, kterak P. Bůh hvězdou zvěstoval pohanům narození Vykupitele, a kterak tři králové (mudrci) od východu přišli do Betlema poklonit se P. Ježíši a přinést mu dary. Odpoledne před touto slavností světí se voda tříkrálová, sůl, křída a kadidlo (ve východních krajinách též zlato a myrrha); to se děje:

1. na památku křtu P. Ježíše v Jordaně,
2. na památku prvního zázraku v Káni Galilejské, kterýmiž událostmi bylo lidem zjeveno = ukázáno, že P. Ježíš je zaslíbený Messiáš.

Všecky neděle po slavnosti sv. tří králův až do konce doby vánoční mají jméno neděle po Zjevení Páně. Počet jejich není vždy stejný, nýbrž řídí se podle toho, kdy připadne hod Boží velikonoční, jak později uslyšíte; nejvíce jich může býti 6, nejméně 1.

Druhou neděli po Zjevení Páně koná se, jak jsem vám již pravil, památka = slavnost nejsvětějšího jména Ježíš; po celých 8 dní (oktáv) po této slavnosti udělují se plnomocné odpustky. (Podmínky?)

Doba velikonoční.

Co nám připomíná doba velikonoční? Počíná nedělí devítníkem a konec její tvoří slavnost Nanebevstoupení Páně (se svou oktávou). Doba velikonoční je sice vždy stejně dlouhá, ale nezačíná a tedy ani nekončí každého roku ve stejnou dobu, protože hlavní svátek této doby — hod Boží velikonoční — je svátek pohyblivý, podle kterého se řídí všechny svátky pohyblivé v roce církevním a také počet neděl po Zjevení Páně a po sv. Duchu. Hod Boží velikonoční se slaví vždy v neděli po prvním jarním úplňku měsíce, t. j. v neděli po úplňku měsíce, který připadne první po 21. březnu, kterýžto den jest první jarní den. (NB. Proveďte se s dětmi jeden praktický příklad, zda-li dovedou určit, kdy budou velikonoce, udá-li se jim, na který den připadne první jarní úplněk.)

Předhodí a příprava na slavnost velikonoční je 40denní půst nebo-li 6 neděl postních, zvláště však poslední týden tohoto postu t. zv. veliký = svatý = pašijový = velikonoční týden. Čtyřicetidenní půst je nařízen od církve sv. na památku 40denního postu, kterým se připravoval Pán Ježíš na svůj úřad vykupitelský. — Začíná tento půst na popeleční středě a končí na bílou sobotu o 12. hodině noční, nikoliv už večer po slavnosti Vzkříšení. V neděli není půst. Někteří první křesťané však začínali zachovávat tento půst již 9. nedělí před velikonocí (odtud

se tato neděle jmenuje devítník), někteří 8. neděli před velikonoci (odtud se tato neděle jmenuje první nedělí po devítníku), někteří 7. neděli po velikonoci (odtud . . . . druhá neděle po devítníku). Proto již devítník a dvě neděle po něm mají ráz doby postní a kající (ačkoliv ještě nepatří do doby postní), a kněz užívá při mši svaté rouch barvy fialové jako v postě. Tato doba od neděle devítník až do popeleční středy se jmenuje předpostí. — Doba postní je doba kající; církve svatá nám v ní připomíná utrpení a smrt Páně ve svatých evanděliích nedělních obrazem ukřižovaného Spasitele nad hlavním oltářem, konáním pobožnosti křížové cesty a modlením bolestného růžence; dále také tím, že zapovídá v této době hlučné radovánky (svatby, taneční zábavy), že nařizuje přísný půst a doporučí věřícím, aby v této době vykonali velikonoční svatou zpověď a přijímání. Někde se konají v této době postní kázání. Na popeleční středu se uděluje lidem popelec (kněz čelá věřícím na čele křížek svěceným popelem a říká při tom: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš!“). Popel pochází ze spálených ratolestí (kočiček), které byly minulého roku na květnou neděli posvěceny. Popelec se uděluje na památku toho, že v prvních dobách církve sv. počínali na popeleční středu veřejní kající konati své veřejné pokání, a na znamení toho byl jim sypán popel na hlavu. Později i jiní křesťané dali si dobrovolně sypati popel na hlavu na znamení kající, až pak ve století 11. začal se udělovati popelec všeobecně.

Neděle 5. v postě se jmenuje smrtelná a to proto, že se čte evandélium, kterak židé chtěli Pána

Ježíše usmrtiti, ukamenovati, ale On jim zmizel; na památku toho se zakrývají na ten den všecky obrazy a sošky P. Ježíše na křížích ve chrámě fialovou rouškou a takto zakryty zůstávají až do velikého pátku. — Neděle 6. postní se jmenuje neděle květná. Touto nedělí začíná svatý = pašijový = velký týden, nazvaný tak proto, že v něm se nám před oči staví a připomínají události veliké a svaté, totiž utrpení a smrt Páně. Pašijovým se nazývá tento týden proto, že se v něm koná památka na utrpení Páně (= passio) a proto se v něm čtou čtyřikrát pašije, t. j. popsání utrpení a smrti Kristovy, jež vypsali čtyři svatí evandělisté. — Na neděli květnou se koná památka na slavný vjezd Pána Ježíše do Jeruzalema. Před velkou mší svatou světí kněz ratolesti (kočičky, palmy), a pak se s nimi koná průvod ven ze chrámu na památku slavného průvodu P. Ježíše; po průvodě jest slavná mše svatá, při které se čtou pašije dle sepsání svatého Matouše, v úterý se čtou pašije dle sepsání sv. Marka, ve středu . . . sv. Lukáše, na velký pátek . . . sv. Jana. Čtvrtek v tomto týdnu se jmenuje zelený čtvrtek, nazvaný tak proto, že první křesťané tím dnem počínali velmi přísný půst, ve kterém nepožívali ničeho jiného než zelenin. Jest to památka na poslední večeři Pána Ježíše se sv. apoštoly a na ustanovení nejsv. svátosti oltářní a oběti mše sv. Ten den slouží se v každém chrámu Páně toliko jedna mše sv. Ostatní kněží jdou při této mši sv. ke sv. přijímání jako svatí apoštolé přijímali na ten den tělo Páně z rukou P. Ježíše. Na památku, že na ten den byla ustanovena nejsv. svátost oltářní, zpívá se radostné Gloria, při čemž se zvoní všemi zvony. Ale hned

potom umlknou všechny zvony a přestanou hráti varhany až do bílé soboty, protože si připomínáme již utrpení Páně. Při této mši sv. proměňuje kněz 3 hostie, z nichž jednu požívá při mši sv., druhou přijímá na velký pátek a třetí se vystaví v Božím hrobě v monstranci. Po mši sv. přenáší kněz v průvodě ony 2 svaté hostie na některý vedlejší oltář, kde se uschovají; potom se obnažují oltáře, svato-stánek na hlavním oltáři se nechá otevřený, což se děje na památku, že P. Ježíš při bičování byl obnažen. Ve chrámech biskupských se světí svaté oleje a biskup umývá 12 starcům nohy. (Také papež 12 kněžím a císař pán 12 starcům; císařovna 12 stařenám.) — Po zeleném čtvrtku je velký pátek. Jest to památka na smrt Krista P.; čtou se pašije, konají se modlitby za všechny lidi, potom se odhaluje svatý kříž a klade se na příhodné místo na zemi k uctívání (k líbání); potom se přenáší velebná svátost do Božího hrobu. Tento den neslouží se žádná mše sv. (ani papež), nýbrž kněz přijímá jen sv. hostii, kterou proměnil na zelený čtvrtek. Po velkém pátku je bílá sobota. Tento den si připomínáme odpočívání Krista Pána ve hrobě. Jmenuje se bílá, protože za starých dob byli toho dne katechumeni (= kteří se připravovali na přijetí křtu sv.) společně křtěni a při tom na znamení nevinnosti a očištění duše od hříchu dědičného byli oblečeni do bílého roucha; na památku toho se posud také světí voda křestní na tento den. Světí se také oheň, velkonoční svíce (paškál), slouží se mše svatá v každém farním chrámu (jen jedna). Při Gloria se začne zvoniti všemi zvony a hráti na varhany a kněz zpívá radostné Alleluja (= chvalte Pána); k večeru koná se slavnost Vzkríšení Páně —

Největší svátek celého církevního roku a nejhlavnější den celé doby velikonoční jest „hod Boží velikonoční“. Jest to památka na onu velikou noc, kdy Kristus P. vstal z mrtvých; v kostele veliká radost a sláva; po mši sv. se světí pokrmy. — Pondělí velikonoční je také zasvěcený svátek. — Po slavnosti velikonoční následuje 6 neděl, které tvoří pohodí velikonoční. První neděle po velikonoci se jmenuje bílá nebo provodní na památku, že se na tuto neděli scházeli opět nově pokřtění do chrámu Páně v bílém rouchu, které při křtu obdrželi, konali průvod ve chrámě a bílý šat zase svlékali. Neděle pátá po velikonoci se nazývá prosebná = křížová, protože se konají v pondělí, úterý a ve středu po této neděli prosebné průvody nebo-li processí do polí, při čemž se nese před průvodem kříž na znamení, že máme Krista Pána následovati. Právě 40. den po velikonoci — tudíž hned ve čtvrtek po křížových dnech — koná se slavnost Nanebevstoupení Páně. Co si připomínáme na tento den? Viditelně se naznačuje odchod P. Ježíše z této země na nebe tím, že se sháší a odnáší s oltáře paškál a soška vzkříšeného Vykupitele.

Doba svatodušní.

Co nám připomíná doba svatodušní? Doba od Nanebevstoupení Páně až do svátků svatodušních se pokládá za předhodí této doby. Hod Boží svatodušní připadá právě 10. den po Nanebevstoupení Páně nebo-li 50. den po Vzkříšení Páně. V sobotu před hodem Božím svatodušním je přísný půst; dopoledne se světí křestní voda, protože za starých časů také na tuto sobotu jako na bílou sobotu byli katechu-

meni společně slavně křtění. Pondělí svatodušní je také ještě zasvěcený svátek. První neděli po svátcích svatodušních koná se slavnost nejsv. Trojice. Co si máme připomínati na tento den? V sobotu před nejsv. Trojicí končí v naší dioecesi doba velikonoční svatého přijímání a zpovědi. Ve čtvrtek po nejsv. Trojici koná se slavnost Božího Těla na památku ustanovení nejsv. svátosti oltářní. Potom následují neděle po sv. Duchu, které jsou pohodím svatodušním a jest jich nejméně 23, nejvíce 28, podle toho, kdy byly velikonoce.

Pamatujte si: Doba vánoční připomíná nám lásku Boha Otce a přípravu na Vykupitele, jeho narození a mládí. Doba velikonoční . . . lásku Boha Syna a jeho veřejný život, utrpení, smrt, vzkříšení a nanebevstoupení; doba svatodušní . . . lásku Ducha svatého a založení církve sv., její rozšíření, působení a její trvání až do konce světa.

Nyní však si poznačíme = vepíšeme do těchto 3 dob = částí roku církevního ještě také zasvěcené svátky Panny Marie. Na počátku doby vánoční připadá vždy 8. prosince svátek neposkvrněného početí P. Marie; co si máme připomínati na tento den? Vždy 2. února svátek Očišťování P. Marie = Hromnic. Co si připomínáme na tento den? V době velikonoční (obyčejně) před velikonocí připadá svátek Zvěstování Panny Marie vždy 25. března. Co si připomínáme na tento den? — V době svatodušní připadá vždy 15. srpna svátek Nanebevzetí Panny Marie. Co si připomínáme . . .? V měsíci září — vždy 8. září — je svátek Narození Panny Marie; následující pak neděli připadá svátek Jména Panny Marie.

Dále si vepíšeme do roku církevního také zasvěcené svátky svatých a to napřed zasvěcené svátky oněch svatých, jejichž svátek se slaví v celé církvi:

26. prosince sv. Štěpána, jáhna a prvního mučeníka (koleda!);

29. června svátek svatých apoštolů Petra a Pavla;

1. listop. svátek všech svatých a
(2. listop. památka dušiček).

Mimo tyto svátky světí se v každé zemi ještě svátky sv. patronů té které země; na př. na Moravě 5. července sv. Cyrilla a Methoděje, v Čechách 16. května sv. Jana Nepomuckého a 28. září sv. Václava, ve Slezsku 15. října svatě Hedviky atd.

A toto všecko, jak to zde vidíte napsáno (resp. znázorněno na diagramu nebo kalendáři) představuje rok církevní.

Jak zní 2. přikázání církevní? Přečti otázku a odpověď 418., J.!

O druhém přikázání církevním.

418. Jak zní druhé přikázání církevní?

Druhé přikázání církevní zní: „V neděle a zasvěcené svátky celou mší svatou pobožně slyšeti.“

Jak zní 3. přikázání Boží? Jak zní 1. přikázání církevní? Co se poroučí v 3. přikázání Božím? . . . v 1. přik. církevním? Druhé přikázání církevní poučuje nás právě, kterak máme neděle a svátky světiti, jak jest obsaženo v odpovědi další.

419. Co se poroučí v druhém přikázání církevním?

*V druhém přikázání církevním se **poroučí**, bychom každou neděli a každý zasvěcený svátek mši svaté pobožně přítomni byli.*

Všimněte si dobře, co se praví v této odpovědi! Praví se. . . mši sv. byli přítomni; . . . pobožně; . . . každou neděli a zasvěcený svátek. Kdo by jedné z těchto tří věcí vlastní vinou nevyplnil, prohřešil by se proti 2. přikázání církevnímu. Co se v této odpovědi praví, jest ještě lépe, obšírněji a určitěji vyloženo v odpovědích dalších. Hned v následující odpovědi je vyloženo, co znamená býti mši svaté přítomen pobožně, nebo-li: kdy jsme . . .

420. Kdy jsme mši svaté pobožně přítomni?

*Mši svaté jsme **pobožně** přítomni:*

1. *když ji slyšíme, bychom se Bohu klaněli a jej ctili;*
2. *když se vystříháme všeho, co vnitřní pobožnosti překáží nebo ji ruší;*
3. *když mezi mší svatou, zvláště pak při hlavních částech jejích, dáváme pozor na to, co se na oltáři koná.*

Tyto tři věci musí tedy vyplniti, kdo chce býti pobožně mši sv. přítomen. Co musí činiti 1. ? . . . 2. ? . . . 3. ?

Ad 1. — Když jsem vám vypravoval při 1. přik. Božím co znamená Bohu se klaněti, pravil jsem vám, že Pánu Bohu nejlépe se klaníme = sloužíme, jsme-li přítomni pobožně mši sv. atd. (viz ot. 315.); mše sv. je nejkrásnější úkon bohoslužebný. A to máme míti tedy na mysli a na to pamatovati při mši sv. Kdyby někdo šel na mši svatou jen proto, by slyšel krásný zpěv, hudbu, by viděl nového kněze, by si

prohlédl kostel a pod., neslyšel by mše svaté pobožně. (NB. Ještě více o tom uslyšíte př. ot. 525.)

Ad 2. — Vnitřní pobožnost záleží v tom, že člověk má mysl a srdce obrácené k Bohu nebo k věcem, které se týkají P. Boha. Vnitřní pobožnosti překáží a ji ruší na př. ospalost, ohlížení se, šeptání, prohlížení obrázků, myšlení na to, co se děje doma a pod.

Ad 3. — Již loni jste se učily z M. katech. něčemu o hlavních částkách mše svaté; které jsou hlavní částky mše sv.? Podle čeho poznáte, že je právě evandélium? . . . obětování? . . . proměňování nebo-li pozdvihování? . . . přijímání? Co máme činiti, když kněz čte evandélium, . . ., když kněz obětuje chléb a víno? . . . při pozdvihování? . . . při přijímání kněze? Abychom to skutečně mohli činiti, musíme dávat pozor zvláště na tyto částky mše sv.; ale pamatujte si, že i při ostatních vedlejších částkách mše sv. musíte býti pobožny. Nejlépe učiníte, když se budete zbožně modliti z modlitebních knížek nebo zbožně zpívati píseň mešní. Uslyšíte ještě mnohem více o tom, kterak se máte chovati při hlavních částech mše sv., až se budeme učiti ze IV. části o mši sv. otázku 530.—533.; tam uslyšíte také, proč při celé mši sv., zvláště při hlavních částech jejích, máme dávat pozor na to, co se na oltáři koná. Další otázka a odpověď je vám známa již od loňska.

M 421. Kdo je povinen v neděle a zasvěcené svátky býti přítomen mši svaté?

V neděle a zasvěcené svátky býti přítomen mši svaté, je pod těžkým hříchem povinen každý věřící,

jakmile do rozumu přišel, pokud mu v tom žádná příčina nebrání.

Kdo je tedy povinen . . . ? O'd které doby je povinen každý věřící . . . ? Kdy jen je povinen . . . ? Jakého hříchu by se dopustil, kdyby nebyl přítomen . . . ? Pamatujte si, že do rozumu přichází člověk asi v 6.—7. roce, kdy už totiž rozeznává dobře, co jest dobré a co zlé. Vidíte tedy, že i děti, kterým je už 6—7 let, jsou povinny choditi na mši sv. — Řádná příčina, která brání někomu jíti na mši sv., jest něco takového, co i P. Bůh a sv. církve uznává za opravdovou překážku, že ten který člověk na mši sv. jíti nemohl, na př. nemoc, velice zlé počasí a špatné cesty, zvláště když je kostel velmi daleko, krupobití, závěje a pod., nebo když někdo musí býti doma u malého dítěte (matka, chůva), musí hlídati dům, dobytek a pod. — V další odpovědi je vyloženo, kdo se prohřešuje proti 2. přikázání církevnímu.

422. Kdo se prohřešuje proti druhému přikázání církevnímu ?

Proti druhému přikázání církevnímu se prohřešuje:

1. kdo celou mši svatou nebo značnou její část v' vlastní vinou zanedbává ;

2. kdo je při mši svaté dobrovolně roztržit anebo se při ní neuctivě chová.

Ad 1. — Kdo tedy nemá řádné příčiny k tomu, by na mši sv. nešel, nýbrž svou vlastní vinou, na př. z lenosti, bezbožnosti na mši sv. nejde, nebo hodně dlouho spí, nebo jde naschvál hodně pomalu nebo pozdě do kostela, by přišel až po mši sv. a pod. — Ale i ten hřeší proti 2. přikázání církevnímu, kdo

třeba jen některou část mše sv., a to značnou, t. j. hlavní, důležitou, větší část zanedbá, na př. kdyby přišel vlastní vinou na mši sv. až mezi obětováním, anebo by mezi mší sv. odešel a byl by venku přes pozdvihování nebo přes přijímání, nebo by odešel z kostela již před svatým přijímáním a pod.; takový člověk hřeší těžce. Ale aspoň všedního hříchu se dopouští, kdo přijde vlastní vinou třeba jen trochu pozdě, když je kněz již u oltáře, nebo odejde spíše, než kněz skončí úplně mši sv. Kdyby však někdo musil odejít z kostela proto, že mu bylo špatně a pod., neměl by za to hříchu. Kdyby někdo ve všední den přišel do kostela třeba jen na kousek mše sv. a pak zase by odešel, nemá hříchu, protože jen v neděle a zasvěcené svátky jsme povinni býti přítomni celé mši sv. Ovšem kdyby takový člověk z lenosti nechtěl býti na mši sv. ve všední den, hřešil by svou leností, ale proti 2. přík. církevnímu by nehřešil.

Ad 2. — Dobrovolně roztržit je při mši sv., kdo naschvál, úmyslně myslí na něco jiného než na P. Boha nebo na to, co se na oltáři koná, na př. myslí při mši sv. na své hospodářství, na zábavu, na kterou odpoledne půjde a pod. — Neuctivě se chová při mši svaté, kdo při mši svaté tak stojí, sedí, klečí, se chová, že je viděti, že nemá žádné úcty před Pánem Bohem, přede mší sv., jakoby v kostele P. Bůh nebyl ani přítomen, že je mu jedno, je-li v kostele nebo někde jinde; na př. spí při mši sv., ohlíží se, mluví s jinými, neslušně stojí, sedí, klečí, obrací se zády k oltáři atd. Mějte při mši svaté vždy ruce slušně sepjaty, nedržíte-li v nich modlitebních knížek, klečte slušně na obou kolenou nebo stůjte slušně na obou nohou, když se má státi, pozorujte, co kněz na

oltáři koná, byste věděly, co samy máte při tom dělati. —

Pravil jsem vám již při 1. přikázání Božím (otázka 315.) a při 3. přikázání Božím (otázka 344.), že dobrý křesťan v neděli chodí nejen na mši svatou, ale také na kázání atd. Ve 2. přikázání církevním církev svatá výslovně praví, že se nemáme spokojiti jenom tím, když v neděli a zasvěcený svátek jdeme na mši sv., nýbrž že máme konati ještě jiné věci, jak jest obsaženo v odpovědi další.

* 423. Máme-li přestávati na tom, abychom v neděle a zasvěcené svátky pouze mši sv. přítomni byli?

Nemáme přestávati na tom, abychom v neděle a zasvěcené svátky pouze mši svaté přítomni byli; máme i kázání poslouchati a na odpolední služby Boží choditi, svaté svátosti přijímati, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Co tedy mimo slyšení mše sv. ještě nám klade na srdce 2. přikázání církevní? Toto všecko konají řádní křesťané v neděli a ve svátek. V neděli a ve svátek odpoledne slouží lidé Pánu Bohu tím, že chodí na svaté požehnání, na křesťanské cvičení, na růženec, křížovou cestu v čase postním (nešpory), zpívají nábožné písně, chodí na hřbitov, navštěvují nemocné, čtou nábožné knihy (životopisy svatých, písmo svaté, nábožné časopisy, na př. . .), jdou třeba v průvodu k některé kapli se pomodlit. Kdo jen trochu může, má se vždy účastniti těchto odpoledních služeb Božích. — Dopoledne pak mimo mši svatou mají věřící poslouchati také kázání = slovo Boží; uslyšíte hned, proč máme kázání poslouchati. Mají dále choditi

ke sv. zpovědi a ke sv. přijímání, jak jsem vám již vyložil při 3. přikázání Božím. (Otázka 344.) — Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 424. Proč máme kázání poslouchati ?

Máme kázání poslouchati :

1. *protože se v něm slovo Boží hlásá a vysvětluje ;*
2. *protože pilné a pobožné poslouchání slova Božího je známkou dětinné lásky k Bohu ;*
3. *protože je třeba, bychom neustále k dobrému byli napomínáni a povzbuzováni a ode zlého odstrašováni.*

Kolik důvodů se uvádí v této odpovědi, proč máme poslouchati kázání? Který je 1. důvod? . . . . 2. důvod? . . . 3. důvod?

Ad 1. — Slovo Boží: to jsou pravdy, které Bůh zjevil a které nám církev katolická k věření předkládá. Těch pravd je velmi mnoho a mnohé z nich musíme výslovně věděti a věřiti, bychom mohli býti spaseni, jak jste se učily již v I. části. A i ostatní pravdy sv. víry musíme, pokud je nám možno, poznati, neboť jste se učily, že se máme přičiniti, bychom pravdy sv. víry také výslovně věděli a věřili a slyšely jste, že bez víry není možno Bohu se líbiti. Mimo to mnohé pravdy jsou velmi těžké, takže je potřeba, by je někdo lidem vysvětlil, vyložil. Dále také to, co někdo o těchto pravdách ve škole slyší, později snadno zapomene nebo třeba ve škole ani všemu dobře nerozuměl, protože ještě neměl tak dobrý rozum, nebo třeba někdo nechodil pilně do školy. mnohdy nebyl ve škole, když se v náboženství vykládalo něco velmi důležitého a pod. Ale nám jest potřeba nejenom věřiti, co Bůh zjevil a skrze církev . . . , nýbrž musíme také věděti, kterak se máme chovati, kterak máme žiti,

co máme dělati a čeho se varovati, bychom se Pánu Bohu líbili a mohli býti spaseni. A toto všecko: co máme věřiti a kterak se máme chovati, říká lidem kněz na kázání a křesťanském cvičení. Kněz na kázání (a křesť. cvičení) učí lidi a říká jim, kterak se mají chovati, neboť tak to poručil P. Ježíš apoštolům a jejich nástupcům: „Jdouce učte . . . učíce je zachovávatí . . .“ A jestliže kněží mají povinnost kázati slovo Boží, proto zase věřící mají povinnost slovo Boží poslouchati.

Ad 2. — Kdo rád a pilně poslouchá kázání (křesť. cvičení), ukazuje, že má Pána Boha rád, tak jako hodné děti, které mají rodiče své rády, rády jejich slova poslouchají. Kdo nerad chodí na kázání, nemá Pána Boha rád, nemá křesťanské lásky a proto ani nemůže býti spasen. Je-li křesťanské lásky třeba? Vidíte tedy, že pilné a pobožné . . .

Ad 3. — Ale také proto máme choditi na kázání (křesť. cvičení), že je toho každému křesťanu velice potřeba. Slyšely jste již několikráte, že každý člověk, třeba by velmi dobře znal učení sv. víry, je nakloněn více k zlému než k dobrému; jest to následek hříchu Adamova. Aby tedy člověk nepoklesl, neupadl do zlého, je potřeba, by ho ustavičně někdo napomínal, k dobrému povzbuzoval a od zlého odvracel, odstrašoval. A to právě činí kněz na kázání (křesť. cvičení). Vidíte tedy, že je kázání každému člověku potřeba!

Povím vám také, kterak se musíte při kázání chovati, byste z něho měly opravdu užitek. Předně musíte kázání (křesť. cvičení) velmi pozorně poslouchati. Jako žák, který ve škole nedává pozor, nemá žádného užitku z toho, co se ve škole vykládá,

tak křesťan . . . . Dále musíte hleděti, byste si zapamatovaly, co kazatel povídal, zvláště to, co se týká vás; na př. když mluví o některém hříchu, kterého vy jste se dopouštěly, nebo napomíná lidi k něčemu, co mají dělati, a vy jste toho doposud nedělaly, tu si to dobře zapamatujte a dělejte to tak, jak kazatel o tom káže. Kdybyste jenom poslouchaly slovo Boží a si je pamatovaly, ale neřídily byste se podle něho, nebylo by vám to nic platno. Až budete větší, uslyšíte ještě mnohem více o tom, proč a kterak máte kázání a křesť. cvičení poslouchati; dejte dobrý pozor na to, byste tuto povinnost svou dobře plnily.

O třetím přikázání církevním.

Jak zní 3. přik. církevní? Přečti z katechismu nadpis a otázku a odpověď 425., J.!

425. Jak zní třetí přikázání církevní?

Třetí přikázání církevní zní: „Ustanovené posty zachovávatí.“

Tímto přikázáním církevním ustanovila církev svatá, kdy a kterak se máme postiti, jak poznáte z odpovědi další.

426. Co se poroučí v třetím přikázání církevním?

*V třetím přikázání církevním se **poroučí**, bychom v ustanovené dny půst od církve nařízený zachovávali.*

Kdy se tedy máme postiti? (V ustanovené dny.) Ustanovené dny jsou ony dny, ve které církev ustanovila = nařídila, by lidé se postili. Z odpovědi další poznáte, kolikerým způsobem = kterak se máme postiti.

427. Kolikerý je půst od církve nařízený?

Půst od církve nařízený je dvojit:

1. *půst zdrželivosti od masitých pokrmův;*

2. *půst zdrželivosti od masitých pokrmův a zároveň ujmy, při kterém se zdržujeme od požívání masitých pokrmův a jen jednou za den, a to nikoli před polednem, do syta se najíme. Tu však je dovoleno pro občerstvení večer něco málo pojísti, jakož i ráno něco málo požití.*

Ad 1. — V jisté dny církev svatá nařídila, by věřící zdržovali se od požívání masitých pokrmů; tomuto postu říkají lidé obyčejný půst, jako jest na př. v pátek. — Pokrmy masitými se rozumí nejen maso, ale i všecko, co se z masa připravuje, na př. masová polévka. V našich krajinách je dovoleno požívatí pokrmy z mléka a vajec, ale v jižních krajinách jsou v postní den zakázány. Je však dovoleno také jísti v postní den maso a pokrmy z takových zvířat, která mají studenou krev a která žijí ve vodě, jako jsou na př. ryby, raci, skokani, ušřice, hlemýždi, ano i maso takových zvířat je dovoleno jísti, která mají sice teplou krev, ale žijí jen ve vodě nebo jen na vodě, na př. maso bobra, vydry, vodní slípky, potápky, lysky, divoké kachny atd.

Ad 2. — Tomuto druhému postu se říká obyčejně přísný půst. Tento půst vyžaduje dvou věcí: zdržovati se od masitých pokrmů tak jako v obyčejný půst a k tomu ještě činiti si ujmu. Tato ujma záleží v tom, že si člověk něco ujme, odepře z pokrmů, totiž že se jen jednou za den do syta nají. Ve kterou denní dobu teprve smíme do syta se najísti? Co je mimo toto jednodenní nasycení dovoleno? Pověz ještě

jednou, v čem záleží půst zdrželivosti? . . . . půst zdrželivosti a zároveň ujmy?

Půst zdrželivosti a zároveň ujmy se nazývá půst v užším smyslu slova. V širším smyslu slova postiti se znamená: odepřít sobě něčeho, potlačovati žádost po něčem, ať je to cokoliv, nejen po pokrmech masitých, nýbrž třeba po nějakých radovánkách, něčem příjemném. P. Bůh již ve st. zákoně nařizoval lidem, aby se postili. Již v ráji nařídil prvním rodičům, aby se zdržovali od požívání zapovězeného ovoce; — to byl také půst v širším smyslu slova. Národu židovskému nařídil P. Bůh, aby se zdržoval od požívání některých pokrmů, na př. masa z velblouda, králíka, zajíce, vepřového dobytka, skokana, orlice, supy, krkavce atd. (Viz 3. kn. Mojž. hl. 11.) Tak i v novém zákoně církev svatá ustanovila, ve které dny se máme postiti a kterých pokrmů máme požívat ve dny postní. V dalších dvou odpovědích je vyloženo, ve které dny se musíme zdržovati od masitých pokrmů a ve které dny mimo to máme si činiti i ujmu.

428. Které dny jsme povinni zdržovati se od masitých pokrmů?

Zdržovati se od masitých pokrmů jsme povinni každý pátek celého roku a, kde to ještě přikázáno jest, také každou sobotu.

V pátek je ustanoven půst na památku, že Kristus Pán v pátek za nás umřel, v sobotu pak na památku, že Kristus Pán v sobotu ve hrobě odpočíval, a také ke cti Panny Marie, které je sobota zvláště zasvěcena. Přečti dole poznámku 1., J.! To bývá také s kazatelny zvláště ještě oznamováno.

V sobotu se zdržovati od masitých pokrmův u nás již není poručeno, ale dříve to bylo poručeno skoro všude. —

429. Které dny jsme povinni zdržovati se od masitých pokrmův a zároveň činiti si ujmu?

Zdržovati se od masitých pokrmův a zároveň činiti si ujmu, jsme povinni:

1. každý den čtyřicetidenního postu, to jest, od popeleční středy až do velikonoc; ve dny nedělní však je dovoleno vícekrát se nasytiti;

2. ve středu, v pátek a v sobotu čtvera suchých dnův;

3. ve svatvečery jistých velikých slavností. Místo některých těch svatvečerů jsou však u nás středy a pátky adventní za dny postní ustanoveny.

Ad 1. — Půst 40denní nařídila církev svatá na památku 40denního postu Pána Ježíše na poušti. Kdy začíná tento půst? Kdy končí? (Až 12. hodinou půlnoční na bílou sobotu, nikoliv již po Vzkříšení.) Je také v neděli půst? V neděli není postu, protože v každou neděli si připomínáme velmi radostnou událost Vzkříšení Páně; proto je dovoleno jísti maso, což dříve bylo zakázáno, a vícekrát se nasytiti. V této době postní mají věřící zvláště rozjímati o umučení Páně a připravovati se na slavnost velikonoční; proto je nejvhodnější jíti v této době ke sv. přijímání velikonočnímu a ke sv. zpovědi.

Ad 2. — Suché dny = *quater* jsou posty, které se opakují čtyřikrát do roka (*quatuor tempora* = čtvero [ročních] dob, dnů postních); připadají na počátku každého čtvrt roku v jednom týdnu, a to: ve středu, pátek a sobotu. První suché dny v roce církevním jsou v zimě v týdnu po 3. neděli

adventní. Druhé ... na jaře po 1. neděli postní. Třetí ... v létě v týdnu po svátcích svatodušních nebo-li v týdnu před nejsvětější Trojicí. Čtvrté ... na podzim v týdnu po slavnosti povýšení sv. Kříže (14. září). Tyto postní dny se jmenují suché dny, protože křesťané v prvních dobách v tyto dny požívali jen suchých pokrmů, chleba, sušeného ovoce a pod. Suché dny ustanovila církev proto, bychom si každého čtvrt roku (t. j. vždy; dříve byl každý měsíc první den půst, teprve později každého čtvrt roku 3 dny) připomínali dobrodiní, která nám P. Bůh prokázal, abychom Mu za ně děkovali a zároveň abychom činili pokání za hříchy, kterých jsme se v té době dopustili. Za dřívějších dob udělovala se obyčejně jen na suché dny svátost svěcení kněžstva, a proto v ty dny měli se věřící postiti a prositi Pána Boha, by ti, kteří měli býti na kněze vysvěceni, byli hodnými kněžími. Za našich dnů sice se neuděluje svátost svěcení kněžstva pouze na suché dny, ale věřící přece až posud mají se v tyto dny modliti za to, by Pán Bůh poslal horlivé kněze na vinici svou.

Ad 3. — Přečti dole pozn. 2., byste věděly, ve které svatvečery je přísný půst! Tyto posty se obyčejně nazývají vigilie (noční bdění) a připomínají nám, že první křesťané trávili noc před velikými slavnostmi ve bdění, modlitbách a postu a tak se připravovali na následující velikou slavnost. Později toto noční modlení, půst atd. přeložilo se již na den předcházející a odtud i tento den se jmenuje vigilie = bdění. Dříve bývaly v církvi sv. ještě mnohé jiné zasvěcené svátky, před kterými se také konaly vigilie, na př. svátky sv. apoštolův a j.; ale později byly tyto

svátky zrušeny, přestaly býti svátky zasvěcenými, avšak půst, který se zachovával večer před nimi, nebyl úplně zrušen, nýbrž přeložen na jinou dobu, a to na středy a pátky v adventě. Proč je v pátek a sobotu půst, již jste slyšely. Ve středu (v adventě) je půst ustanoven na památku, že nepřátelé Kristovi právě ve středu se radili a domluvili, že Krista P. zabijí.

Nyní si přečteme, kdo je povinen zdržovati se od masitých pokrmův.

M 430. Kdo je povinen v ustanovené postní dny zdržovati se od masitých pokrmův?

Zdržovati se od masitých pokrmů je v ustanovené postní dny povinen každý věřící, jakmile do rozumu přišel, pokud řádná příčina, na příklad: nemoc, bída nebo jiná podobná ho neomlouvá.

O kom říkáme, že přišel již do rozumu? Ve kterém roce to obyčejně bývá? Co jen omlouvá takového člověka od nezdržování se od masitých pokrmů? Kterou příčinu nazýváme řádnou příčinou? — Přečteme si další otázku a odpověď, abyste věděly, kdo je povinen... ujmou si činiti.

431. Kdo je povinen v ustanovené dny postní zdržovati se od masitých pokrmův a zároveň ujmou si činiti?

Zdržovati se od masitých pokrmův a zároveň ujmou si činiti, je v ustanovené dny postní povinen každý věřící, který 21. rok věku svého už dovršil a řádnou příčinou není omluven. Namáhavá práce a veliké stáří omlouvají sice toho, kdo by si nečinil ujmou,

samy sebou však nestačí na omluvu toho, kdo by se nezdržoval od pokrmů masitých.

Vypočítej, ve které postní dny jsme povinni... ujmou si činiti? Kdo je povinen... Co jen omlouvá takového člověka...? Od čeho jen omlouvá namahavá práce a veliké stáří? Pro takového člověka tedy předpis o jednom nasycení za den neplatí. Ale omlouvají... také samy sebou od nezdržování se od masitých pokrmů? K tomu by tedy takový člověk, který těžce pracuje nebo je velmi starý (přes 60 roků) musil míti ještě jinou řádnou příčinu, jako je na př. nemoc, bída a pod.

Aby věřící dobře věděli, ve které dny jsou povinni zdržovati se od masitých pokrmův a ve které dny jsou povinni... ujmou si činiti, bývá to každý rok na počátku církevního roku (obyčejně na 1. neděli adv.) ohlašováno s kazatelnou; čítává se totiž na tu neděli postní řád a nechá se pak vyvěšený na dveřích kostelních, kde si ho může každý přečísti.

Protože však mnozí věřící nemohou z rozličných příčin přikázání o postu zachovávat, dává sv. Otec biskupům moc a právo (plnomocenství), by pro takové věřící přikázání o postu poněkud zmírnili nebo jim oznámili, kdy přikázání o postu pro ně neplatí, jak jest obsaženo v odpovědi další

* 432. Kterak usnadňuje církev přikázání o postu?

Církev usnadňuje přikázání o postu tím, že svatý Otec biskupům dává plnomocenství, by pro své diecese nebo pro jednotlivé věřící z řádných příčin přikázání o postu zmírnili.

Pro koho a kterak je přikázání o postu zmírněno a usnadněno, je obsaženo také v postním

řádu, který se každý rok s kazatelny čte. Já vám to z něho pomalu přečtu, byste si zapamatovaly aspoň nejhlavnější; až budete větší, dobře si všimněte, až se bude s kazatelny čísti postní řád, a kdybyste někdy nevěděly, zdali je jistý den půst, podívejte se v kostele do postního řádu nebo se otažte kněze. (NB. Katecheta z postního řádu pomalu a zřetelně přečte nebo probeře a vyloží dle postního řádu: „Prominutí čili *dispense*“. *A.* Vůbec v šem věřícím diecese. *B.* Pro jisté osoby a zvláštní případy, s náležitým zřetelem ke školním dětem a místním poměrům.) —

Pamatujte si, že je naší přísnou povinností, půst od církve sv. nařízený svědomitě zachovávat, neboť tím, když posloucháme církve sv. v tomto přikázání, ukazujeme zároveň, že posloucháme také P. Boha, na jehož místě a z jehož moci církev sv. přikázání dává; kdo neposlouchá církve, neposlouchá ani Boha. Sám Kristus P., ačkoliv byl Syn Boží, postil se, by nám dal příklad, že i my se máme postiti. V písmě sv. se také vypravuje, že svatí se postili; na př. Mojžíš a Eliáš se postil 40 dní, také Tobiáš, Judith, Esther, obyvatelé města Ninive; nábožní křesťané vždy se postili.

Půst jest velice dobré pokání za naše hříchy: postem můžeme dosti činiti za své hříchy, P. Boha usmířiti a před novými hříchy se zachrániti. Kdo se postí, mnohem snadněji koná všechny křesťanské ctnosti a mnohem lépe a snadněji se modlí, potože postem se velice potlačují a zeslabují náklonnosti ke hříchu (smyslnost). Půst jest také velice zdravým pro tělo. Lékaři skoro každému nemocnému předpisují nejprve půst, protože lidé onemocní ponejvíce

z toho, že nestřídmě nebo nepořádně požívali pokrmu nebo nápoje. Lidé, kteří se svědomitě postili ve svém životě, dosahují obyčejně vysokého stáří, na př. svatý Antonín poustevník, který se velmi přísně postil, dosáhl stáří 105 let; sv. Jeronym 100 let a pod. mnozí jiní. Ale pamatujte si, že nestačí ve dny postní toliko zdržovati se masitých pokrmů, nýbrž že máme se v ty dny také více a horlivěji modliti než-li v jiné dny a zvláště že se máme zdržovati hřichu, zbytečných řečí, radovánek, hříšných pohledův a j.; takový půst je P. Bohu velmi milý.

O čtvrtém přikázání církevním.

Jak zní 4. přik. církevní? Přečti nadpis a otázku a odpověď 433., J.!

433. Jak zní čtvrté přikázání církevní?

Čtvrté přikázání církevní zní: „Alespoň jednou za rok zřícenému knězi se zpovídati a v čas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímatí.“

Pravil jsem vám již několikráte, že sám Pán Ježíš poručil lidem, aby se ze hříchů svých zpovídali a přijímali jeho tělo a krev. „Amen, amen, pravím vám: nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života“. Jan VI. 54. Kristus Pán však neustanovil, kolikráte za rok = jak často máme choditi ke sv. zpovědi a sv. přijímání; to ponechal Kristus Pán církvi sv., by to ustanovila. Hned na počátku církve sv. nebylo ani potřeba, by církev sv. dala zvláštní přikázání, kterým by věřícím nařizovala, jak často mají choditi ke sv. zpovědi a sv. přijímání, neboť první křesťané byli tak

horlivi, že chodili ke sv. přijímání každý den nebo aspoň každou neděli. Později však stali se někteří křesťané vlažnými, nedbalými a chodili jen zřídka ke sv. zpovědi a sv. přijímání, ano někteří vůbec těchto svátostí zcela zanedbávali. Proto dala církev svatá (r. 1215. na IV. sněmu Lateránském) příkázání, kterým poroučí, by každý katolický křesťan aspoň jednou za rok přijal svátost pokání a nejsv. svátost oltářní, jak jest obsaženo v odpovědi další.

434. Co se poroučí ve čtvrtém příkázání církevním ?

Ve čtvrtém příkázání církevním se poroučí:

1. *bychom alespoň jednou za rok knězi zřícenému, to jest, ke zpovídání zplnomocněnému, z hříchů svých se platně zpovídali;*

2. *bychom v čas velikonoční velebnou svátost oltářní hodně přijímali. Kdo se této povinnosti tvrdošijně vzpírá, může býti z církve vyobcován a odepráním církevního pohřbu potrestán.*

Ad 1. — Nařizuje tedy církev sv., že každý katolický křesťan má aspoň jednou za rok se zpovídati. Ve kterou dobu roční = kdy se má zpovídati, poznáváme z toho, co se praví za 2.; co se praví za 2.? Když církev sv. nařizuje, že v čas velikonoční každý katolický křesťan musí přijati svátost oltářní, poznáváme také z toho, že v této době velikonoční má se také zpovídati, by totiž s čistým svědomím = ve stavu posvěcující milosti Boží = hodně svátost oltářní přijal. Pamatujte si tedy, že 4. přík. církevní nařizuje věřícím předně: konati každý rok velikonoční sv. zpověď. Ovšem, že hodný křesťan nejde jen jednou za rok ke sv. zpovědi, nýbrž

častěji; mnozí chodí každou neděli ke sv. zpovědi a sv. přijímání, ba i vícekrát než jednou za týden ke sv. přijímání. (Osoby klášterní, ze III. řádu a pod.)

Komu se máme ze hříchů svých zpovídati? Který kněz jest kněz zřízený (ke zpovídání)? To jest tedy kněz, kterého biskup ustanovil na některém místě — na př. za faráře, katechetu, kaplana a pod. — a dovolil mu, by tam zpovídal (kázal, mši svatou sloužil a pod.). Aby někdo mohl zpovídati platně = by jeho rozhřešení platilo i před P. Bohem, k tomu nestačí pouze, by byl knězem, nýbrž musí míti ještě zvláštní pravomoc (plnomoc) od biskupa, v jehož diecesi má platně zpovídati. Za dřívějších dob chodívali věřící jen ke svému faráři ke sv. zpovědi; to byl jejich zřízený kněz. Když však bylo křesťanů již velmi mnoho, nebylo ani možno, by farář všecky své věřící sám mohl zpovídati; proto dovolila církev svatá, by věřící mohli jíti ke sv. zpovědi i k jinému knězi, který má od biskupa pravomoc zpovídati, třeba by ani farářem nebyl. Ale pamatujte si, že jako hodná ovečka drží se svého pastýře a svého stáda, tak že i věrný farník, věrný katolík má choditi ke svému faráři ke sv. zpovědi; a kdyby měl příčinu jíti k jinému knězi ke sv. zpovědi, má jíti a spoň ke sv. přijímání doma ve svém kostele, by bylo viděti, že se hlásí ke svému duchovnímu pastýři a ke svým duchovním spolubratrům ve své farnosti.

Kterak se máme v době velikonoční zpovídati? (Platně.) Kdo se zpovídá neplatně? Kdo se zpovídá neplatně, nevyplní tedy 4. přík. církevní, neboť jest to právě tak, jakoby se ani nebyl zpovídal, ba lépe by byl udělal, kdyby ani nebyl šel k neplatné zpovědi,

neboť má nyní ještě nový těžký hřích (svatokrádež) a 4. přík. církevního nevyplnil.

Ad 2. — Co se poroučí za 2.? Časem velikonočním nerozumějí se snad pouze svátky velikonoční (svatý týden); tu by se nemohli všickni věřící vyzpovídati. Čas velikonočního sv. přijímání a zpovědi trvá déle; to ohlašují biskupové, jak je poznamenáno dole v poznámce 1. U nás počíná popeleční středou a končí v sobotu před svátkem nejsv. Trojice. Kdo v tomto čase přijal nejsv. svátost oltářní, vyplnil příkázání církevní. Ale církev svatá předpisuje přijímání h o d n é! H o d n ě přijímá, kdo se dobře připravil na sv. přijímání, kdo se ve sv. zpovědi očistil od hříchů tak, aby byl v milosti Boží, jak o tom ještě později uslyšíte. Jako 1., 2., 3. přík. církevní je povinen plniti každý věřící, jakmile do rozumu přišel, tak i toto 4. přík. církevní musí plniti každý, kdo již má užívání rozumu a je už tak tak daleko vyučen, že může tyto dvě svátosti přijati. Kdyby někdo po celou dobu velikonoční nemohl přijíti do kostela — na př. nemůže choditi, je příliš starý atd. — má požádati svého duchovního pastýře, a on jej přijde vyzpovídat do domu a přinese mu také velebnou svátost oltářní, by mohl přijati velikonoční sv. přijímání; to není z a o p a t ř o v á n í, nýbrž n e m o c n ý koná jen velikonoční sv. zpověď a přijímá velikonoční sv. přijímání. Jen kdyby ten který člověk byl skutečně nebezpečně nemocen, kněz by ho zároveň zaopatřil, dal by mu totiž i poslední pomazání.

Proč žádá církev sv., bychom p r á v ě v č a s velikonoční přijímali svátost oltářní? Protože Kristus Pán tuto svátost v čase velikonočním při poslední večeři u s t a n o v i l a protože věřící v před-

cházející době postní zvláště se připravují a povzbuzují, by v čas velikonoční s Kristem Pánem z hrobu hříchů svých povstali k životu novému.

Kterým trestem hrozí církev sv. těm, kteří by tvrdošijně nechtěli choditi v čas velikonoční ke svaté zpovědi a sv. přijímání? Tvrdošijně znamená: úmyslně, naschvál, ačkoli ví, že to církev sv. přísně poroučí. Takového člověka může biskup vyloučiti z církve a mohl by mu odepřítí církevní pohřeb tak, jako sebevrahovi. Z toho poznáváte, že kdo zanedbá svou vlastní vinou velikonoční svatou zpověď a svaté přijímání, dopouští se hříchu velmi těžkého, vraždí svou duši.

Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

*435. Proč se praví ve čtvrtém přikázání církevním: „alespoň jednou za rok“?

Ve čtvrtém přikázání církevním praví se: „alespoň jednou za rok“, protože církev snažně si přeje, bychom netoliko jednou, nýbrž častěji za rok se zpovídali a velebnou svátost oltářní přijímali.

Pravil jsem vám, že první křesťané chodili ke sv. zpovědi a sv. přijímání velmi často. Mnozí přijímali tělo Páně každý den nebo aspoň každou neděli, a to si přeje církev sv. posud, a to velmi snažně t. j. jí na tom velmi záleží, by věřícím častěji. . . . Církev sv. neporoučila, aby věřící chodili často ke sv. zpovědi a sv. přijímání, protože to mnohdy někomu není ani možno, ale důrazně si toho přeje. Pamatujte si, že každý věřící má choditi ke sv. zpovědi a sv. přijímání tak často, jak jest mu možno a jak toho potřebuje, neboť každý člověk upadá

často do hříchův, aspoň do menších hříchů, a sv. přijímání jest pokrmem duše. Jako tělo potřebuje pokrmu velmi často, tak i duše potřebuje pokrmu nebeského — sv. přijímání. Ale nejméně by měl každý věřící přijímati tyto dvě svátosti aspoň 3—4krát za rok, jako je přijímáte i vy; dobře je, přijímati je každý měsíc. Kdo by je chtěl přijímati ještě častěji, porad se svého zpovědníka, a co řekne, podle toho se řiď! Kdybyste někdy upadly do hříchu těžkého, jděte ihned, jakmile vám bude možno, ke sv. zpovědi a sv. přijímání.

O pátém přikázání církevním.

Jak zní 5. přik. církevní? Přečti nadpis a otázku a odpověď 436., J.!

436. Jak zní páté přikázání církevní?

Páté přikázání církevní zní: „V zapověděný čas svatebního veselí nedržeti“.

Co církev sv. zapovídá tímto přikázáním, je vylouženo v odpovědi další.

437. Co se zapovídá v pátém přikázání církevním?

V pátém přikázání církevním se zapovídá, v zapověděný čas, to jest, od první neděle adventní až do slavnosti zjevení Páně a od popeleční středy až do první neděle po velikonoci, svatební veselí držeti.

Co tedy zapovídá církev sv. v zapovězený čas? Kdy je čas zapovězený? Advent a půst jsou doby svaté, vážné a kajicné, ve kterých se máme modliti, postiti a připravovati na slavnost vánoční a velikonoční, a proto právě církev sv. v těchto dobách zapovídá svatební veselí, svatby = oddavky vůbec

(skoro ve všech diecesích), protože při oddavkách slavívají se obyčejně hostiny a radovánky a ty se nehodí do takové svaté, vážné, kajicné doby. Ale pamatujte si, že takové hlučné radovánky a hostiny se zapovídají i v jiné postní a kajicné dny roku církevního, na př. v suché dny, ve svatvečery velikých slavností a jiné postní dny, třeba by nebyly tyto radovánky a hostiny právě spojeny se svatbou.

Přečti **naučení, J.!** — Skončili jsme tedy III. část katechismu. Přesvědčím se, co jste si zapamatovaly z této části. (NB. Následuje opakování kratší nebo delší dle okolností.)

Část čtvrtá.

O milosti a svátostech.

Oddělení první.

O milosti.

O čem jedná část IV.? Přečti nadpisy na straně 96., J.!

Které pravdy musíme zvláště výslovně vědět i a věřiti? Pověz ještě jednou, jak zní 6. pravda základní? Tuto pravdu si dobře pamatujte! K čemu stvořil Bůh lidi? Kdo chce dojítí života věčného, musí zachovávatí přikázání Boží, o kterých jsme se učili v části III. (Ot. 297.) Abychom však mohli přikázání Boží dobře zachovávatí, je nám k tomu potřeba milosti Boží, jak jste se už učily. Mohou-li lidé dojítí věčného spasení pouhými silami svými přirozenými? (Otázka *84.) O milosti Boží jste se učily něčemu již v části I. (ot. 25., *84., *164.), ale v odd. 1. části IV. se budeme učiti velmi mnoho o milosti Boží; přečti otázku a odpověď 438., J.!

M 438. Co je milost?

Milost je vnitřní, nadpřirozený dar, který nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje, bychom mohli dojítí spasení.

Co se praví v této odpovědi o milosti? (... že jest: 1. dar; 2. vnitřní; 3. nadpřirozený; 4. pro zásluhy Ježíše Krista; 5. abychom mohli dojítí spasení.) Co se v této odpovědi praví, je vyloženo v dalších 4 odpovědích.

* 439. Proč se nazývá milost darem?

Milost se nazývá darem, protože si jí nemůžeme zasloužití, nýbrž nám jenom pro zásluhy Ježíše Krista dána bývá.

Když nám někdo dá něco, čeho jsme si nezasloužili, nač nemáme žádného práva, říkáme, že nám to daroval. To, co jsme dostali = obdrželi beze své zásluhy, nazýváme darem. Co nazýváme darem? Rodiče dávají svým dětem rozličné dary, dávají jim věci, kterých si děti nezaslouží, na př. hračky, vzácné pokrmy. Ale když nádenník, služebník, dělník, řemeslník a pod. dostává za svou službu a práci plat, to není dar, protože si plat zasloužili, mají na něj právo. Dar tedy jest něco nezaslouženého, co jsme obdrželi z pouhé dobroty, z pouhého milosrdenství onoho člověka, který nám to daroval. A takový nezasloužený dar jest milost, o které se budeme nyní učití; a sice milost je dar, který nám dává sám Pán Bůh. Budeme zde tedy mluvití o milosti Boží. A proč jenom dává nám P. Bůh svoji milost? (Pro zásluhy Ježíše Krista.) To znamená, že Pán

Bůh nám dává svou milost jenom proto, že nám ji zasloužil J. Kristus. Víte, že první rodiče v ráji měli velikou milost od P. Boha (ot. 86.), a také my jsme měli mítí podíl na oné milosti; ale když první rodiče těžce zhřešili a pozbyli oné milosti, stal se Syn Boží člověkem, aby nám ztracené milosti zase vydobyl: trpěl a umřel na kříži a za to zasluhoval veliké odměny od P. Boha, měl právo na velikou odměnu od P. Boha. Ale Pán Ježíš pro sebe nepotřeboval žádné odměny od P. Boha, ani jí nežádal pro sebe, nýbrž všechno to, co trpěl, trpěl k vůli nám = pro nás, aby nám Bůh dal zase svou milost, kterou první rodiče ztratili. A P. Bůh k vůli P. Ježíši = pro Jeho zásluhy, nikoliv k vůli nám anebo pro naše zásluhy dává nám skutečně svou milost. Co jste tedy poznaly z této odpovědi o milosti? Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

* 440. Proč se nazývá milost darem vnitřním?

Milost se nazývá darem vnitřním, protože se uděluje přímo duši a tudíž něčím vnitřním jest.

Z této odpovědi tedy poznáváte, že milost je takový dar, který působí uvnitř v naší duši, nikoliv na těle; Pán Bůh dává ji naší duši, nikoliv tělu; pomáhá milostí naší duši, nikoliv tělu; a proto je milost neviditelná tak jako duše. Milost jest na př. očištění naší duše od hříchu na křtu svatém nebo při svaté zpovědi; osvícení rozumu; posilnění vůle, bychom dobré konali a zlého se varovali a pod.; na těle při tom není viděti, pozorovati ničeho, ale v duši se děje něco, když Pán Bůh jí svou milost dává. —

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 441. Proč se nazývá milost darem nadpřirozeným?

Milost se nazývá darem nadpřirozeným, protože jí člověk od přirozenosti ani nemá, ani nabýti nemůže, aniž má vůbec na ni práva, nýbrž mu od Boha nad jeho přirozenost udělena bývá.

Od P. Boha máme mnohé dary; všechno, co od Něho máme, jest pouhý dar. Sami nemůžeme sobě od P. Boha ničeho zasloužiti, protože jsme hříšní lidé. Dary, které nám Pán Bůh dává, jsou dvojí: některé jsou přirozené, jiné jsou nadpřirozené.

Přirozené dary jsou taková dobrodiní, kterých nám P. Bůh uděluje pro tento život pozemský, na př. život, zdraví, rozum, smysly, pokrm, nápoj atd. Nadpřirozené dary jsou taková dobrodiní, kterých potřebujeme, bychom mohli přijíti do nebe, tedy ke spasení duše; t. j. na př., že nám Pán Bůh poslal svého Syna, že Kristus P. za nás umřel, aby nás vykoupil, že ustanovil mši sv., svaté svátosti, že se nám káže slovo Boží atd. Ale tyto dary nadpřirozené nebo-li milosti Boží jsou zase dvojí: vnitřní a zevnitřní (vnější). Na př., že P. Bůh poslal Syna svého na svět anebo že Kristus P. ustanovil oběť mše sv., svaté svátosti, že poručil, aby se kázalo slovo Boží a pod., jest milost nadpřirozená zevnitřní (vnější), protože toto všecko neděje se uvnitř v naší duši: svaté svátosti se neudělují v naší duši, mše sv. se neslouží v naší duši, slovo Boží se nekáže v naší duši, nýbrž mimo nás, venku, vně = zevnitř. Ale odpouští-li se nám hřích, osvěcuje-li P. Bůh náš rozum, posiluje-li naši vůli, to vše se děje v naší duši — to jest milost nadpřirozená vnitřní, uvnitř naší duše. A jen o této milosti se mluví v odd. 1. části IV. Tato nadpřirozená vnitřní

milost nepatří ku přirozenosti člověka. — Co náleží k přirozenosti člověka? K jakému jen cíli by byl mohl Pán Bůh člověka stvořiti? (Viz ot. 84.) Byl by měl člověk právo na tuto přirozenou blaženost? Stvořil však P. Bůh člověka skutečně jen k cíli přirozenému? K jakému cíli stvořil Pán Bůh člověka? Náleží tedy blaženost nebeská k přirozenosti člověka? Má člověk na ni nějaké právo sám od sebe? Mohl by jí dosáhnouti pouhými silami svými přirozenými? Jakých sil = prostředků potřebuje člověk k dosažení blaženosti věčné? Které jsou prostředky nadpřirozené? Má člověk nadpřirozené síly = prostředky ve své přirozenosti? Proto se praví v této odpovědi, že Pán Bůh člověku dává milost svou nad jeho přirozenost, že totiž milost nepatří k přirozenosti člověka. Ale ještě něco velmi důležitého jest obsaženo v odpovědi další.

* 442. K čemu se uděluje člověku milost nadpřirozená?

Milost nadpřirozená se uděluje člověku, by povýšen byl k nadpřirozené důstojnosti dítky Božího a schopným se stal, zasloužiti sobě nebe.

P. Bůh dává lidem rozličné milosti nadpřirozené nebo dobrodiní; na př. když někdo je vysvěcen na kněze, dostává napřirozenou milost = dar, aby mohl jiným lidem odpouštěti hříchy, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Kristovu. Ale když je někdo vysvěcen na kněze, třeba dostal moc = dar = milost odpouštěti jiným lidem hříchy, tím ještě nemá sám odpuštěny hříchy své; proto ještě za to sám nepříjde do nebe, nýbrž musí se ze svých hříchů zpovídati jako jiní lidé; nedostal milosti, by sám byl od hříchův očištěn, nýbrž aby jiným lidem hříchy odpouštěl,

nedostal jí tedy ke spasení svému, nýbrž ke spasení jiných lidí. Nebo P. Bůh dal mnohým lidem milost = dar činiti zázraky; to jest také milost nadpřirozená, ale té nedostává ten který člověk k tomu, by sám přišel do nebe, nýbrž aby jiní lidé, kteří zázraky jeho vidí, v Boha uvěřili, k Němu se obrátili a spaseni byli. Vidíte: o takové milosti zde v části IV. mluvíti nebudeme, nemluvíme, nýbrž jen o takové milosti Boží, kterou nám P. Bůh dává ke spasení duše naší, ke spasení našemu.

Nyní tedy již rozumíte každému slovu v odpovědi 442. Zopakujeme si všechno, bychom věděli, co se rozumí milostí, o které se budeme učiti.

(NB. Opakuje se krátce otázkami tak, aby děti měly úplně jasný pojem o milosti Boží.)

Přečti nyní otázku a odpověď další, J.!

M 443. Kolikerá je milost nadpřirozená?

Milost nadpřirozená je dvojitá:

1. pomáhající,

2. posvěcující.

Této odpovědi jste se učily již loni; tenkrát jste slyšely, chce-li někdo býti spasen, musí býti v milosti Boží, t. j. jeho duše musí býti čistá alespoň ode všech hříchů těžkých, musí býti spravedlivá, svatá, Bohu milá, a mimo to že musí konati dobré skutky, musí dělati, co Pán Bůh poroučí, a varovati se všeho, co Pán Bůh zakazuje. Aby naše duše byla čistá a bychom mohli konati dobré skutky, k tomu obojím u potřebujeme milosti Boží, nebo-li my potřebujeme dvojitou milost. Milost, která naši duši činí čistou, svatou, spravedlivou, nazývá se milost posvěcující;

milost, která nám pomáhá konati skutky dobré, jmenuje se milost pomáhající. Každá = obojí tato milost je vnitřní, nadpřirozený dar, který nám Pán Bůh . . . ; abyste dobře věděly všecko o milosti pomáhající a posvěcující, je v katechismu o obojí milosti obsaženo mnoho otázek a odpovědí.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

444. Co je milost pomáhající?

Milost pomáhající je nadpřirozená, duši na čas propůjčená milost, která nám pomáhá konati skutky dobré, to jest, k věčnému spasení prospěšné.

Co je milost? Milost pomáhající je tedy také vnitřní nadpřirozený . . . ; zde se praví zkrátka jen milost, protože již víme, co milost je. Ale důležité jest, co se ještě praví v této odpovědi o milosti pomáhající: . . . na čas propůjčená, která nám pomáhá . . . Najděte si ot. a odp. 449. ! Přečti ji! Všimněte si dobře, že v této odpovědi se praví o milosti posvěcující, že jest: duši trvale propůjčená milost . . . To vám vyložím, abyste tomu dobře rozuměly. Milost pomáhající dává nám P. Bůh jen tenkrát a tak často, kdykoliv právě něco dobrého máme konati nebo něčeho zlého se varovati. Když má jíti někdo v neděli nebo ve svátek na mši sv., kázání a pod., potřebuje k tomu, by ho Pán Bůh povzbudil. Když člověk skutečně na mši sv., kázání atd. šel, pak již pomáhající milosti nepotřebuje, ona již v jeho duši není. Pokud člověk nemá užívání rozumu nebo když spí a pod., nemá také milosti pomáhající, protože jí nepotřebuje. (Srovnej: když dítě, které se učí choditi, chce přejíti světnici, musí mu matka pomoci, musí je vésti za ručičku; když světnici přešlo,

již ho nemusí držeti.) Proto se praví v katechismu, že milost pomáhající je duši jen na čas propůjčená milost, t. j. jen na ten čas, dokud jí člověk potřebuje ke konání skutků dobrých, za které by mohl býti spasen. — Co se praví o milosti posvěcující v odp. 449.? (. . . trvale . . .) Víte, že P. Bůh nás přijal na křtu sv. za své dítky, naši duši posvětil, učinil ji svatou, spravedlivou atd. Ale naše duše nemá býti svatou a spravedlivou snad jenom nějaký čas, jeden den, rok . . ., nýbrž pořád až do naší smrti, bychom mohli býti spaseni. Proto P. Bůh dává naší duši milost posvěcující, by svatost, spravedlnost . . . trvala v naší duši pořád až do smrti. Dokud člověk nezhrěší těžce, milost posvěcující je trvale v jeho duši, i když spí i když ještě nemá užívání rozumu; jeho duše je jako oblečena v roucho milosti posvěcující. (Připomeň roucho svatební v Bibl. dějepr. čl. 60. „Královská svatba“.) Jako železo, když se rozžhaví v ohni, je ohnivé, svítí, pálí jak oheň . . ., tak i duše člověka, když má milost posvěcující, je touto milostí úplně proniknuta, je čistá a svatá, krásná, Bohu milá, P. Bohu velmi podobná atd.

Co se v naší duši děje, když nám P. Bůh dává svou milost pomáhající nebo-li, když nám pomáhá svou milostí pomáhající, jest obsaženo v odpovědi další.

445. Kterak nám pomáhá milost pomáhající konati dobré skutky?

Milost pomáhající pomáhá nám konati dobré skutky takto :

- 1. osvěcuje náš rozum, pobádá a posiluje naši vůli, bychom tyto skutky konati počali, dále konali a dokonali;*
- 2. dodává jim ceny nadpřirozené.*

Ad 1. — Slyšely jste již, kterak potrestal Pán Bůh Adama a Evu a všechny jejich potomky za hřích, kterého se Adam a Eva dopustili. Kterak potrestal P. Bůh Adama a Evu a jejich potomky na rozumu? . . . na vůli? Vidíte: lidé byli tedy jako zranění na rozumu a na vůli. Kdyby nám P. Bůh nedával své milosti pomáhající, nemohl by žádný, ani nejhodnější člověk, který je v milosti Boží = spravedlivý, konati skutků, za které by si mohl zasloužiti spasení věčné = skutků pro nebe zasloužených. Kdykoliv chceme něco dobrého konati, na př. některé přikázání plniti, musíme napřed mysliti svým rozumem na to, co máme konati; pak musíme svou vůlí chtít to vykonati a musíme to také skutečně vykonati = dokončiti; teprve tehdy jsme vykonali dobrý skutek. K tomuto všemu pomáhá nám P. Bůh svou milostí pomáhající.

P. Bůh svou milostí pomáhající osvěcuje nejprve náš rozum, abychom poznali, co je dobré a co je zlé, nebo nám dává takové myšlenky, vnuknutí, která nám prospívají ke spasení; na př. když se probudíte ráno, napadne vám: Teď se máš pomodlit! Když uslyšíte zvoniti na mši sv., napadne vám: Teď bys měl jíti na mši sv.! a pod. Člověk však má svobodnou vůli a proto kdyby nechtěl, nemusil by konati toho kterého dobrého skutku, nýbrž mohl by konati právě třeba něco opačného, hříšného; ovšem pak by měl za to hřích. Aby se tedy člověk rozhodl konati dobré, pomáhá mu k tomu zase P. Bůh svou milostí pomáhající. On totiž p o h n e = hýbe n a š í vůlí, bychom skutečně konali, co je nám ke spasení; na př. P. Bůh připomene nám, jaká odměna nás čeká, když ten aneb onen dobrý skutek vykonáme, nebo

jaký trest nás čeká, když uděláme něco zlého a pod. A když se člověk svobodně rozhodne, že udělá dobré, které mu P. Bůh vnukl, které poznal svým rozumem pomocí milosti pomáhající, pomáhá mu P. Bůh dále i při konání toho neb onoho dobrého skutku, dává jemu k tomu síly. On jakoby dobrý skutek dělal s námi, bychom jej skutečně dokončili a měli zásluhu pro nebe.

Ad 2. — To jest tedy nesmírně důležité, když P. Bůh nám dává svou milost pomáhající; neboť, jak zde máte obsaženo, milost pomáhající nám netoliko pomáhá, bychom ten který skutek dobrý konati začali, konali a dokončili, nýbrž dodává našim skutkům zvláštní ceny, takže pak takové skutky nám pomáhají k životu věčnému; bez milosti pomáhající nemůže člověk ničeho učiniti, zač by mohl přijíti do nebe. — Ještě lépe to pochopíte, z odp. další.

446. Je-li milosti pomáhající člověku třeba?

Milosti pomáhající je člověku ke každému dobrému skutku třeba: hříšník, by se k Bohu obrátil; spravedlivému, by v milosti posvěcující setrval a skutky záslužné konal.

K čemu je tedy třeba milosti pomáhající? Komu je třeba milosti pomáhající? Přečti dole pozn. 2.! Pán Ježíš jedenkrát vypravoval podobenství; pravil, že On je jako vinný kmen a my lidé že jsme jako ratolesti na tom vinném kmeni, a pravil dále, že jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li při kmeni (ve spojení s kmenem), tak že ani my nemůžeme konati skutků dobrých, pro nebe záslužných, nezůstaneme-li ve spojení s Kristem Pánem = v Kristu Pánu. Tím chtěl říci Pán Ježíš, že

chceme-li konati skutky dobré = které nám mají pomáhati k životu věčnému, musí nám k nim pomáhati On -- Pán Bůh. Z toho tedy poznáváme, že bez milosti Boží nemůžeme konati nic dobrého pro nebe, a že když nám Pán Bůh milost pomáhající dává a my pomocí této milosti dobré skutky konáme, že skutky naše mají cenu nadpřirozenou, že nám pomáhají k věčnému spasení, nebo že jsou dobré = záslužné pro nebe.

Praví se v této odpovědi: . . . . hříšníkům . . . . Když totiž hříšník koná některý dobrý skutek proto, by tím Pána Boha ctil, nebo by mu Pán Bůh odpustil hříchy, nebo proto, že to Pán Bůh poroučí (= z pohnutek nadpřirozených), nezasluhuje za to ještě přijíti do nebe, neboť jeho duše je hříšná; ale protože mu Pán Bůh svou milostí pomáhající k jeho dobrým skutkům pomáhal, nabývají jeho skutky takové ceny, že mu P. Bůh dá pak milost, aby se obrátil, hříchů litoval, by zase mohl obdržeti milost Boží a býti jednou spasen. Kdyby P. Bůh hříšníkovi nepomáhal svou milostí pomáhající k jeho skutkům, neměly by skutky jeho žádné ceny pro nebe, on by se ani nemohl obrátiti k P. Bohu. — Avšak i spravedlivý člověk, třeba je v milosti Boží, potřebuje ke konání skutků dobrých pro nebe milosti pomáhající; bez ní by nemohl konati nic dobrého pro nebe, ani nejmenšího skutku dobrého nadpřirozeného, jak jste slyšely z poznámky 2.: „Beze mne nemůžete ničeho učiniti!“ Tato slova řekl P. Ježíš samým svatým apoštolům, kteří přece byli dokonalí, spravedliví! Bez milosti Boží ani hříšník ani spravedlivý člověk nemůže žádného nadpřirozeného, dobrého skutku počítí, nemůže ho dále konati ani dokonati; ke všemu tomu, třeba

by to byl nejmenší skutek nadpřirozený, potřebuje milosti pomáhající.

Avšak ke skutkům pouze přirozeným — na př. k chůzi, spaní, jídlu, pití a pod. — nepotřebuje člověk pomáhající milosti Boží, neboť k tomu stačí naše přirozené síly; ale také nemají takové pouze přirozené skutky pro nebe žádné ceny. Kdyby však člověk chtěl, by to byly skutky dobré pro nebe, by mu prospívaly ke spasení, pak již by k nim potřeboval milosti pomáhající. Také pohané, kteří nemají o Pánu Bohu pravého pojmu, konají bez milosti pomáhající některé skutky dobré; poslouchají rodičů, dávají almužnu, protože jim jejich rozum káže, že to mají dělati; ale to nejsou skutky nadpřirozené, pro nebe záslužné, protože jich nedělají k vůli P. Bohu. Aby i jejich skutky měly cenu pro nebe, musily by býti vykonány pomocí milosti pomáhající. Pomáhající milosti je tedy každému člověku ke každému skutku nadpřirozenému potřeba. Tak tomu církev sv. vždy učila a učí posud. Z toho také poznáváte, že když jste vykonaly něco dobrého pro nebe, není to jen zásluha vaše, nýbrž že zásluha za to patří P. Bohu, který vám byl k tomu nápomocen svou milostí pomáhající. Proto také Jemu máte za to děkovati, prositi Ho za Jeho milost pomáhající a vždy poslechnouti a dělati to tak, jak vás P. Bůh k tomu pobádá.

Když však je milosti pomáhající tak nezbytně třeba každému člověku ke každému skutku nadpřirozenému, zdali pak skutečně také Pán Bůh všem lidem milost pomáhající dává? To se dovíte z odpovědi další.

* 447. Zdali Bůh uděluje každému člověku milost pomáhající?

Bůh uděluje každému člověku milost pomáhající, které potřebuje, by spasen byl; nebo Bůh „chce, aby všichni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli“. (I. k Tim. II. 4.)

Z této odpovědi tedy poznáváte, že Pán Bůh každému člověku — křesťanu, pohanu, židovi, spravedlivému, hříšníkům zaslepeným a zatvrzelým, nevěrcům atd. — dává tolik pomáhající milosti, kolik kdo potřebuje ke svému spasení, nebo-li, že jim dává potřebné schopnosti a síly ke konání skutků nadpřirozených, aby v okolnostech a poměrech, ve kterých se nacházejí, mohli býti spaseni. A proč uděluje . . . ? Vidíte tedy, že každý člověk na světě, když chce, může býti spasen; nikdo se nemůže vymlouvat, že mu Pán Bůh nepomáhal, že o P. Bohu ani nevěděl; P. Bůh každému člověku pomáhá, by mohl P. Boha poznati a konati, co P. Bůh poroučí. Na př. nevěrcům pomáhá P. Bůh svou milostí, by zachovávali přikázání Boží, která mají jako napsána ve svém srdci a která již svým rozumem a svědomím poznávají; když to skutečně konají, pak jim P. Bůh pomáhá, by poznali víru v pravého Boha, na příklad skrze missionáře (ano i skrze anděla by to učinil). Ovšem, když takový pohan hřeší pořád dále nebo když nechce přijati víry křesťanské, je sám vinen, že bude zavržen. — Bludařům pomáhá Pán Bůh, aby poznali pravou víru katolickou a stali se údy církve katolické; když toho neučiní, jest to jejich vina. Katolíkům hříšným pomáhá Pán Bůh, aby nepadali do nových hříchů, by poznali své hříchy, jich litovali, se zpovídali . . . ; katolíkům spra-

vedlivým pomáhá P. Bůh, aby se udrželi pořád v milosti posvěcující, by přemáhali hříšná pokušení, by konali i takové skutky, které sice nejsou přísně poručeny, ale které se P. Bohu líbí a přinášejí velikou odměnu u P. Boha. Zkrátka, každý člověk až do posledního okamžiku svého života dostává od P. Boha tolik milosti, by mohl býti spasen. — Ale mýlil by se velice, kdo by myslil, že když P. Bůh dává každému člověku potřebnou milost, že on sám nemusí již ničeho činiti pro své spasení; to poznáte z odpovědi další.

* 448. Působí-li milost sama naše spasení?

Milost sama nepůsobí našeho spasení, poněvadž nás nenutí, nýbrž jen podporuje; proto nesmíme milosti odpráti, nýbrž musíme ji ochotně přijímati a s ní věrně spolupůsobiti.

Může sama milost spasiti člověka? P. Bůh ovšem dává každému člověku potřebnou milost, aby každý člověk mohl býti spasen, ale P. Bůh svou milostí nikoho nenutí, by skutečně dělal to, k čemu ho milost pomáhající pobádá. Pán Bůh dal každému člověku rozum a svobodnou vůli: rozumem má člověk poznávati, co jest dobré a co zlé, co mu ke spasení prospívá a co mu vadí, a svou svobodnou vůlí člověk může a má sám dobrovolně, svobodně, beze všeho nucení se rozhodnouti, chce-li dobré konati a zlého se varovati čili nic. P. Bůh nikoho nenutí, by dělal dobré nebo zlé, nýbrž On nás jenom pobádá k dobrému a pomáhá nám, když dobré konáme. Máme-li dobrý skutek vykonati, pak ovšem nesmíme se protiviti P. Bohu, jeho milosti pomáhající, nesmíme jí odporovati, neboť jinak není dobrý skutek možným; sám sebou, nebo jenom samou milostí pomáhající se dobrý skutek nemůže vykonati. Kdo

nechce konati dobré, k čemu ho Pán Bůh pobádá, odpírá = odporuje = protiví se milosti Boží. Ale i kdyby někdo se choval l h o s t e j n ě k milosti pomáhající = kdyby mu bylo úplně jedno, vykoná-li nebo nevykoná dobré, k němuž ho Pán Bůh pobádá, také by jednal hříšně a nevykonal by dobrého skutku. Chceme-li býti spaseni, musíme o c h o t n ě poslouchati dobrého vnuknutí Božího, musíme se o d h o d l a t i, že vykonáme dobré, k němuž nás P. Bůh pobádá, a musíme hleděti také skutečně t o v y k o n a t i, nebo-li — jak se praví v katechismu —: musíme . . . o c h o t n ě p ř i j í m a t i a s p o l u p ů s o b i t i . . . ; a t o v ě r n ě t. j. v ž d y a v š u d e a t a k, jak Pán Bůh žádá a jak jest povinností toho, kdo chce býti spasen. A my jsme slíbili na křtu svatém, že chceme býti spaseni a že se o to přičiníme; tento slib jsme obnovili také při prvním sv. přijímání; proto jest naší povinností, v ě r n ě . . . . Jako nemocný, chce-li býti uzdraven, musí užívatí léků, které mu lékař předepsal a to právě tak, jak mu lékař předepsal: tak člověk, který chce býti spasen, musí . . . .

Přečti další otázku a odpověď, J.!

449. Co je milost posvěcující?

Milost posvěcující je nadpřirozená, duši trvale propůjčená milost, která nám nový, nadpřirozený život uděluje.

Milost posvěcující, jak jsem vám již pravil, je tedy také v n i t ě n í, n a d p ř i r o z e n ý d a r . . . ; zde se zase praví jen zkrátka m i l o s t . . . . Také již víte, co znamenají slova: duši trvale propůjčená milost . . . . Co znamenají tato slova? (Viz ot. 444.)

Milosti posvěcující nedostává člověk k tomu, by mohl konati dobré skutky, nýbrž k něčemu jinému,

jak poznáte z odpovědi další. — Velice důležité jest, co se praví na konci této odpovědi: . . . která nám nový nadpřirozený život uděluje. — Co tato poslední slova znamenají, nebo-li, kterak nám . . . , je vyloženo v odpovědi další.

450. Kterak nám uděluje milost posvěcující nový, nadpřirozený život?

Milost posvěcující uděluje nám nový, nadpřirozený život tím, že nás ospravedlňuje, to jest, že nás:

1. ode všech těžkých hříchův očisťuje, posvěcuje a Bohu milými činí;

2. ze stavu otroctví k nadpřirozené důstojnosti dítek Božích a dědiců království nebeského povznáší;

3. schopnými činí, pro nebe záslužné skutky konati.

Milost posvěcující dává P. Bůh člověku k tomu, aby byl ospravedlněn; milost posvěcující člověka ospravedlňuje. V čem toto ospravedlnění člověka záleží, je vyloženo ve třech odstavcích této odpovědi.

Ad 1. — Ospravedlnění, které působí milost posvěcující, záleží předně v tom, že milost posvěcující hříšnou duši očisťuje ode všech smrtelných hříchů a činí ji čistou, svatou, Bohu milou, posvěcenou. V tom okamžiku, kdy je člověk na př. křtěn nebo když dostane při sv. zpovědi rozhřešení od těžkých hříchů, P. Bůh dává mu milost posvěcující, jakoby ji vlil do jeho duše, a právě tím se stává jeho duše čistou, svatou . . . ; milost posvěcující ničí, vyhlazuje těžké hříchy z duše člověka a činí ji svatou, posvěcenou, spravedlivou Bohu, milou, velmi krásnou. (Roucho svatební!)

Ad 2. — Dokud má člověk na duši těžký hřích, patří do pekla, je poddaným ďábla, otrokem ďábla; ale jakmile mu milost posvěcující těžké hříchy z duše vyhladí, v tom okamžiku přestává člověk býti v poddanství = otroctví ďábla, stává se zase synem Božím, dítětem Božím, má zase právo přijíti do nebe, jest zase dědicem království nebeského; jeho duše jest v tom okamžiku najednou i nadpřirozeným obrazem Božím, t. j. podobá se P. Bohu nejen tím, že má rozum a svobodnou vůli, že je nesmrtelná, nýbrž i proto se mu podobá, že má nyní podíl na svatosti Boží = má také aspoň částčku svatosti, kterou má sám P. Bůh. A proto má taková duše mnohem vyšší cenu a důstojnost než dříve, dokud byla jen přirozeným obrazem Božím, jest — jak se praví v katechismu — povznesena k nadpřirozené důstojnosti, protože jest nyní i nadpřirozeným obrazem Božím.

P. Bůh (= celá nejsv. Trojice) bydlí v duši takového člověka. Takový člověk je jako znova = podruhé narozen k novému životu nadpřirozenému, jak se praví na počátku této odpovědi, totiž pro království Boží, by mohl žíti také v nebi na věky blaženě. Neboť

Ad 3. když je duše v milosti Boží posvěcující, má také schopnosti, síly = prostředky nadpřirozené, kterými jedině může dojíti nadpřirozené blaženosti v nebi (jak jste již dříve slyšely — ot. 84.), protože jen tenkrát může člověk konati skutky dobré = záslužné pro nebe.

Podle toho, co jste z této odpovědi poznaly, pochopíte snadno, co se praví v odpovědi další.

451. Jak dlouho zůstává milost posvěcující v duši člověka?

Milost posvěcující zůstává v duši člověka tak dlouho, dokud se smrtelného hříchu nedopustí.

V tom okamžiku, kdy se člověk dopustí těžkého hříchu, milost posvěcující z jeho duše se ztrácí: duše jeho je zase hříšná, P. Bohu protivná, ohyzdná, přestává býti nadpřirozeným obrazem Božím, ztrácí tedy nadpřirozený život, ztrácí nadpřirozené síly = prostředky ke spasení, ztrácí nadpřirozenou důstojnost a krásu, ztrácí právo na nadpřirozenou blaženost v nebi, jest mrtva pro nebe; člověk přestává býti dítkem Božím a je zase otrokem ďábla a patří do pekla; co dobrého člověk pro nebe vykonal, všecko je ztraceno, neplatí mu to nic u Pána Boha, všecko štěstí a radost, kterou měl, dokud byl v milosti posvěcující, ztrácí; je nanejvýš nešťastným, nebo kdyby v tom hříchu zemřel, byl by jistě zavržen na věky. Podívejte se, jak strašné následky na duši má jeden jediný hřích! Z toho zase poznáváte, jak velice se musíte chrániti každého hříchu, byste neztratily milosti posvěcující, kterou jste obdržely na křtu svatém (při sv. zpovědi).

Pověděl jsem vám o milosti posvěcující, co jest, kterak člověka ospravedlňuje a jak dlouho trvá v duši člověka, ale posud nevíte čím anebo kde = při které příležitosti se nám milost posvěcující uděluje; to dovíte se z odpovědi další.

M 452. Čím se milost posvěcující uděluje a rozmnožuje?

Milost posvěcující se uděluje a rozmnožuje hlavně svatými svátostmi.

Této odpovědi jste se učily již loni. Ve svatých svátostech tedy = sv. svátostmi se nám milost posvěcující h l a v n ě, t. j. nejvíce, nejčastěji, obyčejně uděluje, tam ji dostáváme, jak uslyšíte v oddělení 2. části IV. Když však někdo už je v milosti Boží a přece přijímá některou svatou svátost, nepotřebuje již, aby milosti Boží dostal; proto se mu milost posvěcující, kterou již má, jenom rozmnožuje = dostává ještě více milosti, ještě větší milost, nebo-li: jeho duše stává se ještě světlejší, spravedlivější, Bohu milejší, krásnější . . ., jak o tom ještě uslyšíte v odd. 2. části IV.

Když nyní víte všechno o milosti Boží pomáhající a posvěcující, dobře si zapamatujte krásná slova, která jsou obsažena v naučení; přečti naučení!

Oddělení druhé.

O svátostech vůbec.

O čem jedná odd. 2. části IV.? Jedná tedy o tom, co platí o každé svátosti, na př.: co jest svátost, co náleží ke každé svátosti, odkud mají svátosti svou moc atd. První otázka a odpověď z tohoto oddělení bude vám snadna, neboť jste se jí učily již loni; přečti ji, J.!

M 453. Co je svátost?

Svátost je viditelné a působivé znamení neviditelné milosti, kteréž od Ježíše Krista k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Svátost je tedy: 1. znamení, 2. . . . viditelné, 3. . . . působivé, 4. . . . neviditelné milosti, 5. . . . ustanovené od Krista P., 6. . . . k našemu spasení.

Znamení; znamením nazýváme, co něco skrytého (neviditelného) označuje, vyznamenává, připomíná; na př. kouř je znamením, že někde jest oheň; šlápěje v blátě, sněhu a pod. jsou znamením, že tudy někdo šel; vích na stromě, že je zakázáno ovoce trhati; v čítance tečka, čárka; zvonění . . .; pozdvihne-li žák dva prsty . . ., že chce odpovídati . . . Když se udělují svátosti, je také při každé znamení, které můžeme pozorovati. Vidíme je a můžeme slyšeti i slova, která se zároveň při tom říkají; na př. při udělování svátosti křtu vidíme, kterak kněz lije vodu na hlavu, a slyšíme slova, která při tom říká: „Já tě křtím . . .“ Lití vody (a slova při něm) jsou znamením, že se duše člověka očišťuje od hříchu dědičného . . . Protože lití vody můžeme viděti, jmenuje se toto znamení viditelné.

Působivé; vidíme-li z komína vystupovati kouř, víme jistě, že pod komínem jest oheň; kouř je znamením, že je pod komínem oheň. Ale kouř sám nepůsobí = není příčinou, že dole pod komínem hoří, nýbrž naopak oheň pod komínem je příčinou, že se z komína kouří. U svátostí však viditelné znamení netoliko naznačuje, co se děje v duši člověka, který svátost přijímá, nýbrž skutečně samo působí to, co se v duši člověka děje; na př. když kněz lije dítěti vodu na hlavu a říká při tom slova: „Já tě křtím . . .“ tu lití (a slova při tom) netoliko naznačují, že se dítěti odpouští hřích dědičný, nýbrž lití vody a slova knězova při tom skutečně dítěti hřích odpouštějí, umývají je od hříchu. Tak jest tomu při všech svátostech ostatních; proto se jmenují svátosti znamení působivá.

Neviditelné milosti; každou svátostí se uděluje duši naší nějaká milost: buďto se nám odpouštějí hříchy nebo se v nás rozmnožuje milost posvěcující; naše duše dostává milost, a pravil jsem vám dříve, že milost je vnitřní dar a že je tak neviditelná jako naše duše. Ale že duše naše skutečně milost dostává, poznáváme právě podle viditelného znamení, které neviditelnou milost naznačuje a zároveň v naší duši působí.

Od Ježíše Krista; Kristus Pán sám ustanovil viditelná znamení, která působí vnitřní neviditelnou milost; mohl je ustanoviti, neboť je Bůh a jediný Bůh může dávat milost. Trpěl a umřel na kříži a za to zasloužil nekonečné odměny a proto také mohl ustanoviti: Kdo přijme toto . . . znamení = tuto svátost, tomu budou hříchy odpuštěny nebo milost rozmnožena; na př. mohl říci apoštolům: Komu budete líti vodu na hlavu a zároveň při tom říkati slova: „Já tě křtím . . . .“, tomu bude v tom okamžiku odpuštěn hřích dědičný; nad kým učiníte kříž a řeknete slova: „Rozhřešuji tě . . .“ tomu budou odpuštěny jeho hříchy. — Nikdo jiný na světě mimo Pána Ježíše nemohl ustanoviti některé svátosti, některého neviditelného a působivého znamení milosti, ani papež, ani celá církev učící. Svátosti ustanovil jen Kristus Pán a nikomu nedal moci, by ustanovil některou jinou svátost, a proto nikdo nemůže ustanoviti jiné svátosti; svátostí bude vždycky tolik, kolik jich ustanovil Kristus Pán. — V odpovědi další je vypočítáno zkrátka a jasně, co všechno náleží ke každé svátosti, nebo-li: bez čeho svátost by nebyla pravou svátostí.

454. Kolik částí náleží ke každé svátosti?

Ke každé svátosti náležejí tři části:

1. viditelné a působivé znamení;
2. neviditelná nebo vnitřní milost;
3. ustanovení od Ježíše Krista.

Chybí-li jen jedna z těchto tří věcí, není to pravá svátost. Jsou ještě jiné obřady = ú k o n y, které se svátostem velice podobají, ale svátosti nejsou; na př. na popeleční středu dělá kněz popelem kříž na čele věřících a při tom říká: „Pomni člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš!“ A kdo se skroušeným srdcem tento popelec přijímá, může též dosáhnouti nějaké milosti, na př. Pán Bůh ho pohne, by litoval svých hříchův a pod. Ale popelec přece není svátost, protože není ustanoven od Krista P. Nebo na zelený čtvrtek umývá biskup starcům nohy; děje se při tom něco viditelného a bylo to i od Krista P. ustanoveno, neboť Kristus Pán řekl svým apoštolům na zelený čtvrtek: „Příklad dal jsem vám, abyste i vy činili, jakož jsem já učinil vám.“ Ale tímto umýváním nohou neuděluje se milost Boží, neodpouštějí se hříchy, nerozmnožuje se milost posvěcující, není to tedy svátost.

Co je v dalších dvou odpovědích obsaženo, je vám již známo z odpovědi 453.

455. Proč se jmenuje svátost „viditelné“ znamení?

Svátost se jmenuje „viditelné“ znamení, protože vnitřní milost zevně naznačuje.

Co nazýváme znamením? Jmenuj některá znamení! Pověz, co znamená kouř atd. Které viditelné znamení se nazývá svátost křtu? ... svátost břimování?

. . . svátost pokání? atd. Co se děje v duši člověka při křtu sv.? . . . při biřmování? . . . při pokání? Čím se to naznačuje viditelně při křtu svatém? . . . při biřmování? . . . při pokání? A velice dobře a krásně je to naznačeno viditelným znamením, co se neviditelně v duši člověka děje; na př. při křtu sv.: jako voda umývá tělo od špíny, tak litím vody při křtu svatém očišťuje se duše od hříchu dědičného; nebo při biřmování: jako mazáním olejem tělo se sílí, tak při biřmování duše křesťana bývá posílněna sv. křížmem (a slovy biskupovými) od Ducha sv., aby víru svou statečně vyznávala. Proto tedy svátost na př. křtu se jmenuje viditelné znamení, viditelně naznačuje, co se uvnitř v duši člověka neviditelně děje. Ale netoliko naznačuje, nýbrž také působí, jak jste již slyšely, a právě proto se nazývá každá svátost znamením působivé, jak jest obsaženo i v odpovědi další.

456. Proč se jmenuje svátost „působivé“ znamení?

Svátost se jmenuje „působivé“ znamení, protože vnitřní milost nejen naznačuje nýbrž i působí.

Také to je vám již známo, co je v další odpovědi obsaženo.

457. Odkud mají svátosti moc působiti milost?

Moc, působiti milost, mají svátosti od Ježíše Krista, který je ustanovil.

Kdo jediný může udělovati milost? Kdo jediný mohl tedy ustanoviti svátosti? P. Ježíš jediný mohl ustanoviti svátosti nejen proto, že jest Bůh, nýbrž proto, že svým utrpením a smrtí zasloužil všem lidem nesmírné milosti, větší ještě než všickni lidé potřebují. Milost, kterou P. Ježíš zasloužil svou smrtí, mohl nám

darovati, neboť Jemu právem patřila a On ji právě pro nás zasloužil. P. Ježíš tu milost jakoby uložil ve svatých svátostech a ustanovil, že každý, kdo některou svátost přijme, obdrží milost (které potřebuje.) Vidíte tedy, že svátosti — na př. křest, biřmování atd. — mají moc, že působí neviditelnou milost, jen proto, že to Kristus Pán tak ustanovil, nikoliv samy ze sebe, jako mají na př. léčivé byliny moc, léčiti rozličné nemoci. Lití vody při křtu sv. (a slova knězova) nepůsobila by žádné milosti neviditelné, kdyby Kristus Pán nebyl řekl apoštolům (a jejich nástupcům): „Jdouce... a křtěte je...“ Svátosti nemají své moci ani od toho, kdo je uděluje, od toho na př., kdo křtí, biřmuje, neboť, kdo svátosti uděluje, jest jen člověkem, třeba je knězem, a člověk sám ze sebe nemůže dávat milosti, nýbrž jen P. Bůh ji dává skrze viditelné znamení (a slova, která se při tom říkají). Z toho také poznáváte, že svátosti by působily svou milost i tenkrát, kdyby je uděloval třeba některý člověk hříšný, na př. kdyby křtil hříšník, anebo kdyby kněz, který dává rozhřešení, sám na duši měl třeba těžký hřích. Svátosti nemají své moci ani od toho, kdo je přijímá, neboť kdo svátosti přijímá, je člověk a žádný člověk — i kdyby byl sebe hodnější — nemůže si sám milost dáti nebo zasloužiti, nýbrž jenom P. Bůh ji dává skrze viditelné znamení, s kterým milost spojil. (NB. Může se ukázati dítkám obraz, na němž je znázorněno, kterak z ran Krista Pána teče krev do nádoby pod křížem umístěné, z nádoby té pak vytéká sedmi rourami. Tím se vyobrazuje, že Kristus Pán vylil za nás krev svou a že nám tak vydobyl milosti, které se nám svátostmi udělují.)

K čemu ustanovil P. Ježíš svátosti = viditelná znamení, která působí neviditelnou milost? (K našemu posvěcení.) Kterak se naše duše svatými svátostmi posvěcuje, je vyloženo v odpovědi další.

458. Kterak nás svátosti posvěčují?

Svátosti nás posvěčují tím:

1. že nám posvěčující milost buď udělují nebo ji v nás rozmnožují;

2. že nám každá svátost uděluje ještě zvláštní milosti.

Ad 1. — Co se praví zde 1., o tom jste již také něco slyšely (při otázce 453.). Kdo přijímá některou svátost dobře, t. j. tak, jak Pán Bůh žádá, dostává, v ž d y milost posvěčující, neboť všechny svátosti jsou ustanoveny k našemu posvěcení, a posvěcení můžeme býti jen skrze milost posvěčující; proto ve všech svátostech se musí udělovati n ě j a k ý m z p ů s o b e m milost posvěčující. Ale všimněte si dobře, že se zde praví: buď udělují, nebo ji v n á s r o z m n o ž u j í. Kdo milosti posvěčující ještě nemá, tomu ji svátosti udělují, na př. je-li dítě nebo dospělý člověk křtěn, dostává teprve milost posvěčující, protože jí ještě neměl; hříšník, který má smrtelný hřích na duši, při sv. zpovědi také d o s t á v á teprve milost posvěčující, protože jí neměl; — jejich duše se tedy stává skrze křest a pokání spravedlivou, čistou, svatou, posvěcenou. Když pak někdo po sv. zpovědi, kde obdržel milost posvěčující, jde ke sv. přijímání, nepotřebuje, by mu teprve byla udělena milost posvěčující, neboť ji už má; jemu se tedy milost posvěčující při sv. přijímání jen ještě více r o z m n o ž í, t. j. stává se ještě větší = jeho duše stává se ještě světější, Bohu milejší, krásnější atd.

Ad 2. — Kdyby všechny svátosti jen udělovaly nebo rozmnožovaly milost posvěcující a nic jiného by už nepůsobily v naší duši, tu by nebylo potřeba více než jedné svátosti; jedna svátost by postačila, nebo by ji mohl člověk přijímati, kdykoliv by toho měl potřebu, kdykoliv by milost posvěcující ztratil nebo když by chtěl, aby mu byla milost posvěcující rozmnožena. Ale P. Ježíš ustanovil více než jednu svátost, jak již víte, a z toho poznáváme, že chtěl, aby každá svátost mimo to, že nám milost posvěcující buď uděluje nebo rozmnožuje, ještě něco zvláštního v naší duši působila. Chtěl, aby na př. svátost křtu netoliko udělovala člověku milost posvěcující, které ještě neměl, nýbrž, aby člověk skrze sv. křest byl zrozen k životu věčnému, aby se stal křesťanem; to jest ta zvláštní milost, kterou ještě působí svátost křtu. P. Ježíš chtěl, aby svátost biřmování netoliko rozmnožovala milost posvěcující, nýbrž aby posilňovala člověka, by z něho byl dobrý křesťan a vojín Kristův; to je ta zvláštní milost, kterou ještě působí svátost biřmování. Svátost oltářní mimo to, že rozmnožuje milost posvěcující, také sytí = krmí duši člověka, by se udržel v milosti Boží, jako tělo se udržuje pokrmem při síle a zdraví atd. Z toho také poznáváte, proč P. Ježíš neustanovil toliko jedné svátosti, nýbrž více svátostí. Kolik jich ustanovil, jest obsaženo v odpovědi další.

M 459. Kolik svátostí ustanovil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus ustanovil sedmero svátostí.

V další odpovědi jsou vyjmenovány všechny svátosti.

M 460. Jak se jmenuje sedmero svátostí?

Sedmero svátostí se jmenuje:

1. křest,
2. biřmování,
3. svátost oltářní,
4. pokání,
5. poslední pomazání,
6. svěcení kněžstva,
7. stav manželský.

Že P. Ježíš ustanovil sedmero svátostí, víme docela jistě, neboť tak tomu učila a učí církev katolická, která je neomylná (v učení o víře a mravech) a která to ví z písma sv. a z ústního podání, že skutečně Kristus Pán sedmero svátostí ustanovil, neboť v písmě sv. je řeč o všech sedmi svátostech. Proč právě sedmero svátostí ustanovil Kristus Pán? Protože právě tolik svátostí jest nám potřeba pro naši duši, pro naše potřeby duševní. Naše potřeby duševní podobají se našim potřebám tělesným: člověk se narodí, roste, potřebuje pokrmu a nápoje, aby zachoval život a nabýval síly; upadne-li do nemoci, potřebuje léků; ve slabosti potřebuje posílnění atd. Tak jest to i s naší duší: když se člověk narodí, má na duši dědičný hřích; aby mu mohl býti odpuštěn, jest mu potřeba svátosti, kterou by se mu tento hřích odpustil, a tou jest svátost křtu. Aby křesťan byl skutečně jako křesťan živ, potřebuje k tomu síly a pomoci od Pána Boha, a té se mu dostává ve svátosti biřmování. Jako tělo potřebuje pokrmu, by bylo živo a zdrávo, tak i duše potřebuje pokrmu duchovního, a tím jest svátost oltářní. Poněvadž

následkem hříchu dědičného každý člověk je nakloněn více ke zlému než k dobrému a poněvadž nás pokouší ke hříchu tělo, svět a ďábel, stává se často, že člověk upadne do hříchu, třeba i těžkého. Aby mu těžký hřích mohl býti zase odpuštěn, k tomu ustanovil Pán Ježíš svátost pokání. Když člověk umírá, potřebuje velice pomoci Boží, poněvadž tenkrátě ďábel ho nejvíce pokouší ke hříchu, a mimo to každý člověk smrti se bojí, takže potřebuje posily a útěchy; k tomu ustanovil Pán Ježíš svátost posledního pomazání. Pán Ježíš poručil sv. apoštolům, aby udělovali sv. svátosti; poněvadž však apoštolové již zemřeli, musejí býti v církvi sv. jiní mužové, kteří by měli moc a právo udělovati lidem sv. svátosti, a tuto moc dostávají skrze svátost svěcení kněžstva. Církev sv. má podle ustanovení Ježíše Krista trvati vždycky až do skonání světa, avšak její údové jsou smrtelní, umírají; aby tedy církev svatá měla pořád nové a nové údy, ustanovil P. Ježíš svátost stavu manželského.

Vidíte, jak moudře a laskavě postaral se P. Ježíš o naši duši po celý náš život pozemský! Jakým dobrodiním jsou pro nás svaté svátosti!

Z toho, co jste již o sedmeru svátostí slyšely, poznaly jste, že všechny svátosti nejsou úplně stejné, nýbrž že jsou mezi nimi rozdíly; a právě podle toho, čím se jedny svátosti od druhých liší, rozdělují se svátosti obyčejně ve dvě třídy, jak jest obsaženo v odpovědi další.

461. Kterak se svátosti obyčejně rozdělují?

Svátosti se obyčejně rozdělují:

1. na svátosti mrtvých a svátosti živých;

2. na takové, jež lze přijmouti toliko jednou za celý život, a na takové, jež častěji lze přijímati.

Které svátosti patří do 1. třídy? . . . . 2. třídy? Co je v této odpovědi obsaženo, jest obšírně vyloženo v odpovědích dalších.

462. Které svátosti jmenují se svátosti mrtvých?

Křest a pokání se jmenují svátosti mrtvých.

Za slovo mrtvých a živých si doplňte v duchu slovo duší. Řekni to se slovem duší, J! Můžeme také říci pro mrtvé duše . . . . pro živé duše. Které duše se jmenují mrtvé duše? (Které jsou ve smrtelném hříchu = bez milosti Boží.) . . . . živé duše? (Které jsou v milosti Boží.) Vzpomeňte si, že jsme se učili v 7. čl. víry, že živí jsou dobří, t. j. spravedliví, kteří mají přijíti do nebe, a mrtví že jsou zlí, t. j. ti, kteří mají přijíti do pekla. — Přečti další otázku a odpověď, J!

463. Proč se křest a pokání jmenují svátosti mrtvých?

Křest a pokání se jmenují svátosti mrtvých, protože mají moc, duchovně mrtvé, to jest hříšníky, vzkřísiti k nadpřirozenému životu milosti.

Pokud je duše spojena s tělem, říkáme, že člověk žije = má život (přirozený). Tak i duše, pokud je spojena s Bohem, t. j. pokud má milost posvěcující nebo-li, pokud se těžkým hříchem od Boha neodloučila, má život nadpřirozený = život milosti, t. j. život, který právě z milosti posvěcující pochází, — takže jest schopna, aby byla věčně blaženě živa v nebi. Ve kterých svátostech dostává duše tento nadpřirozený

život milosti? Tyto dvě svátosti jsou k tomu od Pána Ježíše ustanoveny, aby dávaly duši život nadpřirozený. Ale když někdo má již milost posvěcující, proto přece může přijímati i potom také svátost pokání (nikoliv křest, jak později uslyšíte), neboť ačkoliv tato svátost jest ustanovena hlavně pro hříšníky, kteří mají smrtelný hřích na duši, přece ji může přijímati i jiný člověk, neboť každý člověk má aspoň všední hříchy na své duši a ty se mu odpouštějí skrze tuto svátost a rozmnožuje se mu milost posvěcující. Kdo má na duši těžký hřích, musí tyto dvě svátosti přijímati, chce-li míti nadpřirozený život milosti; kdo však již milost posvěcující má, m ů ž e přijímati svátost pokání (nikoliv křest), aby se mu milost posvěcující rozmnožila. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

464. Které svátosti jmenují se svátosti živých?

Břimování, svátost oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský se jmenují svátosti živých.

Které slovo si doplníme za slovo živých? — To jsou tedy všechny ostatní svátosti mimo křest a pokání. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

465. Proč se jmenují všechny svátosti kromě křtu a pokání svátosti živých?

Všecky svátosti kromě křtu a pokání jmenují se svátosti živých, protože kdož je přijímá, nadpřirozený život milosti už míti musí.

Jak se může říci jinak místo: . . . musí míti nadpřirozený život milosti? (Musí býti v milosti Boží = musí míti milost posvěcující.) — V další odpovědi je vyloženo, co se praví v odpovědi 461. 2.

466. Které svátosti lze přijmouti toliko jednou za celý život?

Toliko jednou za celý život lze přijmouti křest, biřmování a svěcení kněžstva.

Proč . . ., je vyloženo v další odpovědi.

467. Proč lze křest, biřmování a svěcení kněžstva přijmouti toliko jednou za celý život?

Křest, biřmování a svěcení kněžstva lze toliko jednou za celý život přijmouti, protože tyto svátosti vtiskují duši nezrušitelné znamení.

... vtiskují duši nezrušitelné znamení; to znamená, že P. Ježíš duši člověka, který byl pokřtěn, biřmován, na kněze vysvěcen, si skrze křest, biřmování, svěcení na kněžství jako poznamenal, jakoby do ní vtiskl nějaké znaménko (jako se do pečeti vtiskuje razítkem znamení toho, kdo psaní posílá nebo listinu vyhotovuje), takže taková duše se pak liší od duše každého jiného člověka, který není pokřtěn, biřmován, na kněze vysvěcen. Žáci si také znamenají své sešity, knihy a pod. Napíší si na ně své jméno, by se jim neztratily. Ale to jméno se může vymazati pružcem anebo vyškrabati nožem. Avšak znamení, které má duše člověka pokřtěného, biřmovaného, na kněze vysvěceného, se nemůže nijak a nikdy na věky vymazati = ztratiti = zrušiti, bude trvati věčně v duši, jest nezrušitelné. A proč právě jen tyto tři svátosti vtiskují duši nezrušitelné znamení? Křtem sv. člověk se stává křesťanem, biřmováním stává se pokřtěný člověk vojínem = bojovníkem Kristovým a svěcením na kněze stává se člověk zástupcem, jako úředníkem a služebníkem Kristovým.

Jako císař pán (pán pozemský) dává svým služebníkům, vojákům, úředníkům, zástupcům zvláštní šat (uniformu), kterým se rozeznávají od lidí obyčejných, a který jim dodává zvláštní důstojnosti a moci a chrání je proti urážkám a zneuctění, tak Pán Bůh dává duši těch, kteří se přihlásili za jeho dítky, vojíny a služebníky, také zvláštní znak na duši = jakoby roucho duchovní. A jako duše sama bude věčně živa, tak i toto znamení bude na ní tak dlouho, dokud bude duše trvati — tedy věčně; nikdy nepřestane, nikdy nemůže býti z ní vymazáno! Toto znamení působí, že kdo některou z těchto tří svátostí (nebo všechny tři) přijal, již vícekráté jich nemůže přijmouti platně (aby platily = působily tak, jako u toho, kdo jich ještě nepřijal); dává člověku zvláštní moc a právo, takže pokřtěný člověk může pak přijati každou jinou svátost, může býti účasten všeho, co se koná v církvi svaté. Člověk biřmovaný má právo a moc bojovati pod praporem = pod vedením samého Krista Pána. Kněz má právo konati mši svatou, udělovati svaté svátosti atd. Toto znamení dodává duši také zvláštní důstojnosti, vyznamenání, jako vojenský šat, úřednická uniforma; zabezpečuje duši tím větší odměnu v soudný den, když skutečně je člověk živ jako dobrý syn Boží, bojovník Kristův a služebník Kristův; ale zase naopak: jako vojín, úředník, který nosí císařský oděv, tím více je trestán, stane-li se nevěrným svému pánovníku, tak i křesťan, který není živ jako dobrý syn Boží, bojovník a služebník Kristův, tím více bude za to v soudný den trestán. Kdo má toto znamení na duši, toho Pán Bůh také zvláště = více chrání než jiné, kteří toho znamení nemají; dává jim

zvláštní milosti, aby mohli plniti své povinnosti, které jim jejich stav ukládá.

Kdyby někdo některou z těchto tří svátostí přijal nehodně, t. j. ne tak, jak P. Bůh žádá, na př. v těžkém hříchu, dostává sice nezrušitelné znamení na duši, bere na sebe povinnosti, které se mu ukládají, jakmile tu kterou svátost přijme, ale nedostává potřebných milostí od Pána Boha, protože hříšně svátost přijal. Teprve až je v milosti Boží, dostává potřebné milosti, které by byl dostal již tenkrát, když přijímal svátost.

Již z toho poznáváte, že kdo chce, aby svátost, kterou přijímá, v něm působila skutečně neviditelnou milost, musí ji přijímati tak, jak Pán Bůh žádá, totiž hodně, jak je obsaženo v odpovědi další.

468. Kterak musíme přijímati svátosti, aby v nás působily milost?

*Aby v nás svátosti působily milost, musíme je přijímati **hodně**, to jest, musíme se k nim náležitě připraviti.*

Všecky svátosti udělují nebo rozmnožují milost posvěcující a působí ony zvláštní milosti jen tehdy, když jsou (platně uděleny a platně i) hodně přijaty. (Platně uděluje svátost, kdo k tomu dostal potřebnou moc a právo a kdo je uděluje tak, jak Pán Ježíš a církev sv. ustanovila. Kdo by na př. při křtu svatém neřikal patřičných slov tak, jak církev sv. ustanovila, na př. lil by napřed vodu a pak teprve by řekl slova nebo naopak; nebo by nekřtil vodou, nýbrž něčím jiným, vínem, mlékem a pod., nekřtil by platně. Neplatně uděluje svátosti, kdo nemá k tomu moci nebo práva, na př. kdyby někdo, kdo je neplatně na kněze vysvěcen anebo komu biskup nedal práva zpovídati,

chtěl dáti někomu rozhřešení, tu by neplatilo. Neplatná je svátost, když ten, kdo ji uděluje nebo přijímá, nemá úmyslu ji udělovati nebo přijímati; na př. křtil by ze žertu, nebyl by ještě pokřtěn a chtěl by některou jinou svátost přijati a pod.)

Ve svátostech se nám uděluje nesmírná milost a právě proto musíme na tuto milost své srdce = duši připraviti tak, jak P. Bůh žádá, by nám svou milost dáti mohl a chtěl. Ovšem, poněvadž každá svátost působí svou zvláštní milost, musíme se na každou svátost také zvlášť, zvláštním způsobem = jinak než na jiné svátosti připravovati, jak později uslyšíte. Kdo by se nepřipravoval na přijetí svaté svátosti tak, jak Pán Bůh žádá, přijímal by svátost nehodně. Přijal sice svátost, ale neobdržel od P. Boha žádné milosti, ba má ještě nový těžký hřích, jak poznáte z odpovědi další.

469. Kterak se prohřešuje, kdo některou svátost vědomě nehodně přijímá?

*Kdo některou svátost vědomě nehodně přijímá, prohřešuje se velmi těžce; dopouští se **svatokrádeže**.*

Když P. Ježíš ustanovil svaté svátosti a takovou milost s nimi spojil, chtěl také, by ti, kteří chtějí milost obdržeti, přijímali svátosti dobře = hodně, totiž tak, jak on žádá, nebo-li, aby se k tomu dobře připravili. Kdo se nepřipraví na přijetí svátosti a přece ji přijímá tak, jakoby byl připraven, na př. nelituje hříchův a přece jde ke sv. zpovědi, aby dostal rozhřešení atd., ten takřka kradě knězi na místě Božím rozhřešení, protože ho žádá (a přijímá), ačkoliv ví, že mu nepatří, že ho nezasluhuje. Rozhřešení od hříchů je věc svatá, protože pomáhá člověku ke svatosti;

proto ukradl věc svatou nebo-li dopustil se hříchu svatokrádeže, a je hřích velmi těžký, jak se praví v katechismu. Pán Bůh trestá svatokrádež velmi přísně již zde na zemi nemocí, bídou, neštěstím a pod. — Přečti naučení, J.!

Oddělení třetí.

O svátostech zvlášť.

1. O svátosti křtu.

O čem jedná 3. odd. části IV.? Přečti nadpisy na straně 102.! O každé svátosti budeme se tedy učit; zvlášť nejprve o svátosti křtu. Vy jste sice již všechny přijaly svátost křtu, ale přece se musíte o ní učit, byste poznaly, které a jak veliké milosti jste na křtu sv. obdržely, byste za ně byly P. Bohu vděčny a byste také poznaly, které povinnosti jste na sebe křtem svatým vzaly, byste je v životě věrně plnily. Počneme se tedy učit nejprve o křtu svatém a to proto, že křest jest nejpotřebnější a tedy nejprvnější svátost; přečti otázku 470., J.!

470. Co je křest?

Křest je nejprvnější svátost, ve které člověk skrze vodu a slovo Boží bývá ode hříchu dědičného i ode všech přede křtem spáchaných hříchův očištěn a v Kristu Ježíši k životu věčnému znova zrozen a posvěcen.

Co je svátost? Kolik částí náleží ke každé svátosti? Když je křest svátost, musejí býti při něm všechny tyto tři věci. Co je viditelným znamením při svátosti křtu? Praví se zde: skrze

vodu a slovo Boží. Lití vody a slova, která při tom kněz z rozkazu Pána Ježíše říká („Jdouce . . . učte . . . křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“): to jest tedy viditelné znamení při křtu sv. Když je někdo křtěn, koná se při tom ještě mnoho obřadů: dýchá se na člověka, maže se svatým olejem a pod., ale to není viditelné znamení, toho neustanovil P. Ježíš, nýbrž církev sv. Viditelné znamení při křtu sv., které působí neviditelnou milost, jest jen lití vody a slova, která se při tom říkají. — Co je při křtu sv. neviditelná milost, kterou ono viditelné znamení naznačuje a působí? To poznáte z katechismu, kde se praví. ve které člověk . . . bývá od hříchu dědičného i ode všech před křtem spáchaných hříchův očištěn, znova zrozen a posvěcen. Maličkým dětem se odpouští jen hřích dědičný, protože jiného hříchu nemají; dá-li se pokřtiti člověk dospělý — na př. žid anebo pohan od missonářů, nebo, jak to bylo za prvních dob církve, kdy byli křtěni většinou jen dospělí lidé (na př. v den seslání Ducha sv. 3000 lidí dospělých a pod.) — odpouští se mu hřích dědičný i všechny ostatní hříchy, kterých se dopustil až do té doby, než byl pokřtěn. Jak se jmenují ty hříchy? (Skutečné.) Odpouštění hříchu dědičného a hříchů skutečných je zajisté veliká milost pro naši duši a poněvadž se to děje v naší duši, jest to milost neviditelná. Ale čím se odpouštějí těžké hříchy? (Vlitím posvěcující milosti.) Učili jsme se, že křest je jedna z těch dvou svátostí, ve kterých se člověku uděluje milost posvěcující, které ještě neměl, že je tedy skrze křest posvěcena jeho duše. Řekl jsem vám také, že milost posvěcující je nadpřirozený život duše. Když se člověk narodil na svět, měl sice

život přirozený, ale nebyl schopen, aby mohl býti živ v nebi, neměl života nadpřirozeného, a ten se mu právě uděluje skrze milost posvěcující na křtu sv., takže člověk jakoby se na křtu svatém z n o v a narodil = zrodil, totiž na své duši, nebo-li: jakoby se jeho duše byla narodila pro život věčný v nebi; stává se ještě jiným dítětem než dítětem svých rodičů, stává se dítětem = synem, dcerou Boží a tudíž dědicem Božím, dědicem království nebeského. Pán Bůh milost posvěcující člověku do duše jakoby vlévá, což právě naznačuje lití vody. Pán Bůh touto milostí duši člověka očišťuje od hříchu, což také naznačuje voda, která se leje na tělo: jako voda očišťuje tělo od špíny, tak milost posvěcující . . . . Praví se zde: v Kristu Ježíši . . . ; to znamená, že člověk skrze svatý křest je s Kristem Pánem spojen, sjednocen, stává se údem těla Kristova, totiž údem církve katolické, která je tělem Kristovým; Kristus je její neviditelnou hlavou, jak se učily v 9. článku víry „o obcování svatých“. A jako hlava řídí a oživuje celé tělo, tak také údové církve — těla Kristova — právě tím, že se stali údy jeho těla, dostávají nový, nadpřirozený život, takže luše jejich je schopna, by byla věčně živa v nebi. A to nám právě zasloužil Kristus Pán svou smrtí na kříži. — Která je 3. potřebná část při každé svátosti? Kterými slovy ustanovil Kristus Pán svátost křtu? Svatí apoštolové také skutečně křtili z rozkazu Pána Ježíše, jak se vypravuje v písmě svatém. Křest je tedy skutečně svátost a to nejprvnější ze všech svátostí a nejpotřebnější ze všech svátostí.

Proč se tak nazývá, je vyloženo v dalších dvou

471. Proč se jmenuje křest nejprvnější svátost?

Křest se jmenuje nejprvnější svátost, protože dříve musíme být pokřtění, nežli kterou jinou svátost přijmouti můžeme.

Kdo není pokřtěn, nemůže být ani biřmován, nemůže jít ke sv. zpovědi, ke sv. přijímání, nemůže vůbec žádné jiné svátosti přijmouti. Kdo chce některou svátost platně přijmouti, musí být údem církve katolické, ale údem církve sv. stává se teprve křtem svatým; musí tedy být napřed pokřtěn, jinak by ani ostatní svátosti nic neplatily. Křest je jako brána, kterou vcházíme do církve svaté a stáváme se jejími údy. Jako člověk se musí narodit napřed tělesně, dle těla, má-li pak dle těla růst a prospívat, tak musí také dle duše napřed být znovu zrozen na křtu sv., než-li může pomocí ostatních svátostí prospívat na duši k věčnému spasení. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

472. Proč se jmenuje křest nejpotřebnější svátost?

Křest se jmenuje nejpotřebnější svátost, protože beze křtu nikdo, ani dítě, spasení dojíti nemůže.

Všecky svátosti jsou potřebny, ale křest je nejpotřebnější; beze křtu nelze dojíti věčného spasení, jak řekl sám Kristus P., když rozmlouval s Nikodemem: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha svatého, nemůže vejíti do království nebeského“. Tím chtěl P. Ježíš říci: Nebude-li kdo pokřtěn, nemůže . . . , neboť na křtu sv. bývá člověk zrozen k životu věčnému skrze vodu = z vody, kterou se křtí, a z Ducha sv., který nás ve svatých svátostech posvěcuje. Křtem sv. odpouštějí se nám hříchy, otvírá

se nám brána do království nebeského; kdo tedy není pokřtěn, třeba nemá žádného skutečného hříchu, — jako na př. maličké dítě, — nemůže vejíti do nebe, poněvadž je poskvrněn, alespoň hříchem dědičným.

Další odpověď je vám již úplně známa.

473. Kterými slovy ustanovil Ježíš Kristus křest?

Ježíš Kristus ustanovil křest slovy, která promluvil k apoštolům, řka: „Jdouce, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ (Mat. XXVIII., 19.)

V další odpovědi je vypočítáno všechno, co působí křest svatý.

474. Co působí křest?

Křest působí:

1. *odpuštění hříchu dědičného i všech přede křtem spáchaných hříchů jakož i všech věčných i časných trestů.*
2. *uděluje milost posvěcující, kterou býváme duchovně znova zrozeni, syny Božími a dědici věčného spasení učiněni;*
3. *činí pokřtěného údem církve katolické;*
4. *vtiskuje pokřtěnému nezrušitelné znamení křestana.*

Ad 1. — Že se skrze křest odpouští hřích dědičný i hříchy skutečné přede křtem spáchané, již víte. Ale zde se ještě obšírně vysvětluje, že skrze křest se odpouštějí i všechny věčné i časné tresty. Co se rozumí trestem věčným? (Peklo a tresty v něm.) Co se rozumí tresty časnými? (Tresty zde v životě nebo v očistci.) Jmenuj některé takové časné tresty! (Nemoc, bída, soužení a pod.) Privil jsem vám již loni, když jste se připravovaly ke sv. zpovědi, že při sv. zpovědi se odpouští zároveň s hříchy sice vždy trest věčný, neodpouští se však vždy také všechn

trest časný. Časný trest musí člověk vytrpěti buďto zde na zemi nebo v očištcí. Při křtu sv. odpouštějí se i všechny tresty časné. Proto také, když je křtěn dospělý člověk, nedostává žádného pokání jako při svaté zpovědi. A proto také hned po křtu svatém jde ke sv. přijímání, nikoliv napřed ke svaté zpovědi, neboť toho není třeba, a kdyby ihned po křtu sv., dříve ještě než by spáchal nějaký hřích, umřel, přišel by ihned do nebe, nikoliv napřed do očištcce. — Ale všechny následky hřichu dědičného křtem sv. se neshlazují; i po křtu svatém zůstává ještě ve člověku zlá žádostivost, nechuť ku věcem, týkajícím se spasení, náklonnost ku hřichu a věcem pozemským, slabost rozumu a vůle, časná smrt, bolesti, nemoci a jiná soužení. Tyto následky hřichu dědičného nebyvají proto křtem shlazeny, bychom poznali, jak hrozný je hřích, abychom hřichu tím více nenáviděli, jeho se varovali, zásluhy pro život věčný shromažďovali a toužili po nebi, kde není už žádného pokušení, soužení, bolesti a smrti, nýbrž věčný pokoj a radost.

Ad 2. — To jste již slyšely při odp. 470.; vidíte tedy, že milost posvěcující, kterou P. Bůh na křtu sv. do duše člověka vlévá, činí onu nesmírnou změnu v duši jeho.

Ad 3. — Také to je vám již známo. Křtem sv. stává se člověk křesťanem, údem církve katolické, má podíl na všech milostech a na všem, co náleží církvi svaté, jako úd na těle má podíl na všem, co se týká těla. Proto právě se nazývá křest branou církve. Jako branou se vchází do domu, tak křtem sv. se vchází do církve sv.

Ad 4. — O tomto účinku křtu sv. jste slyšely dříve (otázka 467.; opakuje se). Kdo tedy je pokřtěn,

zůstává do smrti křesťanem, i kdyby víru křesťanskou zapřel, i kdyby od ní odpadl; ovšem že pak jest nezdrárným dítkem Božím a bude za to mnohem více trestán v soudný den nežli žid anebo pohan, který ani pokřtěn nebyl; zůstane-li však hodným křesťanem, bude mnohem více odměněn než žid, pohan, který vedl stejně dobrý život jak on. Právě toto znamení je příčinou, že nikdo nemůže býti vícekrát než jednou pokřtěn, na př. když se zase po odpadnutí vrátí nazpět do církve. (Kdyby se našlo dítě a nevědělo by se, je-li pokřtěno čili nic, křtilo by se pod podmínkou, t. j. křest by mu platil jen pod tou podmínkou, není-li ještě pokřtěno; kdyby již bylo pokřtěno, křest by neplatil nic.)

Přečti další otázku a odpověď, J.!

475. Kdo může platně křtíti?

Každý člověk může platně křtíti; ale kromě nevyhnutelné potřeby smějí toliko biskupové a faráři, s jejich dovolením i jiní kněží a jáhnové křtíti.

Poněvadž křest sv. ke spasení nevyhnutelně jest potřebný, může tuto svátost každý člověk udělit platně a dovoleně, avšak toliko v čas potřeby; kdyby totiž na př. dítko bylo příliš slabé, nebo kdyby dospělý, který pokřtěn není, byl v nebezpečení smrti, a nebylo by kněze, který by jim mohl křest udělit, v takovém případě směl by je pokřtiti kdokoliv, třeba i protestant, žid atd.; křest by platil, byla by to skutečná svátost, kdyby ten, kdo ho křtil, učinil všecko tak, jak se to žádá (jak jest v další odpovědi vyloženo). Ale mimo takovou potřebu jsou toliko biskupové a faráři a jiní kněží s povolením farářů řádnými rozdávači této svátosti, jen oni

smějí křtítí, poněvadž jenom k apoštolům a jejich nástupcům řekl Kristus Pán slova: „J d o u c e . . . . křtěte . . .“

S dovolením biskupa nebo faráře může kterýkoliv jiný kněz křtítí, na př. kaplan, katecheta ano i jáhen. (Kdo je jáhen?) Abyste věděly, co musí činiti, kdo chce platně křtítí, přečteme si další otázku a odpověď.

* 476. Co musí činiti, kdo křtí?

Kdo křtí, musí:

1. máti úmysl skutečně křtíti, to jest, činiti, co činí církev;

2. na osobu, kterou křtí, přirozenou vodu liti;

3. když lije vodu, říká slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Ad 1. — Kristus P. ustanovil křest sv., abychom jím byli posvěceni, od hříchu očištěni, znova zrozeni atd.; kdo tedy křtí, musí tento úmysl při tom máti, aby totiž člověk, kterého chce křtítí, skutečně byl posvěcen . . . Ale nežádá se, aby ten, kdo křtí, byl sobě úmyslu křtítí vždy jasně povědom, aby právě na to myslil, nýbrž dostačí, chce-li opravdu a upřímně činiti, co činí církev katolická, co se činí u křesťanů. — Kdyby někdo křtil ze žertu, nemaje při tom úmyslu, aby člověk byl pokřtěn, křtil by neplatně a dopustil by se hříchu.

Ad 2. — Viděly jste v kostele, že dítěti, které bývá křtěno, leje se na hlavu voda, která se bere ze křtitelnice a bývá k udělování křtu zvláště svěcena v sobotu před velikonoce a před svatodušními svátky. Kdyby však někdo v čas potřeby měl křtítí a neměl by svěcené vody ze křtitelnice, mohl by vzíti

i jinou svčcenou vodu, kterou mívají křesťané doma ke kropení; a kdyby ani té nebylo, mohl by k tomu užiti jakékoli vody jiné, ale musila by to býti voda přirozená, t. j. taková, která se nalézá ve přírodě (v řece, ve studni, z rozpuštěného ledu, sněhu, dešťová voda) a která není uměle připravená (voňavé vodičky; ale léčebné vody jsou přirozené).

Ad 3. — Kdo křtí, musí tedy při tom, když vodu na křtěnce lije, zároveň říkati slova: „Já tě křtím...“ Lití vody a říkání slov těchto musí se děti zároveň a od jedné a téže osoby. Na kterém člověku byly všechny tyto 3 věci vykonány, jak jsou zde v katechismu uvedeny, jest pokřtěn, ať ho křtil kdokoliv a kdekoliv. Když je takto pokřtěn doma od nekňeze nebo kněze v čas potřeby, tu potom, může-li se to státi, je-li posud živ, musí sice jíti nebo býti donesen do kostela, ale tam ho kněz už nekřtí, — neboť už je pokřtěn — nýbrž jen doplní = vykoná všechny ostatní obřady (dýchání, skládání rukou, mazání olejem, modlitby atd.), které se při křtu svatém, když se uděluje v kostele (slavně), konají.

Povím vám, co všechno koná kněz, když křtí slavně = v kostele = mimo čas potřeby, abyste věděly jak krásné jsou tyto obřady a modlitby, jak krásný význam mají a jaké poučení a napomenutí nám dávají. Kmotrové zůstávají s dítětem, které má býti křtěno, obyčejně v předšní chrámu. Tím se má naznačiti, že dítě nekřtěné nepřináleží ještě k církvi svaté, ke společnosti věřících, nýbrž že teprve má křtem sv. vejíti do církve Kristovy. Potom přijde kněz oblečen v rochetě a fialové štole a táže se jich: „Jak se má to dítě jmenovati?“ Kmotrové řeknou knězi jméno, jak se má dítě jmenovati. Od toho okamžiku

kněz jmenuje dítěto tím jménem. Bývá to vždy jméno některého svatého, klerý pak jest patronem nebo-li zvláštním ochráncem dítěte. Pak se kněz táže křtěnce: „J., čeho žádáš od církve Boží?“ Kmotrové jménem křtěnce odpovídají: „Víru.“ Křtěnec žádá od církve sv. víru, poněvadž bez víry není možno líbiti se Bohu. Kněz táže se dále: „Víra co tobě dá?“ Kmotrové odpovídají: „Život věčný.“ Kněz dí: „Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a ze vsí duše své a ze vsí mysli své a bližního svého jako sebe samého.“ Těmito slovy se připomíná, že k dosažení života věčného jest potřebí víry živé; tato se však jeví skutky, zachováváním přikázání Božích, která jsou krátce obsažena ve dvou přikázáních lásky. Pak fouká kněz třikráte na dítě, jakoby tím zlého ducha odháněl, což vyjadřuje také modlitba, kterou kněz při tom říká. Potom činí kněz dítětu znamení sv. kříže na čele a na prsou; tímto znamením se naznačuje, že pokřtěný člověk má víru ukřižovaného Spasitele poznávati, v srdci chovati a v životě plniti. — Potom klade kněz ruku svou na hlavu křtěncovu, jak také Kristus Pán žehnaje dětem činíval, a při tom prosí, aby P. Bůh křtěnce chránil mocí svou a by jej zbavil vazeb hříchův a všelikých hříšných náklonností. — Pak dává křtěnci do úst trochu svěcené soli. Sůl je obrazem křesťanské moudrosti; a jako sůl činí pokrmy záživnějšími a chutnějšími a zachovává je před zkázou a hnilobou, tak má i křtěnec, jak se kněz při tom modlí, zachován býti od nákazy hříchu, a má se v něm také vzbuditi chuť ku věcem božským. — Potom dělá kněz nad

křtěncem častěji kříž a zaklíná zlého ducha, by se od křtěnce vzdálil. Pokud člověk není pokřtěn, jest v moci ďábla. — Potom klade kněz konec štoly na křtěnce; tím naznačuje, že církev svatá bere křtěnce pod ochranu a že jej přijímá za úda svého. Velí mu tedy vejíti do chrámu, řka: „Vejdi do chrámu Božího, abys měl podíl s Kristem v životě věčném.“ — Na cestě ku křtitelnici modlí se kněz s kmotry Věřím v Boha nebo-li snešení apoštolské a Otčenáš. Snešení apoštolské proto, že víra nevyhnutelně je potřebna k životu věčnému; Otčenáš na znamení, že člověk vždy o milost prositi, vždy modliti se má; nejvzácnější modlitbou je modlitba Páně. Také se tím naznačuje, že člověk teprve křtem sv. stává se dítkem Božím a že pak může k Bohu volati: Otčenáš!

U křtitelnice zase zaklíná kněz zlého ducha a pak dotýká se slinou uší a chřípí křtěncových a praví při tom „Effeta“, t. j.: „Otevři se!“ Tím se připomíná, že křtěnc má jak onen hluchoněmý, ježž Kristus Pán týmž způsobem uzdravil, své smysly otevřeny zachovati pravdám sv. evangelia a vždy jen to činiti, co se P. Bohu líbí.

Potom se kněz táže křtěnce: „Odříkáš-li se satanáše? I všech skutků jeho? I vší pýchy jeho?“ Kmotrové ve jménu křtěnce pokaždé odpovídají: „Odříkám“. — Pak maže kněz dítě olejem katechumenův a to na prsou a mezi lopatkami. Toto mazání olejem znamená, že křtěnci dostává se posily, by proti nepřátelům svým, t. j. proti ďáblu, světu a tělu bojovati a kříže života vezdejšího s trpělivostí snášeti mohl.

Posud kněz byl přioděn štolou fialové barvy k označení smutného stavu, v němžto nekřtěný člověk se nalézá. Nyní bere na se štolu barvy bílé na znamení radosti, že má býti získán nový úd církvi svaté, a táže se křtěnce: „Věříš-li v Boha Otce všemohoucího, Stvořitele nebe a země? Věříš-li v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, narozeného a ukřižovaného? Věříš-li i v Ducha sv., sv. církev obecnou, svatých obcování, hříchův odpuštění, těla vzkříšení a život věčný?“ Naposledy táže se ještě kněz: „N...! Chceš-li pokřtěn býti?“ (Otázka tato připomíná, že církev sv. nikoho nenutí, aby se stal křesťanem.) Když kmotrové ve jménu křtěnce odpověděli: „Chci“, leje kněz křtěnci vodu na hlavu po třikráte ve způsobě kříže, říkáje při tom slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“

Po udělení křtu svatého maže jej na vrchní části hlavy svatým křížem, t. j. olejem, který s balsamem smíšen a na zelený čtvrtek od biskupa svěcen bývá. Toto mazání znamená, že křtěnec stal se nyní křesťanem, že přináleží Kristu Pánu, který se také nazývá Pomazaným (že dosáhl takřka hodnosti kněžské a královské; křesťan má totiž sama sebe P. Bohu obětovati a svým náruživostem panovati). — Pak dává kněz křtěnci na hlavu bílou šatku = vínek — obraz to čistoty a nevinnosti. V prvních dobách církve sv. dávalo se křtěncům celé bílé roucho, které pak v neděli provodní slavně zas odváděli. Nyní dává se jim toliko bílá šatka. Když kněz bílou šatku klade na hlavu křtěncovu, praví k němu: „Přijmiž roucho bílé a přines je neposkvrněné před

soudnou stolicí Pána našeho Ježíše Krista, abys měl život věčný.“ — Konečně dává křtenci kněz rozžatou svíci do rukou. (Místo dítěte drží ji kmotrové.) Svíce tato vyobrazuje světlo učení Krista Pána, kterýmžto bývá křtěnec osvěcen, by nezbloudil s cesty, vedoucí k životu věčnému. Svíce tato jest také obrazem příkladného života, křesťanských ctností a dobrých skutků, kterýmiž má pak pokřtěný osvěcovati jiné. K tomu ho kněz také napomíná a propouští se slovy: „Jdi v pokoji, a Pán budiž s tebou!“

I vás propustil kdysi kněz po křtu svatém těmito slovy a přál vám, abyste vždy požívaly pokoje, aby Pán Bůh vždy byl s vámi. Aby se toto přání splnilo, spravujte se vždy dle učení Ježíše Krista a všelikého hříchu se varujte, neboť hříšník pokoje pravého míti nemůže. Připomínejte si častěji, že i vám byla při křtu svatém podána rozžatá svíce a že vás kněz napomínal, abyste vždy ve světle učení chodily. Kdysi budete zase v rukou svých držeti rozžatou svíci, totiž v hodinu smrti. Jak blaze budete umíratí, budete-li moci říci, že jste učiněný slib na křtu sv. věrně zachovaly!

Pravil jsem vám (při otázce 468.), že člověk který svátosti přijímá, musí je přijímati hodně, t. j., musí se k nim náležitě = jak toho svátost právě vyžaduje, připravit, aby svátost v něm skutečně milost neviditelnou působila. Maličké dítě ovšem se nemůže náležitě připravit na svátost křtu, poněvadž nemá ještě rozumu, ale člověk dospělý se musí připravit na přijetí křtu svatého náležitě, jak jest obsaženo v odpovědi další.

477. Co musí činiti dospělý, který chce býti pokřtěn?

Dospělý, který chce býti pokřtěn, musí:

1. se dáti ve svaté víře dostatečně vyučiti;

2. osobních hříchů svých upřímně litovati;

3. učiniti vyznání víry a křestní slib.

Kolik věcí se tedy žádá od dospělého, jenž chce býti pokřtěn? Dospělý člověk musí míti především úmysl = musí chtíti přijati křest sv., jinak by mu křest sv. nijak neplatil, nebyla by to žádná svátost; aby však přijal sv. křest hodně, musí

Ad 1. věděti a věřiti aspoň nejpotřebnější pravdy víry křesťanské a proto se jim musí učiti z katechismu delší dobu, by netoliko ty pravdy znal, nýbrž také se dle nich jako křesťan choval. —

Ad 2. — Poněvadž může = jest schopen litovati hříchů, kterých se sám dopustil, proto také jich musí litovati, by mu mohly býti skrze křest sv. odpuštěny. Kdyby hříchů svých nelitoval, byl by sice platně pokřtěn, ale měl by hřích za to, že křest sv. přijal nehodně; hřichy by mu nebyly odpuštěny, dokud by jich srdečně nelitoval.

Ad 3. — Poněvadž na křtu sv. se stává člověk křesťanem, údem církve Kristovy, proto musí víru křesťanskou veřejně vyznati na znamení, že to myslí upřímně, že chce býti skutečně dobrým křesťanem; musí slíbiti, že jako křesťan bude živ po celý život (jak je v další odpovědi obsaženo). Malé dítky, které přijímají křest svatý, nepotřebují litovati hříchů, neboť žádných hříchů skutečných nemají; nemohou také dostatečně vycvičeny býti ve víře a ne-

mohou učiniti vyznání víry a křesťanského slibu, neboť nemají užívání rozumu; ale musí to za ně učiniti někdo jiný, a to činí kmotrové, jak hned uslyšíte. Přečti další dvě otázky a odpovědi, J.!

478. Co slibujeme při křtu svatém?

Při křtu svatém slibujeme:

1. že se budeme odříkati ďábla, jeho pýchy i všech skutků jeho;
2. že pevně a stále věřiti budeme všeccko, čemu učí církev katolická;
3. že podle této víry až do své smrti žíti budeme.

479. Kdo činí za nemluvňátka vyznání víry a slib křestní?

Za nemluvňata činí vyznání víry a slib křestní kmotrové.

Všechno, co je v odpovědi 478. obsaženo, nazývá se slib křestní. Vy jste již všechny křest svatý přijaly, ale tenkrát, když jste byly křtěny, nevěděly jste, co se s vámi děje. Vy jste toto všeccko slibovaly ústy svých kmotrů; tito vše říkali místo vás. **Kmotrové** jsou osoby (osoba), které při křtu sv. (drží dítě na ruku a) za dítě činí vyznání víry a slib křestní. Také za vás všechny vaši kmotrové učinili vyznání víry a slib křestní, když jste byly křtěny. Tento slib, který za vás učinili kmotrové, musíte plniti zrovna tak, jako byste jej byly učinily samy, neboť to, co za vás slíbili kmotrové, není nic jiného, než čeho jest třeba ke spasení a co tedy vyplniti musíte, chcete-li býti spaseny. Kdybyste už tenkrát, když jste byly křtěny, byly mohly mluviti,

kdybyste byly měly užívání rozumu, byly byste to musily samy slíbiti, byste mohly býti pokřtěny, tak jako to musí slíbiti posud každý dospělý, chce-li býti pokřtěn. A proto nyní, když už víte, co jste ústy svých kmotrů na křtu svatém slíbily, musíte slib křestní častěji obnovovati. Již jste ho obnovily při prvním sv. přijímání, ale pamatujte si, že ho máte obnovovati ještě jindy, na př. každý rok v ten den, ve který jste byly pokřtěny, na svůj svátek = své jmeniny, při sv. biřmování a při každé sv. zpovědi a přijímání. Můžete to učiniti třeba těmito slovy: „Otče nebeský, vzdávám Tobě vroucí díky za to, že jsi mne na křtu svatém za své dítko ráčil přijati. Odříkám se znova ďábla i všech skutků jeho i vši pýchy jeho; odříkám se všech hříšných rozkoší tohoto světa. Věřím v Tebe, jediný Bože ve třech osobách, věřím všechno, co jsi zjevil; v této víře, kterou mně hlásá církev katolická, chci žíti i umříti. Dobrotivý Bože, přispěj mně ku pomoci, abych tento slib vždy věrně plnil. Amen.“ (Viz str. 178., č. 22.!)

Osoby, které někomu byly za kmotry při křtu svatém, mají potom zvláštní povinnost k pokřtěnému, jsou jako duchovní rodiče křtěnce, neboť byly při jeho duchovním zrození pro nebe. První povinností rodičů jest, starati se o to, aby jejich děti byly po křesťansku vychovány a v křesťanském náboženství vyučeny a vycvičeny. Kdyby však rodiče umřeli nebo by se nestarali o křesťanské vychování svých dětí, musejí se o to starati kmotrové. A proto mají býti kmotrové sami dobrými katolíky, mají také býti již starší věkem, rozumnější, aby mohli tyto své povinnosti dobře plniti. Děti však mají své kmotry míti v uctivosti a vážnosti a jejich napomínání poslouchati

a podle nich se říditi, sice jinak by hřešily proti 4. přikázání Božímu.

Ale ještě jeden zvláštní následek má, když někdo byl někomu při křtu svatém za kmotra, jak uslyšíte z odpovědi další.

*480. Jaký zvláštní následek má kmotrovství při křtu?

Kmotrovství při křtu má za zvláštní následek, že se kmotrové stávají jako duchovními rodiči pokřtěného, a že proto nemohou ani s ním ani s jeho rodiči vstoupiti v manželství.

Kmotrové jsou tedy duchovně (nikoliv tělesně = pokrevně jako vlastní rodiče) příbuzní nejen s tím, komu byli za kmotry, nýbrž i s jeho rodiči. A takové duchovně příbuzné osoby, jako osoby tělesně (= pokrevně) příbuzné, nesmějí podle zákona církve svaté spolu vstoupiti do stavu manželského (leda by k tomu měli zvláštní povolení od svého biskupa).

Někdy bývá nemožno člověka ještě nepokřtěného skutečně vodou pokřtiti. Někdo by na př. byl v nebezpečnosti smrti někde na poušti nebo kdekoli jinde, kde by nebylo žádné vody, nebo by se nalézal mezi samými nevěřícími, kteří by ho pokřtiti nechtěli nebo neuměli, nebo by byl někde o samotě, kde by žádného člověka nebylo a pod. V takových a podobných případech svátost křtu může býti nahrazena křtem žádosti nebo křtem krve; ale jenom nahrazena = zastoupena (jako macecha nahrazuje = zastupuje matku vlastní = pravou, ale není to vlastní matka), není to však nikterak svátost křtu.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

*481. Čím může svátost křtu, není-li jí možno přijmouti, nahrazena býti?

Svátost křtu může, není-li jí možno přijmouti, nahrazena býti křtem žádosti a křtem krve.

Co je křest žádosti a křest krve, je vyloženo v dalších dvou odpovědích.

*482. Co je křest žádosti?

Křest žádosti jest upřímná touha a opravdová vůle křest svatý přijmouti nebo, nemá-li člověk o křtu žádné vědomosti, činiti všechno, co Bůh k našemu spasení nařídil. S touto touhou a vůlí musí však býti spojena dokonalá lítost anebo dokonalá láska k Bohu.

Co je tedy křest žádosti? Co by musil aspoň míti ten, kdo by o křtu svatém vůbec ještě ničeho nevěděl? A co musí býti vždycky spojeno s touto upřímnou touhou a opravdovou vůlí u člověka, který o křtu sv. vůbec ničeho neví? (Dokonalá lítost anebo dokonalá láska k P. Bohu.) Když takový člověk totiž Pána Boha opravdu miluje a plní ve všem a ochotně jeho vůli, tu zajisté toužil by také přijati svatý křest, kdyby o něm věděl anebo kdyby ho přijati mohl. Svatý apoštol Jan praví: „Každý, kdo miluje Boha, z Boha se zrodil“ (I. 4.) t. j. jest již pokřtěn. Takovým křtem žádosti byl pokřtěn (ospravedlněn) na př. císař Valentinian, který — když ještě jako katechumen ubíral se do Milanu, kde měl býti od tamějšího biskupa Ambrože pokřtěn — cestou zemřel. Když jeho příbuzní nad tím truchlili, že se mu nedostalo milosti, aby přijal svátost křtu, těšil je svatý Ambrož a pravil jim, že Valentinian dosáhl milostí, které se udělují ve svátosti křtu, svou vroucí žádostí

po křtu sv. (Kdyby se někdy stalo, že by člověk, jenž křtem žádosti byl ospravedlněn, potom snad měl příležitost k tomu, musil by se dáti pokřtiti vodou, neboť křest žádosti nevstiskuje duši nezrušitelného znamení a nečiní člověka schopným ku přijetí ostatních svátostí, jak hned uslyšíte.) Přečti další otázku a odpověď, J.!

*483. Co je křest krve?

Křest krve je mučnická smrt, již nekřtěný člověk pro Krista podstoupí.

Křtem krve bývají očištěni od hříchu dědičného ti, kteří pro Krista P. život obětují a smrtí mučnickou umírají, neboť smrt mučnická jest největším důkazem lásky ke Kristu P. — Pán Ježíš sám praví: „Kdož by pak ztratil život svůj pro mne, nalezne jej.“ (Mat. X. 39.) Za pronásledování křesťanů často se stávalo, že pohané, když viděli stálost svatých mučenků křesťanských, sami také víru v Krista Pána vyznali a pro tuto víru smrt mučnickou podstoupili, nebyvše ještě ani pokřtěni. — Křtem žádosti a křtem krve může tedy býti nahrazena svátost křtu = křest vody. Malé děti mohou nahraditi svátost křtu jen křtem krve, nikoliv křtem žádosti, neboť takové žádosti nejsou schopny, protože nemají ještě užívání rozumu; nemusejí o tom ani ještě věděti, že jsou pro Krista umučeny = usmrceny, tak jako malé děti ani nemusejí věděti a nevědí o tom, že jsou křtěny vodou. Dospělý člověk může nahraditi svátost křtu křtem krve i křtem žádosti, ale musí to činiti sám vědomě a dobrovolně, neboť jest toho schopen, poněvadž má užívání rozumu a svobodnou vůli.

Co je při tomto dvojím křtu rozdílného od svátosti křtu? Čím je křtěn, kdo přijímá svátost křtu = křest vody? Čím je křtěn, kdo přijímá křest krve? (Svou krví.) Čím je křtěn, kdo přijímá křest žádosti? (Svou vroucí touhou.) Z toho můžete poznati, že křest krve je mnohem dokonalejší a vznešenější než křest vody a křest žádosti, neboť takový člověk ukazuje svou velikou lásku k P. Bohu, pro kterou jest ochoten i umřít. Proto církev sv. ctí všechny takové lidi jako svaté, na př. pacholátka betlemská, která pro Krista byla povražděna; nazývá je svatými nevinátky. — Svátostí křtu odpouštějí se i všechny časné tresty; křtem žádosti obyčejně jen nějaká část těchto trestů. Křtem krve také bývají odpuštěny časné tresty za to, že člověk mnoho trpí pro P. Boha. — Svátost křtu vtiskuje duši nezrušitelné znamení; křest žádosti a křest krve nikoliv. — Svátost křtu dává člověku právo na přijetí všech ostatních svátostí; křest žádosti a křest krve nikoliv. — Skrže svátost křtu stává se člověk údem církve sv.; skrže křest žádosti a krve . . . jen údem neviditelným. — Kdo je ospravedlněn křtem žádosti nebo křtem krve a měl by pak příležitost přijati svátost křtu = křest vody, musil by to učiniti, neboť křest žádosti a křest krve ospravedlňuje člověka jenom v tom případě, když nemůže přijati svátosti křtu.

Přečti naučení, J.! Dobře si zapamatujte, k čemu vás napomínají slova tohoto naučení.

2. O svátosti biřmování.

Každý křesťan na křtu sv. učinil slib křestní. Co slibujeme při křtu sv.? Toho všeho bychom nemohli zachovávat bez pomoci Boží, bez pomoci Ducha sv.;

a tuto pomoc dostává pokřtěný člověk ve svátosti biřmování, o které se budeme nyní učit.

Přečti nadpis, otázku a odpověď 484.!

M 484. Co jest biřmování?

Biřmování je svátost, ve které pokřtěný člověk skrze vzkládání ruky biskupovy, mazání sv. křížmem a slova biskupova od Ducha svatého bývá posilněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl.

Praví se tedy, že biřmování je svátost. Co musí býti při každé svátosti? Které jest viditelné znamení při svátosti biřmování? V katechismu se praví, že pokřtěný člověk bývá svatým křížmem a slovem Božím od Ducha svatého posilněn. Když biskup uděluje sv. biřmování, vzkládá na hlavu biřmovance ruku, maže jej na čele sv. křížmem a říká při tom slova: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Vzkládání rukou, mazání sv. křížmem a slova, jež biskup při tom říká, jsou viditelným znamením svátosti biřmování. Každou svátostí uděluje se neviditelná milost. Co pak je tato neviditelná milost při svátosti biřmování? V katechismu se praví, že pokřtěný člověk bývá posilněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl. To jest tedy ona neviditelná milost. Tuto milost označuje již viditelné znamení, mazání svatým křížmem. Za starých časů mazávali se ti, kteří s jinými zápasiti měli, olejem, aby se k zápasu posilnili, by se stali hbitějšími, obratnějšími, by pak při zápasu mohli zvítěziti. Ve svátosti biřmování bývá člověk mazán také sv. křížmem;

to naznačuje, že bývá posilněn, aby mohl proti ďáblu a proti každému pokušení bojovati, víru svou slovem a skutkem vyznávati a podle ní živ býti.

Víte již, že máme víru svou skutky i ústy vyznávati; ale to nebývá vždycky tak snadno; k tomu potřebujeme pomoci Ducha sv. Jak mnoho musili snášeti sv. apoštolé a mučéníci, protože víru Krista Pána stále ústy vyznávali! Ale Duch sv. je sílil, že raději i největší muky snášeli, ano i smrt podstoupili, než by byli víru v Krista Pána zapřeli. Ale víru svou máme také skutky vyznávati; máme podle ní živi býti. To však také není věcí snadnou. Jsme nakloněni ke zlému; vůle naše jest slabá; potřebujeme tedy i tu Boží pomoci, bychom podle učení Ježíše Krista živi býti mohli.

Na křtu sv. jsme se odřekli ďábla; tento náš nepřítel často nás svádí a ponouká ke zlému. I zlí lidé a naše zlé žádosti nás často pokoušejí. Proto musíme proti ďáblu a proti všemu pokušení bojovati; k tomu potřebujeme však pomoci, bychom zvítězili; a tato pomoc také se nám uděluje ve svátosti biřmování.

Co ještě náleží ke každé svátosti mimo viditelné znamení a neviditelnou milost? Že Kristus Pán skutečně svátost biřmování ustanovil, přesvědčíte se z odpovědi další.

485. Odkud víme, že Ježíš Kristus svátost biřmování ustanovil?

Že Ježíš Kristus svátost biřmování ustanovil, víme:

1. ze svatého písma, které vypravuje, že apoštolové biřmovali;

2. z ustavičného podání církve.

Ad. 1. — V písmě svatém se sice nevypravuje výslovně, kdy a kterými slovy Pán Ježíš ustanovil svátost biřmování, ale v písmě sv. je více než na desíti místech zaznamenáno, že Pán Ježíš slíbil Ducha svatého nejen sv. apoštolům, nýbrž i všem ostatním věřícím; a to Pán Ježíš také zajisté vyplnil. Apoštolům a prvním věřícím vyplnil Pán Ježíš svůj slib o slavnosti letnic, když jim seslal Ducha sv., jak již víte. A kterak vyplnil svůj slib ostatním věřícím? Právě tím, co vypravuje písmo sv., jak je poznamenáno dole v 1. pozn.: Jeden z jáhnů, totiž Filip, hlásal v S a m a ř í učení Krista Pána a dotvrzoval učení to také zázraky. Mnozí z obyvatelů tamějších uvěřili ve Krista Pána a dali se pokřtiti. Když sv. apoštolové v Jerusalemě o tom se dověděli, poslali tam sv. Petra a Jana. Tito přišedše modlili se nad pokřtěnými, vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha svatého. Apoštolové je tedy modlitbou a vzkládáním rukou biřmovali. Také v E f e s u uvěřili mnozí a dali se pokřtiti ve jménu Pána Ježíše. A když pak na ně sv. apoštol Pavel vzkládal ruce, přišel na ně Duch sv. (O m a z á n í biřmovanců písmo svaté docela jasně zmínky sice nečiní, ale ústní podání nás o tom poučuje.) Stalo se také někdy, že ti, kdož vzkládáním rukou přijali Ducha sv., mluvili pak různými jazyky. Z toho všeho tedy vysvítá, že Kristus P. svátost biřmování jako ostatní svátosti ustanovil, neboť apoštolové by nebyli mohli se vzkládáním rukou spojití takových účinků.

Ad 2. — Církev sv. vždycky tomu věřila a také tomu učila a k věření předkládá, že P. Ježíš ustanovil svátost biřmování. S počátku měla tato svátost rozličná jména, na př. „svátost křížma“ = „svátost mazání“, „svátost vzkládání rukou“, „svátost doplnění“ (křtu

svatého totiž), „pečeť Ducha sv.“ a pod., ale udělovala se vždy tak, jako se posud uděluje; jest to tatáž svátost.

Do které třídy svátostí = mezi které svátosti patří biřmování? (... svátosti živých.) Proto byste zajisté dovedly pověděti, co asi působí svátost biřmování; máme však všechny účinky této svátosti vypočítány v odpovědi další.

M 486. Co působí biřmování?

Biřmování

1. rozmnožuje milost posvěcující;
2. uděluje zvláštní milost, abychom víru statečně vyznávali a podle ní živi byli;
3. vtiskuje biřmovanci nezrušitelné znamení **bojovníka Kristova**.

Ad 1. — Který jest tedy prvý účinek svátosti biřmování? Co znamená, že se milost posvěcující rozmnožuje v naší duši? K tomu právě jest ustanovena svátost biřmování, tak jako svátost oltářní, poslední pomazání, svěcení kněžstva, stav manželský. — Který je druhý účinek svátosti biřmování?

Ad 2. — Tím, že biřmování posiluje pokřtěného člověka, by víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl, liší se biřmování od ostatních čtyř svátostí živých, neboť tohoto účinku (mimo rozmnožení posvěcující milosti) nemá žádná jiná svátost živých. — Který jest třetí účinek svátosti biřmování?

Ad 3. — Jako křest vtiskuje duši nezrušitelné znamení křesťana, tak biřmování vtiskuje duši pokřtěného člověka ještě nové znamení, totiž znamení **bojovníka Kristova**. Člověk biřmovaný

se stává jako duchovním vojínem Kristovým, a nezrušitelné znamení jest jako duchovním znakem = šatem jeho, jako vojáci císařští mají svůj zvláštní šat. A jako my nikdy do smrti nesmíme přestati býti vojíny Kristovými, poněvadž jsme to slíbili na křtu sv. a při sv. biřmování jsme se veřejně přihlásili za vojíny Kristovy, proto ani tento odznak = z n a m e n í v o j í n a K r i s t o v a na naší duši nikdy nepřestane, je nezrušitelný, bude na ní věčně.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 487. Kdo uděluje svátost biřmování?

Svátost biřmování udělují řádným způsobem jenom biskupové, mimořádným způsobem také kněží, které papež k tomu splnomocnil.

Řádným způsobem — znamená, že Pán Ježíš jen apoštolům a jejich řádným nástupcům — totiž biskupům — dal moc biřmovati; jsou tedy k tomu řádně ustanoveni, by udělovali tuto svátost; jest to jako jejich úřad. Že P. Ježíš jenom apoštolům a jejich řádným nástupcům dal moc biřmovati, můžeme poznati a pochopiti z toho, že biřmování je zdokonalením nebo-li doplněním křtu sv., doplněním toho, co se děje na křtu sv.; na křtu sv. se stává člověk křesťanem nebo-li občanem, údem církve sv., ale při biřmování se stává bojovníkem = vojínem Kristovým. Proto také přísluší, by někdo vyšší než obyčejný kněz, který obyčejně křtí, uděloval svátost biřmování. Avšak papež může dovoliti i obyčejnému knězi, může mu dáti moc, aby biřmoval, když je toho potřeba; tak dává tuto moc missionářům v zemích pohanských, protože tam (obyčejně) není žádného biskupa. Ale poněvadž

obyčejný kněz není k tomu od Krista Pána ustanoven, aby biřmoval, nebo-li, poněvadž mu tato moc není přímo dána od Krista P., proto se praví v katechismu, že obyčejný kněz mimořádně = mimořádným způsobem může svátost biřmování udělovati. — V další odpovědi je vyloženo zkrátka, kterak biskup uděluje svátost biřmování.

M * 488. Kterak uděluje biskup svátost biřmování?

Biskup uděluje svátost biřmování takto:

1. *vztahuje ruce nade všechny biřmovance a vyprošuje jim sedmero darů Ducha svatého;*

2. *klade pravici svou na hlavu každého biřmovance zvlášť a maže jej křížem na čele, děláje mu na něm kříž a říkáje slova: „Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“;*

3. *dává každému biřmovanci lehký políček;*

4. *modlí se na konec nade všemi biřmovanci, dává jim svaté požehnání a propouští je.*

Ad 1. — Ti, kteří mají býti biřmováni, nejsou-li ve stavu milosti Boží, musejí ovšem napřed jíti ke sv. zpovědi, by byli v milosti posvěcující; pak jdou do kostela nebo na místo, kde se má svátost biřmování udělovati (na př. na náměstí). Tu vztahuje biskup obě ruce své nade všechny a modlí se, by Duch sv. udělil biřmovancům svých sedmero darů.

Ad 2. — Když se biskup domodlil, jde ke každému biřmovanci zvlášť, namočí pravý palec do sv. křížma, které drží jeden kněz v posvátné nádobce, jmenuje biřmovance jménem, které má biřmovanec napsáno na lístku, jež drží mezi prsty,

a kteréžto jméno si biřmovanec sám vyvolil, aby totiž měl ještě jednoho ochránce nebo patrona a vzor ve svém životě; pak položí biskup biřmovanci pravou ruku na hlavu tak, že palec namočený v křížmu je na čele biřmovance, a dělá mu palcem na čele kříž (NB. Ukaž!) a zároveň při tom říká slova: „Znamenám tě . . .“ Potom se dotkne biskup pravou rukou levé tváře biřmovancovy, jakoby mu dal malý políček (NB. Ukaž!) a při tom říká: „Pokoj s tebou!“ — Hned potom jde biskup ke druhému biřmovanci a zase jej maže . . . Když biskup odejde k dalšímu biřmovanci, přistoupí k prvnímu biřmovanci kněz a stírá s jeho čela svaté křížmo napřed bavlnou a pak měkkým chlebem a solí, by sv. křížmo nebylo snad nějak zneuctěno. Za starých časů dával se biřmovancům kolem čela bílý vínek (šatka), který nosili tak dlouho, pokud sv. křížmo na čele neuschlo. — Když takto biskup obešel všechny biřmovance, vrátí se na místo (k oltáři), na kterém se modlil, než počal biřmovati, a zase se modlí nade všemi biřmovanci závěrečnou modlitbu, by Duch sv. přebýval v jejich srdci; dává jim všem svaté požehnání, jako kněz dává na konci mše sv., a pak teprve mohou se biřmovanci rozejíti domů. Dříve se nesmí odejítí, poněvadž svátost není dříve skončena.

Jak jste viděly a slyšely, koná biskup při udělování sv. biřmování mnoho krásných obřadů. V dalších odpovědích je vyloženo, co znamenají.

* 489. Co znamená vzkládání ruky biskupovy ?

Vzkládání ruky biskupovy znamená, že na biřmovance sestupuje Duch svatý, a biřmovanci že se zvláštním způsobem stávají majetkem Božím a bojovníky Kristovými.

Když biskup vzkládá ruku svou na biřmovance, sestupuje na ně Duch sv. se svými milostmi a dary, a biřmovanci stávají se v tom okamžiku majetkem Božím. Když nám někdo chce vzítí nějakou věc a my na ni položíme svou ruku, ukazujeme tím, že věc patří nám, že mu nedovolujeme, by si ji vzal. Tak také vzkládání ruky biskupovy na biřmovance naznačuje, že biřmovanci patří Pánu Bohu, kterého biskup zastupuje, že mu jich nikdo nesmí vzítí, t. j., že jich nikdo nesmí sváděti ku hříchu, k odpadnutí od víry a pod., a oni sami že se nesmějí dáti svésti ku hříchu, za který by nemohli přijíti k Pánu Bohu, jemuž od té chvíle úplně náležejí. Ale nejenom majetkem Božím se stávají biřmovanci, nýbrž i bojovníky Kristovými; to také naznačuje vzkládání ruky biskupovy.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 490. Co je křížmo?

Křížmo je směsina oleje olivového a balsamu, kterouž biskup na zelený čtvrtek s ostatními svatými oleji slavně světlvá.

Olej, kterého se užívá k biřmování (a k udělování některých svátostí), jest olej olivový, nikoliv jiný, na př. lněný, ořechový, dřevěný a pod. Tento olivový olej se tlačí z plodů stromu, který se jmenuje oliva, jež se podobá poněkud naší vrbě a roste v teplých krajinách.

Balsam jest pryskyřice, která teče z kůry keřů, kterážto kůra se nařízne, jako se to dělá u kůry břízy. Tato pryskyřice se pak rozpouští (v olejích étherických); překrásně voní. (Jest balsam palestinský, egyptský, arabský, které jsou všechny velmi drahé,

takže jich vůbec těžko koupiti, a balsam indický, který je lacinější a kterého se právě u nás užívá k připravování křížma.) Slyšely jste již dříve, že na zelený čtvrtek světí biskup svaté oleje, totiž olej křtěnců, křížmo a olej nemocných.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 491. Co znamená olej ?

Olej znamená milost Ducha svatého, kterouž biřmovanec k boji proti nepřátelům spasení posilněn bývá.

Pravil jsem vám již dříve (ot. 484.), že olejem se mazávali za starých dob zápasníci, aby byli hodně silní a obratní v boji, v zápase. Při svatém biřmování mazání olejem (smíšeným s balsamem) naznačuje, že biřmovanec je posilněn od Ducha sv., by mohl šťastně přemoci nepřátele svého spasení (dábla, svět a tělo). Olejem se také svítí (v kostele věčná lampa a pod.); olej při sv. biřmování tedy také naznačuje, že biřmovanec je od Ducha sv. osvícen na rozumu. Kapne-li olej na nějakou látku, zůstává po něm skvrna, které nelze tak snadno smazati; tato vlastnost oleje připomíná nezrušitelné znamení, které při svátosti biřmování se do duše vtiskuje. Přečti další ot. a odp., J.!

* 492. Co znamená balsam ?

Balsam znamená, že se biřmovanci uděluje milost, aby se uchoval čistým od nákazy hříchů a nábožným životem šířil vůni ctnosti.

Balsamem bývaly a posud bývají mazány (balsamovány) mrtvolý bohatých a vznešených lidí, aby brzy neshnily. Užívání balsamu při sv. biřmování tedy naznačuje, že biřmovanec dostává milost, která ho má chrániti, by duše jeho neupadla do hniloby

hříchů. Balsam se dává také na rány, protože mírní bolest; při sv. biřmování se balsamem naznačuje, že Duch sv., kterého biřmovanec obdržel, také hojí rány, které bývají duši zasazeny hříchem, že ji sílí, by tak snadno do nového hřichu neupadla, že ji těší. Balsam líbezně voní; při sv. biřmování mazání balsamem tedy naznačuje, že biřmovanec má býti tak živ, aby byl Pánu Bohu i lidem milým a příjemným, jako nám je milá a příjemná vůně balsamu.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

*493. Proč dělá biskup biřmovanci na čele kříž?

Biskup dělá biřmovanci na čele kříž, aby naznačil, že se biřmovanec nikdy nemá stydět vřtu v Ježíše ukřižovaného před celým světem vyznávat.

Jako čelo naše je vždy viděti, nosíme je vždy odhaleno, v předu hlavy, tak má biřmovanec svou víru v Ježíše Krista, jehož bojovníkem se právě stal a skrze jehož zásluhy všechny veliké milosti při svatém biřmování obdržel, ukazovati veřejně slovem i skutkem před celým světem, kdykoli toho žádá čest Boží a spasení bližního. (NB. Připomeň, co se poroučí ve 2. přikázání Božím!)

*494. Co znamená políček?

Políček znamená, že biřmovanec má býti hotov pro jméno Ježíše Krista i potupu a pronásledování trpěti.

Políček = udeření do tváře jest velice potupné, zahanbující, neboť tvář je nejušlechtilejší částí těla lidského. Udeřením do tváře je potupen celý člověk. Křesťan však má býti hotov pro Krista trpěti i největší potupu, pohanění, pronásledování, i smrt, jako

i Kristus P. pro nás trpěl posměch a pronásledování, pomluvy, trýznění, bití a rány i smrt.

Jako ke každé svátosti musí se člověk dobře a náležitě (jak toho ta která svátost vyžaduje) připraviti, tak i ke svátosti biřmování, chce-li, aby se stal skutečně účastným milosti sv. biřmování. Čeho je k tomu třeba, je vyloženo v odpovědi další.

M 495. Čeho je třeba k hodnému přijetí svátosti biřmování?

K hodnému přijetí svátosti biřmování je třeba:

- 1. aby biřmovanec byl ve stavu posvěcující milosti;*
- 2. aby, přišel-li už do rozumu, o víře, zvláště pak o svátosti biřmování, dostatečně byl poučen;*
- 3. aby se vroucí modlitbou dobře připravil. Také si má umíniti, že den svatého biřmování stráví s myslí pobožně sebranou.*

Ad 1. — Proč musí býti ve stavu milosti posvěcující, kdo chce přijati svátost biřmování? (Je svátost živých.) Kdo nemá milosti posvěcující, v tom také nemůže býti ani rozmnožena, proto takový člověk se musí vyzpovídati.

Ad 2. — Za našich dnů přijímají biřmování obyčejně dospělejší lidé, kteří už mají užívání rozumu. Za starých časů byly hned malé děti, jakmile byly pokřtěny, zároveň také biřmovány. Ale poněvadž biřmování není ke spasení nevyhnutelně třeba jako křtu, proto později začalo se udělovati lidem teprve tenkrát, až byli ve víře vycvičeni. A že při sv. biřmování má býti člověk posilněn ve víře, proto musí svou víru dobře znáti, aspoň hlavní a potřebné pravdy svaté víry. Ale zvláště

musí každý biřmovanec věděti velmi dobře o svátosti biřmování: co jest to za svátost, co působí, jak se tomu učíte zde právě z katechismu. Proto také vidíváte, že i lidé dospělí, kteří už nechodí do školy, chtějí-li jíti ku sv. biřmování, chodívají nejprve delší dobu na „cvičení ke sv. biřmování“ do kostela (nebo do školy a pod.).

Ad 3. — Krásný příklad, kterak se máme na sv. biřmování připravovati, dali nám svatí apoštolé, kteří 10 dní v Jeruzalemě očekávali Ducha sv.; byli uzavřeni v domě, nevycházeli mezi lidi, modlili a postili se, až na ně Duch sv. sestoupil. Podobně mají se připravovati také ti, kteří chtějí přijati sv. biřmování: mají se delší dobu před přijetím horlivěji, více a vroucněji modlívati než kdykoliv jindy, mají se varovati zbytečných řečí, radovánek, roztržitostí a mají konati dobré skutky: postiti se, dávatí almužnu a pod. Den pak, kdy někdo svátost biřmování přijal, má strávití pobožně a svatě, jako den sv. přijímání. Ale i potom mají sobě biřmovanci častěji připomínati, jakých milostí touto svátostí dosáhli a jaké povinnosti na sebe vzali; mají se také ku konání povinností těchto častěji povzbuzovati, na př. ve výroční den svatého biřmování, ve svátek svatého, jehož jméno při svatém biřmování si zvolili, ve svátcích svatodušních, kdykoliv obnovují křestní slib a při podobných příležitostech. Může se to státi asi těmito slovy: „Bože, děkuji Ti vroucně za milosti, jichžto jsi mi ve svátosti biřmování uděliti ráčil, a prosím Tě, bys mi byl vždy nápomocen, abych ve víře křesťanské až do smrti setrval a dle ní vždycky život svůj spravoval.“

(NB. Připravují-li se děti nebo i dospělí ku přijetí svatého biřmování, je třeba i rodiče a kmotry jejich

upozorniti na některé zlořády, jakéž za příležitosti přijímání této svátosti se často vyskytují, a vystřihati je před nimi.)

Zmínil jsem se vám, že svátosti biřmování není potřebí ke spasení tak jako křtu, neboť i bez biřmování může býti člověk spasen, jestliže jen věrně plní povinnosti křesťanské, jak byl na křtu svatém slíbil. Svátost biřmování není tedy nevyhnutelně potřebna; ale kdyby někdo tuto svátost mohl přijmouti, kdyby měl k tomu příležitost, a přece by jí z nedbalosti nebo netečnosti nepřijal, dopustil by se nevděčnosti ku Kristu Pánu, jenž tuto svátost k našemu posvěcení ustanovil; jevil by nedbalost v záležitostech duše se týkajících, a škodil by sobě, ježto by pak — zbaven jsa potřebné milosti — v tuhém boji snadno mohl klesnouti, jak se již mnohým stalo.

Ačkoliv svátosti biřmování k věčnému spasení nevyhnutelně potřeba není, má přece každý hleděti, by ji přijal, poněvadž v ní může nabyti tak mnohých milostí. Ale kdo chce tuto svátost přijmouti, má se přičiniti, by ji přijal hodně. Kdyby se však stalo, že by někdo nehodně, ve stavu nemilosti, tuto svátost přijal a pak by chybu svou rád napravil, musil by přijmouti svátost pokání a při svaté zpovědi se také vyznati, že svátost biřmování nehodně přijal; pak teprve by v něm působila milost Boží, jež ve svátosti biřmování udělena bývá.

Je vám známo, že kdo jde ke sv. biřmování, bere si také kmotra nebo kmotru (jako ke křtu sv.). Proč se berou k biřmování kmotrové, je vyloženo v odpovědi další.

M 496. Proč se k biřmování berou kmotrové?

K biřmování se berou kmotrové, aby biřmovanci v nebezpečství duchovního boje pomáhali a jej slovem i příkladem v křesťanském životě utvrzovali. Na znamení, že tyto povinnosti na se berou, kmotrové kladou biřmovanci, když se biřmuje, pravou ruku na pravé rameno.

Kmotrové, kteří jdou s biřmovancem ke svatému biřmování, jdou tam proto, by byli svědky, že biřmovanec vzal na sebe povinnost, víru katolickou slovem i skutkem vyznáváti, dle ní žíti, pro ni i trpěti, když toho bude třeba. A proto kmotrové mají povinnost, aby se o to starali, by biřmovanec tyto povinnosti skutečně plnil, mají jej svým slovem i skutkem povzbuzovati, zvláště kdyby biřmovanec neměl již rodičů, nebo kdyby jeho rodiče se o to nestarali. Vidíte tedy, že kmotrové při sv. biřmování také berou na sebe důležitou povinnost, ze které jednou při posledním soudu budou P. Bohu skládati účet, kterak ji plnili. Čím ukazují kmotrové, že tuto povinnost na sebe berou? Jako při křtu svatém jeden kmotr nese dítě na rukou a druhý jen položí pravou ruku na dítě, tak i při sv. biřmování kmotr jen klade pravou ruku na pravé rameno biřmovance.

Poněvadž je velice důležité, byste dobře věděly všechno, co se týká kmotrů při sv. biřmování, — neboť zajisté samy, až budete větší, půjdete také někomu za kmotry — musíte si dobře pamatovati, co se praví v odpovědi další.

*497. Co je si pamatovati o kmotrech při biřmování?

O kmotrech při biřmování je si pamatovati:

1. že mají býti katolíci, věkem dospělejší a sami už biřmováni;

2. že mají býti rozdílní od kmotrů křesťanů a stejného pohlaví s biřmovancem;

3. že povstává mezi nimi a biřmovancem jakož i jeho rodiči **duchovní příbuzenství**, pro které nemohou kmotři s biřmovancovými rodiči vstoupiti v manželství.

Ad 1. — To se žádá proto, poněvadž by jinak kmotrové nemohli plniti oněch přísných povinností, které na sebe berou, jak jste právě slyšely. Proto až vy půjdete ke sv. biřmování, vyvolte si také skutečně za kmotra jen takového člověka, který je sám opravdu katolík a to dobrý katolík.

Ad 2. — Toho žádá církev sv. proto, že kmotrové křesťaní jsou již tak jako tak duševně příbuzní s tím, komu byli za kmotry. Proto má se voliti za kmotra ke sv. biřmování jiný člověk, cizí, by biřmovanec také s ním byl duchovně příbuzen, aby se takto láska křesťanská mezi lidmi čím dále tím více šířila, by lidé čím dále více se stávali jako bratři a sestry, jako jedna veliká rodina Otce nebeského. Pamatujte si také, že nemáte si bráti za kmotry své rodiče, neboť s nimi jste již také tělesně = pokrevně příbuzny a oni beztoho mají povinnost starati se, byste byly živы jako dobří katolíci. Církev svatá chce, by nejen vaši rodiče, nýbrž i jiní lidé na vás dávali pozor, když na př. vaši rodiče zemrou nebo nemohou nebo by se nechtěli starati o váš život křesťanský. — Pamatujte si, že chlapci (mužové) si berou za kmotry zase muže; děvčata (ženy) zase ženy; tak to ustanovila církev svatá.

Ad 3. — Jako kmotrové křesťaní jsou duchovně příbuzni se křtěncem a jeho rodiči, tak i kmotrové

při biřmování stávají se duchovně příbuznými s biřmovancem a jeho rodiči a proto nemohou . . . , tak jako tělesně = pokrevně příbuzní bez zvláštního povolení církevního nemohou . . . .

Přečti **naučení, J.!** K čemu nás napomínají tato slova?

3. O nejsvětější svátosti oltářní.

Počneme se učit o nejvznešenější a nejsvětější ze všech svátostí — o svátosti oltářní. Poznáte z tohoto učení, proč je svátost oltářní nejsvětější ze všech svátostí.

Přečti nadpis, otázku a odpověď 498., J.!

M 498. Co je svátost oltářní?

Svátost oltářní je nejsvětější svátost; je pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína.

Slyšely jste již dříve, že Kristus Pán při poslední večeři vzal chléb a kalich s vínem a že všemohoucím slovem svým proměnil chléb a víno ve své tělo a ve svou krev, jako byl kdysi v Káni Galilejské proměnil vodu ve víno. Totéž činí kněz při mši svaté při pozdvihování nebo proměňování: proměňuje také chléb a víno v tělo a krev Krista Pána. Co před tím bylo chlebem, přestává tu býti chlebem a stává se tělem Krista Pána, a co před tím bylo vínem, přestává býti vínem a stává se krví Krista Pána.

Ale ve svátosti oltářní nevidíme těla Kristova, kněz drží v rukou svatou hostii, nehmatá těla Kristova, když pije z kalicha krev Páně, nechutná jako krev skutečná, není také tak červená jako

skutečná krev; to jest proto, že Pán Ježíš není ve svátosti oltářní přítomen ve své viditelné postavě lidské, nýbrž jen pod způsoby chleba a vína; jeho těla ve svátosti oltářní nevidíme, ono nezáří ve svátosti oltářní jako zářilo a stkvělo se, když vstupoval na nebesa, nýbrž je skryto ve způsobě chleba; a jeho krve ve svátosti oltářní také nevidíme, neboť je skryta ve způsobě vína. Ale dobře si pamatujte, že přece je ve svátosti oltářní přítomno pravé tělo a pravá krev Pána Ježíše, t. j.: je pravda, že je ve svátosti oltářní přítomno tělo a krev Kristova, tělo a krev Kristova je opravdu přítomna ve svátosti oltářní. Zde na školním kříži vidíte také tělo (= sošku) Kristovo, vidíte, kterak z ran jeho teče krev . . ., ale to není pravé tělo Kristovo, to je jeho dřevěná podoba, soška = obraz těla Kristova. Ale ve svátosti oltářní není jen pouhá podoba těla a krve Kristovy, nýbrž jeho skutečné, pravé tělo, to tělo, které měl, když na světě žil, které má v nebesích, a krev, kterou měl ve svém těle, když na světě žil, kterou na kříži proléval a kterou má posud ve svém svatém těle v nebesích. — Kristus P. je ve svátosti oltářní přítomen se svým tělem a krví skutečně, t. j. ne že bychom to my jen tak myslili, si představovali, jako na př. si představujeme P. Ježíše, když se k Němu zbožně modlíme, nýbrž jeho tělo a krev je tam skutečně přítomna. — P. Ježíš je ve svátosti oltářní přítomen se svým tělem a duší podstatně, t. j. se svou podstatou, se vším, co náleží k jeho podstatě (= přirozenosti), co jemu jako Kristu P. náleží; poněvadž tedy Kristus Pán je Bůh a člověk, proto je ve svátosti oltářní přítomen jako Bůh a člověk, tudíž se svým božstvím a člověčenstvím; a poněvadž ku člověčenství náleží duše,

živé tělo a živá krev, proto je ve svátosti oltářní přítomno Kristovo božství, jeho lidská duše i tělo i krev. Kde je na oltáři svátost oltářní = sv. hostie, tam je Kristus P. přítomen se svým božstvím, se svou lidskou duší i tělem a krví a to za tím účelem, aby byl pokrmem pro naši duši, jak později uslyšíte, neboť naše duše potřebuje pokrmu duchovního tak, jako tělo potřebuje pokrmu tělesného.

Nyní dovedete již poznati při svátosti oltářní tři části, které musejí býti při každé svátosti. Co je viditelným znamením při této svátosti? V katechismu se praví, že tato svátost jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína. Tyto způsoby v i d í m e (hostie je kulatá, bílá atd.), jsou tedy viditelné a také naznačují = jsou tedy znamením, že v této svátosti dostáváme za pokrm tělo a krev Kristovu. V i d i t e l n ý m z n a m e n í m této svátosti jsou tedy způsoby chleba a vína, pokud obsahují tělo a krev Kristovu, jakožto pokrm naší duše. Tyto způsoby jakoby k nám mluvily: Jako chléb a víno sytí, sílí tělo, tak ty v této svátosti oltářní dostáváš tělo a krev Kristovu, která tvou duši krmí, sílí, v milosti Boží udržuje a milost v ní rozmnožuje. Proto vidíváte, že lidé chodí ke sv. přijímání = že přijímají svátost oltářní; přistupují totiž k oltáři a kněz jim dává na jazyk sv. hostii pod způsobou chleba, ale to jest tělo a krev Kristova; požívají těla a krve Kristovy. A to jest právě ta nesmírná, neviditelná m i l o s t, kterou působí svátost oltářní.

Ze Kristus Pán ustanovil tuto svátost, jest vám již od lonska známo. Kdy ji ustanovil? Kterak ji ustanovil? Letos se tomu budete učit z katechismu.

Když rozumíte tomuto, co jsem vám v této odpovědi vyložil, všechno ostatní bude vám velmi snadným.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 499. Odkud pochází jméno „svátost oltářní“?

Jméno „svátost oltářní“ pochází odtud, že se tato svátost na oltáři koná a na něm ve svatostánku ukládá.

Proměňování chleba a vína v tělo a krev Pána Ježíše koná se na oltáři při mši svaté (při pozdvihování) a pak se tělo a krev P. Ježíše pod způsobou chleba a vína přítomné nebo-li svaté hostie uschovávají ve zlaté nádobě podobné kalichu ve svatostánku na oltáři. Víte, co se jmenuje svatostánek na oltáři? — Přečti další otázku a odpověď, J.!

500. Proč se jmenuje svátost oltářní „nejsvětější“ svátost?

Svátost oltářní jmenuje se „nejsvětější“ svátost, protože netoliko jako všechny ostatní svátosti člověka posvěcuje, nýbrž samého Ježíše Krista, původce veškeré svatosti v sobě obsahuje.

K čemu ustanovil P. Ježíš všechny svátosti? Jako všechno to, čím se může člověk otrávit, jest jedovaté, tak zase to, čím se duše člověka posvěcuje, je svaté. Každá svátost je tedy svatá, neboť je ustanovena k našemu posvěcení. Ale svátost oltářní má něco zvláštního, čeho nemá žádná jiná svátost, totiž to, že Pán Ježíš sám je v ní vpravdě, skutečně a podstatně přítomen; my P. Ježíše v ní požíváme. P. Ježíš je Bůh, tedy nejsvětější, a proto i tato svátost je nej-
světější ze všech svátostí. Říkává se této svátosti také velebná svátost, právě proto, že je v ní přítomen Kristus P. = Bůh, kterého máme vždy velebiti

a chváliti. Dole v 1. poznámce jest ještě mnoho jmen, kterými se jmenuje svátost oltářní; přečti je, J.! (Připoj se kratičký výklad!) Další odpověď je vám známa.

501. Kdy ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní večer před svým utrpením při poslední večeři, když se svými apoštoly jedl beránka velikonočního. (Zelený čtvrtek.)

(NB. Dá se opakovati dle Biblické dějepavy.) Který den tedy ustanovil P. Ježíš svátost oltářní? Na zelený čtvrtek bychom měli také konati radostnou památku na ustanovení této svátosti, ale poněvadž celý týden velikonoční je tak smutný — neboť v něm P. Ježíš umřel, — proto se koná radostná památka na ustanovení svátosti oltářní až jiný čtvrtek v době radostnější, totiž ve čtvrtek po slavnosti nejsvětější Trojice, na Boží Tělo, jak ještě později uslyšíte. — Přečti nyní, kterak ustanovil J. Kristus . . .

502. Kterak Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní takto:

1. vzal chléb, požehnal jej a pravil nad ním: „Totot jest tělo mé“;

2. podobně vzal i kalich s vínem, požehnal jej a pravil nad ním: „Totot jest krev má nového zákona“;

3. obojího dal požívat apoštolům svým;

4. poručil: „To číňte na mou památku“. (Mat. XXVI. 26.—28.; Mar. XIV. 22.—24.; Luk. XXII. 19. 20.)

Pověz ještě jednou, kterak J. Kristus ustanovil svátost . . .

Přečti další otázku a odpověď, J.!

503. Co způsobil P. Ježíš slovy: „Totot jest tělo mé“, „Tatot jest krev má“?

Slovy: „Totot jest tělo mé“, „Tatot jest krev má“ proměnil Pán Ježíš chléb ve své nejsvětější tělo a víno ve svou nejsvětější krev, ale tak, že způsoby chleba a vína zůstaly nezměněny.

Co vzal Pán Ježíš při poslední večeři do svých rukou? (Chléb.) Co řekl nad chlebem? Co potom učinil? Co požívali apoštolové? Kdy přestal chléb býti chlebem? Čím se to stalo, že se chléb proměnil v tělo Páně? Co Kristus Pán mluví, musí býti pravda; když tedy řekl nad chlebem: „Totot jest tělo mé“, skutečně to musilo býti jeho tělo; a tak se stalo i s vínem. Ale co zůstalo nezměněno? (Způsoby chleba a vína.) — V další odpovědi se praví, co rozumíme způsoby chleba a vína.

504. Co rozumíme způsoby chleba a vína?

Způsoby chleba a vína rozumíme to, co na chlebě a víně smysly poznáváme, na příklad: zevnější podobu, barvu, chuť, vůni chleba a vína.

Kolik smyslů má člověk? Nač máme zrak? . . . sluch? atd. Všecko to, co při svátosti oltářní svými pěti smysly pozorujeme, zůstává nezměněno, zůstává jako na obyčejném chlebě a víně, který není proměněn v tělo a krev Páně; ale přece to již není chléb a víno, nýbrž jest to tělo a krev Pána Ježíše, třebaš to posud vypadá jako chléb a víno, voní, chutná atd. jako chléb a víno. Říkáme, že způsoby chleba a vína při svátosti oltářní zůstávají nezměněny. Co poručil P. Ježíš na konec svým apoštolům, když

jim dal požití své tělo a svou krev? Jakou moc těmito slovy dal svým apoštolům, poznáte z odpovědi další.

505. Jakou moc dal Ježíš Kristus svým apoštolům rozkazem: „To činite na mou památku“?

Rozkazem: „To činite na mou památku“ dal Ježíš Kristus svým apoštolům moc, činiti zrovna to, co učinil sám, proměňovati totiž chléb v jeho nejsvětější tělo a víno v jeho nejsvětější krev.

Apoštolové z rozkazu Pána Ježíše měli tedy činiti totéž, co On činil při poslední večeři: měli totiž proměňovati chléb a víno v tělo a krev Pána Ježíše. Mohli to činiti ze své vlastní moci? Kdo jim musil k tomu dáti moc? A tu moc jim také skutečně Pán Ježíš dal, když jim poručil, aby chléb a víno proměňovali v jeho tělo a krev, když jim rozkázal: „**T o č i ň t e n a m o u p a m á t k u !**“ — Zůstali apoštolové pořád na živu? Zda-li pak jejich smrtí přestala také moc, kterou měli, totiž proměňovati chléb a víno...? To se dovíte z odpovědi další.

506. Na koho přešla od apoštolů moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista?

Moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista, přešla od apoštolů na biskupy a kněze.

Od apoštolů obdrželi tedy moc proměňovati chléb a víno... biskupové a kněží, tak jako obdrželi i ostatní moc, kterou měli apoštolové, na př. moc odpouštětí hříchů a pod. P. Ježíš chtěl, aby věřící, t. j. v š i c k n i věřící až do skonání světa požívali jeho tělo a krev, a proto se postaral, aby se smrtí apoštolů nepřestala moc proměňovati...; postaral se, by byli

až do skonání světa lidé, kteří by proměňovali chléb a víno, a to jsou právě biskupové a kněží. Než totiž apoštolové zemřeli, vysvětili — jak jsem vám již vypravoval — hodné, zbožné, starší lidi, kteří znali dobře víru Kristovu, na biskupy, některé jen na kněze a dali těmto biskupům moc, aby zase jiné muže vysvěcovali na biskupy a kněze. A právě tím, že je vysvětili na kněze, dali jim tutéž moc, kterou obdrželi sami od Krista Pána, totiž proměňovati chléb a víno... Kdo tedy není knězem, nemůže = nemá moci proměňovati chléb a víno... Kdy biskupové a kněží proměňují chléb a víno, je vyloženo v odpovědi další.

507. Kdy proměňují biskupové a kněží chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista?

*Biskupové a kněží proměňují chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista ve mši svaté, když nad chlebem a vínem řekají slova: „Totoť jest tělo mé“, „Totoť jest kalich krve mé“. Nejsvětější tento okamžik jmenuje se **proměňování** nebo **pozdvihování**.*

Je před pozdvihováním na oltáři tělo a krev Kristova? Je po pozdvihování na oltáři chléb a víno? Co jenom zůstává nezměněno? Proměňují biskupové a kněží svou vlastní mocí chléb a víno...? (Mocí Boží.) To je zázrak, tak jako v Káni Galilejské byla zázračně proměněna voda ve víno; to jest tajemství, kterého nikdo zde na zemi nepochopí, ale věřiti v ně musíme a můžeme docela bezpečně, neboť, ačkoliv nevíme, kterak se toto proměnění děje, víme přece, že Pánu Bohu není nic nemožno. Když v toto tajemství věříme, máme také za to velikou zásluhu, neboť ukazujeme, že věříme více slovům Kristovým: „Totoť jest tělo mé“, „Totoť jest krev má“, nežli svým

vlastním očím (smyslům), které nevidí těla a krve Kristovy, nýbrž jen způsobu chleba a vína. Proto P. Ježíš praví: „Blahoslavení, kteří neviděli a (přece) uvěřili“. I v obyčejném životě dějí se mnohé věci, jichžto rozumem chápati nemůžeme. Víme na př., že byliny rostou, ale kterak a čím se to děje, nevíme. Ke mnohým úkazům přírodním musíme víru přiložiti, neboť nám jich rozumem postihnouti nelze; proč bychom tedy neměli věřiti, že Kristus P. může proměnit chléb ve své tělo a víno ve svou krev? Čeho smysly chápati nedovedeme, o tom nás musí víra poučiti a přesvědčiti. Smyslové mohou nás klamati. Dá-li se na př. rovná hůl do vody, zdá se nám býti zlomena, a přece tomu tak není. A podobným způsobem mohou nás i jiní smyslové naši klamati, ale víra nemůže nás klamati.

Již jsem se vám zmínil (otázka 498.), k čemu ustanovil P. Ježíš svátost oltářní, ale v odpovědi další je to obšírněji vyloženo.

M 508. K čemu ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní:

1. aby i jako člověk ustavičně s námi dlel;
2. aby se ve mši svaté svému nebeskému Otci ustavičně za nás obětoval;
3. aby ve svatém přijímání byl pokrmem našich duší. —

Ad 1. — Svátost oltářní je důkazem nekonečné lásky P. Ježíše k nám lidem. Jako Bůh je ovšem s námi ustavičně přítomen, ale On nás tak miloval, že chtěl i jako člověk se svým tělem, krví

a duši býti ustavičně s námi přítomen a proto ustanovil tuto svátost. Vidíváte v kostele před oltářem, kde je velebná svátost uschována, hořeti světlo; to světlo hoří ve dne v noci, ustavičně, proto se jmenuje věčné světlo, a to světlo nám právě připomíná, že Ježíš Kristus, kterého nazval stařec Simeon světlem světa, jest ustavičně na oltáři přítomen a připomíná nám, že tak jako pocestný nemůže kráčet ve tmě neznámou krajinou, tak že bychom ani nemohli kráčet cestou tohoto života do nebeské vlasti, kdybychom se neřídili podle světla nebeského = Krista Pána, který nám ukazuje cestu k nebi, sílí nás, těší nás atd. — Oheň zahřívá; světlo tedy také značí, že naše srdce má býti rozehřáto láskou ku Kristu P. ustavičně přítomnému ve svátosti oltářní.

Ad 2. — Při každé mši svaté proměňuje kněz chléb a víno a požívá ho. Tím způsobem Pán Ježíš znova za nás se obětuje, jako se obětoval na kříži, jenom že při mši svaté znova netrpí a neumírá, jak uslyšíte, až se budeme učit o mši svaté. P. Ježíš ve mši sv. chtěl ustavičně se obětovati za nás, abychom měli oběť = dar, který P. Bohu ve mši sv. obětuje, přinášíme, by nám P. Bůh znova a znova naše hříchy odpouštěl a svou milost dával. Chtěl také, když tuto svátost ustanovil, abychom sobě stále připomínali, kdykoliv vidíme sloužití mši sv., že Kristus P. se za nás obětoval. Písmo sv. praví: „Kdykoliv budete chléb tento jísti a kalich pít, smrt Páně budete zvěštovati, dokavadž nepřijde“ (totiž P. Ježíš v soudný den na svět).

Ad 3. — Jako tělo potřebuje pokrmu, by nezahynulo, tak jest i duši naší pokrmu nadpřirozeného třeba. — Tento pokrm podává se duši naší ve svátosti

oltářní, tímto pokrmem bývá duše naše krmena k životu věčnému; proto se svátost oltářní také nazývá stolem Páně, pokrmem nebeským, chlebem andělským, jak jste již slyšely. Nazývá se také večeří Páně, protože ji Kristus Pán při poslední večeři ustanovil.

Ve svátosti této nabýváme neskončených milostí. Milost posvěcující se nám zde sice neuděluje, neboť svátost oltářní je svátostí živých, a proto musíme. přistupujeme-li ke stolu Páně, ve stavu milosti býti, avšak tato milost se v nás tu rozmnožuje, život duchovní se v nás touto potravou zachovává a sílí. — Co působí tato svátost ještě? Býváme očištěni od všedních a uchováni od hříchů těžkých; zlé žádosti bývají v nás seslabeny; býváme posílněni a občerstveni, bychom proti nepříteli pekelnému bojovati a ku prospěchu svých duší neunavně pracovati mohli. Býváme spojeni s Kristem Pánem, jenž sám praví: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm“. A konečně jest tato svátost závdavkem = zárukou života věčného, jak Kristus Pán sám praví (Jan VI): „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den nejposlednější“.

Spojuje nás s Kristem Pánem, naplňuje člověka radostí, takže pak tím ochotněji lituje svých hříchů a koná dobré skutky, začez se mu odpouštějí i časné tresty. --

Nyní následují tři odstavce — A, B, C — ze kterých teprve ještě lépe poznáte všecko, co se týká svátosti oltářní.

Přečti nadpis 1. odstavce, J.!

A. O přítomnosti Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní.

Již jste se učily a víte, že Pán Ježíš je vpravdě, skutečně a podstatně v nejsvětější svátosti oltářní přítomen. Z tohoto odstavce poznáte, odkud víme, že je P. Ježíš přítomen . . . , kterak je přítomen atd. Že Pán Ježíš je v nejsvětější svátosti oltářní skutečně přítomen, víme již ze slov, kterými Pán Ježíš tuto svátost přislíbil po onom zázračném nasycení na poušti. (NB. Čte se z Bibl. děj. nového zákona čl. 34. „Přislíbení nejsvětější svátosti oltářní“, nebo katecheta sám krátce a jasně vypravuje.) Z tohoto tedy, co jste nyní četly (slyšely), jste poznaly, že P. Ježíš skutečně slíbil, že dá požívatí své opravdové tělo a krev, neboť, ačkoliv se hádali židé mezi sebou, jak je to možno, by měli jísti tělo a krev Kristovu, přece P. Ježíš jim toho nevysvětluje, nýbrž jen znova opakuje s důrazem, že jim dá požívatí své tělo a svou krev. — Co tenkrát P. Ježíš slíbil, to také skutečně vyplnil při poslední večeři, když vzal chléb . . . . Když řekl: „Totoť jest tělo mé“, „Totoť jest krev má“, mluvil jistě pravdu, neboť jest pravý Bůh; bylo to jistě tedy jeho tělo a krev. — Sv. apoštolové, kterým dal Pán Ježíš požívatí své tělo a svou krev, docela pevně věděli a věřili, že požívají tělo a krev P. Ježíše, neboť sv. apoštol Pavel praví: „Kalich požehnání, který žehnáme, zdaliž není společenství krve Kristovy, a chléb, kterýž lámeme, zdaliž není účastenství těla Páně?“ (I. Kor. X. 16.) A jak tomu věřili svatí apoštolové, tak i jejich nástupci a celá církev učící věřila a vždycky všem věřícím k věření předkládala, posud předkládá

a vždycky bude předkládati k věření, neboť se nemůže mýliti. — V odp. 509. je zkrátka a určitě vyloženo, kterak je P. Ježíš přítomen . . .

509. Kterak jest Ježíš Kristus ve svátosti oltářní přítomen?

Ježíš Kristus je ve svátosti oltářní takto přítomen:

1. *pod způsobou **chleba** jest přítomno živé tělo Ježíše Krista, tudíž i jeho krev a jeho duše;*

2. *pod způsobou **vína** jest přítomna živá krev Ježíše Krista, tudíž i jeho tělo a jeho duše;*

3. *Ježíš Kristus jest pod každou způsobou a v každé i nejmenší částce každé způsoby přítomen celý, to jest, jako Bůh i člověk.*

Pod způsobou chleba není tedy toliko tělo Krista Pána a pod způsobou [vína toliko krev jeho. Ježíš Kristus je pod každou způsobou přítomen celý. V katechismu se praví, že pod způsobou chleba jest živé tělo Krista P. přítomno. V živém těle musí však býti krev a duše; pod způsobou chleba jest tedy také krev a duše Krista P. přítomna. Pod způsobou vína jest netoliko krev Krista P. přítomna, nýbrž i tělo jeho, neboť živá krev může býti toliko v živém těle.

Kristus P. jest tedy pod každou způsobou přítomen celý, jakožto Bůh a člověk. Jak pod způsobou chleba, tak pod způsobou vína jest tedy Ježíš Kristus celý přítomen jakožto člověk, t. j. krev i duše jeho; ale pod každou způsobou jest také přítomen jakožto Bůh, poněvadž božská přirozenost jeho od té doby, co člověkem se stal, nikdy již od přirozenosti lidské odloučena nebyla a nebude.

Ale netoliko pod každou způsobou jest Kristus Pán celý jakožto Bůh a člověk přítomen, nýbrž i pod

každou částkou těchto způsob. (Srovnej: zrcadlo! Byť na mnoho malých kousků roztlučeno bylo, viděli bychom přece v každém kousku celou svoji podobu.)

Dělením způsobu chleba nedělí se Kristus Pán, nedělí se jeho tělo, nýbrž jen způsob chleba. Kdyby se mohlo tělo Kristovo lámati = dělití, musil by Kristus Pán znova umřítí; může-li pak Kristus Pán umřítí? (Vstal nesmrtelný a slavný.) To jest ovšem tajemství, kterého nikdo nepochopí, ale za jeho pravdivost nám ručí sám Syn Boží. — Vidíváte, že kněz po sv. přijímání při mši sv. sbírává pečlivě částčky = drobečky, které snad ze sv. hostie na oltáři zůstaly. To činí proto, že P. Ježíš v každé i v nejmenší částce sv. hostie jest přítomen celý.

Povím vám, proč Pán Ježíš ustanovil svátost oltářní pode dvojí způsobou. Mohl by totiž někdo mysliti, že by stačilo, kdyby byla svátost oltářní jen pod způsobou chleba nebo jen pod způsobou vína, protože pod každou jednotlivou způsobou je celý Kristus P. přítomen. P. Ježíš tím, že ustanovil svátost oltářní pod dvojí, od sebe oddělenou způsobou, chtěl, aby, — když se při mši sv. děje proměnění chleba a vína a když kněz při mši svaté přijímá svátost oltářní pod obojí způsobou, jako ji požívali svatí apoštolové při poslední večeři — bylo to památkou na jeho krvavou obět na kříži, neboť, když skončil na kříži, také byla oddělena jeho krev od jeho těla (vytekla). Neslouží-li však kněz mše svaté a jde-li ke svatému přijímání (na př. na zelený čtvrtek), přijímá svátost oltářní jen pod jednou způsobou (chleba) jako ostatní věřící, jak ještě později uslyšíte. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

510. Jak dlouho zůstává Ježíš Kristus přítomen pod způsoby chleba a vína?

Ježíš Kristus zůstává pod způsoby chleba a vína přítomen, pokud způsoby tyto trvají.

Pokud tyto způsoby chleba a vína mají barvu, chuť a vůni chleba a vína, dotud jest v nich Kristus Pán přítomen. Kdyby způsoby tyto nějak se zkazily, kdyby na př. způsob chleba přešla ve hnilobu nebo způsob vína by zkysala a proměnila se v ocet, přestal by Kristus Pán v nich býti přítomen. Přijal-li tedy někdo tělo Páně pod způsobem chleba, zůstává Kristus Pán v něm tak dlouho přítomen, dokud způsob chleba není ztrávena.

Byla-li způsob chleba ztrávena v žaludku, není to již svátost oltářní, poněvadž tu není viditelného znamení, bez něhož svátosti není.

Přečteme si nyní otázku a odpověď 511., byste věděly, kterak se máte chovati k nejsvětější svátosti oltářní.

511. Jaká úcta náleží nejsvětější svátosti oltářní?

Nejsvětější svátosti oltářní náleží úcta nejvyšší, totiž klaněti se jí. — (Slavnost Božího Těla. Vystavování nejsvětější svátosti. Slavnost srdce Páně. Čtyřicetihodinná pobožnost.)

Komu jenom se smíme klaněti? (P. Bohu.) Kdo je v nejsvětější svátosti přítomen pod způsoby chleba a vína? (Tělo a krev Kristova, Kristus jakožto Bůh a člověk.) Proto táž úcta, jaká náleží samému P. Ježíši jako Bohu, náleží i nejsvětější svátosti oltářní, neboť jest to jeho tělo a krev. Proto také nejsvětější svátosti oltářní se musíme klaněti, t. j. prokazovati jí poctu,

kteřá pouze P. Bohu, jakožto nejvyššímu Pánu přísluší. Proto vidíváte, že kněz, když byl při mši sv. proměnil chléb a víno v tělo a krev Krista P., klekaje klaní se Kristu P., jenž na oltáři pod způsobami chleba a vína přítomen jest. Totéž mají také přítomní věřící činiti. — Ke klanění se Kristu P. v nejsvětější svátosti oltářní přítomnému býváme také povzbuzováni církevním chvalozpěvem: „Chval jazyku důstojného“, jež v kostele slýcháváte nebo také zpíváte, když se má udělovati požehnání velebnou svátostí. Tu se mezi jiným zpívá: „To tak veliké tajemství vzývejme nakloněni!“ Kdykoliv se dává toto požehnání, máte se Kristu Pánu klaněti a při tom se pokloniti a bítí se v prsa a Jeho prositi, aby vás také milostivě žehnal, jako žehnal dítky, které matky k Němu přinášely. Ale netoliko o pozdvihování těla a krve Páně při mši sv. anebo když velebnou svátostí požehnání se dává, máte Kristu P. v nejsvětější svátosti skrytému se klaněti. — Víte již, že velebná svátost chová se vždy ve svatostánku na oltáři; kdykoliv tedy přijdete do chrámu Páně, máte se velebné svátosti klaněti. Proto klekáte přišedše do kostela a říkáte: „Pochválena budiž bez přestání nejsvětější svátost oltářní!“ A těmito nebo podobnými slovy máte také jdouce kolem kostela nebo když se velebná svátost k nemocnému nese (když kněz jde s Pánem Bohem), nejsvětější svátosti této úctu vzdávati.

Protože nám Kristus Pán v nejsvětější svátosti oltářní nesčíslná dobrodíní prokazuje, máme Jej častěji v kostele navštěvovati a Jemu svou lásku a vděčnost na jevo dávat. Slyšely jste již dojistá, že mnozí zbožní lidé ze všech končin světa konávají pouti do země, v nížto božský Spasitel se narodil a v nížto živ byl,

že navštěvují ona místa, která přítomností svou posvětil, kde lidu tak mnoho dobrého prokazoval, kde trpěl a umřel. Nedají se ani nesnáze a nebezpečnostvými pouti takové zastrašiti, nešetří potřebného nákladu ani dlouhého času, jehož k pouti té je třeba. A s jakou úctou a vroucností padávají pak tam na kolena (NB. Připomeň svaté tři krále!) a líbají tato božským Spasitelem posvěcená místa! A hle! V nejsvětější svátosti oltářní jest Kristus Pán posud sám přítomen; tu přebývá ustavičně mezi námi a povzbuzuje nás sám, abychom tu ve všech potřebách a zármutcích svých pomoci a útěchy u Něho hledali. Tu přebývá toliko pod způsobou chleba, abychom s důvěrou a bez bázně k Němu se utíkati mohli. Kterak bychom Ho tedy neměli často a rádi v nejsvětější svátosti navštěvovati? Takovou návštěvu můžeme snadno beze všeho nákladu a beze všech obtíží a nebezpečností vykonati a máme ji také často konati, abychom božskému Spasiteli svému za jeho neskončená dobrodiní lásku a vděčnost svou projevili. Svatí a nábožní lidé navštěvovali povždy velmi rádi a s velikou vroucností nejsvětější svátost oltářní a nabyli z navštěvování toho mnohých milostí pro duši a pro tělo.

Církev sv. povzbuzuje nás také, bychom Kristu Pánu, jenž nám v nejsvětější svátosti prokazuje tak mnohé milosti, vděčnost a lásku svou na jevo dali. K tomu cíli ustanovila také rozličné slavnosti a pobožnosti a schválila jisté spolky a bratrstva. Mezi slavnostmi těmito jest největší a nejkrásnější slavnost Božího Těla. Tu kněz nosí ve slavném průvodu vlebnou svátost oltářní pod širým nebem ke 4 oltářům a věřící se jí klanějí. — Mezi pobožnostmi k nejsvě-

tější svátosti vyniká zvláště pobožnost čtyřicetihodinná, při nížto velebná svátost na oltáři ve skvostné nádobce (monstranci) veřejně bývá vystavena.

Ale i při jiných příležitostech bývá velebná svátost veřejně vystavena, na př. v Božím hrobě, někdy při mši sv. a při odpoledních službách Božích. Někdy bývá i mimo slavnost Božího Těla v průvodu nošena, na př. při slavnosti vzkříšení Páně. V jisté dny vystavuje se také po několik hodin, aby věřící ve zvláštních potřebách s větší pobožností Pána Boha o pomoc prosili nebo Jej tím vroucněji oslavovali, Jemu díky vzdávali nebo by napravili aspoň poněkud urážky, které božskému Spasiteli v této svátosti nezřídka činěny bývají.

K úctě Pána Ježíše v nejsv. svátosti ustanovena jest také slavnost nejsvětějšího srdce Pána Ježíše, která se koná každoročně v pátek po oktávě Božího Těla. Slavností touto povzbuzuje nás církev svatá, bychom Kristu P. v nejsv. svátosti přítomnému hleděli alespoň nějakou náhradu učiniti za urážky, jichžto se Mu nezřídka dostává i ve svátosti neskončené lásky Jeho.

Také jsou založeny zvláštní spolky a bratrstva k uctění nejsvětější svátosti směřující, na př. spolek ustavičného se klanění nejsvětější svátosti a bratrstvo k úctě nejsvětějšího srdce Páně.

K úctě velebné svátosti má nás také vzbuzovati t. zv. věčné světlo, hořící před oltářem, na němžto velebná svátost ve svatostánku se chová. Světlem tímto, které dnem i nocí hořeti má, připomíná církev svatá lásku Pána Ježíše a naše povinnosti k Němu.

Světlo to zobrazuje totiž Pána Ježíše, jenž jest světlo světa, a zároveň označuje i oheň lásky, jakýž v srdcích našich vždy hořeti má.

Přečti naučení! Pamatujte si dobře, co se praví v tomto naučení!

Jak jste slyšely (ot. 508.), ustanovil Pán Ježíš svátost oltářní také k tomu, by se ve mši sv. svému nebeskému Otci ustavičně za nás obětoval; abyste věděly, kterak se to koná, budeme se učit v 2. odst. *B* nejprve o tom, co jest obět nebo-li: co znamená obětovati a pak o oběti mše svaté.

Přečti nadpis odstavce *B* a ot. a odp. 512., J.!

B. O oběti mše svaté.

512. Co jest obět?

Obět jest viditelný dar, kterýž přinášíme Bohu, bychom jej zničením anebo změněním daru za svého nejvyššího pána uznali.

Učily jste se při 1. přikázání Božím, že se máme P. Bohu klaněti, t. j. prokazovati Mu úctu, která pouze Jemu jakožto nejvyššímu Pánu přísluší, a pravil jsem vám, že se můžeme Pánu Bohu klaněti = že Mu tuto nejvyšší poctu můžeme prokazovati vnitřně a zevnitřně. Slyšely jste, že zevnitřně prokazujeme P. Bohu poctu, když se k Němu modlíme, chodíme na služby Boží. Pánu Bohu však prokazujeme poctu zevnitřní zvláště také tím, když Mu přinášíme = obětujeme nějaký zevnitřní dar = obět. Když si některého člověka vážíme, také mu dáváme dar, na př. pan učitel dá žákovi knihu, obrázek a pod.; tím

ukazuje, že uznává pilnost tohoto žáka, že ho má rád, že si ho váží. Když už lidem vzdáváme poctu rozličnými dary, tím více máme ctíti samého P. Boha, který je nejvyšším Pánem, bytostí nejdokonalejší, nejvyšším naším dobrodincem. Ale zda-li pak můžeme Pánu Bohu poslati do nebe viditelný dar, který Mu chceme dáti? On ho ani nepotřebuje od nás. Vidíte, že P. Bohu se obětuje viditelný dar tak = tím způsobem, že se dar k vůli P. Bohu zničí, neboť tím právě ukazujeme, že Bůh je nejvyšší Pán, Pán nad životem a smrtí. Když na př. židé obětovali beránka, tu kněz židovský ho zabil, zničil jeho život. Žid, který ho obětoval na zabití k vůli P. Bohu, vyznával tím = ukazoval: „Pane Bože, Ty jsi Pánem nad životem tohoto beránka, Ty jsi Pánem nad životem všech tvorův i nad mým životem. Já vím, že můj život Tobě úplně náleží, že Ty jsi Pánem mé duše i mého těla; vím, že jsem povinen Tobě svůj život dáti = obětovati, kdykoliv bys toho žádal, ale poněvadž toho právě nyní ode mne nežádáš, přináším Tobě = dávám = obětuji místo života svého (těla a krve) aspoň život tohoto beránka, a kdybys toho žádal, jsem hotov i svůj vlastní život Tobě obětovati.“ — Vidíte, obětováním viditelného daru, který byl zničen k vůli Pánu Bohu, dávali židé na jevo, že uznávají Pána Boha za svého nejvyššího Pána. A takový viditelný = zevnější dar, který někdo přináší Bohu, by Jej zničením (aneb aspoň změněním) daru — na př. vylitím vína na zemi atd. — za svého nejvyššího Pána uznával, jmenuje se obět. Co je obět? Co musí býti při každé oběti? — Je vám známo, že již ve starém zákoně lidé přinášeli Pánu Bohu dary (oběti), na př. Abel obětoval Pánu Bohu beránka, Kain obilí, Melchisedech chléb a

víno; ano později P. Bůh sám přísně přikázal skrze Mojžíše židům ve starém zákoně, jaké dary mají Mu býti přinášeny = obětovány. Oběti starého zákona byly buď krvavé nebo nekrvavé. Při krvavých obětech obětovala se zvířata, která byla napřed zabita, krev jejich prolita a pak byla buď docela spálena (holokausta) nebo jen část byla spálena a ostatní dostali židovští kněží (oběti za hřích), nebo byla částečně spálena, část obdrželi kněží a z ostatního se připravily hody = hostina pro lid (oběti smírné). Při nekrvavých obětech se neprolévala krev, nýbrž neviditelný dar buď se spálil — jako na př. obilí, mouka, olej a pod. — nebo se vylil na zemi, vedle oltáře, jako na př. víno. P. Bůh židům proto přikázal oběti přinášeti, by židé vždycky měli v dobré paměti, že P. Bůh jest jejich nejvyšší Pán, kterému jsou povinni se klaněti a za všechna dobrodiní děkovati; ale zvláště chtěl Pán Bůh těmito oběťmi židům ustavičně připomínati onu oběť, kterou měl jedenkrát Kristus P. na kříži přinést (sama sebe obětovati), by P. Boha usmířil za hřích Adama a Evy a za hříchy, kterých se lidé na světě dopouštějí a by tedy svých hříchů dokonale litovali a toužebně očekávali Vykupitele. A tak jim P. Bůh skrze oběti odpouštěl jejich hříchy, neboť tenkrát ještě nebyla ustanovena svátost pokání, poněvadž Kristus P. posud nepřišel.

Ale proč pak už přestaly ony oběti, které přece Pán Bůh sám tak přísně naporučil židům ve starém zákoně. To poručil sám P. Bůh, aby přestaly, protože nebyly dostatečny; neboť P. Bohu náleží nekonečně větší úcta, než kterou Mu lidé ve starém zákoně vzdávali tím, když Mu obětovali zvíře nebo něco jiného. P. Bohu náleží b o ž s k ý d a r, nikoliv zvíře a pod.,

Jemu náleží božská pocta. Druhá příčina, proč byly zrušeny = přestaly . . ., je ta, že ony oběti jen připomínaly = naznačovaly = takřka předpovídaly nebo-li napřed vyobrazovaly = předobrazovaly lidem ve starém zákoně obět, která se měla jedenkrát obětovati na kříži; byly jen předobrazy oběti Kristovy na kříži. — A proto, když se vyplnilo to, co předobrazovaly, když Kristus Pán skutečně na kříži umřel, musily tyto oběti přestat, neboť jich už nebylo potřeba. (Jako jitřenka zvěstuje příchod slunce, ale jakmile slunce vyjde, zmizí: tak oběti st. zákona . . .; jako proroci, kteří předpovídali o Vykupiteli, přestali, jakmile Kristus Pán přišel, tak oběti starého zákona . . .) Tak jako starý zákon, který byl také jen předobrazem a přípravou nového zákona, přestal, jakmile Kristus P. nám přinesl nový zákon (křesťanský), tak oběti starého zákona . . .

Nyní tedy už víte, která jest obět nového zákona, jak je také obsaženo v odpovědi další.

513. Která jest obět nového zákona?

Obět nového zákona je sám Syn Boží, Ježíš Kristus, jenž se svou smrtí na kříži Otci nebeskému za nás obětoval.

Pověz, které části náležejí ke každé oběti? Ukaž nyní, že smrt Pána Ježíše byla skutečně obět. (Obětující byl Kristus P., obětní dar bylo jeho tělo a krev = život, tento život byl zničen, byl zničen proto, by byla vzdána Bohu nejvyšší čest = poslušnost, kterou Mu Adam a Eva odepřeli, čímž právě nesmírně zhřešili, takže toho nemohl nikdo jiný napravit než zase ten, jenž může vzdát Bohu božskou

poctu, tedy jen Bůh = Kristus.) Obět, kterou Kristus Pán na kříži Bohu jednou přinesl, nepřestala se konati, nýbrž koná se = obnovuje se doposud všude tam, kde se slouží mše svatá, jak je obsaženo v odpovědi další.

514. Čím se obět Pána Ježíše na kříži ustavičně obnovuje?

Obět Pána Ježíše na kříži se ustavičně obnovuje mší svatou.

Že se skutečně bude konati ustavičně v novém zákoně obět, kterou Pán Ježíš na kříži přinesl, je psáno v písmě svatém: „. . . a na každém místě . . . obětována bude jménu mému obět čistá“ (t. j. obět čistá nového zákona = mše sv.) Mal. I. 11. A když ve starém zákoně se přinášely Pánu Bohu oběti, tím více musí se v novém zákoně přinášeti Pánu Bohu obět mnohem lepší a dokonalejší, než bylo obětování zvířat a pod.; a to je právě mše svatá, kterou P. Ježíš při poslední večeři sám poprvé sloužil = obětoval a ustanovil, aby se ustavičně v církvi svaté konala, jak ještě později uslyšíte. Vzal totiž chléb a řekl nad ním: „Toť jest tělo mé, které za vás vydáno bude“ (= toť jest totéž mé tělo, které zítra — na velký pátek — za vás na kříži bude obětováno a které já už nyní za vás svému nebeskému Otci obětuji pod touto způsobou chleba). A podobně nad vínem řekl: . . . . A na konec poručil apoštolům, aby tuto obět tak jak On P. Bohu přinášeli.

Poznáte také z dalšího učení ještě lépe, že skutečně mše svatá jest táž obět, kterou Pán Ježíš na kříži přinesl.

515. Co jest mše svatá?

Mše svatá jest ustavičná obět nového zákona, ve kteréž se Ježíš Kristus pod způsobami chleba a vína Otci svému nebeskému nekrvavým způsobem obětuje.

Které části musejí býti při každé oběti? Co je při mši sv. viditelný dar? (Tělo a krev Kristova pod způsobami chleba a vína.) Kdo obětuje tělo a krev Kristovu? (Sám Kristus Pán, neboť nikdo jiný nemůže ani nesmí jeho těla obětovati.) Ale Kristus P. obětuje při mši sv. sebe skrze kněze = skrze ruce kněze, který mši svatou slouží; kněz jest jen jako služebník při mši sv., jen přisluhuje při oběti, kterou Kristus P. svému Otci sám přináší. Neboť skrze slova, která kněz při pozdvihování říká, je najednou Kristus Pán přítomen na oltáři pod způsobou chleba a vína v rukou kněze, který způsobu chleba a vína v rukou drží. Kněz jest jako zástupce Pána Ježíše, kterého zastupuje, když On Bohu obětuje své tělo a krev. Proto také kněz říká při pozdvihování: „Totož jest tělo mé“, nikoliv: „Totož jest tělo Kristovo“ — na znamení, že koná tuto obět jménem samého Krista Pána, z jeho rozkazu a z moci od Něho obdržené. Komu obětuje Kristus P. své tělo a krev? (Pánu Bohu za nás, aby Mu vzdal nejvyšší úctu a poslušnost, kterou Mu Adam a Eva odepřeli, by Ho usmířil za hřích Adamův i za hřích naše. Kterak je zničeno tělo a krev Kristova? Kristus Pán při mši svaté skutečně sice netrpí a neumírá, ale jeho smrt na kříži představuje se při mši sv. jeho tajuplnou přítomností pod dvěma způsobami, chleba a vína, a tím, že se stává naším pokrmem

ve sv. hostii, kterou kněz požívá. Je tedy mše svatá skutečná obět. — Ale jest to obět nového zákona, jak jste již slyšely. Obět mše sv. byla již ve starém zákoně předobrazena a předpověděna. Předobrazena byla zvláště obětí Melchisedechovou. Melchisedech byl král Salemský a spolu kněz (Nejvyššího). O Kristu P. praví žalmista Páně, že jest knězem na věky dle řádu Melchisedechova. (Žalm 109.) Mezi Kristem Pánem a Melchisedechem musí tedy býti podobnost. A skutečně jest mezi nimi podobnost veliká. Melchisedech byl králem Salemským: Ježíš Kristus jest králem nebes a země a jest také králem Salemským, t. j. králem pokoje, při jehožto narození již andělé zvěstovali pokoj lidem dobré vůle.

Melchisedech byl králem a zároveň knězem: i Ježíš Kristus jest králem a knězem spolu. Největší podobnost mezi nimi jest vzhledem k jejich oběti. Melchisedech obětoval Hospodinu chléb a víno a Kristus Pán obětoval při poslední večeři Otci svému nebeskému pod způsoby chleba a vína své tělo a svou krev a činí tak posud při každé mši sv. — A toliko k oběti mše sv. mohou se vztahovati slova žalmisty Páně: „Ty jsi knězem na věky dle řádu Melchisedechova“. Na obět kříže nelze jich vztahovati, poněvadž obět [na kříži byla krvavá, kdežto Melchisedech vzdal Hospodinu obět nekrvavou. — Dále nazývá žalmista Páně Krista Pána knězem na věky; tím naznačuje, že obět jeho bude konána po všechny časy; ale na kříži se obětoval Kristus P. toliko jedenkrát.

Obět mše sv. byla též předpověděna, a to prorokem Malachiášem, kterýž dí: „Nemám zálibení ve vás“, praví Hospodin zástupů, „a darů

nepřijmu z ruky vaší. Neboť od východu slunce až na západ veliké jest jméno mé mezi národy, a na každém místě ..... obětována bývá jménu mému obět čistá“. Slova prorokova nemohou se rozuměti o oběti kříže; vždyť mluví o oběti čisté a touto vyrozumívá se ve starém zákoně obět nekrvavá. Dále mluví prorok o oběti, která konati se bude vždy a na každém místě; to může také jenom o oběti nekrvavé, o mši svaté rozuměno býti. Jest to ustavičná obět, jak jste již také slyšely, neboť se obětuje a bude obětovati až do skonání světa. — Praví se dále: „... ve které se .... nekrvavým způsobem obětuje....; to znamená, že Pán Ježíš ve mši sv. obětuje totéž, co obětoval na kříži, totiž své tělo a krev, ale jen s tím rozdílem, že při obětování na kříži tekla krev, byla to obět krvavá, kdežto při mši sv. se obětuje Kristus P. pod způsobou chleba a vína, takže se při ní žádná krev neprolévá; Pán Ježíš při mši sv. již znova neumírá, jako umřel na kříži. Vidíte tedy, že je všecko úplně stejné při oběti kříže a při oběti mše sv., a že jenom z p ů s o b, jakým se obětoval Kristus Pán na kříži a jakým se obětuje ve mši svaté, jest rozdílný, jak jest obsaženo také v odpovědi další.

* 516. Je-li nějaký rozdíl mezi obětí mše svaté a obětí na kříži?

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatného rozdílu; jenom způsob obětování je rozdílný.

....není podstatného rozdílu; to znamená, že všechny části, které náležejí k oběti a které byly při oběti kříže, jsou při mši sv. tytéž, jako byly při oběti na kříži: v obojí oběti se obětuje Kristus Pán,

v obojí obětuje Kristus Pán své tělo a krev, jak je obsaženo v odpovědi další.

* 517. Proč není mezi obětí mše svaté a obětí na kříži podstatného rozdílu?

Mezi obětí mše svaté a obětí na kříži není podstatného rozdílu proto, že jest v obojí týž obětující kněz a týž obětní dar, totiž Ježíš Kristus sám.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 518. Jaký rozdíl je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži co do způsobu obětování?

*Co do způsobu obětování je mezi obětí mše svaté a obětí na kříži rozdíl ten, že se Ježíš Kristus na kříži obětoval způsobem **krvavým**, ve mši svaté však že se obětuje způsobem **nekrvavým**, totiž tak, že znova netrpí a neumírá.*

To je tedy rozdíl mezi obětí na kříži a obětí mše sv.: na kříži P. Ježíš skutečně umřel, krev jeho byla prolita, ale ve mši sv. se obětuje pod způsoby chleba a vína. — Další odpověď jsem vám již vyložil (ot. 514.); proto si ji jen přečteme.

M 519. Kdy ustanovil Ježíš Kristus obět mše svaté?

*Ježíš Kristus ustanovil obět mše svaté při **poslední večeři**.*

Přečti další otázku i odpověď, J.!

520. Kterak ustanovil Ježíš Kristus obět mše svaté?

Ježíš Kristus ustanovil obět mše svaté takto:

1. proměnil chléb a víno v tělo své a krev svou a nad to sebe samu pod způsoby chleba a vína obětoval;

2. *přikázal apoštolům, aby tuto obět na jeho památku obnovovali.*

V další odpovědi je vyloženo, co pohnulo Pána Ježíše = co bylo příčinou, že ustanovil obět mše sv.

521. Proč ustanovil Ježíš Kristus obět mše sv.?

Ježíš Kristus ustanovil obět mše svaté:

1. *aby nám svou krvavou obět na kříži ustavičně připomínal;*

2. *aby nám ovoce oběti na kříži přivlastňoval.*

Ad 1. — Když se Kristus P. na kříži obětoval, bylo tam přítomno jen velmi málo lidí. Z nás tam nikdo nebyl ani nikdo z lidí, kteří teprve budou na světě. Ale my přece z toho nemáme žádné škody, neboť máme mši sv., ve které se obětuje totéž tělo a krev Krista P., které se obětovalo na kříži, a tedy i při mši sv. se koná táž obět, která se konala na kříži (jak jste již slyšely). Když jsme přítomni mši svaté, jest to právě tak, jako kdybychom stáli pod křížem, na kterém Kristus P. umíral. A právě proto také, že mše sv. nám má ustavičně připomínati obět mše sv. na kříži, proměňují se při mši sv. dvě způsoby: způsob chleba a způsob vína, by takto těmato dvěma oddělenýma způsobama se představovalo, kterak se na kříži krev oddělila od těla Kristova.

Ad 2. — Ve mši sv. se obětuje týž Kristus P., který se obětoval na kříži, ale již neumírá znova a netrpí, nýbrž obětuje Pánu Bohu své ukřižované tělo, svou na kříži prolitou krev a všecko to, co trpěl a co činil, tudíž všechny své zásluhy, kterých si vydobyl u P. Boha. — Když se mše sv. slouží, nevykupuje nás P. Ježíš snad znova, podruhé; — to se již stalo

jednou pro všechny časy a pro všechny lidi, -- nýbrž když se P. Ježíš při mši sv. obětuje svému Otci nebeskému, chce Ho jenom pohnouti, by nám skutečně dal milost = odpuštění, které nám P. Ježíš svou smrtí na kříži zasloužil; jakoby říkal: „Otče můj nebeský, já Tobě své tělo a svou krev a všecko, co jsem trpěl a činil, obětuji také za tyto lidi; já jsem všecko trpěl a činil a obětoval také za ně. Smiluj se tedy nad nimi, odpusť jim jejich hříchy a dej jim svou milost!“ — A P. Bůh nám skutečně k vůli P. Ježíši, který se takto ve mši sv. obětuje, dává svou milost a odpuštění (zvláště ve svatých svátostech!). Vidíte tedy, že mše sv. a oběť na kříži nejsou dvě oběti, nýbrž jedna a táž oběť, kterou P. Ježíš na kříži přinesl způsobem krvavým a kterou ve mši svaté přináší způsobem nekrvavým proto, by nám přivlastnil to, co nám na kříži vydobyl.

Z tohoto poznáváte, že oběti mše sv. jest potřeba všem lidem na světě, by se mohli státi účastnými všech milostí, které nám P. Ježíš svou smrtí na kříži vydobyl. A proto také od té doby, co Pán Ježíš obět mše svaté ustanovil, konala se mše svatá vždycky v církvi sv. již od sv. apoštolův a pak od jejich nástupcův až po naše doby a tak se bude konati až do skonání světa, jak jest obsaženo v odpovědi další.

522. Zda-li se vždycky v církvi katolické konala oběť mše svaté?

Oběť mše svaté konala se v církvi katolické vždycky, od dob apoštolských počínaje.

Že již za dob apoštolských se konala mše sv., poznáváme z toho, co sv. apoštol Pavel píše ve svém listu k židům (X. 13.), t. j. v listu, který psal křesťanům,

kteří byli napřed židé a potom byli obráceni na víru Kristovu a kteří tehdy ještě v zemi židovské bydleli. Myslili totiž, že posud je třeba zachovávat služby Boží tak, jak je nařídil P. Bůh skrze Mojžíše, jakoby posud měly nějakou platnost, a zanedbávali služby Boží křesťanské = mši sv. Proto jim psal svatý Pavel slova, která jsou dole v pozn. 1.; přečti ji, J.! Tím chtěl sv. Pavel říci: „My máme obět Kristovu = mši sv. (svátost oltářní), a chcete-li býti opravdovými křesťany, chcete-li býti opravdu vykoupeni smrtí Kristovou na kříži, musíte choditi na mši svatou = musíte míti na ní účastenství, byste se stali účastni milostí, kterých nám Kristus Pán na kříži vydobyl.“ Že se i později — a to každý den — obětovala mše sv., poznáváte z dalších slov v 1. pozn.; přečti je! Kdo napsal tato slova? Svatý Hippolyt zemřel asi roku 235.; již ve 3. století konala se tedy mše svatá každodenně a tak se koná a bude konati až do skonání světa.

Co je obsaženo v dalších dvou odpovědích, je vám již také známo z toho, co jste již o mši svaté slyšely.

523. Kdo koná obět mše svaté?

Obět mše svaté konají biskupové a kněží, činíce totéž, co činil Ježíš Kristus při poslední večeři.

Kdo obětuje ve mši sv. tělo a krev Pána Ježíše? (P. Ježíš sám.) A čím je kněz při mši sv.? (Zástupcem, nástrojem P. Ježíše.) Tím se chce říci, že kněz jakožto zástupce = služebník = nástroj P. Ježíše koná totéž, co konal Pán Ježíš při poslední večeři způsobem nekrvavým (a co konal na kříži způsobem krvavým). P. Ježíš se tedy sám při mši sv. obětuje, ale skrze

ruce kněze, který obět viditelně před lidmi koná, t. j. to, co Pán Ježíš obětuje = koná při mši sv. neviditelně, to činí = koná kněz viditelně, by to každý mohl viděti. (Jako když někdo posílá někomu drahocenný dar po svém služebníku, přece o n s á m je dárcem daru, nikoliv služebník, třeba dar odevzdal = donesl.) Kdo jen může obětovati tělo a krev Pána Ježíše Bohu? (Pán Ježíš sám.) Proto také kněz, poněvadž je jen zástupcem = nástrojem Krista P., říká: „Totož jest tělo mé“ atd., neboť se obětuje sám Pán Ježíš. Komu obětoval Pán Ježíš na kříži své tělo a krev = svůj život? (P. Bohu.) Poněvadž mše svatá a obět na kříži je jedna a táž obět, proto také ve mši svaté se obětuje P. Ježíš s a m é m u B o h u: nebo-li: mše sv. se může obětovati samému P. Bohu, jak je obsaženo v odpovědi další.

524. Komu se obětuje mše svatá?

Mše svatá se obětuje toliko Bohu; i když se koná ke cti svatých, obětuje ji kněz toliko Bohu samému.

Obět jest viditelný dar, který přinášíme Bohu, bychom jej zničením anebo změněním daru za svého nejvyššího Pána uznali. Dary, které dáváme lidem na znamení úcty, díkův atd., jsou jen pouhé dary, nikoliv obět. A proto mše sv., ve které se obětuje Kristus P. sám pod způsoby chleba a vína, může býti obětována jedině P. Bohu. Říkává se sice často, že bude nebo byla mše sv. obětována ke cti a chvále Panny Marie nebo některého svatého; ale tomu se nemá tak rozuměti, jakoby mše sv. obětovala se oněm svatým; mše sv. obětuje se jen Pánu Bohu. Ale při mši sv. konává se také památka svatých; připomínáme sobě totiž ctnosti jejich a děkujeme Pánu

Bohu za milosti, jež oněm svatým prokázal, prosíce Ho zároveň, aby nám na přímluvu svatých přispěl ku pomoci.

V odpovědi další je vyloženo, za jakým účelem = na který úmysl se Bohu samému mše sv. koná.

525. Na který úmysl koná se mše svatá?

Mše svatá se koná:

1. *bychom Boha náležitě ctili a chválili (obět **chvály**);*
2. *bychom Bohu za všechna dobrodiní děkovali (obět **děkův**);*
3. *bychom spravedlnost Božt usmířili a milosti pravé lktosti a kajicnosti jakož i odpuštění trestů za hříchy dosáhli (obět **smíření**);*
4. *bychom všechno dobré pro tělo i pro duši sobě i jiným vyprosili (obět **prosebná**).*

Mše sv. je nejdokonalejší a nejkrásnější modlitba a proto se koná na týž úmysl jako modlitba.

Ad 1. — Víme, že jsme povinni P. Bohu jakožto nejvyššímu Pánu svému, všemožnou úctu vzdávati; k tomu nás P. Bůh také stvořil. Mimo to také dobře víme, že P. Boha hříchů svými tak často urážíme a že jsme tedy povinni Jemu za tyto urážky dosti činiti. Ale bícní tvorové nejsou nikdy s to, by P. Bohu náležitou = jak P. Bohu patří náhradu za své urážky dali a Jemu náležitou úctu prokázali. Co nám však bylo nemožno, to učinil možným Kristus P. tím, že ustanovil obět mše sv. Konáním této oběti vzdává se P. Bohu větší úcta, nežli by Mu ji všichni andělé a svatí vzdáti mohli. Při mši sv. obětuje se Syn Boží sám svému Otci nebeskému a tím Mu vzdává nejvyšší úctu, jaká Mu skutečně náleží, a činí zadost za hříchů, kterými P. Boha urážíme. To nás má vždy povzbuzovati,

bychom mši svaté co nejraději obcovali a při ní ve sjednocení s Kristem Pánem velebnosti božské úctu vzdávali.

Poněvadž tedy obětí mše sv. P. Boha chválíme, je mše sv. 1. obět chvály.

Ad 2. — P. Bůh nám prokazuje nesčíslná dobrodiní a proto jsme povinni Jemu za ně děkovati. Ale jakým způsobem můžeme P. Bohu vděčnost svou dokázat?! Jaký dar mohli bychom svrchovanému Pánu svému vzdáti?! Kdybychom i život svůj a všechno, co máme, Jemu v obět přinesli, to by všechno ještě nepostačilo; vždyť víme, že my sami s tělem i duší Jemu přináležíme úplně, že Jemu náleží také všechno, cokoli máme a můžeme činiti. Avšak máme přece dar, který hoden jest božské Jeho velebnosti; máme mši sv. a t o u, při níž se sám Syn Boží Otci nebeskému obětuje a Jemu za nás povinné díky vzdává. Kdykoliv tedy obcujete mši sv., prostě pokaždé vroucně Pána Boha, by milostivě přijal obět, při které božský Syn jeho za nás Jemu díky vzdává za všechna dobrodiní, kteráž nám prokázal a vždy ještě prokazuje. K tomu býváme také při mši sv. povzbuzováni slovy kněze: „Díky činme Pánu Bohu svému!“, na něž se odpovídá: „Hodno a spravedливо jest!“

Poněvadž tedy mši sv. děkujeme Pánu Bohu za všechna dobrodiní, je mše sv. také 2. obět díků.

Ad 3. — Za hříchy, jichžto se tak často dopouštíme, zasluhujeme, by nás Pán Bůh zavrhl; ale P. Bůh toho přece nečiní. Smilovává se nad námi a k vůli svému božskému Synu, jenž se za nás při mši svaté obětuje, by nás s Otcem svým nebeským smířil, dává nám milost, že hříchů svých litujeme, z nich se zpovídáme a činíme pokání, takže jsou nám odpuštěny

hříchů i tresty, kterých bychom za ně zasluhovali. A proto se říká, že se mše svatá koná za = na odpuštění hříchů. Praví-li se však, že se koná mše sv. za dosažení odpuštění hříchů od P. Boha, nesmí se tomu rozuměti tak, jako bychom odpuštění hříchů mohli dosáhnouti již tím, že jsme mši svaté přítomni nebo že ji za sebe dáme obětovati. Odpuštění těžkých hříchů můžeme dosáhnouti řádným způsobem toliko skrze svátost křtu a pokání; ale mši svatou můžeme nabýti potřebné milosti, bychom svůj hříšný stav poznali, hříchů litovali a ve svátosti pokání odpuštění jich dosáhli. A totéž platí o odpuštění věčného trestu; tento trest se nám nikdy neodpouští, jestliže jsme napřed nedosáhli odpuštění hříchů, za které právě jsme věčný trest zasloužili. Všechní hříchů nám ovšem odpouští P. Bůh třeba hned při mši sv. (jako i jindy), když jich upřímně litujeme, a tak i mnohé časné tresty nám odpouští nebo je od nás odvrací, jsme-li zbožně přítomni mši svaté; neboť víte, že za každý dobrý skutek P. Bůh nám odpouští část trestů časných, a nábožné slyšení mše sv. je zajisté skutek nejlepší. Velikou útěchu jistě nám bude poskytovat, když sobě na smrtelném lůžku budeme moci dáti svědectví, že jsme často a pobožně mši sv. obcovali, že jsme tím stali se účastnými dostiučinění Kristova a že nám tedy nebude tak dlouho snášeti muky očišcové.

Proto je mše sv. 3. obět smíření s Bohem, pomáhá nám ke smíření s Bohem.

Ad 4. — Bez pomoci Boží nemůžeme ani tělesného života, tím méně však duchovního života zachovati; bez pomoci Boží nemůžeme cíle svého dojíti. Máme tedy příčinu, bychom Pána Boha ustavičně za

potřebné milosti prosili. Ale prosby naše budou tím jistěji vyslyšeny, budeme-li je konati při mši svaté, při nížto se Syn Boží obětuje a sám u svého Otce za nás se přimlouvá. Při mši svaté můžeme a máme se tedy s tím větší důvěrou modliti, by P. Bůh nám a všem bližním milostivě přispěl ku pomoci.

Mše sv. je tedy také 4. obět prosebná.

Vidíte, tolik milostí nebo-li užiteků přináší mše svatá! Na některých z těchto užiteků mají podíl všickni lidé, na některých jenom jistí lidé nebo-li jenom jisté duše, takže vidíte, že užitky mše sv. jsou dvojí, jak jest obsaženo v odpovědi další.

Abyste dobře poznaly, které užitky nebo milosti plynou ze mše sv., vzpomeňte si, na který úmysl koná se mše svatá. Slyšely jste, že mše sv. jest obět chvály, obět díkův, obět smíření a obět prosebná. To dvoje poslední si dobře pamatujte. Poněvadž mše svatá jest . . . obět smíření a obět prosebná, proto plyne z ní pro naši duši: rozmnožení milosti posvěcující, odpuštění hříchů všedních a trestů časných, milost pravé lítosti a kajicnosti, síla proti pokušení a rozličná dobra časná, která by mohla býti na prospěch i naší duši. Toto všecko jsou tedy milosti nebo užitky mše svaté. A podle toho, kdo a jakou měrou je dostává, jsou = nazývají se buď obecné nebo zvláštní.

Z dalších odpovědí poznáte, komu se dostává...

* 526. Kolikeré jsou milosti neb užitky mše svaté?

Milosti neb užitky mše svaté jsou dvojí: obecné a zvláštní.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 527. Komu se dostává obecných užitků mše svaté?

Obecných užitků mše svaté dostává se veškerému lidstvu vůbec, zvláště však církvi bojující a trpící.

Víte, že mše sv. je táž obět, jako byla obět na kříži. A jako P. Ježíš na kříži umřel za všecky lidi od stvoření světa až do konce světa, za živé i zemřelé, by všem lidem zjednal smíření s Bohem, odpuštění hříchův a potřebné milosti: tak i mše svatá přináší tento užitek = milosti všem lidem, kteří těchto milostí jsou schopni a hodni, kteří jsou na ně připraveni, tedy zvláště věřícím na zemi a duším v očistci; neboť věřící na zemi = církev bojující je na tyto milosti nejlépe připravena (lépe než pohané atd.) a církev bojující a duše v očistci = církev trpící je těchto milostí nejen hodna a na ně připravena, nýbrž také velice jich potřebuje, by její údové brzy mohli přijíti za Kristem P. do nebe.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 528. Komu se dostává zvláštních užitků mše svaté?

Zvláštních užitků mše svaté dostává se:

1. knězi, který jí obětuje;
2. těm, za které jí kněz zvlášt obětuje;
3. těm, kdo jsou jí nábožně přítomni.

Zvláštní užitky mše sv. nejsou snad něco jiného nežli obecné užitky mše sv.; je to totéž, totiž všecky milosti a dary, kterých nám Kristus svou smrtí na kříži vydobyl a které se nám ve mši svaté přivlastňují. Zvláštními však se nazývají tyto užitky mše sv. proto, poněvadž se jich dostává jistým

osobám zvláštní měrou = ve vyšším stupni, než všem lidem vůbec. Čím více totiž a čím úžeji někdo duchem i tělem je účastněn při obětování mše svaté, tím větší míru = vyšší stupeň užitku mše svaté dostává. A proto tedy na prvním místě dostává takovou větší míru užitků mše sv. kněz, který mši sv. slouží. To je jako spravedlivá mzda právě za to, že kněz je při obětování mše svaté služebníkem Kristovým. Avšak kněz může také při obětování mše svaté prositi P. Ježíše, by část těchto milostí a darů, které knězi jakožto služebníku Kristovu náležejí, jakoby oddělil a přivlastnil tomu člověku, té duši, za koho kněz právě mši sv. slouží, takže tento člověk pak má také veliký podíl na užitcích = milostech mše sv., větší, než jiní lidé, za které se mše sv. právě neslouží.

Také jistý větší podíl na těchto užitcích = milostech mše svaté mají i ti, kdo jsou mši svaté nábožně přítomni a mši svatou jakoby zároveň s knězem Pánu Bohu chtěli obětovati; zvláště pak ti . . . , kdo jdou při mši svaté ke svatému přijímání.

Nyní tedy již víte, jaká oběť je mše sv. Musíte však také věděti, kterak se tato oběť koná, nebo-li: které jsou hlavní částky mše sv., jak je vyloženo v odpovědi další.

M 529. Které jsou hlavní částky mše svaté?

Hlavní částky mše svaté jsou:

1. *evandélium,*
2. *obětování,*
3. *proměňování nebo pozdvihování,*
4. *přijímání.*

Odpověz z paměti na tuto otázku, J.! Přečti odpověď z katechismu! Po čem poznáte, že se při mši svaté právě čte evandélium? Po čem poznáte, že je právě obětování? . . . proměňování nebo pozdvihování? . . . přijímání?

To jsou hlavní částky mše sv.; ale mše svatá má ještě mnoho vedlejších částek nebo-li dílů. Povím vám, kterak kněz slouží od počátku až do konce mši svatou; dávejte dobrý pozor!

Vidíváte, že kněz jde k oltáři, postaví naň kalich, sestupuje dolů až před poslední stupeň a koná zde střídavě s ministranty, kteří zastupují lid věřící, t. zv. stupní modlitby, v nichžto prosí Pána Boha o smilování. Pak vstupuje vzhůru, líbá oltář na znamení úcty ku Kristu Pánu a ke svatým, jichžto ostatky tam jsou uloženy a které, jakož i jiné svaté prosí o přimluvu. Když pak na epištolní straně se pomodlí in troit (vstupní modlitbu), říká střídavě s ministranty („Kyrie eleison“): Pane, smiluj se nad námi; pak velebí Pána Boha chvalozpěvem andělským („Gloria in excelsis Deo!“): Sláva na výsostech Bohu! a obrátiv se k lidu, pozdravuje ho slovy („Dominus vobiscum!“): Pán s vámi!, čímž přeje lidu, by s ním byl Pán se svou milostí. Potom koná na straně epištolní modlitby, které pro jednotlivé dny a slavnosti zvláště jsou předepsány. Modlitby tyto nazývají se „kollekty“, t. j. modlitby sebrané a začínají slovem („Oremus!“): Modleme se! Pak se čte epištola, t. j. část z listu některého apoštola nebo čtení ze skutků apoštolských, ze zjevení sv. Jana nebo ze starého zákona. Potom následuje t. zv. postupná modlitba (Graduale) a pak se přenáší kniha na pravou stranu. (NB. Třeba vysvětliti, proč

strana, kde se čte evandélium, nazývá se pravou!) Proč se přenáší kniha?! Protože za prvních dob křesťanských kladly se na levou stranu obětní dary, by tedy bylo tam pro ně dosti místa, přenesla se kniha na druhou stranu. Má však toto přenášení knihy také hlubší význam; připomíná totiž zároveň, že evandélium, učení Ježíše Krista, přeneseno bylo od židů, kteří ho přijmouti nechtěli, k pohanům. Na pravé straně čte pak kněz evandélium. Co znamená slovo „evandélium“? Ěvandélium jest tolik, co „radostné zvěstování“, „radostné poselství“, protože se nám v něm zvěstuje, že Kristus Pán na tento svět přišel, aby nás vykoupil a svým učením osvětil. Při evandéliu čte se část ze života Krista Pána nebo se vypravuje něco z jeho utrpení, učení nebo některý z jeho zázraků atd. dle sepsání sv. evandělístů. (Kteří jsou to?) Tito sepsali život Krista Pána, v němž vypravují, kterak se narodil, co učinil, činil, trpěl, kterak umřel a kterak byl oslaven svým z mrtvýchvstáním a vstoupením na nebesa. Evandélium se čte také na znamení, že je naší povinností, bychom obsažené v něm učení poznali, bychom věděli, co Kristus Pán učil a kázal, neboť, chceme-li spasení věčného dojíti, musíme učení toto znáti. Nežli kněz počne evandélium čísti, dělá kříž na knize, tam, kde evandélium počíná; činí to na znamení, že jest tam obsaženo učení ukřižovaného Spasitele. — Přečti nyní další otázku a odpověď, byste věděly, co máme činiti při evandéliu.

530. Co máme činiti při evandéliu?

Při evandéliu máme povstati a svatým křížem se požehnati na znamení, že jsme hotovi, učení svatého evandělía přede světem vyznávatí a dle něho žíti.

Povstáním dáváme na jevo, jak sobě učení Krista Pána vážíme, jak velikou úctu k němu máme. Mluví-li k nám vznešená osoba (nebo ohlašuje-li se zákon zeměpána), vstáváme také na znamení úcty. Vstáváním při evandéliu osvědčujeme také, že chceme učení sv. evandělia pozorně poslouchati, bychom je poznali; osvědčujeme, že za učení Ježíše Krista se nestydíme, že jsme hotovi, učení to před celým světem bez bázně vyznávati, ochotně plniti a v čas potřeby hájiti.

Při evandéliu znamenáme se též sv. křížem a to na čele, na ústech a na prsou. Dělajíce křížek na čele, na ústech a na prsou, máme sobě připomínati, že jsme povinni učení sv. evandělia poznávati, ústy vyznávati a je v srdci zachovávati a podle něho život svůj spravovati.

Při tiché mši sv. čte se evandélium potichu; lid tedy neslyší, co se čte; ale při zpívané mši sv. zpívá se také evandélium. Obecný lid tomu však nerozumí, poněvadž i evandélium zpívá se v řeči latinské. Při bohoslužbě užívá se latinské řeči proto, poněvadž to církev sv. tak ustanovila, by, jako jedna je církev, tak byla i jedna řeč, kterou církev sv. k Pánu Bohu mluví. Věřící mohou však přece zvláště ve dny nedělní a sváteční věděti, co v evandéliu čteno bývá, poněvadž se jim v ty dny evandélium čte a vykládá v jazyku mateřském; mimo to mívají řádní a zbožní křesťané doma t. zv. evandělia (perikopy), která i ve škole čtena bývají, a jež obzvláště ve dny nedělní a sváteční rádi čítávají.

Po přečtení evandělia líbá kněz mešní knihu na místě, kde evandélium počíná. Proč to činí? Na znamení úcty a vážnosti, kterou ku slovu

Božimu míti máme. Ministrant při tom praví („Laus Tibi Christe!“): Chvála budiž Tobě Kriste! Tím děkuje ve jménu věřících Kristu Pánu za vzácný dar učení sv. evandělia. — Po evandéliu říká se někdy („Credo“, t. j.) s nešením víry. Apoštolské snešení víry znáte. Vyznání víry, které kněz říká při mši sv., jest poněkud delší. Říkaje kněz při něm slova: „A vtělil se od Ducha svatého z Marie Panny a člověkem učiněn jest“, padá na koleno a klaní se vznešenému tajemství vtělení Syna Božího.

Po „Credo“ následuje obětování. Kněz snímá pokrývku s kalicha a ministrant místy zvoní tu po nejprv. — Při obětování obětuje kněz chléb a víno; vidíváte, kterak mísku (patenu) s hostií a kalich s vínem zdvíhá a P. Bohu obětuje; to však ještě není obětováním těla a krve Páně. Při obětování prosí kněz, aby P. Bůh tyto dary chleba a vína, které pak v tělo a krev Krista Pána proměněny býti mají, milostivě přijal. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

531. Co máme činiti při obětování?

Při obětování máme svůj úmysl s úmyslem kněze spojití a Bohu se obětovati.

Na který úmysl koná kněz mši sv.? Chce tím P. Boha chváliti nebo za obdržená dobrodiní děkovat, za odpuštění hříchů prositi nebo potřebných milostí od P. Boha vyžádati. Takový úmysl má kněz, konaje obět mše svaté, a takový úmysl mají míti i věřící a spojití jej s úmyslem kněze = mají také prositi Pána Boha, tuto obět milostivě přijal a nám pro ni milostiv byl. K tomu vyzývá také kněz věřící slovy („Orate fratres!“): Modlete se bratří!, načež ministrant ve

jménu lidu se modlí, vzýváje P. Boha, by obět byla ku prospěchu přítomných a celé církve.

Věřící mají také sami sebe P. Bohu obětovati. Obět nám vždy připomíná, že bychom vlastně sebe samy měli P. Bohu obětovati se vším, co máme; ale P. Bůh toho po nás nežádá. Avšak v jiném smyslu máme se P. Bohu obětovati. Máme Mu obětovati své myšlenky, řeči a skutky, máme činiti všechno ke cti a slávě Boží, máme trpělivě snášeti, cokoli P. Bůh na nás sesílá a oddávati se úplně do svaté vůle jeho. V tom záleží obětování sebe P. Bohu.

V prvních dobách křesťanských přinášeli věřící ku mši svaté rozličné dary. Kněz dary ty přijímal a kladl je na stůl, který postaven byl vedle oltáře. Takové dary byly na př.: víno, chléb, olej, kadidlo, svíce ano i peníze. Z obětovaného chleba, vína vzalo se tolik, co bylo potřeba k oběti mše sv. a ku přijímání věřících; ostatní se dávalo duchovním na potřeby chrámu a na podporování chudých. Za našich dob nepřinášejí se již takové dary při mši sv.; ale někdy přece vidíváte v kostele něco podobného, když je t. zv. „ofěra“. Odtud má také původ zvyk, že lidé dávají knězi „na mši svatou“. Ale tím, co se dává na mši svatou, neplatí se mše sv., která má cenu nekonečnou, takže nelze jí vůbec zaplatiti, nýbrž tím se přispívá jen ku výživě kněží, neboť dí svatý apoštol Pavel: „Kteří oltáři slouží, s oltáře díl mají.“

Po skončeném obětování umývá si kněz ruce. V prvních dobách křesťanských, když kněz dary od věřících přijímal, znečistil si poněkud ruce; bylo tedy třeba, by si je umyl; nyní se sice již takové dary neobětují, ale kněz přece umývá si ruce na znamení, že má obět mše sv. s čistým srdcem konati;

umývání to připomíná i ostatním věřícím, že s čistým anebo aspoň se skroušeným srdcem mši sv. obcovati mají, by ovoce jejího účastnými se stali. Kněz ne-umývá si tu vlastně rukou, nýbrž umývá toliko 4 prsty, kterými drží sv. hostii při pozdvihování, na znamení, že i menších chyb prosti býti máme, chceme-li, by obět naše P. Bohu byla příjemná.

Po umývání rukou koná kněz ještě jiné modlitby, a ukončiv je říká nebo zpívá t. zv. Praefaci, t. j. chvalozpěv, jímžto velebí P. Boha a ježž končí slovy: „Sanctus, sanctus, sanctus“ atd., t. j. Svatý, svatý, svatý jest P. Bůh zástupů . . .“ Proto se také tento díl mše svaté nazývá „Sanctus“. Ministrant při něm zvoní podruhé. Po „Sanctus“ modlí se kněz za živé, zvláště za papeže, za svého biskupa, u nás i za císaře a pak za všechny věřící a pak vzpomíná na svaté a vyvolené v nebi, čímž ukazuje touhu, by mše svatá sloužila duším našim ke spasení.

Potom následuje nejdůležitější část mše svaté, totiž pozdvihování nebo proměňování, na kteroužto přítomní opět znamením zvonku upozorněni bývají. Nazývá se tato část proměňováním, protože při ní chléb a víno proměňuje se v tělo a krev Krista Pána, a pozdvihováním, protože tělo a krev Krista P. pod způsoby chleba a vína vzhůru se pozdvihují.

Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

532. Co máme činiti při pozdvihování?

Při pozdvihování máme Ježíši Kristu pod způsoby chleba a vína se klaněti, víru, naději a lásku vzbuzovati a hříchů svých litovati.

Při pozdvihování děje se totéž, co Kristus Pán při poslední večeři činil. Co činil Kristus Pán? Vzal

chléb . . . Totéž činí kněz při proměňování; bere totiž hostii, žehná ji a praví: „Totož jest tělo mé“. Praví: tělo mé, poněvadž Kristus Pán sám ústy kněze mluví; Kristus Pán sám proměňuje chléb v tělo své. Jakmile kněz tato slova řekl, padá na koleno a klaní se Kristu Pánu, který nyní zde skutečně pod způsobou chleba přítomen jest. Pak pozdvihuje svatou hostii a ukazuje věřícím, aby i oni se Kristu Pánu klaněli, k čemuž také zvoněním ministrantovým vybízení bývají. — Potom bere kněz kalich s vínem, jak to i Kristus Pán při poslední večeři činil, žehná jej a praví: „Tentož jest kalich krve mé“ atd. To praví opět ve jménu Ježíše Krista. A když tato slova pronesl, není již v kalichu víno, nýbrž krev Krista Pána; proto kněz opět kleká, klaní se Kristu P. a pak pozdvihuje kalich, aby i věřící Kristu Ježíši se klaněli.

(Při pozdvihování zvonívá se někde i na věži, by také ti, kdož mši sv. obcovati nemohou, Kristu Ježíši v duchu se klaněli a myslí své k Pánu Bohu pozdvihli.)

Při pozdvihování máme také víru, naději a lásku vzbuzovati. Zvláště máme vzbuditi víru, že Kristus Pán na oltáři pod způsoby chleba a vína skutečně přítomen jest; naději, že nám jistě dá vše, čeho nám třeba, ježto při pozdvihování se nám připomíná, že Kristus Pán z lásky k nám na oltář sestoupil, aby nás milostí svých účastnými učinil; za to jej máme milovati.

Při pozdvihování bijeme se v prsa; tím jako bychom chtěli říci: „My jsme zasloužili trest za hříchy své, ale Kristus Pán trpěl za nás; naše hříchy jsou příčinou jeho utrpení a jeho smrti“. A když si

připomínáme hříchy, jichžto jsme se dopustili a pro něž Kristus P. smrt podstoupil, máme jich litovati a bijíce se v prsa volati jako onen publikán v evangéliu: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“

Po pozdvihování modlí se kněz, aby Bůh tu obět mše sv. milostivě přijal, a pak se modlí za zemřelé, prosí opět svaté za jejich přímluvu a pak uzavírá modlitby tyto modlitbou Páně, poněvadž modlitba tato jest nejvznešenější a nejvzácnější. Potom láme sv. hostii, načež bije se třikrát v prsa a říká (Agnus Dei): „Beránku Boží . . .“ Kněz prosí těmito slovy Krista Pána, tohoto Beránka nevinného, který snímá hříchy naše, by se nad námi smiloval a nám pokoje uděliti ráčil. Slovy těmito můžete vy při této části mše sv. Krista Pána vzývati, by se nad vámi smiloval a hříchy vám odpustil.

Potom koná kněz modlitby, jimiž ku přijímání těla a krve Páně se připravuje; pak bere sv. hostii do levé ruky a pravou bije se třikráte v prsa říká („Domine, non sum dignus . . .“): Pane, nejsem hoden . . .!“ Po té přijímá tělo a krev Krista P.; proto nazývá se tento díl mše svaté přijímáním; věřící bývají naň zase zvoněním upozorněni.

Kněz přijímá velebnou svátost pod způsobami chleba a vína, ačkoli Kristus P. pod každou způsobou celý přítomen jest. To se děje za tou příčinou, že mše svatá je památkou toho, co Kristus Pán při poslední večeři činil, při nížto sv. apoštolové také Krista Pána pod obojí způsobou požívali. Mše svatá jest také ustavičným obnovováním oběti na kříži, při kteréžto též krev Krista Pána od těla oddělena byla.

Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

533. Co máme činiti při přijímání kněžském?

Při přijímání kněžském máme, skutečně-li nepřijímáme, duchovně přijímati, to jest, máme míti svatou touhu, tělo Páně, kdybychom mohli, skutečně přijmouti.

V prvních dobách křesťanstva přistupovali po přijímání kněze také věřící ke stolu Páně, což i nyní ještě se stává, zvláště v některé svátky. Věřící tito přijímají tu skutečně tělo i krev Krista Pána z rukou kněze. Avšak kdo při mši sv. nepřijímá skutečně, má aspoň duchovním způsobem přijímati, to jest vroucí touhu míti, sobě vroucně přát, by tělo Krista Pána skutečně a hodně přijati mohl. — Hodně přijímá duchovním způsobem, kdo jest ve stavu posvěcující milosti Boží; kdo ve stavu tom není, musí aspoň napřed lítost dokonalou nad svými hříchy vzbuditi.

Přijímáním duchovním býváme také spojeni s Kristem Pánem a docházíme mnohých milostí. — Ke stolu Páně nelze vždy skutečně přistupovati, ale duchovním způsobem můžeme vždy přijímati. Skutečně přijímati můžeme nanejvýš jednou za den; avšak duchovním způsobem můžeme Krista Pána přijímati častěji za den, i mimo mši sv., na každém místě, i při práci a při jakémkoli zaměstnání, i času nočního; potřebí toliko vzbuditi vroucí touhu, bychom s Kristem P. spojeni byli, a litovati hříchů svých. Chceme-li duchovním způsobem přijímati, můžeme na příklad takto v srdci neb i ústy se modliti: „O Pane Ježíši, přijdiž ke mně se svou milostí, račiž v srdci mém přebývati a je ke všemu dobrému a spasitelnému vésti“.

Po přijímání vzdává kněz díky P. Bohu, čistí pak a pokrývá kalich a modlí se potom na levé straně oltáře předepsané modlitby; skončiv, jde do prostřed oltáře, pozdravuje ještě jednou lid slovy („Dominus vobiscum!“): Pán s vámi! a pak praví: („Ite, missa est!“): Oběť mše svaté je skončena. Potom uděluje ještě lidu požehnání a pak čte na pravé straně oltáře obyčejně evandélium sv. Jana: „Na počátku bylo slovo . . .“ Když ku konci říká: „A slovo tělem učiněno jest . . .“, kleká, vzdávaje tím Kristu Pánu úctu a díky za milost, že se vtělil, by nás od věčné smrti osvobodil a k životu věčnému přivedl.

Toť jsou dílové mše sv.; ale nejpřednější z nich jsou: evandélium, obětování, pozdvihování a přijímání. (NB. Mše svatá se právem nazývá a jest „teploměrem křesťanské lásky“, a proto třeba dítkám častěji připomínati veliký užitek, jehož nabytí může, kdo mši sv. pobožně přítomen jest, a povzbuzovati je, by co nejčastěji mši svaté obcovati se snažily.) — Přečti naučení, J.!

Nskončenou lásku prokázal nám Kristus Pán tím, že velebnou svátost ustanovil a že nám dovolil, abychom Jej v této svátosti navštěvovali a pomoci u Něho hledali. Ale láska Jeho jeví se ještě zřejměji v tom, že nám dovoluje, bychom Jej v ní přijímali, t. j. abychom v ní požívali Jeho tělo a krev, ano, On nám to ukládá za povinnost, neboť ustanovil právě tuto svátost za pokrm duší k životu věčnému. — O sv. přijímání budeme se učiti v 3. odstavci *C*. Přečti nadpis odst. *C*, a ot. a odp. 534., J.!

C. O svatém přijímání.

M 534. Co je svaté přijímání?

Svaté přijímání je požívání těla a krve Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní.

Pravil jsem vám, že Pán Ježíš v nejsvětější svátosti oltářní je přítomen jakožto Bůh a člověk opravdově, skutečně a podstatně, a že my Jej při sv. přijímání také opravdově, skutečně a podstatně přijímáme, jak Jej již sv. apoštolové při poslední večeři požívali.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 535. Pod kterou způsobou přijímáme svátost oltářní?

Kněz přijímá svátost oltářní pod způsoby chleba a vína, kdykoli koná oběť mše svaté; jinak přijímají i kněz i ostatní věřící toliko pod způsobou chleba.

Svatým apoštolům podával Kristus Pán při poslední večeři tělo a krev svou pod způsoby chleba a vína. Kněz přijímá při mši svaté také jako sv. apoštolové při poslední večeři — pod obojí způsobou. To stává se proto, že mše svatá jest památkou a obnovováním krvavé oběti, kterou Kristus Pán na kříži dokonil, což právě se označuje tím, že kněz proměňuje chléb a víno, a přijímá pod obojí způsobou. Neslouží-li však kněz mši svatou a přistupuje-li ke stolu Páně, jako na příklad na zelený čtvrtek nebo když je těžce nemocen, přijímá jen pod způsobou chleba, jako ostatní věřící, kterým kněz podává při sv. přijímání jenom sv. hostii.

V prvních dobách církve přijímali věřící také pod obojí způsobou, ale ne vždy. Sám Kristus Pán mluví někdy také jen o chlebě; praví na př.: „Kdo jí chleba tento, živ bude na věky.“ Nemocným nosívala se velebná svátost také jen pod způsobou chleba, a v čas pronásledování křesťanů brávali sobě věřící velebnou svátost pod způsobou chleba domů, by v čas nebezpečnosti posilniti se mohli tělem Páně; také poustevníci, kteří byli daleko od chrámu vzdáleni, brávali s sebou na poušť velebnou svátost jen pod způsobou chleba. V pozdějších dobách nařídila církev sv., by všichni věřící kromě kněze mši sv. sloužícího přijímali toliko pod způsobou chleba; a tak to nařídila z důležitých příčin. Církev sv. chtěla tím uchrániti velebnou svátost od zneuctění, které by se snadno mohlo státi buďto rozlítím z kalicha nebo tím, že by snad mnohý se štilil po jiném z téhož kalicha píti a p. Ustanovila to také proto, že ve mnohých krajinách vína se nedostává, že velebnou svátost pod obojí způsobou dlouho uchovati nelze a že někteří lidé chuti a vůně vína sněsti nemohou. Mimo to chtěla také církev sv. tím potvrditi učení, že Kristus Pán pod každou způsobou celý přítomen jest, ano, kdyby někdo přijímal svátost oltářní třeba jen v některé části sv. hostie, požívá přece celého J. Krista, t. j. jak tělo, tak i krev jeho. Někdy se stává, že ke stolu Páně přistupuje veliké množství věřících. Kdyby se nedostával potřebný počet svatých hostií, může se každá hostie rozdělit na několik částí. Kdo by pak přijal i sebe menší částku sv. hostie, přijal by celého Krista Pána, tělo i krev jeho. Vidíváme také, že kněz při mši sv. mívá větší hostii; ale proto nepřijímá více, nežli ten, kdo by jen malou

částku sv. hostie přijal. Ke mši sv. bere se větší hostie proto, by ji věřící, když bývá pozdvihována, lépe viděli, a by ji kněz snadněji v rukou mohl držeti. Že jsme povinni svátost oltářní přijímati, již jste slyšely; je to také krátce obsaženo v odpovědi další.

* 536. Jsme-li povinni, svátost oltářní přijímati ?

Jsme povinni, svátost oltářní přijímati :

1. protože Ježíš Kristus nejsvětější svátost oltářní ustanovil, by duše naše k životu věčnému živil;

2. protože výslovně přikázal, abychom ji přijímali.

Přečti dole pozn. 1., J.! A při poslední večeři pravil k apoštolům: „Jezte (píjте) z něho všichni!“ a „To čiňte na mou památku!“ A co měli činiti apoštolové a jejich nástupcové? Měli činiti, co Kristus Pán učinil; měli tedy chléb a víno v tělo a krev Krista Pána na památku jeho utrpení a smrti proměňovati a věřícím podávati. Jest tedy povinností věřících, by tělo a krev Krista P. přijímali. Ale kdyby to ani nebylo poručeno, musil by přece každý, kdo život duše své zachovati žádá, tento duchovní pokrm přijímati, ježto bez něho duši k životu věčnému po delší dobu zachovati nelze. Kristus P. nenařídil, kdy a jak často máme tělo a krev jeho přijímati, ale církev sv. to nařídila, jak jest obsaženo v odpovědi další.

537. Kdy jsme povinni, přijímati svátost oltářní ?

Svátost oltářní jsme pod těžkým hříchem povinni přijímati :

1. alespoň jednou za rok, a to v čas velikonoční;

2. v nebezpečenství smrti jakožto pokrm na cestu do věčnosti.

Ad 1. — V kolikátém přík. církevním se to poroučí? Co se poroučí ve 4. přík. církevním? Kdo by ani v čas velikonoční nejsv. svátosti oltářní nepřijal, ač by ji přijmouti mohl, dopustil by se těžkého hříchu; a kterak by mohl býti potrestán, kdo by tvrdošijně...? Proč máme ke stolu Páně přistupovati právě v čas velikonoční? Proto že Kristus Pán — jak již podotknuto — právě v čas tento nejsv. svátost ustanovil. Židé připomínali sobě v čas velikonoční své vysvobození z Egypta a jídávali beránka velikonočního. Podobně máme i my v čas velikonoční vykoupení své sobě připomínati a beránka novozákonního požívatí. K tomu nás také církev sv. po celý svatopostní čas připravuje. V čas velikonoční chce nám také připomenouti, že jak Kristus P. z mrtvých vstal, máme i my z hrobu hříchů svých povstati k novému životu. Máme však svátost tuto také ještě jindy přijímati.

Ad 2. — Chce-li někdo vydati se na dalekou cestu, připravuj se k tomu a zaopatři se potřebnou potravou na cestu. Umírající člověk vydává se též na dalekou cestu, na cestu ku věčnosti; proto má se také na tuto cestu připraviti a posílniti hodným přijetím nejsv. svátosti oltářní. Jak svátost tato sílí, předobrazeno bylo již ve starém zákoně. Prorok Eliáš přišel jedenkrát, jsa na útěku před Achabem, na poušť a tam ve stínu jalovce usnul. Tu přišel anděl a probudil jej a pravil k němu: „Vstaň a pojez!“ Eliáš neměl potravy s sebou, ale když se ohlednul, viděl u hlavy své podpopelný chléb a nádobu s vodou. I požil pokrmu a nápoje a usnul opět. Anděl Hospodinův podruhé se navrátil a řekl jemu: „Vstaň, pojez, neboť dlouhou cestu máš ještě před sebou!“ Eliáš vstal, požil opět pokrmu a nápoje, a Písmo sv. praví,

že posilněn byv tímto pokrmem, šel čtyřicet dnů a čtyřicet nocí až na horu Boží Horeb. Jako Eliáš pokrmem a nápojem, který mu přinesl anděl, byl posilněn, že tak dlouhou cestu vykonati mohl, tak býváme i my pokrmem andělským, který se nám podává v nejsv. svátosti oltářní, posilněni, bychom dalekou cestu na věčnost šťastně mohli vykonati. Ačkoliv církev svatá nařídila jen to, by věřící aspoň jednou v roce velebnou sv. přijímali, žádá přece, by častěji ke stolu Páně přistupovali, jak jste slyšeli při 4. přík. církevním.

Jaký užitek z toho máme, jdeme-li ke sv. přijímání, nebo-li: které milosti působí v nás sv. přijímání, jest obsaženo v odpovědi další.

538. Které milosti působí v nás svaté přijímání?

Svaté přijímání působí v nás tyto milosti:

1. *spojuje nás co nejúžeji s Kristem;*
2. *rozmnožuje milost posvěcující;*
3. *seslabuje zlé náklonnosti a posiluje naši lásku k Bohu;*
4. *očisťuje ode hříchů všedních, chrání ode hříchů smrtelných a zhlazuje časné tresty za hřích;*
5. *je nám rukojemstvím slavného zmrtvýchvstání a věčné blaženosti.*

Ad 1. — Víte, že sv. přijímání je pokrmem pro naši duši; proto, co působí v našem těle pokrm tělesný, totéž působí v naší duši tento pokrm duševní. Požívá-li někdo na př. masa, chleba a pod., tu tento pokrm se stráví v žaludku a přejde do krve, tvoří se z něho maso a krev, takže tento pokrm je s námi úplně spojen = sjednocen = je pak jedno a totéž jako naše tělo, jako my. Ve sv. přijímání požíváme Krista P. tělo a krev Kristovu; tělo a krev Kristova

stává se naším pokrmem a spojuje se s námi, takže v nás pak skutečně Kristus P. přebývá, a my jako bychom přebývali v Kristu P. — jsme s ním co nejúžeji spojeni. — Přečti dole pozn. 2., J.!

Ad 2. — Jako pokrm zdravému člověku prospívá, jej sílí, zachovává jeho sílu, zdraví, život telesný: tak sv. přijímání zachovává a rozmnožuje život duševní = milost posvěcující, činí naši duši světější, P. Bohu milejší; působí, bychom byli živi tak svatě, jako Pán Ježíš = Bůh.

Ad 3. — Máme-li však býti tak svatě živi, jako P. Ježíš, abychom se Mu podobali, jest to velmi těžko, neboť nám v tom překáží ďábel, naše tělo, naše hříšné náklonnosti a slabosti a hříšní lidé na světě. A i tu nám pomáhá sv. přijímání, neboť zeslabuje naši hříšnou náklonnost a činí nás silnými proti všem pokušením, ať již pochází pokušení ono od našeho těla anebo od ďábla nebo od světa. Naplňuje nás silou, chutí a horlivostí ke konání dobrého právě tak, jako dobrý, zdravý, silný pokrm, posiluje člověka, který je již prací zemden.

Ad 4. — Přijímáme-li zbožně tělo a krev Páně, dává nám Bůh milost, abychom jej milovali a hříchů svých litovali, takže nám pak všední hříchů jsou odpuštěny. Jako však zdravý pokrm chrání tělo člověka od těžké nemoci, od předčasné smrti, tak sv. přijímání nás sílí, chrání a pomáhá nám, abychom neupadli do těžkých hříchů. A jako za každý dobrý skutek nám P. Bůh odpouští aspoň jistou část časných trestů, tak i za tento nejlepší skutek, přijímáme-li zbožně tělo a krev Kristovu.

Ad 5. — To znamená, že když přijímáme hodně tělo a krev Páně, že pak máme zajištěno, zabezpečeno, zaručeno, že jednou v soudný den slavně = s osla-

veným tělem z mrtvých vstaneme a budeme spaseni, neboť sám P. Ježíš nám to zaručil; přečti dole pozn. 2., J.!

Považte, kolik to milostí nám přináší svaté přijímání! Z toho vidíte, jak hříšná jest netečnost a lenost, když některý člověk sotva jednou nebo dvakráte za rok jde ke sv. přijímání, a jak hrozný hřích jest to, když někdo ani jednou za rok nejde ke stolu Páně!

V nejsv. svátosti oltářní udělují se nám veliké milosti. Ale ne každý stává se jich účastným; mnozí přistupují ke stolu Páně, ale nedosahují milostí, které se tu udělují, ano dopouštějí se nad to ještě těžkého hřichu, protože svátost tu nehodně přijímají. Nehodně přijímá, kdo přistupuje ke stolu Páně maje svědomí poskvrněné jakýmkoli těžkým hřichem. Kdo ve stavu takovém tělo Páně přijímá, dopouští se svatokrádeže, poněvadž svátost oltářní zneuctívá. Nehodné přijímání působí právě opak hodného přijímání. Kterak milosti nabývá, kdo hodně přijímá tělo Páně? Co tedy působí nehodné přijímání? (Odlučuje ho od Krista Pána). A proto, kdo chce skutečně býti účasten milostí sv. přijímání, musí se k němu dobře připraviti, jak poznáte z odpovědi další.

M 539. Co musíme činiti, abychom se stali účastni milosti svatého přijímání?

Abychom se stali účastni milosti svatého přijímání, musíme se k němu dobře připraviti.

Když král David chtěl v Jerusalemě vystavěti Hospodinu chrám, pravil: „Veliké jest to dílo, neboť nestaví se zde přibýtek pro člověka, nýbrž pro

samého Boha.“ — I my máme, chtějíce přijímati velebnou svátost oltářní, připraviti v srdcích svých příbytek ne pro člověka, nýbrž pro samého Boha, jenž v nejsvětější svátosti oltářní k nám má zavítati. Chceme-li Ho tedy hodně přijmouti, musíme se dobře k tomu připraviti.

Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

M 540. Kolikerá je příprava ke svatému přijímání?

Příprava ke svatému přijímání je dvojí: podle duše a podle těla.

V dalších dvou odpovědích je vyloženo, v čem tato dvojí příprava záleží.

M 541. V čem záleží příprava ke svatému přijímání podle duše?

Příprava ke svatému přijímání podle duše záleží v péči o čisté svědomí a v pobožnosti srdce.

Chceme-li tedy ze sv. přijímání míti užitek, který sv. přijímání působí, musíme především pečovati o to, bychom měli čisté svědomí. Co znamená „míti čisté svědomí,“ je vyloženo v odpovědi další.

M 542. Co jest míti čisté svědomí?

Míti čisté svědomí jest býti alespoň beze všech těžkých hříchů neboli býti ve stavu posvěcující milosti.

Kterými jenom hřichy se ztrácí milost Boží — čisté svědomí? Všední hřichy nezbavují nás této milosti. Kdo tedy toliko všedními hřichy poskvrněn jsa, ke stolu Páně přistupuje, nepřijímá nehodně; ale nenabývá přece tolika milostí, jako jiný, jenž jest prost i všedních hříchů; máme se tedy snažiti, bychom i od všedních hříchů se očistili, chceme-li ze sv. přijímání více milosti nabýti.

I Kristus Pán umýval apoštolům svým nohy, nežli jim při poslední večeři tělo své a krev svou podával. Ruce sobě apoštolové dle zákona Mojžíšova umyli již před večeří; nyní jim Kristus P. umýval ještě i nohy, by také od prachu, který snad na nohou se usadil, očištění byli. Dle učení svatých Otců naznačuje toto umývání nohou vyšší stupeň čistoty, jížto k hodnému přijímání svátosti oltářní jest třeba.

543. Co musí říci, kdo je si vědom těžkého hříchu a chce jíti ke svatému přijímání?

Kdo je si vědom těžkého hříchu a chce jíti ke svatému přijímání, musí dříve svědomí své očistiti svatou zpovědí.

(NB. Připomene se podobenství o svatbě, kterou král připravil svému synu; Bibl. dějpr. čl. 60.; a přiměřená aplikace!) Přečti další otázku a odpověď, abyste poznaly, jakého hříchu se dopouští, kdo nehodně přijímá tělo Páně.

544. Kterak hřeší, kdo jde ke svatému přijímání, ač je si vědom těžkého hříchu?

Kdo jde ke svatému přijímání, ač je si vědom těžkého hříchu, hřeší velmi těžce a „jí sobě odsouzení, jelikož nerozsuzuje těla Páně“ (I. ke Kor. XI. 29.)

Kde jsou zaznamenána slova: „Jí sobě odsouzení....“? Těmi slovy chtěl sv. Pavel říci, že nehodným přijímáním odsuzuje člověk sebe samého k zavržení věčnému, volá na sebe trest věčný, protože nečiní žádného rozdílu mezi chlebem, který je proměněn v tělo Páně = mezi chlebem nebeským a mezi chlebem obyčejným = jídlem, které požívá, ať má svědomí čisté nebo nečisté. Takový člověk hřeší jako Jidáš, který při poslední večeři svatokrádežně přijímal;

obrací to, co mu má býti ke spasení, ke své věčné záhubě. Jako židé před domem Pilátovým volali: „Krev jeho na nás i na naše syny!“ a místo by byli svého Vykupitele přijali a v Něho uvěřili, Jej zabili, tak činí člověk, který . . . . Hřích, kterého se takový člověk dopouští, jmenuje se svatokrádež. (NB. Vyloží se podobně jako při ot. 469.) Kdo nehodně přijímá, toho trestá Pán Bůh často zaslepeností ducha, výčitkami svědomí, zatvrzelostí srdce, zoufalstvím, ano někdy i náhlou smrtí a rozličnými tresty časnými; proto napomíná sv. apoštol Pavel: „Zkusíš sám sebe člověk a tak z toho chleba jěz a z kalicha pij“. (I. Kor. XI. 28.)

Druhá věc, které vyžaduje příprava ke svatému přijímání podle duše, je pobožnost srdce. Když jsme své svědomí očistili, tím ještě se nesmíme spokojiti, nýbrž musíme ještě hleděti, bychom srdce své také ozdobili. Když někdo očekává vzácného hosta, vyčistí napřed obydlí a pak hledí, by je co nejlépe okrášlil a vyzdobil, opatruje je potřebným nářadím, obrazy, květinami atd. V nejsv. svátosti oltářní přichází k nám host nejvzácnější. Není tedy na tom dosti, bychom jen svědomí své od hříchů očistili, nýbrž musíme také duši svou, srdce své ozdobiti. Srdce své můžeme (jistým způsobem) rozličnými obrazy a květinami ozdobiti, když se totiž cvičíme v konání ctností, jimiž ten neb onen svatý vynikal; na př. kdo se cvičí v čistotě, má takřka duši svou ozdobenu obrazem sv. Aloisa, sv. Stanislava, sv. Anežky, kteří vynikali nevinností; má ji ozdobenu jako lilijemi, které znamenají nevinnost a čistotu a pod. Především máme srdce své ozdobiti obrazem božského Spasitele a blahoslavené Matky jeho; to se stane, budeme-li se spra-

vovati příkladem Spasitele svého a budeme-li věrně následovati blahoslavené Matky jeho v konání ctností, jimiž ona Pánu Bohu se zalíbila. Ve kterých ctnostech zvláště pobožnost srdce záleží, praví se v odpovědi další.

M 545. V čem záleží pobožnost srdce ?

Pobožnost srdce záleží ve zbuzování:

1. *víry, naděje a lásky;*

2. *pokory a lítosti;*

3. *nejhlubší úcty ke Kristu a vroucí touhy po spojení s ním.*

Ad 1. — Bez víry nelze líbiti se Bohu. Kristus P. žádal od těch, které chtěl na těle nebo duši uzdraviti, vždy víru. („Doufej, víra tvá tě uzdravila“ a pod.) A učili jste se, že kdo v Boha věří, musí v něho také doufati a jej milovati. Tyto tři ctnosti máme tedy vzbuzovati. Nejlépe to učiníte tím, jak je vytištěno v zadu v katechismu na str. 167. č. 6. (NB. Katecheta hled' naváděti hned od počátku dítky, by se naučilý nazpaměť „vzbuzení víry, naděje a lásky“ a nejlépe bude, zavésti to v kostele po kázání nebo častěji se modlívati ve škole společně.) Také byste to mohly učiniti krátce asi takto: „Pane Bože, věřím pevně všechno, co Ty jsi zjevil a co skrze církve katolicku k věření předkládáš, poněvadž Jsi pravda sama . . . . ; doufám . . . .“ atd. Také tím byste krátce vzbudily víru, naději a lásku, kdybyste se zbožně pomodlily: Věřím v Boha, Otčenáš a desatero Božích přikázání.

Ad 2. — Abychom se v pokoře cvičili, máme si připomínati pokoru Krista P., který se tak velice ponižil, že se stal člověkem a že za nás ohavnou

smrt kříže podstoupil. Abychom se v pokoře cvičili, můžeme buď v srdci nebo zároveň i ústy říci asi takto: „Pane Ježíši, já ubohý hříšník nejsem hoden, abys vešel do mého srdce, ale Ty mne můžeš očistit!“ Máme si často připomínati, že právě pro naše hříchy se Pán Ježíš velice pokořil, a proto jich máme často litovati, zvláště při večerním zpytování svědomí, ale i jindy, kdykoliv si vzpomeneme na některý svůj hřích; máme při tom také P. Ježíši vděčně děkovati, že za nás na kříži umřel, aby nás vykoupil.

Ad 3. — Navštíví-li nás vznešený host, prokážeme mu úctu, jaká mu patří. Podobně máme i Kristu P., když k nám v nejsv. svátosti přichází, vzdávat nejvyšší božskou úctu, máme se Mu klaněti. Můžemeť to učiniti těmito nebo podobnými slovy: „O Pane Ježíši, jenž zde v této svátosti přítomen jsi, klaním se tobě jakožto Bohu a Spasiteli svému!“

Máme se také těšiti na ten okamžik, až nám bude popřáno P. Ježíše přijati a uvítati Ho v našem srdci, tak jako se těšíme na vzácného, milého hosta. Ale pamatujte si: Aby srdce vaše bylo skutečně zbožno a dobře připraveno ke sv. přijímání, musíte se cvičiti ve všech jiných ctnostech křesťanských, na př. v trpělivosti, snášenlivosti, poslušnosti atd., zvláště pak v lásce k bližnímu. Můžeme-li někomu v nějaké potřebě pomoci, nějakou službu někomu prokázati, máme to rádi učiniti; urazil-li nás někdo, máme mu ze srdce odpustiti, a jestliže jsme sami někoho urazili, máme ho za odpuštění prositi, s nepřáteli se smířiti (NB!) atd.

Tažte se sebe často takto: Koho to očekávám do svého srdce? (Samého Boha a Spasitele svého.) Co jsem já proti Bohu? (Bídný hříšník, který

zasluhuje býti zavržen na věky za své hřichy.) Proč ke mně chce Pán Ježíš přijíti? (Protože mne miluje a chce mne spasiti.) Kterak bych tedy neměl se na Něho těšiti, Jej milovati a k vůli Němu milovati i bližního! Zvláště večer před sv. přijímáním máme se připravovati modlitbou, nábožným čtením a rozjímáním, a máme se varovati všelikých zábav, třebaš právě nejsou hříšné, které by nám zavdaly příčinu k roztržitosti.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 546. V čem záleží příprava ke svatému přijímání podle těla?

Příprava ke svatému přijímání podle těla záleží v tom:

1. *abychom kromě nebezpečné nemoci byli úplně lačni, to jest, abychom ode dvanácti hodin v noci ničeho nepožívali;*

2. *abychom v počestném oděvu ke svatému přijímání přistoupili.*

Ad 1. — V dřívějších dobách to nebylo předepsáno, nýbrž až později. To církve sv. nařídila proto, poněvadž toho vyžaduje úcta k nebeskému pokrmu, bychom mu dali přednost před každým jiným pokrmem a tedy ničeho nepožívali před sv. přijímáním. Pamatujte si, kdyby někdo proti své vůli = nerad ráno něco polkl — na př. kapku vody při vyplachování úst a pod. —, směl by přece ještě ten den jíti ke sv. přijímání. Nejlépe uděláte, když se zeptáte kněze, smíte-li v takovém případě jíti ke sv. přijímání. Je-li někdo nebezpečně nemocen a dá-li se zaopatřiti svátostmi umírajících,

může přijímati tělo Páně, třebas není lačen, kteroukoliv dobu denní.

Ad 2. — Chce-li někdo jíti ke vznešené osobě, očistí a uspořádá si jistě svůj oděv; nedbalost v oděvu byla by znamením, že si osoby té neváží. Podobně má také činiti, kdo se blížit chce nejvyššímu Pánu nebes a země. Není sice třeba, by měl oděv nový a skvostný; toho sobě každý zaplatiti nemůže, a oděv příliš nádherný prozrazuje často marnivost. Ale o to má každý pečovati, by byl slušně přioděn a — pokud možno — čist. Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 547. Kterak máme přistoupiti ke svatému přijímání?

Ke svatému přijímání máme přistoupiti s rukama sepjatýma a s největší uctivostí.

Nejen naše duše, svědomí a srdce, naše tělo uvnitř má tedy býti připraveno na sv. přijímání, nýbrž i zevnitřně máme se chovati co nejuctivěji, když přistupujeme ke sv. přijímání: nesmíme šeptati, ohlížeti se, přebíhati v kostele nebo u zábradlí se tlačiti, smáti se a pod., nýbrž máme se chovati tak, jak bychom se chovali, kdyby se nám P. Ježíš ukázal ve své postavě lidské.

V dalších čtyřech odpovědích je vyloženo úplně všecko, co máme činiti při sv. přijímání.

548. Co máme činiti, když se před svatým přijímáním říká konfiteor?

Když se před svatým přijímaním říká konfiteor aneb obecná zpověď, máme ještě jednou vzbuditi lítost nade hříchy svými.

Když věřící mají přistoupiti ke stolu Páně, dává ministrant zvonkem znamení; tu jdou, kdož přijímati chtějí, k oltáři nebo ku zábradlí (mřížce), kde se velebná svátost obyčejně podává. Pak se modlí ministrant konfiteor, t. j. zpověď obecnou. Co jest zpověď obecná? Když hříšník ve sv. zpovědi jednotlivé hříchy své na sebe žaluje, tu vyznává se soukromě ze svých hříchů knězi. Tato zpověď nazývá se soukromá. Říká-li však ministrant ve jménu těch, kteří ke stolu Páně přistupují, konfiteor, tu již se neuvádějí jednotlivé hříchy; věřící vyznávají toliko ústy ministranta, že jsou lidé hříšní a při tom litují svých hříchů. To je zpověď obecná. V katechismu se praví, že mají ještě jednou lítost nade hříchy vzbuditi; musili již dříve také lítost vzbuzovati, zvláště před sv. zpovědí a pak po sv. zpovědi, než-li jim dal zpovědník rozhřešení; tu to mají opět činiti. Když se ministrant pomodlil konfiteor, obrací se kněz k lidu, modlí se zvláště nad těmi, kteří přijímati chtějí, by jim Pán Bůh hříchy jejich odpustil, aby se nad nimi smiloval a k životu věčnému je přivésti ráčil; při tom dělá nad nimi kříž.

Pak se opět obrací k oltáři, bere z nádoby, ve které se uschovávají svaté hostie (ciborium), jednu hostii do pravé ruky a obrátiv se k lidu, ukazuje svatou hostii.

Kněz říká slova: „Ecce, Agnus Dei....“, t. j. Ejhle, Beránek Boží.... To jsou známá slova, jež sv. Jan Křtitel o Kristu Pánu pronesl: „Ejhle, Beránek Boží, jenž snímá hřích světa“. Kdo-pak se tu nazývá beránkem? (Kristus Pán, který v nejsvětější svátosti oltářní skutečně přítomen jest.) Onť jest pravý beránek, protože za naše hříchy jako

tichý beránek se obětoval. Slova tato nám připomínají, že Kristus Pán k nám přichází jako tichý beránek, nikoli jako přísný soudce; ale máme si zároveň připomenouti, že tento tichý beránek přijde jednou jako přísný soudce soudit živých i mrtvých, spravedlivých i nespravedlivých a že pak přísně trestati bude ty, kteří jeho tělo v nejsvětější svátosti oltářní nehodně přijímali. — Při sv. přijímání přichází Kristus Pán jako tichý beránek; chcete-li tohoto tichého beránka hodně přijímati, musíte ze srdcí svých všeliký hněv vypuditi a s nepřáteli se smířiti.

Pak říká kněz třikráte: „Domine, non sum dignus . . .“, t. j. „Pane, nejsem hoden . . .“, a při tom mají věřící, zvláště pak ti, kteří přistupují ke stolu Páně, v prsa se bítí a říkati: „Pane, nejsem hoden . . .“ Slova tato připomínají pohanského setníka, o kterém nám sv. evandélium vypravuje, že jednou přišel ke Kristu Pánu a prosil Ho, by služebníka jeho uzdravil. Kristus Pán pravil: „Přijdu a uzdravím jej“. Setník však odpověděl: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdraven bude služebník můj“. Tato slova i my říkáme, přistupující ke stolu Páně. Tím chceme říci, že nejsme tak velikých milostí hodni, že jsme bídní hříšníci.

Tato slova nám také připomínají, co zvláště při svatém přijímání rozjímatí a ve kterých ctnostech se cvičiti máme.

Říkáme předně: Pane! Kdo jest tento Pán? Jest to Ježíš Kristus, Pán nebe i země, pravý Bůh, jenž k nám pod způsoby chleba a vína přichází; proto máme tu opět vzbuditi víru a Kristu Pánu v nejsvětější svátosti oltářní se klaněti. Máme se také tázati: Proč ke mně Pán můj přichází? Přichází, by

mne občerstvil a nasýtil svým tělem. Máme rozjímati neskončenou lásku Jeho a tím zase lásku a naději v sobě vzbuzovati.

Dále říkáme: Nejsem hoden. Tak veliké milosti nejsme nikdy hodni, protože často hřešíme; a byť bychom ani nejmenšího hříchu na sobě neměli, přece bychom nebyli hodni této veliké milosti, jížto ani andělé účastni nejsou. Sv. Alois připravoval se pokaždé tři dni k hodnému sv. přijímání nejsv. svátosti oltářní a přece vždy pokorně vyznával, že nehoden jest tak veliké milosti.

Dále prosíme: Toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má. Jsme nehodni tak veliké milosti; ale Kristus P. může jediným slovem duši naši očistiti a uzdraviti. Kdyby se stalo, že by někdo, říká slova: „Nejsem hoden...“, se upamatoval, že svědomí jeho tíží nějaký těžký hřích, neměl by ke stolu Páně přistupovati, ale měl by se napřed svátostí pokání ze hříchu toho očistiti. Kdyby toho však již snadno nemohl učiniti, musil by aspoň dokonalou lítost nade hříchy svými vzbuditi a učiniti předsevzetí, že se vyzpovídá; pak by mohl tělo Páně přijmouti, neboť dokonalou lítostí dosáhl by odpuštění hříchův a nepřijímal by nehodně.

Z toho jste tedy poznaly, co máme činiti, když kněz lidu ukazuje sv. hostii; přečti další otázku a odpověď, J.!

M 549. Co máme činiti, když kněz lidu ukazuje svatou hostii?

Když kněz lidu ukazuje svatou hostii, máme se jí pokorně klaněti, v prsa se bítí a pobožně říkati: „Pane,

nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má“.

Kněz, když byl slova: „Pane, nejsem hoden, ...“ třikráte pronesl, sestupuje ku věřícím, kteří přijímati chtějí, a podává každému sv. hostii, říkáje při tom: Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovejž duši tvou k životu věčnému. I věřící mohou při tom v duchu se modlití: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista, zachovejž duši mou k životu věčnému!“

Kterak se mají věřící chovati = co mají činiti, když přijímají svatou hostii, je vyloženo v odpovědi další.

M 550. Co máme činiti, přijímajíce svatou hostii?

Přijímajíce svatou hostii, máme:

1. hlavu pozdvihnouti, ústa slušně otevřítí a jazyk položití na dolejší ret;

2. svatou hostii požítí, jí nežvýkati, aniž déle v ústech zadržovati;

3. svatou hostii, kdyby se nám snad na ponebí přilepila, nikoli prstem, nýbrž jazykem odloupnouti.

Ad 1. — H l a v a se nemá příliš vyvraceti do zadu, nýbrž jen tak pozdvihnouti, by kněz mohl vám dobře podati svatou hostii; nesmíte míti hlavu skloněnu, poněvadž by vám kněz neviděl na ústa. S l u š n ě o t e v ř í t í ú s t a znamená: ani málo ani mnoho. (NB. Katecheta ukáže!) J a z y k se klade na dolní ret proto, by kněz mohl na něj položití sv. hostii; není potřeba jazyk příliš dávati ven z úst, ale nesmíte ho zase nechati úplně v ústech. (NB. Toto všecko musí katecheta — ovšem velmi opatrně a slušně — ukázati sám na

sobě.) Někdy bývá při sv. přijímání zábradlí pokryto bílou rouškou; tu musí se rouška přidržeti pod bradu, by sv. hostie, kdyby snad nešťastnou náhodou vypadla knězi z ruky nebo vám z úst, nepadla na zemi; kde roušky není, tam si každý přidrží pod bradou modlitební knížky. Kdyby sv. hostie spadla na roušku nebo na knížky, nesměly byste jí samy sebrati ani se jí dotknouti, neboť jen kněz, který má prsty posvěcené, smí sv. hostii vzíti do prstů. Ale kdyby kněz neviděl nebo nevěděl, že sv. hostie spadla, musily byste ho na to upozorniti; třeba jen prstem byste ukázaly, kam sv. hostie padla. (NB. Zde upozorní katecheta na možné případy!)

Ad 2. — Svatá hostie nesmí se bez potřeby v ústech zdržovati nebo dokonce žvýkati a kousati, nýbrž jakmile jest možno, musí se hned polknouti.

Ad 3. — Kdybyste nemohly sv. hostii nijak jazykem odloupnouti, mohly byste jíti do sakristie a požádati kostelníka, by vám dal napiti se trochu vody; vodou svatá hostie změkne a snadno ji polknete.

Když jste obdržely sv. hostii, nevstávejte ihned, nýbrž počkejte aspoň chvíli, až také ten, kdo je vedle vás, sv. hostii přijal; pak teprve odstupte od zábradlí.

Co máme činiti po sv. přijímání, jest obsaženo v odpovědi další.

M 551. Co máme činiti po svatém přijímání?

Po svatém přijímání máme:

1. *Pánu Ježíši pokorně se klaněti a jemu děkovati, že k nám ráčil přijíti;*

2. *jemu se obětovati a učiněná dobrá předsevzetí obnoviti;*
3. *jeho prositi, by svou milostí stále s námi zůstával;*
4. *jemu všechny tužby a potřeby duše i těla přednáseti.*

Ad 1. — Víme, že jsme přijali ve svaté hostii samého Syna Božího, proto se máme Jemu klaněti; máme se pokloniti, bít se v prsa a říkati na př.: „Pochválena a pozdravena budiž nejsv. svátost oltářní od tohoto času až na věky! Amen“. Máme také Pánu Ježíši děkovati. Kdyby nás vznešený pán navštívil nebo ke stolu svému pozval, jistě bychom mu děkovali za velikou čest, kterou nám návštěvou svou nebo pozváním svým prokázal. Ve sv. přijímání však sám Kristus Pán k nám přichází, sám nás zve ke stolu svému, by nás nebeským pokrmem nasýtil a rozličnými milostmi obdařil. Žebrák děkuje za almužnu sebe nepatrnější. Ve sv. přijímání dává nám Kristus Pán své tělo k požívání a uděluje nám neskončených milostí. Jaké nevděčnosti bychom se tedy dopustili, kdybychom Jemu za to ani díků nevzdali a, vstanouc od stolu jeho, hned z kostela odcházeli!

Ad 2. — Kristus P. obětoval se za nás na kříži a až podnes obětuje se při mši svaté; i ve sv. přijímání se nám zcela obětuje a vchází do našeho srdce. Proto se Mu máme též obětovati; máme Mu obětovati své srdce, myšlenky, přání, slova, skutky svoje, máme sobě umíniti, že vše ke cti a chvále Boží činiti chceme, ano že hotovi jsme i život svůj Jemu obětovati, kdyby toho žádal, a máme si připomenouti a znova učiniti, to jest obnoviti všechna dobrá předsevzetí, která jsme si kdy učinili.

Ad 3. — Jakožto Bůh a člověk zůstává Kristus Pán v nás po sv. přijímání jen tak dlouho, dokud

způsoby chleba nejsou v nás stráveny; ale máme Ho prositi, by také napotom se svou milostí stále v nás zůstával.

Ad 4. — Každý člověk něčeho potřebuje nebo po něčem touží buď pro tělo nebo pro duši. Čeho nám je třeba pro tělo? (Pokrmu, nápoje, zdraví, zraku, sluchu atd.) O to máme prositi Krista Pána zvláště tenkrát, když k nám v nejsv. svátosti oltářní přišel. Čeho potřebujeme pro duši? (Aby nás Pán Bůh osvěcoval a sílil, bychom Jemu věrně sloužili a hříchů se varovali.) Nemáme však toliko za sebe prositi, by nám P. Bůh potřebných milostí udělil, nýbrž máme také za jiné, na př. za své rodiče, bratry, sestry, dobrodince atd. po sv. přijímání se modliti. — Přečti další otázku a odpověď, J!

* 552. Kterak máme trávit den svatého přijímání?

Den svatého přijímání máme trávit v sebranosti myslí co největší, máme světských zábav a radovánek se vystřihati, chrám Páně navštívit, nábožné knihy čísti a jiné dobré skutky konati.

Sebranou = nerozptýlenou = k P. Bohu obrácenou mysl si zachováme právě tím, když se budeme varovati světských zábav . . (NB. Tu zvláště třeba jest na všecko upozorniti děti, které jdou poprvé ke sv. přijímání!) — Přečti naučení, J!

Počneme se učiti o čtvrté svátosti — o svátosti pokání, t. j. o té svátosti, které jest potřeba k odpuštění hříchů všem, kteří po křtu svatém těžce zhřešili, jako jest potřeba svátosti křtu všem, kteří mají na duši dědičný hřích. .

Slovo pokání má rozličný význam. Na př., když sv. Petr v den seslání Ducha sv. pravil židům: „Čiňte pokání!“, chtěl tím říci, by hříchů svých litovali, pak že budou moci býti pokřtěni a budou jim hříchy jejich odpuštěny. Říkává se také, že někdo činí za své hříchy přísné pokání. Kněz po svaté zpovědi ukládá hříšníkovi jisté skutky, na př. modlitbu a pod., by učinil dosti za své hříchy; tomu se také říká pokání. Slovo pokání znamená konečně čtvrtou svátost, kterou Pán Ježíš ustanovil a o které se budeme nyní učit mnohem více, než jste se loni učily.

Přečti nadpis na str. 120. a ot. a odp. 553., J.!

4. O svátosti pokání.

M 553. Co je svátost pokání?

Svátost pokání je svátost, ve které kněz ke zpovídaní zplnomocněný jménem Božím hříšníkovi odpuští hříchy po křtu svatém spáchané, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich zpovídá a opravdovou vůli má, se polepsiti a za hříchy dosti činiti

Co je viditelným znamením při svátosti pokání? V katechismu se praví: Kněz hříšníkovi odpuští hříchy, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich zpovídá . . . Kdo chce, by mu hříchy byly odpuštěny, jde ke sv. zpovědi: přistupuje ke zpovědnici, ve které sedí kněz, poklekne, udělá kříž a říká knězi kajicně své hříchy a slibuje, že se polepší; kněz ho napomíná a poučuje, uloží mu pokání a pak nad ním říká: „Rozhřešuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.“ Toto všechno může každý pozorovati = viděti

a slyšeti, to je tedy viditelné znamení při svátosti pokání. Jmenuje se to znamením, protože to znamená něco neviditelného, totiž: to, jak hříšník pokorně klečí ve zpovědnici a skroušeně říká své hříchy, naznačuje, že hříšník svých hříchů lituje, že by je měl rád odpuštěny; a slova knězova nad hříšníkem znamenají, že tak, jako kněz mu svými slovy hříchy odpouští, také jsou mu skutečně hříchy s duše sňaty a odpuštěny. A to jest ta neviditelná = vnitřní milost, která musí býti při každé svátosti! Hříšník při svátosti pokání dostává milost Boží, jestliže jí pozbyl těžkým hříchem, nebo se mu milost posvěcující rozmnožuje, když ji ještě má. — Že svátost pokání skutečně také od Pána Ježíše je ustanovena, a kterák ji Pán Ježíš ustanovil, poznáte až z další odpovědi.

Praví se zde: Jménem Božím. Kněz nemůže hříchů odpouštěti ze své vlastní moci; hříchy může odpouštěti toliko P. Bůh, protože On byl hříchem uražen. Ale mohl někomu dáti moc, aby místo Něho = jeho jménem hříchy odpouštěl. P. Ježíš skutečně dal svým apoštolům moc, hříchy odpouštěti; ale sv. apoštolové byli smrtelní a proto si zvolili své nástupce a posvěcením odevzdali jim také moc, hříchy odpouštěti. — Tak jim to nařídil Kristus P. slovy: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ Nástupcové svatých apoštolů jsou biskupové. Ti tedy mají moc, hříchy odpouštěti; a biskupové tuto moc udělují také kněžím, takže i kněží mají moc, hříchy odpouštěti. Kněz, který od svého biskupa dostal moc, na jistém místě lidem hříchy odpouštěti, jmenuje se právě kněz zřízený = ke zpovídání zplnomocněný. Které jen hříchy odpouští kněz hříšníkovi skrze svátost pokání? Kd v

jen odpouští . . . ? (Když . . . lituje . . . zpovídá . . . polepšiti . . . dostičiniti.) Především tedy musí hříšník hříchů svých srdečně litovati. Když má někdo nějaké neštěstí, rmoutí se nad tím a také, vypravuje-li to komu, činí to s bolestí, jest při tom zarmoucen. Největší neštěstí jest hřích; nad hřichem se tedy máme nejvíce rmoutiti, toho nejvíce litovati, že jsme Pána Boha urazili, a když se zpovídáme, musíme se tedy skroušeně, s lítostí a zármutkem zpovídati.

Hříšník se tedy musí ze svých hříchů také vyznati neboli vyzpovídati. Co řekl Pán Ježíš svým apoštolům, když jim dal moc, hřichy odpouštěti? („Kterým hřichy odpustíte, odpouštějí se jim; kterým zadržíte, zadržány jsou.“) Dal jim tedy moc, hřichy odpouštěti a zadržovati. Ale sv. apoštolové a jejich nástupcové by nebyli mohli věděti, komu mají hřichy odpustiti a komu je zadržeti, poněvadž nemohli věděti, jakých hříchů kdo se dopustil; proto bylo potřebí, by se jim hříšníci ze svých hříchů zpovídali. Kristu P. se hříšníci nezpovídali, a On, přece odpouštěl hřichy; ale Kristus P. je vševědoucí, věděl jakých hříchů se kdo dopustil a má-li také vůli se polepšiti. Sv. apoštolové však nebyli vševědoucí, jim se tedy musili hříšníci zpovídati, a jejich nástupcové také nejsou vševědoucí, i těm se tedy hříšník musí ze hříchů vyznati, chce-li, by mu byly odpuštěny.

Hříšník však musí své hřichy na sebe žalovati upřímně; to znamená: nesmí se nějak přetvařovati, nýbrž tak na sebe žalovati, jak mu to jeho svědomí praví, nesmí ničeho zamlčeti nebo nějak vymlouvati nebo omlouvati. Konečně se praví: Když opravdovou vůli má . . . se polepšiti a . . . dostičiniti. Nestačí tedy jenom hříchů srdečně litovati a upřímně

jich litovati a upřímně se z nich zpovídati, nýbrž se srdečnou lítostí a upřímnou zpovědí musí hříšník zároveň spojití opravdové předsevzetí, t. j. musí si při tom opravdově, upřímně a pevně umíniti, že se bude hříchu varovati, by P. Boha neurážel, a že bude hleděti napraviti, co zlého hříchy svými způsobil. (Na př., že vrátí, co ukradl, že odprosí, koho pohanil.) — Pověz ještě jednou, co jest svátost pokání. — Přečti další ot. a odp., J.!

554. Kterak ustanovil Ježíš Kristus svátost pokání?

Ježíš Kristus ustanovil svátost pokání, když se po svém zmrtvých vstání ukázal apoštolům, na ně dechl a jim řekl: „Přijměte Ducha svatého! Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmž zadržíte, zadržány jsou.“ (Jan 20., 22., 23.)

Který den to bylo? Vypravuj kterak se to stalo. (Bibl. dějepr. čl. 79.) Tím chtěl P. Ježíš říci: „Já vám odevzdávám úřad, dávám vám rozkaz, abyste odpouštěli lidem hříchy; ale poněvadž vy sami ze sebe nemůžete hříchů odpouštěti, proto vám dávám Ducha sv., který bude s vámi a při vás, abyste mohli skutečně hříchy odpouštěti (jako Duch sv. stojí při církvi učící, aby mohla neomylně učení Kristovo hlásati.) Já vám tedy dávám moc, abyste mým jménem pomocí = mocí Ducha sv., kterého vám dávám, odpouštěli lidem hříchy; komu vy tedy jménem mým hříchy odpustíte, jsou mu odpuštěny tak, jako bych já sám mu je odpustil; komu jich jménem mým neodpustíte = zadržíte, tomu nejsou ani u mne odpuštěny, bude to tak, jako bych ani já mu jich nechtěl odpustiti a neodpustil. Vy se tedy musíte přesvědčiti, kdo odpuštění

hříchů zaslouhuje a kdo ne, a když pak mu hřichy odpustíte nebo zadržíte, platí to i u mne v nebi.“ Kdo tedy chtěl, aby mu byly hřichy odpuštěny, musil apoštolům (jejich nástupcům a těm, kterým nástupcové tuto moc dali) své hřichy vyznávatí = zpovídati se z nich, aby mohli posouditi = poznati, zda-li odpuštění zaslouhuje, čili nic. Musí konati to, co náleží — jak jsem vám pravil — k viditelnému znamení svátosti pokání, by také kněz mohl konati to, co náleží k viditelnému znamení svátosti pokání; jinak není možná svátost pokání a tedy ani odpuštění hříchů.

P. Ježíš ustanovil svátost pokání na odpuštění hříchů, avšak nejen za živobytí sv. apoštolů, nýbrž i po jejich smrti byli, jsou a budou hříšní lidé až do skonání světa; proto ustavičně musí býti v církvi sv., která právě má lidi vésti ku spasení, někdo, kdo by měl moc, lidem hřichy odpouštěti. A to jsou právě řádní nástupcové sv. apoštolů — biskupové, jak jste se učily v č. I. v 9. čl. víry. (Ot. 174.) Biskupové pak dávají tuto moc také svým pomocníkům — kněžím, dávají jim k tomu své plnomocenství, jak jest obsaženo v odpovědi další. Jak se jmenuje takový kněz, který od biskupa dostal plnomocenství, na některém místě zpovídati? (Zřízení —)

Přečti další otázku a odpověď, J.!

555. Na koho přešla od apoštolů moc, hřichy odpouštěti?

Moc, hřichy odpouštěti, přešla od apoštolů na biskupy a kněze, kteří však musejí, aby ji platně vykonávali, řádně k tomu býti zplnomocněni.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

556. Je-li svátosti pokání ke spasení třeba?

Svátosti pokání je ke spasení třeba, protože je po křtu jediným prostředkem, kterým od Boha odpuštění těžkých hříchů dosáhnouti lze.

Víte již, že křest je nejpotřebnější svátost, protože beze křtu nemůže býti nikdo spasen. Mohl-li by pak býti někdo spasen bez pokání? Kdo by se nedopustil po křtu sv. těžkého hříchu, mohl by býti spasen i beze svátosti pokání, protože nepozbyl milosti posvěcující, která mu na křtu sv. byla udělena. Kdo však po křtu svatém těžkého hříchu se dopustil, nemůže žádným způsobem bez pokání dojíti spasení. Této svátosti jest tedy všem lidem třeba, kteří po křtu sv. těžce zhřešili. Kristus Pán pravil: „Nebudete-li pokání činiti, všichni zahynete!“

Za slovo . . . . jediným . . . doplňte si však, nebo si tam připište slovo: řádným prostředkem; to znamená, že Pán Ježíš na odpuštění hříchů po křtu sv. spáchaných ustanovil jen svátost pokání. Ale stává se často, že někdo umírá náhle — na př. je raněn mrtvicí, nebo dříve, než může kněz přijíti; umírá bez sv. zpovědi, bez svátosti pokání a pod. Musí býti takový člověk, má-li na duši těžký hřích, na věky zavržen?! Nemusí býti na věky zavržen; v takovém případě může totiž svátost pokání býti nahrazena něčím jiným (jako svátost křtu může býti nahrazena křtem touhy a křtem krve.) Když totiž člověk v takovém případě vzbudí dokonalou lítost a pevné předsevzetí, že by se zpovídal, kdyby mu to bylo možno, a že se vyzpovídá, bude-li mu to možno, pak jsou mu skrze tuto dokonalou lítost jeho hříchy odpuštěny; a kdyby zemřel, nebude zavržen. Kdyby však ozdravěl

pak musí přijati svátost pokání. V tomto případě mu tedy byly odpuštěny hříchy mimořádně, t. j. ne skrze svátost pokání, nýbrž skrze dokonalou lítost, kterou vzbudil.

Již sice víte poněkud, které milosti působí svátost pokání, ale v další odpovědi jsou krátce vypočítány všechny milosti, kterých nabýváme svátostí pokání, neboli: které působí svátost pokání.

557. Čeho nabýváme svátostí pokání?

Svátostí pokání nabýváme:

1. *odpuštění hříchův;*
2. *prominutí trestů věčných a alespoň části trestů časných;*
3. *posvěcující milosti nebo jejího rozmnožení;*
4. *obživnutí zásluh pro nebe, o které nás hřích smrtelný oloupil;*
5. *zvláštních milostí k životu bohumilému;*
6. *pokojného svědomí.*

Ad 1. — To jste již slyšely; ale pamatujte si, že skrze svátost pokání mohou býti odpuštěny všechny hříchy po křtu sv. spáchané, kdyby byly sebe větší a bylo jich sebe více; ovšem jen tenkrát, přijímá-li hříšník tuto svátost tak, jak Pán Bůh žádá. Že tomu tak jest, lze poznati již i ze slov Páně: „Komu odpustíte . . .“ Kristus Pán nečiní tu rozdílu mezi těžkými a všedními hříchy, nýbrž praví zkrátka = beze vsí výjimky: „Komu odpustíte hříchy . . .“ Ve svátosti pokání odpouštějí se tedy všechny hříchy, kterých se kdo po křtu sv. dopustil.

Tak tomu také vždycky učila církev katolická. Když někteří lidé na počátku církve sv. učili, že prý

některé a veliké a hrozné hříchy nemohou ani skrze svátost pokání býti odpuštěny, prohlásila je církev sv. za kacíře. (Ale může se státi, že některý kněz nemůže odpuštiti některého hříchu. Každý kněz má od svého biskupa plnomocenství zpovídati jen na jistých místech, kde ho biskup ustanovil = zřídil, kde mu dal k tomu moc a právo. Kdyby takový kněz chtěl zpovídati někde jinde, kde není zřízen, tu rozhřešení od něho dané by neplatilo (leda in casu necessitatis!) Proto jste se učily, že svátost pokání jest svátost, ve které kněz ke zpovědi zplnomocněný = zřízený.... Také jsou některé veliké hříchy, od kterých nemůže dáti rozhřešení každý kněz, nýbrž jen buď papež nebo biskup. Papež a biskupové totiž si tyto některé hříchy veliké vyhradili t. j. řekli, že oni sami budou dávat od nich rozhřešení, a kdyby některý kněz chtěl dáti rozhřešení od těchto hříchů, musí zvláště o to požádati papeže nebo svého biskupa. .

Ad 2. — Za každý těžký hřích zasluhujeme trestu dvojího, totiž: věčného a časného. Který trest odpouští se na křtu sv.? (Věčný i časný.) Dopustil-li se však někdo po křtu sv. nějakého těžkého hříchu, odpouští se mu ve svátosti pokání toliko věčný trest — také všecek. Časný trest se však vždycky všecken neodpouští; trest časný musíme buďto zde na tomto světě ještě vytrpěti snášením chudoby, nemocí a jiných strastí, a kdo trestu toho zde na světě nevytrpěl, musí jej po smrti v očistci dotrpěti. — Avšak proč na křtu svatém odpouští se časný i věčný trest a ve svátosti pokání jen trest věčný? Protože člověk, jenž po křtu sv. hřeší, ještě většího trestu zasluhuje; neboť na křtu svatém stal se dítkem Božím a dosáhl také milosti, by mohl pokušením ke hříchu odporovati; dopouští-li

se pak přece hříchu a uráží-li Otce nebeského, jest tím většího trestu hoden.

Pán Bůh mu tedy sice odpouští peklo = trest věčný, ale místo toho jemu určí jistý trest časný a z tohoto mu odpouští při svátosti pokání jen nějakou část — podle toho, jak vroucně svých hříchů lituje a za ně činí pokání; čím větší jest lítost a skroušenost hříšnickova, tím více časných trestů se mu odpouští.

Ad 3. — Na křtu sv. dosáhli jsme posvěcující milosti Boží, byli jsme od hříchů očištěni, stali jsme se dítkami Božími a dědici království nebeského. Ale této milosti zbavuje nás zase těžký hřích. Kdo tedy po křtu svatém těžkého hříchu se dopustil, ztratil posvěcující milost, ale nabývá jí zase ve svátosti pokání. (Marnotratný syn obdržel nové roucho a prsten!)

Slyšely jste, že svátost pokání je svátost mrtvých, protože člověk, který ji přijímá, je dle duše mrtev. Ale stává se často, že ti, kdož svátost pokání přijímají, nebývají dle duše mrtvi, že se nedopustili těžkého hříchu; těm se ve svátosti pokání posvěcující milost Boží neuděluje, poněvadž jí hříchem nepozbyli, ale milost tato se v nich rozmnožuje.

Ad 4. — Privil jsem vám, že milost posvěcující dává naší duši nadpřirozený život, takže duše jest pak živa pro nebe, a cokoliv dobrého konáme, můžeme si za to za vše zasloužiti nebe. Jakmile však člověk těžkým hříchem ztratí milost Boží, tím také zároveň ztrácí všechny zásluhy pro nebe; jako ta duše je pro nebe mrtva, tak i její zásluhy jsou pro nebe mrtvy = nemají žádné ceny pro nebe, jsou jako ztraceny, nic neplatí pro nebe. Když však člověk skrze svátost pokání znova nabývá milosti Boží, tu jeho ztracené zásluhy pro nebe zase začnou platiti,

jakoby zase oživly, a Pán Bůh mu je zase počítá, zase mu je jako vrátí.

Ad 5. — Slyšely jste, že každá svátost mimo to, že milost posvěcující buď uděluje nebo rozmnožuje, působí ještě zvláštní milost. Tak svátost pokání, mimo to, že milost posvěcující uděluje nebo rozmnožuje, uděluje ještě mnohé zvláštní milosti, by člověk vedl život takový, jaký se Pánu Bohu líbí; na př. Pán Bůh mu pomáhá, by se nyní lépe chránil hříchu a pokušení ke hříchu, osvěcuje jeho rozum, aby lépe poznával, jaké neštěstí je hřích, aby se ho chránil a se mu vyhýbal. Zvláště pak dává Bůh člověku

Ad 6. — pokojné svědomí. Dopustí-li se někdo těžkého hříchu, trápí ho ustavičně tento vnitřní hlas (= hryze jej svědomí, které mu ustavičně vyčítá, že nejednal dobře); takový člověk nemá pak pokoje, dokud se skroušeně ze hříchu nevyzpovídá. Ve svátosti pokání mu tedy vrací Pán Bůh zase pokoj svědomí, který hřichem ztratil. Tyto výčitky svědomí působí hříšníkovu veliké trápení, ale bývají mu ku prospěchu, neboť ho pobádají, by se polepšil. Bývají tedy důkazem, že od toho člověka P. Bůh s milostí svou ještě úplně se neodvrátil, nýbrž že ho chce povzbuditi, by činil pokání.

Tolika milostí můžeme tedy nabyti skrze svátost pokání. Ale jako jste slyšely, že milostí sv. přijímání dosahuje jenom ten, kdo se k němu dobře připraví nebo kdo je hodně přijímá, tak i.... Hřichem (zvláště těžkým) se odvrací člověk od Boha, svého Otce a Pána — svátostí pokání se k Němu zase navracuje. Aby však toto navrácení k Pánu Bohu bylo úplné = dobré, by člověk skutečně nabyl milostí, které

svátost pokání působí, musí vykonati všecko, jak to Pán Bůh žádá. — V další odpovědi je vyloženo, co musí vykonati, kdo chce hodně přijati svátost pokání.

M 558. Kolik částek náleží k hodnému přijetí svátosti pokání?

K hodnému přijetí svátosti pokání náleží pět částek:

1. *zpytování svědomí,*
2. *lítost,*
3. *opravdové předsevzetí,*
4. *zpověď,*
5. *dostiučinění.*

Že těchto pěti částek je . . . skutečně potřeba, ukázal sám Kristus Pán podobenstvím „o marnotratném synu“, které všichni znáte. (NB. Opakují se krátce hlavní a potřebné rysy tohoto podobenství a pak pokračuj:) Kdo pak se rozumí oním otcem, který měl dva syny? (O t e c n e b e s k ý.) Marnotratným synem pak rozumí se každý hříšník. My jsme také dosáhli dědictví na křtu sv.; stali jsme se dítkami Božími a můžeme někdy dědit království nebeské. Hříšník pak se tohoto dědictví zbavuje nepořádným životem. Jako syn marnotratný odešel od otce svého do krajiny cizí, tak i hříšník ztrácí všecku milost Boží a dědictví království nebeského. Jako onen otec odpustil nezdárnému synu, tak odpouští také Otec nebeský hříšníkovi. — Ale co musí hříšník činiti, chce-li, by mu Pán Bůh hříchy odpustil? Musí v tom následovati příkladu marnotratného syna.

1. Marnotratný syn šel do sebe, přemýšlel o tom, co posud činil; i poznal, že chybil, že svého otce velmi urazil a že sám sebe tak nešťastným učinil; poznal, že v domě otce svého býval mnohem šťastnějším a spokojenějším. — Podobným způsobem musí také hříšník do sebe jíti, musí přemýšlet i, jak byl dosud živ; tu pozná také, jak často Otce nebeského urazil nepořádným svým životem; pozná, že jest sám vinen neštěstím svým. Musí 1. své svědomí zpytovat neboli přemýšlet i, kterých a jakých hříchů se dopustil.

2. Když marnotratný syn poznal, jak velice otce svého zarmoutil a urazil, litoval provinění svého; litoval, že se stal nevěrným otci svému, že se dopustil veliké nevděčnosti a že se svou vinou stal nešťastným; nepořádný život jeho se mu zošklivil. — I hříšník má rozvažovati, jak velice hříchy svými uráží Otce nebeského, jak velikou nevděností Mu splácí za veliká dobrodiní, jež od Něho obdržel, a jak velikého trestu zasluhuje. Pak bude jistě také svých hříchů litovati a je v ošklivosti míti. Musí míti 2. lítost nad svými hříchy.

3. S lítostí svou spojoval marnotratný syn naději, že mu otec provinění jeho odpustí; umínil si tedy, že se k otci vrátí a že svůj život polepší. Zvolal: „Vstanu a půjdu k otci!“ — Podobným způsobem má také hříšník doufat i, že mu Otec nebeský hříchy odpustí; ale musí sobě také umíniti, že se polepší, že se bude hříchů varovati. Musí také zvolati: „Navrátím se k Otci nebeskému a budu Mu věrně sloužiti“. Musí míti 3. opravdové předsevzetí.

4. Co sobě marnotratný syn umínil, hned také vykonal. Vstal a vydal se hned na zpáteční cestu

k otci. Když pak k němu přišel, zvolal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou“. Vyznal se tedy, že byl nepořádně živ. — Totéž musí také hříšník činiti; musí hříchy své knězi, jenž zastupuje místo Boží, vyznati, musí se 4. vyzpovídati.

5. Konečně osvědčoval ještě marnotratný syn, že urážky, které otci učinil, chce dle možnosti zase napravit a že se milerád podrobí každému trestu, že vykoná, cokoli mu otec uloží. Věděl, že není hoden, by ho otec zase uznal za syna, ale chtěl jen jako nádenník u něho pracovati, by svou vinu napravil, aby uraženému otci dosti učinil. — Tak musí také hříšník hleděti, by za urážky Otci nebeskému učiněné dosti učinil, musí vykonati, co mu kněz při sv. zpovědi na místě Božím uloží, a musí také napravit škodu, kterou snad bližnímu učinil; musí 5. dosti učiniti.

Jak onen otec byl milosrdný a rád odpustil zase synu svému, tak jest i Otec nebeský milosrdný a odpouští nám. Ano, Otec nebeský jest neskončeně milosrdný.

V další odpovědi jest obsaženo, co máme činiti . . . , neboť to není tak snadno.

M 559. Co máme činiti, abychom částky ke svátosti pokání potřebné náležitě vykonali?

Abychom částky ke svátosti pokání potřebné náležitě vykonali, máme nejprve vzývati Ducha svatého o pomoc a modliti se: „Přijď, Duše svatý, osvět rozum můj, abych hříchy své náležitě poznal; pohni vůlí mou, bych srdečně jich lítoval, upřímně se z nich vyzpovídal, za ně dosti učinil a opravdově se polepšil“.

Pamět naše je slabá, rozum náš zatemněn jest dědičným hříchem, vůle naše je nakloněna ke zlému; často se také stává, že člověk některé hříchy i sám před sebou tají a nerad se k nim přiznává, protože by jich nerad zanechal, poněvadž jim už přivykl. Proto jest třeba, bychom především Ducha sv. vzývali o dar osvětlení rozumu a dar síly. Když jsme se takto pomodlili k Duchu sv., pak teprve počneme vykonávati první částku svátosti pokání = zpytování svědomí; o tom se budeme učiti v odstavci dalším.

Přečti nadpis a otázku a odpověď 560., J.!

A. O zpytování svědomí.

M 560. Co je svědomí zpytovat?

Svědomí zpytovatí je vážně přemýšletí, kterých hříchů jsme se od jisté doby dopustili.

Marnotratný syn, než se ke svému otci vrátil, přemýšlel, co zlého učinil, jakého nevděku se dopustil a jak nešťastným se stal; zpytoval tedy svědomí. Tak musí také hříšník přemýšletí, čím Pána Boha urazil, jakých hříchů se dopustil. Bez dobrého a náležitého zpytování svědomí nemůžeme hříchů svých poznati, jich litovati a řádně se z nich vyznati; proto se praví: *v á ž n ě . . . .* Ale jest rozdíl v tom, za kterou dobu musí svědomí zpytovatí, kdo chce přijati svátost pokání: za jinou dobu musí svědomí zpytovatí, kdo teprve poprvé chce přijati svátost pokání; za jinou dobu, kdo sice také již svátost pokání přijal, ale přijal ji špatně, svatokrádežně, jak poznáte z odpovědi další.

M 561. Za kterou dobu musíme svědomí své zpytovat?

Svědomí své musíme zpytovat:

1. *při první zpovědi za dobu uplynulou od času, kdy jsme počali hříchy poznávat;*

2. *při obyčejných zpovědích za dobu uplynulou od poslední platné zpovědi;*

3. *při zpovědích za delší dobu, právě za tuto dobu.*

Ad 1. — Kdo tedy teprve poprvé chce přijati svátost pokání nebo-li — jak říkáme zkrátka — kdo chce jíti k první sv. zpovědi, musí zpytovat svědomí za dobu . . . . O kom pak se říká, že počíná hříchy poznávat? O tom, kdo již dospěl k užívání rozumu, kdo již může rozeznati, co jest dobré a zlé, co P. Bůh poručil a co zakázal; to bývá asi v 5.—6. roce. Od této doby musejí tedy svědomí zpytovat děti, které ještě nebyly u sv. zpovědi, nebo i dospělí, kteří se ponejprv zpovídají, na př. jinověrci, vstupující do lůna církve katolické, nebo i ti, kdož chtějí vykonati zpověď životní, to jest zpovídati se ze hříchů, kterých se od dětinství svého dopustili.

Ad 2. — Kdo již u sv. zpovědi byl a dobře (a platně) se vyzpovídal a rozhřešení dostal, musí svědomí své zpytovat za dobu . . . . Někdy však musí ten, kdo již u sv. zpovědi byl, přece zpytovat svědomí za delší dobu, než je doba uplynulá od poslední zpovědi. Když totiž někdo při svaté zpovědi na př. vědomě a dobrovolně některý těžký hřích zamlčel nebo svých hříchů nelitoval nebo neměl žádného předsevzetí se polepšiti, pak jeho zpověď je neplatná, nic mu neplatí; je to tak,

jakoby ani u zpovědi nebyl býval (a má ještě nový těžký hřích); a proto, když chce jíti opět ke svaté zpovědi a s P. Bohem se smířiti, nestačí mu zpytovatí svědomí jen od té poslední špatné zpovědi, nýbrž až od poslední dobré zpovědi. Kdyby onen hřích byl zamlčel atd. hned při první zpovědi, musil by zpytovatí svědomí ještě jednou až od té doby, kdy začal hříchy poznávati. (NB. Dobře jest to naznačiti názorně na tabuli.)

Ad 3. — To jest na př., když někdo chodívá častěji v roce ke sv. zpovědi, na př. každý měsíc nebo týden a ku konci roku chce hříchy celého roku opakovati; musí tedy přemýšleti, kterých hříchů se dopustil za celý rok; nebo, když někdo koná zpověď z celého života (životní zpověď), musí také zpytovatí svědomí své od malička. — V další odpovědi je vyloženo, kterak se to dělá, nebo-li: nač si máme vzpomínati, když svědomí zpytujeme.

M 562. Kterak zpytujeme svědomí?

Svědomí zpytujeme takto:

1. *rozpomínáme se, kdy jsme se naposledy platně zpovídali, a zda-li jsme vykonali uložené pokání;*

2. *připomínáme si desatero přikázání Božích a patero přikázání církevních jakož i sedmero hlavních hříchův a při tom se tážeme, zda-li jsme zhřešili myšlením a žádostmi, slovy a skutky neb opomenutím dobrého;*

3. *rozpomínáme se, zda-li jsme se dopustili hříchův cizích, a zda-li jsme konali povinnosti svého stavu.*

Ad 1. — Co tedy musíme činiti nejprve? Proč si musíme vzpomínati, kdy jsme se naposledy zpovídali? (Abychom věděli, od které doby máme

svědomí své zpytovat.) Kdyby někdo svou vinou nebyl vykonal uloženého pokání, zhřešil a musil by se z toho nyní zpovídati.

Ad 2. — Aby toto mohl činiti, musí věděti, co se v každém přikázání Božím a církevním poroučí a zapovídá, musí věděti, kdo se prohřešuje hlavními hříchy. Proto jste se učily již napřed části III. a V. (Resp. bude se musiti opakovati s dětmi část III. a V.) A to nepostačí vzpomínati si jen zkrátka, zdali jsme zhřešili proti některému přikázání nebo zdali jsme se dopustili některého hlavního hříchu, neboť víte, že hřích bývá spáchán rozličným způsobem: myšlením, žádostmi, slovem, skutkem a opominutím.... Hříšník tedy se musí tázati sám sebe, zdali zhřešil proti některému přikázání nebo dopustil se některého hlavního hříchu myšlením, žádostmi....; měl-li na př. jen nečisté myšlenky nebo měl-li snad také nečisté žádosti nebo zdali něco nečistého mluvil nebo snad dělal atd. Tomu již jste se učily, kdy jen je špatná myšlenka a žádost hříchem. Kdy.... myšlenka? Kdy.... žádost?

Ad 3. — Nač se musí vzpomínati 3.? Kdy býváme spoluvinni hříchy cizími? (NB. Zase krátké opakování devatera cizích hříchů.) Každý člověk má ve svém stavu jisté povinnosti. Vy na př. jakožto dívky máte povinnost, rodiče ctíti, milovati, jich poslouchati atd. Jakožto žáci máte povinnost, choditi pilně do školy, učiti se, pana učitele poslouchati atd. Tyto povinnosti, které máte jako dívky a žáci, jsou povinnosti vašeho stavu. Nekonáte-li těchto povinností, dopouštíte se hříchu. Podobně mají také rodiče, učitelé a představení, poddaní, vojáci, služební atd. ve svém stavu rozličné

povinnosti. Při zpytování svědomí jest nám tedy přemýšleti, zdali jsme též povinnosti stavu svého plnili.

Dobře jest také tázati se při zpytování svědomí, kterého hříchu nejčastěji se dopouštíme, a umíniti si hned, že se budeme míti na pozoru, bychom zvláště tohoto se varovali.

Učili jsme se, že nejsou všechny hříchy stejně veliké, že jsou hříchy lehké nebo všední a těžké nebo smrtelné. Na hříchy smrtelné musíme dáti zvláště dobrý pozor při zpytování svědomí; proto musíme věděti, čeho si má hříšník při nich zvláště všimnouti.

M 563. Nač se musíme u hříchů těžkých zvláště rozpomínati?

U hříchů těžkých musíme se zvláště rozpomínati:

1. na jejich počet;

2. alespoň na okolnosti, které druh jejich proměňují nebo hřích jinak všední v těžký mění.

Ad 1. — To jest: máme přemýšleti, kolikrát jsme se toho neb onoho těžkého hříchu dopustili. Na př., kdyby někdo z vlastní viny zanedbal v neděli nebo ve svátek mši sv., musí také vzpomínati, kolikrát ji zanedbal. Kterak si na to můžeme vzpomenouti, nebo-li kterak můžeme spočítati své těžké hříchy, dovíte se až z další odpovědi. — Na počet všedních hříchů nejsme povinni se rozpomínati při zpytování svědomí, poněvadž nejsme ani povinni z nich se zpovídati; ale kdybyste si mohly vzpomenouti, mohly byste říci také jejich počet.

Ad 2. — Hřích může býti spáchán na rozličných místech, z rozličných úmyslů, proti rozličným osobám, s rozličnými osobami, za rozličného času atd.; to se jmenuje „okolnosti hříchů“. Některé z těchto okolností druh hřichu proměňují, to jest činí z něho jiný hřích = jiný druh hřichu; na př. ukradl-li někdo nějakou věc, která náležela chrámu Páně, není to již pouhá = obyčejná krádež, nýbrž dopustil se svatokrádeže; vzal-li něco jinému násilně, dopustil se loupeže; mluvil-li někdo o skutečných chybách bližního bez potřeby, dopustil se utrhaní na cti; vymyslí-li si však chyby ty a vydával-li je za skutečné, zhřešil pomlou; závidí-li bližnímu vezdejší štěstí nebo bohatství, slávu atd., dopouští se hlavního hřichu závisti; závidí-li mu však milosti Boží, hřeší proti Duchu sv. atd.

Některé takové okolnosti pak hřích všední mění docela ve hřích těžký; na př. ukradne-li někdo velkému boháči jednu korunu, není to tak veliký hřích, jako kdyby ji ukradl žebrákovi; to by byl jistě větší hřích. Poněvadž nemůžete věděti — aspoň ne vždy — které okolnosti hřích všední v těžký mění, proto raději vždycky řekněte takovou okolnost, když vám ji svědomí připomíná a vám praví, že váš hřích činí těžším. — Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

M 564. **Kterak se můžeme při zpytování svědomí na počet hříchův upamatovati?**

Při zpytování svědomí můžeme se na počet hříchův upamatovati, když se rozpomínáme, stal-li se ten hřích

každý den, každý týden anebo měsíc, a kolikrát za den, za týden anebo měsíc.

Takto tedy musíte se rozpomínati a pak snadno spočítáte, kolik je těžkých hříchů. Kdybyste ani takto nemohly svých těžkých hříchů spočítati, tu řekněte aspoň přibližně, kolikrát asi nebo jak často a si jste se toho hřichu dopustily, a kněz již pozná, kolikrát asi to mohlo býti. U všedních hříchů, nemůžete-li si vzpomenouti na jejich počet, řekněte zkrátka: Častokrát jsem . . . . — Slyšely jste, že svědomí zpytovati je vážně přemýšletí . . . . Zpytování svědomí je věc velmi důležitou; na něm závisí dobrá sv. zpověď a odpuštění hříchů, a proto musíme svědomí zpytovati s náležitou pílí. Kolik píle máme vynaložiti na zpytování svědomí, jest obsaženo v odpovědi další.

565. Kolik píle máme vynakládati na zpytování svědomí?

Na zpytování svědomí máme vynakládati tolik píle, co jí vynakládáme na díla důležitá; nemáme při tom býti ani povrchní a lehkovážní ani příliš úzkostliví.

Dobré zpytování svědomí tedy vyžaduje jistého času a jisté píle. Jak dlouhý čas se má vynaložiti na zpytování svědomí, není u každého člověka stejno. Kdo chodí zřídka ke sv. zpovědi nebo kdo se často dopouští hříchů, musí delší dobu svědomí zpytovati, by si na všechny hřichy dobře vzpomněl. (NB. Při první sv. zpovědi aspoň týden nebo čtrnáct dní před svatou zpovědí každý den má své svědomí zpytovati, každý den na př. o 1—2 přikázáních.) Kdo chodí často ke sv. zpovědi (každý měsíc, týden) nebo kdo každý den večer zpytuje své svědomí, ten k tomu nepotřebuje tak dlouhého času, tomu postačí ke zpytování svědomí

kratší doba. Zpytování svědomí musí se konati tak pilně, pozorně a bedlivě, jako když konáme něco velmi důležitého, nač dáváme veliký pozor a co děláme velice svědomitě, neboť víte, že zpytování svědomí je jedna částka svátosti pokání, že tedy na ní závisí odpuštění hříchů. Zpytuje-li někdo svědomí *n e d b a l e*, jen tak nahonem, povrchně (páté přes deváté), jen si vzpomíná, co zlého udělal a ne také, co zlého myslil, mluvil, co dobrého opomenul, zpytuje-li svědomí až na poslední chvíli před sv. zpovědí nebo když na hřích, kterého se nejraději dopouštěl, nechce ani mnoho vzpomínati, by se z něho nemusil pořádně a úplně zpovídati, když ani před tím Ducha svatého nevzýval o pomoc a pod. — dopouští se hříchu buďto většího nebo menšího podle toho, jak veliká byla jeho nedbalost. Kdy je taková nedbalost při zpytování svědomí hříchem těžkým = smrtelným, jest obsaženo v odpovědi další.

566. Kdy je nedbalost při zpytování svědomí hříchem těžkým?

Nedbalost při zpytování svědomí je hříchem těžkým, když se jí člověk vydává vědomě v nebezpečství, zapomenouti hříchů smrtelných.

Když tedy dobře ví, že při takovém nedbalém zpytování svědomí, jak je koná, snadno může zapomenouti některý těžký hřích, pak hřeší těžce, neboť když tento těžký hřích pro svou nedbalost při zpytování svědomí zapomene, je to právě tak, jako kdyby ho ani nebyl chtěl říci = jako by ho byl naschvál zamlčel, a jeho zpověď je neplatná, svatokrádežná, jak uslyšíte, až se budete učit o zpovědi; potom také uslyšíte, co takový člověk musí činiti, by to napravil.

Abychom při sv. zpovědi nezapomněli na žádný těžký hřích a by nám zpytování svědomí nebylo ne-
snadným, jest nejlépe činiti to, co jest obsaženo
v odpovědi další.

567. Kterak si usnadníme zpytování svědomí?

*Zpytování svědomí si usnadníme, když je budeme
zpytovat **každý den a často se zpovídati.***

To se dělává každý den večer po večerní
modlitbě. Když jste se pomodlili, zůstanete ještě
chvilu klečeti a vzpomínáte si, kterých hříchů jste se
za ten den dopustily, a musíte nad nimi vzbuditi do-
konalou lítost; uslyšíte o tom ještě v dalším odstavci
„o lítosti“. Budete-li tak činiti, vycvičíte se ve
zpytování svědomí a bude vám to snadným. Jako kdo
se často cvičí ve psaní, ve čtení a pod., umí pak
rychle a krásně psáti a čísti a není mu to nic těžkým,
tak i . . . . Vy se také budete čím dále tím lépe
znáti, budete se dokonaleji zpovídati a proto budete
míti mnohem větší užitek z takové dobré dokonalé
zpovědi. Ale pamatujte si, že ačkoliv máte svědomí
své zpytovat s náležitou bedlivostí, přece zase nesmíte
při tom býti příliš úzkostlivy, nesmíte míti pořád
strach, že jste snad svého svědomí v některém hřichu
dobře nezpytovaly; nesmíte se příliš dlouho
u každého hřichu zastavovati a pořád a pořád o něm
přemýšleti a pořád si na něj vzpomínati. To by vám
mohlo škoditi, neboť byste snadno mohly míti dobro-
volné zalíbení v tom hřichu a pak by se mohlo státi,
že byste nikdy neměly pokojného svědomí, zda-li jste
ten hřích dobře řekly. Pamatujte si, že Duch svatý
osvěcuje rozum každého, kdo se chce upřímně vyzpo-
vídati a pilně své svědomí zpytuje, by své hříchy —

aspoň těžké — skutečně poznal; a kdyby se i stalo pro nějakou příčinu, za kterou vy nemůžete (v nemoci, bolesti, zármutku a pod.), že byste nějaký hřích — třeba i těžký — zapomněly, pak se to nestalo vaší vinou, a hřích je vám také odpuštěn, neboť jen vědomá a úmyslná nedbalost při zpytování svědomí je těžkým hříchem. Ovšem, kdybyste si později na onen hřích vzpomněly, musely byste ho říci při nejbližší sv. zpovědi. Řeknete: Já jsem v minulé sv. zpovědi zapomněl tento hřích: . . . . (NB. Co se týká zpytování svědomí s dětmi, které jdou k první sv. zpovědi, o tom pojednává obšírně katechetika!)

Když marnotratný syn poznal, jak velice chybil, jak velice dobrého otce urazil a do jakého neštěstí se nepořádným životem svým uvrhl, zošklivil se mu tento život, bolelo ho, že dobrému otci tak veliký zármutek učinil, litoval svého provinění. — Tak musí také hříšník činiti. Když byl náležitým zpytáváním svého svědomí poznal, že Otce nebeského urazil, že se stal nešťastným, musí nad hříchy svými vzbuditi lítost, neboť lítost je nejhlavnější, nejpotřebnější částka svátosti pokání, a žádný hřích nemůže býti bez lítosti odpuštěn. O lítosti se budeme učiti nyní. Přečti nadpis a otázku 568., J.!

B. O lítosti.

M 568. Která je nejpotřebnější částka při svátosti pokání?

Lítost je nejpotřebnější částka při svátosti pokání, protože bez lítosti žádný hřích nemůže býti odpuštěn.

Kdyby člověk sebe lépe zpytoval svědomí a úplně ze všech hříchů se vyzpovídal, ale neměl by nad svými hříchy lítosti, nebyl by mu ani jediný odpuštěn. Co jest lítost, je obsaženo v odpovědi další.

M 569. Co je lítost?

Lítost je bolest a ošklivost duše nade spáchanými hříchy.

Co cítil marnotratný syn ve svém srdci, ve své duši, když poznal, jak velice svého otce zarmoutil a jak velice chybil? (Bolest a ošklivost.) Takovou bolest a ošklivost musí cítiti i hříšník nad svými hříchy. Jaká ta bolest a ošklivost nad hříchy musí býti nebo-li jaké vlastnosti musí míti lítost, je vypočítáno v odpovědi další.

M 570 Jaká musí býti lítost?

Lítost musí býti:

1. vnitřní,
2. nade všecko,
3. obecná,
4. nadpřirozená.

Kolik vlastností tedy musí míti lítost, aby byla skutečně dobrá? Které jsou ty 4 vlastnosti? Co znamená, že lítost musí býti 1. vnitřní, 2. nade všecko atd., je vyloženo v dalších odpovědích.

M 571. Kdy je lítost vnitřní?

Lítost je vnitřní, když hříšník nejen ústy kajicnou modlitbu říká, nýbrž hřích též skutečně v ošklivosti má a upřímně sobě žádá, by se ho byl nedopustil.

Bolest a ošklivost nad spáchanými hříchy = lítost musí býti vnitřní. Kdy je lítost vnitřní? Bolí-li na př. někoho hlava, zub, ruka atd., cítí bolest, ale cítí ji pouze na těle; taková bolest není tedy vnitřní. Ale dítě, jemuž na př. zemřel otec nebo matka, cítí také bolest, rmoutí se nad tím; ale bolesti té necítí na těle, nýbrž v duši; jest to tedy vnitřní bolest. Ale každá vnitřní bolest není ještě lítostí; toliko tehdy jest vnitřní bolest lítostí, rmoutí-li se někdo, cítí-li bolest nad tím, že urazil P. Boha, jak uslyšíte dále.

Co jest ohavné, hanebné a hnusné, to míváme v ošklivosti. Tuto ošklivost cítíme v srdci. Hřích jest něco velmi ohavného a ošklivého a proto má se nám oškliviti. V čem záleží ohavnost hříchu? V tom, že hříšník, bídný červ, proti samému P. Bohu se vzpouzí. Hříšník ví, že P. Bůh to neb ono zapověděl a přece to činí; ví, že to neb ono přikázal, a přece toho nečiní. Hřích jest též veliký nevděk, neboť Pán Bůh lidem udělil a ustavičně uděluje nesčetných milostí; ale hříšník místo vděčnosti uráží ještě nejvyššího dobrodince svého. Hřích jest tedy skutečně velmi ošklivý, a proto hříšník musí ve svém srdci cítiti ošklivost nade svými hříchy. Řekne-li kdo ústy: lituji svých hříchů, ale nemá při tom lítosti v srdci, není jeho lítost vnitřní. Hříšník musí také v srdci cítiti bolest a ošklivost nad svými hříchy, a musí sobě upřímně = ze srdce — ne toliko ústy — přát: kéž bych se těch hříchů nebyl dopustil! Nežádá se sice, by hříšník cítil nad svými hříchy takovou bolest, jakou má na př. nad smrtí svých rodičů a pod., nežádá se, by při tom plakal, nařikal a pod., neboť taková bolest nezávisí na naší vůli, té sobě člověk sám dáti nemůže; taková bolest nad hříchy je zvláštním

darem, který Pán Bůh někdy uděluje a za který máme prositi. Pláč nerozhoduje o tom, má-li někdo pravou lítost. Mnozí kající hříšníci prolévali hojně slzy nad svými hříchy; tak na př. král David, sv. Maří Magdalena, sv. apoštol Petr. Ale byli také jiní kající, kteří slzí neprolévali a kteří přece opravdově hříchů svých litovali. Může se také státi, že někdo při sv. zpovědi pláče, uvnitř však v srdci svém hříchů svých přece opravdově nelituje; jiný zase nepláče a přece jest proniknut pravou lítostí. Po čem tedy můžeme poznati, je-li naše lítost vnitřní? Hříšník, jenž může opravdově říci: mne to bolí, že jsem hřešil, oškliví se mi to . . . , kéž bych nebyl hřešil, může býti přesvědčen, že jeho lítost pochází ze srdce, že jest vnitřní. — Jaká musí býti lítost 2.?

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 572. Kdy je lítost nade všecko ?

Lítost je nade všecko, když pokládáme hřích za největší zlo a více ho v ošklivosti máme, nežli každé jiné zlo.

Utrpěl-li někdo škodu, má nad tím zármutek, pokládá to za něco zlého; a čím větší jest škoda, tím větší bývá zármutek a bolest nad ní = pokládá se to za tím větší zlo. Největším neštěstím, největší škodou pro člověka jest hřích, protože žádné jiné zlo nepřipravuje ho o nebe, o věčné spasení, ano, naopak bývá člověk mnohdy časným zlem (nemocí, bídou, soužením) pohnut k polepšení života, bývá mu to tedy mnohdy ke spáse; ale hřích škodí vždycky jeho duši; hřích je tedy největší zlo, působí člověku největší škodu. Dopustil-li

se tedy někdo hříchu, urazil-li P. Boha, má nad tím cítiti větší bolest a ošklivost = má toho více litovati, než by litoval, kdyby byl cokoliv jiného zlého utrpěl, ano více, než kdyby byl ztratil všecko, co je mu na světě milé. — Jaká musí býti lítost 3.? — Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 573. Kdy jest lítost obecná?

Lítost jest obecná, když se vztahuje alespoň na všechny hříchy těžké.

Nelituje-li hříšník aspoň všech těžkých hříchů, ani jediného nevyjímaje, nemůže doufati v odpuštění svých hříchů, protože jeho lítost není pravá, ježto jí schází jedna vlastnost. Kdo má pravou lítost, lituje svých hříchů proto, že jimi P. Boha urazil, že se připravil o milost Boží; ale o tuto milost Boží připravuje nás každý těžký hřích; nelitujeme-li v š e c h těžkých hříchů, nemůže nám býti odpuštěn žádný hřích, ani ty, kterých třeba litujeme, neboť by nás Pán Bůh musil zároveň milovati a nenáviděti, a to není možno.

Kterak však je to, když někdo chce přijati svátost pokání a nemá žádných těžkých hříchů, nýbrž jen hříchy všední? Musí také litovati každého z těchto všedních hříchů, by jeho lítost byla platná? — Přečti další otázku a odpověď, J.!

574. Co platí o lítosti, když se zpovídáme toliko ze hříchů všedních?

Když se zpovídáme toliko ze hříchů všedních, platí o lítosti toto:

1. zpověď je platná, i když jen jednoho z nich opravdově litujeme;

2. máme se však přičiniti, bychom litovali všech hříchů, ze kterých se zpovídáme;

3. radno je také, v lítost a zpověď zahrnouti hřích, z nichž jsme se už dříve zpovídali, bychom tím jistěji pravou lítost měli.

Ad 1. — Aspoň jednoho z nich musí tedy opravdově litovati; kdyby ani jednoho z nich opravdově nelitoval, zpověď jeho byla by neplatná, protože by neměl žádné lítosti, a slyšely jste, že bez lítosti žádný hřích, tedy ani žádný hřích všední, nemůže býti odpuštěn. Ano, kdyby takový člověk, který má jen všední hřích, úmyslně ani jednoho z nich nelitoval, dopustil by se tím svatokrádeže, zneuctíval by svátost pokání.

Ad 2. — To máme činiti proto, abychom se tím bedlivěji pak i všedních hříchů varovali, neboť víme, že i všední hřích jsou urážkou Boha.

Ad 3. — Nad těžkým hřichem vzbudí člověk snadněji dobrou lítost, poněvadž těžký hřích je něco velmi hrozného, jak jste slyšely, ale obtížnější jest, vzbuditi dobrou lítost nad všedními hřích, protože člověk mnohdy jich nepokládá za něco tak zlého. Proto máme při sv. zpovědi, nemáme-li žádných těžkých hříchů, zahrnouti do ní, t. j. vzpomenouti si při ní na některý těžký hřích, ze kterého jsme se již zpovídali a toho hřichu máme litovati, neboť pak také jistěji vzbudíme pravou lítost.

Pamatujte si, kdybyste někdy chtěly jíti ke svaté zpovědi a sv. přijímání, byste na př. mohly získati plnomocné odpustky a pod. a nebyly byste sobě vědomy žádného hřichu, ani všedního, pak byste musily říci při sv. zpovědi aspoň některý hřích, ze kterého jste se již dříve zpovídaly (těžký, nebo všední)

a musily byste ho upřímně litovati a pak byste mohly dostati rozhřešení, třebaš vám ten hřích již dříve byl odpuštěn; rozhřešením by vám tento hřích ovšem nebyl znova odpuštěn, nýbrž by vám byla skrze toto rozhřešení jen rozmnožena milost posvěcující, a obdržely byste i jiné milosti, které působí svátost pokání. — Jaká má býti lítost 4.?
— Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 575. Kdy je lítost nadpřirozená?

Lítost je nadpřirozená, když hříšník pomocí milosti Boží a z pohnutek nadpřirozených hříchů lituje.

Hříšník tedy musí býti k lítosti pohnut z pohnutek (příčin = důvodů) nadpřirozených, to jest z takových pohnutek, které jsou nám známy ze sv. víry, jak se praví v odpovědi další. Za lítost nad hříchů (a zpověď) má nám býti zase vrácena (nebo býti rozmnožena) milost, a učily jste se, že milost posvěcující je něco nadpřirozeného, že je to nadpřirozený život duše, že je to něco, co prospívá k našemu spasení, nebo že je to již jakýsi počátek blaženosti věčné. Tohoto nadpřirozeného života = milosti Boží můžeme tedy dosáhnouti zase jen prostředky nadpřirozenými. Ale co je nadpřirozené = co se vztahuje ke spasení naší duše, toho člověk sobě sám dáti nemůže, ba, my bychom o tom ani nevěděli, kdyby nám toho P. Bůh nebyl oznámil (jako na př. bychom ani nevěděli, že jsme určeni k věčnému spasení a pod.); proto nadpřirozené pohnutky k lítosti = to, co nás má pohnouti, bychom hříchů litovali tak, aby nám je P. Bůh odpustil a nám dal milost = nadpřirozený život duše, můžeme znáti jenom z víry = ze

zjevení Božího. Ale nic by nám nepomohlo znáti pohnutky nadpřirozené, kdyby nám sám Duch sv. svou milostí nepomáhal, abychom z těchto pohnutek nadpřirozených hříchů litovali; neboť, co jest nadpřirozeno, toho my sami nemůžeme dosáhnouti, třeba bychom znali cestu k tomu a věděli, kterak a čím toho lze dosáhnouti. Jako tedy při zpytování svědomí, které je prvním krokem k nabytí nebo rozmnožení milosti Boží, musíme Ducha svatého vzývati, by náš rozum osvětil, tak Ho máme také vzývati, by nás pohnul ku pravé lítosti. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 576. Co rozumíme nadpřirozenými pohnutkami k lítosti?

Nadpřirozenými pohnutkami k lítosti rozumíme pohnutky, které nám udává víra.

Které jsou aspoň ty hlavní pohnutky . . . , je vypočteno v odpovědi další.

M *577. Které hlavní pohnutky k lítosti nám víra udává?

Víra nám udává tyto hlavní pohnutky k lítosti:

- 1. že Bůh nekonečně dokonalý a vši lásky hoden jest, a hříšník jím pohrdá;*
- 2. že Ježíš Kristus pro hříchy naše přehořké utrpení a smrt podstoupil;*
- 3. že hříchem ztrácíme nebe;*
- 4. že hříchem si zaslужujeme trestu v pekle, jakož i jiných trestův;*
- 5. že hřích už sám sebou ošklivý jest.*

Ad 1. — Víra nás učí, že Bůh je nekonečně dokonalý . . . . Lituje-li tedy hříšník svých hříchů

proto, že jimi urazil Boha nekonečně dokonalého a vši lásky hodného, že Jím pohrdal, má lítost nadpřirozenou.

Ad 2. — Rovněž má lítost nadpřirozenou, lituje-li hříchů svých proto, poněvadž ví, že Ježíš Kristus . . . . a že

Ad 3. — . . . .

Ad 4. — . . . .

Ad 5. — . . . . — V čem záleží ohavnost hřichu? (Viz ot. 571.!)

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 578. Kdy je lítost pouze přirozená?

Lítost je pouze přirozená, když hříšník toliko z přirozených pohnutek hřichu lituje, na příklad: že hříchem do časného neštěstí, do hanby nebo škody upadl.

Přirozené příčiny (pohnutky) jsou ty, které se vztahují toliko k tomuto životu vezdejšímu. Někdo na př. pro krádež byl potrestán a přišel o dobrou pověst; lituje-li toho toliko z těchto příčin, má lítost pouze přirozenou. Někdo na př. požívá nestřídmě pokrmů a nápojů a z toho onemocní; lituje-li toho toliko z těchto příčin, že musí bolest trpěti, má lítost pouze přirozenou. Z takových příčin litují i pohané svých chyb a pokleskův, ano i zvíře naříká a běduje, bylo-li potrestáno.

Z další odpovědi poznáte, že taková pouze přirozená lítost nemá před P. Bohem ceny žádné.

M 579. Stačí-li lítost pouze přirozená k odpuštění hříchův?

Lítost pouze přirozená nestačí k odpuštění hříchův.

Ale kdyby někdo hříchů svých litoval proto, že pro ně na tomto světě stal se nešťastným, že utrpěl škodu, že byl zahanben a podobně, zároveň by však litoval hříchů svých také proto, že Pána Boha urazil nebo že nebe ztratil a pekla zasloužil, nelitoval by již hříchů svých z příčin toliko přirozených, nýbrž i z pohnutek nadpřirozených; jeho lítost nebyla by tedy již pouze přirozená, nýbrž i nadpřirozená, a taková lítost postačí již k dosažení odpuštění hříchů. Kdo chce dosáhnouti ve svátosti pokání odpuštění hříchů, musí tedy nezbytně míti lítost nadpřirozenou. Ale jako jsme se učili v části III., že láska k P. Bohu je dokonalá a nedokonalá, tak i lítost nadpřirozená je dvojí, jak jest obsaženo v odpovědi další.

M 580. Kolikerá je lítost nadpřirozená?

Lítost nadpřirozená je dvojí: dokonalá a nedokonalá.

V další odpovědi je vyloženo, kdy je lítost dokonalá.

M 581. Kdy je lítost dokonalá?

Lítost je dokonalá, když hříchů litujeme z dokonalé lásky k Bohu, protože jsme totiž Boha, nejdokonalejší a lásky nejhodnějši dobro, urazili.

Kdy má někdo lítost dokonalou nebo nedokonalou, pozná se podle toho, ze kterého nadpřirozeného důvodu svých hříchů lituje. Všecky nadpřirozené důvody k lítosti jsou dobré, všecky stačí k dobré lítosti, ale některé jsou lepší = dokonalejší než ostatní. Abyste tomu dobře rozuměly, musíme si nyní zopakovati, čemu jsme

se učili o lásce k Pánu Bohu. Co jest Boha pro Něho samého milovati? Co jest Boha nade všecko milovati? Jak se nazývá láska, kterou Boha pro Něho samého nade všecko milujeme? Kdy je láska naše k Bohu nedokonalá? — Když tedy hříšník lituje hříchů svých z dokonalé lásky k Bohu, t. j., protože jimi urazil Pána Boha, kterého pro Něho samého a nade všecko miluje, má lítost dokonalou. Když však lituje svých hříchů jen z nedokonalé lásky k Bohu, t. j. jen proto, že urazil Pána Boha, kterého sice miluje nade všecko, ale nikoliv pro Něho samého, nýbrž pro dobro . . . , má lítost pouze nedokonalou.

Co je tedy pohnutkou k lítosti dokonalé? (Dokonalá láska k Bohu.) . . . k lítosti nedokonalé? (Nedokonalá láska k Bohu.) Abyste tomu dobře rozuměly, povím vám příklad. Jeden otec měl dva syny. Tito pásli jednoho dne ovce. Tu se stalo, že když nedávali pozor na stádo, přišel vlk a vzal jim jednu ovci. Oba chlapci se nad tím rmoutili a bědovali. Starší pravil: „Co tomu řekne otec? Bude nás jistě trestati; slíbil mi, že mi koupí nové šaty, nyní však sotva svůj slib vyplní.“ Ale mladší pravil: „Trestu se rád podrobím; vždyť jsme ho zasloužili, protože jsme byli tak neopatrní. Mne toliko bolí a rmoutí to, že otec bude se nad touto ztrátou a nad naší nedbanlivostí rmoutiti.“ Co pravil první syn? Co pravil druhý syn? Oba tedy litovali své nedbalosti. Ale který z nich měl lepší lítost? Druhý syn měl k otci větší lásku a proto byla jeho lítost větší a dokonalejší; důvodem = pohnutkou jeho lítosti byla láska k otci. Tak také má dokonalejší lítost ten hříšník, který hříchů svých lituje proto, že Boha,

nejvyšší dobro, kterého pro Něho samého a nade všechno miluje, urazil, nežli onen hříšník, který svých hříchů lituje pouze proto, že nebe ztratil a pekla zasloužil. Takovou dokonalou lítost měl na př. sv. Petr; plakal hořce, když zapřel Pána Ježíše; že jeho lítost měla původ = pohnutku v dokonalé lásce k P. Ježíši, dokázal tím, že z lásky ke Kristu Pánu i smrt podstoupil.

Dokonalou lítost můžete vzbuditi na př. těmito slovy: (NB. Katecheta sestaví krátce a jasně!) Pozorujete, že jsou v těchto slovech obsaženy všechny čtyři vlastnosti lítosti: vnitřní atd. A pozorujete, že nadpřirozený důvod = pohnutka je dokonalá, totiž dokonalá láska k P. Bohu. (NB. Toto nacvičí se s dětmi tak, aby každé dovedlo co nejkratšeji a úplně správně vzbuditi dokonalou lítost svými slovy.)

Pravil jsem vám, že jest těžko vzbuditi dobrou lítost. Tím těžší jest vzbuditi lítost dokonalou. Abychom ji tedy snadněji mohli vzbuditi, máme především Ducha sv. prositi, by nám při tom pomáhal svou milostí; máme si rozvážiti, že svými hřichy jsme urazili P. Boha, jenž jest nejvyšší Pán nebe i země, náš nejlaskavější Otec, který nás stvořil, který svého jednorozeného Syna na svět poslal, bychom skrze jeho zásluhy opět mohli dosáhnouti království nebeského. Tohoto Stvořitele, tohoto nejlaskavějšího Otce hřichem urážíme; jeho svaté vůli se na odpor stavíme, kdykoliv hřešíme, jakobychom chtěli říci: „Nechci Mu sloužiti! Nechci Ho poslouchati!“ Hřichem urážíme svého Spasitele, hřichem Jej — tak říkajíc — znova křížujeme. Máme povážiti, co Kristus Pán učinil, aby nás vykoupil. Stal se člověkem, narodil se

v největší chudobě, snášel tolik muk a trápení pro nás a konečně za nás na kříži umřel — a přece tak rád nám hříchy odpouští, když jich upřímně litujeme. Musíme také dokonalou lítost častěji vzbuzovati, neboť v čem se častěji cvičíme, to se nám stává vždy snadnějším.

Z další odpovědi poznáte, jakou sílu má — co působí dokonalá lítost, nebo-li čeho nabýváme dokonalou lítostí.

M 582. Čeho nabýváme dokonalou lítostí?

Dokonalou lítostí nabýváme hned, také již před zpovědí, odpuštění hříchů; jsme však povinni, v nejbližší zpovědi z nich se vyznati.

Tomu, kdo vzbudil dokonalou lítost, odpouštějí se hříchy hned, v tom okamžiku, kdy ji vzbudil, tedy již před sv. zpovědí, ale musí při tom míti vůli — úmysl — předsevzetí, že se ze svých hříchů také vyzpovídá v nejbližší sv. zpovědi. Kdyby se potom stalo, že by se nemohl zpovídati — na př. zemřel by náhle a pod. —, jsou mu hříchy odpuštěny a bude spasen. Kdo by dokonalou lítost sice vzbudil, ale nemínil by se ze svých hříchů také zpovídati, nedosáhl by odpuštění hříchů svých, neboť jeho lítost by nebyla opravdu dokonalá. Dokonalá lítost musí býti spojena s úmyslem, co nejdříve ze hříchů se vyzpovídati. Víte totiž, že dokonalá lítost vychází z dokonalé lásky k Bohu, a toliko ten má dokonalou lítost, kdo hříchů svých lituje proto, že Boha, nejvyšší dobro, kterého pro Něho samého a nade všechno miluje, urazil. Ale jakým způsobem můžeme svou lásku k Bohu nejlépe dokázati? (Plněním jeho přikázání.) Kristus

Pán však přikázal, abychom, chceme-li dosáhnouti odpuštění hříchů, skroušeně se z nich zpovídali. Kdo by tedy zpovídati se nechtěl, ač by k tomu měl příležitost, anebo kdo by, nemaje ke zpovědi příležitosti, neměl aspoň vůli, že se vyzpovídá, jakmile bude moci, neměl by dokonalé lítosti a nedosáhl by tedy ani odpuštění hříchů. — Z další odpovědi poznáte, kdy jsme povinni . . . .

583. Kdy jsme povinni vzbuditi lítost dokonalou?

*Lítost dokonalou jsme **povinni** vzbuditi:*

1. v nebezpečství života, zvláště když na sobě máme hřích těžký a nemůžeme se zpovídati;

2. kdykoli máme přijmouti některou svátost živých, ale jsme ve stavu nemilosti a nemáme příležitosti se zpovídati.

Z této odpovědi tedy poznáváte, že hříšník musí vzbuzovati lítost dokonalou mnohdy i mimo svátost pokání = třeba nejde právě ke sv. zpovědi, a to — jak se zde praví — 1. v nebezpečství života.

Ad 1. — Říkáme, že někdo je v nebezpečství smrti nebø života, když jest v takových okolnostech, ve kterých se musí obávati smrti. Taková okolnost jest na př. těžká nemoc, povodeň, oheň, válka a p. V nebezpečství života nalézají se často plavci na moři, vojáci, zedníci a jiní řemeslníci. Kdo tedy v takovém nebezpečství života se nalézá, jest povinen vzbuditi dokonalou lítost. Kdyby člověk, v takovém nebezpečství života se nacházející, měl na duši těžký hřích a nemohl se již zpovídati a nevzbudil by ani dokonalé lítosti, nemůže býti spasen, zahyne-li v nebezpečství. Vidíte tedy, jak důležité jest . . . .; ba musíme to činiti, jest to naší povinností,

chceme-li býti spaseni, neboť jinak bychom se vydávali v nebezpečství, že zemřeme ve hříchu smrtelném; a kdo se dobrovolně do takového nebezpečství vydává, ten již smrtelně hřeší a obyčejně také skutečně ve hříchu umře.

Ad 2. — Které jsou svátosti živých? Proč se jmenují: svátosti ž i v ý c h? Čím by mohl býti odpuštěn člověku těžký hřích, kdyby měl přijati některou z těchto pěti svátostí živých a nemohl by se již zpovídati? Někdo by se byl na př. vyzpovídal a pak by chtěl přistoupiti ke stolu Páně, ale tu by sobě vzpoménul, že se z některého těžkého hříchu nezpovídal. Co by mu tedy bylo činiti? (Musil by ještě jednou se zpovídati.) Kdyby však již nemohl, kdyby na př. kněz již mu měl sv. hostii podati, tu by musil vzbuditi dokonalou lítost a umíniti si, že se brzy vyzpovídá. Anebo někdo by chtěl přijmouti svátost biřmování a nebyl by ve stavu milosti; co by musil činiti? (Zpovídati se.) Kdyby však již k tomu neměl příležitosti a věděl by, že, nepřijme-li tentokrát svátosti biřmování, napotom snad již k tomu příležitosti míti nebude, musil by též vzbuditi dokonalou lítost a úmysl, že se brzy vyzpovídá. Nevíme však nikdy s jistotou, nejsme-li v nebezpečství života. Člověk je ustavičně v takovém nebezpečství. Slýcháme, že někdo jda po ulici náhle sklesl, nebo že při nějakém zaměstnání nebo i zábavě byl raněn mrtvicí a náhle zemřel. Na každém místě a v každé době může smrt člověka překvapiti. Proto jest velmi užitečno, vzbuditi dokonalou lítost každého dne, ano i častěji za den; zvláště to máme činiti, než-li jdeme spat, protože nevíme, co se v noci může státi (oheň, povodeň atd.) Radno jest také, bychom, kdykoliv jsme se dopustili těžkého hříchu a nemůžeme

se hned zpovídati, vzbudili dokonalou lítost, neboť mnohdy bývá smrt tak nenadálá, že ani lítosti už vzbuditi nelze. (Na př. ve zlosti, rvačce a pod.)

To je také obsaženo v odpovědi další.

584. Kdy je velice radno, vzbuditi lítost dokonalou?

*Vzbuditi lítost dokonalou, je **velice radno**, když jsme se dopustili těžkého hříchů a nemůžeme se hned zpovídati; **velmi prospěšno** je, vzbuzovati ji každého dne večer, než jdeme spat.*

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 585. Kdy je lítost nedokonalá?

*Lítost je **nedokonalá**, když hříchů litujeme z nedokonalé lásky k Bohu, protože jsme jím totiž nebe ztratili a pekla jakož i jiných trestů zasloužili, nebo že hřích ve světle víry velice ošklivým se ukazuje.*

Co je důvodem k nedokonalé lítosti? Je to důvod dobrý? . . . . nadpřirozený? Postačí k odpuštění hříchů při svátosti pokání? Lítost nedokonalá jest tedy také lítost nadpřirozená; ale důvody a příčiny, z nichžto tu hříšník lituje hříchů svých, nemají ceny takové, jako při lítosti dokonalé. Při lítosti dokonalé jest důvodem nebo pohnutkou jedině láska k Bohu. A jaké důvody jsou při lítosti nedokonalé? Ošklivost hříchů, ztráta nebe a věčný trest v pekle. Kdo proto lituje hříchů, že hřích sám v sobě tak ohavný a ošklivý jest, anebo že hříchem ztrácí nebe a zasluhuje trestu pekelného, má lítost nedokonalou. Lítost tato nepochází tak z lásky k Bohu, nýbrž více z bázně spra-

vedlivého Boha, jenž hříchu bez trestu nenechává; ale on přece Pána Boha miluje, což je viděti z toho, že nechce přijíti do pekla, nýbrž k Pánu Bohu do nebe a pod. Za tuto nedokonalou lítost může sice hříšník dojíti odpuštění hříchů, jak jest obsaženo v další odpovědi, ale jenom tehdy, když se z nich vyzpovídá a má opravdovou vůli, se polepšiti a Pána Boha nadále neurážeti. Proto se má hříšník přičiniti, by vzbudil raději vždy lítost dokonalou, zvláště tehda, kdyby neměl příležitosti se vyzpovídati.

Lítost nedokonalou by vzbuzoval, kdo by říkal takto: (NB. Katecheta sestaví sám jasně a krátce!) Vidíte, že jsou zde všechny čtyři vlastnosti dobré lítosti, ale pohnutka, pro kterou hříchu lituje, jest jen nedokonalá, méně dobrá.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 586. Čeho nabýváme lítostí nedokonalou?

Lítostí nedokonalou nabýváme odpuštění hříchů, přijímáme-li zároveň svátost pokání.

Důležito jest, abyste věděly, kdy -- ve který okamžik při svátosti pokání se musí vzbuditi lítost nad hříchy. To je vyloženo v odpovědi další.

M 587. Kdy musíme při svátosti pokání vzbuditi lítost?

Při svátosti pokání musíme vzbuditi lítost před zpovědí neb alespoň před rozhřešením.

Odpuštění hříchů dostává hříšník rozhřešením od kněze obdržným, když totiž kněz řekne nad hříšníkem slova: „Rozhřešuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého.

Amen.“ A víte, že bez lítosti nemůže žádný hřích býti odpuštěn. Proto musí hříšník vzbuditi lítost jistě již před rozhřešením. Kdo by vzbudil lítost až po rozhřešení, tomu by nebyly hříchy odpuštěny, jeho zpověď by byla neplatná. Ale nikdy nesmíte nechat vzbuzení lítosti až na okamžik před rozhřešením, neboť by se snadno mohlo státi, že byste zapoměly lítost vzbuditi, nebo byste ji vzbudily špatně, poněvadž na to nemáte kdy a takového klidu jako jindy, a pak by ovšem vaše zpověď byla neplatná. Proto si pamatujte, že se má lítost vzbuditi již před sv. zpovědí hned po zpytování svědomí, když jste své hříchy poznaly, a pak, když už máte přikleknouti do zpovědnice, ještě jednou ji obnovíte.

Poznaly jste, kolik vlastností musí míti dobrá lítost. Jest však ještě něco, co musí býti s lítostí nezbytně spojeno, by to byla dobrá lítost. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 588. Co musí s lítostí nezbytně býti spojeno?

S lítostí musí nezbytně býti spojeno opravdové předsevzetí, protože bez předsevzetí skutečná lítost je nemožna.

Nezbytně znamená: kdyby s lítostí nebylo spojeno opravdové předsevzetí, pak by to nebyla pravá lítost, a hříchy by nemohly býti odpuštěny. Rmoutí-li se někdo pro nějaké neštěstí, jež sám svou vinou na sebe uvalil, jistě sobě umíní, že se bude míti na pozoru, by opět do takového neštěstí neupadl. Největším neštěstím je však hřích, a hřichem jsme vždy sami vinni. Litujeme-li tedy

hříchu opravdově, učiníme jistě předsevzetí, že nebudeme Pána Boha již hříchem urážeti.

Marnotratný syn litoval provinění svého; proniknut byv lítostí, řekl sám sobě: „Vstanu a půjdu k otci!“ Učinil tedy předsevzetí, že se navrátí a život svůj polepší. Podobným způsobem má i každý hříšník, chce-li dojítí odpuštění hříchů svých, učiniti opravdové předsevzetí.

Ale mimo opravdové předsevzetí musí s lítostí býti spojena také pevná důvěra = naděje v Boha, že nám nejen může, ale i chce naše hříchy odpuštiti, že to tedy docela jistě od Něho očekáváme. Není sice potřeba říkati to nebo mysliti si výslovně tak, jako na př. při vzbuzování lítosti, ale kdo by neměl v srdci naděje v odpuštění hříchů, hřešil by proti Duchu svatému, neboť by zoufal nad milosrdenstvím Božím; neměl by ani pravé lítosti, a proto odpuštění hříchů by nebylo možno.

V dalším odstavci se budeme učiti o opravdovém předsevzetí; přečti další nadpis, otázku a odpověď, J.!

C. O opravdovém předsevzetí.

M 589. Co jest opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život svůj polepšiti a nikdy už nehřešiti.

Praví se, že opravdové předsevzetí je upřímná vůle; předsevzetí musí tedy býti ve vůli člověka, člověk musí tedy chtíti život svůj polepšiti. Na př. hříšník, který vedl život hříšný, musí chtíti = míti vůli, se polepšiti, varovati se hříchu, jinak

býti živ. Kdyby někdo jen si přál býti hodným: „Já bych rád byl hodným jako ten a onen“, ale neměl by upřímné vůle se polepšiti, neměl by opravdového předsevzetí. Avšak tato vůle musí býti upřímná, t. j. nepostačí jen ústy říkati: „Já se chci polepšiti“, nýbrž musí k tomu býti odhodlán ve svém srdci, uvnitř. Předsevzetí vždy musí býti spojeno s lítostí a proto musí míti tytéž vlastnosti, jako pravá lítost: musí tedy předně býti vnitřní, t. j. musí vycházeti ze srdce; musí býti nade všecko, t. j. hříšník si musí umíniti, že by raději každé jiné zlo chtěl utrpěti, než-li P. Boha zase hříchem uraziti; musí býti obecné, t. j. hříšník musí míti vůli varovati se všech hříchů, žádného nevyjímaje: tedy netoliko těch, kterých se posud dopouštěl, nýbrž i všech jiných. Kdo by si umínil, že se bude jen jednoho nebo jen některých hříchů varovati a neučinil by předsevzetí, že se bude vystříhati alespoň všech těžkých hříchů, neměl by pravého předsevzetí. Předsevzetí musí býti konečně i nadpřirozené, t. j. hříšník si musí umíniti, že se bude hříchů varovati proto, by Pána Boha, nejvyšší dobro, neurazil nebo aby nebe neztratil a do pekla nebyl odsouzen. — V další odpovědi jest obsaženo všecko, co si musí umíniti, kdo činí opravdové předsevzetí.

M 590. Co sobě musí umíniti, kdo činí opravdové předsevzetí?

Kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě umíniti:

1. že se bude varovati alespoň všech těžkých hříchův a každé dobrovolné blízké příležitosti k nim;

2. že bude zlým náklonnostem a pokušením ke hříchu statečně odpírati a k zachování milosti potřebných prostředkův užívati;

3. že odpustí ze srdce svým nepřítelům a všem, kdož mu ublížili;

4. že cizí statek, seč bude, navrátí, a že napraví dané pohoršení i škodu, kterou bližnímu na jeho cti, na časných jeho statcích anebo jinak způsobil;

5. že bude bedlivě konati všecky povinnosti stavu svého.

Ad 1. — Jak jste již slyšely, musí býti předsevzetí obecné, t. j. musí se vztahovati alespoň na všechny těžké hříchy. Kdo však má opravdovou vůli se polepsiti, musí sobě také umíniti, že se bude varovati netoliko všech hříchů, nýbrž i každé dobrovolné blízké příležitosti ke hříchu. Co se rozumí příležitostí ke hříchu? Přečti na druhé straně otázku a odpověď 592., J.! Ale všech příležitostí se nemůžeme uvarovati; sv. apoštol Pavel praví, že bychom musili svět opustiti, kdybychom se chtěli vystříhati v š e c h příležitostí ke hříchu. Kdyby člověk chtěl, může se dopustiti hříchu na každém místě, i ve chrámu Páně a v jakýchkoliv okolnostech a přece musí na ta místa choditi, musí s jistými osobami mluvíti a pod. Nejsou nám ani všecky osoby, místa, společnosti a pod. stejně nebezpečny; s rodiči zajisté nemluví nikdo škaredých řečí, ale se spolužákem již dříve; v kostele tak snadno člověk nezhřeší, ale na některém místě velmi snadno. Proto se praví v katechismu, že se musíme varovati každé blízké příležitosti ke hříchu, t. j. takové, ve které se člověk nachází ve velikém nebezpečení, že se dopustí toho neb onoho hříchu, zvláště když k němu jest již nakloněn. Někdy se octne

člověk v takové blízké příležitosti proti své vůli, nemůže za to, nedělá toho dobrovolně; na př. musí seděti ve škole vedle žáka, který je zlý, zkažený, pořád šeptá, škaredé řeči mluví; nebo v kostele musí klečeti vedle chlapce, který rád šeptá atd.; za to nemá hřichu, když u takového chlapce sedí nebo klečí. Ale když některý žák na př. rád v kostele šeptá a přiklekne pak dobrovolně (= nemusil by k němu přikleknouti) k jinému žáku, který také rád šeptá, pak se dobrovolně vydal v nebezpečství, že s ním bude šeptati a P. Boha urážeti = vydává se dobrovolně do blízké příležitosti ke hřichu. Anebo ví-li někdo, že v jisté společnosti obyčejně nemravné nebo utrhačné, pomluvačné řeči se mluví, a že také sám takové řeči mluví nebo poslouchá a přece takové společnosti se nevaruje, pak se vydává dobrovolně do blízké příležitosti ke hřichu. (Opilec, karbaník a pod.) Kdo tedy má opravdovou vůli se polepšiti, musí sobě také umíniti, že se bude varovati každé dobrovolné blízké příležitosti ke hřichu; kdo se jí nevaruje, ukazuje, že nemá upřímné vůle se polepšiti; na takovém hříšníku se vyplní slova písma sv.: „Kdo miluje nebezpečí (ke hřichu), zahyne v něm“ (Sir. XIII.), t. j. skutečně zhřeší.

Ad 2. — Když byl člověku odpuštěn hřich dědičný, přece v něm zůstává zlá žádost, t. j. žádost po něčem zlém, hříšném. Když člověk této žádosti povolí, nabývá tato žádost síly a čím častěji jí povoluje, čím častěji se jistého hřichu dopouští, tím silnější je pak jeho žádost po hřichu; říkáme, že je pak k tomu onomu hřichu nakloněn = má náklonnost k tomu onomu hřichu. (Na př. opilec, zloděj, karbaník, a pod.) Také ten, kdo v některém pokušení pokleal

a skutečně zhřešil, jest pak po druhé proti témuž pokušení slabší, již mu tak snadno neodolá. Kdo tedy činí opravdové předsevzetí, že se polepší, musí sobě také umíniti, že bude svým hříšným náklonnostem, do kterých svými hříchy upadl, a těm pokušením, proti kterým se stal tak slabým, nyní statečně odpírati, že jim již nepovolí. Ale není to tak snadno, by člověk skutečně své hříšné náklonnosti a hříšná pokušení přemohl a milost Boží si zachoval; proto musí užívati všeho, co mu k tomu pomáhá; to se jmenuje prostředky k zachování milosti. Takové prostředky, kterých zvláště máme užívati . . . , jsou na př. dobrá modlitba, rozjímání o smrti, soudu, pekle, nebi, pamatování na to, že Bůh je všudy přítomen, že všecko vidí, že všecko ví, že každé chvíle můžeme umřítí, časté přijímání svatých svátostí, pilné poslouchání kázání a vůbec každý dobrý skutek. Toto všechno si musí umíniti, kdo činí opravdové předsevzetí.

Ad 3. — Kdo by nechtěl upřímně, ze srdce (nýbrž jen ústy) odpustiti . . . , ten ukazuje, že nemá pravé lítosti nad svými hříchy. Proto nás učil Kristus Pán modliti se: „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům!“ (NB. Připomene se podobenství o nemilosrdném služebníku.)

Ad 4. — Kdo sobě nespravedlivým způsobem přivlastnil, co mu nepatří, má cizí statek. Cizí statek má tedy, kdo ho nabyl na př. krádeží, nebo když něco našel a nevrátil toho nebo když zadržel mzdu dělníkům atd., jak jste se učily v 7. přikázání Božím.

Kdo tedy činí opravdové předsevzetí, že se polepší, musí sobě také umíniti, že cizí statek, pokud bude moci, navrátí; neboť jestliže se věc odcizená

podle možnosti nenavráť, nemůž e ani hřích = krádež, podvod atd. býti odpuštěn. — Dále musí sobě také umíniti, že napraví pohoršení, které svým hříchem způsobil. Kdo dává bližnímu pohoršení? (Kdo mu vlastní vinou, slovem nebo skutkem zavdává příležitost ke hřichu nebo jej snad i úmyslně ke hřichu svádí.) Kdo dává bližnímu pohoršení, škodí bližnímu na duši, neboť jeho duši jakoby zabíjí a proto musí sobě umíniti, že pohoršení napraví. To může napraviti dobrým příkladem, napomínáním toho, komu dal pohoršení, modlitbou za něho a pod. Ale pohoršení nelze tak snadno úplně napraviti; proto je třeba, by, kdo pohoršení dal, alespoň podle možnosti = seč jest, hleděl je napraviti. — Kdo má upřímnou vůli se polepšiti, musí sobě také umíniti, že napraví škodu, kterou bližnímu na cti, na jeho majetku nebo jiným způsobem učinil. Bližnímu se škodí na cti nejčastěji pomluvou a na cti utrháním; na statku se mu škodí krádeží, podvodem a jiným způsobem, na př. poraněním, ožebračením a pod., jak jste se učily v 7. přík. Božím.

Ad 5. — Již dříve jste slyšely, že každý člověk má ve svém stavu a povolání jisté povinnosti. Kdo jich bedlivě neplní, hřeší a, oddává-li se při tom také zahálce, vydává se při tom v nebezpečenství hřichu, poněvadž zahálka je počátkem hřichu. Proto, kdo činí opravdové předsevzetí, musí sobě umíniti . . . . Kdo činí opravdové předsevzetí, nemá dlouho odkládati, by vyplnil, co si umínil, nýbrž jako marnotratný syn vstal a šel ihned k otci, tak má i on rychle napraviti, co zavínil. Ale protože jsme slabí, máme Ducha sv. také vzývati, by naši vůli posilnil, abychom učiněné předsevzetí věrně vyplnili.

Když tedy nyní víte všechno o předsevzetí, povím vám, kterými asi slovy byste mohly dobré předsevzetí učiniti: „Pane Bože, můj Otče a Soudce! Činil jsem sice často pravé předsevzetí, že se polepším, ale přece jsem ho zase nezachoval a znova jsem Tebe urazil. Ale já doufám pevně, že mi dáš potřebnou milost, abych aspoň tentokráte své dobré předsevzetí, které nyní znova činím, zachoval. Já si pevně a upřímně nyní umiňuji, že se budu ode dneška varovati každého hříchu, zvláště každého těžkého hříchu a každé dobrovolné blízké příležitosti k němu, neboť vím, že jsem hříchy svými Tebe urazil, nebo ztratil a pekla zasloužil. Ale zvláště si umiňuji, že se budu varovati hříchu . . . , kterého jsem se nejčastěji dopouštěl. Pane Bože, buď mně k tomu nápomocen svou milostí pro zásluhu Ježíše Krista. Amen.“

Vzpomeňte si, co platí o lítosti, když se zpovídáme toliko ze hříchů všedních! Pověz, co platí o lítosti . . . ? Podobně je to také s předsevzetím, když někdo má jen všední hříchy, jak poznáte z odpovědi další.

591. Jaké musí učiniti předsevzetí, kdo se jenom ze hříchů všedních zpovídá?

Kdo se jenom ze hříchů všedních zpovídá, musí učiniti předsevzetí, že se alespoň jednoho z nich už nedopustí neb alespoň vynasnaží, by počet jich umenšil.

Co tedy musí činiti . . . ? A kdyby někdo chtěl jíti ke sv. zpovědi a sv. přijímání, by na př. získal plnomocné odpustky a neměl by žádného ani všedního hříchu, tu jmenuje některý hřích z dřívějších zpovědí a nad tím hřichem vzbudí lítost a předsevzetí, že se tohoto hříchu, ani žádného jiného hříchu

nedopustí a se přičiní, by měl budoucně hříchů co nejméně.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 592. Co rozumíme blízkou příležitostí ke hřichu?

Blízkou příležitostí ke hřichu rozumíme osobu, společnost, místo a vůbec všecko, čím upadáme do velikého nebezpečství zhřešiti,

To je vám již známo.

Když marnotratný syn se vrátil ke svému otci, padl na kolena a pravil: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou . . .“ Tak musí činiti i hříšník, chce-li, aby mu jeho hřichy byly odpuštěny; musí se z nich zpovídati. Kdyby hříšník sebe bedlivěji svědomí své zpytoval, kdyby vzbudil sebe lepší lítost a předsevzetí, přece se musí ještě zpovídati, chce-li dosáhnouti odpuštění hříchů; tak to žádá Pán Bůh. Zpověď je tedy čtvrtá částka, které je třeba ke svátosti pokání. Budeme se o ní učiti v dalším odstavci.

Přečti další nadpis, otázku a odpověď 593., J.!

D. O zpovědi.

M 593. Co je zpověď?

Zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů knězi ke zpovídání zplnomocněnému, bychom od něho rozhrěšení dostali.

Zpověď je tedy v y z n á n í. Hříšník musí se z e h ř í c h ů s v ý c h vyznati, musí své spáchané

•

hříchy na sebe žalovati, t. j. musí říci, které hříchy spáchal. Ale každé vyznání, kterým hříšník své spáchané hříchy na sebe žaluje, není ještě zpovědí; vyznání takové jest jen tehdaž zpovědí, žaluje-li hříšník na sebe = vyzná-li se ze hříchů spáchaných knězi ke zpovídání zplnomocněnému. Kdyby tedy hříšník ze hříchů svých se vyznal někomu jinému, na př. otci, matce, soudci atd., takové vyznání by nebylo zpovědí. Vyznání musí se státi knězi zřízenému, t. j. od biskupa ustanovenému k tomu, aby kajícím hříšníkům hříchy odpouštěl, by jim svátost pokání uděloval.

Ale v katechismu se praví, že hříšník se vyznává knězi, aby od něho dosáhl rozhřešení, t. j. odpuštění hříchů. Kdyby na př. dítě ve škole se vyznalo svému p. katechetovi, že něco zlého učinilo, nebo kdyby někdo své hříchy některému knězi vyjevil, hledaje u něho útěchy a rady, to by nebyla zpověď. Jen tehdy se hříšník zpovídá, vyzná-li se ze hříchů spáchaných knězi za účelem, by od něho dostal rozhřešení; jen takové vyznání jest zpovědí.

Chce-li však hříšník při sv. zpovědi dosáhnouti rozhřešení = odpuštění hříchů, musí se zpovídati zkroušeně; zpověď je zkroušené vyznání.

Hříšník se musí zpovídati ze svých spáchaných hříchů, ze hříchů tedy, kterých se sám dopustil; proto nemá se zpovídati z toho, čeho neučinil (na př. „neukradl jsem“ atd.), ani z toho, co snad dobrého učinil (na př. „dával jsem almužnu“ atd.); to není hřích.

Ale proč má hříšník právě knězi ze hříchů se vyznávati? Protože toliko biskupové a kněží mají moc hříchy odpouštěti, jak jste již slyšely. Kristus P. dal

tuto moc toliko apoštolům a jejich nástupcům. (Kdy? Kterými slovy?) Co jest zpověď?

Zpověď jest k dosažení odpuštění hříchů potřebna a jest ustanovena od Krista Pána. Pokud Kristus Pán viditelně mezi lidmi obcova, odpouštěl sám hřichy. Jemu se hříšníci nezpovídali, protože On věděl, jakých hříchů se kdo dopustil. Po svém zmrtvýchvstání dal pak Kristus P. moc hřichy odpouštěti svým apoštolům, když k nim pravil: „Komu odpustíte hřichy...“ Apoštolové tedy měli hřichy buďto odpouštěti nebo je zadržovati; ale apoštolové nebyli vševědoucí. Aby tedy mohli rozsouditi, mají-li hřichy odpustiti nebo zadržeti, musili se jim hříšníci zpovídati. A podobně musili také později nástupcům sv. apoštolů — biskupům a kněžím — se zpovídati. Kristus Pán dal apoštolům a jejich nástupcům moc, hřichy odpouštěti; ale tím uložil také hříšníkům povinnost, aby ze hříchů svých se vyznávali. Z té příčiny zpovídali se věřící již za časů sv. apoštolů, jak je zaznamenáno v knize sk. apošt. XIX. 18.: „Mnozí pak věřící přicházeli, vyznávajíce a vypravujíce skutky své“ (to jest hříšné skutky své = hřichy).

Zpověď je také velice prospěšna lidem. Udělalo-li hodné dítě něco zlého, nemá pokoje, dokud z provinění svého rodičům se nevyzná; podobně nemá ani hříšník pokoje, dokud se z toho, co mu svědomí obtěžuje, nevyzná, dokud nedosáhne rozhřešení.

Zpověď jest také spásitelným lékem proti hřichu. Obyčejnou příčinou hřichu bývá pýcha. Pyšný se nerad podrobuje zákonu, přestupuje ho a tím se dopouští hřichu. Při zpovědi se však musí člověk pokořiti, a tím bývá pýcha potlačována.

Zpovědi nabývá také člověk poznání sebe samého, kteréhožto poznání jest každému na nejvyšš třeba; má-li se člověk úplně zpovídati, musí bedlivě zpytovatí svědomí a hleděti, by vnitřní svůj stav náležitě poznal. A když zpovědník ve zpovědnici pozná jeho vnitřní stav, může mu pak dáti náležité poučení a naznačiti prostředky, kterých má užívati ku prospěchu duše. Mnozí byli právě sv. zpovědi pohnuti, by s nepřáteli svými se smířili, cizí statek navrátili atd.

Avšak největší užitek, jehož nám zpověď poskytuje, záleží v tom, že člověk náležitou zpovědi dochází odpuštění hříchů.

Ale jak musí býti zpověď spořádána, by v ní člověk došel odpuštění hříchů, jest obsaženo v odpovědi další.

M 594. Jaká musí býti zpověď?

Zpověď musí býti:

1. úplná,
2. upřímná

Pamatujte si, že svátost pokání je duchovní soud. Jako soudce světský soudí a odsuzuje nebo osvobozuje toho, kdo je u něho obžalován pro nějaký zločin, tak kněz soudí hříšníka. Kněz je soudce duchovní; hříšník je žalobník, který sám na sebe žaluje; jeho hříchy jsou zločin, který na sebe žaluje. Vidíte, že není jedno, udělal-li někdo jeden hřích nebo deset hříchů, není jedno, kradl-li někdo z bídy nebo ze zvyku nebo ze špatnosti, by mohl hýřiti a pod. Proto kněz musí to dobře všecko věděti, by poznal, má-li dáti hříšníkovi roz-
hřešení čili nic, má-li mu dáti velké nebo malé

pokání za jeho hříchy. Kněz je při svátosti pokání také duchovním = nebeským lékařem, který má léčiti zraněnou nebo vzkřísiti mrtvou duši. Proto musí úplně znáti rány na duši hříšníka, by věděl, které léky má jemu předepsati, t. j. jaké napomenutí, poučení, pokání jemu má dáti. Z toho tedy poznáváte, že, má-li býti hříšníkovu zpověď k užitku, musí býti úplná a upřímná. Kdy je zpověď úplná, je vyloženo v odpovědi další.

M 595. Kdy jest zpověď úplná?

Zpověď jest úplná, když se zpovídáme alespoň ze všech hříchů těžkých, které jsme poznali, i z jejich počtu a těch okolností, ze kterých jsme povinni se zpovídati.

Ze kterých hříchů tedy aspoň . . . ? To jest . . . , ze kterých se buď vůbec ještě nevyzpovídal nebo ze kterých se sice zpovídal, ale neplatně, poněvadž na př. některý těžký hřích ve zpovědi úmyslně zamlčel nebo byl při zpytování svědomí tak nedbalý, že některý těžký hřích vlastní vinou zapomněl, takže potom jeho zpověď byla neplatná, a žádný hřích, ani ty, ze kterých se zpovídal, nebyl mu odpuštěn. Co ještě musí udati = říci u těžkých hříchů? (Počet a okolnosti . . .) To jste již slyšely, když jsme se učili o zpytování svědomí (ot. 563 a 564.), ale v další odpovědi to máte ještě jednou výslovně uvedeno, poněvadž je to velice důležité.

596. Ze kterých okolností jsme povinni se zpovídati?

Povinni jsme se zpovídati alespoň z těch okolností, které:

1. *druh hříchů proměňuj;*
2. *hříchů jinak všední v těžký mění*

(NB. Opakuje se dle otázky 563.)

Kterými jenom hříchů se ztrácí milost posvěcující? Kterak jenom mohou býti těžké hříchů (řádným způsobem) odpuštěny? Všedními hříchů se neztrácí milost posvěcující, a proto všední hříchů mohou také jinak = jiným způsobem býti odpuštěny než skrze svátost pokání, takže nejsme pravě povinni z nich se zpovídati, ale přece je to velice užitečno a radí se nám to, jak se praví v odpovědi další.

597. Jsme-li povinni také ze všedních hříchů se zpovídati?

*Nejsme povinni ze všedních hříchů se zpovídati, ale jest to velice **radno** a **užitečno**.*

Zpověď má býti úplná; jest však úplná, jak jste slyšely, když se aspoň ze všech těžkých hříchů zpovídáme. Ze všedních hříchů nejsme povinni se zpovídati, neboť všední hříchů nás nezabavují posvěcující milosti Boží a mohou i jiným způsobem býti odpuštěny, na př. přijímáme-li hodně velebnou svátost oltářní, obcujeme-li se srdcem zkroušeným a zbožným mši sv., kropíme-li se zbožně svćenou vodou, pronášíme-li v Otčenáši zkroušeně slova: „Odpusť nám naše viny“ nebo konáme-li nějaké pobožnosti a kající skutky atd.

Ačkoliv však nejsme povinni ze všedních hříchů se zpovídati, jest to velmi užitečno a radno, bychom se z nich zpovídali, poněvadž ve sv. zpovědi se nám tyto hříchů jistěji odpouštějí, a mimo to také dosahujeme rozličných milostí, a zpovídáme-li se

toliko ze všedních hříchů, dosahujeme také rozmnožení posvěcující milosti. Také nebývá vždy tak snadno rozeznati, zda-li ten neb onen hřích je těžký nebo všední. Rozeznávání těžkých hříchů od všedních znesnadňují nám také ještě zlé náklonnosti; je-li kdo k nějakému hřichu nakloněn a nechce-li se ho odříci, bude vždy hřích ten toliko za všední pokládati a tak sama sebe klamati. — Zpovídá-li se hříšník i ze všedních hříchů, může také zpovědník stav jeho duše lépe poznati a pak potřebných prostředků k duchovnímu prospěchu jeho užiti. Kdo se zpovídá i ze všedních hříchů, mívá se pak více na pozoru a varuje se jich bedlivěji; kdo však sobě všedních hříchů nevšímá, padá pak snadno i do těžkých.

Jaká má býti zpověď 2.? Kdy je zpověď upřímná, vykládá se v odpovědi další.

M 598. Kdy jest zpověď upřímná?

Zpověď jest upřímná, když na sebe žalujeme právě tak, jak se před Bohem vinnými poznáváme, aniž co zamlčujeme neb omlouváme.

Nesmí tedy hříšník při zpovědi něco zamlčeti, na př. některý hřích, ani počet hříchů těžkých neb okolnosti, které jeho hřích zvětšují nebo snad i hřích všední v těžký mění. Nesmí svých hříchův omlouvati a dávati jiným vinu, že se jich dopustil, nesmí vypravovati ve zpovědi bez potřeby, co zlého ví o jiných lidech; nesmí nikdy jmenovati jméno toho, s kým hřešil; nesmí se přetvařovati, t. j. dělati se lepším, než skutečně jest; ale nesmí také na sebe žalovati, čeho snad ani neudělal, aby tím vzbudil útrpnost u zpovědníka nad svou

slabostí, a by ho zpovědník tak přísně nenapomínal a neuložil mu velikého pokání; to by byla také přetvářka a neupřímnost. Zkrátka: hříšník musí na sebe tak žalovati, tak mluvit a takových slov užívat, by zpovědník věděl docela určitě, kterých a jakých hříchů se dopustil. Abyste věděly, kterak se má mluvit při zpovědi, nebo-li: jakých slov se užívá, když hříšník na sebe žaluje své hříchy, přečteme si další otázku a odpověď.

599. Kterak se máme ve zpovědi vyjadřovati?

Ve zpovědi se máme vyjadřovati:

1. *počestnými slovy;*

2. *zřetelně a tak hlasitě, by nás slyšel sice zpovědník, ale neslyšeli okolostojící.*

Ad 1. — To jest: nemá užívat necudných, oplzlých a podobných slov, kde toho není třeba. Kdyby na př. někdo se zpovídal, že dával potupná jména, že mluvil necudné řeči a pod., tu není třeba, by všechna ta potupná jména a ty nestydaté řeči při zpovědi opakoval, jmenoval, nýbrž řekne zkrátka: „Já jsem mluvil oplzlé řeči, dával jsem potupná jména“. Kdyby se zpovědník tázal na něco nebo kdyby nerozuměl něčemu a chtěl by, by mu to hříšník vysvětlil, ovšem potom by musil hříšník jmenovati ten který hřích tak, jak se jmenuje, nebo jak mu lidé říkají, nebo by řekl, kterak ten onen hřích udělal. Můžete také požádati zpovědníka, by vám řekl, kterak to máte říci, když se chcete z některého škaredého a podobného hříchu zpovídati a nevíte, kterak byste to řekly.

Ad 2. — . . . zřetelně, t. j. hříšník má užívat takových slov, aby zpovědník mohl

porozuměti, co vlastně chce říci, z jakých hříchů se vyznává. Nezpovídal by se zřetelně, kdo by užíval takových slov (výrazů), která zpovědníkovi nejsou známa. — Ku zřetelnosti zpovědi žádá se také, by hříšník každý hřích jmenoval jeho jménem a ne zkrátka řekl: „Hřešil jsem proti l. přikázání Božímu“ a pod.; dále, by hříchy v jistém pořádku jmenoval, aby na př. napřed jmenoval hříchy, jichžto se dopustil proti desateru Božích přikázání, pak hříchy proti pateru přikázání církevních, pak hlavní, cizí atd. Šetřeli-li takového pořádku, nezapomene jistě tak snadno na nějaký hřích těžký.

Kdo se zpovídá, má mluvit tak, aby ho slyšel jen zpovědník. Někdy však je potřeba, by mluvil hlasitěji, na př., když hrají varhany, když se zpívá, když zpovědník nedoslýchá. Kdyby se pak stalo, že by někdo přece zaslechl, z čeho se někdo zpovídal, nesmí nikdy o tom s jinými mluvit; tak také, kdyby našel napsané hříchy a věděl by, čím jsou. Má sobě pomyslit: „Mně by bylo také nemilo, kdyby někdo jiný vypravoval, z čeho jsem se zpovídal; čeho tedy sám nechci, nebudu jiným činiti“. Kdyby o tom přece vykládal, hřešil by, jak také poznáte z odpovědi další.

M 600. K čemu jsme zavázáni, když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechlí?

Když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechlí, jsme zavázáni k nejprůtšnějši mlčelivosti.

Stává se velmi často, že někdo se stydí ve sv. zpovědi říci některý škaredý nebo těžký hřích, nebo se bojí zpovídati se známému knězi ze svých

velkých hříchů, by si snad o něm ten kněz zle nemyslel nebo se snad na něho nehněval, a proto raději toho onoho hřichu ani neřekne a zapomíná, že taková zpověď je pak úplně neplatná. Aby vám nikdy nenapadlo, ve sv. zpovědi z takového studu nebo bázně některý těžký hřích zamlčeti, je v další odpovědi vyloženo.

* 601. Co má uvážiti, kdo by se styděl, upřímně se zpovídati?

Kdo by se styděl, upřímně se zpovídati, má uvážiti:

- 1. že se nestyděl hřešiti před Bohem, jenž všecko vidí;*
- 2. že jest lépe, hříchů své zpovědníku tajně vyznati, než ve hřichu nepokojně žíti, nešťastně umříti a při posledním soudu proto před celým světem zahanbenu býti;*
- 3. že zpovědník je pod těžkým hříchem a pod velmi přísnými časnými i věčnými tresty k mlčelivosti zavázán.*

Ad 1. — Hříšník má si tedy pomysleti: „Hle! Nestyděl jsem se před P. Bohem hřešiti, ačkoli vím, že Pán Bůh mne vždy a všude vidí, že Mu nic není neznámo; proč bych se tedy nyní styděl ze hříchů svých se vyznati? Víím, že Pán Bůh je nejvyšší spravedlivý, že zlé tresce a že také jistě mne by trestal, kdybych nějaký hřích úmyslně zamlčel a tak svátost pokání zneuctil! Když jsem se tedy nebál a nestyděl hřešiti před P. Bohem, proč bych se nyní bál a styděl před zpovědníkem se zpovídati? Před P. Bohem jsem se nestyděl hřešiti a před člověkem bych se styděl ze hříchů se vyznati?“

Abychom lichý stud překonali, máme sobě také připomínati, kterak mnozí kajcníci a kajcnice veřejně ze hříchů svých se vyznali; na př. Maří Magdalena, sv. Augustin; ano, světec tento netoliko zpovědníku se

vyznal, nýbrž zaznamenal také ve zvláštní knize netoliko hříšné skutky, jichžto se dopustil před svým obrácením, nýbrž i nejtajnější své myšlenky a žádosti, by tím sama sebe zahanbil a jiným byl výstrahou.

(Styděti a báti se má člověk tehdáž, když něco hříšného činí, myslí, mluví nebo žádá; ale když se již hříchu dopustil, nemá příčiny, báti nebo styděti se z něho se vyznati. Sv. Jan Zlatoústý praví, že ďábel hříšníkovi před hříchem stud a bázeň odnímá, by se nestyděl a nebál hříchy páchat, ale když pak hříšník se chce zpovídati, že mu stud a bázeň opět navrací, by se styděl a bál ze hříchů se vyznati. Jedná tedy právě tak, jako kdyby někdo vojínovi odňal zbraň v okamžiku, kdy má bojovati, a pak mu ji zase do rukou dal, kdyby se jí chtěl o život připraviti.)

Ad 2. — Kdo chce odpuštění hříchů dojíti, nemusí z nich veřejně se vyznávati; toliko jest potřeba, by se z nich vyznal zpovědníkovi tajně. Kdo ani toho učiniti nechce, nemá nikdy pokoje, svědomí ho neustále trápí a hryze, stále mu jeho hříchy vyčítá. Zamlčený hřích je jako jed, který by měl člověk v žaludku: nevyvrhne-li ho, musí jistě umříti. Mnohem lépe jest tedy ze hříchů svých tajně zpovědníkovi se vyznati, než-li v ustavičném nepokoji žíti, hrozné trápení zlého svědomí snášeti a pak nešťastně umříti, neboť takový člověk má hroznou úzkost, když umírá a vzpomene si na věčnost. Lépe zajisté jest ze hříchů se vyznati, než-li takto nešťastně umříti. A co čeká po smrti hříšníka, který zamlčel těžký hřích? Mnohý se stydí, vyznati se tajně zpovědníkovi a neřomýšlí, že nevyzpovídá-li se zde tajně, bude při posledním soudu před celým světem zahanben, jak jste se učily v 7. čl. víry. (Ot. 157.) Lépe tedy jest . . . , než-li

při posledním soudu. . . . Hřích musí býti jedenkrát vyjeven buďto zde ve zpovědi nebo při posledním soudu, kde však již hřích nemůže býti odpuštěn, nýbrž hříšník bude za něj na věky zavržen.

Ad 3. — Některý hříšník se bojí, že by mohl zpovědník vyzraditi, z čeho se mu vyzpovídal. Ale k takové bázni nemá příčiny. Zpovědník jest pod nejtěžšími časnými i věčnými tresty k mlčelivosti zavázán. Kdyby něco vyzradil z toho, čeho se dověděl ve zpovědi, byl by již zde na světě od vrchnosti duchovní přísně za to potrestán, a poněvadž se tím dopustil hříchu, musil by se i věčných trestů obávati. A také se ještě nestalo, že by byl zpovědník něco ze zpovědi prozradil; mnozí zpovědníci se podrobili raději trestům, ano podstoupili raději i smrt, než aby byli něco ze zpovědi vyzradili. Sv. Jan Nepomucký na př. raději se dal mučiti a do Vltavy hoditi, než aby byl vyzradil něco z toho, z čeho se mu královna Žofie zpovídala. A tak musí každý jiný zpovědník hotov býti, raději trestům, ano i smrti se podrobiti, než by něco ze zpovědi vyzradil. Kdyby také někdo zpovědníku se vyznal, že právě jemu něco odcizil nebo nějak ukřivdil, ani tenkrát nesměl by toho zpovědník nikterak prozraditi. Není tedy třeba, by se kdo bál, zpovědníkovi se vyznati. — Kdo všechno to, co jsem vám pověděl, častěji uvažuje, překoná jistě stud a bude se vždy úplně ze hříchů svých vyznávati.

Slyšely jste, že zpověď musí býti 1. úplná, 2. upřímná. Kdy je zpověď úplná? . . . upřímná? Někdy se stává, že hříšník některý hřích úmyslně ve zpovědi zamlčí; ví, že se ho dopustil, ale přece se z něho nezpovídá; umínil si že ho zamlčí. Příčinou toho bývá bázeň; mnohý se bojí, aby nebyl snad

prozrazen, nebo se bojí, že by se s ním zpovědník přísně vadil a pod. Jiná příčina bývá lichý stud; mnohý se stydí z některého hříchu se vyznati, ale takový stud není tu na pravém místě. Hříšník má se tehdy stydět, když něco zlého páše; takový stud je pravý. Ale kdo se stydí, kde by se stydět neměl, má lichý, nepravý stud. Takový lichý stud by na př. byl, kdyby se styděl někdo veřejně se modlit, kříž dělati, nějakou práci konati atd. Lichý stud jest také, jestliže někdo se stydí, vyznati se ze hříchů ve zpovědi. Stydět se má ovšem, když hřích páchá, ale když ho spáchal, nemá příčiny se stydět, z něho se vyznati; vždyť zkroušeným vyznáním dává na jevo, že se chce polepsiti.

Konečně jest ještě jedna příčina, že mnohý hříšník zamlčuje ve zpovědi nějaký hřích. Jest to přílišná nedbalost; na př., když svědomí svého buď ani nezpytoval, nebo jen povrchně a rychle, nebo Ducha sv. nevzýval o milost před zpytováním svědomí a pod.

Kdyby hříšník ve zpovědi některý těžký hřích zamlčel z některé z těchto tří příčin, pak by jeho zpověď byla 1. neúplná, 2. neupřímná, avšak byla by i neplatná, t. j. žádný hřích, ani ty, ze kterých se zpovídal, nebyl by mu odpuštěn, a on by měl ještě nový těžký hřích = svatokrádež, protože si chce nepravým způsobem, jakoby násilím, jako zloděj krádeží, vymoci rozhřešení.

To je také obsaženo v odpovědi další.

M 602. Zpovídá-li se platně, kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídá?

Kdo vlastní vinou, na příklad: z bázně, z lichého studu nebo proto, že svědomí své příliš nedbale zpytoval,

z některého těžkého hříchu se nezpovídá, zpovídá se neplatně a dopouští se nového těžkého hříchu.

Má hříšník příčinu, aby se bál . . . ? . . . aby se styděl . . . ? To jste právě slyšely v odpovědi předešlé. Z odpovědi další poznáte, co musí činiti hříšník, který svou vlastní vinou, tedy dobrovolně a úmyslně = naschvál některý těžký hřích zamlčel, chce-li to zase napravit.

M 603. Co musí činiti, kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal?

Kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí:

- 1. ze zamlčeného hříchu se zpovídati;*
- 2. udati, v kolika zpovědích hřích ten zamlčel;*
- 3. všechny tyto zpovědi, když se v nich vyznával i z jiných těžkých hříchů, zevrubně opakovati;*
- 4. zpovídati se, kolikrát ve stavu tom přijal nejvyšší svátost oltářní, a stalo-li se to i v čas velikonoční.*
- 5. udati, přijal-li ve stavu tomto i jiné svátosti.*

Ad 1. — Nepomohlo mu tedy nic, že hřích zamlčel; musí ho říci nyní; lépe by byl učinil, kdyby ho byl řekl hned tenkrát, neboť by nebyl musil činiti všeho toho, co se v této odpovědi vypočítává.

Ad 2. — Nestačí tedy toliko říci, že ten neb onen hřích zamlčel, ale musí oznámiti, v kolika zpovědích jej zamlčel, kolikrát se zpovídal od té doby, co ten onen hřích zamlčel. Kdyby toho neučinil, nebyla by jeho zpověď úplná, poněvadž by neudal počtu těžkých hříchů.

Ad 3. — A proč musí tyto z p o v ě d i o p a k o v a t i? Protože mu v nich žádný hřích nebyl odpuštěn, ano pokaždé se dopustil ještě nového hřichu. Avšak toliko tehdy musí své dřívější zpovědi úplně opakovati, jestliže se v nich také z jiných těžkých hříchů zpovídal. Kdyby od poslední neplatné zpovědi své nebyl se dopustil těžkých hříchů, nemusil by vykonaných zpovědí opakovati; stačilo by toliko říci, kolikrát se zpovídal od té doby, co těžký hřích zamlčel.

Lehké hřichy, jak víte, není hříšník právě povinen se zpovídati; ale ovšem dobře by udělal, a bylo by mu to velmi užitečno a radno, by je také opakoval. (NB. Na znázornění nezbytné nutnosti, opakovati všecky dřívější zpovědi, jest dobře, užiti jednoduchého příkladu početního, ve kterém se učiní úmyslně chyba a pak, když se přišlo k nesprávnému výsledku, hledá se postupně nazpět chyba, až se najde, opraví se a počítá se znova, až se dosáhne správného výsledku. Tak jest to i s opakováním zpovědí . . .)

Ad 4. — Proč pak se musí také zpovídati, zdali v tom stavu, totiž nemilosti = těžkého hřichu, přijal také svátost oltářní? Protože kdo nehodně tělo Páně přijímá, dopouští se těžkého hřichu, svatokrádeže. Proč musí udati také okolnost času a říci, byl-li v tom stavu také v čas velikonoční u sv. přijímání? Protože tato okolnost jednak hřích jeho zvětšuje, ale má také za následek, že nevyplnil 4. přík. církevního, které poroučí, bychom v čas velikonoční velebnou svátost oltářní hodně, nikoliv tedy svatokrádežně, přijali.

Tímto způsobem by tedy sice mohl hříšník zase napravit svou velikou chybu, ale bývá to obyčejně

velmi těžko; neboť když se bál a styděl z jednoho hříchu se vyzpovídati, pak zajisté tím více se bude báti a stydět z tolika hrozných hříchů se zpovídati; a tak se stává, že takový hříšník mnohdy po celá léta hřích zamlčuje a odkládá s ním až na smrtelné lůžko; ale tu bývá zase sklíčen bolestmi a strachem před smrtí; i paměť ho již opouští, takže snadno takový člověk umírá zoufale a nešťastně a je zavržen, jestliže Bůh mu nepřeje zvláštních milostí, by se aspoň na smrtelném lůžku dobře vyzpovídal. — Toto všecko, co jest obsaženo v této odpovědi, platí tedy jen o těch, kteří úmyslně . . . některý těžký hřích při zpovědi zamlčeli. Kdo by toho nebyl učinil úmyslně, má jinou povinnost, která není již tak obtížná, jak poznáte z odpovědi další.

M 604. Co má činiti, kdo bez vlastní viny z některého těžkého hříchu se nezpovídal?

Kdo bez vlastní viny z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí se z něho dodatečně vyznati; radno jest, aby to učinil ještě před svatým přijmáním, ale třeba toho není, protože vykonaná zpověď byla platná.

Jeho zpověď byla tedy platná, protože byla upřímná; on nemínil hříchu zamlčeti; ale přece nebyla úplná, a proto ji musí doplniti, t. j. musí ten onen hřích potom říci. Řekne zkrátka: „Já jsem při poslední zpovědi zapomněl říci tento hřích: . . .“

Poučení o generalní zpovědi.

Někdy se stává, že někdo, kdo již vícekrát u sv. zpovědi byl, ještě jednou opakuje při svaté

zpovědi, kterou právě koná, buďto všecky své zpovědi, které již vykonal, nebo aspoň několik dřívějších zpovědí, a to buď proto, že mu to zpovědník poručil, nebo to činí dobrovolně. Taková zpověď, ve které někdo opakuje všecky zpovědi (nebo jen ty, ve kterých se zpovídal z těžkých hříchů) z celého svého života, jmenuje se zpověď životní nebo generalní. Když někdo vykonal několik nebo snad všecky své zpovědi od malička neplatně, buďto že v nich zamlčel některý těžký hřích, nebo že při nich hříchů nelitoval, nebo neměl opravdového předsevzetí a pod. — zkrátka, když jeho zpověď jeho vinou byla buď neúplná nebo neupřímná, — není mu žádný hřích odpuštěn, a proto takový člověk, chce-li to napravit, musí ještě jednou opakovati všecky neplatné zpovědi, nebo-li musí dělati zpověď generalní. Když však hříšník vždycky dobře se zpovídal a rozhřešení dostal, přece může také konati zpověď generalní, může ještě jednou opakovati buďto všecky nebo aspoň některé své dřívější zpovědi. A toto je velmi užitečno a radí se to každému, zvláště:

1. když má jíti poprvé ke sv. přijímání; neboť víte, že svátost oltářní je svátost živých, že ji tedy musíme přijímati v milosti Boží, a proto je zvláště potřeba, bychom duši svou velmi dobře očistili, když poprvé máme přijati Krista P. do svého srdce;

2. když někdo vstupuje do nového stavu, na př. někdo se vdává, žení, má býti vysvěcen na kněze a pod., aby se srdcem úplně čistým vstoupil do tohoto nového stavu, zvláště když do něho vstupuje skrze svátost živých (stav manželský, stav kněžský);

3. v čas jubilea nebo missií, neboť tenkrát dosahují věřící neobyčejných milostí a odpuštěk od P. Boha, mají-li srdce úplně čisté;

4. v nebezpečné nemoci, bychom byli na smrt dobře připraveni a neodcházeli na věčnost s jakýmkoli hříchem. Také má životní zpověď vykonati každý, kdo byl delší čas lehkomyšlně živ a pak nějakou zvláštní milostí Boží (kázáním a pod.) poznal svůj hříšný stav a chce se napravit.

605. Jak často jsme povinni se zpovídati?

Povinni jsme se zpovídati:

1. alespoň jednou za rok;

2. kdykoli v nebezpečnosti života jsme si vědomi těžkého hříchu.

Ale i mimo to máme častěji se zpovídati.

Ad 1. — Proč musíme alespoň jednou za rok se zpovídati? (4. přík. církevní.)

Ad 2. — Proč musíme se zpovídati, kdykoliv jsme v nebezpečí . . . .? — Ale i mimo to máme často se zpovídati a to zvláště, když jsme se dopustili těžkého hříchu; máme ihned nebo co nejdříve jíti ke svaté zpovědi, protože nevíme, zda-li zatím třeba náhle neumřeme a, kdybychom s P. Bohem smířeni nebyli, čekalo by nás věčné zavržení. Čím častěji se člověk zpovídá, tím lépe sebe poznává, tím více milostí nabývá, náklonnosti ke hříchu jsou čím dále slabší, takže potom tak snadno do nějakého hříchu neupadne, nýbrž zachová si duši čistou a svědomí jeho je tak pozorné, tak citlivé = jemné, že ho varuje před každým sebe menším hříchem.

V další odpovědi je docela podrobně vyloženo, kterak se koná zpověď.

M 606. Kterak se vykonává zpověď?

Zpověď se vykonává takto:

1. *Kdo se zpovídá, poklekne ve zpovědnici, udělá kříž a říká:*

„*Prosím za svaté požehnání, bych se mohl ze hříchů svých dobře a úplně vyzpovídati*“.

„*Já bídný hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, nejlakoslavenější Marii Panně, všem milým svatým a vám otče duchovní, na místě Božím, že jsem (od své poslední zpovědi, která se stala . . .) těchto hříchů se dopustil*“.

2. *Vyznává hříchů své.*

3. *Končí zpověď, vzbuzuje znova žel a lítost a modle se: „Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, protože jsem pro ně spravedlivého trestu zasloužil. Želím jich proto, že jsem tebe, svého nejlepšího otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, urazil. Činím opravdové předsevzetí, s milostí tvou život svůj polepsiti, blízké příležitosti ke hřichu se varovati a nikdy už nehřešiti*“.

„*Žádám vás, ctihodný otče, za spasitelné pokání a kněžské rozhrěšení*“.

4. *Dává pozor, jaké mu zpovědník dává naučení a ukládá pokání. Zeptá-li se ho zpovědník na něco, odpovídá upřímně; sám-li pak něčemu dobře nerozuměl anebo potřebuje-li poučení, otáže se.*

5. *Přijímá zkroušeně rozhrěšení, které zpovědník uděluje slovy: „Rozhrěšuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“*, a dělá při tom kříž. Řekne-li zpovědník, jak to na mnohých místech bývá: „*Pochválen buď Ježíš Kristus*“, odpoví: „*Na věky. Amen*“. Pak odchází počestně ze zpovědnice, děkuje Bohu za přijatou milost, prosí za sílu, by své

předsevzetí vytrvale prováděl, a vykonává uložené pokání. Kdyby snad bylo při někom shledáno, že není hoden rozhrěšení, má se pokorně podrobiti a tím více se vynasnažiti, by se pravým polepšením živo a rozhrěšení hodným stal.

(NB. S dětmi, které jdou poprvé ke sv. zpovědi, musí katecheta všecko toto ve škole prakticky nacvičiti tak, jakoby se zpovídaly: vyvolá tedy několik před lavici, zasedne na židli a nechá děti říkati všechno (mimo hříchy) tak, jak se to koná u svatě zpovědi.)

Ad 1. — Než-li počneme nějakou důležitou práci, máme P. Boha vždycky napřed prositi, by nám byl nápomocen, aby práci naší žehnal; vždyť víte, že lidé říkají: „Bez Božího požehnání marné naše namáhání“. Sv. zpověď jest zajisté něco velmi důležitého, protože na ní závisí naše spasení; proto tedy musíme před zpovědí P. Boha o pomoc prositi, bychom se ze svých hříchů dobře a úplně vyzpovídali, bychom se z nich vyzpovídali upřímně a žádného vlastní vinou nezamlčeli nebo nezapomněli. Bez milosti Boží nemůžeme hříchů svých ani náležitě poznati, ani jich litovati, ani se z nich vyzpovídati, ani za ně dosti učiniti, ani se jich budoucně uvarovati. Když kajcník prosí o sv. požehnání, zpovědník nad ním dělá kříž a také se modlí, by Pán Bůh kajcníkovi dal milost, aby se upřímně a úplně vyzpovídal. — Co následuje dále: „Já, bídný hříšník... se dopustil“, to se jmenuje obecná zpověď nebo latinsky confiteor a jmenuje se to tak proto, poněvadž se zde ještě nezpovídáme z jednotlivých hříchů, nýbrž toliko vyznáváme, že jsme zhřešili. — Říká se: „Já bídný hříšník“ (děvčata říkají: „Já bídná hříšnice...“.

a na konec: „dopustila“), neboť my lidé jsme všickni bídní hříšníci, sami sobě pomoci nemůžeme a proto musíme Pána Boha pokorně prositi za odpuštění svých hříchů, kterých jsme se dopustili myšlením, žádostmi atd.

Říkáme dále: „zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu“. Při slovech těchto máme sobě připomenouti, že Bůh je všemohoucí, že nám tedy také naše hříchy může odpustiti, ale že nás také může potrestati a jistě potrestá, jestliže se nevyzpovídáme zkroušeně a úplně. — Pak říkáme: „Nejblaho-slavenější Marii Panně a všem milým svatým“. Vyznáváme tedy hříšnost svou i před P. Marií a přede všemi svatými; voláme je jakoby za svědky, že se chceme dobře vyzpovídati a zároveň je tím prosíme, by se za nás u Pána Boha přimlouvali, bychom se dobře mohli vyzpovídati. — Dále říkáme: „a vám, otče duchovní, na místě Božím“. Zpovědník zastupuje při sv. zpovědi samého Boha = je na místě Božím nebo-li místo Pána Boha má nám hříchy odpustiti; proto nemáme ničeho před ním tajiti, nýbrž upřímně se zpovídati, poněvadž víme, že se zpovídáme P. Bohu samotnému, jehož místo zpovědník zastupuje. — Kde jsou v závorce tečky, tam musíte říci den nebo čas = dobu, kdy jste byly naposledy u sv. zpovědi; na př. tedy kdo byl u sv. zpovědi v době velikonoční, řekne: „že jsem od poslední zpovědi, která se stala v čas velikonoční dne . . .“, těchto hříchů se dopustil . . .“; kdo byl u sv. zpovědi na př. na Jména Ježíš, řekne: „. . . která se stala na Jména Ježíš . . .“; zkrátka tam řeknete, kdy jste byly u sv. zpovědi, by zpovědník věděl, jak dlouho tomu již jest, aby také poznal, zda-li

jste byly u sv. zpovědi v čas velikonoční, a by poznal, jak velcí hříšníci jste; neboť není jedno, dopustil-li se někdo hříchů, ze kterých se zpovídá, v celém roce, nebo snad v jednom měsíci, nebo snad v několika dnech.

Ad 2. — Po slovech „... těchto hříchů se dopustil(a)“, hned se říkají hříchy v tom pořádku, jak jste je při zpytování svědomí poznaly, a za tu dobu, za kterou jste povinny se zpovídati, jak jste se o tom učily. Za kterou dobu budete vy říkati své hříchy? (Odpověď bude dle toho, jdou-li děti k první sv. zpovědi nebo jen ke zpovědi obyčejné.)

Ad 3. — Hned, jak vyjmenujete všechny své hříchy, zakončíte sv. zpověď tím, že se budete modliti tuto modlitbu: „Bože můj! . . . už nehřešiti“. Touto modlitbou ještě jednou vzbuzujete žalost = žel a lítost nad svými hříchy; to se činí pro jistotu, kdybyste snad nebyly vzbudily lítosti dobré již před sv. zpovědí, byste ji aspoň nyní ještě před rozhřešením vzbudily, by rozhřešení bylo platno.

Slovy pak: „Žádám vás . . .“, prosí kajicník zpovědníka, by mu dal dobré = spasitelné napomenutí a pokání za jeho hříchy a by mu je odpustil.

Ad 4. — Když kajicník všecko toto doříkal, začne mluvití zpovědník; dává totiž kajicníkovi napomenutí a poučuje ho, co a jak má dělati, by do hříchů znova neupadl, a na konec mu ukládá pokání, t. j. poroučí mu, by se za své hříchy za pokání buď něco pomodlil, co mu uloží, nebo by vykonal některý dobrý skutek, který mu zpovědník řekne. Toto uložené pokání musíte si dobře zapamatovati. Na toto všecko, co zpovědník mluví, musí dávatí kajicník dobrý pozor, neboť jinak by z jeho naučení

a napomenutí neměl žádného užitku, a kdyby svou vlastní vinou ani neslyšel, jaké pokání mu zpovědník uložil a proto by ho ani nevykonal, byla by jeho zpověď neúplná a nedobrá. Když vám zpovědník dává naučení a ukládá pokání, nesmíte si ještě vzpomínati, zda-li jste nezapomněly některý hřích. Kdo dobře zpytoval svědomí, nezapomene tak snadno některého hřichu většího, a kdybyste i beze své viny některý hřích zapomněly, je vám přece odpuštěn; řekly byste ho, kdybyste si na něj vzpomněly, při budoucí sv. zpovědi, jak jste se již učily. — Někdy zpovědník také se táže kajícího na něco, co se týká jeho hříchů, když třeba něčemu dobře nerozuměl, co kající povídal, nebo když hříšník něco neřekl dobře, zapomněl udati počet hříchů a pod. Na všechny otázky zpovědníkovy musí hříšník odpověděti zřetelně, slušně a pokorně. Také hříšník se smí při svaté zpovědi tázati zpovědníka, kdyby na př. něčemu nerozuměl, co zpovědník povídal, kdyby dobře nezaslechl, jaké pokání mu uložil, nebo kdyby si nevěděl rady, kterak se má chovati, aby do toho onoho hřichu zase neupadl a pod.; tu tedy poprosí zpovědníka, by mu to pověděl.

Ad 5. — Když zpovědník uloží hříšníkovi pokání, přestane k němu mluvit a modlí se sám potichu nad ním, aby se Pán Bůh nad ním smiloval a odpustil mu hříchy, a pak mu odpouští jeho hříchy = dává mu rozhřešení od hříchů slovy: „Rozhřešuji tě...“ a při tom dělá kříž nad hříšníkem. Tato slova říká kněz latinsky, takže jim nerozumíte, ale poznáte, že vám dává rozhřešení, podle kříže, který nad vámi dělá. Tu tedy také uděláte kříž a hledte, byste zvláště v tom okamžiku cítily lítost nad svými

hříchy a pokorně přijměte = vyslechněte rozhřešení. — Co byste řekly, kdyby zpovědník řekl: „Pochválen buď . . .“? Co potom učiníte? . . . počestně znamená: s vážnou tváří, se sklopenýma očima, pomalu a potichu; a kleknete si dále od zpovědnice nebo před některý oltář nebo obraz a tam budete děkovati Pánu Bohu za přijatou milost . . . a vykonáte uložené pokání, byla-li vám uložena za pokání modlitba. Kdyby vám zpovědník mimo modlitbu uložil ještě něco jiného za pokání, na př. dáti almužnu, zachovati půst některý den, vykonáte to jakmile budete moci = až k tomu budete míti příležitost. — Někdy se stává, že některý hříšník nemůže dostati rozhřešení. To zpovědník pozná a rozsoudí, kdy hříšníkovi může dáti rozhřešení a kdy mu ho nesmí dáti; řekne také hříšníkovi, proč mu nemůže dáti rozhřešení, na př., když hříšník nechce vrátiti ukradenou věc, když nechce zanechat některého hříchu a pod. Zpovědník takovému hříšníkovi nesmí dáti rozhřešení i kdyby chtěl; víte, že zpovědník je ve zpovědnici na místě Božím a proto může jen tomu odpustiti hříchy, komu by je sám Pán Bůh také odpustil. Ale Pán Bůh neodpouští hříchy tomu, kdo jich nechce napravit a pod., proto ani zpovědník mu jich nesmí odpustiti. Když tedy kněz nemůže dáti někomu rozhřešení, nesmí se snad na toho kněze zlobiti, nýbrž má se pokorně podrobiti a řídit se podle toho, co mu zpovědník řekne; pak dostane rozhřešení, ovšem až později, na př. za týden, za měsíc, zkrátka: až ten onen hřích napraví. To mu zpovědník řekne, kdy a pod kterou podmínkou si smí přijíti pro rozhřešení, a když hříšník vykoná všechno, jak mu to zpovědník uložil, pak mu zpovědník velmi rád dá rozhřešení.

Která je 5. částka svátosti pokání? Marnotratný syn uznával, že není hoden, aby ho otec přijal opět za syna; chtěl tedy otce prositi, by ho přijal pouze za nejposlednějšího služebníka. Chtěl jako služebník pracovati, by své provinění aspoň poněkud napravil. Tak musí také každý hříšník své hříchy, pokud může, napravit, nebo-li: musí za ně dostiučiniti. O dostiučinění se budeme učit v odstavci dalším.

Přečti další nadpis, otázku a odpověď 607., J.!

E. O dostiučinění.

M 607. Co rozumíme dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba?

Dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba, rozumíme konání kajicných skutků, kteréž ukládá zpovědník.

Dostičiniti = dostiučiniti znamená: činiti tolik, kolik postačí = kolik je třeba, by urážka nebo křivda, kterou jsme někomu učinili, byla napravena. Je-li někdo dlužen peníze, činí dosti, když dluh zaplatí; pak přestává býti dlužníkem. Hříchy jsou také jako dluhy, které máme u Pána Boha; když hříchy napravíme, dosti jsme učinili, přestáváme býti dlužníky. Proto, když se hříšník ze hříchů vyzpovídá, ukládá mu zpovědník, aby vykonal nějaký dobrý skutek, na př., aby se něco pomodlil, aby se postil, aby dal almužnu a pod. Tyto skutky, které kněz hříšníkovi při sv. zpovědi ukládá, nazývají se skutky kajicné nebo také pokání. Vykonání těchto uložených skutků, kterými má hříšník své hříchy napravit, jmenuje

se dostiučinění, protože jimi hříšník činí podle své možnosti tolik, kolik třeba, by mu hříchy byly odpuštěny. Ten, kdo takové skutky kajicné koná, jmenuje se kajicník. Proč se tyto kajicné skutky hříšníkovi při zpovědi ukládají, je vyloženo v odpovědi další.

608. Proč se ukládají za hříchy, z nichž jsme se zpovídali, kajicné skutky?

Za hříchy, z nichž jsme se zpovídali, ukládají se kajicné skutky, by hříšník:

1. *za urážku, již učinil Bohu, alespoň nějakou náhradu dal;*

2. *vytrpěl časné tresty za hříchy;*

3. *budlouně byl opatrnějším a již tak snadno nehřešil.*

Ad 1. — Hříšník má za všechny své hříchy dostiučiniti; ale to mu není možno, neboť čím vznešenější je osoba, která byla uražena, tím více se vyžaduje, by urážka byla zase napravena. Hříchem však bývá uražen nejvyšší Pán, sám Bůh; urážka tato jest tedy nekonečně veliká, jako Pán Bůh jest nekonečně dokonalý, a proto hříšník nemůže nikterak urážky této úplně napravit, poněvadž jest jen pouhý tvor, není takřka ničím proti svému Tvůrci. Čeho tedy nemohli lidé učiniti, učinil za ně Kristus Pán. Syn Boží vzal na sebe lidskou přirozenost, stal se člověkem, aby mohl za nás trpěti a umřít; svým utrpením a svou smrtí učinil Kristus Pán dokonale = úplně dosti za hříchy lidské, t. j. dal P. Bohu takovou čest a trpěl tolik, ba ještě více, kolik bylo třeba, by urážka, kterou Adam a Eva učinili a kterou všichni lidé svými hříchy P. Bohu činí, byla úplně

napravena. Když však Kristus Pán svým utrpením a smrtí učinil dosti za všechny hříchy, nesmíme si mysliti, že hříšníci již nejsou povinni sami ničeho za své hříchy činiti. Kristus Pán ovšem učinil dosti za naše hříchy, vykonal za nás to, čeho my sami nemohli jsme vykonati, ale chceme-li býti účastni jeho dosti-učinění, chceme-li míti na něm podíl, musíme také sami něco činiti, musíme konati aspoň to, co můžeme: modliti se můžeme, postiti se můžeme, almužnu dávatí můžeme a pod.; to tedy musíme sami činiti, chceme-li . . . ; tím dáváme P. Bohu a spoň nějakou — ovšem velice maličkou — náhradu za urážku, kterou jsme mu hříchy svými učinili.

Ad 2. — O časných trestech uslyšíte hned v dalších dvou odpovědích.

Ad 3. — O tom také uslyšíte v dalších dvou odpovědích.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

609. Co rozumíme časnými tresty za hříchy?

Časnými tresty za hříchy rozumíme tresty, kterýchž nám vytrpěti jest za naše hříchy buď zde na zemi nebo na onom světě v očištění.

Přečti hned další otázku a odpověď, J.!

* 610. Odpouští-li se spolu s hříchem vždy také trest za hřích?

S hříchem odpouští se sice vždy trest věčný, neodpouští se však vždy také všecken trest časný.

Víme z písma sv., že Pán Bůh kajicníkům odpouštěl vinu hříchů a věčný trest, ale že je přece často trestával. Prvním rodičům odpustil Pán

Bůh vinu a věčný trest, ale vyhnal je z ráje a seslal na ně rozličné tresty časné. Mojžíš nedůvěřoval Pánu Bohu; Pán Bůh mu hřích ten odpustil, ale neodpustil mu zároveň časný trest: za trest nevešel Mojžíš do země zaslíbené. D a v i d o v i odpustil Pán Bůh také vinu a věčný trest, ale stíhal ho přece rozličnými tresty časnými (vzal mu syna). A tak činívá P. Bůh i dosud; hřích a věčný trest odpouští kajícím hříšníkům, ale časné tresty musejí přece snášeti — buď zde na zemi nebo po smrti v očistci.

(I světský panovník odpouští někdy zločinci trest smrti; ale všech trestů mu nepromíjí; místo trestu smrti ukládají se mu tresty jiné, na př. doživotní žalář a pod.)

Ale proč P. Bůh neodpouští ve svátosti pokání vždy také všech časných trestů, jak to činí ve svátosti křtu? — V tom jeví se milosrdenství Otce nebeského, jakož i jeho spravedlnost a moudrost.

Rozvážíme-li, jak hrozný jest trest pekelný, jehož těžkým hříchem zasluhujeme, poznáme jistě, jak neskončeně milosrdný jest Pán Bůh, jenž hříšníkovi ve svátosti pokání hrozný trest ten odpouští a jej za dítě své a za dědice království nebeského přijímá. — Zločinec, který odsouzen byl ke smrti, pokládá sobě jistě za milost, odpustil-li mu zeměpán trest smrti, ačkoliv mu místo toho trest jiný byl uložen; říká se, že obdržel milost. — Pán Bůh není však toliko milosrdný; jest i nejvyšš spravedlivý. Kdo se dopouští menších hříchů, toho také Pán Bůh méně trestává, tomu snáze tresty promíjí. Člověk, jenž přede křtem svatým těžkého hřichu se dopustil, nezasluhuje tak přísného trestu jako ten, kdo po křtu sv. P. Boha těžce urazil, poněvadž neznal ještě neskončené veleb-

nosti Boží, nebyl ještě přijat za syna Otce nebeského; jeho provinění není tedy tak veliké, jako provinění křesťana, jehožto Pán Bůh na křtu sv. již přijal za dítě své. Křesťan zná již svrchovanou velebnost a neskončenou spravedlnost Boží; ví, jak velice P. Boha svými hříchy uráží, ví, jak mnohých milostí již od Pána Boha dosáhl, jak laskavě se Pán Bůh o něj stará — a přece tohoto nejdobrotivějšího Otce svého tak velice uráží. Pán Bůh mu sice hříchy jeho, činí-li pravé pokání, zase odpouští, odpouští mu také věčný trest, který za hříchy těžké zasloužil, ale trestá ho za to aspoň tresty časnými.

V tom se jeví zároveň i moudrost Boží: Pán Bůh hříšníkovu ve svátosti pokání neodpouští všech trestů, protože by pak mnozí lidé lehkovázně hříchů se dopouštěli, spoléhajíce na to, že jim P. Bůh všechny tresty promine. I moudrý otec odpouští sice neposlušnému dítěti poklesky jeho, ale přece je také trestává, chtěje, by se polepšilo a bylo opatrnějším, aby již nepokleslo. Tak činí také Otec nebeský s hříšníkem.

Jak důležité je, by hříšník vykonal, co mu zpovědník za pokání uložil, poznáte z odpovědi další.

* 611. Platně-li se zpovídal, kdo uloženého pokání nevykonal?

Kdo uloženého pokání svou vinou nevykonal, ale při zpovědi je vykonal zamýšlel, zpovídal se sice platně, ale dopouští se hříchu a připravuje se o mnohé milosti.

Proč by měl takový hříšník přece hřích? (Svátost pokání neúplná.) Kdyby však již při zpovídaní měl úmysl, že uloženého pokání nevykoná a proto by

naschvál ani nedával pozor, co mu zpovědník za pokání uloží, zpovídal by se neplatně.

Časné tresty, které Pán Bůh hříšníkovi určí, když mu jeho hříchy odpustil, může hříšník trojím způsobem vytrpěti = odkáti; může totiž: 1. konati kajicné skutky, které mu od zpovědníka byly uloženy; 2. může sobě sám nějaké kajicné skutky uložiti a 3. může nemoci, bolesti, chudobu a jiné strasti, jež P. Bůh na něj sesílá, trpělivě snášeti.

Konání kajicných skutků, které bývají ve svaté zpovědi ukládány, jest nejlepší a nejjistější prostředek, jímžto tresty časné lze odkáti, neboť tyto kajicné skutky náležejí ku svátosti pokání a proto působí mocněji nežli skutky, jež sami sobě ukládáme. Kajicné skutky — totiž které kněz ve svaté zpovědi ukládá, jakož i ty, jež hříšník sám dobrovolně ve stavu milosti Boží koná — nabývají nadpřirozené ceny smrti Ježíše Krista, kterou Kristus Pán za naše hříchy dostiučinil, a proto jsou P. Bohu milými a dopomahají nám k životu věčnému.

Zpovědník obyčejně ukládá kajicníkovi za pokání modlitbu, půst a almužnu; proto se tyto trojí skutky zvláště nazývají kajicnými skutky. Ale někdy ukládají se za pokání i jiné kajicné skutky, které jsou velikosti a povaze hříchu přiměřené. To znamená, že se ukládá tím větší pokání, čím větší byl hřích, a že se ukládá hříšníkovi za pokání takový skutek, který je na odpor jeho spáchaným hříchům. Na př. je-li někdo lenivý v modlitbě, zanedbává-li služby Boží atd., ukládá se mu za pokání, by se častěji modlil, do kostela chodil atd.; je-li někdo nestřídmý, ukládá se mu půst; je-li lakomý, ukládá se dávatí almužnu atd.

Proč se ukládá obyčejně za pokání půst, modlitba a almužna? Protože tyto kajicné skutky jsou výborným lékem proti nemocem duše. Kořen všeho zlého, každého hříchu jest — jak praví sv. apoštol Jan — žádost očí, žádost těla a pýcha života, a těmto jsou na odpor tři jmenované kajicné skutky. Ukládají se tedy proto, že mají býti lékem pro hříšníka. Modlitbou potlačuje se pýcha života; almužna má napravovati žádost očí (t. j. shánění se po vzdějším statcích); postem mají se umrtvovati žádosti těla. Za dob starodávných bývalo ukládáno delší a těžší pokání, než za našich dnův. Tehdy musili hříšníci za těžké hříchy i několik let, ano někdy po celý čas života svého těžké pokání činiti.

Ale i za menší poklesky ukládalo se věřícím tehdež přísnější pokání. Kdo na př. jméno Boží nadarmo bral, musil činiti pokání 7 dní; šeptal-li v kostele, 20 dní; byl-li neposlušen rodičů, 40 dní, a urazil-li je více, 3 léta atd.

Proč posud se neukládají takové přísné tresty? Ve dřívějších dobách podrobovali se křesťané velmi rádi takovým trestům, vědouce, že se jim ukládají k jejich duchovnímu prospěchu, že, vykonají-li pokání zde, nebude jim v očistci tak dlouho časné tresty snášeti. Když tedy církev svatá tak těžká pokání ukládala, činívala to z lásky k věřícím, pečovala o duchovní prospěch jejich. Později stali se mnozí věřící vlažnějšími a nepodrobovali se již tak ochotně tuhému pokání; ano bylo se obávati, že by mnohý raději ani ke sv. zpovědi nešel, než by se takovému pokání podrobil. Církev svatá tedy upustila od dřívější přísnosti a ukládala pokání lehčí. Činila tak opět z lásky k věřícím; nechtěla totiž věřících velikou

přísností od sv. zpovědi odstrašiti, ježto by beze sv. zpovědi nebyli dosáhli odpuštění hříchův a trestů věčných; v moudrosti své chtěla tedy duše jejich alespoň pro věčnost uchovati. A tak jedná církev sv. z těchto příčin i za našich dnův; obyčejně ukládá toliko snadnější pokání.

Ale právě proto máme se snažiti, bychom božské spravedlnosti i jiným způsobem dostiučinili; nemáme konati jenom to pokání, které nám zpovědník uložil, nýbrž máme sobě sami dobrovolně nějaké kajicné skutky ukládati a zvláště máme trpělivě snášeti rozličná soužení a tresty, které P. Bůh na nás sesílá. Kdo toho nečiní, bude musiti tím déle snášeti muky v očistci. Mnohé duše nařikají v očistci, že zde na světě nekonaly více kajicných skutků, kterými sobě mohly tak snadno muky očistcové ukrátiti a uleviti. Nechceme-li také někdy v očistci nadarmo nařikati, hledme již zde na světě za své hříchy dostičiniti, zvláště horlivým konáním kajicných skutků, které nám uložil zpovědník!

Aby však pokání, které konáme, mělo před P. Bohem skutečně cenu a nám přineslo užitek, musíme je konati tak, jak nás o tom poučuje odpověď další.

M 612. Kterak máme vykonati uložené pokání?

Uložené pokání máme vykonati :

- 1. právě tak, jak bylo uloženo ;*
- 2. bez odkladu, to jest, co nejdříve.*

Především ovšem musí každý, jako má pokání s pokorným srdcem od zpovědníka přijati, tak také s pokorným srdcem je vykonati; má si

pomyslití: „Zasloužil jsem, co mně bylo uloženo, ano zasloužil jsem mnohem přísnější tresty; proto je vykonám tím lépe, svědomitěji a pokorněji“.

Ad 1. — Co tedy zpovědník uloží, to musí kajicník vykonati. Uloží-li půst, musí se postiti, uloží-li půst ve středu, musí ho zachovati ve středu; uloží-li modlitbu, musí se modliti, a sice to, co mu uloží zpovědník atd. Více ovšem může se kajicník pomodliti, postiti atd., než mu bylo uloženo; tím si ukládá sám dobrovolně pokání, které je velice užitečné, jak jste slyšely. Ale kdyby někomu bylo za pokání uloženo, čeho by vykonati nemohl, musil by hned ve sv. zpovědi říci, že toho vykonati nemůže, a prositi, aby mu jiné pokání bylo uloženo. Kdyby na př. nějaké služce bylo uloženo, by každodenně chodila na mši sv., a ona by předvídala, že jí to nebude možno, tedy to ihned řekne zpovědníkovi a bude ho prositi, aby jí uložil za pokání něco jiného. Ale to platí jen tehdy, když to skutečně možno není. Kdyby někdo tvrdil, že mu je nemožno, uložené pokání vykonati, ač by je vykonati mohl, dopustil by se hříchu, lži!

Kdyby se však stalo, že by někdo pro nějaké překážky, které se teprve po z d ě j i ukázaly, uložného pokání vykonati nemohl — na př. onemocněl by, upadl by do bídy atd. —, musil by to ve příští svaté zpovědi oznámiti a musil by vykonati jiné pokání, které by mu zpovědník uložil.

Ad 2. — Nejlépe tedy učiní kajicník, když uložené pokání vykoná hned po sv. zpovědi, na př. hned se pomodlí v kostele, dá almužnu hned, jak se mu naskytne první příležitost atd. Nemůže-li však uložného pokání hned vykonati, nemá aspoň dlouho jím

odkládati, neboť by se snadno mohlo státi, že by na ně později úplně zapomněl, nebo že by před vykonáním uloženého pokání se dopustil těžkého hříchu; tu by pak nevykonal pokání ve stavu milosti.

(NB. Třeba děti také napomenouti, by ze všetečnosti se nevyptávaly, co tomu neb onomu uloženo bylo, nýbrž, by raději hleděly náležitě vykonati, co jim zpovědník uložil.)

Kolikerým způsobem může si člověk odkáti časné tresty? (Ot. 611.) Je však ještě jeden způsob = prostředek, kterým mohou býti odpuštěny časné tresty, a to velmi snadno; to jsou odpustky. Odpustky jsou nejsnadnější způsob . . . . Církev svatá nám tím přichází jako na pomoc v naší slabosti, bychom se mohli zbaviti časných trestů, jak jest obsaženo v odpovědi další.

613. Čím nám přichází církev na pomoc, abychom si časné tresty za hříchy odkáli?

Abychom si časné tresty za hříchy odkáli, přichází nám církev na pomoc odpustky.

O odpustcích se budeme učit v dalším odstavci.
— Přečti napřed ještě naučení, J.!

O odpustcích.

614. Co jsou odpustky?

Odpustky jsou odpuštění časných trestů, které církev po odpuštění hříchu mimo svátost pokání uděluje.

Slovo odpustky znamená tolik, jako odpuštění, totiž odpuštění časných trestů (nikoliv odpuštění hříchů!), a to nikoli ve svátosti pokání = při sv. zpovědi, nýbrž mimo svátost pokání = mimo

sv. zpověď. Hříchy a trest věčný odpouští nám církev svatá (kněz jménem Božím) ve svátosti pokání, ale časné tresty . . . mimo svátost pokání, jak ještě uslyšíte. Odpustky jsou tedy odpuštění časných trestů, které bychom za své hříchy měli trpěti buď zde na zemi nebo po smrti v očistci. Kdo chce odpuštění těchto časných trestů dosáhnouti, tomu musí býti odpuštěn napřed hřích sám (vina hříchu) a trest věčný; komu nebyl ještě odpuštěn hřích a věčný trest, tomu nemohou ani časné tresty býti odpuštěny. Ve které svátosti se odpouští hřích? Který trest se odpouští ve svátosti pokání? Odpouštějí se také vždy všechny časné tresty? Zbývající tresty mohou tedy býti odpuštěny získáním odpustků. — Kdo získá odpustky, nebývá hned zbaven nemoci, bídy nebo jiných strastí zde na zemi, neboť takové tresty mnohdy vyplývají ze samého hříchu (jsou přirozené — na př. opilec musí onemocněti, marnotratník musí zchudnouti atd.; toho jim ani P. Bůh neodpouští, protože jest to spravedlivé; P. Bůh s nimi zázraků dělati nebude.)

Také se neodpouštějí získáním odpustků ony tresty časné, které uložil za pokání zpovědník jakožto soudce na místě Božím, nebo tresty, které onomu hříšníkovi určí soudce světský, na př. je-li zloděj odsouzen do vězení a pod; to musí si vytrpěti. — Také se neodpouštějí získáním odpustků ony tresty, kterými chce P. Bůh a církev sv. na místě Božím hříšníka vyléčiti od jeho hříchů, na př. modlitbou od lenosti, postem od nestřídmosti a pod. Získáním odpustků odpouštějí se jenom ty časné tresty, které P. Bůh na hříšníka posílá za tím účelem, aby hříšník byl spravedlivě za své hříchy potrestán (pomstěn), a které by měl vytrpěti buď na světě nebo

v očištění, aby totiž pocítil, jak hanebný jest hřích. Takové tresty jsou: nemoc, bída, soužení a pod. Když pak takový člověk získá odpustky, ony tresty sice třeba ani nejsou od něho odňaty (aspoň málokdy, poněvadž jsou pro něho také lékem), ale přestávají býti pro něho trestem a jsou pro něho jen lékem a poskytují mu příležitosti, by si získal, rozmnožil zásluhy pro nebe.

O odpustcích musí každý katolický křesťan věřiti to, co jest obsaženo v odpovědi další.

615. Co máme věřiti o odpustcích?

O odpustcích máme věřiti:

1. že církev obdržela od Ježíše Krista moc, odpustky udělovati;

2. že jest velice užitečno, odpustky získati.

Ad 1. — Kristus Pán řekl ke sv. Petrovi: „Tobě dám klíče království nebeského a což bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi, a což bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi“. — Podobně pravil Kristus Pán k ostatním apoštolům: „Cokoli svážete....“ Slovy těmito udělil Kristus Pán apoštolům a nástupcům jejich moc, odstraňovati vše, co překáží někomu, do království nebeského vejíti. Co se rozumí slovy svazovati a rozvazovati? (Tresty ukládati a od nich (ot. *170.) osvobodovati.) Slovy: Cokoli..., chtěl Kristus Pán tedy také říci: „Komu časné tresty odpustíte, budou mu odpuštěny, neboť překážejí, by člověk mohl přijíti do nebe“.

Církev svatá má tedy od Krista Pána moc, udělovati odpustky. Kdo uděluje v církvi sv. odpustky? Římský papež uděluje odpustky pro celou církev,

jakožto nástupce sv. Petra, k němuž Kristus Pán zvláště řekl: „Což bys koli svázal . . .“; pak i biskupové věřícím biskupství svého dle jistých od církve sv. ustanovených předpisů.

Ad 2. — Jaký užitek máme z odpustků? Jimi odpouštějí se nám časné tresty, které bychom buďto zde nebo v očistci snášeti musili; a to jest zajisté užitek veliký. Jiný užitek pozůstává v tom, že býváme tím povzbuzeni, bychom častěji svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní přijímali a dobré skutky konali, poněvadž k získání odpustků se předpisuje, bychom svaté svátosti přijímali a nějaké dobré skutky konali. — Církev svatá uděluje nám odpustky z tak zv. pokladu církevního. Církev svatá má nesmírný duchovní poklad. Tento poklad církve obsahuje všecko to, co Kristus Pán pro nás zasloužil; dále všecko to, co Panna Maria, svatí a světice Boží dostiučinili a čeho buď ani nepotřebovali činiti (jako na př. Panna Maria, která ani nejmenšího hříchu nikdy neměla), nebo čeho více dostiučinili než potřebovali (jako na př. mnozí svatí a světice Boží, kteří velmi kajicný život vedli, ačkoliv nebyli velikými hříšníky). To všecko odevzdal Pán Ježíš svaté církvi jakožto poklad a dovolil jí, by z tohoto pokladu brala a dávala jiným, kteří neučinili nebo nemohou učiniti dosti za své hříchy. Když tedy církev dává někomu odpustky, dává za něho = platí z tohoto svého pokladu jistou část Pánu Bohu a prosí Ho, by to přijal a odpustil mu jeho časné tresty tak, jakoby on sám byl za ně dostiučinil. Církev svatá takofka platí za něho u Pána Boha jeho dluh, který u Pána Boha má, protože za své hříchy neučinil tolik, aby mu mohl býti jeho časný trest odpuštěn.

Dostiučinění za hřichy nemůže býti nikomu odpuštěno; proto církev svatá bere ze svého pokladu a platí za nás Pánu Bohu, když nám uděluje odpustky. Tím církev svatá nemíní nás úplně osvoboditi od dostiučinění, nýbrž chce nás udělováním odpustků právě povzbuditi k dostiučinění, neboť k získání odpustků (plnomocných) předpisuje se také přijímání svátosti pokání a oltářní. Udělováním odpustků nám církev svatá také připomíná, že jsme povinni za hřichy dostičiniti; odpustky totiž uvádějí nám na paměť těžké tresty, kterým se musili křesťané v dřívějších dobách podrobiti, takže tím býváme povzbuzeni, bychom také dle své možnosti za hřichy hleděli dostiučiniti. Dále chce církev svatá tím, když nám uděluje odpustky, odměniti nás, když horlivě konáme pokání za své hřichy. Sv. Pavel odpustil jednomu Korintňanovi ostatek hřichu, když viděl, že uložené pokání velmi zkroušeně a horlivě konal; chtěl tím jeho horlivost odměniti. A tak to činí církev svatá udělováním odpustků. Církev svatá chce také udělováním odpustků

Ad 2. — ku pomoci přispěti naší slabosti... Bůh jest nejvyšš spravedlivý a trestá každý i sebe menší hřích; a poněvadž Pána Boha tak často svými hřichy urážíme, nemohli bychom nikterak za všechny tyto hřichy Pánu Bohu zde na zemi dostiučiniti. Mnohý člověk by se dal odstrašiti od konání kajicných skutků, maje na mysli svou slabost. Tu nám také církev svatá chce přispěti ku pomoci; pobádá nás, abychom vykonali aspoň to, co můžeme, od ostatních pak časných trestů, kterých už sami odkáti nemůžeme, osvobozuje nás právě tím, že nám uděluje odpustky.

Kdo však chce od církve sv. odpustky obdržeti, musí vyplniti to, co jest obsaženo v odpovědi další.

616. Čeho se vyžaduje k získání odpustkův?

K získání odpustků se vyžaduje:

1. *bychom byli ve stavu milosti;*

2. *bychom vykonali předepsané podmínky zevrubně a s úmyslem získati odpustky.*

Ad 1. — Kdo má na duši těžký hřích, je nepřitelem Božím a Pán Bůh je nepřitelem jeho a proto nemůže mu dáti těch darů a milostí, které má jen pro své dítky = pro ty, kteří jsou v milosti Boží.

Kdo je v těžkém hříchu, je podle duše mrtev a nemůže konati ničeho, co by mu bylo prospěšno ku spasení; jako mrtvé tělo nemůže . . . . Proto, kdo chce odpustky získati a je v těžkém hříchu, musí nejprve býti ve stavu milosti Boží. (Ze skutků předepsaných k získání odpustků musí alespoň poslední býti vykonán ve stavu posvěcující milosti Boží.)

Ad 2. — Církev svatá (papež a biskupové) uděluje odpustky pod jistými podmínkami; kdo odpustky chce získati, musí tyto podmínky vyplniti právě tak, jak byly předepsány (zevrubně) a musí míti při tom úmysl = musí to činiti za tím úmyslem, aby odpustky získal. Obvyčejně nařizuje církev sv. k získání odpustků konati jisté dobré skutky, jako jsou: modlitba, půst, almužna a pod. Odpustky udělují se na př. na slavnost nejsv. Jména Ježíš a Panny Marie. Kdo chce tyto odpustky získati, musí býti ve stavu posvěcující milosti Boží, přijati svátost pokání a svátost oltářní a musí býti přítomen mši sv.; tak to předpisuje církev svatá. Také obyčejně předpisuje církev svatá, by ten, kdo chce dosáhnouti plnomocných

odpustků, pomodlil se na úmysl sv. církve nebo na úmysl sv. Otce, totiž za obrácení hříšníků, za zničení kacířství, za rozšíření sv. církve, za pokoj a mír mezi křesťanskými panovníky atd. Obyčejně se to dělá tak, že se na tento úmysl pomodlíme pětkrát Otčenáš a Zdravas Maria a jednou Věřím v Boha. — Církev sv. má moc odpustiti člověku všechny časné tresty a také skutečně mnohdy odpouští všechny časné tresty; mnohdy však (a to častěji) odpouští jenom část časných trestů, takže podle toho se rozeznávají odpustky dvojího druhu, jak jest obsaženo v odpovědi další.

617. Kolikeré jsou odpustky?

Odpustky jsou dvojí: plnomocné a neplnomocné.

Co jsou odpustky plnomocné a neplnomocné, je vyloženo v dalších dvou odpovědích.

618. Co jsou plnomocné odpustky?

Plnomocné odpustky jsou odpuštění všech časných trestů za hříchy. — (K plnomocným odpustkům náležejí odpustky milostivého léta, v hodinu smrti, o slavnosti porciunkuly a jiné.)

Získal-li tedy někdo plnomocné odpustky, byly mu odpuštěny všechny časné tresty, které by byl musil trpěti buďto zde na zemi nebo po smrti v očistci. Kdyby takový člověk hned potom zemřel, nežli ještě nového hříchu se dopustil a nových trestů zasloužil, byl by hned v nebi. Ale kdo chce plnomocných odpustků hned dosáhnouti, t. j. tak, aby mu skutečně všechny časné tresty byly odpuštěny, musí dříve míti odpuštěny všechny i sebe menší hříchy, neboť dokud není odpuštěn hřích, nemůže se odpustiti ani trest. kterého hříšník za hřích zasloužil. Dále musí

takový člověk úplně dobře vyplniti všecky podmínky, které církve svatá k tomu předepsala. To však není tak snadno. Proto nemůže nikdo, třeba i všecko vykonal, čeho se vyžaduje k získání plnomocných odpustků, věděti docela jistě, že mu skutečně byly odpuštěny všecky časné tresty, poněvadž neví, zdali mu skutečně byly odpuštěny všechny i nejmenší hříchy. Proto jest užitečno, bychom hleděli častěji dosáhnouti plnomocných odpustkův. Takových plnomocných odpustků můžeme dosáhnouti, když všecko skutečně tak vykonáme, jak jste právě slyšely, na př. když je milostivé léto nebo-li jubileum, (NB. Katecheta poněkud vyloží, co jest milostivé léto) v hodinu smrti, když totiž dostane nemocný od kněze apoštolské požehnání, s kterým jsou spojeny plnomocné odpustky, nebo o slavnosti porciunkuly, na slavnost nejsv. Jména Ježíš a pod.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

619. Co jsou neplnomocné odpustky?

Neplnomocné odpustky jsou odpuštění částí časných trestů za hříchy. — (Takové odpustky jsou na příklad odpustky jedné kvadrageny nebo čtyřiceti dnů, jednoho roku, to jest prominutí tolika časných trestů, kolik bychom jich odkáli, kdybychom podle starých ustanovení církevních po čtyřicet dní, po jeden rok pokání činili)

Přečti také, co je v závorce! O tom jste již slyšely. (Ot. 611.) Přečti další otázku a odpověď, J.!

620. Mohou-li odpustky také duším v očištění přivlastněny býti?

Odpustky mohou na způsob přitlucvy také duším v očištění přivlastněny býti, ale jenom ty, o kterých to církev výslovně prohlásila.

Které jen odpustky mohou býti přivlastněny duším v očištcí? To bývá vždycky výslovně poznamenáno u odpustků, mohou-li také duším v očištcí býti přivlastněny; bývá tam poznamenáno: „Tyto odpustky mohou také duším v očištcí býti přivlastněny“ a pod. Ale děje se to poněkud jinak než u živých lidí. Církev sv. duším v očištcí nemůže udělovati odpustků přímo, tak jako lidem živým, protože nad dušemi v očištcí nemá moci. Ale odpustky mohou přece také duším v očištcí prospěti, totiž věřící mohou skutky, které jsou předepsány k získání odpustků, vykonati a odpustky, které tím získali, obětovati oněm duším, t. j. obětovati je P. Bohu za ony duše. Děje se to tedy toliko na způsob přímlyvy. P. Bůh totiž není povinen, přijati od nás dobré skutky, které jsme vykonali a obětovali za ony duše, by jim jejich časné tresty P. Bůh odpustil, nýbrž Ho jen prosíme = přimlouváme se u Něho, by naše dobré skutky přijal tak, jakoby je byli vykonali onino zemřelí, a by jim za to jejich časné tresty odpustil.

Přečti naučení, J.!

Kristus Pán ustanovil svátosti k našemu posvěcení a postaral se o to, bychom v každém okamžiku svého života mohli býti jimi posvěceni. Hned malé děti posvěcují se svátostí křtu a bývají přijaty za syny Boží a dědice království nebeského; ve svátosti biřmování dostávají posilu, by mohly bojovati proti nepřítelům svého spasení; v nejsvětější svátosti oltářní dostává člověk pokrm pro duši; ve svátosti pokání dostává opět ztracenou milost. A ještě v posledním okamžiku života dostává člověk potřebnou

pomoc, sílu, útěchu ve svátosti posledního pomazání, o které se budeme nyní učit. — Přečti další nadpis, otázku a odpověď, J.!

5. O svátosti posledního pomazání.

M 621. Co je poslední pomazání?

Poslední pomazání je svátost, ve které nemocný skrze mazání svatým olejem nemocných a skrze modlitbu kněžskou nabývá milosti Boží ke spasení duše a častěji i ku prospěchu těla.

Čeho nabývá člověk ve svátosti posledního pomazání? Čím = skrze co nabývá milosti Boží...? Co je viditelným znamením při svátosti posledního pomazání? Snad jste již byly přítomny, když byl někdo zaopatřován? Kněz nemocného napřed vyzpovídal a podal mu svátost oltářní, a pak jste viděly, že ho mazal sv. olejem na očích, na chřípích (nose), na rtech (ústech), na rukou a na nohou a při tom se modlil jistou modlitbu, kterou uslyšíte později. V katechismu se praví: „... skrze mazání svatým olejem nemocných a skrze modlitbu kněžskou“ Toto mazání sv. olejem nemocných můžeme viděti a modlitbu kněžskou můžeme slyšeti; to je tedy viditelné znamení při svátosti posledního pomazání. — Čeho nabývá nemocný skrze toto mazání? Totiž milost posvěcující se v něm rozmnožuje, a on bývá posílněn na duši a také na těle, by mohl nemoc svou trpělivě snášeti; ba někdy dosahuje i zdraví tělesného. To je tedy ona neviditelná milost při svátosti posledního pomazání. Všecky tyto milosti naznačuje a působí ono viditelné znamení.

(NB. Vyloží se podobně, jako při svátosti biřmování.) Nevíme sice, kterými právě slovy Pán Ježíš svátost posledního pomazání ustanovil, ale že ji ustanovil, víme ze slov sv. apoštola Jakuba, který takto píše: „Stůně-li kdo z vás, uveďž (k sobě) kněží církve, a ať se nad ním modlí, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí jemu Pán, a jestli ve hříších, budou mu odpuštěny.“ Jak. V., 14., 15. Již sv. apoštolové nemocné mazali sv. olejem a modlili se nad nimi a udělovali jim tímto mazáním milost. Toho by zajisté nebyli mohli a směli činiti, kdyby Kristus Pán nebyl této svátosti ustanovil. — V další odpovědi je vyloženo, proč se jmenuje tato svátost poslední pomazání, nebo-li odkud pochází jméno poslední pomazání.

* 622. Odkud pochází jméno poslední pomazání?

Jméno „poslední pomazání“ pochází odtud, že toto pomazání obyčejně bývá posledním ze všech svatých pomazání, jež církev člověku uděluje.

I v jiných svátostech bývá katolický křesťan mazán sv. olejem. (Ve kterých?) Ve svátosti křtu a biřmování a — jak brzy uslyšíte — ve svátosti svěcení kněžstva. Také ve svátosti posledního pomazání bývá nemocný mazán sv. olejem. A poněvadž toto mazání obyčejně naposledy se uděluje, nazývá se poslední pomazání. Z toho však nenásleduje, že by člověk, když tuto svátost přijal, musil již umřítí. Může se státi, že někdo již poslední pomazání přijal a pak se uzdravil a ještě některou jinou svátost přijal, na př. biřmování, při kterém také jest mazán svatým olejem. Nikdo se tedy nemá báti, že by musil umřítí, kdyby přijal svátost posledního pomazání, nýbrž máme

P. Ježíši děkovati, že se o nás tak postaral, abychom i v poslední chvíli života mohli dosáhnouti potřebných milostí. — V další odpovědi jsou vypočítány všechny milosti, které působí poslední pomazání.

623. Co působí poslední pomazání?

Poslední pomazání působí:

1. rozmnožení posvěcující milosti;
2. odpuštění hříchů všedních;
3. mimořádně též odpuštění hříchů těžkých, když se z nich nemocný nemůže už zpovídati, ale upřímně jich lituje;
4. osvobození od časných trestův a jiných pozůstatků hříchů již odpuštěných, na příklad: náklonnosti ke hříchu, slabosti vůle;
5. posílnění nemocného v pokušeních a bolestech, obzvláště v zápase smrtelném;
6. častěji i tělesné zdraví, jestliže duši nemocného ke spasení prospívá.

Ad 1. — Poslední pomazání jest svátost živých. Kdo je tedy chce přijati, musí býti ve stavu posvěcující milosti. Tato milost pak se v něm rozmnožuje; nemocný stává se P. Bohu ještě milejším; a to jest zajisté veliké dobrodiní, neboť čím milejší jest Pánu Bohu, když z tohoto světa odchází, tím větší odměny na věčnosti dojde. Ale posledním pomazáním dostává nemocný mimo rozmnožení posvěcující milosti ještě mnoho jiných zvláštních milostí, jako skrze každou svátost dostáváme mimo udělení nebo rozmnožení posvěcující milosti Boží ještě zvláštní milosti. Taková zvláštní milost je

Ad 2. — odpuštění hříchů všedních, které nemocnému při sv. zpovědi nebyly odpuštěny,

buďto že se z nich nezpovídal, nebo že jich třeba nelitoval, nebo se jich dopustil teprve po sv. zpovědi, nežli obdržel poslední pomazání.

Ad 3. — Těžké hříchy se tedy neodpouštívají vždy ve svátosti posledního pomazání, neboť těžké hříchy se odpouštějí řádným způsobem ve svátosti pokání, t. j. svátost pokání jest ustanovena na odpouštění hříchů. Má-li nemocný na svědomí těžký hřích, musí se z něho zkroušeně vyzpovídati, nesmí mysliti, že mu snad není třeba ze hříchů se zpovídati, že mu budou hříchy odpuštěny ve svátosti posledního pomazání. Takový nemocný by přijal poslední pomazání nehodně, svatokrádežně. Posledním pomazáním bývají odpuštěny toliko ony těžké hříchy, ze kterých se nemohl nemocný zpovídati — na př. pro velikou slabost, nebo že ztratil pamět, řeč atd.; tudíž jenom mimořádným způsobem, t. j. poněvadž se mu nemohly jinak odpustiti, odpouštějí se mu skrze poslední pomazání, ačkoliv je to svátost živých.

Ad 4. — Následky hříchů jsou: časné tresty, zatemněnost rozumu a slabost vůle, náklonnost ke hříchu a ku věcem pozemským, nechuť ke konání toho, co Bůh poroučí atd. Jako po nemoci tělesné zůstává obyčejně nějaká slabost a mdloba, a člověk velmi snadno může do nemoci znova upadnouti, tak také hřích má takové následky na duši. A od těchto následků bývá nemocný ve svátosti posledního pomazání osvobozen.

Ad 5. — Dábel ustavičně hledí, jak by nás mohl svést ke hříchu; jest nám tedy ustavičně proti němu bojovati. A kdo nás ještě pokouší? Tělo a svět. I v nemoci musíme ještě proti těmto nepřátelům bojovati. Zvláště však ďábel pokouší nemocného

a doráží na něj v poslední hodince jeho, by jej tu ještě k nějakému hříchu svedl, na př. k zoufanlivosti, k netrpělivosti, k reptání, k opovážlivému spoléhání na milosrdenství Boží; vzbuzuje v něm nečisté žádosti atd. A tyto útoky ďábelské bývají tu tím nebezpečnější, protože nemocný pro mdlobu svou jim náležitě odporovati nemůže. Aby tedy neklesl, má potřebí posily a pomoci Boží; a tato se mu uděluje ve svátosti posledního pomazání.

Nemocný člověk však bývá také obyčejně sklíčen velikou úzkostí, náramným strachem, obyčejně pak přílišnou bází před blížící se smrtí a nastávajícím soudem. Bázeň před smrtí jest cosi přirozeného, neboť smrt jest pokuta za hřích a pokuty strachuje se každý. Avšak tato bázeň nemá býti příliš veliká; vždyť od toho času, co Kristus Pán nade smrtí zvítězil a nás vykoupil, nemusíme se již tak příliš báti. Avšak člověk se bojí smrti více ještě proto, že ví, co po smrti následuje. Co následuje po smrti? (Soud.) A tohoto soudu zvláště se bojí člověk umírající. I mnozí svatí smrti a soudu se báli.

Aby tedy umírající člověk smrti a soudu přílišně se nestrchoval, uděluje se mu v posledním pomazání pomoc. V této svátosti nabývá útěchy; těší se tím, že Kristus Pán zvítězil nade smrtí, že smrt vlastně jest klíčem ke království nebeskému, že Bůh jest sice soudce nanejvýš spravedlivý, ale že jest zároveň i Otec neskončeně milosrdný.

Ad 6. — Někdy bývá nemocný, když svátost posledního pomazání hodně přijal, i na těle uzdraven; že to bývá často účinkem posledního pomazání, dosvědčují také mnozí lékaři. Nestává se to však pokaždé, nýbrž jen tenkrát, když jest v tom vůle

Boží, a když jest to nemocnému ku spáse duše. Kdyby však někdo pouze proto svátost posledního pomazání přijmouti chtěl, aby se uzdravil, nepřijal by jí z úmyslu pravého.

Tolik milostí uděluje se tedy v této svátosti! Chce-li však nemocný těchto milostí účastným se státi, musí se ku přijetí této svátosti náležitě připravit, jak uslyšíte později.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

624. Kdo může udělovati poslední pomazání?

Poslední pomazání může udělovati pouze kněz, a to jen olejem od biskupa posvěceným.

Víte, že na zelený čtvrtek světí biskup svaté oleje: olej křtěnců, sv. křížmo a olej nemocných. Tohoto posledního se užívá při udělování posledního pomazání. Kdo není knězem, nemůže nikterak udělovati posledního pomazání.

Kterak kněz uděluje poslední pomazání, již jsem vám poněkud řekl; v další odpovědi jest to také obsaženo.

*** 625. Kterak se uděluje poslední pomazání?**

Poslední pomazání se uděluje takto: kněz maže nemocného na jednotlivých smyslech, modle se zároveň: „Skrze toto svaté pomazání a své předobrotivé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoli jsi zavinil zrakem, sluchem....“

Kde maže kněz nemocného? (Na očích, uších...) To jsou čidla. Čidly vidíme, slyšíme, čicháme.... Zrak, sluch, čich.... jsou smysly. Člověk má pět smyslů. Které jsou to? Všemi smysly může se člověk prohřešiti; na př. zrakem...., sluchem.... atd. Proto kněz maže nemocného na těchto jednotlivých čidlech

a prosí Pána Boha, by nemocnému odpustil skrze toto mazání, cokoliv tím kterým čidlem zavinił. Co se může nemocnému odpustiti skrze toto mazání? (Hřichy těžké jen mimořádně, hřichy lehké, časné tresty . . .) Co se shlazuje tímto mazáním? (Pozůstatky hřichů.) — V další odpovědi jest obsaženo, pro koho jest ustanovena svátost posledního pomazání.

626. Kdo může poslední pomazání přijmouti?

Poslední pomazání může přijmouti každý katolický křesťan, který už přišel do rozumu a nebezpečně onemocněl.

Proč nemůže přijati žid posledního pomazání? (Není pokřtěn.) . . . protestant? (Zřekl se sv. církve, nemá tedy podílu na jejích milostech a prostředcích, kterými se milost uděluje.) Proč nemůže malé dítě přede křtem svatým přijmouti posledního pomazání? . . . malé dítě po křtu svatém . . .? (Nepotřebuje ho.) Může zdravý člověk přijati poslední pomazání? (Nikdy.) Kdyby zdravý člověk byl třeba v nebezpečí smrti, jako na př. voják před bitvou, někdo před nebezpečnou operací a pod., tedy se může sice ovšem vyzpovídati a přijímati, ale nemůže přijati posledního pomazání. Kdyby však operace se nepodařila, kdyby byl voják smrtelně raněn může ihned dostati poslední pomazání. Ale přece se dává poslední pomazání lidem velmi starým, třeba se nezdaří býti nebezpečně nemocni, neboť vysoké stáří je tak, jako nemoc; takoví lidé obyčejně po kratičké nemoci umírají; takofka usnou. — Jaká nemoc musí býti . . .? (Nebezpečenství smrti jest nebezpečí, že člověk umře, nikoliv tedy bolení hlavy, žaludku a pod.) A to: tolikráte může přijati poslední pomazání, kolikrát upadne do takové nemoci, nebo kdyby nemoc trvala

dlouho (půl roku, rok), třeba není tak těžká, ale nemocnému se přitíží, a nemoc se stane nebezpečnou, pak může také přijati poslední pomazání. (NB. Katecheta uvede na doklad některý známý příklad z farnosti o člověku souchotináři nebo vodnatelném nebo příliš starém.)

627. Kolikrát můžeme poslední pomazání přijmouti?

Poslední pomazání můžeme přijmouti, kolikrátkoli nebezpečně onemocníme nebo v téže nemoci do nového nebezpečství upadneme.

Ale nemůže nemocný poslední pomazání v téže nemoci přijmouti tak často, jako na př. svátost pokání nebo oltářní; i kdyby se nebezpečí smrti často opakovalo, není potřeba, by se dával pořád zaopatřovati, nýbrž postačí, dá-li se zaopatřiti asi jednou za měsíc až šest neděl.

Z toho, čemu jste se naučily z těchto dvou posledních odpovědí, můžete poznati, že posledního pomazání není sice ke spasení potřeba tak, jako na př. svátosti křtu, pokání, svátosti oltářní, neboť ani malé děti ani zdravý člověk ho nesmí a nemůže přijati. Kdo nemá příležitosti přijati svátost posledního pomazání, může i bez ní býti spasen, jen když je ve stavu milosti posvěcující; ale přece by se dopustil hříchu nemocný člověk, který by z nedbalosti nebo z jakékoliv jiné malicherné příčiny vlastní vinou posledního pomazání nepřijal, poněvadž by se tím lehkomyšlně připravil o všechny milosti, které poslední pomazání působí. Které milosti působí poslední pomazání?

Lidé velmi často chybují tím, že volají kněze k nemocnému, až když nemocný jest už bez vědomí,

když už o sobě neví. To není správné, jak poznáte z odpovědi další.

628. Kdy má nemocný přijmouti poslední pomazání?

Nemocný má přijmouti poslední pomazání, možno-li, dokud ještě je při dobré paměti.

Tenkrátě tedy má nemocný přijmouti poslední pomazání, dokud jest ještě při vědomí = dokud ještě vidí, slyší, může mluvit, dokud není na mysli pomaten, dokud tedy ještě může své hříchy poznávat, jich litovat a z nich se zpovídati, neboť víte, že poslední pomazání je svátost živých. Čím lépe se tedy nemocný na tuto svátost připraví, tím jistěji dosáhne všech milostí, které tato svátost působí, a tím jistěji může doufat, že jej Pán Bůh zase uzdraví, by mohl dostiučiniti za své hříchy. Nemocný má také napřed přijmouti svaté přijímání, nežli přijme poslední pomazání; proto má zavčas k sobě kněze zavolat, dokud může ještě přijímati.

Praví se však v katechismu: *m o ž n o - l i*. Velmi často se totiž stává, že to není možno; na př., když někoho raní mrtvice, nebo se stane neštěstí: spadne odněkud, je přejet, rozmačkán a pod. Pak ovšem přijme poslední pomazání, kdy a jak je možno.

Jako ku přijetí každé svátosti musí se člověk dobře připravit, má-li už užívání rozumu, tak se musí připravit i na poslední pomazání, by se stal účastným všech milostí, které poslední pomazání působí. — V další odpovědi je vyloženo, kterak . . . .

629. Kterak se má nemocný k poslednímu pomazání připravit?

Nemocný se má k poslednímu pomazání takto připraviti:

1. má se zpovídati. a nemůže-li se zpovídati, má se vynasnažiti, by vzbudil dokonalou lítost;

2. má míti živou víru a pevnou důvěru v Boha a zcela se odevzdati do vůle Boží.

Ad 1. — Který nemocný musí se nezbytně zpovídati nebo aspoň vzbuditi dokonalou lítost? Proč musí takový nemocný se zpovídati....? Kdo by vědomě a dobrovolně v těžkém hříchu přijal poslední pomazání, dopustil by se svatokrádeže. Proto, když nemocný se může zpovídati, zpovídá se vždy před posledním pomazáním, třeba byl teprve krátkou dobu před tím u sv. zpovědi.

Ad 2. — Čím déle se nemocný připravuje na poslední pomazání, tím jistěji obdrží všechny milosti, které působí. A tato příprava na poslední pomazání záleží hlavně ve vzbuzování víry, naděje a lásky. Již jste se učily, že jsme povinni v hodinu smrti vzbuzovati víru, naději a lásku. To může nemocný učiniti docela zkrátka tím, že se zbožně modlí Věřím v Boha, Otčenáš a desatero Božích přikázání, jak jste již slyšely; nebo to činí slovy katechismu a připojí při vzbuzení víry: .... zvláště pak věřím, že Ježíš Kristus ustanovil svátost posledního pomazání, a že skrze tuto svátost duše má obdrží mnoho milostí. Podobně při vzbuzení naděje přidá: .... zvláště pak doufám, že mně Pán Bůh skrze poslední pomazání udělí milost a sílu a že mne třeba i na těle uzdraví, bude-li to k mému spasení. Při vzbuzení lásky: .... zvláště pak také za tebe, Bože, miluji, že mně skrze poslední pomazání opět tak velikých milostí uděluješ, a proto ještě jednou lituji svých hříchů, kterých jsem se dopustil svým

zrakem, sluchem . . . . , myšlením, žádostmi . . . . — Z tohoto poznáváte, jak jest potřebno, by se nemocný dal zaopatřiti, dokud všecko toto může ještě činiti.

. . . . zcela odevzdati do vůle Boží; t. j. nemocný má si mysliti nebo i říkati: „Ať mne Pán Bůh uzdraví nebo k Sobě povolá, staň se vůle Jeho; úplně se podrobuji vůli Boží, neboť vím, že, co Pán Bůh činí, dobře činí.“ Krásný příklad takové úplné odevzdanosti do vůle Boží dal nám sám Kristus Pán, když se na hoře Olivetské modlil: „O t č e, n e m á, n ý b r ž T v á v ů l e s e s t a ň!“ Tak se má modliti také nemocný. — Po posledním pomazání uděluje se nemocnému ještě tak zvaná g e n e r a l n í a b s o l u c e, kterou nemocný dostává v hodinu smrti odpuštění všech časných trestů, přijímá-li všechny bolesti své — i smrt — od Pána Boha s úplnou odevzdaností do vůle Boží, lituje-li svých hříchů a vzývá důvěrně nejsvětější jméno Ježíš.

Přečti naučení, J.! Toto naučení je velmi důležité. Poznáváte z něho, že se máme modliti za to, by nám Pán Bůh popřál šťastné smrti. Šťastná smrt je veliká milost, neboť na šťastnou smrt následuje šťastná věčnost; jaká smrt, taková věčnost. K čemu nás dále vybízí toto naučení? Oč máme také svědomitě pečovati? Ve kterém přikázání Božím se také ukládá tato povinnost dítkám, rodičům, představeným a pod.?

Svátosti, o kterých jsme až posud mluvili, ustanoveny jsou pro všechny věřící. Dvě poslední však, totiž: svěcení kněžstva a stav manželský, jsou toliko pro některé osoby. Ačkoli však tyto dvě svátosti nebývají přijímány ode všech věřících, jsou přece ku

prospěchu všech. Beze svátosti svěcení kněžstva nedostávalo by se řádných rozdavačů svatých svátostí a beze svátosti stavu manželského nebylo by řádných rodičů. •

V dalším odstavci budeme se učit o svátosti svěcení kněžstva. — Přečti další nadpis, otázku a odpověď, J.!

6. O svátosti svěcení kněžstva.

M 630. Co je svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva je svátost, kterou se uděluje kněžská moc a zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

Co se uděluje svátostí svěcení kněžstva těm, kteří chtějí býti vysvěceni na kněze? (Kněžská moc a zvláštní milost...) Které je viditelné znamení při svátosti svěcení kněžstva? Když biskup někoho světí na kněze, klade mu mlčky na hlavu ruce, modlí se pak nad ním, načež podává mu kalich s vínem a patenu s hostií, aby se jich dotekl. Toto všecko dohromady jest viditelným znamením při svátosti svěcení kněžstva. Neviditelná milost při této svátosti je to, že se svěcenci rozmnožuje milost posvěcující a (jako při všech svátostech živých) že se mu mimo to uděluje ještě zvláštní milost. V čem tato milost záleží, jest obšírně vyloženo v odpovědi další.

Svátost svěcení kněžstva jest u s t a n o v e n a o d J e ž í š e K r i s t a, neboť Ježíš Kristus odevzdal svým apoštolům, jak jste se učily při 9. článku víry, svůj trojí úřad — učitelský, kněžský a královský — a dal jim moc a právo, by duchovní moc, kterou sami od P. Ježíše obdrželi, zase svým

nástupcům dávali = na ně přenášeli. Řekl jim: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“ (Jan XX. 21.) Svatí apoštolové skutečně také skládáním rukou a modlitbou tento trojí úřad na své nástupce přenášeli, jak víme z písma svatého. (Skut. ap. XIII., II. Tim. I. 6.) A tak to dělají zase jejich nástupcové posud: také oni přenášejí zase tento trojí úřad na své nástupce a také svým pomocníkům (kněžím) udělují jistou část této své moci. — Kdo chce přijmouti svátost svěcení kněžstva, musí míti potřebné vědomosti, musí vésti ctnostný život a míti dobrou pověst. Proto také biskup, nežli někoho na kněze vysvětití, táže se arcijáhna, zdali ten který člověk je skutečně hoděn, aby ho biskup mohl vysvětití na kněze, neboť církev svatá chce míti a potřebuje kněží hodných, a katolickým křesťanům zajisté také mnoho na tom záleží, by měli kněze hodné. Právě proto také mají se křesťané v suchých dnech, ve kterých dříve svátost svěcení kněžstva se udělovala a dosud na některých místech jako na př. v Římě pravidelně se uděluje, vroucně modliti a prositi Pána Boha za hodné kněze, jak jste již slyšely při 3. přikázání církevním. Za našich dnů neuděluje se svátost svěcení kněžstva pouze v suchých dnech, nýbrž i jindy. To bývá s kazatelny oznámeno ve všech kostelích, aby věřící nezapomněli se modliti na ten úmysl. Ale i jindy se mají lidé modliti za své kněze, by je Pán Bůh osvěcoval, sílil a jejich práci žehnal.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

* 631. Co působí svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva

1. uděluje moc kněžskou;

2. rozmnožuje milost posvěcující;

3. uděluje zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského;

4. vtiskuje duši nezrušitelné znamení **kněze Ježíše Krista**.

Ad 1. — V čem moc kněžská hlavně záleží, dovíte se až z další odpovědi.

Ad 2. — Do které třídy svátostí patří svátost svěcení kněžstva?

Ad 3. — Jako každá svátost mimo to, že milost posvěcující buď uděluje nebo rozmnožuje, působí ještě zvláštní milost, tak i svěcení kněžstva. Této zvláštní milosti mají kněží velmi potřeby, neboť vykonávání úřadu, který je kněžím svěřen, bývá často velmi obtížno a nebezpečno; na př. missionáři musejí snášeti velmi mnoho zlého mezi divochy; jsou v ustavičném nebezpečenství života. V čas nakažlivých nemocí jsou kněží ustavičně v nebezpečenství života; ale i jindy musejí mnoho zlého snášeti od lidí zlých. Jako sám Kristus Pán musil snášeti mnoho zlého, tak i kněží, kteří jsou jeho zástupci na zemi.

Ad 4. — Které svátosti vtiskují nezrušitelné znamení? Kolikeré znamení na duši má tedy kněz? Kněz má tedy troje nezrušitelné znamení na duši a proto také trojí povinnost, trojí důstojnost a moc a právo na milosti, kterých potřebuje ke konání svých povinností. Proto také kněz je s Pánem Bohem úžeji a pevněji spojen než ten, kdo je jen pokřtěn a biřmován.

(Tyto tři obrazy v duši kněze nejsou vedle sebe, nýbrž jest to takto: Při křtu sv. dostává duše nezrušitelné znamení = obraz Krista jen jakoby velmi

jednoduchý, nejasný; při biřmování dostává duše pokřtěná nezrušitelné znamení = obraz bojovníka Kristova, ale ne vedle prvního obrazu, nýbrž první obraz se stává jasnější, úplnější; při svěcení kněžstva je obraz Kristův nejdokonalejší, docela jasný, úplný. Tyto obrazy nezrušitelné zůstávají v duši nejen v tomto životě, ale i po smrti. V nebi bude kněz tím větší blaženosti požívati; kdyby však přišel do pekla, bude mnohem více trestán, nežli člověk, který jest jen pokřtěn a biřmován.)

Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

632. V čem záleží hlavně moc kněžská?

Moc kněžská hlavně záleží v tom, že kněz může:

- 1. konati obět mše svaté;*
- 2. udělovati svaté svátosti.*

Kněží tedy mají moc, proměňovati chléb a víno v tělo a krev Pána Ježíše a obětovati je nebeskému Otcí, jak činil Pán Ježíš při poslední večeři; mohou také udělovati svaté svátosti. — Z další odpovědi poznáte, kdo jen může udělovati svátost svěcení kněžstva.

633. Kdo může udělovati svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva mohou udělovati toliko biskupové, protože jen na ně přešla tato moc od apoštolů svěcením na biskupství.

Proč mohou jen biskupové udělovati svěcení kněžstva? Obyčejný kněz nemůže udělovati svěcení kněžstva a tím méně někdo, kdo ani knězem není. Tuto moc mají jen biskupové od Pána Ježíše, tedy od Boha. Pán Ježíš dal tuto moc jen svatým apoštolům a dal jim právo, by ji přenášeli zase na své nástupce.

Apoštolové to skutečně dělali, jak jsem vám již pravil. (Ot. 630.) A dali zase svým nástupcům právo, by moc, kterou od apoštolů obdrželi, zase na své nástupce přenášeli atd. Toto přenášení moci apoštolské na jiné osoby děje se zvláštním svěcením, totiž svěcením na biskupství. Svěcení na biskupství je vyšší stupeň svátosti svěcení kněžstva, a kdo je na biskupa vysvěcen, dostává větší moc, nežli má kněz obyčejný; dostává totiž mimo moc kněžskou ještě moc, světiti na kněze a biřmovati. Kdo není na biskupa řádně vysvěcen, nemá této moci. Ale svěcení na biskupství není snad jiná svátost než svátost svěcení kněžstva, nýbrž jest jen vyšší stupeň téže svátosti. — Jsou také v církvi svaté zase nižší stupně této jedné svátosti. svěcení kněžstva, které také tvoří se svěcením kněžstva a svěcením na biskupství dohromady jen jednu svátost, totiž svátost svěcení kněžstva. Kněz totiž nemůže vždycky zastati všeho, čeho vyžaduje bohoslužba, takže mu musejí při tom pomáhati i jiné osoby. A tyto osoby bývají k tomuto svému úřadu (který jim bývá svěřen) svěceny, by mohly povinnosti svého úřadu dobře plniti; neboť takové úřady bývaly za prvních dob, dokud byli křesťané pronásledováni, spojeny s velikými obtížemi a nebezpečím, takže k jejich vykonávání potřebovali zvláštní pomoci Boží, která se jim udělovala právě tímto svěcením. Zároveň však je svěcení na tyto nižší úřady jako přípravou na svěcení kněžstva, na skutečný úřad kněžský, jak hned uslyšíte. Nežli někdo obdrží svěcení na tento nižší úřad a stupeň svátosti svěcení kněžstva, obdrží nejprve tak zvanou tonsuru (postřižiny); totiž biskup mu ustřihne na pěti místech hlavy něco vlasů v podobě kříže a říká při tom slova:

„Hospodin díl dědictví mého. Ty jsi, jenž navrátíš mi dědictví mé,“ což svěcení po něm opakují. Pak nosí tonsuru vystřiženou v podobě korunky (kolečka) na vršku hlavy. To připomíná trnovou korunu, kterou Pán Ježíš nesl na své hlavě, a že ti, kteří sobě stav kněžský zvolili, mají býti hotovi, odřící se marností a nepotřebných statků světských a oddati se jedině službě Boží a doufati, že Pán Bůh jim na věčnosti odmění hojně to, čeho se zde na světě odřikají. Proto také od té doby nosí tito lidé zvláštní šat duchovní na znamení, že od té doby již nenáležejí světu, nýbrž jen Pánu Bohu a církvi svaté. — Potom teprve následují svěcení, která na stav kněžský připravují; jest jich šestero, totiž 4 nižší a 2 vyšší. První nižší svěcení je svěcení na v r á t n é (ostiáře). V prvních dobách církve svaté měli ti, kteří toto svěcení obdrželi, povinnost, chrám otvírati a zavíratí, dávatí pozor, aby někdo, jenž byl z církve vyloučen nebo některý pohan a vůbec někdo, kdo nepatřil k církvi, nesúčastnil se služeb Božích; ohlašovali také věřícím, kdy budou služby Boží, neboť tenkrát nebylo ještě ^{zvonn.} — Druhé nižší svěcení je svěcení na č t ě n ě (lektory); tito předčítávali za starých dob při službách Božích částku z písma svatého nebo ze života svatých. — Třetí nižší svěcení je svěcení na z a k l í n a ě (exorcisty); ti měli moc, zaklínati zlé duchy. — Čtvrté nižší svěcení je svěcení na p ř i s l u h o v a ě (akolythy); tito měli povinnost opatřovati všecko, čeho bylo potřeba ke službám Božím, jako: víno, chléb, světlo, roucha atd. a přisluhovali (ministrovali) knězi při službách Božích.

Tato nižší svěcení nemají za našich časů takové důležitosti jako ve staré církvi, neboť to konají osoby

nesvěcené: ředitel kůru, kostelníci, ministranti a j.; udělují se však přece posud, dílem z úcty ku starobylému zřízení církevnímu, dílem za příčinou hlubokého významu obřadů, jichžto se při svěcení tomto užívá, a hlavně proto, že svěcení tato připomínají vznešenost a důstojnost stavu duchovního, jakož i povinnosti stavu toho, že jsou přípravou na stav kněžský.

Každý kněz má býti v jistém smyslu vrátným. Svěcení na vrátného mu připomíná, že má srdce věřících otevírati ku poslouchání slova Božího a zavíratí před nepřáteli duší. — Kněz má konati úřad čtenáře; má v kostele slovo Boží čítati a hlásati. — Má býti záklínačem; má předně sám nad sebou bdíti, by zlý duch srdce jeho neopanoval; ale má bdíti také nad věřícími, by se nepoddávali ďáblu. — A konečně jako přísluhovač nemá jen se starati o opatření věcí k oběti potřebných, nýbrž sám má býti dokonalou a líbeznou obětí Pánu Bohu; nemá toliko o potřebné osvětlování domu Božího pečovati, nýbrž také sám dobrým příkladem věřícím svítiti.

Po tomto čtveru nižších svěcení následuje dvoje svěcení vyšší, totiž na podjáhny a jáhny.

Když bývají slavné služby Boží, vidíváte několik kněží u oltáře; někteří jen přísluhují tomu, který mši svatou slouží. Tak to bývalo již za prvních dob církve svaté, ale ti, kteří tehdáž knězi přísluhovali při slavných službách Božích, nebyli ještě kněžími, nýbrž bývali to jen podjáhnové a jáhnové. Podjáhnové a jáhnové přísluhovali při slavných službách Božích. Podjáhnové čítávali epištolu a přinášivali obětní dary na oltář, jáhnové pak předčítávali evandélium a s povolením biskupa také kázávali, křtili a přísluhovali svátostí oltářní. A k vykonávání úřadů těchto se jim udělovala

potřebná moc svěcením na podjáhenství a jáhenství. Z písma svatého víme, k čemu jáhnové původně byli ustanoveni. Měli se starati o chudé a rozdávati almužnu. Ale při tom hlásali také slovo Boží. (Svatý Štěpán.) — Teprve, když je někdo vysvěcen na jáhna, může býti vysvěcen na kněžství, které je třetím vyšším stupněm svátosti svěcení kněžstva.

Pověz ještě jednou, kolik stupňů zahrnuje v sobě svátost svěcení kněžstva? Jsou tyto stupně všechny stejny? Které jsou nižší stupně svátosti svěcení kněžstva? . . . vyšší stupně . . .? Co tvoří všecka tato nižší a vyšší svěcení dohromady? — Již jsem vám pravil, že úřad kněžský je spojen s velikými obtížemi. Proto zajisté kněží zasluhují, by se věřící za ně modlili. Které přikázání Boží ukládá tuto povinnost věřícím? Kdy zvláště mají se modliti věřící, by Pán Bůh dal církvi svaté hodné kněze? Věřící však mají také míti kněze své v uctivosti, mají jich poslouchati a býti jim vděčni; mají je pokládati za posly Boží, za služebníky Krista Pána, za rozdavače milostí Božích, za své duchovní otce a podle toho mají se k nim chovati. — Kdyby některý kněz i neplnil náležitě svých povinností a nějaké chyby na sobě měl, jest přece vždy služebníkem Božím a rozdavačem milostí a uděluje vždy platně svaté svátosti. Kněz prokazuje lidem nesmírně mnoho dobrodiní. Hned na křtu sv. přijímá člověka do církve sv. . . .; později káže člověku slovo Boží, uděluje mu tělo Páně. Odpouští mu hříchy a ani v hodině smrti ho neopouští, nýbrž těší a sílí ho posledním pomazáním; ba, i když člověk zemře, ještě se kněz za něho modlí, zvláště při mši svaté. Za toto všechno mají býti věřící svým kněžím vděčni, mají je ctíti a ochotně jich poslouchati. Kristus

Pán řekl: „Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“. Kdo tedy kněží nectí, neposlouchá, jest jim nevděčný, nectí, neposlouchá, je nevděčný samému Pánu Bohu.

Která je sedmá svátost? O této svátosti se budeme učit v odstavci dalším. — Přečti nadpis, otázku a odpověď 634., J.!

7. O svátosti stavu manželského.

M. 634. Co je svátost stavu manželského?

Svátost stavu manželského je svátost, kterou se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, nerozlučně spojují a od Boha nabývají milosti, by povinnosti stavu manželského až do smrti věrně plnily.

Svátost stavu manželského jest tedy nerozlučné spojení = sjednocení muže a ženy. To sjednocení nazývá se manželstvím neboli stavem manželským, a tento stav manželský jest u křesťanů svátostí. Dvě osoby, které chtějí do stavu manželského vstoupiti = svátost stavu manželského přijati, jmenují se snoubenci. Viditelným znamením při této svátosti je slib, kterým se snoubenci sobě navzájem zavazují, že chtějí spolu ve stavu manželském věrně až do smrti setrvati a všechny své povinnosti konati. — Která je neviditelná milost při této svátosti? V katechismu se praví, že ti, kteří vstupují do stavu manželského, nabývají od Pána Boha milosti, aby.... To je tedy ona neviditelná milost.

Svátost stavu manželského jest ustanovena od Krista Pána. Nevíme sice, kdy a kterými slovy Pán Ježíš tuto svátost ustanovil, ale v písmě svatém se nazývá stav manželský svátostí. Sv. apoštol Pavel nazývá jej svátostí velikou v Kristu a církvi, protože jest o b r a z e m = vypočobňuje duchovní spojení = sjednocení Krista Pána s jeho církví. Duchovní spojení neboli sjednocení Krista Pána s církví svatou záleží však v tom, že Kristus Pán své církvi uděluje milost Boží. Poněvadž tedy stav manželský jest obrazem tohoto spojení Krista Pána s církví svatou, proto i při této svátosti musí se udělovati milost Boží. Milost však může spojití s viditelným znamením toliko Kristus Pán, a proto jen od Krista Pána může býti ustanovena svátost stavu manželského. — V katechismu se praví: „... nerozlučně spojují...“ To znamená, že osoby, které svátost stavu manželského přijaly = do stavu manželského vstoupily, musejí pak až do smrti spolu žítí, neboť duchovní spojení Krista Pána s církví svatou je také nerozlučné, jak řekl sám Kristus Pán: „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“

Pán Bůh ustanovil již v ráji, by muž a žena — a to toliko jeden muž a toliko jedna žena — až do smrti spolu nerozlučně žili. Později se sice stávalo, že jeden muž měl také více než jednu ženu, ale to Kristus Pán odstranil a napravil; ustanovil totiž, že jeden muž jen s jednou ženou smí vstoupiti do stavu manželského, a že manželé až do smrti musejí spolu žítí; zároveň také Kristus Pán chtěl, aby stav manželský byl svátostí = povýšil stav manželský na svátost = učinil jej svátostí. — V katechismu se dále praví: „... křesťanské osoby...“, neboť man-

želství v novém zákoně je svátost, a proto ji mohou přijati jen ti, kdo jsou pokřtěni, a musejí ji tak přijímati, jak Pán Bůh a církev svatá na místě Božím žádá a předpisuje, totiž před farářem a přede dvěma svědky.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

635. Co působí svátost stavu manželského?

Svátost stavu manželského působí:

- 1. rozmnožením posvěcující milosti;*
- 2. zvláštní milost, aby manželé povinnosti stavu manželského věrně plnili.*

Ad 1. — Do které třídy svátostí patří svátost stavu manželského? Co působí svátosti živých? Čeho se tedy žádá od toho, kdo chce přijati svátost stavu manželského?

Ad 2. — Jako všechny svátosti, tak i tato svátost působí ještě zvláštní milost, totiž, aby manželé . . . .

V další odpovědi je vyloženo, co je povinností manželů.

* 636. Co jest povinností manželův?

Povinností manželů jest:

- 1. aby ve svornosti, lásce a manželské věrnosti spolu živi byli, dokud je smrt nerozloučí;*
- 2. aby křestanským životem vespolek se vzdělávali a podporovali;*
- 3. aby své děti v bázni Boží vychovávali a o jejich časné i věčné blaho pečovali.*

Ad 1. — Tyto povinnosti manželů bývají často spojeny s velikými obtížemi. Někdy se na př. stává, že jeden z manželů onemocní nebo se pokazí atd., a přece druhý manžel musí s ním ustavičně žíti a

musí to všecko trpěti. K tomu je manželům potřeba veliké síly a milosti Boží, a ta se jim uděluje ve svátosti stavu manželského.

Ad 2. — Jako Kristus Pán se staral o svou církev, aby všichni její údové došli spasení, tak se má starati manžel o svou manželku a manželka o svého manžela, by byli spaseni; proto mají sobě dávatí dobrý příklad, poučovati se o víře a o tom, kterak se mají chovati, by se P. Bohu líbili; mají se za sebe modliti atd. I tato povinnost jest spojena s mnohými obtížemi a překážkami; na př., jsou-li manželé chudobni, nemocni atd., a proto jest jim potřeba k plnění těchto povinností milosti Boží, která se jim uděluje skrze tuto svátost. — Co jest obsaženo v další odpovědi, již jste slyšely; přečti ji, J.!

* 637. Může-li býti manželství rozloučeno?

Manželství nemůže býti rozloučeno jinak než smrtí jednoho z manželů; duchovní vrchnost může však z důležitých příčin dovoliti, by manželé odloučení od sebe žili.

Čím jenom může býti manželství rozloučeno? Může býti rozloučeno manželství, dokud oba manželé jsou živi? Přečti dole poznámku 1., J.!. Dokud tedy oba manželé jsou živi, nemůže jeden nebo druhý z nich znova vstoupiti do stavu manželského = do nového = do druhého manželství, nemůže si vzíti jinou osobu za manželku, za manžela. Ale co může dovoliti duchovní vrchnost? Kdo je duchovní vrchnost? Z jakých jenom příčin to může dovoliti? Na př., kdyby manželé nikterak a nikterak nemohli spolu pokojně a svorně žíti, takže by to bylo velikým pohoršením a špatným příkladem pro jejich děti a pod., mohl by biskup dovoliti, by manželé, dokud se jejich poměry

nezmění, bydlili každý zvlášť, ale nikdy a nikdy nemohou a nesmějí vstoupiti do manželství nového.

* 638. Čeho se žádá od těch, kdož ve stav manželský vstoupiti míní?

Od těch, kdož ve stav manželský vstoupiti míní, se žádá :

1. *by se lehkomyšlně nezasnubovali;*
2. *by mezi nimi nebylo překážek manželských, a v náboženství dobře byli vycvičeni;*
3. *by po dobu zasnoubení počestně živi byli;*
4. *by před oddavkami svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní hodně přijali.*

* 639. Co jsou překážky manželské?

Překážky manželské jsou okolnosti, které činí sňatek manželský buď nedovoleným aneb i docela neplatným. Onyno služí překážky vadící nebo závažny, tyto pak překážky rušící.

(Nedovoleným činí sňatek manželský na příklad: zapověděný čas, rozdílnost křesťanského vyznání, platné zasnoubení nebo slib manželský, jednoduchý slib čistoty.

Neplatným činí sňatek manželský na příklad: polkrevní příbuzenství a švakrovství ve stupních zapověděných, duchovní příbuzenství)

(NB. Obšírnějšího poučení o stavu manželském, zvláště o účelu, o povinnostech, o překážkách jeho, pak o manželstvích smíšených podá se na křesťanských cvičeních a při zkoušce snoubenců podle Velkého katechismu. Ve škole bude nejlépe otázku 638., 639. ze Středního katechismu, resp. z Velkého katechismu otázku * 738., * 739., ** 742. a ** 743.

vynechati. Jen poněkud obšírnější učiní se zmínka o manželstvích smíšených dle katechismu, zvláště v krajinách smíšených.)

* 640. Co jsou manželství smíšená?

Manželství smíšená jsou sňatky mezi křesťanem katolickým a nekatolickým.

* 641. Co jest dobře povážiti při manželstvích smíšených?

Při manželstvích smíšených jest dobře povážiti:

1. že stranu katolickou uvrhují do nebezpečství, svoliti v nekatolické vychování dětí a tak sebe připraviti o spásu duše;

2. že i za příznivých okolností katolické vychování dětí stěžují;

3. že v rodině způsobují často různice a náboženskou lhostejnost;

4. že jich tudíž katolická církev nikdy neschvaluje a z příčin důležitých jen tehdy je připouští, když katolické vychování všech dětí zaručeno a nebezpečství pro spásu duší odstraněno jest.

Skončili jsme dnes učení o svatých svátostech. (Následuje opakování kratší nebo delší dle okolností zvláště části „o svátostech vůbec“.)

Kolik svátostí ustanovil Kristus Pán? K čemu je ustanovil? Může tedy býti ještě některé jiné viditelné znamení, které samo ze sebe (= z ustanovení od Krista Pána) by působilo milost tak, jako těchto sedmero svátostí? Přece však vidíváte často v kostele

úkony, které se velice podobají svátostem, ale svátostmi přece nejsou. Tak na př. vidíváte, že se rozličné věci svěťívají, že na popeleční středu dělává kněz věřícím na čele kříž svěceným popelem a říká při tom jistá slova. („Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš.“) Takové úkony nazývají se svátostiny a církevní obřady. Samy ze sebe nikterak nepůsobí milosti jako svátosti, nýbrž jsou jen svátostem podobny, jak jest obsaženo v odpovědi další.

642. Jsou-li mimo svátosti ještě jiná sama ze sebe působivá znamení milosti?

Mimo svátosti nejsou již žádná jiná sama ze sebe působivá znamení milosti; tak zvané „svátostiny“ jsou svátostem jenom podobny.

O svátostinách jedná odd. 4. části IV. — Přečti nadpis, další otázku a odpověď 643., J.!

Oddělení čtvrté.

O svátostinách a církevních obřadech.

643. Co rozumíme svátostinami?

Svátostinami rozumíme:

1. svátostem podobné úkony, jako: zaříkání nebo zažehnávání, žehnání, svěcení, jež církev ustanovila, by nám zvláštní milosti a dobrodiní zjednávala neb osoby a věci posvěcovala;

2. jisté věci od církve k bohoslužebnému nebo k našemu vlastnímu zbožnému užívání posvěcené, jako na příklad svěcenou vodu.

Ad 1. — Takové svátostem velice podobné úkony jsou tedy: zaříkání nebo zažehnávání, kterého

užívá církev svatá k tomu. by škodlivý vliv zlého ducha zapudila nebo vzdálila od lidí nebo od věcí. Děje se to tím způsobem, že církev sv. z moci, kterou obdržela od Ježíše Krista a za vzývání nejsv. jména Ježíš poroučí, rozkazuje zlému duchu, by opustil na příklad některého člověka, kterého posedl nebo kterého měl ve své moci (na př. při křtu svatém) nebo, by přestal lidem skrze jisté věci škodit, by těchto věcí neužíval ke škodě lidí atd., jak ještě dále uslyšíte.

Žehná ní. Žehná ní užívá církev svatá, by osobám a věcem vyprošovala Božího požehnání. Žehná ní je pravý opak klení, kterým se svolává kletba Boží na někoho nebo na něco. Církev svatá žehná na př. nemocné, umírající, matky, když jdou k úvodu se svými dětmi a pod. Církev svatá si totiž přeje a prosí za to Pána Boha, by Pán Bůh lidem, které ona žehná, poskytl ochrany, zdraví, síly, rozličných potřebných milostí a pod. Také rozličné předměty = věci žehná církev, na př. domy, lodi, stříkačky, železniční vlak, pole, pokrmy, nápoje a pod.; totiž církev svatá prosí Pána Boha, by moc = vliv zlého ducha od těchto věcí zapudil nebo vzdálil, aby zlý duch skrze tyto věci nebo na těchto věcech lidem neškodil (na př. aby nezničil jejich úrody na poli, by nápojův a pokrmů neužíval ke škodě lidí) a by těm, kteří těchto věcí užívají — na př. železnice, lodi, stříkačky, domu a pod. — poskytl své pomoci a ochrany na těle i na duši.

Všecky stvořené věci měly dle vůle Boží napomáhati lidem ku prospěchu těla i duše, tedy ke spasení. Dokud první lidé nezhrěšili, skutečně tak bylo, ale když Adam a Eva zhrěšili a stali se otroky ďábla, i všecky ostatní stvořené věci upadly do otroctví

ďáblova, takže ďábel, když mu to Pán Bůh dovolí, může jimi vládnouti a užívatí jich k tomu, by lidi skrze tyto věci sváděl a pokoušel ke hříchu; ďábel svádí lidi, by těchto věcí stvořených užívali špatně, totiž ke hříchu, na př. nápoje, pokrmu a pod. Mnohých těch věcí užívá ďábel k tomu, by lidi skrze ně trápil a soužil, a Pán Bůh to dopouští jakožto trest za naše hříchy. Když však Kristus Pán lidstvo vykoupil a vysvobodil z otroctví ďáblova, když odňal = zlomil ďáblovu moc nad lidmi, odňal mu ji také nad oněmi stvořenými věcmi a církvi svaté dal moc, aby ve jménu Jeho = skrze jméno Ježíš a skrze znamení svatého kříže zlého ducha od oněch věcí stvořených zapuzovala nebo vzdalovala neboli by ony věci žehnala. Toto žehnání se děje vždy znamením svatého kříže a vzýváním jména Ježíš.

Sv^ěcení užívá církev svatá k tomu, by osoby a věci službě Boží zasvětila nebo jisté předměty ke zbožnému užívání posvětila. Svěcením jsou tedy tyto osoby a věci jako darovány Pánu Bohu, to jest **určeny** k jeho službě, k jeho cti a slávě (= zasvěceny Pánu Bohu). Taková svěcení jsou na př. svěcení opata, svatých olejů, kostelů, oltářů, zvonů, křížů, růženců, vody, svící, popela atd.

Ad 2. — Mnohé věci jsou Pánu Bohu tak zasvěceny = tak svěceny, že se jich smí užívatí jen při bohoslužbě nebo při udělování svatých svátostí a při podobných posvátných úkonech, jako na př. kostela, oltáře, kalichů, rouch kněžských, svatých olejův a pod. Již ve starém zákoně poručil P. Bůh, aby byly svěceny oltáře, na kterých se přinášely oběti, nádoby, kterých se při tom užívalo, roucha, kterých užíval židovský

kněz; tím více tedy v novém zákoně. Mnohých svěcených věcí smí však užívat i každý katolický křesťan, ale nikoliv k potřebě obyčejné, jako užívá věcí nesvěcených — na př. obyčejné vody k pití a umývání, soli k solení a pod. —, nýbrž jen k účelům zbožným = jen zbožně jich smí užívat, t. j. ke cti Boží a ke spasení své duše. Tak na př. se svěťí voda, by křesťan, který se touto vodou kropí, hleděl duši svou očistiti ode hříchu a zároveň, aby byl chráněn ode zlého ducha a by mu Pán Bůh uděloval potřebné milosti.

Při všech těchto úkonech — zařikání, žehnání a svěcení — užívá se tedy jistých slov a jistých viditelných znamení; dosahujeme při nich také jistých milostí, takže se skutečně velice podobají svátostem a právě proto mají i jméno, podobné jménu svátost, totiž svátostiny, jakoby se řeklo: úkony svátostem velice podobné. Ale přece se rozeznávají mnohými důležitými = podstatnými věcmi od svátostí, kteréžto rozdíly jsou právě příčinou, že to nejsou svátosti, nýbrž jen svátostem podobné úkony neboli svátostiny. Kdo ustanovil svátosti? Svátostiny však ustanovila sama církev svatá, ale ovšem z moci, kterou jí dal Kristus Pán, jak poznáte z odpovědi další. Svátostmi se nám uděluje nebo rozmnožuje posvěcující milost a ještě jiné zvláštní milosti; svátostinami se nám posvěcující milost neuděluje, ony nás neposvěcují, ale mohou nám aspoň napomáhati k posvěcení. Svátosti mají moc, působiti milost, od Ježíše Krista; svátostiny mají svou moc z modliteb svaté církve. Svátostí je ke spasení třeba; svátostin nikoliv, ale jsou velmi prospěšny.

644. Od koho má církev moc, zažehnávati, žehnati a světití?

Moc, zažehnávati, žehnati a světití, má církev od Ježíše Krista.

Kterými slovy dal Kristus Pán církvi svaté tuto moc, jest obsaženo dole v poznámce 1.; přečti ji, J.! — Pravil jsem vám, k čemu užívá církev svatá zařikání nebo zažehnávání, žehnání a svěcení. Věci posvěcené smí se užívatí jen k tomu, k čemu je posvěcena. Každé jiné užívání bylo by pověrečné nebo neuctivé nebo zkrátka nepřavé a proto hříšné. Kterak tedy máme svěcených věcí užívatí jest obsaženo v odpovědi další.

645. Kterak máme svěcených věcí užívatí?

Svěcených věcí máme užívatí:

1. *jen k tomu účelu, ke kterému byly od církve posvěceny;*

2. *s uctivostí a důvěrou, protože jejich působnost závisí hlavně na zbožném smýšlení toho, kdo jich užívá.*

Ad 1. — Když církev svatá některou věc světlí, světlí ji obyčejně za tím účelem, aby Pán Bůh od nás odvrátil za zbožné užívání věcí svěcených tresty, kterými by nás za naše hříchy měl a chtěl trestati, by nás tedy od nich osvobodil neboli ušetřil; dále, by nám za zbožné užívání věcí svěcených poskytl své ochrany na těle i na duši proti zlému duchu; by nám popřál pokoje, požehnání a vůbec všeho dobrého pro tělo i pro duši a ještě mnoho jiných milostí. Ale při každém svěcení se prosí jen za jisté milosti, nikoliv za všechny tyto milosti. A proto takových svěcených věcí smíme užívatí jen k tomu účelu, ku

kterému právě takterá věc je posvěcena. Kdyby někdo užíval na př. svćených obrázků, růžence a pod. k tomu, by neonemocněl, aby nedostal nakažlivé nemoci, by neupadl do neštěstí a pod., dopouštěl by se hříchů pověry, neboť té moci svćená věc nemá, jelikož není od církve svaté k tomu účelu posvěcena.

Ad 2. — Víte již, že svátostiny nemají své moci samy ze sebe, jako svátosti, nýbrž jejich síla = účinek závisí hlavně na tom, jak zbožně jich někdo užívá. Čím uctivěji se někdo ke svćeným věcem chová, čím větší důvěru v Pána Boha při tom má, když jich užívá, tím větší užitek z nich má, tím více milostí mu přinášejí, takže někdy se může státi, že, když člověk věcí svćených velmi dobře, zbožně a důvěrně užívá, popřává mu Pán Bůh, pro ně velikých a neobyčejných milostí, ba někdy i zázračné účinky skrze ně působí, jako na př. skrze milostivé = zázračné obrazy na poutních místech a pod.

Nejčastěji ze všech svátostin užívají zbožní křesťané obyčejně svćené vody, ale poněvadž mnohdy špatným způsobem jí užívají, máme v katechismu v další odpovědi výslovně obsaženo poučení, kterak máme užívat svćené vody.

646. Kterak máme užívat svćené vody?

Svćenou vodou máme se častěji, zvláště ráno a večer, pokropovati a Pána Boha prositi, by nás ode hříchů víc a více očišťoval a všelikého nebezpečenství duše i těla chránil.

Vodu svěťí kněz tím způsobem, že zaklíná nejprve zlého ducha, dává pak do vody něco soli a při tom prosí Pána Boha, by chránil ty, kteří se touto vodou budou zbožně kropiti, od pokušení zlého ducha,

by jim popřál zdraví tělesného i duševního atd. Svěcená voda připomíná nám krev Krista Pána, kterou jsme byli od svých hříchů očištěni, ale zároveň nám připomíná, že se máme snažit, bychom upřímnou lítostí a svatou zpovědí svou duši ode hříchů očištěli a čistě a zbožně živi byli. Křesťané již od nejstarších dob se kropívali svěcenou vodou a tak se podnes kropí doma, zvláště ráno, když vstanou, večer, než jdou spat, když mají vyjít z domu, když přijdou domů, když na ně přijde nějaké pokušení, když vstoupí do kostela; matka dělává svěcenou vodou malým dětem kříž na čele atd. Kropení se dělá tak, že se namočí konečky prstů pravé ruky do svěcené vody a udělá se v e l k ý kříž. Zač máme při tomto kropení prositi? Kdo svěcené vody zbožně užívá, skutečně dochází těchto milostí.

Mimo svátostiny jsou ještě jisté úkony, které také svátostem velice se podobají, ale nejsou to svátosti ani svátostiny, nýbrž jmenují se církevní obřady. Co jsou církevní obřady, je vyloženo v odpovědi další.

* 647. Co jsou církevní obřady?

Církevní obřady jsou zevnější úkony a znamení, jež církev ustanovila, by projevovala a vzbuzovala náboženské myšlenky a city, na příklad: obřady při mši svaté a při udělování svátostí.

Kdo ustanovil obřady? K čemu ustanovila církev svatá obřady? Při čem na příklad se užívá takových obřadů? Čím se podobají obřady svátostem a svátostinám? Čím se liší obřady od svátostí?

Praví se v této odpovědi: „... z e v n ě j š í ú k o n y . . . .“, poněvadž kněz při tom něco dělá, k o n á; na př. bije se v prsa, kleká, sklání se, dýchá

na dítko při křtu svatém, maže je svatým olejem, potírá slinou uši a chřípí jeho atd.; jest to tedy něco viditelného, zevnějšího. — Praví se: „... znamení...“; to, co vidíme, představuje, připomíná, vyjadřuje = naznačuje něco jiného, vnitřního. — Obřady nejsou ustanoveny od Krista Pána, nýbrž církev svatá z moci od Krista Pána obdržené je ustanovila; proto se říká církevní obřady. K čemu ustanovila církev svatá obřady? (Aby projevovala...) Při mši svaté totiž a ve svatých svátostech se dává tolik milostí lidem, že toho nelze pouhým = samojediným viditelným znamením, které je velice krátké a jednoduché, ani vyjádřiti, úplně naznačiti. Na př. při křtu svatém litím vody a slovy, která se při tom říkají, uděluje se křtěnci nesmírné množství milostí (které jsou to?); proto církev svatá toto viditelné znamení již předchází a doprovází obřady, by se jimi ona plnost = množství milostí naznačilo a nám poněkud představilo = znázornilo.

Obřady však má býti také Pán Bůh oslaven a ctěn. Jako světský panovník, když někam zavítá, je vítán s největší slávou, tak nebeský král, který k nám přichází při mši svaté a ve svatých svátostech, rovněž musí býti přiměřeně uvítán. Jest to také naší povinností, bychom Pána Boha netoliko vnitřně, ale i zevnitřně oslavovali, a to se děje právě slavnými obřady. Obřady jsou jako tichá modlitba; na př. když ruce sepneme, poklekáme, pokloníme se, bijeme se v prsa a pod., tu není třeba ani mluvití, každý hned ví, co tím chceme říci = vyjádřiti; nebo na př., když kněz při pozdvihování poklekne, jest to zrovna tak, jakoby řekl: „Klaním se Tobě, Pane Ježíši, kterého držím ve svých rukou...“ Nebo, když se bije v prsa,

jest to právě tak, jakoby říkal: „Pane Bože, vyznávám, že jsem hříšný člověk a že zasluhuji trestu; lituji tedy hříchů svých . . .“ Obřady nás velice povzbuzují k tomu, bychom snadněji mohli pozdvihnouti svou mysl k P. Bohu, bychom se zbožněji modlili, bychom lépe a snadněji myslili na svaté pravdy, které Pán Bůh zjevil a na všecko to, co Pán Bůh k vůli nám lidem učinil. Na př. svíce hořící na oltáři připomínají nám Krista Pána = světlo světa, které se za nás obětovalo, tak jako svíce se sama ztravuje, a že tedy máme vzbuzovati víru, která osvěcuje náš rozum tak, jako světlo osvěcuje tmu; že máme d o u f a t i v Pána Boha = obracetí důvěrně mysl a srdce své k Pánu Bohu tak, jako plamen svíce vždy směřuje vzhůru k nebi; že srdce naše má býti roze-
hřáto láskou k P. Bohu tak, jako svíce hoří a hřeje.

Nakuřování: na žhavé uhlí kladou se zrnka kadidla, která se docela rozpustí a promění v kouř. To nám připomíná, že jako zrnka kadidlová jsou docela zničena ke cti Boží, takže máme býti i my hotovi všecko, i život, obětovati Bohu, a jako kouř z kadidla líbezně voní a k nebi vystupuje, takže má i naše srdce a mysl povznášeti se k Bohu, by to bylo Pánu Bohu příjemno a milo.

(NB. Podobně se vyloží význam paškálu, přenášení missálu, umývání rukou, znamenání se svatým křížem a pod.) — Přečti naučení, J.!

O čem jedná část I.? . . . část II.? . . . část III.?

Čím dokazujeme lásku svou k Pánu Bohu? (Zachováváním přikázání Božích a církevních.) Proto se jedná v části III. o přikázáních Božích a církevních.

— O čem jedná část IV.? Kdo pomocí milosti Boží, které dosahujeme ve svatých svátostech, věří, co Bůh zjevil, důvěrně očekává, co Bůh slíbil, zachovává přikázání Boží a církevní, podle učení Krista Pána zlého se varuje a dobré činí, jest spravedlivým křesťanem.

O křesťanské spravedlnosti jedná část V. katechismu, které se budeme nyní učit.

    Přečti nadpisy na str. 143., J.!

Část pátá.

O křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.

Oddělení první.

O křesťanské spravedlnosti.

Kolik oddělení má část V.? O čem se budeme učit v 1. oddělení části V.? . . . . v 2. oddělení části V.?

Přečti otázku a odpověď 648, J.!

M 648. V čem záleží křesťanská spravedlnost?

Křesťanská spravedlnost záleží v tom, že pomocí milosti Boží zlého se varujeme a dobré činíme, jak nás tomu víra učí.

Křesťan, který pomocí milosti Boží věří, co Bůh zjevil, s pevnou důvěrou očekává, co Bůh slíbil, Boha miluje a přikázání Boží a církevní zachovává, jest spravedlivý křesťan; koná křesťanskou spravedlnost. Z tohoto poznáváte, že by nebyl ještě spravedlivým křesťanem, kdo by sice nedělal nic zlého, ale také by nedělal nic dobrého, nebo, kdo by dělal dobré, ale také zlé, nýbrž jen

ten že je spravedlivým křesťanem, kdo se zlého varuje a dobré činí. Křesťanská spravedlnost vyžaduje tedy dvou věcí: varovati se zlého a činiti dobré. Proto se říká, že křesťanská spravedlnost má dva díly; 1. díl křesťanské spravedlnosti jest: **Varuj se zlého!**; 2. díl jest: **Čiň dobré!** Proto také oddělení první obsahuje zase dva menší odstavce.

Přečti další dva nadpisy a otázku a odpověď 649., J.!

První díl křesťanské spravedlnosti.

Varuj se zlého.

M 649. Co jest zlé?

Jediné a pravé zlé jest, co se protiví zákonu Božímu, totiž hřích.

Kdo chce života věčného dojíti, musí plniti vůli Boží. Tuto vůli svou oznámil nám Pán Bůh zvláště v desateru přikázání; a církev svatá dala nám patero přikázání.

Přikázání, kterými nám Pán Bůh vůli svou zřejmě oznamuje, nazývají se také **zákonem Božím**. Tento zákon Boží musíme tedy plniti a všeho se varovati, co se zákonem tímto se nerosovává a co jest mu na odpor = co se mu protiví, a to jest právě hřích, jak hned uslyšíte.

Zlem v ůbec nazýváme vše, co nám nepřijemné jest anebo co nám škodí; na př. chudoba, nemoc, bolesti atd. Ale chudoba, nemoci, bída a trápení nejsou vždy opravdové zlo, jak jste slyšely při 7. prosbě otčenáše. V katechismu se praví, že **jediné a pravé zlo je hřích**. Praví se, že hřích je

jediné zlé, poněvadž jen hřích může škoditi duši. Hřích jest také proto jediné zlé, poněvadž ze hřichu pochází také všechno ostatní, co jest nám nepříjemné; hřích jest příčinou všeho zlého na světě. Kdyby nebyli první rodiče v ráji zhřešili, nebylo by na světě ani chudoby, ani nemocí, ani namahavých prací, ani zimy, ani horka, ani žádného jiného trápení — hřích jest pramenem = počátkem všeho zlého. Praví se, že hřích jest *p r a v é z l é*, protože nám škodí na duši, že nás zbavuje věčného života. Nemoci, chudoba a rozličná soužení neškodí člověku na duši; i nemocný, chudý a bídný může se P. Bohu líbiti a přijíti do království nebeského. Ano, někdy bývá chudoba, nemoc a rozličné neštěstí na světě duši naší k užitku. Mnohý hříšník, na kterého seslal Pán Bůh chudobu, hlad, nemoc atd., polepšil život svůj; bylo mu to tedy k užitku. (Marnotratný syn.) A člověk spravedlivý, který nemoc, bídu atd. trpělivě snáší, může si tím získati zásluhy pro království nebeské, může tam na onom světě dojíti větší odplaty; má tedy z toho, co lidé za zlé pokládají, užitek. Co tedy mnozí lidé mají za zlé, nebývá vždy pravé zlé. Pravé zlé jest toliko hřích; hřích nepřináší nikdy užitku, hřích vždy člověku na duši škodí, hřích zbavuje nás milosti Boží a života věčného.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 650. Koliký jest hřích?

Hřích jest dvojit:

1. *hřích dědičný, kterého se Adam v ráji dopustil, a který jsme my i s jeho následky po něm zdědili;*
2. *hřích osobní.*

Ad 1. — O hříchu dědičném již jste mnoho slyšely. (NB. Krátké opakování.)

Ad 2. — Hřích dědičný jsme zdědili, toho jsme se sami osobně nedopustili. Když někdo něco zlého sám činí, na př. neposlouchá rodičů, bere jméno Boží nadarmo, krade, lže, nadává atd., dopouští se hříchu, a takový hřích, kterého se někdo sám vědomě a dobrovolně dopouští, nazývá se hřích osobní (nebo skutečný). O hříchu osobním se budeme učit v dalším odstavci, který je nadepsán: „O hříchu osobním a jeho družích“; přečti tento nadpis a otázku a odpověď 651., J.!

O hříchu osobním a jeho družích.

M 651. Co jest hřích osobní?

Hřích osobní jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božského.

Této odpovědi jste se učily již loni. Praví se: „... vědomé a dobrovolné...“ Hříchu se totiž dopouští, kdo zákon Boží přestupuje, t. j., kdo činí něco, co Pán Bůh zapověděl anebo nečiní toho, co Pán Bůh poroučí. Víte na př., co Pán Bůh poroučí ve 4. přikázání Božím; to jest tedy vůle Boží, tak zní zákon Boží. Když tedy děti rodičů svých nectí, nemilují, neposlouchají, přestupují zákon Boží, jednají proti zákonu Božímu a dopouštějí se hříchu. — Anebo: Co se zapovídá v 7. přikázání Božím? (Zapovídá se: krásti, škodu dělati atd.) Když přece někdo cizí věci si přivlastňuje, šidí jiné, jiným škodu dělá a pod., přestupuje zákon Boží a dopouští se hříchu. — První rodiče naši v ráji dopustili se také hříchu tím, že pře-

stoupili zákon (vůli) Boží. Co jim zakázal Pán Bůh? A oni přece s toho stromu jedli; přestoupili tedy zákon Boží.

Ale každé přestoupení zákona Božího není hříchem; toliko vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího je hříchem. Toliko ten se dopouští hříchu, kdo zákon Boží přestupuje vědomě = dobrovolně = úmyslně. V ě d o m ě přestupuje zákon Boží, kdo ví, že Pán Bůh něco poručil, a přece toho nečiní, nebo když ví, že Pán Bůh něco zapověděl, a přece to činí. Někdo ví na př., že má den sváteční světiti, že to Pán Bůh přikázal; a jestliže v neděli přece bez potřeby těžké práce koná a služby Boží zanedbává, přestupuje zákon Boží vědomě a dopouští se hříchu. Kdyby však na př. dítě, které ještě nemá rozumu, vzalo někde peníze, nedopustilo by se hříchu. Proč ne? Vždyť přece přestoupilo zákon Boží, který zapovídá krásti! (Nepokradeš!) Dítě přestoupilo sice zákon Boží, ale nepřestoupilo ho vědomě; nevědělo, že cizích věcí nemá bráti, že to Pán Bůh zapověděl; učinilo to tedy z nevědomosti a nedopustilo se tím hříchu. — D o b r o v o l n ě = úmyslně přestupuje zákon Boží, kdo ví, že něčeho činiti nesmí a nikdo ho k tomu násilně nenutí; na př. někdo pošlape někomu naschvál obilí a pod.; tím se dopouští hříchu. Kdyby však někdo šel na př. podél oken a náhle by uklouzl a okno rozbil, učinil by ovšem bližnímu škodu, přestoupil by zákon Boží, neboť zákon Boží zapovídá, bližnímu škodu dělati, ale toto přestoupení zákona Božího by nebylo hříchem. Proč . . . ? První lidé v ráji přestoupili zákon Boží vědomě a dobrovolně. Eva věděla, že jim Pán Bůh zapověděl jísti ovoce se stromu prostřed ráje; přestoupila tedy zákon Boží vědomě. Eva však přestoupila

zákon Boží také dobrovolně; dopustila se tedy hříchu. A právě tak dopustil se hříchu i Adam. — V další odpovědi je vyloženo, kterak = jakým způsobem a kolikerým způsobem člověk může přestoupiti zákon Boží = dopustiti se hříchu.

M **652. Kterak bývá spáchán hřích?**

Hřích bývá spáchán:

- 1. myšlením a žádostmi, slovy a skutky;*
- 2. opominutím dobrého, jež jsme povinni konati.*

Ad 1. — Kdy hřešíme myšlením a žádostmi, jest obšírněji vyloženo v dalších dvou odpovědích. — Slovy = řečí dopustil by se hříchu, kdo by na př. něco zlého nebo špatného mluvil: kdyby lhal, někoho pomlouval, potupná jména někomu dával, nestydaté řeči mluvil, necudné písňe zpíval, rodičům odmlouval, jméno Boží nadarmo bral, proklínal, zlořečil atd. — Skutkem se dopouští hříchu, kdo něco zlého a špatného činí, kdo činí, co Pán Bůh zakázal, co Pánu Bohu se nelíbí. Skutkem byste se tedy dopustily hříchu, kdybyste na př. něco cizího sobě přivlastnily, někoho ranily, cizí ovoce trhaly nebo jakoukoli jinou škodu dělaly, v kostele se neslušně chovaly, nestřídmě jedly a pily atd.

Ad 2. — Hříchu osobního dopouští se člověk také opominutím dobrého, jež jest povinen konati. Každý člověk má jisté povinnosti; nečiní-li jich, dopouští se hříchu. Které povinnosti má na př. žák? Kdyby na př. některý žák nešel v neděli do kostela, ač by jíti mohl, nýbrž zůstal by doma a počítal by a p., dopustil

by se hřichu, protože je jeho povinností, v neděli mši svatou slyšeti a opomenul to (zanedbal).

Kdyby služebník pánu svému nečinil sice ničeho zlého, ale zahálel by a zanedbával práce, které mu byly uloženy, zajisté by se takový služebník pánu nebo hospodáři svému nelíbil! Tak bychom se ani my Pánu Bohu nelíbili a dopouštěli bychom se hřichu, kdybychom nečinili, co činiti jsme povinni.

653. Kdy hřešíme myšlením?

Myšlením hřešíme, když se dobrovolně zdržujeme při zlých myšlenkách a v nich máme zalíbení.

Z této odpovědi poznáváte, že každá špatná myšlenka, která nám napadne, není hned hřichem, nýbrž teprve tehdy byla by hřichem, kdybychom se při ní dobrovolně = úmyslně pozdrželi, kdybychom déle na ni myslii a měli v ní zalíbení, kdybychom byli rádi, že nám napadla. Když však člověk hledí na takovou myšlenku hned zapomenouti, když není rád, že mu napadla, nemá za to hřichu, že mu napadla.

654. Kdy hřešíme žádostmi?

Žádostmi hřešíme, když dobrovolně toužíme po něčem, co jest hříšné.

To jest podobně jako při zlých myšlenkách. Každá žádost zlá = špatná, která člověku napadne, není hned hřichem, nýbrž teprve tenkrát má za to člověk hřich, když svolí v tu žádost, t. j. když opravdu chce udělati to, co zlého mu napadlo, ačkoli by toho dělati nemusil a ačkoli ví, že toho dělati nemá a nesmí, nechce-li P. Boha urážeti. Když však hledí takovou žádost hned přemoci = potlačiti, když

jí nepovolí, když se vzpomene a řekne si nebo pomyslí: „Ne, neudělám toho“ a pod., nemá za to hříchu, že mu taková žádost napadla.

Pamatujte si, že nejsou všechny hříchy osobní, kterých se člověk dopouští myšlením, žádostmi atd., stejně veliké, jak jest obsaženo v odpovědi další.

M 655. Jsou-li všechny hříchy stejně veliké?

Všechny hříchy nejsou stejně veliké; jsou hříchy těžké nebo smrtelné a hříchy lehké nebo všední.

Církev svatá učila vždy, že je rozdíl mezi osobními hříchy, že nejsou všechny hříchy stejné, stejně veliké; učila vždy, že některé zbavují člověka milosti Boží a tedy života věčného a bývají příčinou jeho věčné záhuby; jiné však že ho nepřipravují o milost Boží a tedy ani o spasení věčné, nýbrž toliko časnými tresty stíhány bývají. Totéž učí také písmo svaté. — Kristus Pán, když mluvil o lásce k bližnímu, pravil: „Proč vidíš mrvu v oku bratra svého, převa však ve vlastním oku, neznáměš?“ Tím chtěl říci, že mnohý člověk velkých a mnohých přestupků, které sám na sobě má, nevidí neb aspoň jich za veliké neuznává, ale hříchy bližního i malé a všední hned pozoruje. Kristus Pán činí rozdíl mezi těžkými a lehkými hříchy. Jindy opět přirovnával Pán Ježíš některé hříchy ke komárům, jiné pak ku velbloudům (Mat. XX.), některé ke dluhu 10.000 hřiven a jiné ke dluhu 100 denárů (Mat. XVIII.); na jiných místech hrozí za hříchy tresty nestejnými (Mat. V.); k Pilátovi pravil: „Kdo mne tobě vydal, větší má hřích“ atd. A podobně učili i svatí apoštolové.

Ale i rozumem můžeme již poznati, že jest mezi hříchy rozdíl. Dopustí-li se na př. dítě malých, nepatrných přestupků, nebývá dojista od rodičů tak trestáno, jako za větší provinění, za větší urážky. Tak má se to i vzhledem ku hříchům. Když na př. někdo bere z neopatrnosti jméno Boží nadarmo, když při modlitbě poddává se poněkud roztržitosti a pod., nedopouští se tím zajisté tak velikého hříchu, jako ten, kdo se Pánu Bohu rouhá, bližnímu na cti utrhá, jej pomlouvá, jemu škodu činí, jej okrádá atd. A kdyby všechny hříchy byly stejně veliké, musil by Pán Bůh také všechny stejně trestati, neboť Bůh je nejvyšš spravedlivý; ale Pán Bůh netrestá všech hříchů stejně, nýbrž některé trestá mnohem více než jiné. — Říká se, že hříchové jsou jako nemoci duše. Jako však nemoci tělesné nejsou všechny stejně nebezpečny, rovněž tak nejsou ani nemoci duševní všechny stejny; některé bývají těžší, jiné lehčí. — Mezi hříchy osobními jest tedy rozdíl. Proto je třeba, byste rozdíl tento znaly, byste věděly, kdy se dopouštíme hříchu smrtelného = těžkého a kdy jenom hříchu všedního = lehkého.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

656. Kdy se dopouštíme hříchu smrtelného?

Hříchu smrtelného se dopouštíme, když přestupujeme zákon Boží:

1. *ve věci důležité;*
2. *s jasným poznáním zlého;*
3. *s úplným svolením.*

Ad 1. — **Důležitá** jest taková věc, na které mnoho záleží. Tak nazýváme na př. nějakou práci důležitou; jest to práce, jejížto vykonání pfináší veliký

užitka z jejíhožto zanedbání by povstala veliká škoda. V zákoně Božím nazýváme takovou věc důležitou, jejíž přestoupením Bůh bývá těžce urážen a za jejíž přestoupení Bůh vyhrožuje věčnými tresty. Rouhá-li se na př. někdo Pánu Bohu, zneuctívá-li svaté svátosti, uráží-li těžce své rodiče, odcizil-li svému bližnímu drahou věc nebo mnoho peněz, učinil-li mu velikou škodu na statku nebo na cti, dal-li mu veliké pohoršení atd., tu přestoupil zákon Boží ve věci důležité. Kdyby však někdo bližnímu jen nepatrnou škodu učinil, malichernou věc sobě přivlastnil atd., tu by přestoupil zákon Boží ve věci méně důležité.

Co jest v zákoně Božím důležité, o tom nás učí církev svatá. (Učí nás na př., že se dopouští těžkého hříchu, kdo ani v čas velikonoční ke stolu Páně nepřistupuje.) Co je důležité, učí nás také z části již rozum náš a naše svědomí.

Ad 2. — Dobré = jasné poznání zlého má, kdo ví dobře, že Pán Bůh nebo církev svatá na místě Božím něco přísně poroučí nebo zapovídá a že vyhrožuje ztrátou nebo tomu, kdo by to přestoupil, a přece to přestupuje. Někdo by na př. věděl, že Pán Bůh přísně přikazuje, bychom den sváteční světili, bychom rodičů poslouchali, a přece by v den sváteční bez potřeby těžké práce konal, přece by rodičů neposlouchal, jim odmlouval atd. Anebo by věděl, že Pán Bůh přísně zakazuje krádež, pomluvu, křivou přísahu, a přece by se hříchů těch nevaroval.

Ad 3. — S úplným svolením přestupuje zákon Boží, kdo s úplnou rozvahou hříchu se dopouští. Někdo ví na př., že žádost, která v něm povstala, jest hříšná, a přece jí nepotlačuje, nýbrž hledí ji ve skutek

uvést; anebo někdo se rozhněvá a pozoruje, že se ho nezřízený hněv zmocnil, a přece v něm setrvává.

Z toho, co jste slyšely, můžete poznati, kdy byste se dopustily hříchu smrtelného a kdy jen hříchu všedního. — Jak se jmenují hříchy smrtelné ještě jinak? Proč se jmenují hříchy těžké také smrtelné, je vloženo v odpovědi další.

657. Proč se hříchy těžké jmenují také „hříchy smrtelné“?

Hříchy těžké jmenují se také „hříchy smrtelné“, protože jimi pozbýváme nadpřirozeného života duše, to jest milosti posvěcující, a stáváme se hodnými věčné smrti.

Když jsme se učili o milosti posvěcující, slyšely jste, že milost posvěcující je (nadpřirozený) život duše. Proč se tak říká? Čím pozbývá člověk milosti posvěcující? Kam patří taková duše? Je tedy pro nebe mrtvá = nebude moci býti věčně blažená v nebi. Jak se jmenují v 7. článku víry ti, kteří budou zavrženi? (Mrtví.) Duše sice ovšem bude také v pekle věčně živa, ale život v pekle bude tak hrozný, že by zavržene ~~duši~~ bylo tisíckrát lépe, kdyby ani nemusila žít, kdyby raději byla mrtvá. Z toho také poznáváte, jak pečlivě se musíte chrániti hříchu ~~smrtelného~~, neboť hřích smrtelný je něco hrozného, hrozný zločin před Pánem Bohem a proto také má strašné následky = tresty. Kdo se dopouští smrtelného hříchu, velice = těžce uráží Pána Boha, pohrdá jeho zákonem = vůlí a řídí se jen podle své špatné, hříšné vůle; jakoby říkal: „Já nechci poslouchati Boha, ačkoli vím, jak svatý a spravedlivý jest; já si budu dělati, co já sám chci!“ — Takový člověk se dopouští hrozného nevděku proti P. Bohu, který

ho stvořil, který mu dal nesmrtelnou duši, rozum a vůli svobodnou, zdraví, zrak, sluch, řeč . . . . , statky pozemské . . . . , slíbil mu, že ho vezme k Sobě do nebe . . . . Takový člověk odřekl se na křtu svatém ďábla, stal se křesťanem = vyznavačem víry Kristovy, sliboval, že bude podle víry Kristovy žít, při svatém biřmování se přihlásil za bojovníka Kristova, za vojína Kristova — a teď se Mu zpronevěřil, utekl z vojska Kristova, stal se otrokem ďábla. — Tolik milostí obdržel od Ducha sv. — již na křtu sv., při sv. zpovědi, sv. přijímání, sv. biřmování, při mši sv. atd. — a všemi těmi milostmi povrhł a raději se stal otrokem ďábla. — Proto ani není divu, že hřích smrtelný má tak hrozná následky, jak poznáte z odpovědi další.

658. Které následky má hřích smrtelný?

Hřích smrtelný má tyto následky:

1. zbavuje nás milostí posvěcujících a s ní i lásky Boží a synovství dítek Božích;
2. připravuje nás o všechny zásluby pro nebe, které jsme si už získali;
3. činí nás neschopnými, získati si nové zásluby pro nebe;
4. uvaluje na nás tresty Boží a konečně věčně zatracení.

Ad 1. — Člověk, jenž se dopouští hřichu smrtelného, stává se nepřitelem Božím. Dokud má milost posvěcující, dotud ho Pán Bůh miluje, dotud je synem Božím; těžkým hřichem stává se však jeho nepřitelem; vždyť se vzpoutá proti Pánu Bohu, nechce plniti jeho přikázání. A protože není již synem Božím,

nýbrž otrokem ďábla, nemůže ani býti spoludědicem království Božího, nýbrž zasluhuje věčný trest v pekle.

Ad 2. a 3. . . . .

Ad 4. — Jak velice Pán Bůh hříchu nenávidí, poznati jest již z toho, že pyšné anděly a první rodiče i všechny jejich potomky tak přísně potrestal, že hříšníkům hrozí pekelným trestem, a také z toho, co Pán Ježíš musil trpěti za hříchy lidí, by je opět smířil s Pánem Bohem. Mimo to ztrácí člověk každým těžkým hříchem pokoj svědomí a tím se stává nešťastným již zde na zemi. — Toť jsou tedy smutné následky hříchu smrtelného: proto třeba, bychom hříchu vždy snažně se varovali. Písmo svaté nás také k tomu napomíná slovy: „Jako před hadem utíkej před hříchem!“ (Sirach XXI.) Hada se štítí každý a utíká před ním, věda, že uštknutí jeho působí bolesti, ano i smrt. A více nežli hada máme se štítiti každého hříchu, poněvadž hřích jest duši ještě nebezpečnější nežli had tělu.

Přečti další otázku a odpověď, abyste věděly, kdy se člověk dopouští hříchu všedního.

659. Kdy se dopouštíme hříchu všedního?

Hříchu všedního se dopouštíme:

1. *když přestupujeme zákon Boží ve věci méně důležité;*

2. *když přestupujeme zákon Boží ve věci sice důležité, ale nezcela vědomě a dobrovolně.*

Ad 1. — Věc méně důležitá jest něco takového, na čem sice záleží, ale přece ne tak mnoho, jako na jiné věci; na př. méně důležitá práce je taková práce, která, když ji člověk vykoná, přináší mu sice užitek, ale ne veliký, nebo zanedbá-li ji, má

z toho sice škodu, ale ne velikou. I v zákoně Božím jsou mnohé věci, kterých P. Bůh neporoučí zrovna velmi přísně, ale které přece máme konati, nebo aspoň se nám radí, bychom je konali, a když je konáme, máme z nich jistý užitek, zanedbáme-li je, máme z toho také jistou škodu. Na př., kdyby někdo učinil bližnímu jen maličkou škodu nebo by mu odcizil jen maličkost, hřešil by tím, není to dovoleno, ale nemá za to hříchu smrtelného, nýbrž jen hřích všední, nemusí za to přijíti ještě do pekla, nepozbyl za to milosti Boží.

Ad 2. — Na př., kdyby někdo beze své vlastní viny neznal dobře = jasně zákona Božího a nějak by ho přestoupil — třeba ve věci důležité —, má za to jen lehký hřích = všední hřích, neboť toho neučinil s jasným poznáním; nebo kdyby někomu napadla hříšná žádost a on by se jí bránil a přemahal ji, ale přece ne tak, jak bylo jeho povinností, také by měl jen lehký hřích za to; nebo kdyby někdo z přenáhlení se rozhněval, ale pak by hněv potlačoval, anebo by z neopatrnosti o bližním něco zlého byl pronesl, tu by nepřestoupil zákona Božího s úplným svolením, nedopustil by se tedy smrtelného hříchu.

V další odpovědi je vyloženo, proč malé = lehké hříchy se jmenují hříchy všední.

* 660. Proč nazýváme hříchy lehké také hříchy „všední“?

Hříchy lehké nazýváme také hříchy „všední“, protože se jich člověk i spravedlivý z křehkosti lidské často, ba denně dopouští.

Poněvadž tedy takových menších provinění proti zákonu Božímu ani lidé ctnostní při své lidské křeh-

kosti = slabosti (bez neobyčejně zvláštní milosti Boží, jako na př. Panna Maria) úplně se neuchrání, nýbrž každodenně neboli po všechny dny více nebo méně se jich dopouštějí, proto se jim říká hříchy všední, jako nazýváme všedními takové věci, které se každého dne opakují a pod., na př. všední šaty, které se nosí každý den v týdnu a pod. — Ale pamatujte si dobře, že netoliko hříchů smrtelných, nýbrž i těchto hříchů všedních se máme bedlivě varovati. Tyto hříchy neškodí sice duši naší tak velice, jako hříchy smrtelné, nezbavují duši posvěcující milosti Boží, člověk nestává se jimi nepřítelem Božím, ale přece se jich musíme varovati, a to hlavně proto, že Pán Bůh každým — i sebe menším — hřichem bývá urážen. Dítě, které otce svého opravdově miluje, netáže se, zdali ho tím neb oním činem více nebo méně uráží, nevaruje se toliko takových skutků, pro něž by od otce vyhnáno býti mohlo, nýbrž varuje se všeho, čím by otce svého mohlo zarmoutiti. I my jsme dítkami Otce nebeského a máme se tedy snažiti, bychom Ho ani sebe menším hřichem neurazili; máme raději všechno trpěti, než Pána Boha nějakým hřichem uraziti.

Dále máme se všedních hříchů také proto varovati, že bývají často příčinou, že nám Pán Bůh neuděluje již tak štědře milostí, jichžto nám třeba, bychom Mu věrně sloužili a hříchů těžkých snáze varovati se mohli.

Pán Bůh trestá také všední hříchy časnými tresty. Z biblických příběhů jest vám známo, že Pán Bůh poručil Mojžíšovi, by udeřil do skály, že se z ní pak vyprýští voda, by mohli Israelští žízeň uhasiti. Ale Mojžíš poněkud nedůvěřoval; za to ho

Pán Bůh potrestal tím, že nevešel do zaslíbené země! — Když anděl vedl Lota a rodinu jeho ze Sodomy na bezpečné místo, by s jinými nezahynuli, rozkázal, aby nikdo z nich se neohlížel. Ale manželka Lotova přece se poohlédla za sebe a za to byla obrácena v solný sloup! — A jak mnohým duším snášeti jest muky očištcové za malé hříchy!

Jinou škodu působí nám všední hříchy tím, že v duši člověka, který si malých hříchů nevšímá, vzrůstají ponenáhlu zlé náklonnosti a zmenšuje se bázeň před hříchem, odkudž se pak stává, že se dopouští potom i hříchů těžších. Kristus Pán praví: „Kdo v mále jest nevěrný, i ve větším nevěrný jest“. (Luk. XVI., 10.) Svatý Jan Zlatoústý pak tvrdí, že bychom měli li hříchů všedních bedlivěji se varovati nežli hříchů smrtelných. A proč? Protože všední hříchy bývají snadno příčinou hříchů těžkých. Ďábel nesvádí hned člověka k nějakému hříchu smrtelnému; tomu by se zajisté zbožný člověk hned na odpor postavil. Ďábel ponouká ho tedy napřed jen ke hříchům všedním, věda, že pak i smrtelným hříchům nebude již tak statečně odporovati.

Proto varovali se svatí a zbožní lidé i všedních hříchů s velikou bedlivostí, a příkladu jejich máme i my bedlivě následovati.

Pověz ještě jednou, co je každý hřích! Slyšely jste, kterak — kolikerym způsobem může se člověk dopustiti hříchu. Také již víte, že některé hříchy jsou těžké nebo smrtelné, některé pak jenom lehké nebo všední. — Dejte pozor! V zahradě je mnoho stromů ovocných; na všech je ovoce, ale toto ovoce není všechno stejné, nýbrž jsou v zahradě rozličné druhy

stromů a ovoce; jsou tam: hrušky, jablka, broskve.... Dohromady se to všechno jmenuje ovoce. — Také u hříchů rozeznáváme rozličné druhy, a každý druh hříchů má své zvláštní jméno. Do každého druhu patří jisté hřích, které se něčím liší ode hříchů, jež patří zase do jiného druhu. Rozeznáváme čtyři druhy hříchů, jak jest obsaženo v odpovědi další.

661. Které druhy hříchů rozeznáváme?

*Rozeznáváme tyto **druhy** hříchův:*

1. *sedmero hlavních hříchův;*
2. *šestero hříchů proti Duchu svatému;*
3. *čtvero hříchů do nebe volajících;*
4. *devatero cizích hříchův.*

Jak se jmenuje první druh hříchů? Kolik jich patří do tohoto druhu? Jak se jmenuje druhý druh hříchů? Kolik....? atd. O každém tomto druhu hříchů se budeme nyní učit. — Přečti další nadpis a otázku a odpověď 662., J.!

A. O sedmeru hlavních hříchů.

662. Proč se jmenují jisté hřích „hlavní hřích“?

*Jisté hřích se jmenují „**hlavní hřích**“, protože každý z nich je hlavou nebo pramenem mnoha jiných hříchův.*

Hřích, tyto nazývají se hřích hlavními ne proto, jakoby byly největší a nejtěžší, nýbrž proto, že z nich jako z kořene nebo z pramene mnoho jiných hříchů vzniká. Ani tyto hlavní hřích nebyvají vždy těžkými hřích. Kdy se dopouští člověk těžkého hřichu, jest vám již známo. Kdyby se tedy někdo dopustil některého z hlavních hříchů ve věci, která není

důležitá, nebo by se ho nedopustil s úplným vědomím a svolením, nebyl by hřích jeho těžký. V někom by na př. vznikla závist, která se jmenuje také mezi hlavními hříchů; kdyby jí hned nepotlačoval, dopustil by se sice hřichu, ale hřích jeho by nebyl ještě hřichem těžkým, kdyby k závisti úplně nesvolil. Tak se to má i s ostatními hříchů hlavními.

Kolik je hříchů hlavních? — V odpovědi další jsou všechny vypočítány.

M 663. Které jsou hříchů hlavní?

Hlavní hříchů jsou:

1. *pýcha,*
2. *lakomství,*
3. *smilstvo,*
4. *závist,*
5. *nestřídmost,*
6. *hněv,*
7. *lenost.*

V dalších odpovědích je vyloženo, co je každý z těchto hříchů, nebo-li, kdo se těchto hříchů dopouští.

* 664. Co je pýcha?

Pýcha je přeciňování sebe, a nezřízená žádost cti a přednosti.

Sebe přeciňuje, kdo o sobě myslí více, více si na sobě zakládá, než má a jinými pohrdá a žádá = chce také, by i jiní lidé ho více ctili a více přednost mu dávali, než mu patří. Jako každého hřichu, tak i hřichu pýchy může se dopustiti člověk myšlením, žádostmi . . . **M y š l e n í m**

dopustil se pýchy na př. farizeus ve chrámě. (Bibl. dějprava čl. 52.) Slovy . . . král Farao (biblická dějprava čl. 33.) Skutkem . . . pyšní andělé atd. O tomto lříchú je psáno v písmě svatém: „V nenávisti před Bohem i lidmi jest pýcha“. (Sirach X.) „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost“. (Jak. IV., I. Petr. V.) Přísloví dí: „Pýcha předchází pád“.

Z pýchy pocházejí mnohé hříchú. Pyšný miluje sám sebe, touží vždy po vlastní cti a slávě, vynáší se nad jiné, chlubí se vším, snižuje každého, přetvařuje se, by jen chvály došel, nechce nikomu ustoupiti, nemůže se s jinými snésti, chce všemu lépe rozuměti nežli jiní, setrvává zatvrzele na svém mínění atd. Z toho pak povstávají často hádky, různice, bitky. Konečně takový člověk pohrdá i samým Pánem Bohem, sv. náboženstvím, neposlouchá slova Božího, nekoná povinností křesťanských, nechce se podrobiti učení svaté církve, stává se kacířem a konečně úplným nevěrcem. I mnohé děti se dopouštějí pýchy tím, že se nad jiné vypínají pro lepší oděv, pro větší bohatství svých rodičů a pod.

Abyste se uvarovaly pýchy, pamatujte často, kterak Pán Ježíš byl pokorný, a nezapomínejte, že všecko, co máte, máte od Pána Boha, že tedy Jemu všecko to patří, že patří za to čest Jemu a nikoliv nám lidem.

*** 665. Co jest lakomství?**

Lakomství jest nezřizená přilnulost k penězům a statkům pozemským.

Tento hřích záleží v tom, že člověk příliš = nezřizeně baží po penězích a statcích pozemských;

je jako srostlý s penězi a statky pozemskými, jakoby nezbytně patřily k jeho tělu a duši, takže pro nic jiného nemá smyslu, na nic jiného nemyslí, po jiném netouží než po penězích a statech pozemských. I tohoto hříchu může se člověk dopustiti zase myšlením, žádostmi atd.

I z tohoto hříchu pocházejí zase jiné hříchy. Lakomec hledí ustavičně, kterak by statky své mohl rozmnožiti, nemá nikdy pokoje, ustavičně se strachuje, že by mohl nějakou ujmu na statech utrpěti. Aby mohl více statků nashromážditi, užívá často i nespravedlivých prostředků, šidí jiné, podvádí v míře a váze, činí jiným škodu, dopouští se krádeže, zrady (Jidáš), křivé přísahy, ano někdy i vraždy; nemá s bídnými a chudými útrpnosti, stává se nemilosrdným lichvářem, mívá tvrdé srdce, utiskuje sirotky, chudé vdovy a dělníky; pracuje i v neděli, by jen více peněz získal, zanedbává i služby Boží, ano často z lakomství nepřeje ani sám sobě potřebného pokrmu atd.

Kdo se chce lakomství uvarovati, ať sobě častěji připomíná chudobu Krista Pána a rozvažuje slova svatého apoštola Pavla: „Nic jsme na svět nepřinesli, bezpochyby že také nic odnésti nemůžeme....“

* 666. Co je smilstvo?

Smilstvo je dobrovolná žádost věcí, které urážejí stydlivost.

Tohoto hříchu se dopouští, kdo má dobrovolně nečisté myšlenky, žádosti atd. Slyšely jste již při 6. přík. Božím o tomto hříchu; tam jste také slyšely, jaké hrozné následky má tento hřích. Tento hřích totiž zaslepuje člověka tak, že pak ani nepoznává,

kterak ho tento hřích činí nešťastným již zde na zemi, kterak jej připravuje o čest, kterak hubí jeho zdraví a života mu ukracuje. Takový člověk se stává čím dále zatvrzelejším, přestává se modliti, choditi ke svaté zpovědi, jemu se protiví mše svatá a kázání a každá vzpomínka na Pána Boha, neboť cítí, že Pán Bůh ho bude souditi a trestati; čím dále tím více se odvrací od Pána Boha, až konečně se stane úplným nevěrcem nebo i odpadlíkem; zapomíná na smrt, soud, peklo, a když konečně přijde smrt, umírá obyčejně v zoufalství, protože sám se hrozí svých velikých hříchů. Mnohdy se takový člověk dopouští i vraždy pro tento hřích, mnohdy sám sebe usmrtí. Proto svatý apoštol Pavel napomíná křesťany: „Smilstvo a všeliká nečistota nebudiž ani jmenována mezi vámi“. (Efes. V.) Tohoto hřichu se dopouštěli lidé před potopou světa; také obyvatelé Sodomy a Gomorrhý a j. Víte, kterak je Pán Bůh potrestal!

* 667. Co je závist?

Závist je zármutek z přednosti nebo statku bližního, protože nechceme, aby nás předčil nebo se nám vyrovnal.

Tohoto hřichu se dopustili: bratří Josefovi, Saul, farizeové. — Ze závisti pochází velmi mnoho hříchů. Závistivý nerad slyší, mluví-li se o bližním jeho něco dobrého. Je-li bližní v dobré pověsti, požívá-li vážnosti u lidí, pomlouvá ho, utrhá mu na cti, uvádí ho v podezření, raduje se, potká-li někoho nešťestí; často hledí jiným uškoditi a o štěstí jejich je připraviti atd. Ve knize moudrosti se praví: „Závistí ďábla přišla smrt na okres země“. Závistivý podobá se samému ďáblu. Také zapomíná, že jsme

vespolek bratří a sestry a že tedy ze štěstí jiných se radovati a nad neštěstím jiných se rmoutiti máme.

* 668. Co je nestřídmost?

Nestřídmost je nezřízená žádost jídla a pití a nemírné požívání pokrmu a nápoje.

Pokrmu a nápoje můžeme si žádati a požívatí tolik, kolik je třeba, bychom zachovali svůj život a zdraví. Kdo však žádá více nebo požívá více než potřebuje, dopouští se hříchu nestřídmosti. Nestřídmost vede ku prostopášnému životu, bývá příčinou nestydatého chování, vede k hádkám, různicím, bitkám, rouhání atd. Kdo hříchu tomu jest oddán, maří drahocenný čas, zanedbává své povinnosti, mrhá své jmění, kazí své zdraví, oslabuje svůj rozum, dává pohoršení, nestará se o svou rodinu, uvádí ji do chudoby, zanedbává služby Boží atd. Sv. apoštol Pavel nás napomíná: „Neopíjejte se vínem!“ — Tohoto hříchu se dopustil Ezau, král Baltazar, bohatec a j.

* 669. Co jest hněv?

Hněv jest nezřízené rozčilení mysli spojené se žádostí, pomstíti se.

Každé rozčilení mysli není hříchem. Je také spravedlivé rozčilení = rozhořčení mysli nebo-li spravedlivý hněv. I Pán Ježíš se rozhněval, když viděl, že se prodávala ve chrámu israelském obětní zvířata, a vyhnal prodavače ven. Rodiče, představení a pod. také se někdy musejí rozhněvati, vidí-li chybovati své děti, služebníky a pod. I když je trestají, není to hříchem, poněvadž mají k tomu spravedlivou příčinu a chtějí, by se napravili. Ale, když někdo se rozčilí bez příčiny nebo pro malichernou příčinu tak, že se

chce pomstít na tom, kdo ho rozčilil, pak je to hříchem. Takového hřichu se dopustil Kain, Ezau, farizeové a j. — Z hněvu pochází také mnoho jiných hřichů. Ve hněvu člověk často ani neví, co mluví a co činí; tupí své bližní, proklíná je, poraní nezřídka své odpůrce, ano připravuje je někdy i o život; hněvem škodí sám sobě také na zdraví; ve hněvu pronáší rouhavé řeči proti Pánu Bohu atd. — Abychom se neoddávali hněvu, vzpomínejme často na slova Krista Pána: „Každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu“. (Mat. V.)

* 670. Co je lenost?

Lenost je dobrovolná nechť k věcem, které se týkají služby Boží a péče o duši, pro namáhání a obtíže s nimi spojené.

Lenost má za následek, že člověk zanedbává modlitbu, služby Boží, přijímání svatých svátostí a vůbec prostředky k dosažení milosti Boží, a tak se stává, že; když pak se cítí slabým v rozličných pokušeních a obtížích, stává se malomyslným a nešťastným, ba i zoufá nad milosrdenstvím Božím a umírá jako nekající hříšník. Tohoto hřichu se dopouštějí také děti, které se nerady učí sv. náboženství, nerady chodí do kostela a pod.

Hlavní hřichy jsou tedy kořeny mnohých jiných hřichů; proto musíme se napřed hlavním hřichům opírat, musíme napřed kořeny vytrhnouti, chceme-li se uvarovati hřichů, které z nich pocházejí. Kdyby někdo chtěl kůkol z pole svého vyhubiti, musil by i kořeny vytrhati; jinak by ho nevyplenil, ježto by z kořenů opět nový kůkol vyrůstal a pole hubil. Ví-li tedy někdo, že se dopouští často na př. pomluvy

na cti utrhaní, že jiné hned křivě posuzuje, že bližního nenávidí, že se raduje z cizího neštěstí, že se rmoutí nad jeho štěstím atd., — může se snadno domyslit, že všechny tyto a podobné hříchy vznikají ze závisti, že tato jest kořenem jejich. Chce-li se jich tedy uvarovati, musí napřed kořen zničit, t. j. závist potlačit. A tak jest to i s jinými hříchy.

Jiný druh osobních hříchů jsou **hříchy proti Duchu svatému**. Kolik jest jich? — Přečti další nadpis, otázku a odpověď 671., J.!

B. O šesteru hříchů proti Duchu svatému.

* 671. Proč se nazývají jisté hříchy „hříchy proti Duchu svatému“?

Jisté hříchy se nazývají „hříchy proti Duchu svatému“, poněvadž zcela zvláštním způsobem odporují milosti Ducha svatého a proto obyčejně obrácení hříšníka zamezují.

Tyto hříchy se nazývají **hříchy proti Duchu svatému** ne proto, jakoby snad jenom Duch svatý jimi byl urážen. Hříchy těmito bývá urážen i Bůh Otec i Bůh Syn. Jmenují se však hříchy proti **Duchu svatému**, poněvadž člověk, který se jich dopouští, úmyslně a zlovolně zamítá milosti a tím tedy zcela zvláštním způsobem — mnohem více než každý jiný hříšník se protiví Duchu sv., který nám právě milost uděluje. A proto ovšem pak není ani možno, by se takový člověk obrátil, neboť nechce přijati od Ducha sv. milosti, kterou mu Duch sv. nabízí, by mohl činiti pokání. Tak se stává, že takový hříšník obyčejně umírá jako zatvrzelec a bývá zavržen. — Hříchy tyto člověka tak zatvrzují, že málokterý

takový hříšník posud se obrátil. Kristus Pán sám praví o nich: „Pravím vám: Všeliký hřích a rouhání bude lidem odpuštěno; ale rouhání proti Duchu svatému nebude odpuštěno“. (Mat. XII., 31.) Kdyby se však někdo polepšil a pravé pokání činil, mohly by mu i tyto hříchy býti odpuštěny. Kdyby na př. Jidáš se byl polepšil, byl by také došel odpuštění. Ale člověk, jenž se hříchů těchto dopouští, odpírá milosti Boží, zavírá srdce své před milostí Boží a bez této milosti nemůže nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti, nemůže ani lítosti vzbuditi; ani kajících skutků konati, ani se polepsiti. Proto tedy, že takový hříšník milost Boží zavrhuje, nemůže pak činiti pokání a nemůže tedy také odpuštění dosíci. Nemůže-li nebo nechce-li nemocný užívatí lékův, pak ovšem se nemůže uzdraviti. A právě tak je to i s hříšníkem, který jediného léku — totiž pokání — užití nechce; jeho duchovní nemoc je také nezhojitelná.

Abyste se těchto hříchů snad také někdy nedopustily, musíte se míti na pozoru a musíte i v malých věcech věrnými býti, zákon Boží s ochotností i v malých věcech zachovávatí, vnuknutím Božím a sv. anděla strážce se spravovatí, dobrých napomínání rády poslouchatí a jimi se řídití. Kdo se lehkomyšlně dopouští menších hříchů, padá pak i do těžších, až konečně i hříchů proti Duchu sv. se dopouští.

V odpovědi další jsou vypočítány všechny hříchy proti Duchu sv.

672. Které jsou hříchy proti Duchu svatému?

Hříchy proti Duchu svatému jsou:

1. zúmyslně na milosrdenství Boží hřešiti;

2. *nad milosrdenstvím Božím zoufati;*
3. *poznané křestanské pravdě odpírati;*
4. *blížnému svému milosti Boží nepřáti a záviděti;*
5. *ke spasitelnému napomínání srdce zatvrdelé míti;*
6. *v životě nekajícím úmyslně až do konce setrvati.*

Ad 1. — Tohoto hříchu se dopouští, kdo toliko na Pána Boha spoléhá a sám nečiní, co činiti může a má. (Viz ot. 313.) Kdo by si myslil: „Bůh je nejvyšší milosrdný, zase mi odpustí,“ ale hříchu by se nevaroval, s pokáním by odkládal, hřešil by na milosrdenství Boží, — Pána Boha za jeho dobrotu a lásku by ještě urážel. Pán Bůh je sice nejvyšší milosrdný, jest vždy hotov, nám odpustiti, i kdybychom ještě v poslední hodinu života svého se obrátili a se polepšili. Víme, že lotr, který byl s Kristem Pánem ukřižován a po pravici jeho umíral, obrátil se ještě v posledním okamžiku svého života a došel odpuštění. Ale na to nesmíme úmyslně spoléhati! Sv. Augustin praví: „Jeden byl (v poslední hodině života) na milost přijat (lotr na kříži), bychom nezoufali; ale toliko jeden, abychom na milosrdenství Boží nehřešili.“ — Mnozí, kteří byli s pokáním odkládali, spoléhajíce na milosrdenství Boží, umřeli bez pokání.

Ad 2. — Tohoto hříchu se dopouští, kdo se veškeré důvěry v Pána Boha vzdává a se domnívá, že mu Pán Bůh již nemůže nebo nechce pomoci nebo odpustiti. (Viz otázku 312.) Tím uráží velice Boha nejvyšší milosrdného, dopouští se hříchu proti Duchu svatému — Duch svatý může a chce milostí svou i největšího hříšníka ospravedlniti a povzbuzuje ho vždy milostí svou k pokání; ale hříšník, který zoufalství se oddává, odmítá tuto milost Ducha svatého.

— V písni svatém nalézáme dosti důkazů tohoto milosrdenství Božího. — Pán Bůh odpustil prvním rodičům, Davidovi, Petrovi, Maří Magdaleně, lotru na kříži atd. — Hříšník tedy nemá přičiny zoufati, jak učinil na př. Jidáš, Kain atd.

Ad 3. — Tohoto hříchu se dopouští, kdo pravdy učení křesťanského poznal a přece jich přijmouti nechce. Kdyby na př. pohanům a židům učení Krista Pána bylo tak zvěstováno, že by o pravdě učení toho mohli býti přesvědčeni, oni by však přece v nevěře a v bludech setrvali, hřešili by proti Duchu svatému, pohrdali by milostí, kterou je Duch svatý osvěcuje, by pravdu mohli poznati. Tak odpírali učení Krista Pána farizeové, zákonníci, obyvatelé jeruzalemští atd., neboť mohli věděti, že učení Ježíše Krista jest pravé, viděli, že je stvrzeno mnohými zázraky, a přece neuvěřili. Tohoto hříchu se dopouštějí také ti, kteří sice křesťansky věří, ale při tom vedou život nekřesťanský. Mnohý jest přesvědčen o pravdě víry křesťanské, ale přece jí odpírá, nechce jí přijmouti, protože nechce býti křesťansky živ, nechce náruživostí v sobě potlačovati nebo se obává, že by přijetím víry křesťanské nějakou škodu utrpěl. Někde se konají na př. missie, při nichž se pravdy víry obšírně vykládají a dotvrzují; mnohý poznává pravdy tyto, ale odpírá jim a hledí snad také jiné od přijetí pravd těchto odvrátiti; hřeší tedy proti Duchu svatému. Totéž platí o kacířích.

Ad 4. — Již jste slyšely, že závist jest hlavním hříchem. Kdo se tohoto hříchu dopouští? Kdo jinému vezdejšího štěstí nebo nějakých statků závidí, dopouští se hlavního hříchu závisti. Ale hříchem proti Duchu svatému jest závist tehdy, nepřeje-li někdo jinému milosti Boží. Mnohý opovrhuje milostí Ducha sv.

a přece nechce, by se jí dostalo jinému, závidí jí bližnímu, rmoutí se nad tím, když Pán Bůh jiným více milosti prokazuje, když Duch sv. jim uděluje dar pobožnosti, síly atd. Vidí-li na př. v čas missií, že mnohý se obrátil, že se s Pánem Bohem smířil ve svátosti pokání, závidí mu toho, ale sám této milosti účastným přece nechce býti. (Kain; farizeové záviděli Kristu Pánu, že v Něho mnozí uvěřili.)

Ad 5. — Napomíná-li někdo bližního, by činil dobré a zlého se varoval, aby život svůj polepšil a k Pánu Bohu se navrátil atd., říkáme, že mu dává *s p a s i t e l n é n a p o m e n u t í*, neboť takové napomenutí jest ku spáse, vede k životu věčnému toho, kdo se jím řídí. — Spasitelná napomínání dává nám předně Pán Bůh sám, jenž vnitřním vnuknutím nás vybízí, neb i výčitkami svědomí nás chce pohnouti, bychom se odřekli hříchů a vedli život ctnostný. Totéž činí náš anděl strážný. — Nedbá-li však někdo tohoto napomínání, nedá-li se jím pohnouti, má-li zatvrzelé srdce, hřeší proti Duchu svatému, který milostí svou nás povzbuzuje, bychom jednali podle vůle Boží. Spasitelná napomínání dávají také rodiče, učitelé, kazatelé, zpovědníci atd. Také čtením dobrých křesťanských knih můžeme býti k dobrému povzbuzeni. Kdo však takového napomínání nedbá, kdo se pohnouti a obměkčiti nedá, hřeší proti Duchu svatému. Faraó byl také čtenými zázraky, které Mojžíš na rozkaz Boží před jeho očima konal, napomínán, aby lid israelský propustil, a přece nechtěl od svého upustiti. — Tohoto hříchu dopustil se také Kain. Pán Bůh napomínal jej vnitřním vnuknutím, aby krotil hněv proti bratru; ale Kain toho nedbal. —

Jidáše sám Kristus Pán napomínal, ale Jidáš setrval ve své zatvrzelosti. — Jerusalemsští bývali často od Krista Pána napomínáni, ale nedali se obměkčiti; zůstali zatvrzelí ke všemu napomínání.

Ad 6. — O kom se může říci, že vede život kající? Kajicně živ jest, kdo hříchy své často se zkroušeným srdcem sobě připomíná, dobrá předsevzetí stále obnovuje, skutky kající horlivě koná a je Pánu Bohu za hříchy své obětuje; kdo strasti a nesnáze života vezdejšího trpělivě snáší, chtěje tím Pánu Bohu za hříchy dostiučiniti. Kdo však svátostí pokání k P. Bohu se obrátiti, ze hříchů povstati a kajících skutků konati nechce, kdo se zdráhá cizí statek navrátiti, škodu, kterou bližnímu učinil, nahraditi, pohoršení napravit, blízkých příležitostí se vyvarovati a s nepřáteli se smířiti atd., ten vede život nekající.

I ten, kdo opovázlivě spoléhá na milosrdenství Boží, vede život nekající. Ale tento mívá vůli, se polepšiti, odkládá však pokání a míní později — třeba až v hodinu smrti — se polepšiti a s Pánem Bohem se smířiti. Kdo však nemá ani úmyslu se polepšiti, nýbrž chce až do smrti ve hříších setrvati, dopouští se tohoto šestého hříchu proti Duchu sv. V takovém životě nekajícím setrvali až do konce na př. obyvatelé Sodomy a Gomorrhhy, král Saul, Kain, Jidáš, lotr na kříži (na levici Krista Pána), mnozí ze židů, jež Kristus Pán tak často k pokání napomínal, a mnoho jiných.

Jak se jmenuje třetí druh hříchů osobních? — Přečti další nadpis a otázku a odpověď 673., J.!

C. O čtveru hříchů do nebe volajících.

* 673. Proč se nazývají jisté hřichy „hřichy do nebe volající“?

Jisté hřichy se nazývají „hřichy do nebe volající“, pro'ože o každém z nich v písmě svatém se praví, že volá do nebe o pomstu, to jest, že božskou spravedlnost ku pomstě ní zvláště vyzývá.

Vzpomeňte si, co řekl Pán Bůh Kainovi, když zabil bratra Abela! Volal na něho: „Co jsi učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země...!“ A tak se praví v písmě svatém o každém z těchto hříchů, neboť jsou to hřichy velmi veliké, je v nich zvláštní zloba, ukrutnost, hanebnost. — V odpovědi další jsou vypočítány tyto hřichy.

674. Které jsou hřichy do nebe volající?

Hřichy do nebe volající jsou:

- 1. úmyslná vražda;*
- 2. sodomskij hřích;*
- 3. utiskování chudých lidí, vdov a sirotkův;*
- 4. zadržování neb ujímání mzdy dělníkům.*

Ad 1. — O tomto hřichu učily jste se v 5. přík. Božím. Jak se jmenuje člověk, který někomu bezprávně život vzal? (Vrah.) Jak se jmenuje hřích, kterého se tím dopustil? (Vražda.) Vrah se dopouští hřichu proti Pánu Bohu, jenž sám jest Pánem života a smrti; uráží Ho nanejvýš, sahaje na právo jeho; dopouští se hrozného zločinu proti tomu, jehož připravuje o život časný a někdy i o život věčný (byl-li ve hřichu smrtelném), dopouští se konečně také zločinu proti těm, jižto spáchanou vraždou o živitele, přítele nebo dobrodince svého byli oloupeni, a konečně škodí také

celé společnosti lidské, jižto zbavuje úda, který by jí snad byl ku prospěchu. A zločinu tohoto vražedník již napravití nemůže, neboť života již nemůže vrátiti mrtvému; leda velikým pokáním může Pána Boha aspoň smířiti, by mu jeho hřích odpustil.

Ad 2. — To jest zvláště ohavný druh hříchu proti 6. přikázání. „Sodomským“ se jmenuje, protože se ho dopouštěli často obyvatelé města Sodomy.

Ad 3. — Chudí lidé, vdovy a sirotci bývají obyčejně opuštěni; máme tedy míti s nimi útrpnost. Kdo však s nimi útrpnosti nemá, nýbrž je ještě utiskuje, nemilosrdně a nespravedlivě s nimi nakládá, dopouští se hříchu do nebe volajícího. Písmo svaté praví: „Vdově a sirotku nebudete škoditi. Urazíte-li je, volati budou ke mně, a já budu slyšeti jejich křik“. (II. Mojž. XXII., 22. 23.)

Ad 4. — Tohoto hříchu se dopouští, kdo dělníkům, služebníkům, řemeslníkům atd. zasloužené mzdy nevyplácí, nebo jim z toho, co sobě krvavě zasloužili, utrhuje pod záminkou, že pilně nepracovali, že něco jejich vinou se ztratilo nebo zkazilo a pod.

Mnohý si snad pomyslí: „Takových těžkých hříchů se nikdy nedopustím“. Ale nebdí-li vždy nad sebou, nevaruje-li se menších hříchů, padá pak i do těžších, až pak snad i hříchem do nebe volajícím vinným se stává. Někdo na př. se oddává hněvu, nepotlačuje v sobě žádosti po pomstě; náruživost jeho vzrůstá tím více, až pak snad ani úmyslné vraždy se neleká. Mnohý má zalíbení v nečistých myšlenkách a žádostech, neodporuje jim, nepotlačuje jich; pak klesá vždy hlouběji, až konečně snad ani těžkých hříchů proti 6. př. Božímu se štítiti nebude. — A tak se má

i s ostatními hříchy do nebe volajícími. Nevaruje-li se člověk hned z počátku lehkých a malých poklesků, padá vždy hlouběji do těžších a neleká se konečně ani hříchů do nebe volajících. — Přečti dole poznámku 3., J.!

Který je čtvrtý druh hříchův osobních?

Přečti další nadpis, otázku a odpověď 675., J.

D. O devateru cizích hříchův.

* 675. Které hříchy nazývají se „cizí hříchy“?

„Cizí hříchy“ nazývají se hříchy, které sice od jiných spáchány bývají, kterými však i my spoluvinní jsme.

Když tedy někdo je příčinou = zavíní, že se jiný dopustí nějakého hříchu, dopustil se tím hříchu cizího, a tento hřích je mu zrovna tak přičítán, jakoby ho byl udělal sám. — V odpovědi další je vypočítáno, kdy člověk bývá vinen tím, že se jiný dopustí nějakého hříchu.

676. Kdy býváme spoluvinní hříchy cizími?

Hříchy cizími býváme spoluvinní, když:

1. ke hříchu radíme,
2. jiným hřešiti velíme,
3. ke hříchu jiných svolujeme,
4. jiné ke hříchu ponoukáme,
5. hřích jiných vychvalujeme,
6. ke hříchu jiných mlčíme,
7. hříchu jiných netrestáme,
8. na hříchu jiných podíl bereme,
9. hříchu jiných hájíme.

Ad 1. — Tím by se provinil, kdo by jinému radil, kterak by měl něco zlého, nějaký hřích spáchati.

Tohoto hříchu dopustil se na př. Kaifáš. Když farizeové, zákonníci a starší lidu se sešli a radili, co by měli učiniti s Kristem Pánem, aby naposledy všichni v Něho neuvěřili, řekl jim Kaifáš: „Vy nic nevíte; lépe jest, aby jeden člověk zemřel, než aby všecken národ zahynul“. Kaifáš Krista Pána neukřižoval, ale byl přece také vinen smrtí jeho, poněvadž k tomu radil.

Ad 2. -- Veleťi znamená: poroučeti, rozkazovati něco. Tohoto hříchu se dopouští, kdo jinému poroučí, by něco zlého učinil. Hospodář by na př. poroučel svému čeledínu, by někomu učinil škodu, a čeledín by ho uposlechl: kdo by se dopustil hříchu? — Jaký by to byl hřích? — Tak rozkázal na př. David Joabovi, by Uriáše v čas bitvy postavil do předu vojska, kde bylo větší nebezpečství, a pak aby ho všichni opustili. Joab učinil, jak mu David poručil, a Uriáš zahynul v bitvě. David sice sám Uriáše o život nepřipravil, ale byl přece vinen, že zahynul. — Anebo Herodes poručil, aby sv. Jan Křtitel byl sťat, aby nemluvnátka v Betlemě byla usmrcena, byl tedy vinen jejich smrtí.

Ad 3. — Ke hříchu jiných svolovati jest tolik, jako: nebrániti, když někdo něco zlého činiti chce, nezameziti hříchu, kde by se to mohlo učiniti. Tohoto hříchu se dopustil na př. Aron. Židé žádali, by jim dal udělati modlu. Aron žádosti jejich povolil, nehleděl modloslužbě zabrániti. Sám se sice modlářství nedopustil, ale byl spoluvinen, že se ho dopustili jiní. — Anebo Pilát věděl, že Kristus Pán je nevinný, a přece k tomu svolil, aby byl ukřižován. — Šavel svolil k usmrcení sv. Štěpána. — Tohoto hříchu mohli by se dopustiti rodiče, hospodářové, představení, kdyby

dítkám, služebným anebo poddaným svým povolovali hřešiti.

Ad 4. — Ponoukati znamená: někoho sváděti, lákati, by zhřešil. Ďábel ponoukal Evu; Eva vzala ovoce se stromu zapovězeného, jedla a tím zhřešila; pak dala i muži svému, který také jedl. — Tohoto hříchu se dopustila také Herodias, která ponoukala Heroda k usmrcení sv. Jana Křtitele. Také ti stávají se vinni tímto hříchem, kdo špatnými knihami a spisy, necudnými obrazy nebo zlými řečmi a příklady jiné ke hříchu ponoukají, lákají.

Ad 5. — Tohoto hříchu se dopouští, kdo jiné chválí, když něco zlého učinili. Když Herodes dal sv. Jakuba usmrtiti, chválili jej za to židé, čímž povzbuzen byl, že dal i sv. Petra do žaláře vsaditi, by jej pak dal usmrtiti.

Ad 6. — Tohoto hříchu se dopouští, kdo vidí, že někdo hřeší, a přece k tomu mlčí a zlé skutky jeho tají a zakrývá, by nebyly vyzrazeny. Safira tajila hříchy manžela svého Ananiáše. — Kde toho třeba — ku polepšení chybujícího nebo k uvarování škody — nemají se chyby zamlčovati. (Josef oznámil otcí, že bratří jeho hříchu se dopouštěli.)

Ad 7. — Tohoto hříchu mohli by se dopustiti rodiče a představení, kteří mají povinnost a právo. chybující dítky nebo poddané trestati, a nečinili by toho. (Heli.)

Ad 8. — Tímto hříchem stávají se vinnými, kdo jiným ku hříchu nějakým způsobem dopomahají. Tak na př. mohl by mnohý člověk míti podíl v krádeži tíra způsobem, že by věci, které jiný ukradl, ve svém domě přechovával atd. — Tohoto hříchu dopustil se Baltazar, který zneuctil posvátné nádoby, jež odnesl

děd jeho Nabuchodonozor ze chrámu jerusalemského; měl tedy také podíl ve hříchu, jehož se byl Nabuchodonozor dopustil a ovšem dopustil se i jiného hříchu totiž svatokrádeže, protože oněch nádob zneužíval.

Ad 9. — To jest: ujímati se těch, kteří se hříchu dopustili a zástávati je, by nebyli trestáni. Na př. rodiče by se zastávali dětí, když by tyto dle provinění měly býti potrestány. (Farizeové a zákonníci slibovali vojákům, že se jich zastanou, by nebyli trestáni za to, že spali u hrobu Pána Ježíše.)

Tak mnohonásobným způsobem může se tedy člověk dopustiti cizích hříchů. Z toho vidíte, jak je potřebí vždy opatrnosti, bychom se nestali spoluvinníky hříchů jiných. A máme vždy o to pečovati, jak bychom hříchy zamezili a hřešící od nich odvrátili mohli. Máme tak činiti z lásky k Pánu Bohu, který každým hříchem uražen bývá, a z lásky k bližnímu, jemuž hřích vždy škodí.

Přečti **naučení, J.!** — Tím jsme skončili I. díl křesťanské spravedlnosti.

Křesťanská spravedlnost však nezáleží toliko v tom, abychom zlého se varovali! Kdyby zahradník vyplel ze zahrady všeliký plevel a vyhubil škodlivý hmyz, ale nenasel a nenasázel by do ní užitečných rostlin a krásných květin, nenesla by mu zahrada přece užitku; nelíbila by se nikomu. — Tak žádá i křesťanská spravedlnost, abychom netoliko zlého se varovali, nýbrž abychom také činili, co se s vůlí Boží srovnává. A v tom právě záleží druhý díl křesťanské spravedlnosti.

Jak zní druhý díl křesťanské spravedlnosti? O tom se budeme učití nyní.

Přečti další nadpis, otázku a odpověď 677., J.!

Druhý díl křesťanské spravedlnosti.

Čiň dobré.

M 677. Co jest dobré?

Dobré jest, co se srovnává s vůlí Boží, to. iž: dobré skutky a snaha po křesťanské dokonalosti.

Co tedy srovnává se s vůlí Boží = se zákonem Božím? Křesťan spravedlivý tedy mimo to, že se varuje hříchu, musí ještě činiti dobré skutky a musí se snažiti, by byl dokonalým křesťanem, t. j. aby dělal všecko dobré, co Pán Bůh od nás žádá tak, aby Pán Bůh s ním byl úplně spokojen. Má se snažiti, by se Pánu Bohu vždy více a více podobal . . . . K tomu však potřebuje křesťan jistých schopností a ochotnosti = dobré vůle. Kdo chce dělati nějakou věc, na př. vystavěti dům, musí míti k tomu schopnost, nebo-li: musí věděti, kterak se dům staví, musí se tomu učiti; a pak musí také chtíti = míti vůli = ochotnost, dům vystavěti. Čím křesťan nabývá . . . ., je vyloženo v odpovědi další.

M 678. Čím nabýváme schopnosti a ochotnosti, činiti dobré?

Schopnosti a ochotnosti, činiti dobré, nabýváme křesťanskou ctností.

Co je křesťanská ctnost, jaké ctnosti rozeznáváme atd., o tom se budeme učiti dále.

Přečti další nadpis a otázku a odpověď 679., J.!

A. O křesťanské ctnosti.

679. Co je křesťanská ctnost?

Křesťanská ctnost je nadpřirozený, od Boha vlitý dar, který nás činí trvale schopnými a ochotnými, činiti dobré.

Ctnost je tedy dar. Tento dar nám uděluje = vlévá sám Pán Bůh. Jaký účinek má tento dar? Působí, že naše duše je pak pořádkem = ustavičně = trvale schopná a ochotná = nakloněná, činiti dobré, t. j. co se s vůlí Boží srovnává, a zač si můžeme zasloužiti věčné spasení. A již víte, že spasení můžeme dosáhnouti jen prostředky nadpřirozenými, neboť spasení = blaženost je něco nadpřirozeného (co nepatří k naší duši, nýbrž jest jí přidáno). Proto i ctnost je dar nadpřirozený; jest to tedy dar ke spasení naší duše nezbytně potřebný. Jako Pán Bůh, když člověku dává život přirozený (tělesný), dává jemu potřebné síly: zdraví, rozum, svobodnou vůli, by mohl život zachovati, v něm žíti: tak také když Pán Bůh uděluje člověku život nadpřirozený — totiž milost posvěcující —, dává mu s milostí nadpřirozené síly = schopnosti = mohutnosti, by život nadpřirozený mohl zachovati a v něm žíti. A to jest právě onen dar, který se jmenuje křesťanská ctnost, a který působí, že člověk je schopným, způsobilým a zároveň ochotným = nakloněným, konati skutky nadpřirozené, t. j. takové, za které si může zasloužiti nebe. — Poznáváte tedy, že křesťanská ctnost není něčím, co by náleželo už k přirozenosti člověka. Jako blaženost nebeská nenáleží k naší přirozenosti lidské, tak ani křesťanská ctnost, kterou této blaženosti můžeme dosáhnouti. Křesťanskou ctnost nám Pán Bůh teprve

přidává = vlévá v tom okamžiku, když nám uděluje posvěcující milost.

Když se člověk narodí, má také ve své duši a v těle jisté síly = schopnosti = mohutnosti, na př. rozum, svobodnou vůli, sílu tělesnou atd., ale musí tyto své síly — mohutnosti teprve cvičiti, by mu byly k užitku; musí si teprve zjednati cvik = obratnost = zručnost, na př. v přemýšlení (proto musíte choditi dlouho do školy), v chůzi (proto se učíte dlouho choditi, chodíte do tělocviku atd.) Tak je i s křesťanskou ctností: ona dává člověku sílu = schopnost a ochotnost ke konání dobrého, ale sama sebou nedělá ve člověku dobrých skutků, nýbrž člověk musí se teprve v této ctnosti = schopnosti a ochotnosti cvičiti, by mu skutečně byla k užitku pro spasení věčné.

Aby se mohlo o někom říci, že je ctnostný, že má ctnost, vyžaduje se od něho především, aby vždy rád činil, co se Pánu Bohu líbí, co se srovnává se zákonem Božím. Kdo činí sice, co se srovnává se zákonem Božím, ale nečiní toho rád, nečiní toho z lásky k Pánu Bohu, nýbrž z přinucení nebo pro jakýkoliv užitek pozemský (na př. chodí do kostela a modlí se, poněvadž je k tomu nucen, nebo to činí, by jej lidé pokládali za zbožného), nemá křesťanské ctnosti. — Dále se od něho vyžaduje, by měl u s t a v i č n o u s n a h u, konati dobré. Kdo činí dobré jenom někdy, na př. jenom někdy dá almužnu, jenom někdy se postí, modlí atd., také nemá křesťanské ctnosti, — vykonal jen dobrý skutek.

Slyšely jste, že každý hřích je přestoupením zákona Božího, ale že podle toho, kterak — jakým způsobem někdo hřichu se dopouští, rozeznávají se rozličné druhy hříchů. Tak jsou i rozličné druhy ctností,

ačkoli každá ctnost jest ustavičná vůle a snaha. Jsouť i přikázání Boží rozličná, a to, co se nám přikazuje, můžeme konati rozličným způsobem. — Hlavně rozeznáváme dva druhy ctností, jak jest obsaženo v odpovědi další.

M 680. Kterak se rozdělují křesťanské ctnosti?

Křesťanské ctnosti se rozdělují na božské a mravné ctnosti.

O obojích těchto ctnostech budeme se učit v dalších dvou oddílech. — Přečti další nadpis, otázku a odpověď, J.!

1. O božských ctnostech.

M 681. Které jsou božské ctnosti?

Božské ctnosti jsou: víra, naděje a láska.

Co je křesťanská víra, naděje a láska, je vloženo v dalších třech odpovědích.

682. Co je křesťanská víra?

Křesťanská víra je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou pro Boží pravdomluvnost všechno za pravdu máme, co Bůh zjevil a skrze církev katolickou k věření předkládá.

Co je křesťanská ctnost? Také v této odpovědi místo slova ctnost můžeme říci: .... nadpřirozený, od Boha vlitý dar, který nás činí.... Pověz, kterak bude nyní znít tato odpověď! — Co je křesťansky věřiti? Kdo tedy má za pravdu všechno, co Bůh zjevil..., má křesťanskou víru. Aby však byl trvale schopen a ochoten, míti za pravdu všechno, co Bůh zjevil....

k tomu mu vlil Pán Bůh onen dar, který jej činí k tomu trvale schopným a ochotným. Říkáme: Pán Bůh vlévá člověku dar = ctnost víry.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

683. Co je křesťanská naděje?

Křesťanská naděje je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou pro Boží všemohoucnost, dobrotu a věrnost s pevnou důvěrou očekáváme všechno, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista s'bil.

Vlož zase do této odpovědi místo slova ctnost to, co toto slovo znamená! — Co je křesťansky doufati? Kdo tedy s pevnou důvěrou očekává, má křesťanskou naději. Kdo činí člověka trvale schopným a ochotným, aby s pevnou důvěrou očekával....? Říkáme: P. Bůh vlévá člověku ctnost naděje.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

684. Co je křesťanská láska?

Křesťanská láska je nadpřirozená, od Boha vlitá ctnost, kterou Boha pro jeho nekonečnou dokonalost a dobrotu nade všechno, sebe pak a bližního pro Boha milujeme.

Vlož zase do této odpovědi místo slova ctnost to, co toto slovo znamená! — Co je křesťansky milovati? Kdo tedy Pána Boha pro něho samého nade všechno..., má křesťanskou lásku. Kdo činí člověka trvale schopným a ochotným, aby Boha pro něho samého nade všechno....? Říkáme: Pán Bůh vlévá člověku ctnost lásky. — V další odpovědi se praví, proč se jmenují víra naděje a láska právě božské ctnosti.

685. Proč se jmenují víra, naděje a láska „božské“ ctnosti?

Víra, naděje a láska jmenují se „božské“ ctnosti, protože Bůh sám jest bezprostřední předmět a pohnutka těchto ctností.

Pán Bůh je tedy bezprostředním předmětem a Pán Bůh je také bezprostřední pohnutkou těchto tří ctností. Toto jsou právě ony dvě příčiny, proč se tyto tři ctnosti jmenují ctnosti božské. Co znamená, že Pán Bůh je bezprostřední předmět a pohnutka božských ctností, je vyloženo v dalších dvou odpovědích.

* 686. Co znamená: Bůh sám jest bezprostřední předmět božských ctností?

Bůh sám jest bezprostřední předmět božských ctností, znamená: božskou ctností vtry v Boha samého věříme, božskou ctností naděje v Boha samého doufáme, božskou ctností lásky Boha samého milujeme.

Co je křesťansky věřiti? Komu tedy věříme, když křesťansky věříme? (Pánu Bohu = v Pána Boha.) Co je křesťansky doufati? Od koho tedy doufáme? (Od Pána Boha = v Pána Boha.) Co je křesťansky milovati? atd. — Víra, naděje a láska směřují k Pánu Bohu, nebo li: Pán Bůh je předmětem těchto tří ctností. — Abyste dobře poznaly, co se rozumí tím, že Pán Bůh je bezprostředním předmětem božských ctností, vyložím vám to takto: Hodné dítě miluje své rodiče: často na ně myslí, připomíná si jejich lásku a mnohá dobrodiní, která od nich obdrželo, dává jim poznati svou lásku svými slovy, svým chováním; chová se k nim uctivě atd. Vidíte tedy: Myšlení, slova

a jednání tohoto dítěte směřují přímo k jeho rodičům, nebo-li: rodiče jsou bezprostředním předmětem jeho myšlení, slov a jednání. Koná-li však toto dítě nějakou práci, učí-li se pilně atd., by tím způsobilo svým rodičům radost, tu sice jest jeho mysl, slova, jednání atd. obrácena přímo = bezprostředně ku práci, učení atd., ale nepřímo = prostředně směřuje také k rodičům, neboť jim právě chce toto dítě svou prací, pilností atd. učiniti radost. — Tak i božské ctnosti směřují přímo = bezprostředně k Pánu Bohu. I jiné ctnosti musejí směřovati k Pánu Bohu, musejí býti konány k vůli Pánu Bohu = pro Pána Boha, avšak tyto jiné ctnosti nesměřují přímo = bezprostředně k Pánu Bohu; na př. štědrost nesměřuje přímo k Pánu Bohu, bezprostředním předmětem jejím není Pán Bůh, nýbrž bližní, kterému chceme pomoci.

* 687. Co znamená: Bůh sám jest bezprostřední pohnutka božských ctností?

Bůh sám jest bezprostřední pohnutka božských ctností, znamená: Boží pravdomluvnost nás pobádá, bychom věřili; Boží všemohoucnost, dobrota a věrnost, bychom v něho doufali; nekonečná Boží dokonalost a dobrota, bychom jej milovali.

Proč musíme míti za pravdu, co Bůh zjevil? Učili jsme se také, že Bůh je nejvyšší pravdomluvný a věrný. Co znamená: Bůh je nejvyšší pravdomluvný a věrný? Můžeme tedy věřiti, co Bůh zjevil? Musíme věřiti . . . .? Vidíte, Boží pravdomluvnost nás tedy pobádá, bychom v Něho věřili, a ne snad to, že jsme rozumem některou zjevenou pravdu poznali, nebo že nám ji někdo dokázal a pod. — Proč doufáme od Pána Boha, co nám slíbil? Co nás tedy pobádá,

bychom v Boha doufali? — Co jest křesťansky milovati? Jak se nazývá láska, kterou Boha pro Něho samého nade všecko milujeme? Co nás tedy pobádá = co je pohnutkou, bychom Boha dokonale milovali? Kdy je naše láska k Bohu nedokonalá? Co nás pobádá = co je pohnutkou, bychom Boha nedokonale milovali? Je i nedokonalá láska k Bohu dobrá láska křesťanská?

Učily jste se již dříve, že křesťan je povinen vzbuzovati tři božské ctnosti. — Co znamená vzbuzovati tři božské ctnosti, je vyloženo v odpovědi další.

* 688. Co znamená: „vzbuzovati“ tři božské ctnosti?

„Vzbuzovati“ tři božské ctnosti znamená Pána Boha ujišťovati, že v něho věříme, v něho doufáme, jej milujeme, a p'oč tak čínáme.

Když si tedy myslíme nebo zároveň říkáme: „Pane Bože, já pevně věřím všecko . . . ,“ tím Pána Boha ujišťujeme, že v něho pevně věříme, nebo-li: vzbuzujeme křesťanskou víru atd. — Vzbuzovati tři božské ctnosti jest naší povinností. Povinnost tuto nám ukládá již 1. přík. Boží, které velí, bychom se Pánu Bohu klaněli, jemu nejvyšší úctu vzdávali. Úctu tuto vzdáváme také P. Bohu vzbuzováním tří božských ctností. — Dále jest to naší povinností také proto, že vzbuzování tří božských ctností jest výborným prostředkem, jímž se nám plnění vůle Boží ulehčuje. Jak obtížno se nám na př. zdá, máme-li zachovávat Boží příkázání, máme-li se přemahat, zlé žádosti v sobě potlačovat! Ale vzbudíme-li víru, naději a lásku, pomyslíme-li sobě: „Jest to vůle Boží, dojdou za to odplaty

v nebesích, dokážu tím lásku k Pánu Bohu“, budeme jistě všelike obtíže rádi snášeti, ochotně se přemahati a vůli Boží věrně plniti.

Vzbuzování tří božských ctností sílí nás také v čas pokušení. Vzbudí-li člověk v čas pokušení víru, připomene-li si, že Pán Bůh zlé činiti zapověděl, že je mu vše známo, nepoddá se tak snadno pokušení. Vzbudí-li naději, upamatuje-li se, že Pán Bůh věrným bojovníkům slíbil věčnou slávu, bude jistě každé pokušení všemožně přemahati, by zvítězil a odměny došel. Vzbudí-li lásku, bude povzbuzen, aby každému pokušení se opíral a P. Boha — nejvyššího dobra — hříchem neurážel. — Tak nás tedy pobádá vzbuzování tří božských ctností k vykonávání dobrých skutků a k boji v pokušení. Jest tedy povinností naší, bychom ctnosti tyto častěji vzbuzovali.

Jakým způsobem můžeme tři božské ctnosti vzbuditi, je vytištěno v katechismu. (Stř. kat. str. 167.) Najděte si tuto stranu a přečteme si to. (NB. Tomuto hledí katecheta ponenáhlu naučiti děti napaměť!) — Není však třeba, bychom právě těmito slovy tři božské ctnosti vzbuzovali. Povinnost, vzbuzovati víru, naději a lásku, můžeme i jiným způsobem plniti. Modlíme-li se na př. Otčenáš, vzbuzujeme také víru, naději a lásku. Řekáme-li: „Otče náš, jenž jsi na nebesích“, vzbuzujeme víru v Boha, Otce nebeského; říkajíc slova: „Posvěť se jméno tvé“, vzbuzujeme lásku, ježto tím prosíme, by Pán Bůh ode všech lidí poznán, ctěn a veleben byl; říkajíc: „Přijď království tvé“, vzbuzujeme naději, že nás Pán Bůh někdy přijme do království nebeského. A podobným způsobem můžeme božské ctnosti i při konání jiných modliteb a pobožností vzbuzovati.

Kdy a jak často máme tři božské ctnosti vzbuzovati, není sice výslovně předepsáno, ale v další odpovědi jsou aspoň některé příležitosti nebo-li okamžiky života vypočítány, ve kterých zvláště jsme povinni, tři božské ctnosti vzbuzovati.

q89. Kdy jsme povinni víru, naději a lásku vzbuzovati?

Víru, naději a lásku jsme povinni vzbuzovati:

1. *jakmile ve svatém náboženství dostatečně vycvičení jsme;*

2. *častěji v životě, zvláště v těžkém pokušení proti těmto ctnostem;*

3. *v nebezpečnosti života a v hodinu smrti.*

Všimněte si dobře, že se zde praví: . . . . jsme povinni. . . .; je to tedy naší povinností. Každá povinnost jest přísná. Kdyby jí člověk neplnil, hřešil by. Zanedbá-li člověk některou důležitou povinnost, kterou Pán Bůh od něho přísně žádá, na které záleží spasení jeho duše, hřeší těžce. Vzbuzení víry, naděje a lásky, jak jste slyšely v odpovědi 686., je takovou důležitou povinností naší, a proto, kdo by toho nekonal tenkrát, jak se zde v katechismu uvádí, hřešil by těžce.

Ad 1. — Tři božské ctnosti bývají již na křtu svatém do duše křtěncovy vlyty. Křtí-li se však malé dítě, neví ještě, že má v Boha věřiti, v něho doufati a jej milovati, neboť nemá ještě užívání rozumu. A proto, když dospěje k užívání rozumu a je už v náboženství dostatečně vycvičeno, když už ví, co je Bůh atd., má tři božské ctnosti vzbuzovati, má ústně nebo vnitřně P. Boha ujišťovati, že v něho věří, doufá, že jej nade všechno miluje. To může učiniti

způsobem velmi kratičkým; na př.: „Pane Bože, věřím v tebe, a věřím, co jsi zjevil, poněvadž jsi věčná, neskončená pravda. — Pane Bože, doufám v tebe, doufám, co jsi nám slíbil, poněvadž jsi všemohoucí, věrný, neskončeně milosrdný a dobrotivý. — Pane Bože, miluji tě, poněvadž jsi největší dobro a náš největší dobrodinec.“

Ad 2. — Čím častěji je vzbuzujeme, tím většího užitku z nich nabýváme. Měli bychom to činiti zvláště v neděli a ve svátek, protože tyto dny zvláště jsou ustanoveny, bychom Pána Boha ctili a jemu sloužili; a to se stává — jak jste slyšely — vzbuzováním víry, naděje a lásky. Dobře je, vzbuzujeme-li tři božské ctnosti každý večer, než jdeme spat. Obzvláště pak užitečno jest vzbuditi tři božské ctnosti, kdykoli některou svátost přijímáme. Kdo na př., chtěje přijmouti svátost pokání, vzbuzuje tři božské ctnosti, nabude z přijmutí této svátosti většího užitku, neboť víra mu připomene, že Bůh je nejdokonalejší bytost, že jest naším nejvyšším Pánem a dobrodincem, ale že je také spravedlivým soudcem; připomene mu, že tohoto nejvyššího dobrotivého a spravedlivého Boha hříchem urážel a že trestu zasloužil; ale zároveň mu také připomene, že Pán Bůh ustanovil prostředek, jímž můžeme zase odpuštění hříchů dojíti, užijeme-li ho náležitým způsobem. — Vzbuzujeme-li naději, pomyslíme sobě: „Pán Bůh mi hříchy jistě odpustí; vždyť to slíbil, a co slíbil, může a chce také splniti“. — Při vzbuzování lásky připomene sobě, že urazil Pána Boha, nejvyšší dobro, svého nejlaskavějšího Otce; tím bude pohnut k lítosti, kteréžto k odpuštění hříchů nanejvýš jest potřebí.

Anebo, chce-li někdo přistoupiti ke stolu Páně a vzbuzuje-li tři božské ctnosti, přistoupí k němu jistě s větší přípravou a dojde hojnějších milostí. Připomeněť sobě, že tu přijímá pod způsoby chleba samého Pána Boha, od něhožto všech potřebných milostí nadíti se může, a vynasnaží se, aby P. Boha, jehož nade všechno máme milovati, nehodným přijímáním neurazil. Ale zvláště máme tři božské ctnosti vzbuzovati, kdykoli v nás povstávají pochybnosti proti víře, anebo kdykoliv nás ďábel nebo bezbožní lidé svádí k nevěře, by nás Pán Bůh ve víře posilnil. Mohli bychom na př. ústy nebo jen uvnitř říci: „Věřím v tebe, o Bože, věřím vše, co jsi zjevil, poněvadž jsi věčná pravda!“ Anebo, kdyby někdo pokoušen byl proti naději, kdyby se v něm vzmáhala nedůvěra, nejistota, může-li a chce-li mu Pán Bůh hříchy odpustiti nebo v jeho potřebě mu pomoci, tu má vzbuditi naději a prositi P. Boha, by v něm naději rozmnožil. Mohl by zvolati: „Doufám v tebe, o Bože, poněvadž všemohoucí a nejvyšší dobrotivý jsi“. Anebo, kdyby někdo v čas nějakého soužení byl pokoušen, aby P. Boha nemiloval, poněvadž na něho taková utrpení sesílá, má vzbuditi lásku a prositi Pána Boha, by lásku tu v něm vždy více rozněcoval. Může se modliti asi slovy: „O Bože! Miluji tě nade všechno, poněvadž jsi nanejvyšší lásky hoden. Rozmnožuj a rozněcuj lásku mou!“

Ad 3. — Proč máme tři božské ctnosti vzbuzovati právě v nebezpečnosti života a v hodinu smrti? Proto, že na smrti závisí celá věčnost a že člověk obzvláště v hodinu smrti nejvíce bývá pokoušen. Ale jsou ještě i jiné příčiny, za kterými máme na loži smrtelném vzbuzovati tři božské ctnosti. Člověk bojí

se obyčejně smrti; proto má vzbuditi víru a upamatovati se, že jako Kristus Pán nade smrtí zvítězil a z mrtvých vstal, tak že i on někdy z mrtvých povstane. Umírající se bojí soudu. Víra mu připomíná, že hned po smrti bude ho souditi spravedlivý soudce Ježíš Kristus; ale víra mu uvádí zároveň na mysl, že Syn Boží člověkem učiněn jest, aby nás svou smrtí vykoupil, a že nám Duch sv. tak mnoho milostí uděluje, bychom spasení došli. — Vzbudí-li naději, bude naplněn důvěrou v Pána Boha a v neskončené zásluhy Ježíše Krista a odevzdá se pak úplně do svatě vůle jeho. — Vzbudí-li konečně lásku, vznikne v něm lítost, že Pána Boha, nejvyšší dobro, svými hříchy urážel. Tím způsobem vykročí pak zkroušeně, bez přílišné bázně z tohoto světa, a neměl-li příležitosti přijati svátost pokání, může býti tímto způsobem ospravedlněn a zemře smířen s Bohem.

Ještě jiný užitek, jehož ze vzbuzování tří božských ctností na loži smrtelném nabytí lze, záleží v tom, že umírající může získati ještě v hodinu smrti o d p u s t k y, což jest dojistá dobrodiní veliké.

V dalším odstavci se budeme učiti o mravných ctnostech. — Přečti nadpis a otázku a odpověď 690., J.!

2. O mravných ctnostech.

M 690. Které ctnosti jmenujeme „mravné“ ctnosti?

Všecky ctnosti křestanské mimo tři božské ctnosti jmenujeme ctnosti „mravné“ proto, že především naše mravy Bohu milými činí.

Co je křesťanská ctnost? Jedná-li člověk vždy tak, jak jest vůle Boží, říkáme, že jedná mravně, že má dobré chování = mravné chování, jednání, že má dobré mravy. Ony nadpřirozené dary, které činí člověka trvale schopným a ochotným, aby činil = dělal = choval se tak, jak se Pánu Bohu líbí, jmenují se ctnosti mravné. Mravních ctností je velmi mnoho, neboť Pán Bůh nám pomáhá konati všecko dobré, co se jemu líbí, sám dává nám k tomu schopnost a ochotnost. Ale některé mravné ctnosti jsou křesťanu zvláště potřebny a důležitý pro jeho život. Které to jsou, je vypočítáno v odpovědi další.

691. Které mravné ctnosti máme si zvláště pamatovati?

Zvláště si máme pamatovati tyto mravné ctnosti :

1. *čtvero hlavních ctností;*
2. *ctnosti, které jsou protivou sedmera hlavních hříchův;*
3. *ctnosti, které Ježíš Kristus ve svém kázání na hoře zvláště velebil;*
4. *ctnosti, které se nám v evandéliu zvláště přikazují.*

O všech těchto ctnostech budeme se učití dále.
— Přečti další nadpis, otázku a odpověď 692., J.!

a) O čtveru hlavních ctností.

692. Které jsou čtyři hlavní ctnosti?

Čtyři hlavní ctnosti jsou :

1. *opatrnost;*
2. *spravedlnost;*
3. *statečnost;*
4. *mírnost.*

Proč se tyto čtyři ctnosti jmenují ctnosti hlavní, je vyloženo v odpovědi další.

693. Proč se jmenují opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost „ctnosti hlavní“?

Opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost jmenují se „ctnosti hlavní“, protože všechny ostatní ctnosti mravné v sobě obsahují a je pořádají.

Již v písmě svatém starého zákona se praví, že nad opatrnost, spravedlnost a mírnost není v tomto životě lidem nic užitečnějšího. (Kniha moudr. VIII, 7.) Který křesťan má tyto čtyři hlavní ctnosti, má i všechny ostatní mravné ctnosti a chová se tak, jak toho Pán Bůh žádá, jak poznáte z odpovědi dalších, kde se budeme učit o každé z těchto čtyř ctností zvlášť.

* 694. Co jest opatrnost?

Opatrnost je ctnost, kterouž poznáváme, co máme v jednotlivých případech činiti, bychom jednali bohumile.

Opatrným vůbec nazývá se takový člověk, který vždy napřed, nežli něco dělá, rozváží, co chce dělati, hledí, by z toho, co chce dělati, měl užitek nebo aspoň, aby z toho neměl škody, a volí k tomu nejvhodnější prostředky. Opatrný křesťan je ten, který dobře rozváží napřed, nežli něco dělá, zdali mu to bude prospívati ke spasení nebo zdali mu to aspoň nebude škoditi na duši, a volí vždy nejlepší prostředky k dosažení toho, co chce dělati. Aby to tak vždy činil, k tomu dostává od Pána Boha právě takový dar, který ho činí schopným a ochotným, aby vždy . . . nebo-li: dostává od Pána Boha ctnost opatrnosti. Opatrnost je tedy dar Boží, který činí člověka

schopným a ochotným, aby hleděl vždy, v každém případě, kdykoli má něco dělati, poznati nejprve, co se Pánu Bohu líbí a co se mu nelíbí, by to, co se Pánu Bohu líbí, hleděl činiti, toho pak, co se Pánu Bohu nelíbí, by se varoval a by vždy volil nejlepší prostředky k dosažení dobrého. Opatrný křesťan varuje se všeho, co by duši jeho mohlo škoditi. K takové opatrnosti napomíná nás Kristus Pán slovy: „Buďte opatrní jako hadové!“ Had, brozí-li mu nebezpečí, hledí především hlavu zachrániti a proto ji v nebezpečenství obvinuje svým tělem. Podobně máme i my vždy o to pečovati, bychom především zachovali duši svou k životu věčnému a užívali k tomu vhodných prostředků. Jaké prostředky máme k tomu voliti, jest vám již známo. Na př.: Kterého prostředku musí užití, dopustil-li se někdo hříchu, by opět odpuštění dosáhl? (Musil by přijati svátost pokání.) Dosáhl by odpuštění hříchů, kdyby toho učiniti nechtěl, kdyby se místo toho pomodlil na př. růženec, šel na pout anebo se postil atd., ale svátosti pokání by nepřijal? Vykonávají nějaké pobožnosti nebo se postiti nebo chudým dávati almužnu atd., jsou sice dobré prostředky k dosažení života věčného, ale k dosažení odpuštění hříchů bez svátosti pokání nedostačují, nejsou tedy vhodnými prostředky. Anebo někdo by rád jednou šťastně umřel, vedl by však život hříšný: byl by vpravdě opatrný? Proč ne? Nebo by měl někdo vůli, že v hodinu smrti se vyzpovídá, ale zatím ve hříších setrval: byla by to pravá opatrnost? Proč ne? (Nemoudré panny!)

Křesťanské opatrnosti jest ku křesťanskému životu nevyhnutelně zapotřebí; kdo jí nemá, nemůže ani jiných křesťanských ctností konati, neboť pak by snadno mohl něco míti za dobré, co snad je

zlé a Pánu Bohu nemilé, nebo by snad k dosažení cíle svého užíval nepravých prostředků. Na př. někdo by chtěl býti štedrým, ale okrádal by jiné, by chudým mohl pomoci poskytnouti! Ctnost opatrnosti nám musí při konání všech jiných křesťanských ctností takřka cestu ukazovati, musí všechny ctnosti pořádati, bychom nezbloudili nebo nepravých prostředků neužívali a cílem se neminuli. A poněvadž ctnost tato, jako každý jiný dar, od Pána Boha pochází, musíme Ducha svatého často vzývati, by nás osvětil, abychom vždy mohli poznati, jakých prostředků k dosažení cíle užívati máme. Musíme se také přičiniti, bychom učení svatého náboženství vždy lépe poznávali. Vždyť učení to obeznamuje nás s nejvhodnějšími prostředky, jimiž dojíti lze života věčného. (Moudré panny!)

* 695. Co je spravedlnost?

Spravedlnost je ctnost, kterouž jsme ochotni dávat každému, čím jsme mu povinni.

To je tedy zase dar Boží, který nás činí schopnými a ochotnými, bychom svědomitě plnili, čím jsme povinni Pánu Bohu, sobě a bližnímu. Které povinnosti máme k P. Bohu? . . . k sobě? . . . k bližnímu? Kdyby však někdo na př. dny sváteční světil, na služby Boží chodil a jiné povinnosti k Pánu Bohu konal, ale při tom by povinnosti k bližnímu neplnil, kdyby bližnímu v potřebách jeho nepomahal nebo jej okrádal, pomlouval atd., nebyl by spravedliv. Konal by sice povinnosti k Pánu Bohu, ale nikoli také k bližnímu. — Anebo někdo by dával chudým almužnu a plnil by také jiné povinnosti ku bližnímu, neškodil by nikomu na cti ani na statku, ale při tom

by zanedbával služby Boží, nechodil by do kostela atd.: mohlo by se o něm říci, že je spravedlivý? Nikoliv! A proč ne? Protože by neplnil povinností k P. Bohu. I spravedlnost je základem všech ostatních ctností. Kdo jest ochoten, dáti každému, čím jest mu povinen — dávati tedy Bohu, co jest Božího a bližnímu, co bližního jest, — bude také všechny jiné ctnosti konati; neboť Pán Bůh všechny ostatní ctnosti od něho žádá. — Tato ctnost učí člověka, že také k sobě má býti spravedlivý, že tedy může se domahati svého práva, že nemusí trpěti bezpráví na škodu svou neb jiných lidí; pořádá tedy ostatní ctnosti, by nevybočovaly.

* 696. Co je statečnost?

Statečnost je ctnost, kterouž dobré přese všechny obtíže podnikáme a vykonáváme a raději všechno trpíme, než bychom se hříchu dopustili.

Statečnost je tedy dar Boží, který činí křesťana schopným a ochotným, aby z lásky k Pánu Bohu dobré konal, třeba by to bylo i sebe obtížnější, a třeba by raději všechno zlé měl trpěti, by se neprohřešil proti zákonu Božímu. Této statečnosti jest též při konání každé jiné ctnosti třeba, neboť konání jakékoli ctnosti bývá spojeno se mnohými obtížemi. Chceme-li kteroukoli ctnost konati, musíme se zapírat, musíme nezřízenou sebelásku potlačovati, rozličné nepřijemnosti snášeti. Kdo statečnosti nemá, dá se snadno obtížemi a překážkami od konání ctnosti odvrátiti. Statečnost jest také darem Božím! Vzávejte tedy vždy Ducha sv., by vám ji udělil; připomínejte sobě také vždy, jaká odplata je slíbena na věčnosti všem, kdo v konání vůle Boží statečně až do konce

setrvají a všeliké nesnáze a nátisky s neohrožeností snášejí! (Svatí apoštolé, mučéníci atd.)

* 697. Co je mírnost?

Mírnost je ctnost, kterouž všechny nedovolené, zvláště všechny smyslné nebo nečisté náklonnosti krotíme a věci dovolených jen mírně užíváme.

Mírnost je tedy dar Boží, který činí křesťana schopným a ochotným, aby . . . , aby tedy své hříšné žádosti a náklonnosti potlačoval, krotil a v žádostech a náklonnostech, které nejsou hříšné, se mírnil a s pravou měrou jich užíval. Tato ctnost se tedy vztahuje netoliko na zlé žádosti a náklonnosti, nýbrž také na požívání pokrmů a nápojů. Křesťan jich má užívatí střídavě = mírně, jen, jak jest potřeba k zachování života a zdraví. Bez této ctnosti nelze jiných křesťanských ctností konati, neboť zlé žádosti a náklonnosti, kterých nikdy úplně se zbaviti nelze, znesnadňují nám vždy konání ctností. Musíme je tedy ustavičně v sobě potlačovati, by nám v konání ctností nepřekážely, a musíme při užívání jinak dovolených věcí vždy náležitě míry šetřiti. Míry této třeba dbáti i při konání některých ctností, na př.: aby se šetrnost nezvrhla v lakomství, štědrost a marnotratnost, dobrota a tichost (mírnost) ve slabost atd. Vidíme tedy, že mírnost pořádkem ostatní ctnosti.

Přečti další nadpis, J.!

b) O ctnostech, které jsou protivou sedmera hlavních hříchův.

O hlavních hříších jste se učily a slyšely jste, jaké množství zase jiných menších hříchů z nich pochází. Abychom se mohli těchto hříchů uvarovati, dává

nám Pán Bůh schopnost a ochotnost ke konání dobrých skutků, které se protiví hříchům hlavním, kterými se hlavní hříchy v nás potlačují. Který člověk tyto skutky vždy, rád a ochotně koná, koná ctnost, která se protiví = je na odpor hlavnímu hříchu. Které to ctnosti jsou, je vypočteno v odpovědi další.

698. Které ctnosti jsou protivou sedmera hlavních hříchův?

Tyto ctnosti jsou protivou sedmera hlavních hříchův :

1. *pokora protivou pýchy,*
2. *štedrost lakomství,*
3. *čistota smilstva,*
4. *přítzlivost závidí,*
5. *střídmost nestřídmosti,*
6. *tichost hněvu,*
7. *horlivost lenosti.*

O každé této ctnosti jest dále vyloženo, co jest nebo-li v čem záleží.

* 699 Co je pokora?

Pokora je ctnost, kterouž vše dobré Bohu přičítáme, svou vlastní slabost a hříšnost uznáváme a proto se rádi ponížujeme.

Co je p ý c h a? Vidíte tedy, že pokora a pýcha jsou sobě protivny. Člověk pyšný sebe přeceňuje a touží nezřízeně po cti a přednosti: člověk pokorný má vždy na paměti svou nedokonalost, pamatuje vždy, že všecko má od P. Boha, že nemá příčiny nad jiné se vypínati, neboť ví, že často také chybuje, a proto se nebrání a nezlobí, když bývá napomínán a kárán; snáší rád takové ponížení. Taková pokora líbí se P. Bohu. V Písmě sv. se praví, že Pán Bůh

pokorným dává svou milost. (I. Petr V.) Pán Ježíš vypravoval jednou podobenství o farizeovi a publikánu (Bibl. Dějepr. čl. 52.). Farizeus jest obrazem člověka pyšného, publikán člověka pokorného.

* 700 Co je štědrost?

Štědrost je ctnost, kterou jsme ochotni, nuzným ze svého majetku uděleti a k dobrým účelům přispívati.

Co je lakomství? Vidíte tedy, že štědrost jest úplně protivná = pravým opakem lakomství. Člověk lakomý lpí na penězích a statcích pozemských: člověk štědrý ochotně a rád pomáhá ze svého majetku nuzným lidem a přispívá na dobré věci. Pán Bůh nám poroučí, bychom byli štědrými. Přečti dole poznámku. 2., J.! Štědrým byl na př. Tobiáš. (Bibl. Dějepr. 71.)

* 701. Co je čistota?

Čistota je ctnost, kterou krotíme všechny chťíce a žádosti, které stydlivost urázejí.

Co je smilstvo? Vidíte tedy zase, že čistota je pravým opakem smilstva. Člověk oddaný smilstvu touží dobrovolně po věcech, kterými se ruší = ničí stydlivost: člověk čistotný přemáhá, potlačuje, krotí všechny nečisté žádosti, myšlenky, pokušení, by stydlivosti neporušil. Tak čistotný byl Josef Egyptský, sv. Alois a j. Jak velice se čistota Pánu Bohu líbí, poznáváme z toho, že v Písmě sv. ve Zjevení sv. Jana se vypravuje, že ti, kteří svou čistotu zachovali, budou následovati Beránka Božího v nebesích, kamkoli půjde, a že budou zpívati písně tak krásné, že mimo ně nikdo v nebesích nebude moci takových písní zpívati.

* 702. Co je příznivost?

Příznivost je ctnost, kterouž bližnímu všeho dobrého přejeme, z jeho blaha se těšíme a k němu pomáháme.

Co je závist? Vidíte tedy zase, že příznivost je pravým opakem závisti. Člověk závistivý se rmoutí z přednosti nebo statku bližního, protože nechce, by se mu bližní vyrovnal nebo jej předčil: člověk příznivý přeje každému všeho dobrého, má radost, když se jinému vede dobře, a hledí mu, jak může, pomáhati, by se mu vedlo dobře. P. Ježíš nás napomíná k takové příznivosti slovy: „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími!“ (Řím. XII.) Velice krásný příklad takové lásky máme ve St. Z. („Jonathova láska.... k Davidovi.“ (Bibl. Dějepr. čl. 53.)

* 703. Co je střídmost?

Střídmost je ctnost, kterouž nezřízené žádosti po jídle a pití odporujeme a obojího jen mírně užíváme.

Co je nestřídmost? Vidíte tedy, že střídmost je pravým opakem nestřídmosti. Člověk nestřídmý touží nezřízeně po jídle a pití a nemírně požívá pokrmů a nápojů: člověk střídmý potlačuje = krotí nezřízenou žádost po jídle a pití, která se v něm někdy ozývá, a požívá pokrmů a nápojů střídmě, mírně — s pravou měrou, jak je třeba zvláště na zachování života a zdraví. P. Ježíš napomíná nás ke střídmosti slovy, která jsou dole v poznámce. 5.; přečti ji! Střídmostí vynikal sv. Jan Křtitel, jenž žil na poušti....; Daniel a tři mládenci, kteří pohrdli pokrmem královským a spokojili se zeleninou. Bibl. Dějepr. čl. 78. a 79.)

* 704. Co je tichost ?

Tichost je ctnost, kterouž všelikou mstivost potlačujeme a veškerá hnutí nespravedlivého hněvu a nevole krojíme.

Co je hněv? Tichost je tedy pravým opakem hněvu. Člověk, který povolil hněvu, nekrotí nespravedlivého rozčilení mysli a chce se pomstiti: člověk tichý potlačuje, krotí vždy nespravedlivé rozčilení mysli, hněv, nevoli a pomstychtivost, kdykoli se v něm ozve. Nejkrásnějším příkladem tichosti je sám Pán Ježíš, neboť On.... Také sv. Štěpán, který se modlil za své vrahy. I nás napomíná Pán Bůh k tichosti slovy, která jsou dole v poznámce. 1.; přečti ji, J.!

* 705. Co je horlivost ?

Horlivost je ctnost, která nás činí ochotnými, konati všecko, co pomáhá k oslavě Boží a k našemu spasení.

Za slovo horlivost doplňte si v duchu slovo „v dobrém.“ Horlivost v dobrém tedy je protivou lenosti. Co je lenost? Člověk lenivý cítí nechut ku věcem, které se týkají služby Boží a jeho spasení, jsou mu obtížny a protivny: člověk horlivý koná rád a ochotně všecko, čím slouží Pánu Bohu a co mu prospívá ke spasení. Tak horlivými byli první křesťané, zvláště svatí apoštolé a j. I nás napomíná Písmo sv. k horlivosti slovy, která jsou dole v poznámce. 2.; přečti ji, J.!

c) O ctnostech, které se v kázání na hoře zvláště velebí.

706. Které ctnosti zvláště velebil Pán Ježíš v kázání na hoře?

Pán Ježíš velebil v kázání na hoře zvláště ctnosti, které jsou obsaženy v „osmero blahoslavenství“.

Přečti hned další otázku a odpověď, J.!

* 707. Kterak zní osmero blahoslavenství?

Osmero blahoslavenství zní:

1. *Blahoslavení chudí duchem; nebo jejich jest království nebeské.*

2. *Blahoslavení tiší; neboť zemí vládnouti budou.*

3. *Blahoslavení lkající; neboť potěšeni budou.*

4. *Blahoslavení, kteří lačnějí a žíznejí po spravedlnosti; neboť nasyceni budou.*

5. *Blahoslavení milosrdní; neboť milosrdenství dojdou.*

6. *Blahoslavení čistého srdce; neboť Boha viděti budou.*

7. *Blahoslavení pokojní; neboť synové Boží slouiti budou.*

8. *Blahoslavení, kteří protivensství trpí pro spravedlnost; nebo jejich jest království nebeské. (Mat. V. 3.—10.)*

Vyhledej z těchto blahoslavenství, kterými slovy vyjádřil Pán Ježíš oněch osmero ctností! (Chudí duchem, tiší atd.) Těchto osmero ctností nazývá se také „osmero blahoslavenství“ protože Kristus Pán za konání každé z těchto ctností slibuje věčné blahoslavenství. V Katechismu se praví, že Kristus Pán vyučoval těmto ctnostem na hoře. Jednoho dne vstoupil Pán Ježíš na jistou horu v Galilei; učeníci byli okolo Něho shromážděni, a mimo ně bylo tam také veliké množství lidu. Tu — jak praví sv. evan-

dělium — otevřel Kristus Pán ústa svá a zvěstoval oněch osmero ctností. (Hora ta nazývá se proto až podnes „horou blahoslavenství.“)

Ad 1. — Kristus P. vyhlašuje tu za blahoslavené ty, jižto jsou chudí duchem. Kdo se nazývá vůbec „chudý“? Ten, kdo nemá, čeho mu pro vezdejší život je třeba. — Ale ne každého chudého vyhlašuje Kristus Pán za blahoslaveného, nýbrž blahoslaví toliko chudé duchem. Chudý duchem může býti také boháč; jest chudý duchem, když sobě na bohatství svém nezakládá, ale statky své ke slávě Boží a ku prospěchu bližního vynakládá. Kdo však statků vezdejších nemá — jest tedy skutečně chudý — může také býti chudý duchem, jestliže chudobu svou trpělivě snáší, proti Pánu Bohu nereptá a po statcích netouží. — Chudí duchem jsou také ti, jižto statků vezdejších se odřekli, by Krista P. tím snadněji mohli následovati. Zvláště vyrozumívají se chudí duchem ti, jižto jsou pokorní a poníženi, jižto si nezakládají na své hodnosti, na světské slávě, na svých vědomostech, zásluhách a jiných přednostech. Tito jsou skutečně chudí duchem; pamatují, že mají všechno od Boha, že sami nic nejsou. Všem těmto chudým slibuje Kristus Pán království nebeské.

Ad 2. — Co je tichost? O kom říkáme, že je „tichý“? Co slibuje Kristus Pán těmto tichým? To jest, že již zde na zemi budou blaženi a spokojeni že si získají u mnohých lidí lásku a náklonnost a že pak i pozemských statků svých v pokoji požívati mohou. — Ale onou zemí vyrozumívá se také království nebeské, neboť v Písmě sv. sluje království Boží také zemi živých. Tichým tedy slibuje se také věčné blahoslavenství.

Ad 3. — Lkajícími jsou ti, kdož oplakávají své hříchy, nebo kteří se rmoutí, že Pán Bůh tak často bývá urážen, nebo že bližní jejich nešťastní jsou a pod. O těchto kajících praví Kristus Pán, že budou potěšeni. Pán Bůh jim uděluje často již zde útěchy a po smrti přijme je do svého království, kde již zármutku mítí nebudou. (David, apoštol Petr, Maria Magdalena a jiní svatí.)

Ad 4. — Lačňeti a žízniti znamená: velice po něčem toužiti. Lačný po ničem tak netouží, jako po pokrmu. Kdo tedy lační a žízní po spravedlnosti, nepřeje sobě ničeho více, než aby vždy byl spravedliv, aby vůli Boží plnil vždy věrněji a by také jeho bližní byli spravedliví. — Těm, kteří lačňejí a žíznějí po spravedlnosti, slibuje Kristus Pán, že budou nasyceni. Již na tomto světě uděluje jim Pán Bůh svých milostí, by ve spravedlnosti, ctnosti a křesťanské dokonalosti prospívali. Úplně nasyceni budou však teprve tam na onom světě, kde touha jejich po spravedlnosti úplně bude ukojena.

Ad 5. — Milosrdným jest, kdo má s jinými útrpnost, kdo jim v duchovních i tělesných potřebách rád pomáhá a křivdy, které mu snad učinili, ze srdce odpouští. Těm, kteří k jiným milosrdni jsou, slibuje Kristus Pán, že milosrdenství dojdou t. j. že i Pán Bůh jim bude v duchovních a tělesných potřebách pomáhati, že jim odpustí hříchy, že je bude jednou souditi dle velikého milosrdenství svého a že je přijme do království nebeského.

Ad 6. — Čistého srdce jsou ti, kdož uchovali srdce své od skvrny všelikého hříchu, zvláště od hříchu nečistoty; kdož ani myšlenkami ani žádostmi hříšnými srdce svého neposkvrnili. Takovým čistým duším sli-

buje Kristus Pán, že Boha viděti budou. Zde na zemi nemůžeme Pána Boha viděti; teprve tam v království nebeském zjevuje se Pán Bůh vyvoleným svým tváří v tvář; tam Jej dokonale poznají, tam na Něho budou věčně patřiti. Ale ti, kdož jsou čistého srdce, poznávají již zde na zemi Pána Boha dokonaleji a tam na nebesích budou na Něj také dokonaleji patřiti. Kdo nemá čistého srdce, kdo s nečistým svědomím umírá, nebude nikdy Pána Boha viděti, neboť nic nečistého do nebe nepřichází.

Ad 7. — Pokojný jest, kdo pokoj a mír s Pánem Bohem i s bližním zachovati hledí, kdo rád křivdy a urážky snáší, by jen pokoj s každým mohl zachovati. Pokojným slibuje Kristus Pán, že synové Boží slouiti budou, t. j. že Pán Bůh je uzná za své syny, a že jakožto synové budou také dědici království nebeského. Proč se o pokojných zvláště praví, že budou syny Božími? Protože milovníci pokoje podobají se zvláště Otci nebeskému, který se nazývá v Písmě sv. Bohem pokoje, a Synu Božímu, jenž jest knížetem pokoje, při jehožto narození již andělé pokoj zvěstovali, a jenž nám skutečně přinesl pokoj, jehož svět dáti nemůže.

Ad 8. — Kristus Pán nenazývá blahoslavenými všecky, kteří protivenství a pronásledování trpí, nýbrž nazývá blahoslavenými toliko ty, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, pro víru v Krista Pána, pro ctnostný život, pro svou horlivost ve službách Božích atd. Zbožní lidé bývají od světa a ďábla nenáviděni a pronásledováni!

Z tohoto osmera blahoslavenství také poznáváme, že duch světa = myšlení, řeči, chování zlých lidí, nesrovnává se s duchem = učením Krista Pána. — Kristus Pán blahoslaví lidi chudé a pokorné,

tiché, lkající, toužící po spravedlnosti, milosrdné, lidi čistého srdce, pokojné a protiventství trpělivě snášející, ale svět právě takové lidi pokládá za nešťastné a blahoslaví boháče a lidi vznešené a slavné. Svět pokládá za hanbu snášeti křivdy; svět má za blahoslavené ty, jižto požívají radostí a rozkoší, jichžto touha po statcích vezdejších splněna byla; svět nerad odpouští, nerad pomáhá v potřebách, ale pečuje vždy toliko o prospěch vlastní; svět nedbá čistoty srdce, ale hledí vždy, kterak by smyslným žádostem vyhověl; svět hledá vždy jen statků pozemských a rozkoší tělesných a užívá k dosažení toho často takových prostředků, jimiž o pokoj s Pánem Bohem i s bližním a o dědictví synů Božích bývá připraven; svět nechce protiventství snášeti a činí si posměch z lidí, kteří všelikému protiventství pro spravedlnost z lásky k Pánu Bohu trpělivě se podrobují.

Ku křesťanské spravedlnosti náležejí ještě některé ctnosti, které Pán Ježíš mimo jiné povinnosti, které máme k Pánu Bohu a k bližnímu, ještě zvláště = důrazně přikázal.

Přečti další nadpis a otázku a odpověď 708., J.!

d) O ctnostech, jež se nám v evandéliu zvláště přikazují.

* 708. Které ctnosti nám Ježíš Kristus v evandéliu zvláště přikázal?

Ježíš Kristus nám v evandéliu zvláště přikázal tyto ctnosti:

1. hledati nejprve království Božího a spravedlnosti jeho;

2. zapřítí sebe;

3. nésti kříž svůj;

4. *následovati Krista;*

5. *tichým a pokorným býti;*

6. *milovati nepřátele; dobře činiti těm, kteří nás nenávidí, modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a utrhají nám.*

Ad 1. — Dole v poznámce 1. jsou obsažena ona slova, kterými to Pán Ježíš přikázal; přečti ji J.! Hledati království Božího je tolik, jako: o to pečovati a po tom toužiti, by Pán Bůh byl vždy ctěn a veleben, a všichni lidé Jemu sloužili, by sv. vůle Jeho vždy byla plněna, by církev sv. vždy více se rozšiřovala a konečně, bychom i my jednou věčného blahoslavenství dosáhli.

Ad 2. — Sebe zapřítí jest tolik, jako: z lásky k Pánu Bohu zlé náklonnosti a žádosti v sobě potlačovati a také věcí dovolených jen mírně užívati nebo si jich docela odepřítí.

Ad 3. — Slovem kříž se zde rozumí všecko, co je nám obtížno a nepříjemno, co nás trápí, co nám bolest působí. Máme nésti svůj kříž, který nám bývá poslán od Pána Boha. Pán Bůh často na nás takové kříže posílá, buďto za naše hříchy nebo k našemu dobrému, bychom se cvičili v trpělivosti a získali sobě tím zásluhy k životu věčnému. Takové kříže máme tedy ochotně nésti.

Ad 4. — Kristus Pán nesl trpělivě kříž svůj na horu Kalvarii. I my máme trpělivě nésti své kříže a takto Pána Ježíše následovati. — Tyto tři poslední povinnosti ukládá nám Kristus Pán slovy, která jsou obsažena dole v poznámce. Ale máme netoliko kříž svůj trpělivě nésti a tak Krista Pána následovati, nýbrž i ve všech jiných ctnostech máme se řídití příkladem Pána Ježíše, máme tedy býti jako On

Ad 5. — tiši a pokorni. Zvláště v těchto dvou ctnostech máme se cvičiti a Krista Pána v nich následovati. Tyto dvě ctnosti ukládá nám Kristus Pán za povinnost slovy, která jsou dole v poznámce 3. — Všem ctnostem můžeme se učit od Krista Pána, neboť On všecky ctnosti nejlépe koná, ale zvláště žádá od nás, bychom Ho následovali v těchto dvou ctnostech. Víte, že Kristus Pán nazval ty, kteří mají ctnost tichosti, blahoslavenými. Co je tichost? Tak tichým byl Kristus Pán. Když Mu na př. farizeové vytýkali, že má ďábelství, když Ho tupili, když Mu utrhali, když Jej všelijak uráželi, snášel trpělivě urážky a křivdy tyto; nehněval se na protivníky své. Mohl se nad nimi pomstiti, mohl je potrestati, ale neučinil toho. Podobnou tichost jevil i při každé jiné příležitosti a konečně nechal se jako tichý beránek i ku smrti vésti.

I pokoře máme se od Krista Pána učit. Onť jest nejvznešenějším vzorem pokory; ponížil se, stal se člověkem, podobným nám, žil v poníženosti, podrobil se i ohavné smrti kříže a zemřel v největším ponížení.

Ad 6. — I tyto povinnosti uložil nám Kristus Pán slovy, která jsou obsažena dole v poznámce 4. Lásce k nepřátelům učil nás Kristus Pán netoliko slovy, nýbrž i svým příkladem. Ještě na kříži se modlil za své nepřátele. — Všecky tyto povinnosti, které Pán Ježíš zvláště naporučil, plnili všichni jeho věrní učenci, a tak je máme i my vždy věrně plniti, by nás Kristus Pán uznal za svoje učeníky, a bychom dosáhli skutečně věčného spasení.

Všecky tyto ctnosti, o kterých jsme se učili v těchto čtyřech odstavcích, jsou ctnosti mravné. A křesťan je

musí všechny plniti, by skutečně byl dobrým, spravedlivým křesťanem. — Pověz ještě jednou, který je druhý díl křesťanské spravedlnosti? Co jest dobré? Nyní tedy se máme učit v odstavci dalším ještě o dobrých skutcích

B) O dobrých skutecích.

709. Co jsou dobré skutky?

Dobré skutky jsou skutky, které s vůlí Boží se srovnávají a s pomocí milosti Boží úmyslem bohumilým se konají.

Tři věci se tedy vyžadují, by některý skutek byl skutečně dobrým skutkem:

1. musí se srovnávat s vůlí Boží. Co je dobré? Jaké je to, co se protiví zákonu Božímu = vůli Boží? (Zl.)

2. Skutek, který se s vůlí Boží srovnává, musí býti vykonán pomocí (skutkové) milosti Boží, by byl skutečně skutkem dobrým. Člověk může konati mnohé skutky i bez milosti Boží, bez přispění milosti Boží skutkové; na př. může choditi, jísti, spáti a pod. Ale to nejsou (samy sebou) skutky dobré, které by mu mohly nějak prospívati ke spasení; to jsou skutky docela přirozené, které člověk může konati svými přirozenými silami i bez milosti pomáhající. Ale právě proto také za ně (samy o sobě, není-li v milosti Boží), neobdrží žádné odměny pro nebe. Skutek, který se srovnává s vůlí Boží a je vykonán pomocí milosti Boží,

3. musí ještě býti vykonán úmyslem bohumilým, aby to byl skutečně dobrý skutek. Kdo činí něco dobrého jen z donucení, nemá za to zásluhy u Pána Boha; chodí-li na př. dítě do kostela, protože je k tomu rodiče nutí, nemá jeho návštěva kostela

před Pánem Bohem ceny žádné; nebo koná-li někdo dobrý skutek jen proto, by ho lidé chválili, by z toho měl užitek atd., nemá za to žádné zásluhy pro život věčný, poněvadž to konal jen z pohnutek přirozených, nikoliv nadpřirozených. Farizeové a zákonníci také činili dobré skutky, ale nekonali jich z bohumilého = nadpřirozeného úmyslu, nýbrž proto, by je lidé viděli a chválili; proto neměly jejich skutky před P. Bohem žádné ceny. Dobré skutky máme konati za tím účelem, abychom jimi Pána Boha ctili, Jemu se líbili, jeho milosti dosáhli, za své hříchy dostiučinili, odměny v nebesích došli atd.: zkrátka tedy: z pohnutek nadpřirozených. Jen ony skutky, které jsou konány z takového bohumilého úmyslu, líbí se P. Bohu a prospívají nám ku spáse duše. A proto je užitečno, vzbuditi hned ráno dobrý úmysl a učiniti předsevzetí, že vše, cokoli po celý den konati nebo snášeti budeme, chceme snášeti a konati pro P. Boha. Máme častěji opakovati: „Vše ke cti a slávě Boží!“ Toto všecko se tedy vyžaduje, by skutek byl skutečně dobrý a prospíval aspoň nějak ke spasení duše. (NB. Člověk může konati dobré skutky i tenkrát, když není ve stavu posvěcující milosti = když nemá nadpřirozeného života duše; člověk může konati dobré skutky i bez přispění pomáhající milosti; člověk může konati pomocí milosti pomáhající, i když je ve stavu těžkého hříchu, dobré skutky, které jej připravují na to, by od Pána Boha obdržel milost, na př. může se modliti, hříchů litovati, almužnu dávat i pod.) Mluvíme-li o skutech dobrých, rozumíme tím jenom skutky, vykonané pomocí pomáhající milosti Boží.

Člověk může býti buďto ve stavu hříchu smrtelného nebo ve stavu milosti Boží.

Koná-li člověk některý dobrý skutek ve stavu hříchu smrtelného, koná sice něco dobrého, co se srovnává s vůlí Boží, ale nekoná toho tak, jak to Pán Bůh od nás žádá. P. Bůh žádá od nás, chceme-li býti spaseni, bychom konali dobré skutky ve stavu posvěcující milosti Boží. A proto, kdo není ve stavu posvěcující milosti Boží, nemá za své dobré skutky žádné zásluhy pro nebe; — jemu schází nadpřirozený život duše; jeho duše je pro nebe mrtva, a jako mrtvola nemůže ničeho činiti, tak . . . Pán Bůh slíbil lidem život věčný jen jakožto odměnu za skutky dobré, vykonané ve stavu milosti posvěcující, neboť jen takoví lidé jsou jeho dítkami, jeho syny, které může a chce vzíti do nebe. Kdo je ve hříchu smrtelném, náleží do pekla; nemůže tedy náležeti také zároveň do nebe. — Není to však přece úplně nadarmo, koná-li člověk ve stavu těžkého hříchu něco dobrého, neboť Pán Bůh je nejvyšší spravedlivý a milosrdný a proto popřeje takovému člověku aspoň milosti, by se obrátil ku pokání, nebo odvrací od něho za to časné tresty a pod.

Chce-li někdo za své dobré skutky zasloužiti si nebe = chce-li za ně míti zásluhu pro nebe, musí je konati ve stavu milosti posvěcující; jen za takové skutky slibuje P. Bůh nebe. — Jako služebník pracuje pro svého pána, poslouchá ho, plní jeho rozkazy atd., a jeho pán mu slibuje za to mzdu, které zasluhuje: tak také Pán Bůh chce, bychom Jemu sloužili, jeho vůli plnili, přikázání jeho zachovávali, a to tak, jak On toho žádá, totiž ve stavu posvěcující milosti. A za to nám slibuje a skutečně jednou dá odměnu v nebesích, totiž blaženost věčnou.

Nyní tedy víte, kdy jen dobrý skutek je záslužným pro nebe, neboli: kdy si za něj můžeme zasloužiti věčnou

blaženost: když totiž je vykonán ve stavu posvěcující milosti Boží. Můžeme tedy také říci: Skutek záslužný pro nebe je takový dobrý skutek, kterému je slíbena odměna pro život věčný, jak jest obsaženo v odpovědi další.

710. Co jsou skutky záslužné?

Skutky záslužné jsou dobré skutky, kterým je slíbena odměna pro život věčný.

Mohl by někdo dosáhnouti života věčného, kdyby nekonal takových dobrých skutků, kterým je slíbena odměna pro život věčný? . . . , kdyby konal dobré skutky ve stavu těžkého hříchu? Z toho poznáváte, že skutků záslužných je ke spasení nevyhnutelně třeba, jak se také praví v odpovědi další.

711. Je-li záslužných skutků třeba?

Záslužných skutků je třeba, protože jest nám život věčný slíben pouze jako odměna za naše zásluhy.

K čemu je tedy třeba skutků záslužných? Proč . . . ? Přečti dole poznámku 1. ! Vidíte, člověk se tu přirovnává ke stromu: hříšný člověk je jako planý strom, který nenese dobrého = jedlého ovoce; Pán Bůh je jako zahradník, který onen planý strom = hříšného člověka oštěpoval, očkoval = udělil mu svou posvěcující milost. Milost posvěcující jest ušlechťující rouček, očko, kterým se onen planý strom = hříšný člověk ušlechťuje, takže pak může nésti dobré ovoce, t. j., konati skutky záslužné pro nebe. Proč štěpuje nebo očkuje zahradník strom? Tak i Pán Bůh nám dává svou milost, abychom mohli konati skutky dobré = pro nebe záslužné. Ztratí-li člověk milost posvěcující

těžkým hříchem, podobá se zase planému stromu, a jako planý strom nemůže nésti ovoce dobrého, tak ...

Přečti další otázku a odpověď, J.!

712. Kdy je dobrý skutek záslužným?

Dobrý skutek je záslužným, koná-li se ve stavu posvěcující milosti.

To je vám již známo. V další odpovědi je vloženo, jaká odměna je slíbena skutkům záslužným.

713. Jaká odměna je přislíbena skutkům záslužným?

Skutkům záslužným je přislíbena tato odměna:

1. rozmnožení posvěcující milosti;

2. věčná blaženost a její rozmnožení.

Ad 1. — Čím více záslužných skutků konáme, tím více se Pánu Bohu líbíme, tím světější, Pánu Bohu milejší je naše duše.

Ad 2. — Věčná blaženost: to slíbil Pán Bůh jakožto odměnu za skutky záslužné, neboť když my jako dítky Boží konáme, co se Pánu Bohu líbí, očekává nás za to, přijít ke svému Otci do nebe = věčná blaženost. Kristus Pán sliboval často, že za dobré skutky dojdeme hojně odměny v nebesích, že i sebe menší skutek nám bude hojně odměněn. Ke svým apoštolům na př. pravil: „Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“ — „Kdož by dal vám píti číši vody ve jménu mém . . ., neztratí odplaty své.“ (Mar. IX.) — Sv. apoštol Pavel praví, že budeme odměněni dle skutků svých. A také na jiných místech slibuje se za konání dobrých skutků odplata v nebesích. Ale Pán Bůh není povinen dáti nám za naše dobré skutky odměnu. Písmo sv. praví, že i když jsme vše učinili, co činiti máme, jsme

přece jen neužiteční služebníci; nad to nemůžeme bez milosti Boží ničeho vykonati, čím bychom nebe zasloužili. Proto jest i ta odplata přece jen darem, poněvadž si jí sami zasloužiti nemůžeme, jako jsme si nezasloužili posvěcující milosti, která právě působí, že ony skutky mají tak velikou cenu před Pánem Bohem.

Rozmnožení věčné blaženosti, neboť je to následek rozmnožení milosti posvěcující. Také kdo činí skutky záslužné, netoliko si zjednává zásluhy pro nebe, nýbrž i cvičí se v dobrých skutcích tak, že potom je koná ještě lépe a že tedy ještě větší odměny za ně zaslouhuje. (Jako řemeslník se cvičí, takže čím dále lépe a rychleji pracuje a tak více si vydělá, tak i křesťan . . .) A proto takový křesťan, který dělá skutky záslužné, bude na věčnosti odměněn větší blažeností = vyšším stupněm blaženosti (viz ot. 209!), nežli ti, kteří pouze v milosti Boží skonali a kteří nevykonali tolik záslužných skutků. — Již jsem se vám zmínil, jak to jest, když koná člověk dobré skutky ve stavu těžkého hříchu. V další odpovědi je to obšírně vyloženo.

* 714. Co je si pamatovati o dobrých skutcích, koná-li je člověk ve stavu těžkého hříchu?

Koná-li člověk dobré skutky ve stavu těžkého hříchu, je si o nich pamatovati toto:

1. že mu nejsou záslužny pro život věčný;
2. že mu však pomáhají, by snadněji od Boha obdržel milost obrácení nebo došel odměny pozemské a odvrácení časného zla.

Ad 1. — Proč si nemůže získati žádné zásluhy pro nebe, kdo je ve hříchu smrtelném?

Ad 2. — Nejsou tedy skutky ty přece úplně nadarmo, nýbrž přinášejí člověku aspoň nějaký užitek. Pán Bůh uděluje často hříšníkovi za konání dobrých skutků milost, kterou bývá hříšník povzbuzen a posilněn, aby se obrátil a pokání činil. Když pak se hříšník s Pánem Bohem smířil a milosti posvěcující zase dosáhl, bývají mu zásluhy, které byl dobrými skutky před pádem do hříchu získal, zase připočteny. Víme na př. o Korneliovi, že konal dobré skutky, když ještě pohanem byl, tedy ve stavu nemilosti. P. Bůh jej pak osvětil, že pravdu poznal a křtem sv. do církve křesťanské přijat byl. — Ale ještě jiný užitek může člověk mít z dobrých skutků, jež koná ve stavu nemilosti: dochází jimi často rozličné odměny na zemi, na př. požehnání na statečích, zdraví, odpuštění časných trestů, odvrácení časného zla: nemoci, bídy a pod. — Z další odpovědi se dovíte, které jsou hlavní dobré skutky.

M 715. Které jsou hlavní dobré skutky?

Hlavní dobré skutky jsou: modlitba, půst a almužna.

Modlitba, půst a almužna jmenují se hlavní dobré skutky, protože se v Písmě sv. zvláště schvalují, že nás Písmo sv. velmi často ku konání těchto tří dobrých skutků napomíná, a poněvadž v těchto třech dobrých skutcích všechny ostatní dobré skutky jsou obsaženy. Cokoli můžeme činiti dobrého a záslužného, náleží k některému z těchto tří skutků, jak poznáte z odpovědi další.

716. Které skutky rozumíme modlitbou?

Modlitbou rozumíme všechny skutky pobožnosti

Modlitbou tedy nerozumíme pouze konání modlitby, nýbrž i všechny jiné skutky, které směřují ke cti a chvále Boží, na př. obcování službám Božím, poslouchání kázání a křesťanského cvičení,účastnění se pouti nebo jiných pobožností, čtení Písma sv. a jiných dobrých knih, zpívání pobožných písní atd.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

717. Které skutky rozumíme postem?

Postem rozumíme všechny skutky kajicnosti, sebezapírání a umrtvování.

Půst nezáleží toliko v tom, abychom se zdržovali jistých pokrmů nebo bychom si činili nějakou ujmu v jídle. — Postíme se také tenkrát, mrtvíme-li nějakým způsobem své tělo, krotíme-li své hříšné náklonnosti, odpíráme-li sobě nějaké — třeba dovolené — zábavy, snášíme-li trpělivě rozličné strasti života, zvláště pak, konáme-li dobře rozličné skutky kajicné.

718. Které skutky rozumíme almužnou?

Almužnou rozumíme všechny tělesné i duchovní skutky milosrdenství.

Almužnu dává netoliko ten, kdo chudému nějaký dárek poskytne, nýbrž i ten, kdo bližnímu na těle i na duši nějakým způsobem pomáhá, jak poznáte z dalších dvou odpovědí.

Konání těchto tří hlavních skutků jest P. Bohu milé a nám prospěšné. — Modlitbou obětujeme Pánu Bohu svou duši, postem své tělo, almužnou své ve-
zdejší statky. — Modlitbou sloužíme P. Bohu, postem

sami sobě, almužnou bližnímu. Modlitbou potlačujeme pýchu, postem žádosti tělesné, almužnou žádosti očí.

Pravil jsem vám, že almužnou rozumí se prokazování jakéhokoli dobrodiní bližnímu. Tato dobrodiní jsou dvojího druhu, protože člověk má dvojí život — tělesný a duchovní. A proto také potřebuje rozličných věcí pro zachování obojího tohoto života, tělesného i duchovního; člověk má potřeby tělesné a duchovní. Pomaháme-li bližnímu v potřebách duchovních, prokazujeme mu duchovní skutky milosrdenství = milosrdné; pomaháme-li mu v potřebách tělesných, prokazujeme mu tělesné skutky milosrdenství = milosrdné. Všecky tyto skutky milosrdenství duchovního i tělesného v Písmě sv. se zvláště doporučují. — V další odpovědi jsou vypočítány tělesné skutky milosrdenství, které se v Písmě sv. zvláště doporučují.

* 719. Které tělesné skutky milosrdenství doporučují se zvláště v písmě svatém?

V písmě svatém doporučují se zvláště tyto tělesné skutky milosrdenství:

1. lačné krmíti,
2. žíznivé napájeti
3. pocestné do domu přijímati,
4. nahé oděvati,
5. nemocné navštěvovati;
6. vězně vysvobozovati,
7. mrtvé pochovávatí.

Ad 1. — Skutek tento koná, kdo hladovému nebo vůbec nuznému poskytuje pokrmu nebo mu nějak pomáhá, by si mohl nějak opatřiti potřebný pokrm. (Spolek sv. Vincence z Paula.) Kristus Pán sám nám dal příklad, že máme tento skutek rádi konati, když

zázračně rozmnožil chléb a nasýtil tisíce lidí na poušti.

Ad 2. — Žízeň působí ještě větší bolest než-li hlad; poskytne-li tedy někdo žíznivému nápoje, prokazuje mu tím skutek milosrdný. (V těch krajinách, kde Kristus Pán žil a učil, není tak snadno dostati vody jako u nás; tam chovají vodu v tak zvaných cisternách; studní, jako u nás, tam není. Když pak ony cisterny vyschnou, nedostává se vody.) Ale i u nás můžeme tento skutek milosrdný dosti často prokazovati; můžeme na př. pocestným nebo nemocným nápoje podati.

Ad 3. — Vydá-li se někdo na cestu, může také potřebný pokrm a nápoj s sebou vzíti, ale obydlí a příbytku s sebou vzíti nemůže; přijme-li ho tedy někdo v noci nebo za nepříhodného počasí nebo za nemoci do příbytku, prokazuje mu tím skutek milosrdenství. (Samaritánka, Rebeka.)

Ad 4. — Nemá-li někdo potřebného oděvu, by své tělo slušně odítí, od nepříznivého počasí se chrániti a zdraví zachovati mohl, prokazuje mu jistě dobrodiní, kdo mu k potřebnému oděvu nějak dopomoci hledí. (Tobiáš, Tabitha, sv. Martin; sv. Alžběta a m. j.)

Ad 5. — Nemocní bývají často opuštěni a nemají nikoho, kdo by jim posloužil, je ošetřoval, je potěšiti a povzbuditi mohl; navštíví-li je tedy někdo a prokáže-li jim útěchu atd., prokazuje jim skutek milosrdenství. (Milosrdný Samaritán, setník atd.)

Ad 6. — Kdyby někdo nevinně byl uvězněn a jiný by se nad ním smíloval, jeho nevinu dokázal, jeho se zastal, prokázal by mu tím skutek milosrdný. V dobách dřívějších bývali křesťané často za otroky prodáváni. Proto byl založen zvláštní řád (Trinitářů),

jehožto údové sbírali mezi křesťany příspěvky a pak ubohé ty otroky vykupovali; tím konali tedy skutky milosrdenství.

Ad 7. — I když se duše od těla oddělila, máme přece ještě těla zemřelých v uctivosti míti, neboť tělo jest chrámem Ducha sv.; máme se tedy starati o to, by tělo zemřelého člověka bylo uctivě pochováno. Kdo o slušný pohřeb zemřelého nějakým způsobem se přičiňuje nebo zemřelého slušně ke hrobu doprovází, koná skutek milosrdenství. (Josef z Arimathie.)

Tyto tělesné skutky milosrdenství konala církev sv. po všechny časy. Důkazem toho jest, že již za času svatých apoštolů byli ustanoveni jáhnové, by o chudé se starali. A od toho času počínajíc stará se vždy a pečuje církev sv. o chudé. Jestliť posud v církvi sv. mnoho spolků ku podporování chudých, ku pochovávání mrtvých atd. (Nemocnice, sirotčince a jiné ústavy, jejichžto účelem je konání skutků milosrdenství tělesného.) — V další odpovědi vypočítávají se duchovní skutky milosrdenství....

* 720. Které duchovní skutky milosrdenství doporučují se zvláště v písmě svatém?

V písmě svatém doporučují se zvláště tyto duchovní skutky milosrdenství:

1. *hřešící kárati,*
2. *neumělé učiti,*
3. *pochybujícím dobře raditi,*
4. *zarmoucené těšiti,*
5. *křivdy trpělivě snášeti,*
6. *ubližujícím ochotně odpouštěti,*
7. *za živé a za mrtvé Bohu se modliti.*

Ad 1. — Hřešícího nemůže každý trestati; to mohou jen představení, rodiče atd. Ale milosrdný skutek tento i jinak lze prokazovati, na př. napomínáním, domluvami, káráním atd. Nejkrásnější příklad i tu nám dal Kristus Pán, který farizee a zákonníky káral pro jejich nepravosti. Sv. Petr trestal Ananiáše a Safiru atd. — Ku konání tohoto skutku povzbuzuje nás Kristus Pán slovy: „Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj, jdi a potresci ho mezi sebou a jím samým. Uposlechneli tebe, získal jsi bratra svého.“ Chybující napomínati a kárati jest skutek milosrdenství; ale kárání to musí se dít z lásky k chybujícím a — jak sv. apoštol praví — v duchu mírnosti a tichosti, ne ve hněvu a z přenáhlenosti.

Ad 2. — Lidem neumělým, zvláště pak těm, kteří jsou neumělí ve věcech, týkajících se sv. náboženství, kteří nevědí, co mají činiti, by cíle svého došli, a čeho mají zanechati, by duši své neuškodili, prokazuje se poučením veliké dobrodiní. (Kristus Pán poučil Samaritánku a poučoval lid vůbec.) Ale i v jiných vezdejšího života se týkajících věcech máme neumělé poučovati; tím možno často dopomoci jim i k duchovnímu prospěchu.

Ad 3. — Neví-li někdo, co má činiti nebo čeho zanechati, by sobě neuškodil, je-li v pochybnosti, máme mu raditi. Kdo pochybujícímu dle svého nejlepšího vědomí a svědomí radí, prokazuje mu skutek duchovního milosrdenství. (Kristus Pán radil mládenci, který se ho tázal, co má činiti, by života věčného dosáhl. Sv. Petr byv tázán od židů, kteří byli poslouchali kázání jeho, co mají činiti, radil jim, aby se dali pokřtiti a činili pokání.)

to byla přičina zániku

Ad 4. — Proč bývají lidé zarmoucení?! Proto, že je třeba potkalo nějaké neštěstí nebo něco nemilého: že jim na př. někdo zemřel, že utrpěli nějakou škodu, že se dopustili hříchů atd. Takové lidi zarmoucené máme těšiti, kdo to činí, koná skutek duchovního milosrdenství. (Kristus Pán těšil vdovu naimskou.) Není však na tom dosti, bychom zarmoucené toliko slovy těšili; možno-li máme to i skutky činiti: máme jim pomoci a o to se přičiniti, by to, co jim zármutek působí, dle možnosti bylo odvráceno. *Jak pak bys těšil manou?*

Ad 5. a 6. — Mohlo by se zdáti, že z konání těchto dvou skutků má užitek toliko ten, kdo je koná; ale tak tomu není. I těm, kdož mu křivdu učinili nebo kdož jej urazili, bývají ku prospěchu. Kdo křivdy trpělivě snáší a ubližujícím rád odpouští, zamezuje mnohé sváry a trpkosti, které by ze žalob mohly vzniknouti a dává zároveň dobrý příklad, jakým již mnozí k polepšení života pohnuti byli. (Kristus Pán, sv. Štěpán, svatí apoštolové.)

Ad 7. — Za živé se máme modliti, by je Pán Bůh zachoval v milosti posvěcující nebo ztracenou milost jim opět udělil, aby je sílil v pokušení, by jim ve všech potřebách pomáhal atd. Za mrtvé se máme modliti, by se Pán Bůh smiloval nad jejich duší, je-li v očistci, a by jejich muky umírnil nebo je brzy z očistce do nebe vzal.

Všecky tyto skutky milosrdenství — tělesné i duchovní — máme horlivě konati, poněvadž Pán Ježíš všecko, co dobrého bližnímu činíme, tak přijímá, jako bychom to byli učinili Jemu samému. Vzpomeňte si, co řekne Pán Ježíš v soudný den, jak jste o tom sly-

šely v 7. čl. víry (ot. 157.): „Lačněl jsem a dali jste mně jísti....“ atd. „Amen, pravím vám, pokudž jste to učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste to učinili.“ (Mat. XXV. 35.) A také proto máme skutky milosrdné horlivě konati, protože Pán Bůh milosrdným lidem také své milosrdenství přislíbil, jak jste slyšely nedávno. Kristus Pán totiž pravil ve svém kázání na hoře: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ (Mat. V. 7.) A vzpomeňte si na podobenství, které vypravoval Pán Ježíš o nemilosrdném služebníku!

Aby lidé rádi všechny skutky milosrdné konali, zakládala a zakládá církev sv. (papež a biskupové nebo zbožní lidé s dovolením papeže a biskupů) rozličná bratrstva a spolky. Účelem jejich jest oslavovati Pána Boha a svaté, cvičiti se v dokonalosti křesťanské, pobádati jiné ke zbožnému životu, starati se o rozšíření a upevnění sv. víry a církve a konati duchovní a tělesné skutky milosrdenství. Taková bratrstva a spolky jsou na př. třetí řád sv. Františka, Apoštolát modlitby, Bratrstvo sv. růžence, Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda, spolek sv. Rodiny, rozličné pohřební spolky a bratrstva (na př. spolek Arimatejský), spolky pro vydávání dobrých knih a časopisů (rozličná Dědictví), spolek sv. Vincence z Paula, spolky katol. jinochů, tovaryšů, mužů a j. a j.

Z toho, co jste o dobrých skutcích slyšely a se učily, mohly jste také poznati, čeho je potřeba, bychom tyto skutky mohli konati a bychom z nich měli užitek co největší; je to také obsaženo v odpovědi další.

246

* 721. Co plyne z učení o dobrých skutcích?

Z učení o dobrých skutcích plyne, že se máme přičiníti:

- 1. bychom vždycky byli ve stavu posvěcující milosti;*
- 2. bychom mnoho dobrých skutků vykonali a proto své denní práce a utrpení dobrým úmyslem posvěcovali.*

Ad 1. — Proč máme hleděti, abychom byli vždy ve stavu posvěcující milosti Boží?

Ad 2. — Proč máme hleděti, bychom vykonali dobrých skutků co nejvíce? (Poněvadž rozmnožují věčnou blaženost.) Nejlepší prostředek, pomocí kterého můžeme velmi mnoho, ba takřka samé dobré skutky konati, jest každodenní vzbuzování dobrého úmyslu: když totiž Pánu Bohu obětujeme všecky své práce, námahy, radosti, žalosti a vůbec všecko, co dobrého ten den budeme konati, mluvíti žádati, mysliti a pod. Tímto dobrým úmyslem jsou naše skutky jako posvěceny, mají velikou cenu před Pánem Bohem, a Pán Bůh nás pak chrání, bychom neupadli do hříchu a bychom hojně dobrých skutků vykonali. Dobrý úmysl může vzbuditi se docela krátce; na př. takto: „Pane Bože, já Tobě obětuji dnes svou duši i tělo a všecko, co budu dnes konati; všecko to budu konati ke Tvé cti a slávě, ke spasení své duše, na ten úmysl, na který Pán Ježíš všecko na oltáři koná. Pane Bože, buď mně nápomocen při tom svou milostí!“

Chceme-li dojíti života věčného, musíme plniti všecko, co Pán Bůh poručí, a varovati se všeho, co zakazuje. Ale mimo to máme se také snažiti, bychom čím dále více Pána Boha milovali. To ukážeme právě tím, budeme-li konati i to, co není právě přikázáno,

a budeme-li se varovati i toho, co není právě zakázáno, budeme-li všechny své skutky co nejlépe = z nejlepšího úmyslu a nejdokonaleji konati, nebo-li — jak se praví v katechismu — když se budeme snažiti o křesťanskou dokonalost, abychom byli dokonalými křesťany. — Přečti další nadpis a otázku a odpověď 722., J!

C. O snaze po křesťanské dokonalosti.

722. Co je snažiti se o křesťanskou dokonalost?

Snažiti se o křesťanskou dokonalost je přičiňovati se, bychom Boha víc a více milovali a proto všechny skutky své co nejlépe konali.

Ze se máme snažiti o křesťanskou dokonalost, můžete poznati z toho, že Pán Bůh nás stvořil ke svému podobství, a tedy je zase naší povinností, bychom hleděli svou duší Pánu Bohu vždy víc a více se podobati. Pak také, snaží-li se člověk býti dobrým křesťanem, dostane se tím jistěji do nebe k Pánu Bohu, neboť Pán Bůh jej více chrání od hříchu, ten člověk si shromáždí tím více zásluh pro nebe a také dosahuje tím vyššího stupně blaženosti nebeské, jak jste již slyšely. Jsou však zvláště tři věci, které Pán Ježíš radí lidem, chtějí-li se státi dokonalými křesťany; pomocí těchto tří věcí může se křesťan státi nejsnadněji a nejjistěji dokonalým křesťanem.

Přečti další otázku a odpověď, J!

723. Co zvláště doporučil Ježíš Kristus k dosažení dokonalosti?

K dosažení dokonalosti doporučil Ježíš Kristus zvláště tři evandělické rady.

Praví se zde:.... doporučil....; tedy nikoli poručil — přikázal, nýbrž jen radil ve sv. evanděliu

těm, kteří chtějí býti dokonalejšími a chtějí dojíti větší odplaty v nebesích. Právě proto jmenuje se to evandělické rady. Nejsou to tedy příkázání, jako jest na příklad desatero Božích příkázání nebo patero příkázání církevních. — Které ty tři rady jsou, jest obsaženo v odpovědi další.

724. Které jsou tři evandělické rady?

Tři evandělické rady jsou:

- 1. dobrovolná chudoba,*
- 2. ustavičná čistota,*
- 3. stálá poslušnost pod představeným duchovním.*

Ad 1. — Tuto radu zachovává, kdo se zřiká statků pozemských a všeliké žádosti po nich, a to proto, by mohl tím lépe konati to, zač by došel odplaty v nebesích. Jednoho dne přišel ke Kristu Pánu jistý jinoch a tázal se Ho: „Co mám činiti, bych měl život věčný?“ Kristus Pán mu odpověděl: „Chceš-li vejíti do života, zachovávej příkázání!“ Když pak mládenec pravil, že všechna příkázání Boží zachovává od své maličkosti, řekl mu Pán Ježíš; „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi, a pojď a následuj mne!“ Kristus Pán tedy mu neporoučel, aby rozdal všechny statky své, chce-li dosáhnouti života věčného, nýbrž mu jen radil, aby to učinil, chce-li býti dokonalým a dojíti větší odplaty v nebi.

Ad 2. — Touto radou se řídí, kdo nejen tělesných rozkoší se odříká a žádost po nich v sobě potlačuje, nýbrž ani do stavu manželského nevstupuje, by lépe mohl sloužiti Pána Bohu. [Jednoho dne mluvil P. Ježíš se svými učeníky o tom, že svátost stavu manželského je nerozlučný svazek. Tu pravili jeho učenci, že by

bylo lépe, ani se neženiti. Kristus Pán jim na to řekl: „Ne všichni chápou slova, ale kterým dáno jest.“ (Mat. XIX. 12.) Neporoučel tedy Pán Ježíš zachovávání ustavičné čistoty všem, nýbrž jen k ní radil. Podobnou radu dává i sv. apoštol Pavel: „Kdo vdává pannu svou, dobře činí; ale kdo nevdává, lépe činí. (I. Kor. VII. 38.)]

Ad 3. — Takovou stálou poslušnost volí, kdo se takofka odříká své svobodné vůle a úplně se podrobuje vůli duchovního představeného. Takovou stálou poslušnost radí Kristus Pán slovy: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne!“ (Mat. XVI. 24.) Tím chtěl Kristus Pán říci, že dokonalí učenci Jeho mají se tak přemahati, aby i svou vlastní vůli dobrovolně vůli jiných podrobovali.

Evandělické rady zachovávati jsou povinni všichni ti, kdo žijí v řeholi — tedy osoby klášterní — a ti, kteří se k tomu slibem zavázali.

Tím jsme tedy skončili 1. odd. části V. Co jest obsaženo ve 2. odd. části V., je vám většinou již známo. Přečti, o čem jedná 2. oddělení, J.!

Oddělení druhé.

O čtyřech posledních věcech člověka.

M 725. Které jsou čtyři poslední věci člověka?

Čtyři poslední věci člověka jsou: smrt, soud, peklo a nebe.

Smrt, soud, peklo a království nebeské nazývají se posledními věcmi. A proč se tak nazývají?! Poněvadž jsou ze všeho, co člověka potkati může, nejposlednější.

Smrt je poslední věcí, která člověka potkává ku konci jeho putování na zemi; smrtí se tedy končí doba přípravy na věčnost. Celý život pozemský je jako příprava na věčnost. — Soud je poslední věcí, poněvadž z rozsudku, který při něm nad člověkem bude vynesena, nelze se odvolati k žádnému soudu jinému. — Peklo je poslední trest, od kterého již nikdo zavržených nemůže osvoboditi. — Nebe je poslední odplata, která spravedlivým nikdy nebude odňata. — Rozjímání o čtyřech posledních věcech člověka jest velmi spasitelné. Kdybychom častěji pozorně rozjímali, k čemu nás Pán Bůh stvořil, a měli vždy na mysli, že musíme jednou umřít, že hned po smrti budeme skládati přísný účet před Pánem Bohem, soudcem vševědoucím a nejvyšším spravedlivým, a že pak nás čeká buď věčný trest nebo věčná odměna, jistě bychom se varovali bedlivě hříchu, konali bychom dobré a snažili bychom se býti dokonalými křesťany. Proto nás napomíná Písmo sv.: „Ve všech skutcích svých buď pamětliv posledních věcí a na věky nezhrješ!“ (Sir. VII. 40.) — O každé z těchto čtyř posledních věcí budeme se učiti v dalších čtyřech odstavcích.

1. O smrti.

M 726. Co je smrt?

Smrt jest odloučení duše od těla.

Víte, že člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše; učily jste se, kterak P. Bůh stvořil prvního člověka. Vypravuj, kterak Pán Bůh stvořil prvního člověka! Kdo tedy působí, že člověk je živ? (Duše.)

Duše však nezůstane vždy spojena s tělem, nýbrž jednou se zase od těla odloučí; oddělí a to tenkrát, když člověk skoná. V tom okamžiku se duše od těla odlučuje, a člověk je mrtev. Smrt je tedy odloučení duše od těla.

Viděly jste snad již vyobrazenu smrt jako kostlivce s kosou. Nemyslete, že smrt má skutečně takovou podobu, že v této podobě přichází a člověka kosou o život připravuje. Tak se smrt jenom vyobrazuje. A proč se vyobrazuje jako kostlivec? Poněvadž člověk má takovou podobu, když jen kosti v hrobě z něho zůstaly. A proč se vyobrazuje s kosou?! K čemu se užívá kosy? Na louce se kosou seče tráva, na poli obilí. Vše, co kosou bývá posečeno, padá k zemi, zůstává ležeti a usychá. Podobným způsobem ničí a hubí i smrt život člověka. Smrt není osoba; smrt není nic jiného, než oddělení duše od těla.

Když někdo umírá nebo když již umřel, slyšíte zvoniti, proto také zvonek, kterým se tu zvoní, jmenuje se umíráček. A proč se zvonívá umíráčkem? Aby věřící za umírajícího nebo již zemřelého se pomodlili a zároveň sobě připomenuli, že také někdy zemrou. Kdykoliv tedy uslyšíte zvoniti umíráčkem, pomodlete se za zemřelého! Proste P. Boha, by duši jeho na milost přijal a by i vám udělil milosti, byste někdy šťastně umřítí mohli.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

M 727. Co víme o smrti?

O smrti víme, že všichni musíme umřítí; neboť „uloženo jest lidem jednou umřítí“ (K žid. IX. 27.; nevíme však, kdy, kde a jak umřeme.

Všichni lidé musejí umřítí. Od Adama a Ěvy bylo již nesmírně mnoho lidí na zemi, ale pomřeli. A tak i my, kteří ještě žijeme, musíme někdy umřítí; nikdo zde na vždy nezůstane. Víte samy, že umírají lidé staří i mladí, slabí i silní, chudí i bohatí; každý musí zemřítí. Umírá také mnoho malých dětí. I my jedenkrát zemřeme; to víme jistě.

Ale kdy se smrt dostaví, nevíme: zda-li za deset nebo za dvacet nebo více let nebo snad ještě dnes, nikdo neví. Jest nám neznámo, kde zemřeme: zda-li doma nebo v cizině, zda-li ve světnici nebo venku, nikdo neví. Nevíme také, kterak zemřeme: zda-li po těžké a dlouhé nemoci nebo náhle, zda-li šťastně nebo nešťastně; toho nám nikdo nemůže říci. — Proč je uloženo lidem umřítí, nebo-li: odkud pochází, že všichni lidé musejí umřítí, praví se v odpovědi další.

728. Proč musejí všichni lidé umřítí?

Všichni lidé musejí umřítí, protože všichni v Adamovi zhřešili, a protože s vinou přešel na všechny i trest hříchu, totiž smrt.

Jací byli první lidé, když je Pán Bůh stvořil? (Ot. 86.) Zda-li zůstali první lidé dobrými a blaženými? (Ot. 87.) Čím těžce zhřešili první lidé? (Ot. 89.) Kterak se stali první lidé hříchem svým nešťastnými na duši i na těle? (Ot. 90.) Uškodil hřích Adamův toliko prvním lidem? (Ot. 91.) My jsme tedy po prvních rodičích zdědili také to, že musíme umřítí. Kdyby nebyli první lidé v ráji zhřešili, byli bychom i my také podle těla zůstali nesmrtelní, nebyli bychom umřeli.

Ví některý člověk, kdy, kde a kterak umře? — Co máme činit, poněvadž toho nevíme, praví se v odpovědi další.

729. Co máme činiti, protože nevíme, kdy, kde a jak umřeme?

Protože nevíme, kdy, kde a jak umřeme, máme často na smrt vzpomínati a na ni stále býti připraveni.

Pán Bůh nám právě proto neoznámil, kdy, kde a kterak umřeme, poněvadž chtěl, abychom vždy na smrt pamatovali a vždy byli na ni připraveni. Máme sobě často připomínati, jak nejistá je hodina smrti. Časté pamatování na smrt je velmi spasitelné, neboť nás vede k tomu, bychom byli vždy na smrt připraveni. K tomu nás povzbuzuje také náš božský Spasitel slovy: „Budte připraveni; nebo ve kterou hodinu se nenadějete, Syn člověka přijde.“ (Luk. XII. 40.) A podobnými slovy povzbuzuje nás k tomu i na mnohých jiných místech Písmo sv. A totéž činí sv. apoštolové, svatí otcové a jiní svatí. Tak píše na př. sv. apoštol Petr: „Všeliké tělo jest jako tráva a všecka sláva jeho jako květ trávy; uschla tráva a květ její opadl.“ (I. Petr I. 24.) — Sv. Jan Zlatoústý radí, bychom často chodili ke hrobům, a tam že se můžeme přiučiti pravé moudrosti. — Sv. Ambrož dí: „Sestupuj častěji v mysl do hrobu, abys odvrátil oči své od marných věcí a bys Boha nikdy neurážel. Tímto jednoduchým způsobem můžeš sobě každodenně zasloužiti nevadnoucí korunu v nebesích.“

Zajisté byste i vy jednou rády blaženě zemřely. Blaženě však umírají jenom lidé spravedliví a ctnostní, jak praví Duch sv. ústy žalmisty Páně, jak jest obsaženo v odpovědi další.

* 730. Co praví Duch svatý o smrti člověka?

Duch svatý praví o smrti člověka: „Drahat jest před očima Hospodinovjma smrt svatých jeho.“ (Žalm

CXV. 6.); „smrt hříšníků (však) jest nejhorší.“ (Žalm XXXIII. 22.)

Chcete-li hrozné této smrti ujíti šťastně, připravujte se vždy zbožným životem ku smrti blažené. Častější připomínání smrti bude vás jistě k tomu povzbuzovati, byste se hříchu varovaly a ctnostně živы byly. Říkávejte tedy častěji samy k sobě: „Vím, že musím umřít, ale nevím kterak umru. Vím, že umru toliko jednou, a že, umru-li nešťastně, umru-li ve stavu nemilosti, budu na věky zavržen.“ To sobě častěji připomínejte a modlívejte se vždy vroucně: „Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší.“

Sv. apoštol Pavel praví ve svém listu k Žid. IX. 27.: „Uloženo jest lidem jednou umřítí a potom (bude) soud.“ Po smrti tedy následuje soud; soud je druhá z posledních věcí člověka. O soudu se budeme učiti ve 2. odstavci.

Přečti další nadpis a otázku a odpověď 731., J!

2. O soudu.

M 731. Kolikerý jest soud?

Soud jest dvojt:

1. *soukromý* nebo *tajný hned po smrti člověka;*
2. *obecný* nebo *veřejný na konec světa nebo v poslední den.*

Ad 1. — Z této odpovědi tedy poznáváme, že každý člověk bude souzen dvakrát. Po prvé to bude hned po smrti, jakmile se duše odloučí od těla, soukromě nebo-li tajně, sám. Proto se nazývá tento soud soukromý nebo-li tajný.

Ad 2. — Na konec světa nebo-li v poslední den bude každý člověk souzen veřejně a zároveň se všemi ostatními lidmi; proto tento druhý soud se jmenuje soud veřejný nebo-li obecný. Ví někdo, kdy bude konec světa = poslední den? Kterak bude Ježíš Kristus v poslední den lidi souditi? (Ot. 157.)

Kristus Pán mluvil o tom často, že budeme kdysi všichni souzeni, a sv. apoštol Pavel píše ke Korinťanům: „Všichni my zajisté se ukázati musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý na těle svém, jak činil, buďto dobré nebo zlé.“ (I. V. 10.) A jak přísný ten soud bude, učí nás sám Kristus Pán slovy: „Pravím vám: Z každého slova prázdného (marného, neužitečného), kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný!“ (Mat. XII. 36.)

Kdy soud tento bude, nevíme; Pán Bůh nám toho neoznámil. Máme tedy k soudu tomu vždy býti připraveni. K tomu nás povzbuzuje také sám božský Spasitel slovy: „Bděte, neboť nevíte dne ani hodiny“ (kdy Pán přijde k soudu. Mat. XXV. 13.) — Napomenutí tohoto bývali svatí a světice Boží vždy pamětlivi; přísného soudu Božího nespouštěli nikdy s mysli; rozjímáním soudu tohoto vzbuzovali se ku kajicnosti a ku konání dobrých skutků. Sv. Jeronym na př. vypravuje sám o sobě: „Kdykoliv jsem sobě připomínal poslední soud, chvěl jsem se pokaždé na celém těle. V uších mi zazníval vždy hlas trouby: Vstaňte z mrtvých, pojďte k soudu!“

V odpovědi další je vyloženo, z čeho bude Ježíš Kristus každého člověka v den soudný souditi.

M 732. Z čeho bude každý člověk souzen?

Každý člověk bude souzen z celého svého života, a to ze všech svých myšlenek a žádostí, slov a skutků jakož i z toho, co dobrého konati opominul. .

Pán Ježíš bude lidi souditi z dobrého i zlého. Kterak bývá spáchán hřích? A tak i dobré koná se myšlením, žádostmi, slovy a skutky. Proto tedy bude Ježíš Kristus souditi každého člověka z jeho hříšných myšlenek, žádostí.... Kolikrát bude každý člověk souzen? Co se stane s duší hned po soudu soukromém, je vyloženo v odpovědi další.

M 733. Co se stává hned po soudu soukromém?

Hned po soudu soukromém vykonává se na duši rozsudek, a duše přichází buď do očištěnce nebo do pekla nebo do nebe.

Podle toho, jaký byl = jak žil člověk na světě a jak skončil, bude nad ním při soudu soukromém vynesena rozsudek, t. j. jeho duše bude buď odsouzena do očištěnce nebo do pekla, nebo bude vzata do nebe. Jeden z tohoto trojího rozsudku čeká každého člověka při soudu soukromém. Proto v dalších odpovědích a v dalších dvou odstavcích je vyloženo všecko o očištěnci, pekle a nebi.

M 734. Co je očištěnce?

Očištěnce jest místo, kde trpí duše časné tresty za hříchy, za které v tomto životě dosti neučinily.

Pán Bůh odpouští hříšníkovi ve svátosti pokání hřích a věčný trest, který by musil trpěti v pekle; ale přece ho často trestává na př. nemocí, chudobou nebo jiným soužením v tomto životě.

Snáší-li hříšník tyto tresty trpělivě, může tím za hříchy své dostiučiniti = může si zasloužený trest anebo pokutu za hříchy své v tomto životě vytrpěti; jestliže si však všech těchto zasloužených trestů a pokutu na tomto světě, v tomto životě nevytrpěl, bývá duše jeho odsouzena do očiště. Tam bude tak dlouho trpěti, až za hříchy své dostiučiní. Tyto tresty, které musí hříšník trpěti buď zde v životě nebo po smrti v očištcí, jmenují se tresty časné. Co je tedy očištec?

Podle toho tedy již víte, které duše přicházejí do očiště. Je to také obsaženo v odpovědi další.

735. Které duše přicházejí do očiště?

Do očiště přicházejí duše těch, kteří sice v milosti Boží umřeli, ale časných trestů za své hříchy ještě nevytrpěli.

Říkáme, že někdo umřel v milosti Boží, když při jeho skonání byla jeho duše ve stavu posvěcující milosti Boží. Čím pak může člověk tuto posvěcující milost ztratiti? (Každým těžkým hříchem.) Kdyby se po křtu sv. někdo dopustil toliko malých (všedních) hříchů a umřel by v nich, umřel by přece v milosti Boží, protože všedními hříchy milosti Boží neztrácíme. Ale duše takového člověka by přece hned po smrti nebyla vzata do nebe, protože do nebe nevchází nic nečistého. Duše taková byla by odsouzena do očiště; tam by musila tak dlouho trpěti, až by se úplně očistila, až by i za všední hříchy spravedlnosti Boží dosti učinila.

Co by musil činiti člověk, jenž by se dopustil těžkého hříchu a chtěl by přijíti přece do nebe? (... zpověď nebo aspoň dokonalá lítost.) Víte již, že

ve svátosti pokání nebo aspoň skrze dokonalou lítost se odpouštějí hříchy po křtu spáchané. Co ještě se vždy se hříchem odpouští? (... trest věčný.) Na křtu sv. odpouštějí se všechny tresty věčné i časné; ale ve svátosti pokání neodpouštějí se vždy všechny časné tresty. Kdo by tedy ve svátosti pokání dosáhl odpuštění hříchů a posvěcující milosti a pak by umřel, pokud se jiných těžkých hříchů nedopustil, umřel by také v milosti Boží; ale neučinil-li dosti za své spáchané hříchy v tomto životě, nemohl by hned po smrti přijíti do nebe, musil by napřed v očištcí za své hříchy úplně dostiučiniti.

Přečti další odpověď, abyste poznaly, co ~~duše~~ v očištcí musejí trpěti.

736. Co trpí duše v očištcí?

Duše v očištcí trpí:

1. *nesmírnou bolest, protože vroucí jejich touha, patřiti na Boha, ještě se nesplnila;*
2. *rozličné muky, kteréž jim spravedlnost Boží přisoudila.*

Ad 1. — To jest největší bolest, kterou trpí duše v očištcí; neboť ony ustavičně touží po Pánu Bohu a po radostech nebeských, ale jejich touha se jim dlouho nevyplňuje, ony v očištcí ještě nepatří na Pána Boha = nevidí Pána Boha.

Ad 2. — Mimo to však duše v očištcí musejí trpěti rozličné muky, které jim Pán Bůh určí. Tyto muky jsou tak veliké, že všecky bolesti a kříže na tomto světě nejsou takofka ničím proti nim. Nazýváme duše v očištcí obyčejně dušičky, t. j. ubohé duše, s kterými máme velikou útrpnost, protože musejí trpěti nesmírné bolesti. Ze všeho, co měly zde na zemi, ne-

zbylo jim nic; všechno musily zde zůstaviti: statky, peníze, úřady, důstojnosti, rodiče, děti, přátelé atd. Jsou tedy politování hodny, nemají ničeho, nemohou samy sobě pomoci, nemohou sobě bolestí ulehčiti, nemohou si muk očistcových ukrátiti. Tam spatřují nyní ohavnost hříchů i všedních v úplném světle, tam poznávají, že spravedlivý Bůh trestá i hříchy menší.

Ubohé duše v očistci nemohou sobě samy pomoci, ale my jim můžeme pomáhati, neboť máme obcování s dušemi v očistci, jak jste se učily v 9. čl. víry. V čem záleží naše obcování s dušemi v očistci? (Ot. 202.) Kdy pak obyčejně se modlíváme za duše v očistci? Večer, než jdeme spát. Když samy se chystáte k odpočnutí, máte se také ještě modliti za duše v očistci, by jim Pán Bůh také ráčil uděliti odpočnutí věčného v nebi. Ale i jindy máte na duše v očistci pamatovati a za ně se modliti. Když se večer zvoní klekání, slyšíte, že se dává ke konci ještě jiným zvonkem znamení. Znamení toto má nás povzbuditi, bychom se ještě pomodlili za duše v očistci. Jest také jeden den v roce od církve sv. zvláště k tomu ustanoven, abychom pamatovali na duše v očistci; jest to den všech věrných dušiček. Tu chodívají zbožní křesťané na hřbitov a modlívají se tam za duše těch, kteří tam odpočívají. Církev sv. modlívá se také při každé mši sv. za duše v očistci a také my máme na ně při mši sv. pamatovati. Když jdeme mimo hřbitov, máme se modliti za ty, kteří tam odpočívají, a máme Pána Boha prositi, by jim, jsou-li v očistci, brzy tresty ostatní prominul a je k sobě do nebe vzal. Také když zvoní umíráčkem anebo když je pohřeb, máme se nejen za duši těchto zemřelých, nýbrž také za všechny ostatní duše v očistci pomodliti.

Když se modlíte za duše v očištcí, můžete se pomodliti otčenáš a přidati slova: „Odpocinutí věčné dejž jim o Pane, a světlo...“ Když se modlíme za duše v očištcí nebo když jim nějakým jiným způsobem pomaháme (mší sv., odpustky, almužnou a pod.), prokazujeme jim veliké dobrodiní. Ony zajisté budou nám za to vděčny a budou se za nás také u Pána Boha přimlouvati.

Pamatujte si, že je naší povinností, bychom duším v očištcí pomahali, neboť láska k bližnímu nám ukládá tuto povinnost. Kdy milujeme bližního jako sebe? (Ot. 289.) Poněvadž duše bližního je i po smrti živa, proto jsme povinni jí pomahati, když naší pomoci potřebuje = je-li v očištcí. Zvláště jsme povinni modliti se za duše svých zemřelých rodičů, bratří, sester a vůbec všech příbuzných přátel a dobrodinců, pak také za duše těch, které jsme snad zlým příkladem nebo jakýmkoli způsobem svedli ke hříchům, za které jejich duše nyní v očištcí musejí snášeti hroznou muky.

Byl očištec vždy? Kdy začal očištec? (... když Pán Bůh slíbil Vykupitele.) Která duše mohla býti první v očištcí? (Abelova.) Očištec nebyl tedy vždy; napřed bylo jen nebe. A jako očištec vždy nebyl, tak také nebude vždy trvati, nýbrž jednou zase přestane.

V další odpovědi se praví, kdy očištec přestane.

737. Kdy přestane očištec docela?

Očištec přestane docela soudným anebo posledním dnem, a pak bude jenom nebe a peklo.

Kdy tedy přestane očištec úplně? Spravedliví lidé, kteří budou žíti na konci světa před soudným dnem a kteří by měli přijíti po své smrti na nějaký čas

do očiště, vytrpí si své časné tresty ještě zde na zemi strachem, hrůzou a podobně v soudný den. Víme od samého Pána Ježíše, že v soudný den přestane očištěc úplně, neboť On ve svém rozsudku, který vynese v soudný den, mluví jen o nebi a pekle: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím...“ „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného...“ Nemluví tedy Pán Ježíš o očištěci, nýbrž jen o nebi a pekle.

3. O pekle.

.// 738 Co jest peklo?

***Peklo** jest místo, kde zavržení tresty věčné trpí*

Praví se, že peklo jest místo. Kde to místo jest, neví se docela jistě, ale svatí Otcové se domnívají, že peklo jest pod zemí. Sv. Tomáš Aq. praví, poněvadž duše hříchem stává se tělesnou = pozbývá své duchové krásy, svatosti, života nadpřirozeného, a proto se s ní nakládá jako s mrtvolou, t. j. musí přijíti pod zemí = do pekla.

V pekle budou zavržení, t. j., hříšníci, kteří umřeli s těžkým hříchem na duši, věčně trápeni. Nikdy již nepřijdou do nebe, nýbrž věčně budou v pekle trápeni; právě proto se říká za trácenci, t. j. duše pro nebe na věky ztracené. V pekle budou zavržení věčně trápeni. Bolesti zde na světě trvají jen nějaký čas; a kdyby na př. také nemoc dlouho trvala, cítí nemocný přece aspoň někdy na čas úlevu; nebo jej navštěvují a těšívají dobří přátelé. Ale tam v pekle nebudou mít za trácenci nikdy úlevy; nebude jich také nikdo těšiti,

ano budou si vespolek ještě větší trápení působiti. I v očištcí snášejí duše veliké muky; ale přece se mohou těšiti tím, že muky jejich jednou vezmou konec, že přestanou, a ony že se pak dostanou do slávy nebeské, kdež již nebude bolestí. Ale zatracenci takové naděje nemají; muky jejich nikdy nebudou míti konce; zatracenci budou věčně trápeni a když budou trpěti tisíce a tisíce roků, budou přece vždy jen jako na začátku svého trápení. Víte, jak mnoho listů je v lese na stromech; a kdyby vždy za tisíc let jeden z listů těch padl, jak dlouho, kolik tisíců let by to trvalo, než by všechny spadly; jednou by to však přece bylo. Ale muky pekelné nevezmou nikdy konce, budou trvati věčně.

Že hrozné muky v pekle budou věčně trvati, učí Kristus Pán v podobenství o bohatci a chudém Lazaru. (Bibl. děj. čl. 46.) — Přečti další otázku a odpověď, J., abyste věděly, kdo přijde do pekla.

11 739. Kdo přijde do pekla?

Do pekla přijde, kdo ve smrtelném hříchu umře.

Kdo tedy se dopustil smrtelného — těžkého hříchu a zemřel bez lítosti, bez pokání, bez polepšení, je zavržen do pekla. Varujte se tedy hříchův, a to nejen těžkých hříchův, ale i menších (všedních), neboť kdo se lehkovážně dopouští hříchů malých, padá snadno i do hříchů těžkých. Kdyby vás někdo sváděl k něčemu zlému nebo kdyby ve vás povstávaly zlé myšlenky a žádosti, připomeňte si jen vždy muky, které byste musily v pekle snášeti, kdybyste se hříchu dopustily. Budete-li vždy na muky věčné v pekle pamatovati,

pak jistě nezhřešíte. Jak hrozné tresty trpí zavržení v pekle, je vyloženo v odpovědi další.

740. Které jsou tresty zavržených?

Tresty zavržených jsou tyto :

1. zavržení jsou vyloučení na věky s patřentí na Boha ;
2. trpí nejhroznější muky ohněm pekelným, neustálé vyčítky svědomí a úzkost, nevýslovnou opuštěnost a zoufání ;
3. všechno to trpí věčně bez naděje na vykoupení neb úlevu ; neboť „hrozné je upadnouti v ruce Boha živého.“
(K žid. X. 31.)

Ad 1. — Přečti dole poznámku 1., J.! To bude jejich největší trest; tento trest jim bude působiti největší bolest, neboť duše od těla odloučená netouží po ničem tak, jako po tom, aby jednou mohla viděti Pána Boha; zavržení však na věky nespattí Pána Boha; na věky nebudou míti ani nejmenší radosti.

Ad 2. — Avšak zavržení netoliko nebudou nikdy patřiti na Pána Boha, netoliko neokusí na věky největší slasti, kterou působí patření na Pána Boha, nýbrž také budou trápeni všemi nejstrašnějšími mukami v pekle. Budou pálení ohněm pekelným, který nikdy neuhasne, který mnohem více pálí než obyčejný oheň pozemský a přece zavržených nikdy nezničí, nespálí. (Sv. Terezie praví: „Oheň pozemský je proti ohni pekelnému tolik, jako oheň namalovaný proti ohni skutečnému.“) Zlé svědomí bude zavržené v pekle bez přestání trápeni = hrýzti, bude jim ustavičně vyčítati jejich hříchy, bude jim vyčítati, že tak lehkomylně pohrdali milostí Boží, bude jim vytykati, jak snadno mohli býti spaseni, že vlastní vinou nebe na věky ztratili, takže zavrženci se budou cítiti

tím nešťastnějšími. Budou ve společnosti nejhorších tvorů, ve společnosti samých ďáblů, kteří se budou radovati nad jejich zavržením, ve společnosti samých zavrženců . . . , a mimo to bude ještě každý trpěti zvláštní tresty dle toho, čím na světě hřešil: hlad, žízeň a pod., jak to popisuje ctih. Tomáš Kemp. (O násled. Kr. kn. I. hl. 24.)

Jak strašné budou muky pekelné, nemůžeme si nikterak představit. Dole v poznámce 2. jsou zaznamenána tři místa z Písma sv., ze kterých poznáváme aspoň poněkud, jaké muky trpí zavrženci; přečti ji, J.!

Ad 3. — Přečti dole poznámku 3., J.! — Z těchto slov poznáváme, že zavrženci všecko to budou věčně trpěti a že na věky z pekla se nedostanou. — Ze tomu skutečně tak jest, poznáte z odpovědi další.

741. Odkud víme, že peklo trvá věčně?

Že peklo trvá věčně, víme:

1. z jasných výroků Ježíše Krista a apoštolův;
2. z ustavičného učení církve.

Ad 1. — Slova Kristova, ze kterých poznáváme, že peklo bude trvati věčně, a že ti, kdož v pekle jsou, budou v něm na věky, jsou zaznamenána u sv. Matouše XXV. 41.; přečti dole z poznámky 3. první 2 řádky, J.! Také ze slov sv. apoštola Pavla (II. k Thessaloničtým I. 8. 9.) poznáváme, že peklo bude věčně trvati; přečti poznámku 3.!

Ad 2. — Přečti dole poznámku 4., J.! Kde jsou obsažena všechna tato slova? Tak také učil sv. Ignát, sv. Polykarp, sv. Justin, sv. Jan Zlatoústý, sv. Cyrill Alexandrinský, sv. Augustin. Církev sv. vždycky učila, že peklo je věčné — na př. na sněmu nicejském II.,

lateránském, tridentském, — a víte, že církev sv. v tomto učení nemůže se mýliti, že je neomylná.

Jako nejsou všechny hříchy těžké = smrtelné stejně veliké = stejnou urážkou Boží, nýbrž některými bývá Pán Bůh mnohem více urážen než jinými (na př. hříchy proti Duchu sv., rouháním a pod.): tak také ani tresty v pekle za tyto hříchy nejsou stejně veliké, jak poznáte z odpovědi další.

* 742. Budou-li zavržení stejně trpěti?

Zavržení nebudou stejně trpěti; trápení jejich bude tím větší, čím tíže a čím častěji kdo zhřešil a čím více milostí zneužil.

Podle čeho tedy bude se řídit velikost trestů pekelných? To také dosvědčuje Písmo sv.: „Služebník ten, kterýž poznal vůli Pána svého, a nepřipravoval se, a nečinil podle vůle jeho, bit bude mnohými ranami. Ale který nepoznal, a činil hodné věci trestání, bit bude méně.“ (Luk. XII. 47. 48.) To znamená: „...“ Tak také učil sněm florentský. Ale pamatujte si, ačkoli tresty v pekle nejsou stejné, přece budou tak veliké, a každý zavrženec bude trpěti tolik, že pro něho nic hroznějšího a bolestnějšího nemůže býti než-li tresty, které bude trpěti.

Z toho, co jste slyšely o pekle a mukách pekelných, poznáváte jistě, jak bedlivě se musíte varovati každého hříchu, zvláště každého hříchu těžkého a kdybyste někdy byly tak nešťastny, že byste upadly do těžkého hříchu, že ho musíte hned litovati, z něho se vyzpovídati a napraviti, co zlého jste svým hříchem způsobily, pokud vám Pán Bůh popřává k tomu času, neboť by se mohlo snadno státi, že byste v těžkém

hříchu zemřely, a pak by vás jistě čekaly ony hrozné muky v pekle. Pán Bůh čeká někdy dlouho na hříšníka, by se napravil, shovívá mu, má s ním slitování, ale když se hříšník polepšiti nechce a zůstane zatvrzelým ve svých hříších, pak ho jistě čeká spravedlivý trest Boží.

Vzpomeňte, kterak lidé činí všechno možné, by zachovali svůj časný = pozemský život, kterak se smrti hledí vyhnouti rozličnými léky a prostředky! Kterak teprve musíme hleděti, bychom unikli věčné smrti v pekle a mukám pekelným! Kdybychom měli držeti ruku jen hodinu v ohni, zajisté bychom obětovali všechno na světě, bychom se tomu vyhnuli, — a Pán Bůh nám hrozí věčným ohněm, hrozí nám nejstrašnějším utrpením a mukami, které budou trvati věčně! Tím více tedy musíme se chrániti těchto muk! Zvláště v čas pokušení připomeňte sobě slova: „Hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého!“ A proste Pána Boha za sílu, byste v takovém pokušení nepodlehly!

Která je poslední ze čtyř posledních věcí člověka? — O nebi jedná 4. odstavec; přečti nadpis 4. odstavce a otázku a odpověď 743.!

4. O nebi.

M 743. Co jest nebe?

Nebe jest místo, kde andělé a svatí věčné blaženosti požívají.

Koho nazýváme blaženým, již víte. Slyšely jste již dříve, že první rodiče naši byli v ráji, pokud se nedopustili hříchu, také blaženi, že jich nic netrápilo, a že požívali samých radostí. I na

tomto světě bývají někdy lidé blaženi, ale úplně nikdo zde není blažen; každého přece něco trápí, každý sobě ještě něčeho přeje. A kdyby také úplně byl blažen, znepokojovala by jej přece bázeň, že jeho blaženost vezme někdy konec. Blaženost však, které v nebi požívají andělé a svatí, je věčná, nebude mít nikdy konce, tak jako muky pekelné.

V čem blaženost nebeská záleží, je vyloženo dále; napřed však si přečteme další otázku a odpověď, ve které se praví, kdo bude požívati této blaženosti nebeské, nebo-li kdo přijde do nebe.

M 744. Kdo přijde do nebe?

Do nebe přijde, kdo v milosti Boží umřel a za hříchů, které snad spáchal, dosti učinil.

Toto všecko je vám již známo. — Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

745. Které jsou radosti vyvolených v nebi?

Radosti vyvolených v nebi jsou tyto:

1. *vyvolení patřící na Boha tvář i tvář, milují a požívají ho po celou věčnost;*

2. *jsou na vždy zproštěni každého i sebe menšího zla;*

3. *mají na věky všecko dobré na těle i na duši; neboť „ani oko nevidalo, ani ucho neslychalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž jej milují.“ (I. ke Kor. II. 9.)*

Ad 1. — (Viz otázku 213.!) V tom, že vyvolení budou ustavičně Pána Boha viděti t v á ř í v t v á ř . . . . , záleží jejich největší blaženost; neboť duše lidská netouží po ničem tak, jako po tom, by jednou viděla Pána Boha. Když vyvolení budou Pána Boha viděti, budou Jej také úplně dobře =

úplně dokonale poznávati, budou znáti úplně dobře jeho vlastnosti, dokonalosti a proto také budou Pána Boha nesmírně milovati. A z toho budou cítiti takovou radost, že větší radosti nebudou moci si ani pomyslití, ani přátí: budou tou radostí úplně nasyceni; proto se praví, že budou Boha požívatí po celou věčnost. Přečti dole poznámku 1., J.!

Ad 2. — Vyvolení budou však nejenom na Pána Boha patřiti a míti z toho nesmírnou blaženost, nýbrž budou zbaveni každého — i nejmenšího — zla na těle i na duši. — Sv. apoštol Jan praví: „Nebudou ťlačněti, ani žízniti již, a nebude bítí na ně slunce, ani žádné horko....“ — „A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich: a smrti již nebude ani kvílení, ani nářku, ani bolesti již.“ (Zjev. VII. 16. a XXI. 4.) Mimo to všechno

Ad 3. — vyvolení v nebi budou požívatí všech radostí a slastí na těle a na duši. Budou cítiti radost ze všeho toho, co dobrého kdy na světě konali; budou ve společnosti samých svatých lidí, kteří od počátku světa na světě žili, budou ve společnosti svých zemřelých nábožných přátel, rodičů, bratří, sester atd.; budou ve společnosti andělů, Panny Marie, samého Krista Pána; nebudou se musiti báti, že ještě zhřeší a blaženost svou ztratí. Sv. Augustin praví, že „v nebi bude radost bez žalosti, důstojnost beze strachu, zdraví bez nemoci, život beze smrti....“

V nebi nebude zlosti, ani protivnsků, ani pokušení ke hříchu, žádné bídy, hanby, svárů, pohanění, strachu, nepokoje...., nýbrž dokonalá láska, ustavičné plesání, věčné chválení Pána Boha, ustavičná radost. — Proto praví sv. Pavel: „Ani oko nevidalo....“

Ale jako jsem vám pravil, že tresty v pekle nebudou všechny stejné, tak ani vyvolení v nebi nebudou požívati úplně stejné blaženosti, jak poznáte z odpovědi další.

* 746. Budou-li vyvolení požívati stejné míry blaženosti?

Vyvolení nebudou požívati stejné míry blaženosti; kdo více dobrého vykonal, obdrží také větší odměnu.

Podle čeho tedy bude se říditi blaženost nebeská? V nebi je mnoho stupňů blaženosti, které se řídí podle toho, co dobrého kdo na světě vykonal. Všichni vyvolení v nebi budou sice Pána Boha viděti, budou zbaveni všeho zlého na těle a na duši, ale přece kdo méně dobrého konal, bude požívati blaženosti menší, kdo více zásluh pro nebe si získal, kdo více pro Pána Boha a pro spasení své duše trpěl atd., bude požívati radosti větší. Čím větší ctností kdo vynikal, čím pevněji v Pána Boha věřil, doufal, Jej miloval, tím bude blaženější. Ale pamatujte si, že každý z vyvolených v nebi bude požívati tak veliké blaženosti, že nebude moci ani si pomysleti ani přát ještě větší blaženosti, takže tedy bude úplně spokojen a šťasten a nebude snad záviděti jiným, kteří budou požívati blaženosti větší než on.

Zajisté byste se také rády dostaly do nebe. Do nebe však se dostanou jenom ti, kdo zde na světě přikázání Boží věrně plnili a hříchů se varovali, nebo i ti, kteří sice dopustili se hříchů, ale zase je napravili, hříchů litovali, z nich se vyzpyídali a své časné tresty buďto zde na zemi nebo v očistci vytrpěli. To tedy musíte činiti i vy. Svatí, kteří jsou nyní v nebi,

byli kdysi lidé jako my, byli slabi, ke zlému nakloněni, měli také pokušení atd., ale přece Pánu Bohu věrně sloužili, odřikali se rádi radostí a statků pozemských nebo jich užívali k tomu, by měli mnoho zásluh pro nebe; statečně bojovali také proti hříšným pokušením a žádostem, vyhýbali se hříšným pokušením a bedlivě se chránili každého hříchu; trpělivě snášeli všecky kříže a soužení, která na ně Pán Bůh sesílal, neboť věděli dobře, že všechna utrpení tohoto světa nejsou ničím proti radosti a slávě, která je čeká v nebi. Ovšem toho všeho nebyli by dosáhli svou vlastní silou, nýbrž Pán Bůh je sílil; a tak sílí svou milostí posud i nás, abychom Mu věrně sloužili a jednou mohli dojítí života věčného. Dělník pracuje celý den v potu tváře své, by si jen něco málo vydělal. Proč bychom neměli i my po celý život Pánu Bohu sloužiti a se namahati, když víme, že za to dojdeme hojně odplaty v nebesích?

Rozjímání o nesmírné odplatě v nebesích dodávalo vždy svatým a zbožným duším útěchy a síly, že v konání dobrých skutků a ctností křesťanských a ve snášení křížův a utrpení až do konce setrvali. Matka machabejská na př. a její synové sílili se pohledem k nebi. Sv. Štěpán snášel bolestnou smrt kamenováním s radostí, poněvadž viděl, pohlédaje vzhůru, nebesa otevřená a Ježíše, sedícího na pravici Boží. Podobně napomíná i sv. mučeniče Felicitas sedm synů, kteří též ke smrti mučnické byli odsouzeni, řkouc: „Patřte k nebi! Tam nás očekává Ježíš Kristus se svatými svými. Bojujte zmužile pro duše své a setrvejte věrně v lásce Kristově!“ A synové tito podstoupili všichni rádi smrt pro víru v Ježíše Krista. A podobným způsobem podrobovali se i tisícové věrných

učeníků a učenic Kristových nejhroznějším mukám, pamatujíce, že za to dojdou hojně odplaty v nebesích.

Jiní odřikali se ochotně světské slávy, statků a radostí pozemských; opouštěli své rodiče, příbuzné a přátele, by Pánu Bohu v samotě mohli sloužiti; mrtvili v sobě zlé žádosti, snášeli trpělivě rozličná soužení a protivenství, by jen odplaty v nebesích účastnými se stali. Při všelikých utrpeních a strastech mívali na mysli slova božského Spasitele: „Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“ (Mat. V. 6.)

Budete-li také vy vždy při tom pamětlivy odplaty nebeské, nedáte se nikdy jistě od cesty Božích přikázání odvrátiti; budete se rády přemahati, zlé žádosti v sobě krotiti, a cokoliv Pán Bůh na vás sešle, trpělivě snášeti; pak budete jistě mezi těmi, kterým spravedlivý Soudce při posledním soudu řekne: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, kteréž vám připraveno jest od ustanovení světa.“

